

BIBLIJA - JUČE, DANAS, SUTRA

Trudiću se da vam predstavim ovu Svetu Knjigu kako najbolje znam i umem. Ona meni puno znači u životu, a verujem da će značiti i vama. Pokušaću da vam Bibliju predstavim na jedan bliži način, tako da ćete moći da se snalazite u njoj ako to do sada niste mogli.

DA LI POSTOJI BOG?

Imamo pred sobom kompleksnu temu. Od ove teme zavise i odgovori na sve ostale teme o kojima ćemo kasnije govoriti. Naime, kada se govori o veri da li postoji Bog, ja verujem da većina vas koji slušate ovo verujete da postoji Bog. Nisam siguran da je vera većine od vas tako sigurna, postoje i oni koji sumnjaju ili se pitaju: "Kako to, na kojim temeljima hrišćani baziraju veru u Boga?" Ako čovek ne veruje u Boga, sve drugo o čemu ćemo kasnije govoriti može biti uzalud. Zato dozvolite, možda i ako verujete u Boga, da prvo postavimo temelje našem radu, i pokušamo da sa jedne filozofsko-teološke perspektive govorimo o Božjem postojanju, zašto hrišćani veruju da postoji Bog.

Ja bih otpočeo ovo razmišljanje tezom koju sam čitao još pre nekoliko godina, koju je prvi lansirao austrijski filozof Husl, a kasnije i Žan Pol Sartr. Naime, oni su govorili o ljudskoj savesti, ili bolje da kažemo, ljudskoj svesti. Sartr je govorio da je ljudska svest uvek odnosna. Ako je nešto subjekat, ako sam to ja ili moja svest, ona je uvek odnosna, ona uvek ima kao svoj objekat neki drugi predmet. On je voleo da kaže: "Ako čovek trči ulicom i želi da uhvati trolejbus, u njegovoj glavi je trolejbus, trolejbus je objekat, a ljudska svest je subjekat." Ako je ljudska svest, na osnovu Sartra, samoodnosna, drugim rečima ako uvek u svom postojanju ima samo objekat, onda ona nije svest koja je svesna sama sebe. Ona je takozvana nereflektivna svest, dakle ona se jednostavno ne bavi sobom, ona se uvek bavi drugim objektima. Zato je Sartr voleo da govori o tome da kada ljudska svest jednostavno ne razmišlja samo o objektu, nego takođe razmišlja i o sebi, onda ona postaje reflektivna, ona razmišlja, dakle čovek se bavi samim sobom. Međutim u tom slučaju objekat postaje subjekat i subjekat postaje objekat, jer ljudska svest je predmet izučavanja same sebe. Vi shvatate zbog čega ja sve ovo govorim. Postoji masa ljudi danas na ovoj planeti čija svest je samoodnosna, koja je uvek usmerena prema drugim realnostima i koja jednostavno nikad nema vremena u ovom brzom, uznemirenom

vremenu da razmišlja o sebi. Vrlo je mali broj ljudi koji jednostavno stanu za jedan trenutak u svom životu i razmišljaju o sebi samima. Zato koliko god da je važno da objekat naše svesti bude neki drugi predmet, takođe je važno razmišljati i o sebi. Međutim, to nije uvek jednostavno, jer kao što sam kazao objekat postaje subjekat i subjekat postaje objekat. Zato je Sartr govorio o takozvanom izrazu "šozifijelom" što znači "načiniti od čoveka stvar", izučavati ga. Ko je čovek ili šta je čovek, to je najstarije pitanje. Još je Sokrat govorio da je najveća mudrost spoznati samoga sebe. Na osnovu čega, koje kriterijume uzeti, aršine, to su vrlo važna pitanja. Npr. Viktor Frankl je kazao da gasne komore nisu rezultat politike, nego filozofije i književnosti. Drugim rečima, važno je da u toku ovih predavanja pokušamo da spoznamo sebe, ko je čovek ili šta je čovek. To neće biti jednostavno. Ako koristimo samo naše racionalne kategorije, bojim se da nećemo stići daleko. Zato ćemo kroz biblijsku perspektivu pokušati da upoznamo sebe. Svako ima pravo da izrazi svoje neslaganje, revolt, ali dobro je da poštujemo jedni druge i da poštujemo mišljenja jedni drugih, i dobro je što različito mislimo. Kad bismo svi isto mislili, ja mislim da to ne bi valjalo. Jednomylje nikada nije bilo dobro pa nije ni sada, ali nadam se da ćemo imati zanimljiva predavanja, s tim da bih vam i ovo kazao: proučavati Bibliju je veliki rizik. Budite sigurni da ako izdržite ovu seriju od dvadesetak predavanja više nikada nećete biti isti, jer Biblija je čudna knjiga koja menja ljude, utiče na shvatanja ljudi. Zato je rizik što slušate ova predavanja, ali dobar rizik, ja verujem da vas neće odvesti na zlo, na dobro će vas odvesti. Biblija je zaista Božja reč, Božja knjiga, zato koliko god postoji rizik, toliko je taj rizik drag jer će vas voditi istini, pravdi, miru, poštenju. Ja bih vam za početak čitao jedan citat od Tolstoja koji je meni puno značio u životu i sa kojim bih na neki način otpočeo celu ovu seriju predavanja. Evo šta je Tolstoj kazao: "Osetio sam da se ono na čemu sam stajao razbija podamnom, da tlo nestaje pod mojim nogama, da ono od čega sam živeo ne postoji više i da moralno ja više nemam od čega živeti. Moje pitanje, ono koje me je punih 50 godina vodilo samoubistvu bilo je vrlo jednostavno, ono prebiva u duši čoveka, od glupog deteta do najmudrijeg starca. Bez njega život je nemoguć, kao što sam ja to iskusio. Šta će se dogoditi od svega onoga što ja danas radim, sa onim što ću raditi sutra, šta će se dogoditi sa celim mojim životom, zašto moram živeti, zašto želeći, zašto nešto činiti, ima li moj život smisao, smisao koji neće biti uništen neizbežnom smrću koja me čeka? Tokom celog mog života moje srce vene u nekoj bolnoj zebnji. Taj osećaj ne mogu drugačije nazvati nego traženje Boga." Kad se čita gubi se pažnja. Da kažem one najvažnije misli. Ljudsko biće je vrlo kompleksno biće. Ako bismo posmatrali sa tačke gledišta

psihologije ili sociologije ili biologije ili drugih nauka, onda bismo o čoveku razmišljali na možda drugačiji način, ali sa teološke i filozofske tačke gledišta, koliko god čovek bio kompleksno biće, u čoveku postoji jedna dimenzija, jedan aspekt njegovog postojanja koji ništa i niko ne može zadovoljiti osim Boga. Ja bih takođe spomenuo ono o čemu je govorio Martin Buber, veliki švajcarski filozof jevrejskog porekla. On je smatrao sledeće: čovek postoji na dva nivoa, postoji dakle na horizontalnom nivou, to je odnos čoveka prema ljudima, prema svetlu, prema biljkama, prema životinjama i on je taj odnos nazvao "ja - to". Dakle "ja - to" je horizontalni nivo ljudskog postojanja, gde se jednostavno čovek odnosi prema ukućanima, prema biljnom, životinjskom svetlu. Međutim, Buber je shvatio da ako čovek postoji samo na horizontalnom nivou, da on nije u potpunosti ljudsko biće, da mora postojati jedna druga dimenzija, jedna druga realnost. To je vertikalna realnost, odnos čoveka prema Bogu, koji je on nazvao "ja - Ti". Ova filozofska misao je vrlo bitna. Da bi horizontalna dimenzija čoveka imala smisla, tj. odnos čoveka prema bližnjima, prema porodici, prema društvu, prema svetlu, mora postojati i druga dimenzija, to je "ja - Ti", vertikalna dimenzija. Dakle, u čoveku, negde duboko u njegovom biću, postoji potreba za Bogom. Zato smatram da je važno da razgovaramo o tome.

Apostol Pavle, koji je napisao dobar deo biblijskih knjiga, kazao je jednog dana na Areopagu da Bog želi da ljudi traže Boga "ne bi li ga barem opipali i našli, premda nije daleko ni od jednoga od nas", kaže Pavle, "jer kroz njega živimo, i mičemo se, i jesmo". Evo dakle nekoliko uvodnih reči, ja ne mogu da prenaslagam, mi ćemo o tome stalno govoriti, da jednostavno postoji potreba da čovek upozna Boga. Ja ovaj posao, odmah da vam kažem, ne radim profesionalno, tj. ja ga radim profesionalno - to je moje zanimanje, ali u isto vreme to je moj život. Zašto hrišćani veruju u Boga? U mom životu, onog trenutka kada sam shvatio da postoji Bog, jedno živo biće koje je Stvoritelj svemira, to je za mene značilo strahovito veliku promenu, radikalnu promenu, to je otkriće mog života, i zato dozvolite da podelim sa vama bar delić razmišljanja o Božjem postojanju. Ako postoji Bog, onda ljudski život ima sasvim drugačiji smisao. Drveće postaje drugačije, biljke postaju drugačije, ljudi oko nas postaju drugačiji, sve se menja, sve menja svoj smisao. Ljudski život, celi ljudski život, ljudska istorija, ima sasvim drugačiji smisao. Ako, s druge strane, nema Boga, sve poprima drugačiji smisao. Vi znate da su filozofi pokušali da nađu smisao u ljudskom besmislu. Mnogi su smatrali da smisla nema, na primer Sartr,

egzistencijalista, da ga ponovo citiramo, je smatrao da je jedini smisao ljudskog života da prihvati besmisao. Nema smisla. Drugi su smatrali da je besmislica verovati u Boga. Ja bih spomenuo Marksa npr., koji je kazao: "Čovek je čoveku Bog. Čovek je izmislio Boga jer mu je Bog potreban. Bog nije ništa drugo do jedna vrsta idealnih želja koje čovek nosi u sebi. Čovek je Bog, sve je u rukama čoveka. Čovek može rešiti svoje probleme." To je bila krilatica prošloga veka. Na žalost prošli vek je prošao, došao je ovaj, došli smo blizu kraja ovoga veka, a ljudi ipak shvataju da nije sve u rukama čoveka, da postoji jedna praznina u ljudskoj duši koju niko i ništa osim Boga ne može nadopuniti.

Ja bih vam večeras zato spomenuo četiri klasična argumenta koje su filozofi i teolozi naveli u toku istorije filozofije i teologije u prilog činjenice da postoji Bog. I onda, u drugom delu, mi ćemo govoriti o biblijskom shvatanju. Prvi argument koji su filozofi naveli u prilog činjenice da postoji Bog je takozvani kosmološki argument. On dolazi od grčke reči "ho kosmos" što znači "svet" ili "svemir". Ovaj argument se bazira na tzv. uzročno-posledičnom redu stvari ili logici. Dakle ovaj osnovni argument glasi ovako: sve što postoji ima uzrok svoga postojanja. Strano je ljudskoj logici da postoji neka realnost koja je jednostavno nastala sama od sebe. Naime, ljudsko iskustvo ne poznaje činjenicu da ni iz čega može postati nešto. Dakle, sve što postoji mora imati uzrok svoga postojanja. Čini mi se da je možda u istoriji filozofije francuski filozof Volter to izrazio izvanredno. On je kazao ovako: "Zamislite da se šetate obalom mora. Odjednom, tu na obali mora, vi vidite sat. Šta bi bila vaša prva misao? Da li bi vaša prva misao bila: kamenčići su se kretali u moru i usled kretanja kamenčića stvorio se čitav mehanizam i eto stvorio se sat, čak i narukvica koju možete staviti na ruku. Da li biste to pomislili?", kaže Volter. "Svakako da ne. Kazali biste: 'Sat je ovde na obali mora, neko je izgubio sat.' Dakle sat ima svoga vlasnika. Ne samo to. Ako postoji sat, on mora imati uzrok svoga postojanja." Zato je Volter kazao: "Sat postoji, dakle mora postojati i satar, sajdžija." Drugim rečima, svet postoji, kosmos postoji, kosmos nije mogao nastati sam od sebe, on mora imati uzrok svoga postojanja. Svet postoji, dakle mora postojati i Stvoritelj sveta. To je vrlo jednostavno rečeno, uprošćeno, ovaj kosmološki argument na osnovu koga su filozofi pokušali da dokažu Božje postojanje. Dakle, postoji Bog, postoji Stvoritelj, neko ko je načinio svet i svemir, postoji Stvoritelj kosmosa. Međutim, ovde postoji jedan problem logike. Svet postoji, dakle mora postojati Stvoritelj. Sat postoji, dakle mora postojati satar. Međutim, problem je kod uzroka samog Boga. Ako postoji

svet, Bog postoji, ali ko je stvorio Boga? To je pitanje koje su filozofi takođe postavljali u vezi sa kosmološkim argumentom. Jedan francuski filozof koji se zvao Renuvije bavio se punih deset godina ovim problemom logike kosmološkog argumenta. On je kazao ovako: "Zamislite jedan lanac". Svakako sledimo istu logiku. "Zamislite da je uzrok jedne alke druga alka." Sve što postoji ima uzrok svoga postojanja. Renuvije je kazao: "Zamislite da ovaj lanac ide u beskonačnost." I ovde postoji jedan Renuvijeov argument, pokušajte da shvatite, koji je, čini mi se, vrlo dobar. "Ako lanac ide u beskonačnost, onda ne postoji prvi uzrok svih uzroka." Zašto ne postoji? Jer lanac ide u beskokačnost. Ako ne postoji prvi uzrok, onda ne možemo objasniti ni postojanje svih drugih entiteta u svemiru. "Zato", kazao je Renuvije, "mi moramo logike radi pretpostaviti da postoji prvi uzrok, kao što je to Aristotel kazao, da je to prvi uzrok svih uzroka, bez uzroka." I zato danas u filozofiji postoji sledeća postavka: u svetu postoje dve vrste entiteta. Prva vrsta entiteta su takozvani "neophodni entiteti". To su entiteti koji svoje postojanje ne duguju nikome. Ustvari to je samo jedan entitet. Da bismo razumeli sve druge entitete, da bismo razumeli postojanje biljaka, životinja, čoveka i tako dalje, svemira, planeta, mi moramo pretpostaviti da postoji prvi uzrok svih uzroka bez uzroka, dakle da postoji jedan neophodni entitet, a da su svi drugi entiteti u svemiru prouzrokovani entiteti. Oni dakle svoje postojanje duguju ovom prvom uzroku svih uzroka bez uzroka. To je dakle kosmološki argumenat, ja ću ga rezimirati: svet postoji, dakle svet ima uzrok svoga postojanja, sve što postoji na ovom svetu nije moglo postati ni iz čega. Mi ne poznajemo realnost da je nešto postalo ni iz čega, postoje ljudi, postoje biljke, postoji svemir i zato mi pretpostavljamo da mora postojati Bog koji je neophodni entitet. Idemo na drugi argument koji bih ja spomenuo ovde. To je takozvani "teleološki argument". Potiče takođe od grčke reči "ho teleos". Inače Novi Zavet je pisan na grčkom jeziku. Reč "teleos" znači "cilj, svršetak, svrsishodnost", a može označavati i harmoniju. Drugim rečima, mi ne samo da možemo zaključiti da postoji Bog koji je stvorio neku vrstu nedefinisane realnosti, nego Bog postoji, i taj Bog je uzrok jedne harmonične realnosti, realnosti koja u sebi ima sklad, harmoniju, koja u sebi ima svršenost. To je reč koja se koristi u filozofiji. Dakle, svršenost, mi svuda oko sebe vidimo čuda. Ne samo da postoji Bog, nego taj Bog je stvorio entitete u svemiru koji su nam srodni; mi Ga razumemo. Posmatrajući prirodu mi Ga možemo razumeti, tog Boga koji je sve to stvorio ili biće koje je sve to stvorilo. Zato teleološki argument govori da u prirodi postoji svršenost, harmonija, postoje čuda svuda oko nas. Spomenuću neke stvari kada je u pitanju ovaj teleološki argument. Na primer: šta je ta nevidljiva supstanca,

zvana vazduh, koju mi udišemo svaki dan? Znaete da je vazduh najvećim delom načinjen od azota (nitrogena) i kiseonika, i da su ovi elementi pomešani sa drugim supstancama kao što su ugljendioksid i argon. Postoji neverovatna harmonija u sastavu vazduha, na primer: mi bismo disali ređe i ne tako duboko kada bi procenat kiseonika u vazduhu bio 50% umesto sadašnjih 21%. Ali kada bi to bio slučaj, Zemlja i vazduh, kažu stručnjaci, bi postali upaljač. Svaka pa i najmanja vatra gorela bi eksplozivno i nekontrolisano. Munje bi spalile čitave šume i verovatno da u kratkom vremenskom periodu ne bi bilo ni jedne. A sa manjim procentom kiseonika kamperi bi imali problema da zapale vatru, kaže jedan stručnjak, kao hladnog ili vlažnog jutra. Dakle, sam vazduh, sastav vazduha je čudo za sebe. Mi udišemo vazduh, često bez da razmišljamo o tome. Međutim postoji jedan sklad u tom vazduhu. Kako je on načinjen? Ili možemo govoriti o mnogim drugim realnostima. Postoji dakle "teleos", postoji svršenost, harmonija. Čudo je vazduh, ja bih kazao. Ja bih govorio o drugoj jednoj realnosti. Na primer, ljudsko uvo. Kada ja govorim, ja ne proizvodim, kažu stručnjaci, glas ili buku, već određene talase koji tačno odzvanjaju na jednom instrumentu koji se nalazu u uhu. Naime, klaviri koje mi imamo imaju oko 80 dirki. Međutim u unutrašnjem uhu, smešten u vrlo malom prostoru, nalazi se "klavir" koji ima na sebi oko 6000 dirki, i koji proizvodi sve tonove, polutonove i sve što se nalazi između tonova i polutonova. Ovaj instrument se naziva "Kortijev instrument". Da li je ovo proizvod slučaja? Vernik koji posmatra ova čuda ne može reći da je ovo proizvod slučaja i da Bog nije uzrok ovoga. Ili npr. bubrezi. U toku 24 sata kroz bubrege srednje veličine prođe oko 190 litara krvi. U svakoj ćeliji bubrega, koje su nevidljive golim okom, odvijaju se najkomplikovaniji biološko-hemijski procesi čišćenja krvi od toksina. Da bi se takva laboratorija stvorila izvan ljudskog organizma, vi znate koliko bi trebalo prostora. Čudo! Jedno od velikih čuda. Ili npr. da govorimo o ljudskom mozgu, što smatram da je najveće čudo. Ja nisam biolog i najrađe ne govorim o tome, ali samo da bih vam dao ideju. Recimo, stručnjaci kažu da ljudski mozak ima negde oko deset milijardi ćelija. Svaka ćelija mozga je povezana sa drugim ćelijama sa oko deset hiljada do sto hiljada veza. Kako je to moguće da tako složeni sistem postoji u čoveku? To je zaista za mene kao čoveka čudo. Ja u tome vidim sklad, harmoniju, "teleos" dakle. I to mi govori da to nije moglo postati ili nastati samo od sebe.

Postoji dakle uzrok svih uzroka, bez uzroka. Postoji jedno inteligentno biće u svemiru, koje je jednostavno uzrok ili Stvoritelj ljudi, pa i svih drugih entiteta u svemiru. Vi znate da je opšteprihvaćena teorija koju smo mi učili

na ovim prostorima teorija evolucije. Danas u svetu teorija evolucije sve više gubi svoje pristalice, premda ih ima još veliki broj. U Americi je teorija evolucije prisutna u školama, kao i u drugim zemljama. Na moju veliku radost, danas postoji veliki broj naučnika koji sve više i više prihvataju alternativu koja se zove kreacionizam ili ideju da je Bog Stvoritelj sveta. Kada je u pitanju teorija o evoluciji, vi znate da ona ima više formi ili sličnih teorija. Ona najpoznatija glasi da je došlo do one velike eksplozije, velikog praska posle koga su se stvorile planete. Jedna od tih planeta je i naša Zemlja gde je usled rotacije došlo do stvaranja prvobitnog okeana. Tu u prvobitnom okeanu postojali su određeni elementi, i onda su munje delovale, stvorene su prve aminokiseline, stvoren je prvi jednoćelijski organizam i tako su stvoreni i sve složeniji organizmi. To je najpoznatija teorija koju mi na ovim prostorima prihvatamo, i koja je dijametralno suprotna onome što piše u Bibliji.

Možda da spomenem jedan argument koji meni izgleda logičan, a taj argument je sledeći: teorija evolucije biblijski ne stoji i neprihvatljiva je. Postoji čitav niz kritika koji je upućen teoriji evolucije. Ono što je meni najzanimljivije je npr.: od psa je, navodno, nastao konj u svom evolutivnom razvoju. Ono što je činjenica jeste da pas nije mogao trenutno postati konj, dakle morali su postojati mnogi međuoblici koji su na osnovu Darvinove teorije bili slabi i jednostavno nisu uspeli da prežive evolutivni put, a ovi jači kao što su pas i konj su ostali da postoje. Međutim, danas u svetu nauke, bar u literaturi koju sam ja čitao, zna se sa sigurnošću da ne postoje ove karike. Naime u fosilima, u ostacima, mi bismo morali da pronađemo masu fosilnih ostataka. Na žalost ne postoje međuoblici. Postoji pas i postoji konj. E sad, evolucionisti će reći: "Ne, ne, postoji, postoji ona ptica arheopteriks, postoje ljudi koji su karika između čovekolikog majmuna i čoveka", pa će reći da postoji neandertalac, austrolopitekus, kromanjonac i drugi oblici. Na veliku moju radost danas, čitao sam nekoliko stručnih analiza u kojima se jasno kaže da ovi oblici nisu međuoblici između čovekolikog majmuna i čoveka, nego su to ili životinje ili degenerisani ljudi. Danas se u dobrom delu naučnog sveta smatra da jednostavno ne postoje međuoblici. U engleskoj literaturi se ovaj problem naziva "missing link" tj. "nedostajuća karika". Postoji mnoštvo vrsta, ali jednostavno nema međuoblika. Ako je teorija evolucije tačna, moralo bi da postoji mnoštvo međuoblika između pojedinih vrsta. Vi znate da se ukrštanjem dveju vrsta dobija hibrid, ali ne možete dalje razmnožavati tu novu vrstu.

Ja imam podatak koji sam pročitao da je Isak Njutn imao minijaturu našeg sunčevog sistema na radnom stolu. U centru je bilo sunce sa svim planetama koje se kreću oko njega. Jedan naučnik je ušao u Njutnovu radnu sobu i uzviknuo: "Kako je ovo složen sistem, ko je ovo načinio?" "Niko!", odgovorio je Njutn čoveku koji je bio nevernik. "Zašto me praviš ludim, ovo je neko morao da načini i bio je genije!" Njutn je odgovorio: "Ova stvar je sićušna imitacija jednog ogromnog sistema čije zakone Vi i ja poznajemo. Ja Vas ne mogu ubediti da je ovo samo igračka bez tvorca, a ipak Vi verujete da je veliki original bez Tvorca." Dakle, teleološki argument je da postoji sklad, postoje čuda, postoji harmonija, postoji dakle veliki Tvorac.

Ja ne znam koliko je ovo tačno, ali pročitacu vam i ovaj podatak. Jedan autor kaže da je iz vrlo poverljivih izvora saznao da se Darwin vratio veri u Boga u koga je verovao u svojoj mladosti. Naime, izvesna gospođa Houp ga je jednog dana posetila, jednog poslepodneva u Engleskoj. Bio je već nekoliko meseci prikovan za krevet. Sedeći na krevetu u rukama je imao otvorenu Bibliju. "Šta čitaš?" - pitala je gospođa Houp. "Carsku knjigu, ja je tako zovem, zaista je to velika knjiga!", odgovorio je Darwin. Zatim je gospođa Houp spomenula stvaranje i prvu glavu Prve knjige Mojsijeve. Darwin je izgledao uznemiren i sa agonijom na licu je kazao: "Bio je to mladi čovek sa neoformljenim idejama. Ja sam pretpostavljao, čudio se, predlagao, i na moje iznenađenje ove ideje su postale kao požar. Ljudi su od njih stvorili religiju!" Zatim je dodao: "Ja imam letnjikovac u vrtu. Želim da sutra popodne govoriš ljudima." "O čemu?", pitala je gospođa Houp. "O Isusu Hristu!", odgovorio je Darwin, "i o Njegovom spasenju. Nije li to najbolja tema? Zatim želim da pevaš himne sa njima. Ako se okupite u 3 sata, moj prozor će biti otvoren i ja ću vam se pridružiti", i tako dalje. Koliko je ovo tačno treba potvrditi istorijski, međutim činjenica je da se i sam Darwin pitao i pretpostavljao.

Idemo dalje. Dakle, prvi argument je kosmološki: svet postoji, dakle on mora imati uzrok svoga postojanja. Drugi argument je teleološki, ne samo da postoji svet, ne samo da postoje entiteti u svemiru, nego mi u tim entitetima vidimo čuda, čuda koja prevazilaze moć našeg shvatanja, čuda koja bi morala da naše misli dovedu do stanja u kome ćemo znati da postoji veliki Stvoritelj. Sledeći argument koji susrećemo u filozofiji i teologiji jeste takozvani "ontološki argument". On dolazi takođe od grčke reči "ho ontos" što znači "biće". Ovaj argument dugujemo svetom Anselmu koji je živeo negde u 12. veku, međutim kasnije ga je upotpunio i razradio, ja bih kazao,

Rene Dekart, veliki francuski matematičar. Rene Dekart je bio vrlo slabog zdravlja, predavao je u Parizu filozofiju, čovek koji je putovao dosta, pri kraju života je bio na dvoru švedske kraljice, gde joj je držao časove filozofije i razgovarao sa njom. Ali on je celog svog života tragao za nekim temeljem, kao i Tolstoj, nečim na šta će moći da stane, da se osloni u svom životu, nečim u šta će moći da veruje, nečim za šta će znati da je istina. I posle dugog traganja, sećate se da je uzviknuo jednoga dana: "Mislim, dakle postojim!" ili "... jesam!" Kakve veze ima ovaj argument sa Božjim postojanjem? Dekart je kazao: "Ja sam, ja postojim, zato što mislim, razmišljam. Samom logikom ja zaključujem da postojim, kao ljudsko biće, kao određeni entitet u svemiru. Ali na osnovu svoga postojanja, ja zaključujem da mora postojati jedno drugo Biće. Zašto? Jer ja nisam, ja nisam potpun", kaže Dekart. "Ja u svom biću osećam žeđ i potrebu za nekim drugim Bićem, ja postojim, ali ja postojim kao nepotpuno biće. Moje biće teži jednom drugom Biću koje bi moralo biti apsolut svih kvaliteta i vrednosti, koje bi ustvari bilo apsolutno biće." To drugo biće je Dekart nazvao Bogom. Dekart je toliko verovao u Boga da je smatrao da se Bog i Božje postojanje može dokazati i matematičkim putem. Vi znate da su pre Renea Dekarta postojala dva filozofska pravca. U Engleskoj su bili takozvani empiristi na čelu sa Dejvidom Hjumom, mi ćemo ga spominjati više u vezi sa Hristovim vaskresenjem. Empiristi su smatrali da ono što čovek zna dolazi putem empirije, iskustva. Dakle to je tzv. problem epistemologije. Kako znamo ono što znamo? Gde su granice znanja? Lok je smatrao da se dete rađa kao čisti list papira, dakle sve saznaje putem empirije. "Sve što znam, znam putem iskustva." Dakle, empirija je uzrok ljudskoga znanja. Rene Dekart će reći: "Istina je, određena znanja mi stičemo empirijom ili vaspitanjem, ali u čoveku postoje tzv. urođene ideje, koje čovek nikad nije mogao naučiti iskustvom ili empirijom." Koje su te ideje? Npr., on je kazao: "Ideja o večnosti. Čovek nikada nije video večnost, nikada nije živeo sa večnim čovekom, nikada nije živeo u večnom stanju, a ipak nosi u svom srcu ideju o večnosti." Ideja pravde, o tome možemo isto govoriti. Čovek umire i veruje da će pravda biti zadovoljena. Otkud ta želja za apsolutnom pravdom? Tako ovde možemo govoriti o "analogiji entis" ili analogiji dva bića, analogiji ljudskoga bića i Božjega bića. Čovek teži Bogu. Moderni psihoanalitičari kao što je Frojd govorili su o neurozi čoveka, čovek se oseća neugodno, on bi želeo da promeni posao, da promeni ženu, da promeni mesto gde živi, da ide negde, da traži samoga sebe, da pronađe mir u svom srcu. Čovek teži jednom drugom biću i nije svestan da ustvari teži Bogu. Drugim rečima, čovek je na osnovu Renea Dekarta i ontološkog argumenta

nepotpuno biće bez Boga. Jedino u Bogu može pronaći mir i potpunost svoga bića.

Postoji i četvrti argumenat. Taj argument dugujemo Emanuelu Kantu. To je takozvani "moralni argument". Vi koji ste učili filozofiju poznajete ga. Emanuel Kant je voleo da kaže: "Kad se čovek nalazi u dilemi šta da uradi ..." Svaki dan smo u dilemi šta da učinimo. Takozvane etičke dileme. Emanuel Kant je ovako kazao: "Kada se nalaziš u dilemi da učiniš nešto ili da ne učiniš, načini takav izbor da taj tvoj izbor može postati univerzalni izbor svih ljudi. Tvoj konkretni izbor sada i ovde, da može da postane univerzalni izbor svih ljudi". Šta to znači? Ako postoje univerzalni izbori, onda postoji i univerzalno biće. Postoji dakle Bog. Kantovo najpoznatije delo je "Kritika čistoga uma". On je odbacio kritiku čistoga uma i prihvatio kritiku praktičnog uma. Bog postoji jer je čoveku potreban Bog u praktičnom životu. Možemo o tome svakako govoriti i na drugi način. Evo, to su ta četiri argumenta: kosmološki, teleološki, ontološki i moralni argument.

Dozvolite da Vam kažem šta Biblija kaže o Bogu. Biblija jednostavno nigde na svojim stranicama ne pokušava da na ovakav način potvrdi činjenicu da postoji Bog. Biblija jednostavno polazi od činjenice da Bog postoji. Za biblijske pisce, proroke dakle, koji su pisali Bibliju, Bog postoji. On jeste. Istina je da se u Bibliji spominje jedna grupa ljudi koju Biblija naziva "bezbožnici" ili "bezumnici". Međutim i ova kategorija ljudi nisu ljudi koji ne znaju da postoji Bog. To su ljudi koji znaju da postoji Bog, ali to su ljudi koji snagom svoje volje ne žele da veruju da postoji Bog. I zato psalmista kaže: "Reče bezumnik u srcu svojem: 'Nema Boga!'" (Psalam 14,1)

Dakle, Biblija polazi od činjenice da Bog postoji. Biblija govori o više načina kako se Bog otkriva čoveku. Ja bih vam citirao jedan od najpoznatijih tekstova, koji je zapisan u Psalmima Davidovim u 19. glavi. Pazite kako je psalmista David, jedan od najpoznatijih jevrejskih careva svih vremena, shvatao kako se Bog otkriva čoveku. Naime, na osnovu Biblije, Bog ne sedi tamo negde skrštenih ruku, Bog se otkriva u životu ljudi, Bog se meša u ljudsku istoriju, Bog deluje u ljudskoj istoriji. Psalam 19. kaže ovako: "Nebesa kazuju slavu Božiju, i dela ruku njegovijeh glasi svod nebeski. Dan danu dokazuje, i noć noći javlja. Nema jezika, niti ima govora, gde se ne bi čuo glas njihov. Po svoj zemlji ide kazivanje njihovo, i reči njihove na kraj vasiljene. Suncu je postavio stan na njima; i ono izlazi kao ženik iz ložnice

svoje, kao junak veselo teče putem." Možda se prvi put susrećete sa ovim tekstom. Tekst uproščeno govori o sledećem: nebo, tj. svemir, govori o Bogu, prosto više, kaže psalmista. "Nebesa kazuju slavu Božiju, i djela ruku njegovijeh oglašuje svod nebeski." I psalmista kaže: "Dan danu dokazuje, i noć noći javlja." Drugim rečima, svaki novi dan i svaka nova noć je čudo Božije. Zašto bi morao da dođe novi dan i nova noć? Psalmista kaže: svaki novi dan i svaka nova noć dokazuje da postoji Bog, da postoji uzrok svih uzroka bez uzroka, da postoji neko ko je inteligentni Stvoritelj. Dan danu dokazuje i noć noći javlja. Suncu je postavio stan. I sunce je čudo za sebe. Psalmista poetskim rečnikom kaže ono: "kao junak veselo teče putem". Drugim rečima Biblija govori o tome da se Bog otkriva ljudima kroz prirodu, ono o čemu smo mi govorili, kad smo govorili o teleološkom argumentu, u čudima prirode, u promeni dana i noći, u biljnom, u životinjskom svetu, u planetama, u svemiru i tako dalje. Ja sam zaboravio da kažem kada sam govorio o ontološkom argumentu da postoje i komarci. Recimo, Zenon Kosidovski kaže: "U redu, vi hrišćani tvrdite da postoji sklad. Postoji sklad, slažem se, ali postoje i komarci! Ko je stvorio komarce?" Istina je da postoje i komarci. Biblija odgovara i na to pitanje, ali ja se nadam u narednim predavanjima da ćemo odgovoriti na to pitanje. Ja vam mogu reći, dok sam još pre desetak godina radio u Beogradu, da su neki ljudi sa kojima sam imao priliku da proučavam Bibliju donosili čitav niz knjiga Zenona Kosidovskog da potvrde kako ne postoji Bog. Danas, na moju veliku radost, Zenon Kosidovski je postao hrišćanin. Dakle, svaki novi dan i svaka nova noć dokazuju, kaže psalmista, priroda dokazuje.

Dozvolite da vam citiram drugi tekst koji takođe govori da se Bog otkriva čoveku kroz prirodu. Rimljanima poslanica, 1. glava, 19. i 20. stih. Tekst kaže: "Jer što se može doznati za Boga poznato je njima, jer im je Bog javio. Jer što se na njemu ne može videti, od postanja sveta moglo se poznati i videti na stvorenjima, i njegova večna sila i božanstvo, da nemaju izgovora." Dozvolite da rezimiram tekst. Apostol Pavle u svojoj Poslanici Rimljanima, koja je njegovo najvažnije delo, kaže: "Svi ljudi mogu znati da postoji Bog, i svi su krivi ako se ne potrudu da Ga upoznaju." Zašto? "Jer im se svima javio!", kaže Pavle. Kako im se javio? Prvi način je onaj o kome smo govorili. Pavle kaže: "Što se ne može videti", drugim rečima, što ne možete direktno znati o Bogu, "možete znati i videti na Njegovim stvorenjima, Njegovu večnu silu i božanstvo. Niko nema izgovor", kaže Pavle. Ni jedan čovek koji se rađa i dolazi na ovaj svet ne može reći: "Ja nisam mogao saznati da postoji Bog." Jer svaki čovek koji razmišlja, kao Tolstoj, o kome smo čitali, mora

doći do toga... Dakle, na osnovu Biblije, Bog se čoveku otkriva putem prirode.

Postoji još jedan način otkrivenja; čitajmo Rimljanima poslanicu, 2. glavu, 14. i 15. stih: "Jer kad neznabošci, ne imajući zakona, sami od sebe čine što je po zakonu, oni zakona ne imajući sami su sebi zakon; oni dokazuju da je ono zapisano u srcima njihovim što se čini po zakonu, budući da im savest svedoči, i misli među sobom tuže se ili pravdaju." Dakle, Biblija govori da postoji nešto što govori o Bogu izvan čoveka, to je priroda, ali postoji nešto i u samom čoveku, u biću ljudskom, što govori čoveku o Bogu. To je ljudska savest. Možemo puno govoriti o savesti. Na primer vi znate da su marksisti govorili da je savest nešto što je natureno, ili Frojd je to isto govorio. Međutim, na osnovu Biblije, savest je nešto što je Bog stavio u čoveka, da putem savesti govori čoveku. Ako uradite nešto što je loše, vrlo brzo ćete osetiti da vas savest grize. Savest vas kori. Ko je ta savest? Kao da postojite vi i postoji ta savest. Međutim, ako konstantno kršite glas savesti, šta će se dogoditi sa savešću? Oslabiće njena moć. Mi u narodu kažemo "otupela mu je savest". Dakle, ako stalno kršimo glas svoje savesti, postoji velika mogućnost da savest više ne igra svoju ulogu koju Bog želi da igra, da putem nje možemo znati šta je dobro, a šta je zlo.

Treći način kako se Bog otkriva čoveku jeste Sveto Pismo ili Biblija. O tome ćemo govoriti u narednom predavanju. I četvrti način, najpotpuniji način kako se Bog otkriva čoveku, to je Isus Hristos, o kome ćemo tri ili četiri predavanja govoriti, o različitim aspektima te sjajne ličnosti. Kada budete o Hristu čitali, ja verujem da nećete ostati ravnodušni.

Pre nego što završim, da vam ispričam ono o čemu piše Ciceron, rimski istoričar. Naime, on piše o jednom robu koji je ceo svoj život proveo u jednom mračnom zatvoru. Vi znate da su rimski zatvori često bili kopani u zemlji, i ovaj rob je proveo ceo svoj život u jednom takvom mračnom zatvoru. Jedini znak na osnovu koga je mogao znati da li je dan ili noć bio je jedan zrak svetlosti koji je prolazio kroz pukotinu jednoga zida. I godinama je ovaj rob znao o danu ili noći samo na osnovu ovog zraka svetlosti. I Ciceron piše da se on prosto sprijateljio sa ovim zrakom svetlosti. Jednoga dana zatvorske vlasti su odlučile da sruše taj zid. Ciceron piše da je rob bio jako uznemiren jer je smatrao da će se sad odvojiti od svog dugogodišnjeg prijatelja. I Ciceron kaže: "A rob nije znao da će rušenjem ovog zida ugledati čitavu svetlost dana." Dragi moji prijatelji, ako postoje zidovi, ako znate

možda samo malo o Bogu, dopustite da se čitanjem Biblije sruše svi ti zidovi koji odvajaju sve vas od Boga. I u narednim predavanjima pokušajmo da Ga upoznamo na jedan potpuniji način. On će osmisliti naš život. On će nam pomoći da živimo jednim srećnijim životom, naši brakovi mogu postati drugačiji, uravnoteženiji. Sam naš život će dobiti drugačiji smisao. Božja prisutnost u životu čoveka znači život. Odsutnost Božja, na osnovu Biblije, znači smrt za čoveka.

BIBLIJA - BOŽJA REČ

U ovom predavanju ćemo najviše vremena posvetiti tome kako se Bog otkriva čoveku putem Biblije ili Svetog Pisma. Sama reč "Biblija" je grčkog porekla i znači "skup knjiga". Dolazi od reči "biblos" što znači "knjiga". "Biblia" znači "skup knjiga". Biblija ima u sebi 66 knjiga. Neki Bibliju nazivaju bibliotekom. Dakle, 66 različitih knjiga. Neke od ovih knjiga su pisali isti autori, tako da ima u Bibliji oko 40 autora. Neki biblijski pisci su pisali više knjiga, kao npr. sveti apostol Pavle koji je napisao dobar deo poslanica Novoga Zaveta. Mi ćemo pokušati da odgovorimo na neka ključna pitanja. Ovo predavanje će biti više tehničke prirode, pokušaj da vas uvede u biblijsku literaturu. Zato moramo odgovoriti na neka suštinska pitanja: kada je pisana Biblija, ko ju je pisao, kako je razumeti, originalni spisi, Biblija i tradicija itd.

Prvo, kada je pisana Biblija? Biblija je pisana u jednom dugom vremenskom razdoblju. Prvi biblijski spisi, smatra se danas, nastali su negde 1500 godina pre Hrista. Smatra se da je prva knjiga koja je ikada napisana, a koja pripada kanonu Biblije (reč "kanon" se koristi u teologiji i označava knjige koje se nalaze u Bibliji; "kanon" znači "zakon, merilo, aršin") bila Knjiga o Jovu. Ja verujem da vi koji studirate književnost ste imali priliku da čitate Knjigu o Jovu jer je zaista izvanredna, ali je i problematična, jer govori o problemu ljudskoga zla: ako postoji Bog, zašto onda nevini ljudi stradaju? Kanon Staroga Zaveta završen je negde 400 godina pre Hrista. Dakle, Stari Zavet je pisan u periodu od 1500 do 400 godina pre Hrista. Novi Zavet je nastao u periodu od sto godina posle

Hrista. Ako uzmemo celi ovaj period, vrlo brzo ćemo zaključiti da je Biblija nastala u jednom dugom vremenskom periodu od 1600 godina.

Ko su bili ljudi koji su pisali Bibliju? Mi danas, kao što vidite, imamo Bibliju u svojim rukama i možda često pomišljamo da je ona jednostavno oduvek bila takva. To nije istina. Vi možete pretpostaviti da onaj koji je živeo 1000 godina pre Hrista očitno nije poznavao nekoga koji je živeo 500 godina pre Hrista, a još manje da je poznavao onoga koji je živeo posle Hrista, u periodu od 100 godina posle Hrista. Dakle, različiti istorijski periodi. Ko su bili ti ljudi koji su pisali Bibliju? U periodu Staroga Zaveta to su bili proroci, neki su bili sveštenici. Svi pisci Staroga Zaveta su bili Jevreji. Zašto? O tome možda drugom prilikom. Već u doba Starog Zaveta Bog je izabrao jevrejski narod da bude jedan poseban narod, preko koga je želeo da vest o sebi raširi svim drugim narodima ove planete. Zato su Jevreji bili jedan poseban narod, koji je ljubomorno čuvao biblijske spise. Pisci Starog Zaveta su bili carevi, proroci, a spominje se i jedan pastir, Amos, prorok Amos. U Novom Zavetu pisci su bili Hristovi učenici, apostoli, koji su bili sa Njim dok je bio na Zemlji. Neki od njih nisu bili sa Hristom, ali su pisali o Njemu.

Fenomen Biblije, da podvučem odmah na samom početku, čudo ove knjige koja je nadživela vreme i prostor je u tome da postoji sklad misli, ne postoje suprotnosti, ne postoje kontradiktornosti između različitih knjiga Biblije. Iako je pisana u tako dugom periodu, kada čitate Bibliju sa iskrenim srcem, da bi u njoj otkrili vest Božju, vi imate utisak da je autor samo jedan. Pre nego što krenem dalje, kazao bih još i ovo. Svaki koji smatra sebe intelektualcem, dobro je da poznaje Bibliju. Biblija je u osnovi zapadne kulture kojoj mi pripadamo. Npr. ako uzmete područje likovne umetnosti, neko je kazao da se na svakoj "Mona Lizi" koju je slikao bilo koji umetnik sveta može naći bar četiri motiva koji su inspirisani Biblijom. Ako posetite Luvr ili Britiš mjuzeum, videćete mnoštvo motiva koji su nadahnuti Biblijom. Ili pogledajmo npr. svetsku književnost, literaturu. Kako razumeti jednog Dostojevskog ili jednog Tolstoja ili druge velike književnike bez poznavanja Biblije? Ili npr. muzika. Većina Bahovih dela su nadahnuta Biblijom. Ako uzmete Hajdnovo "Stvaranje", takođe je nadahnuto Biblijom. Mnoštvo dela na polju literature i muzike je nadahnuto Biblijom. Ako uzmete npr. kiparstvo, takođe; renesansa koja je volela više grčko-rimski stil ipak je u Bibliji pronalazila motive za svoje stvaralaštvo. Ne možete, smatram, biti intelektualac a da ne poznajete Bibliju. Dobro je upoznati Bibliju iz raznih razloga.

Ona je najveći bestseler, najprodavanija i najčitanija knjiga sveta, ali na žalost, moram reći da je ona ipak malo, vrlo malo poznata ljudima danas. Vi ćete naći ljude koji imaju Biblije u svojim kućama, i reći će vam: "Čitali smo Bibliju", ali kad malo bolje razgovarate sa njima videćete da oni ustvari ne poznaju Bibliju. Zato, ako postoji išta vredno u ovih dvadesetak predavanja, siguran sam da ćete posle ovih predavanja poznavati bolje svoju Bibliju. Dakle, čudo Biblije je jedinstvo misli, a ustvari, ja verujem da je autor Biblije niko drugi do sam Bog, koji je nadahnuo biblijske pisce.

Sledeći odgovor koji moramo dati jeste: kako su biblijski pisci pisali Bibliju? Znamo ko je pisao Bibliju, znamo kada je pisana, ali kako je pisana? Postojala je jedna teorija koja je dugo bila prihvaćena u teološkim krugovima, a ta teorija se zove "mehanički diktat". Naime, dugo vremena biblijski stručnjaci, naučnici koji se bave biblijskom literaturom su smatrali da je pisac Biblije, čovek koji je pisao Bibliju, bio pasivni instrumenat u rukama Boga. To znači jednostavno, Bog mu je govorio i on je pasivno prenosio ono što mu je Bog govorio. Videćete mnoge srednjovekovne slike koje prikazuju biblijskog pisca kako drži pero u ruci i piše, a iza njega stoji anđeo koji mu diktira. Dakle, ova teorija biblijske inspiracije ili nadahnuća se zove mehanički diktat. "Mehanički", jer biblijski pisac ne sudeluje aktivno u pisanju, on jednostavno pasivno piše ono što mu Bog govori. Danas uglavnom biblijski naučnici ne prihvataju ovu teoriju, ona je izgubila svoj značaj u dobrom delu hrišćanstva. Danas se smatra da je biblijski pisac ipak igrao aktivnu ulogu u pisanju Biblije. Zato slobodno možemo reći da je Biblija božansko-ljudska knjiga. Bog je u Bibliji govorio preko ljudi. Zbog toga ćete u Bibliji naći različite literarne vrste. Naći ćete i različite stilove pisanja, gde je ljudski elemenat ili elemenat pisca koji je pisao takođe prisutan u biblijskoj knjizi. Tako ćete naći u Bibliji istorijske tekstove, naći ćete poeziju, naći ćete literarni žanr kao što su poslanice, koje su bile opšta praksa pisanja dok su Rimljani vladali svetom. Naći ćete literarni žanr kao što je jevanđelje, naći ćete i jednu basnu u Bibliji. Biblijski pisci su koristili različite literarne vrste sa jednim jedinim ciljem, da ljudima ove planete prenesu vest Božju. To je vrlo važno prilikom shvatanja Biblije.

Prilikom tumačenja Biblije, ono što ćete vrlo često čuti jeste sledeće: "Postoje toliko različitih crkava, konačno, svako Bibliju može tumačiti kako god hoće. Konačno, Biblija nema jednu istinu, ona ima istine." Ja moram večeras potvrditi i sa radošću vam reći, da postoji masa biblijskih naučnika danas koji se bave interpretacijom Biblije. Nauka koja se bavi principima interpretacije Biblije zove se "hermeneutika". To dolazi od grčke reči "hermeneo" tj. "tumačiti". Postoje čvrsti principi u današnjem

naučno-teološkom svetu, koje čovek, ako želi da pošteno priđe biblijskom tekstu, treba da poštuje. Ti principi nisu natureni biblijskom tekstu sa strane, oni proizlaze iz samog biblijskog teksta. Ja bih vas molio da nabavite Bibliju da bi ste mogli pratiti ono što budemo čitali ovde. Ako nemate, znam da je kriza, da su ekonomske nevolje, ali bih vas molio da kupite jednu Bibliju, dece svoje radi, vas radi, porodice vaše radi. Dakle, Bibliju ne možemo tumačiti kako god hoćemo. Postoje principi koji izvire iz samog biblijskog teksta. Ne postoji dve ili nekoliko istina sa Biblijom. Postoji samo jedna tačna interpretacija biblijskog teksta. Naravno, postoje tekstovi koje sada još ne možemo sasvim razumeti, tu postoji mogućnost mnogostruke interpretacije. Ali kada su u pitanju ključne, osnovne istine hrišćanstva, ne postoji dvostruka ili mnogostruka interpretacija biblijskog teksta. Jer ako je Bog autor Biblije, on nije Bog nereda i konfuzije. On je jasno želeo da ljudima saopšti određene istine koje se nalaze u Bibliji i to je veličina biblijskog teksta. Možda da spomenem samo neke principe interpretacije Biblije. Vrlo često će neko uzeti Bibliju i reći: "Evo, u Bibliji piše to i to", a da jednostavno nije pre toga tekst koji čita smestio u literarni kontekst. Na primer, imate jedan biblijski tekst, ovo važi i za drugu literaturu, i sada neko izvadi jednu rečenicu iz Biblije i kaže: "Biblija kaže to i to". Npr., da li znate da u Bibliji piše: "Nema Boga"? Piše u Bibliji: "Nema Boga", ali pre toga piše: "Reče bezumnik u srcu svojem: 'Nema Boga'". E sad, neki ljudi prilikom interpretiranja Biblije izvade samo ovu rečenicu i kažu: "Nema Boga". Ja karikiram, namerno uzimam jednu sliku koja je drastična. Potrebno je, dakle, tekst smestiti u literarni kontekst, potrebno je čitati ono što piše ispred, potrebno je čitati ono što piše iza. Ako ni tada tekst nije dovoljno jasan, treba čitati celo poglavlje ili celu jednu knjigu ili celo Jevanđelje gde se nalazi posmatrani tekst, da bi smo ga ispravno shvatili. Ako tekst ponovo nije jasan, tako rade sistematičari, to se u teologiji naziva "sistematska teologija", mi smo dužni da tekst o kome govorimo smestimo u kontekst cele Biblije. Danas postoje tzv. "konkordansi". Šta su konkordansi? To su pomagala koja pomažu da jednu temu pronađemo u celoj Bibliji, i kada čitamo tekstove koji tretiraju jedan te isti predmet u celoj Bibliji mi možemo imati jasan biblijski stav u vezi sa određenim predmetom. Mnogo ljudi, ja ponovo kažem, neispravno tumače Bibliju jer jednostavno vade tekst iz njegovog konteksta. Dakle, prvo pravilo koje bi trebalo shvatiti jeste da tekst treba smestiti u kontekst. Vi ćete naći, zavisi koju Bibliju imate, ispod teksta, ili kao kod mene sa strane, oznake koje govore o drugim sličnim tekstovima, i dobro je čitati te tekstove.

Drugo hermeneutičko pravilo, isto tako važno, jeste da posmatrani biblijski tekst treba smestiti u istorijski kontekst. To znači, dobro je čitati i drugu literaturu iz perioda kada je nastala određena knjiga. Tu vam arheologija može puno pomoći. Npr. kada sam otišao u Sjedinjene Države da studiram, sećam se da je na univerzitetu gde sam bio postojao jedan problem u arheologiji. Postojali su ljudi koji su želeli da veruju u Bibliju. Međutim, pojavila se jedna žena, ne znam tačno odakle je ona, mislim da je iz Sjedinjenih Država, koja se zvala Ketlin Keler, arheolog, koja je kopala blizu grada Jerihona (ako ste čitali Bibliju znate da Biblija govori o gradu Jerihonu, koji je na čudnovat način bio srušen, Božjim čudom). I Ketlin Keler je kopala sa svojom ekipom i došla do zaključka da su zidovi tog grada Jerihona pali u sasvim drugom pravcu od onoga kako je to opisano u Bibliji. Dakle, ona je došla do zaključka da biblijski izveštaj nije tačan. Dakle, "Bibliju treba odbaciti. Izveštaj o gradu Jerihonu je netačan." Koliko se sećam, punih deset do petnaest godina, čitave ekipe arheologa su prihvatile tumačenje Ketlin Keler kao zakon. Oni koji su verovali Bibliji stidljivo su razmišljali: "Možda to ipak nije tako", ali nisu mogli ništa da kažu, jer naizgled, činilo se da je ono što je Ketlin Keler otkrila tačno. Samo do pre nekoliko godina: jedan kanadski profesor je odlučio da preispita ono što je Keler tvrdila. On je kopao oko zidova Jerihona i došao do sasvim drugih zaključaka. Došao je do zaključka da je biblijski izveštaj tačan, i on je to potvrdio naučnim podacima. Ovo je vrlo važan podatak. Nauka, šta se sve podrazumeva pod naukom? Sve je danas nauka. Stavi se etiketa: "Nauka". Moj utisak jeste: treba verovati Bibliji. Nauka je jedno danas, sutra je drugo, a Biblija ostaje kroz vekove. Ovo sam ispričao da bih potvrdio drugo hermeneutičko pravilo, a to je istorijski kontekst. Dobro je kopati, dobro je istraživati, dobro je proučavati istoriju, period u kome je Biblija nastala. To će nam pomoći da bolje shvatimo biblijski tekst.

Treće hermeneutičko pravilo koje bih spomenuo jeste "progresivnost otkrivenja Boga u Bibliji". Još jednom ću ponoviti: Bog se u Bibliji otkriva progresivno. Šta to znači? Mnogi ljudi su mi govorili u mojoj praksi sveštenika da, kada su počeli da čitaju Bibliju, da su prosto bili skandalizovani, da su naišli na ubistva, na ratove i na druge probleme. Evo za samo jedan trenutak ja ne mogu ovaj predmet u potpunosti obraditi, ali dozvolite da samo kažem npr. da u Starom Zavetu, kada čitate Stari Zavet, vidite da je postojala poligamija, dakle mnogoženstvo. Postojalo je robovlasničko društvo, postojala je upotreba alkoholnih pića, postojali su ratovi. Ako pođete od tih vremena, od 1500. godine pre Hrista, pa idete nadalje, videćete da sve više svetlosti postoji. Na primer, kada je reč o

alkoholu, već u Pričama Solomunovim, ja ću to govoriti kasnije, reći će najmudriji čovek Solomun: "Nije vino za careve!" Ako nije za careve, zašto bi bilo za prost narod, misli se na alkohol. Kada je reč o mnogoženstvu - poligamiji, Hristos je u Novom Zavetu govorio o tome. Jednog dana, kada su došli ljudi kod Njega i kazali Mu: "Mojsije je kazao da čovek može dati knjigu rasmusnu svojoj ženi i rastati se od nje", Isus je rekao: "Nije bilo tako u početku. Nego Mojsije po tvrdi srca vašeg vam je to dozvolio." Kada je reč o robovlasničkom društvu, postoji jedna mala poslanica u Novom Zavetu koja se zove Poslanica Filemonu, gde Pavle govori da ropstvo više ne postoji, da je potrebno da gospodar koji se zvao Filemon primi svoga roba Onisima, verovatno ne više kao roba, već kao brata u Hristu. Šta to znači? Postojali su istorijski trenuci u životu naroda Božjeg - Izrailja, kada taj narod jednostavno nije mogao da shvati više od onog što mu je Bog otkrio. Drugim rečima, svetlost, da je bila jača u tom trenutku, zaslepila bi taj narod. Zato postoji jedna maksima u teologiji koja kaže da je Bog koračao korakom koji je čovek mogao da sledi. Ovde malo, onde malo, ali je svetlost bivala sve jača i jača, i u ličnosti Isusa Hrista, deset hiljada vati svetlosti je došlo. Hristos je potpuno otkrivenje Boga čoveku. Bog je morao vrlo često u prošlosti da prosto gleda kroz prste. Pavle će reći u svojim poslanicama: "To je bilo vreme neznanja, kada ljudi nisu mogli zbog greha", naravno, o tome ćemo govoriti, zbog stanja u kome su se nalazili, "da potpunije shvate Boga." Zato je dobro da na umu imamo, kada čitamo Bibliju, i ovo hermeneutičko pravilo: Bog se u Bibliji otkriva progresivno, tj. postepeno. Najveća svetlost je u ličnosti Isusa Hrista, ali to ne znači da drugi delovi Biblije nisu vredni.

Dakle cela Biblija, i Stari i Novi Zavet, su vredni za nas. U Bibliji, dakle, kao što sami znate ako imate Bibliju, ovde imate Sveto Pismo Staroga Zaveta i Novoga Zaveta. Stari Zavet je preveo Daničić, Novi Zavet je preveo Karadžić. Ovde imate pojedine biblijske knjige, na primer Stari Zavet počinje sa pet knjiga Mojsijevih, zatim postoje istorijske knjige, zatim imate knjige mudrosti i imate proročke knjige. Zatim ako pogledate negde iza sredine vaše Biblije, naći ćete da je drugi deo Biblije, Novi Zavet, takođe podeljen na knjige i poglavlja. Ako biste našli recimo ovakav izraz: Jevanđelje po Jovanu 5,16., šta to znači? Biblija je podeljena na poglavlja ili na glave. U originalnom tekstu to nije postojalo, ali kasnije zbog lakšeg snalaženja u biblijskom tekstu Biblija je podeljena na poglavlja ili glave i na stihove. To znači da je ovo 5. glava Jevanđelja po Jovanu, 16. stih. Ili imate npr. Prva Mojsijeva 34,2. To znači da je to Prva knjiga Mojsijeva, 34. glava, 2. stih. I ovo je dobro da imate na umu prilikom snalaženja u

biblijskom tekstu. Vi znate da i dan danas judaizam prihvata Stari Zavet, ali ne prihvata Novi Zavet u kome se govori o Hristu. Stari Zavet po jevrejskoj podeli se delio na tri velika dela. Prvi deo je takozvana "Tora", što na jevrejskom jeziku znači "Zakon", to su pet knjiga Mojsijevih. Stari Zavet je pisan na jevrejskom jeziku, a Novi Zavet je pisan na grčkom jeziku. "Tora" je i danas najpopularniji deo Biblije koji prihvataju i Jevreji, zvanični judaizam. Drugi deo Starog Zaveta, kako su to Jevreji delili u svojoj Bibliji, je "ketubim", to su istorijski spisi, a zatim imate "nabiim", dakle "proroci", to je množina, dakle imate četiri velika proroka: Isaija, Jeremija, Jezekilj i Danilo, i imate 12 malih proroka. "Tora" ili "Zakon" je jedan od prvih tekstova koji su nastali i zato je dobro da "Toru" ili "Zakon" imamo kao kriterijum za sve drugo. O tome ćemo još govoriti kasnije. To je dakle velika podela Staroga Zaveta.

Što se tiče originalnih spisa Biblije, danas se sve češće postavljaju pitanja da li za Bibliju postoje originalni manuskripti. Kada je u pitanju Stari Zavet, vi znate da su najveće žaoke i najveća neprijateljstva protiv Biblije upućena u periodu 18. i 19. veka, u periodu racionalizma. Ja sam spominjao Voltera, koji je verovao u Boga. On je bio deista; deisti su verovali da postoji Bog, ali zbog zla na ovom svetu oni nisu mogli prihvatiti činjenicu da Bog još upravlja ovim svetom. Zato su oni smatrali da je Bog stvorio svet i ostavio ga da živi kako god zna i ume. Zato je Volter odbacivao Bibliju. On je verovao u Boga, ali je odbacivao Bibliju kao reč Božju. Volter je smatrao da će Biblija nestati za nepunih sto godina. Ironijom sudbine, ne znam, ili se to neko poigrao, u kući u kojoj je on živeo u Parizu nalazi se danas prodavnica Biblija. Biblija ostaje i živi. Knjiga koja nosi opšteljudske istine.

Kada je u pitanju Stari Zavet, svi ste verovatno imali prilike da čujete za takozvane "Kumranske spise". Ja bih želeo da vam samo nekoliko reči kažem o tim Kumranskim spisima, jer smatram da su vrlo važni. Naime, kada je u pitanju Novi Zavet, mi imamo mnogo više spisa, jer je Novi Zavet nastao mnogo kasnije, dakle u prvom veku posle Hrista. Pisali su ga Hristovi učenici i, zato što je nastao u tom periodu, mi imamo različite kodekse koji su nam bliži. Na primer "kodeks sinaitikus", "kodeks vaticanus", "česterbiti", zatim u Lenjingradskom muzeju postoji takođe nekoliko originalnih spisa sa kojima možemo uporediti tekst koji imamo danas. Međutim, kada je u pitanju Stari Zavet problem je bio mnogo veći. U periodu racionalizma se smatralo da tekst koji mi imamo u rukama danas nije isti kao originalni tekst. 1947. godine jedan mali Beduin je čuvao ovce i koze pored Mrtvog mora. Ovo je istiniti događaj. Smatra se da je imao

nekog jarčića koji je bio posebno neposlušan, koji se penjao po onim stenama, vi znate, to je jako suv predeo. Vi znate da je Mrtvo more najniža tačka na Zemljinoj kugli. Dakle, ako je tu gore na brdu grad Jerusolim danas, dole ispod njega je Mrtvo more, i zbog velike gustine soli u njemu vi ne možete potonuti u njemu. Ja do nedavno nisam znao da plivam i to je za mene bilo dobro. Jedan mali dečak čuvao je koze. Jedan od tih jarčića se penjao i dečak ga je gađao kamenjem da bi se jarčić vratio. I onda je čuo kako je jedan od kamenova koje je bacio počeo da pada negde duboko. Dečak se popeo i video jednu rupu, kroz koju je počeo da baca kamenje, i kamenje je padalo negde duboko dole. On je pozvao roditelje i kada su roditelji došli oni su otkrili jednu veliku pećinu. U toj pećini su otkrili mnoštvo ćupova sa manuskriptima. Mnoštvo od tih manuskripata su bili u tim ćupovima, ali to su bili pergamenti koji su bili zamotani u još nekoliko koža. Odmah da kažem da je proces otvaranja manuskripata vrlo bolan, zato što ako prilikom otvaranja odlomite jedan deo, vrlo često se ovaj deo unutra pretvara u prah. Zato biblijski naučnici godinama istražuju i pokušavaju da u idealnim uslovima otvore ove originalne spise. Naravno, ljudi koji su to pronašli nisu znali vrednost toga. Verzija koju sam ja čitao kaže da je jedan od tih Arapa koji je pronašao ovaj originalni spis odlučio da na pijacu zajedno sa ostalim stvarima ponese i neki od tih originalnih spisa, nadajući se da će neki znatiželjni turista da ga kupi. Igrom slučaja, ili Božjim providenjem ja verujem, te nedelje, ili nekog drugog dana, prolazio je jedan poznati arheolog, biblijski naučnik. On je uzeo spis u svoje ruke i ono što je video posle kraćeg istraživanja bilo je zapanjujuće. Nije mogao da veruje da je spis tako star. Odneo ga je svojoj kući, počeo je da istražuje i shvatio je da ustvari spis datira iz drugog veka pre Hrista. To je bilo 1947. godine. Pozvao je svoje prijatelje jer i on sam nije bio siguran, i posle nekoliko analiza došli su do zaključka da je tekst zaista star. Onda su pokušali da nađu ljude, čoveka koji mu je to prodao. Kada su Arapi videli velike sume dolara koje su Amerikanci nudili, oni su često lomili ove manuskripte i prodavali male delove. Kasnije, kada se ipak shvatilo o čemu je reč, naravno, država se tu umešala, i tako su otkriveni čuveni Kumranski spisi. Ja sam duboko ubeđen da je Bog čuvao za 1947. godinu otkriće ovih spisa. Nikada, nikada u istoriji Biblije nije bilo neophodno da se pojave spisi kao u tom periodu. Kada su upoređeni tekstovi sa Mrtvoga mora sa Biblijom koju mi imamo u našim rukama, tačnost je bila neverovatna. Šta se događalo? Postoje i neke razlike, dobro je da ih spomenemo. Vrlo često, ako je prepisivač prepisivao Bibliju, ako je tekst bio težak, neki prepisivači su na margini upisivali neki svoj komentar, tako da bi čitaoc

mogao da shvati šta se nalazi u tekstu. Međutim, par stotina godina kasnije dogodilo se da taj komentar koji je bio na margini uđe u tekst. Šta danas rade biblijski naučnici? Biblijski naučnici danas pažljivo upoređuju manuskripte. Ja mogu biti srećan da vam izjavim da kada su u pitanju velike biblijske istine, razlike su vrlo male. Mi možemo biti sigurni da u rukama držimo originalnu Bibliju. Zanimljivo je i to da su Jevreji kojima je Bog dao prepisivanje toliko pažljivo prepisivali da su brojali slova. Npr. postojalo je jedno slovo koje je moralo biti u sredini i tačno određeni broj slova koji je morao biti sa leve i sa desne strane. Takođe, isti broj slova je morao biti i sa svih strana. Nekoliko onih koji su prepisivali upoređivali su biblijski tekst, jer su želeli da se tekst prenese onakav kakav jeste pokolenjima koja su dolazila. Toliko o originalnim spisima.

Nekoliko reči sada o Bibliji i tradiciji.

Ovo je vrlo osetljivo pitanje. Da li Biblija ili tradicija, ili Biblija i tradicija? Šta ako postoji suprotnost između Biblije i tradicije? Ja mislim da tu moramo biti vrlo, vrlo pažljivi. Moramo pošteno prići Bibliji. Dozvolite mi da čitam jedne od poslednjih reči Biblije, koje su zapisane na poslednjoj stranici. Otkrivenje Jovanovo, 22. glava, 18. stih: "Jer svedočim svakome koji čuje reči proroštva knjige ove; ako ko dometne ovome, Bog će nametnuti na njega zla koja su napisana u knjizi ovoj." Slušajte još jedan put reči: "Ako ko dometne ovome", misli se biblijskom tekstu, "Bog će nametnuti na njega zla napisana u knjizi ovoj; i ako ko oduzme od reči knjige proroštva ovoga, Bog će oduzeti njegov deo od knjige života, i od grada svetoga." Drugim rečima, mi kao ljudi nemamo pravo da domećemo biblijskom tekstu, niti da oduzimamo. Ovaj tekst nam jasno kaže da biblijski tekst mora biti norma, kriterijum, aršin na osnovu koga ćemo meriti sve druge realnosti. Kada je u pitanju tradicija i Biblija, svaka tradicija, mi nismo ljudi bez korena i bez istorije. Svaka tradicija u onoj meri u kojoj se slaže sa Biblijom i u kojoj pomaže ljudima da bolje upoznaju Hrista ima svoje mesto u hrišćanstvu. Svaka tradicija koja je dijametralno suprotna biblijskom tekstu nema svoje mesto u hrišćanstvu. Mislim da je to pošten pristup.

Dozvolite mi da vam pročitam još jedan tekst iz Biblije, koji je zapisan u Drugoj poslanici Petrovoj, ja verujem da svi znate za apostola Petra, mi slavimo Petrovdan negde u našim krajevima. Apostol Petar u drugoj svojoj poslanici, u 1. glavi, 19. stih, kaže ovako: "Imamo najpouzdaniju proročku reč, i dobro činite što pazite na nju, kao na vidjelo koje svetli u tamnome mestu, dokle dan ne osvane i danica se ne rodi u srcima vašima." Biblija je upoređena sa svetiljkom. Psalmista kaže mnogo ranije: "Reč je tvoja žižak nosi mojoj i videlo stazi mojoj." Ovde apostol Petar kaže: "Božja reč je

svetlost u tamnom svetu." Dozvolite da kažem, dragi prijatelji, da ništa ne bi smo znali o nama samima, o ljudskoj istoriji, o budućnosti sveta da nemamo ovu knjigu. Zaista je ona svetlost. Petar dodaje i kaže u 21. stihu: "Jer nikad proroštvo ne bi od čovečije volje, nego naučeni od Svetoga Duha govoriše sveti Božiji ljudi." Drugim rečima, nadahnuće ili inspiracija o kojoj govori Biblija, koju su imali biblijski proroci, ne može se poistovetiti sa nadahnućem jednog pisca. Ovde se govori o Bogu koji prosto zauzme um biblijskom proroku, a onda biblijski prorok svojim rečima, svojim načinom izražavanja piše ono što mu je Bog kazao ili pokazao. Jedan drugi tekst koji je napisao sveti apostol Pavle, u Drugoj Poslanici Timotiju, 3. glava, 15. stih, tekst kaže ovako: "I budući da iz malena umiješ sveta pisma," ovde Pavle govori svom mladom saradniku Timotiju, "koja te mogu umudriti na spasenije u Hristu Isusu." Zašto postoji Biblija? Evo odgovora u samoj Bibliji: "Budući da poznaješ pisma koja te mogu umudriti", na što? "Na spasenje u Hristu Isusu." Cilj Biblije je da čoveku pomogne i pokaže put spasenja. I zatim Pavle dodaje, 16. stih: "Sve je pismo od Boga dano." Sve, a ne jedan deo manje, drugi više važan. "Sve je pismo od Boga dano, i korisno za učenje, za karanje, za popravljavanje, za poučavanje u pravdi." Zato sam ja kazao da nećete ostati isti posle proučavanja Biblije. Pre ili kasnije ćete osetiti da vas prati, jer je Biblija knjiga koja u sebi sadrži moć, tj. ne Biblija već Bog putem Biblije. 17. stih: "Da bude savršen čovek Božji, za svako dobro delo pripravljen."

Dozvolite da kažem nekoliko reči i o apokrifima. Nedavno sam imao seriju predavanja i ljudi me pitaju: "Da li su sve Biblije iste?" Ja sam tvrdio: sve su iste. Međutim, posle nekoliko večeri dobio sam jedno malo pisamce, gde se kaže: "Vi ne govorite istinu." Ja kažem: "Kako ja ne govorim istinu?" Kaže: "Ja imam neku drugu Bibliju koja ima neke druge knjige", i onda sam ja shvatio o čemu je reč. Neki prevodi Biblije, kao što je katolički prevod "Stvarnost", ima u sebi knjige koje se nazivaju apokrifi. "Apokrif" znači "lažni spis". Apokrifi su nastali negde od 3. do 1. veka pre Hrista. U te apokrifne spada Prva knjiga Makabejaca, Druga knjiga Makabejaca, Juditina knjiga, Tobijina knjiga i tako dalje. O čemu je reč? Reč je o tome da u ovom intertestamentalnom periodu, znači kada je završen kanon Staroga Zaveta, a pre pisanja Novoga Zaveta, u tom periodu nastali su apokrifi. Sadržaj ovih spisa je različit od ostalih spisa. Postoje učenja koja se razlikuju od ostalih tekstova Biblije. Neke crkve, uključujući i katoličku, su u svoj biblijski kanon uvrstile ove knjige da bi opravdale neka svoja učenja. Zašto smatram da ne treba stavljati apokrifne u Bibliju? Zato što jevrejska Biblija, za koje Biblija kaže da im je Bog

poverio reči spasenja, u sebi ne sadrži apokrife. Apokrife možemo smatrati za literaturne ili istorijske tekstove, ali ne i nadahnutu reč Božju.

Takođe postoje pitanja kada se govori o takozvanim "gnostičkim jevanđeljima". Verujem da znate šta je to "gnosticism". Gnosticizam je postojao pre Hrista, bio je za vreme Hrista itd. Reč je o jednom dualističkom pokretu gde se negira materija i uzdiže se duh ili duša. Postojala je i hrišćanska forma gnosticizma, koja se zvala "docetizam", od reči "dokea" što znači "izgledati". Oni su smatrali da Hristos nije došao u pravom telu, nego je samo izgledao kao čovek. Ovo je jeres koja je bila osuđena na koncilu u Nikeji. Gnostička jevanđelja su nastala u drugom i trećem veku. Ova gnostička jevanđelja možete takođe čitati, ako hoćete, nisu ništa skriveno, ona postoje i dan danas, ali takođe, kao što je to slučaj sa apokrifnim spisima, njihov sadržaj je suprotan ostalim delovima Biblije, i ona nisu nikad bili prihvaćena od strane hrišćanske crkve kao sastavni deo biblijske literature ili kanona Biblije. Postoji jedna zabluda među mladima. Često me pitaju: "Jel' ima tu nešto skriveno?" Masa mladih i starijih ne poznaju ono što ima u Bibliji, a u potrazi su za nečim što je skriveno.

I poslednje pitanje koje bih želeo da dotaknem je: kako znamo da je Biblija reč Božja? Ovo je najteže i najvažnije pitanje. Da li je to zaista pismo koje je Bog uputio ljudima? Dozvolite da spomenem dve maksime ili dva postulata u hrišćanstvu. Prvi postulat je sledeći: Bog postoji. Ali je nelogično, bio bi apsurd logike i kontradiktornost, ako Bog postoji da On ćuti. Neshvatljivo je da postoji Bog, a da jednostavno ćuti; da je stvorio čoveka i, kao što su deisti tvrdili, da ga je bacio u postojanje. Ako postoji Bog, onda je isto tako logično prihvatiti da Bog govori. Bog postoji, dakle, Bog govori. Gde Bog govori? Da li u Kuranu, da li u Vedama, da li u Apanišadama, da li u Bagavadgiti, da li u Bibliji? Ovo su kompleksna pitanja. Znam da mnogi od vas veruju u reinkarnaciju, mi ćemo u jednom predavanju o tome posebno govoriti. Za sada dozvolite da pretpostavimo da Bog govori u Bibliji, da postoje istine i u drugim velikim verskim knjigama, i u Vedama, i u Apanišadi, i u Kuranu, ali da Bog govori u Bibliji. Zašto verujemo da Bog govori u Bibliji, a ne u drugim spisima? Odgovor koji bih voleo da zapamtite jeste: zato što je Hristos kazao da Bog govori u Bibliji. Gde je to Hristos kazao? Kada budemo govorili o Hristu kao putu, istini i životu, mi ćemo pokušati da uporedimo Hrista sa Budom, sa Muhamedom i sa drugim velikim vođama čovečanstva. Za sada, evo Hristovih reči. U Jevanđelju po Mateju, 5. glava, 17. stih, Isus je kazao: "Ne mislite da sam ja došao da pokvarim zakon ili proroke: nisam došao da pokvarim, nego da ispunim." Slušajte sad ove reči: "Jer vam zaista kažem:

dokle nebo i zemlja stoji, neće nestati ni najmanjega slovca ili jedne title iz zakona dok se sve ne izvrši." Kada Hristos ovde kaže "zakon", on misli, znate na šta? Na "Toru". Ovde Hristos priznaje autoritet Staroga Zaveta. Isus kaže: "Dokle nebo i zemlja", ovde nije reč o vasioni, reč je o našoj planeti, "stoji, neće nestati ni najmanjega slovca dok se sve ne ispuni." Na mnogim drugim mestima u Novom Zavetu Hristos priznaje autoritet Staroga Zaveta.

Takođe, kada se radi o Novom Zavetu, Isus je kazao u Jevanđelju po Jovanu, 16. glava, 7. stih: "Nego vam ja istinu govorim: bolje je za vas da ja idem; jer ako ja ne idem, utešitelj neće doći k vama; ako li idem, poslaću ga k vama." Ovde je reč o Svetom Duhu, trećem licu Božanstva; 8. stih: "I kad on dođe pokaraće svet za greh, i za pravdu, i za sud", i tako dalje, 13. stih: "A kad dođe on, Duh istine, uputiće vas na svaku istinu; jer neće od sebe govoriti, nego će govoriti što čuje, i javiće vam šta će biti unapredak." Isus kaže: "Kad dođe Duh sveti, onda će vam on kazati šta će biti." On se ovde obraća svojim učenicima, apostolima. Čitajmo u Prvoj Poslanici Jovanovoj, ja jako volim ove reči. Poslušajte kako Jovan iskreno govori, Hristov najvoljeniji učenik, onaj koji je bio tako blizu Hristu. Evo šta Jovan kaže, 1. glava, 1. do 4. stiha: "Što beše ispočetka, što čusmo, što videsmo očima svojim, što razmotrismo i ruke naše opipaše, o reči života: i život se javi, i videsmo, i svedočimo, i javljamo vam život večni, koji beše u oca, i javi se nama; Što videsmo i čusmo to javljamo vama da i vi s nama imate zajednicu; a naša je zajednica s ocem i sa sinom njegovijem Isusom Hristom. I ovo vam pišem da radost vaša bude ispunjena." Svuda će pisci Novoga Zaveta reći: "Što videsmo i čusmo, to vam javljamo. Duh sveti nam je otkrio, bili smo sa Hristom, videli smo Hrista, dodirivali smo Hrista, slušali smo Hrista. To vam javljamo." I kada čitate te spise, ne možete da ostanete ravnodušni. Vi prosto osećate kako Jovan želi da shvatite da je on video život. Jovan kaže: "Život, život je bio među nama, svetlost je bila među nama." Reč je o Hristu Isusu koji je živeo sa apostolima na ovoj Zemlji. Završio bih ovaj deo rečima samoga Isusa: "Ne živi čovek o samom hlebu, nego o svakoj reči koja izlazi iz usta Božjih". Drugim rečima, čovek nije samo ekonomsko biće, čovek je takođe i duhovno biće. Da bi živeo jednim uravnoteženim životom, potrebno je da poznaje i duhovne realnosti.

Dozvolite da vam citiram nekoliko starih tekstova ljudi koji su kazali nešto o Bibliji. Npr. sveti Hrizostom Zlatousti, koji je toliko lepo govorio da su smatrali da ima zlatna usta. Svojim slušaocima Vizantincima, koji su smatrali da je dovoljno da slušaju njegove propovedi, da je to dovoljno za spasenje, on je kazao: "Kad brojite novac, da li ga vi lično brojite? A kada

je reč o večnim stvarima, vi zatvorenih očiju primete mišljenja drugih." Kada primete novac, da li ga vi sami brojite? "Naravno, brojimo ga." A kada je reč o večnim stvarima, vi zatvorenih očiju primete mišljenja drugih! Zato, dragi moji prijatelji, nemojte slepo slušati ovo što ja govorim. Proveravajte u svojim Biblijama i ono što ćete čuti u narednim predavanjima. U svakom predavanju Biblija mora biti kriterijum, norma, aršin za sve što ljudi uče kada je u pitanju Bog i Hristos. Proveravajte ono što čujete ovde. Jedan drugi crkveni otac, sveti Augustin je kazao: "Čitajte Pismo, čitajte ga jer je slađe od meda, i mirišljavije od svake aromatične supstance. Čitajte ga da ne biste bili slepi i vođe slepima." Sjajne reči. Zaista, bez Biblije bismo vrlo malo znali o nama samima, o svemiru, o Bogu. Takođe je zanimljivo, kada je u pitanju Biblija, da je ona opšteljudska knjiga. Npr. kada je čita jedan Eskim gore na severu, kada je čita jedan Koreanac, to su iskustva koja su doživeli hrišćanski misionari, kaže: "Pa ova knjiga je pisana baš za nas Koreance!" Onaj Eskim će reći: "Pisana je baš za nas!" Biblija sadrži u sebi opšteljudske istine, i kada čovek čita Bibliju, kada čita o Hristu, shvata da postoji analogija, da postoji srodnost njegovog bića i onog što piše u Bibliji. U tome je veličina Biblije. Vi čitate Bibliju misleći da vi njoj sudite, a onda shvatite u jednom trenutku da ona vas posmatra. Biblija je izvanredna knjiga, i zato bih hteo da vam je od srca preporučim. I sva naredna predavanja biće bazirana na biblijskom tekstu.

BIBLIJSKA PROROČANSTVA

Ja sam o ovoj temi govorio u mnogim dvoranama Srbije i znam da je ovo popularna tema. Znam da ste mnogi od vas imali prilike da se susretnete sa nekom formom proricanja budućnosti. Ja sam bio pre neki dan u Gradskoj bolnici i video sam kako ljudi nose onaj časopis "Treće oko" i žure se negde, i u hodu čitaju ono što piše u njemu. Ili gledate ljude

kad uđu u autobus, vrlo pažljivo čitaju horoskop, itd. Zato ćemo ovde pokušati da odgonetnemo biblijski stav o proročanstvima. Ja ovde neću govoriti o Nostradamusu ili o Tarabićima, premda možemo i njih spomenuti, ali ja ću pokušati da vam dam biblijske principe kada je u pitanju proročki dar ili proricanje budućnosti. Mi ćemo kasnije govoriti o budućnosti, o onome kako Biblija vidi budućnost.

U ovom predavanju samo o fenomenu proroštva u Bibliji. Biblija jasno kaže, i to je prva postavka u ovom predavanju, da po Bibliji postoje dve vrste proroka. Kada se Hristos u svom eshataloškom govoru obraćao ljudima i govorio o poslednjim događajima, prvo što je kazao jeste: "Čuvajte se lažnih proroka!" To znači da Biblija govori da postoje dve vrste proroka. Postoje lažni i postoje pravi proroci. U svakom slučaju, svaki čovek ima neku neodoljivu želju u sebi, pogotovo u trenucima krize, ako neko od naših dragih izgubi život i umre, onda čovek ima želju da nekako probije tu gvozdenu zavesu, da jednostavno pogleda u budućnost. I zato mislim da proroci nikada nisu bili popularniji nego danas. Mi imamo priliku i da na našem trećem kanalu pratimo proroštva. Zato dozvolite da u ovom predavanju postepeno ulazimo u tkivo ove teme proroštva, onako kako ga Biblija vidi.

Dozvolite da vam za početak dam nekoliko principa, ponovo biblijskih principa, kako možemo razlikovati prave proroke od lažnih proroka. Ja bih želeo da na osnovu ovih principa sudite svim prorocima. Ja vam neću odgovoriti na pitanje koje ćete sigurno postaviti: šta mislim o Nostradamusu, ili braći Tarabić, ili o nekom drugom proroku. Ali dozvolite da vam dam generalne biblijske principe na osnovu kojih vi sami možete zaključiti da li je neki prorok od Boga ili nije od Boga. Biblija daje nekoliko zanimljivih testova. Prvi test koji Biblija daje kada je reč o prorocima, svim prorocima, jeste da lažni prorok, (govorićemo o lažnim prorocima, a onda ćemo shvatiti i prave proroke), dakle, lažni prorok je motivisan željom za popularnošću, a ne vernošću Bogu. On je motivisan željom za sebičnim interesima i govori ljudima vesti koje se njima sviđaju. Jedan od biblijskih proroka koji je posebno imao problema sa lažnim prorocima bio je prorok Jeremija. U Knjizi proroka Jeremije, 6. glava, 14. stih: "I leče rane kćeri naroda moga ovlaš, govoreći: 'mir, mir'; a mira nema." O čemu je reč? Treba razumeti istorijski kontekst. Vavilonjani su bili neprijatelji jevrejskog naroda, oni su opkolili grad Jerusalim. I sada, u vreme rata, proroci se javljaju. Jedna grupa proroka je "lečila rane kćeri naroda mojega", znači kćeri jevrejskoga naroda, u tom tragičnom istorijskom trenutku govoreći: "Mir, mir!" Postoji jedan pravi prorok, to je bio Jeremija koji je znao šta će

se dogoditi narodu. Zašto i kako, to je drugi teološki problem o kome ja ne želim u ovom predavanju da govorim. Međutim, vest ovih proroka u ovom trenutku nije dolazila od Boga. Oni su želeli da se sviđaju narodu, narodu je bio potreban mir i oni su govorili: "Mir, mir!" A Jeremija kaže: "A mira nema." "Leče rane kćeri naroda mojega ovlaš." Princip je sledeći: kod svih onih proroka koji ne žele da ljudima govore vest od Boga, nego koji žele da se sviđaju narodu, da budu popularni u narodu, ta vest nije od Boga. Ja vam moram reći jednu tužnu vest. Većina vesti u Starom Zavetu, kada čitate biblijske proroke, nisu bile pozitivne prirode. Skoro ni jedan prorok nije došao narodu i rekao: "Dobri ste. Budite takvi kakvi ste." Vest proroka Božjih uvek je bila: "Menjajte se. Menjajte svoje zle puteve. Okrenite svoju stazu ka Bogu, ka pravdi, ka dobru, ka istini. Niste dovoljno dobri." To je vest većine biblijskih proroka. U ovom slučaju dakle, prvi princip, ako neki prorok želi da bude popularan, da se dodvori narodu, po Bibliji on nije Božji prorok.

Drugi test je zapisan u 5. knjizi Mojsijevoj, 13. glava, 1., 2., 3. i 5. stih: "Ako ustane među vama prorok ili koji sne sanja i kaže ti znak ili čudo, pa se zbude taj znak ili čudo koje ti kaže, i on ti reče: 'hajde da idemo za drugim bogovima, kojih ne znaš, i njima da služimo', nemoj poslušati što ti kaže taj prorok ili sanjač, jer vas kuša Gospod Bog vaš da bi se znalo ljubite li Gospoda Boga svojega iz svega srca svojega i sve duše svoje. A onaj prorok ili sanjač da se pogubi, jer vas je nagovarao da se odmetnete od Gospoda Boga svojega, koji vas izvede iz zemlje Misirske i iskupi vas iz kuće ropske." Šta to znači? Ako se danas pojavi jedan prorok i čak učini čudo, ali njegova vest koju govori suprotna je vesti koju su govorili raniji proroci, Mojsije, dakle proroci čija vest je zapisana u Bibliji, ako se pojavi prorok i kaže: "Ne treba više da sledite Boga koji se otkrio ljudima u Bibliji", Biblija kaže: "To je lažni prorok." To znači da ako je neki prorok Božji prorok, njegova vest mora biti u skladu sa vestima koje je Bog govorio narodu preko proroka koji su živeli pre njega. Ovo je vrlo važan test. Ja ću ponoviti. Dakle, pojavi se prorok i čini čudo; znači i lažni proroci mogu činiti čuda. Kako? O tome ćemo kasnije govoriti. Ali ako taj prorok kaže: "Nemojte slušati ono što piše u Bibliji, nego nešto drugo da vam kažem", Biblija kaže: "To je lažni prorok." Jer ako je isti Bog, ako vesti dolaze iz istog izvora, onda te vesti moraju biti u harmoniji, moraju biti u skladu jedne sa drugima. One mogu biti nove, prilagođene vremenu, ali moraju biti u skladu sa vestima ranijih proroka.

Postoji još jedan test, a to je ispunjenje. U 5. Mojsijevoj, 18. glava, 21. i 22. stih, Mojsije, osnivač jevrejske religije kaže ovako: "Ako li rečeš u srcu

svojemu: 'Kako ćemo poznati reč koju nije Gospod rekao?'" Vrlo zanimljivo pitanje. Kako ćemo poznati da nije Gospod nešto kazao? 22. stih: "Što bi prorok rekao u ime Gospodnje, pa se ne zbude i ne navrši se, to je reč koju nije rekao Gospod; nego je iz oholosti rekao onaj prorok, ne boj ga se." Dakle, ako je pravi Božji prorok, ono što kaže i prorekne, ispuniće se. Ja moram reći, u isto vreme, da su biblijska proročanstva vrlo često uslovna, možda ćemo o tome imati prilike drugi put da govorimo.

I konačno, poslednji test. U Knjizi proroka Jeremije, 23. glava, teške optužbe protiv lažnih proroka koji vode narod od pravoga Boga. Ja sam danas ponovo pažljivo čitao ovaj tekst i ponovo sam sam bio impresioniran ovim testom, jer znam da se danas događaju iste stvari. Pratite ovaj tekst, sa koliko ljubavi i sa koliko žara prorok se obraća ljudima. 9. stih: "Radi proroka puca srce u meni, trepeću sve kosti moje, kao pijan sam i kao čovek kojega je osvojilo vino, Gospoda radi i njegovijeh radi svetih reči." Drugim rečima prorok Jeremija kaže: "Posmatram sve te lažne proroke i puca srce u meni, trepeću sve kosti", zašto? Od žalosti što lažni proroci odvođe narod od Boga, i onda 10. stih: "Jer je zemlja puna preljubočinaca, i s kletvom tuži zemlja, trk je njihov zao i moć njihova nepravda." Onda 11. stih kaže nešto zanimljivo: "Jer i prorok i sveštenik skvrne je, nalazim i u domu svom zloću njihovu" i tako dalje. Evo na primer 14. stih jasno kaže: "Ali u proroka jerusalimskih vidim strahotu: čine preljubu i hode u laži, ukrepljuju ruke zlikovcima da se niko ne vrati od svoje zloće; svi su mi kao Sodom, i stanovnici njegovi kao Gomor." Šta to znači? Princip koji tražimo iz ovoga jeste sledeći: ako neko kaže da je Božji prorok, a onda živi suprotno principima koje je Bog otkrio u Bibliji, onda to nije Božji prorok. To bi isto bilo kada bih ja sada vama ovde govorio o Bogu, o potrebi da budemo ljudi istine, pravde, mira, a kada me niko od vas ne vidi, tamo negde kad sam sam, ja živim sasvim suprotnim životom. "Ako neko kaže da je Božji prorok", kaže Jeremija, "onda on mora živeti u skladu sa principima Božjim." Ja nisam prorok, ja nisam o sebi govorio, ja o sebi govorim kao o hrišćaninu, kao čoveku, kao verniku, ali je isti slučaj sa prorocima. Hristos kaže: "Po rodovima njihovim poznaćete ih", drugim rečima, ako neko kaže da je Božji prorok, njegov život mora odgovarati principima koji se nalaze u Bibliji.

Ja ću još jednom ponoviti sva 4 principa. Prvi princip jeste: ako neki prorok govori zato da bi bio popularan, i zadovoljava potrebe ljudi, a nema želju, potrebu i svest da govori ljudima vest od Boga, on nije Božji prorok. Ako su vesti koje prorok donosi u suprotnosti sa vestima koje su raniji Božiji proroci govorili, one nisu od Boga. Ako se život jednog proroka

razlikuje od onoga što govori, dakle u suprotnosti je sa principima koji se nalaze u Bibliji, on nije od Boga. Ako neko kaže da je Božji prorok, treba da živi isto kao što je Hristos živeo, dakle da živi po hrišćanskim principima. I ako je on Božji prorok, onda to proročanstvo koje on kaže treba da se ispuni. Ja bih zato želeo da vam dam neke primere biblijskih proročanstava, samo neke. Ja ću ovde pokušati da vam govorim o dva biblijska proročanstva koja su fascinantna. Ja bih skrenuo vašu pažnju na to da su mnogi mislioci sveta vekovima izučavali biblijska proročanstva i bili su fascinirani njima.

Zašto postoje biblijska proročanstva? Zašto je Bog uopšte dao ljudima proročanstva? Zašto proroci, konačno? Možda je dobro spomenuti, dakle, da ako mi ljudi živimo u vremenu, Bog živi izvan vremena. Dakle, Bog nije u vremenu, On nema početka i kraja. Stanje u kome Bog prebiva jeste stanje večnosti. Zato što je Bog izvan vremena, Bog jednostavno vidi budućnost, jer budućnost za Njega nije kategorija kao za nas; ovo predstavlja veliki problem za mnoge ljude. Koji problem? Da li zato što Bog poznaje budućnost, da li On predodređuje budućnost, da li postoji sudbina? Ako Bog zna moj život unapred (u sledećih ne znam koliko godina, ne znam koliko ću živeti), da li to znači da je Bog predodredio moj život? S biblijske tačke gledišta: ne. Bog jednostavno vidi budućnost. Mi ne možemo Božje predznanje, molim vas, ovo bih želeo da zapamtite, ne možemo izjednačiti sa jednim planom, koji je Bog stvorio za naš život. Božje predznanje nije jednako planu koji je Bog predodredio. Dakle Božje predznanje nije jedan unapred dobro razrađeni plan koji Bog ima za naš život. Ja bih ovo želeo da objasnim na još jedan način. Na primer: ja idem ulicom, idem do raskrsnice, razmišljam da li ću da idem na levu ili desnu stranu. Posle kraćeg razmišljanja odlučio sam da ću ići na levu stranu. Od trenutka kad sam odlučio i krenuo na levu stranu, taj moj izbor je postao prošlost za mene. U pogledu tog mog prošlog izbora Bog poznaje budućnost. Šta to znači? Bog jednostavno vidi budućnost. Bog vidi celi moj život. Bog zna šta ću ja slobodno izabrati u svojoj budućnosti. I zato što vidi, On zna. Božje predznanje proizilazi iz budućnosti, a ne predodređuje budućnost. Ovo je važna rečenica: Božje predznanje o našem životu proizilazi iz budućnosti. On zna naš izbor koji ćemo mi učiniti u budućnosti. Znači sudbine, sa biblijske tačke gledišta, nema. Zato, Biblija je puna poziva: "Vratite se, izmenite svoj put, ne činite ono što je zlo, vratite se Gospodu Bogu svojemu." Biblija je puna takvih poziva. E sad, postoji sudbina, ali znate u kom smislu? Sudbina postoji u tome što Biblija jasno kaže da postoje samo dva puta za čoveka. Čovek je stvorenje, čovek nije

Bog. Čovek može u životu izabrati samo, Hristos je to jasno kazao, između dva puta. Između uskog i širokog puta. To znači: čovek može odlučiti da živi sa Bogom, dakle, da svoj život usmeri ka Bogu, ili ga može usmeriti ka Sotoni ili zlu. Čovek nema treći izbor i Bog jasno kaže: ako ideš ovim putem, ne znači da ćeš biti savršeno srećan, ali kraj će ti biti takav. Ali ako ideš ovim putem, kraj će ti biti takav. U tom smislu postoji sudbina. Ne postoji neki srednji put. Mnogi ljudi kažu: ja ne želim ni sa Bogom, ali ne želim ići ni na drugu stranu. Biblijski gledano, čovek nema izbor između ove dve alternative. Čovek može živeti sa Bogom, ako nije sa Bogom onda živi sa nekim drugim, dakle, sa zlom. U tom smislu postoji predestinacija, tj. sudbina. Ali mi imamo slobodnu volju, i Biblija je zato puna poziva: "Izmenite se! Vratite se! Izmenite svoj život, vratite se k meni!"

E sad, ja verujem da je Bog jednostavno dao biblijska proročanstva, koja su zaista fascinantna. Ja ću vam ovde govoriti o dva primera tih biblijskih proročanstava, a ima ih preko 1000 u Bibliji. Zašto? Ja sam vam već kazao da je biblijski koncept istorije linearni koncept. To znači da Biblija kaže da ova planeta ima svoj početak i svoj kraj. Mnogi se pitaju šta će se dogoditi u budućnosti? Šta će biti na kraju vremena? Kakav je kraj istorije sveta? Biblija kaže da se ne trebamo brinuti šta će biti, jer mi znamo šta će biti. Kako znamo? Jer je Bog mnogo puta delovao u ljudskoj istoriji. Ono konačno delovanje će biti svakako najveće i najspektakularnije. Ali mnogo puta u ljudskoj istoriji Bog je delovao. On se mešao u događaje ljudske istorije. Sva ova mešanja u teologiji nazivamo "tipos" ili tip ili simbol. Bog je delovao prilikom izlaska Jevreja iz egipatskog ropstva, Bog se umešao u ljudsku istoriju prilikom potopa. Bog je mnogo puta delovao. Sve ove male intervencije u ljudskoj istoriji su "tipos" onog konačnog događaja, najvećeg događaja koji se naziva "antitipos". Svi ovi mali događaji usmereni su ka onom univerzalnom događaju, kada će Bog konačno eliminisati zlo sa ove planete. Znači, budućnost planete Zemlje nije potpuno nepoznata, jer mi znamo kako je Bog delovao u prošlosti, kako se Bog odnosi prema zlu i tako dalje. I zato postoje proročanstva. Bog je kazao: "Gledajte, posmatrajte kako sam delovao u prošlosti, tako će biti i u budućnosti." Zato postoje biblijska proročanstva, kao neka vrsta opomene, kao neka vrsta ohrabrenja da postoji živi Bog, koji je delovao, koji deluje i koji će delovati u ljudskoj istoriji.

Ja sam odlučio da vam govorim o dva proročanstva koja su zapisana. Jedno je zapisano u Knjizi proroka Jezekilja. To je proročanstvo o gradu Tiru. Pre nego što čitamo ovaj tekst, ja želim da vam kažem nekoliko reči o

ovom proročanstvu. U današnjem Libanu postojao je grad Tir. Tir je bio glavni grad feničanskog carstva, nalazio se severno od planine Karmil. Bio je vrlo bogat grad negde u 6. i 7. veku pre Hrista. Moć ovoga grada činili su njegovi hrabri moreplovci. Najveća pomorska sila Mediterana bio je upravo grad Tir. Da bih vam samo dao ideju koliko je bio moćan grad Tir, dovoljno je spomenuti da je imao mnogobrojne kolonije. Jedna od kolonija grad Tira bila je i čuvena Kartaga sa kojom su Rimljani vodili punske ratove; i tako su brodovi iz grada Tira puni robe, svakojake robe, kretali ka svim važnijim centrima Mediterana. Moć grada Tira činili su ti njegovi hrabri moreplovci. Naime u Tiru, kažu istoričari, se proizvodila posebna tkanina, posebno platno purpur, kojim su se kraljice odevale. Takođe u gradu Tiru su se proizvodili umetnički predmeti od stakla. Naime, fini pesak koji se nalazio tu na obali Mediterana pomagao je stanovnicima grada Tira da se bave ovom umetničkom i unosnom industrijom. I tako su, dakle, brodovi puni skupocene robe kretali ka raznim centrima Mediterana i Tir se bogatio. Moćni grad, grad-država, kao naš Dubrovnik ili neki drugi srednjevekovni gradovi. Međutim, taj Tir je imao i svoje probleme. Na severu se nalazio grad Vavilon. U tom gradu je vladao car koji se zvao Navuhodonosor. I negde 605. godine pre Hrista, car Navuhodonosor je krenuo u jednu osvajačku misiju na jug. Prvo je u bici kod Karkemiša, negde 605. godine, ovaj snažni "vavilonski lav", kako ga nazivaju istoričari, do nogu potukao egipatsku vojsku. Tu je faraon egipatski Nekao izgubio svoj život i ova hiljadugodišnja imperija je doživela slom. Taj snažni "vavilonski lav" krenuo je na jug. Osvojio je grad Jerusalim 586. godine. Jevrejskom caru Sedekiji Navuhodonosor je iskopao oči, njegovu porodicu je pogubio, a slepog Sedekiju odveo u ropstvo u Vavilon. Ali taj isti snažni "vavilonski lav" se morao odreći osvajanja grada Tira. Naime, Tir se delio na dva dela. Postojao je kontinentalni deo grada koji se zvao Palatiros ili Stari Tir. On se nalazio tu na obali mora. Međutim, Tir je takođe imao jedno malo ostrvce koje su oni nazivali Kameno ostrvce. Navuhodonosor je sraunio sa zemljom ovaj kontinentalni deo grada Tira, ali stanovnici Tira su svo svoje blago i svo svoje bogatstvo povukli na ovo malo ostrvce. A pošto su bili najjača pomorska sila na Mediteranu, oni su se rugali Navuhodonosoru. Kada je Navuhodonosor osvojio grad Jerusalim i kada je sa sobom poveo jevrejske robove u Vavilon, stanovnici Tira su se rugali Jerusalimu. Ne samo to. Postoje istorijski podaci da su postojale političke strukture unutar grada Tira koje su smišljale plan kako da zauvek unište grad Jerusalim. Oni su u gradu Jerusalimu gledali svog trgovačkog protivnika, jer su Jevreji takođe trgovali. Postojale su političke struje koje su smatrale da Jerusalim

treba zbrisati sa karte. Međutim, grad Jerusalem je Božji grad. Zašto je Božji grad? Jer je tu živeo narod Božji i Bog je želeo da preko tog naroda sebe objavi svim drugim narodima. I zato u trenutku najveće moći grada Tira, ovo je sada važno, u trenutku kada je Tir bio najmoćniji, kada se odupreo Vavilonjanima, ustao je jedan jevrejski prorok i usudio se da kaže sledeće reči, slušajte ih pažljivo, Knjiga proroka Jezekilja, 26. glava, 2. stih:

"Sine čovečji, što Tir govori za Jerusalem: 'Ha, ha! Razbiše se vrata narodima, obratiše se k meni, napuniću se kad opuste'", drugim rečima: "Srećniji smo što je Jerusalem nestao... razbiše se vrata narodima, sad ću ja još više napuniti svoje riznice"; 3. stih: "Zato ovako veli Gospod Bog: 'Evo mene na te, Tire, i dovešću mnoge narode na te kao da bih doveo more sa valima njegovijem.'" I šta će se dogoditi, evo proročanstva. Ono nije uopšteno, to je ono što je fascinantno i što volim kod biblijskog proročanstva. Ne možete ga tumačiti na deset različitih načina i reći "ipak se dogodilo". Slušajte pažljivo ovo proročanstvo: "Ja ću dovesti mnoge narode", kaže Gospod, i šta će uraditi? 4. i 5. stih: "I oni će obaliti", "obaliti" je stari izraz i znači "porušiti", "zidove tirske i kule u njemu raskopati, i omešću prah njegov i pretvoriti ga u go kamen. I postaće mesto da se razastiru mreže usred mora, jer ja govori, veli Gospod Gospod, i biće grabež narodima." Pogledajte nekoliko elemenata. Biće dakle, srušeni slavni zidovi tirski, kule će u njemu biti raskopane, ali najlepší detalj na koji bih želeo da skrenem vašu pažnju jeste sledeći: "I omešću prah njegov." Malo kasnije u 12. stihu prorok kaže ovako: "I popleniće blago tvoje i razgrabiti trg tvoj, i razvaliće zidove tvoje i lepe kuće tvoje razoriti, i kamenje tvoje i drva tvoja i prah tvoj baciće u vodu." Dakle, biće porušen grad, ali proročanstvo ne kaže samo da će grad biti porušen, i mnogi drugi stari gradovi su bili porušeni, nego će sve to biti bačeno u vodu. To je jedan fascinantni detalj. Ponovo se ponavlja ta ideja u 19. stihu: "Jer ovako veli Gospod Gospod: 'Kad te učinim pustijem gradom, kao što su gradovi u kojima se ne živi, kad pustim na te bezdanu, i velika te voda pokrije.'" Šta se to događalo u istoriji? Prorok Jezekilj već u samom tekstu, ako čitate pažljivo tekst, reći će da će to biti Navuhodonosor koji će pokušati da osvoji grad Tir.

Međutim, posle neuspele vojničke taktike cara Navuhodonosora, postoji jedan tekst pun ironije, 29. glava, 18. stih: "Sine čovečiji, Navuhodonosor, car Vavilonski, zadade vojsci svojoj tešku službu protiv Tira; svaka glava očelavi i svako se rame odrije, a plate ne bi njemu ni vojsci njegovoj od Tira za službu koji služiše protiv njega." Ironičan tekst, ako ga pažljivo čitate: "Svako se rame odrije, svaka glava očelavi, a plate

ne bi ni njemu ni vojsci njegovoj." Dakle, Navuhodonosor posle 13 godina pokušaja vratio se u Vavilon. Istina je, istoričari kažu, da je grad Tir morao da plaća neku vrstu poreza, ali grad Tir je ostao nezavisan i rugao se vavilonskim osvajačima. Izgledao je neosvojiv. Proročanstvo koje je prorok Jezekilj izrekao datira iz 585. ili 586. godine, dakle, to je 6. vek pre Hrista. Istorija potvrđuje da je u tom trenutku Tir bio na vrhuncu svoje moći, ako bismo bili poštteni prema tekstu, kako mi znamo za starost jednog biblijskog teksta. "Možda je ovaj tekst nastao posle događaja", neko bi kazao. Evo kako odgovaramo. Postoji danas masa biblijskih naučnika koji se bave utvrđivanjem starosti jednog biblijskog teksta. Jedna od najsigurnijih metoda, smatram, za utvrđivanje starosti jednog biblijskog teksta je filologija teksta. Šta to znači? Znači, postoji biblijski tekst i postoje drugi nebiblijski tekstovi za koje sigurno znamo datum pisanja. Jezik nije nešto statično, jezik evoluirao, jezik se menja. Npr. jezik kojim mladi govore danas, sada, nije isti kao jezik od pre deset godina. Za samo možda desetak godina vi ćete videti da mladi koriste drugačije izraze, drugačiji žargon. Dakle, jezik je nešto što se menja. Ili ako uzmete literaturu, književnost, videćete da jezik evoluirao, on se vrlo brzo menja. Takođe ono što je vrlo zanimljivo, imena koja roditelji daju svojoj deci se menjaju. Danas su popularna druga imena nego ona pre 15 ili 20 godina. Dakle, biblijski naučnici imaju pred sobom originalni biblijski tekst, imaju druge nebiblijske tekstove i pažljivo analiziraju tekst, sintaksu, gramatičku strukturu teksta, analiziraju izraze koji se u njemu nalaze. To je jedna od najsigurnijih metoda utvrđivanja starosti jedne biblijske knjige.

Što se tiče Knjige proroka Jezekilja, tu nema nikakve dileme da je ona nastala u 6. veku pre Hrista. U trenutku kada je Tir bio na vrhuncu svoje moći, Jezekilj kaže: "Biće porušeni zidovi njegovi", ne samo to, "svi ti zidovi i prah biće bačeni u more". Ima li smisla ovaj tekst? Tir je ostao nezavisan, Navuhodonosor se vratio u Vavilon, a Tir je planirao da zauvek uništi Jerusalim. Ali Bog je imao svoj plan za grad Tir i za grad Jerusalim. Posle nekoliko godina, možda vek i po, sa zapada je došao jedan drugi mladi osvajač i on je brzo kao i Navuhodonosor osvojio stari deo Tira, Palatiros. Međutim, kao i u drugim sličnim situacijama, stanovnici Tira su se povukli na malo kameno ostrvo i ponovo su se nadali da su neosvojivi. Međutim, ovom prilikom nisu računali na genijalnost Aleksandra Makedonskog. On je bukvalno, i to je lepota ovog proročanstva, ne znajući za ovo proročanstvo, porušio sve zidove staroga Tira i bacio ih u more i počeo da zida jednu stazu široku 60 metara od kopna prema ostrvu, i posle nekoliko meseci on je uspeo da dođe do ostrva. 15000 ljudi je bilo ubijeno, nekoliko hiljada je

pobeglo čamcima, on je bio potpomognut sidonskim i brodovima sa Kipra i osvojio je ovo kameno ostrvo. I dan danas ovo više nije ostrvo, nego neka vrsta poluostrva. Ja nisam bio tamo, ali sam video slike. I dan danas ova staza postoji. Iz vode vire stubovi, kapiteli, glave, melkaptu boga Tira, koji je bio bog čuvene Jezavelje koja se spominje u Bibliji, nesvesno svedočeći da će se ispuniti reč koju Bog kaže. Iz jednog malog susednog sela koje se zove Sur i dan danas dolaze ribari i suše svoje mreže u starom gradu Tiru, ne znajući verovatno da na taj način ispunjavaju proročanstvo staro 2500 godina. "Jer usta Gospodnja rekoše."

Danas postoji moderni Tir, koji je nedaleko od ovog starog Tira, međutim, ono što je bilo prorečeno za ovaj stari Tir ispunilo se sa neverovatnom tačnošću: "omešću prah njegov i baciću u more", kaže prorok. Fascinantno proročanstvo. Proročanstvo u vezi sa gradom Tirom je "tipos" onog velikog "antitiposa". Govori o svim ljudima, kao što su to bili stanovnici grada Tira, koji nisu živeli nizašto drugo osim za bogatstvo, blago... Postoje istorijski podaci da su se bavili različitim religijama koje su bile suprotne Bogu, pravom Bogu. Postoje podaci da su imali nešto što se zvalo "sveta prostitucija" i tako dalje, da su žene morale da služe u hramu jedanput godišnje, i to je, smatra se, bilo posvećeno Bogu plodnosti. Postojao je i homoseksualizam. Dakle, moralna degradacija, pa je zato Bog delovao na jedan određeni način. Tako će Bog delovati konačno na kraju istorije. Dakle, jedno ispunjeno proročanstvo.

Da vam spomenem još jedno biblijsko proročanstvo. To je proročanstvo o jednom drugom gradu, o Vavilonu. Ja sam već kazao da se Vavilon nalazio na severu. Danas se Vavilon nalazi u Iraku. Možda ste slušali, možda u vestima, kada je bio sukob između Amerike i Iraka, da se govorilo često da predsednik Iraka Husein sebe smatra novim Navuhodonosorom. Koji je to grad Vavilon? Naziv "Vavilon" dolazi od jevrejske reči "babel". Reč "babel" znači "kuća Božja", međutim "babel" znači i "zbrka, konfuzija". Vavilon je u Bibliji simbol konfuzije, simbol mentaliteta ljudi čiji um stoji nasuprot Bogu. Ne samo u početnim knjigama, nego sve do Apokalipse Jovana Bogoslova, vi ćete naći ideju da je Vavilon tip ili simbol svih ljudi čiji um stoji nasuprot Bogu, ljudi koji se bore protiv Boga, u čijem umu je zbrka, konfuzija. Ali o tim simbolima možda kasnije. Vratimo se istorijskom Vavilonu. Vavilon je bio jedan od najmoćnijih gradova staroga sveta. Postoje dva perioda kada je u pitanju istorija Vavilona. Prvi period je onaj koji seže do Hamurabija, koji je živio negde 2000 godina pre Hrista. Bio je savremenik Avrama. Hamurabi je bio vrlo lukav i vešt vladar. On je napisao čuveni zakon, "Hamurabijev zakon". On

je smatrao da je njegovo carstvo najveće i ostavio je potomstvu vrlo lepe podatke o sebi. Međutim, najveću slavu i moć Vavilon je dostigao za vreme cara Navuhodonosora u 7. odnosno 6. veku pre Hrista. Ono što znamo o Vavilonu ostavili su nam istoričari kao što su Stravol i Herodot. Kada je Herodot posetio Vavilon, on je bio impresioniran. Smatra se da je Vavilon imao tri zida oko sebe. Kroz grad je prolazila reka Eufkrat; ovi zidovi su bili toliko široki da su kočije mogle da idu po njima. Herodot je tvrdio da je opseg zidova grada Vavilona bio 80 kilometara. Međutim, danas se smatra da to nije tačno, da je opseg zidova bio 17 kilometara. Mi ćemo reći "mali opseg", međutim, nije mali opseg, zbog toga što su drugi gradovi bili manji; na primer opseg Atine je bio samo 5 km, Ninevije 12 km. Vavilon je izgledao neosvojiv. Ono što je posebno bilo karakteristično za grad Vavilon jeste da je tu Navuhodonosor svojoj ženi Semiramidi sagradio viseće vrtove. Ona je bila iz brdskih krajeva Moavije i kada se udala za Navuhodonosora, smetala joj je ta monotonija vavilonske ravnice, i on je odlučio da razbije tu monotoniju i sagradio joj je viseće vrtove. Zato vi muževi... potrebno je da učinite sve... Ovi čuveni vrtovi koje je Navuhodonosor napravio svojoj ženi Semiramidi su jedno od sedam svetskih čuda. Međutim, istorija Vavilona i Izrailja, naroda Božjeg, je često bila isprepletana i Vavilon je poznat u Bibliji samo zahvaljujući narodu Božjem. Čudno je to da uvek kad se neki narod našao u kontaktu sa narodom Božjim, da je postao i on slavan. Međutim, Bog je izabrao Vavilon da bude "šiba gnjeva" kaže naša Biblija, ali Vavilon je činio ono što Bog nije želeo i Bog je postavio granice ovom gradu. I postoji jedno proročanstvo koje je izrečeno protiv grada Vavilona. Ono je zapisano u Knjizi proroka Isaije, 13. glava, 19. stih i nadalje:

"I Vavilon, ukras carstvima i dika slavi Haldejskoj, biće kao Sodom i Gomor kada ih Bog zatr." Strašno. Znači da je Bog uništio Sodom i Gomor. Isaija je živio u 7. odnosno 6. veku pre Hrista, u trenutku kada je Vavilon zaista bio na vrhuncu svoje moći. Isaija kaže: "Vavilon će biti kao Sodom i Gomor. Neće se u njemu živeti niti će se ko naseliti od koljena do koljena." Ovo je strašno. To znači: nikada više, molim vas, nikada više niko neće živeti u tom gradu. Ovo je iluzorno. Ako pogledate sve druge veće gradove sveta, ako je postojao dobar izvor vode, oni su bivali ponovo naseljeni. Npr., ja sam imao prilike da gledam te geološke preseke, ako je grad bio spaljen, ali je imao dovoljno vode, vrlo često su drugi naseljenici dolazili i naseljavali se. Međutim, Isaija kaže: "U tom gradu Vavilonu neće se nikada više živeti", premda je reka proticala kroz njega, i postojali su izvori vode, bila je to plodna ravnica. Slušajte dalje: "Niti će Arapin razapeti u njemu

šatora, niti će pastiri počivati onuda. Nego će počivati ondje divlje zvjeri, i kuće će njihove biti pune velikih zmija, i onde će nastavati sove, i aveti će skakati onuda. I dovikivaće se buljine u pustijem kućama i zmajevi u dvorima veselijem. A doći će njegovo vreme, i blizu je, i dani njegovi neće se protegnuti." Vavilon je, kao što sam kazao, tip ili simbol naroda ili pojedinca, individue ili kolektiva, čiji um stoji nasuprot Bogu. Bog kaže: zato uništenje grada Vavilona postaje simbol ili tip uništenja zla u svemiru, jednom zauvek. Ali o tom potom. Vratimo se istoriji. Dakle, u 7. i 6. veku pre Hrista, u trenutku najveće slave grada Vavilona, jevrejski prorok Isaija se usudio da kaže da će Vavilon jednom zauvek nestati i da se u njemu neće nikada, nikada, nikada živeti. Šta nam pokazuje istorija? Vavilonsko carstvo je trajalo do 538. godine. Tada su Miđani i Persijanci formirali jednu koaliciju i osvojili grad Vavilon. Kako su ga osvojili? Za vreme jedne gozbe, velike gozbe u gradu, persijski car Kir je skrenuo korito reke Eufrat i njegovi vojnici su ušli ispod zidova grada kuda je prolazila reka. Oni su ušli mirno i vlast je iz ruku Vavilonjana prešla u ruke Persijanaca i grad nije bio porušen. Proročanstvo je kazalo da će grad u potpunosti biti porušen, "biće kao Sodom i Gomor, neće se u njemu više nikada živeti." Mesto Vavilonjana sada su tu živeli Persijanci, vladali, isti narod je živeo, izgledalo je da se proročanstvo neće ispuniti. Međutim istorija beleži tri bune za vreme dok su Persijanci vladali u gradu. Vavilonjani, koji su naučili da budu grad imperije, nisu trpeli nečiji drugi jaram. Prve dve bune su bile u krvi ugušene. Međutim, u trećem pokušaju Vavilonjani su uspeli da istisnu Persijance izvan gradskih zidina. Istorija beleži tada jednu strašnu scenu. Oni koji su ostali unutar zidova grada, da bi sačuvali hranu i vodu koju su imali u gradu, odlučili su se na jedan strašan korak. Odlučili su da sve žene i svu decu, sve one koji ne mogu da stoje na zidovima i brane grad, da ih ubiju. Svako je imao pravo da zadrži jednu ženu, najdražu, i jednog roba za spremanje kuće. Svi drugi su bili ubijeni. Ovo isto pokazuje okrutnost tog naroda, mentalitet naroda Vavilona. Unutar zidina osećali su se sigurno. Koliko ja znam, Persijanci su bili punih godinu dana u opsadi grada Vavilona, u pokušaju da ga ponovo osvoje, ali bez uspeha. Car Kir je umro. Došao je drugi car koji se zvao Kserks. Kserks je pokušavao da uđe u grad i koristio sva moguća lukavstva, ali bez uspeha. Jednoga dana pred cara Kserksa je došao jedan od njegovih prinčeva koji se zvao Zopire. Zopire je došao pred cara Kserksa sa odsečenim nosom i ušima i sa ranama po celom telu. A car Kserks ga je pitao: "Zopire, zašto si to sam sebi uradio?" A Zopire je kazao: "U želji da Vam služim, veličanstvo!" I onda je obrazložio svoj plan: da će se predati Vavilonjanima i da će reći da

su mu uši i nos odsekli Persijanci. I tako je ušao u grad. U početku mu Vavilonjani nisu verovali, a onda je on sa manjim grupicama vojnika počeo da izlazi izvan zidova grada i da ubija svoje drugove vojnike Persijance, sve dok njegova popularnost nije postala toliko velika da je jednoga dana otvorio kapije grada i Persijanci su ušli u grad. Mnogo njih je izginulo, mnogo njih je ostavilo živote ispod zidova. Bes je bio toliko veliki da je grad Vavilon skoro bio potpuno porušen. Hiljade mrtvih. Od tada pa nadalje bilo je sve manje stanovnika u gradu Vavilonu. Stanovnici okolnih sela su uzimali cigle i gradili sebi kuće. Vavilon je sve više postajao pust grad, grad duhova. Zanimljivo je da kada je Aleksandar Makedonski došao sa zapada, kada je osvojio Tir, znao je za slavnu prošlost Vavilona i odlučio je da ponovo sazida Vavilon. A u Bibliji, znate šta je pisalo? "Nikada više neće biti sagrađen." Ali Aleksandar Makedonski je počeo da prenosi cigle od jednog zigurata, od jedne kule, i da ponovo gradi grad Vavilon. On je umro u Vavilonu, nikada ne sagradivši ga. Vavilon je i dan danas pust grad. Postoji samo jedan mali muzej i možda jedan čuvar muzeja koji želi da turistima da ideju o slavnoj prošlosti ovoga grada. Kaže se čak da se i Arapi, kada prolaze kao beduini tim putevima, sklanjaju i ne žele da kampuju tu, kažu: "To je prokleta mesto." Biblija kaže: "Jer usta Gospodnja rekoše." Bog je mnogo vekova unapred kazao. Uništenje Vavilona je ponovo "tipos" kako će Bog na kraju istorije sveta, kada dođe sud Božji, delovati sa svima onima koji u sebi imaju mentalitet Vavilona, konfuziju, zbrku. Sve ono što nije nadahnuto Duhom Božjim, po Bibliji je konfuzija, zbrka, nered. Jedino Bog može uneti red u ljudsku dušu i ljudsko srce. Zato čuvajmo se mentaliteta Vavilona.

Evo, to su ta dva proročanstva koja sam želeo da vam kažem. Bog kaže: "Jer Gospod Gospod ne čini ništa ne otkrivši tajne svoje slugama svojim prorocima." Dakle, Bog je otkrio tajne da bi mi koji danas čitamo znali da Bog deluje u ljudskoj istoriji. Ovo je prošlost. U narednim predavanjima mi ćemo govoriti o proročanstvima koja su vezana za budućnost ove planete, za sud Božji, za događaje koji su pred nama. Za kraj ovog predavanja pročitao bih još jedan tekst iz Knjige proroka Isaije, čitaćemo 8. glavu, 20. stih: "Zakon i svedočanstvo tražite. Ako li ko ne govori tako, njemu nema zore." Vrlo bitan tekst. "Zakon", to je "Tora", "i svedočanstvo tražite", tj. ono što je Bog posvedočio preko proroka. "Ako ko ne govori tako", ako govori drugačije nego što je Bog otkrio prorocima, "njemu nema zore", dakle to nije pravi Božji prorok.

LIČNOST ISUSA HRISTA

Imamo važno predavanje. Mi ustvari počinjemo jednu malu celinu. Dakle, govorićemo o Isusu Hristu. Ako bismo uopšte mogli praviti gradaciju, dozvolite mi da budem pristrasan i da kažem da su ovo i naredna tri predavanja za mene možda najvažnija. I ono što sledi iza toga je važno, ali nekako ovo je temelj, osnova na kojoj ćemo zidati sve ono kasnije.

Isus Hristos iz Nazareta, čovek ili Bog koji na jedan ili na drugi način uznemirava ljude, ljude svih vekova. Posle Hrista pa naovamo, kao da je svaki čovek morao da zauzme određeni stav prema ličnosti Hrista iz Nazareta. Ko je Isus Hristos iz Nazareta? Zašto je on toliko bitna ličnost? Jedan francuski mislilac je kazao: "Kada bi u jednu dvoranu ušao Sokrat"; vi znate da je Sokrat popio otrov zbog svoje istine, mogao je da se odrekne svoje istine, međutim, on je radije popio otrov; ovaj francuski mislilac kaže: "Zbog te svoje želje da brani svoju istinu, kada bi Sokrat ušao u ovu prostoriju, svi bismo aplaudirali. Kada bi ušao Napoleon, onda bismo svi ustali iz poštovanja. Ali kada bi ušao Isus iz Nazareta svi bismo klekli na svoja kolena, jer si Ti, o Bože, bio nešto više od čoveka," kazao je Pol Reno. I zaista je Isus bio nešto više od čoveka.

U Jevanđeljima saznajemo da je Hristos Bog. Jedna od osnovnih ideja koju nalazimo u Bibliji jeste ideja trojstva, ili doktrina ili dogma o trojstvu. Biblija govori o tri ličnosti božanstva: o Bogu Ocu, o Bogu Sinu i o Bogu Svetome Duhu. Naravno, ovde postoje problemi do te mere da su prvi hrišćanski sabori, na primer sabor u Nikeji, raspravljali o ovom problemu, o problemu trojstva. Dakle, kako to shvatiti? Da li je reč o tri Boga ili je reč o jednom Bogu? Hrišćansko učenje je monoteističko učenje. Dakle, Biblija

uči o postojanju jednoga pravoga Boga i cela biblijska tradicija stoji nasuprot politeizmu ili verovanju neznabožaca u postojanje čitavog panteona, mnogih bogova. Međutim, Biblija govori o tri ličnosti koje čine jednoga Boga. Dakle, o Bogu Ocu, o Bogu Sinu i Bogu Svetom Duhu. I već na saboru u Nikeji, gde je bio prisutan i Konstantin Veliki, hrišćanska crkva je zauzela stav protiv Arija, koji je proglašen jeretikom i koji je dakle, odbačen od hrišćanstva. Hrišćanska crkva je prihvatila ideju da postoje tri ličnosti: Bog Otac, Bog Sin i Bog Sveti Duh. Dozvolite da kažem da je trojstvo jedna od onih stvari u hrišćanstvu koje ne možemo u potpunosti shvatiti racionalnim kategorijama. Ovo će biti vrlo važno i za naredna predavanja koja će uslediti. Svako viđenje sveta, svaka filozofija, svaka religija koja postoji danas u svetu, uzmite na primer budizam ili islam ili čak ateizam ili bilo koji drugi filozofski ili religiozni pravac, pokušava da odgovori na pitanje "šta je realnost?" Vi znate da je osnovno i najveće pitanje u hrišćanstvu "šta je to realnost?" Kako shvatiti čitavu ljudsku realnost, kako shvatiti postojanje svemira, postojanje ljudi, životinja, šta gde smestiti? Znao da je već Aristotel napravio jednu vrstu klasifikacije, pa je kazao: biljke su ovde, životinje su ovde, čovek je vrhunac te piramide, itd. Ako uzmete bilo koji religijski pravac ili bilo koju filozofiju, videćete da imate jedan deo koji možete slediti svojim racionalnim kategorijama. Ako ste ateista, vi takođe morate verovati, itekako puno verovati. Ni ateizam kao jedan filozofski pravac ne može zadovoljiti u potpunosti vaše racionalne kategorije. Vi jednostavno morate verovati. Jedan deo je ispunjen verom, drugi deo je ispunjen empirijom, dakle iskustvom. Zato u svakom pravcu, po mom dubokom uverenju, iskrenom uverenju, potrebno je mnogo više vere da biste bili ateista, nego da bi verovali u Boga, biblijskog Boga.

Kada je u pitanju hrišćanstvo, postoji jedan veći deo koji takođe možemo shvatiti svojim racionalnim kategorijama. Ali postoji takođe deo koji ne možemo shvatiti svojim racionalnim kategorijama. Ja bih kazao da je to vrlo mali deo. Uostalom, svi oni koji smatraju da je hrišćanstvo aracionalni fenomen nisu u pravu. Bog nam je dao naš razum i Biblija kaže da bi ljudski razum trebao da ljude vodi Bogu. Ako ljudski razum vodi ljude Bogu, onda on ispunjava svoju božansku ulogu. Ako ljude vodi od Boga, po Bibliji, onda razum postaje bezuman ili lud. To je zanimljivo. Vi svi, verujem, znate onaj grčki mit o Narcisu. Dozvolite mi da vas podsetim u nekoliko reči, da bih ilustrovao ovu ideju o ljudskom razumu. Ako nas naš razum ne vodi Bogu, onda nas vodi nama samima kao jedinoj realnosti. Vi znate da je Narcis bio jako lep mladić, toliko lep da nikada nije mogao naći

devojkę koja bi bila dostojna njegove ljubavi. Sve devojke su se zaljublјivale u njega, ali nikada on nije odgovorio na njihovu ljubav, i jednostavno on je tragao za tom osobom koja bi bila dostojna njegove ljubavi. Jednoga dana, konačno, koračao je pored jedne fontane i tu u ogledalu čiste vode konačno, posle mnogih godina lutanja, otkrio osobu dostojnu svoje ljubavi. I kada je želeo da je zagrli, osoba se razbila u ogledalu vode. I onda je Narcis ponovo lutao tražeći osobu dostojnu svoje ljubavi.

Ovaj stari grčki mit ilustruje jednu važnu istinu: ako nas naš razum koji nam je Bog dao ne vodi Bogu, onda nas vodi nama samima kao jedinog realnosti. Dozvolite da ustvrdim da mi ostajemo na prostorima naših iluzija, zabluda, mišljenja. Ako čovek ostaje prepušten sam sebi, onda je to strašno. Dakle, i u religiji mi imamo jedan veliki prostor koji možemo shvatiti svojim racionalnim kategorijama, u hrišćanstvu, ali postoji jedan prostor koji ne možemo. Trojstvo spada u one pojmove koje ne možemo shvatiti svojim racionalnim kategorijama. Dozvolite mi da bar načinim jedan pokušaj.

Dakle, kada je u pitanju trojstvo, mi imamo tri ličnosti Božanstva: Bog Otac, Bog Sin i Bog Sveti Duh. To su tri posebne ličnosti. Ako pogledate biblijsku literaturu videćete da u periodu Staroga Zaveta, dakle do Hrista, dominira ličnost Boga Oca. U periodu Novoga Zaveta dominira ličnost Boga Sina. U posthristovskom periodu dominira ličnost Svetog Duha. Dakle, svaka od tri ličnosti Božanstva ima posebnu ulogu u Božjem planu spasenja čovečanstva. Dakle, reč je o tri različite ličnosti, ali koje čine jednoga Boga. Te tri ličnosti, na osnovu Biblije, su potpuno jednake u svojim namerama, ciljevima i planovima. Zbog toga one čine jednu duhovnu ličnost. Zato mi verujemo u postojanje jednoga Boga. Otkud ideja o trojstvu? Biblijski teolozi smatraju da već na samom početku Biblije postoji jedna aluzija na trojstvo. Na primer u Prvoj knjizi Mojsijevoj, 1. glava, 26. stih: "Potom reče Bog: 'Da načinimo čoveka ...'"; mnogi teolozi smatraju i vide u ovom tekstu takozvani "pluralius deliberacius", tj. namerni plural, "da načinimo čoveka". Postoji jedna druga stvar, kada se u Prvoj knjizi Mojsijevoj, u prvoj glavi spominje ime za Boga. Tu stoji jevrejsko ime "Elohim", to je ime za Boga. Ovo "im" je množina. U našoj Bibliji se ova reč prevodi "Bog". Međutim, uvek iza ovog imena Boga glagol je u jednini. Ime Božje je u množini, a glagol je u jednini. Dakle, i u ovom slučaju biblijski teolozi su videli, na samom početku Biblije, aluziju o Bogu koga čine tri ličnosti, ali da je to ustvari jedan Bog, jedno delovanje. Vi znate da je glagol ideja delovanja, akcije, pokret koji deluje na jedan jedinstveni način.

Naša tema nije trojstvo, ali ja moram da spomenem još neke tekstove. Jevanđelje po Mateju, 28. glava, 19. stih: "Idite dakle i naučite sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha", dakle tri ličnosti božanstva su ovde prisutne. "Idite," kaže Hristos svojim učenicima, "i naučite sve narode i krstite ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha." Na primer, u Drugoj poslanici Korinćanima, 13. glava, 13. stih: "Blagodat Gospoda našega Isusa Hrista i ljubav Boga i Oca i Svetoga Duha." Ovde je Isus na prvom mestu, Bog Otac na drugom, a Sveti Duh je na trećem mestu. Postoji mnogo tekstova gde se sve tri ličnosti Božanstva susreću na jednom mestu. Dozvolite mi da naglasim da izrazi "Otac" i "Sin" nemaju bukvalnu vrednost, to su antropomorfizmi. Otac nije otac Sinu. Molim vas, ovo je vrlo važno da shvatite. "Antropomorfizmi", vi znate da su to izrazi koje ljudi pripisuju Bogu, koriste ljudski razum da bi opisali realnost. Izrazi "Otac" i "Sin" su antropomorfiizmi u smislu Božjeg prilagođavanja ljudima, da bi Ga ljudi bolje shvatili. Poruka ovih izraza "Otac" i "Sin" je sledeća: kao kada bi otac svoga sina jedinca dao da umre za nekog bezbožnika, kriminalca, to je za Boga, kad kažem Boga, Oca ili za celo trojstvo, značio dolazak Isusa Hrista na ovaj svet. Dakle, jedna vrlo ilustrativna istina je izražena u ovim rečima. Otac je dao svog Sina, nešto najveće, najdraže, najdragocenije što je imao. Otac nije otac Sinu, i Sin je u Bibliji Bog, kao i Sveti Duh. Sve tri ličnosti imaju potpuno istu vrednost, s tim što imaju posebne uloge u planu spasenja ljudi. Kada je u pitanju ličnost Isusa Hrista, kako znamo da je on Bog? Postoje neki koji smatraju da je Hristos stvorena ličnost, jer postoji izraz "monogenes huios" ili "jedinorodni Sin". Mi nećemo o tome sad govoriti, ali pogledajte na primer Jevanđelje po Jovanu, 1. glava, 1. stih: "U početku beše Reč, i Reč beše u Boga, i Bog beše Reč." Ko je ta Reč, kako možemo to znati? Pogledajte 3. stih: "Sve je kroz nju postalo, i bez nje ništa nije postalo što je postalo." 14. stih: "I reč postade telo..." Šta to znači telo? Ljudsko telo. Ta Reč, taj Bog, jer tekst kaže: "I Bog beše Reč", je postala telo, uzela je ljudsko telo, "i useli se u nas puno blagodati i istine, i videsmo slavu njegovu, slavu, kao jedinorodnoga od oca." Jasno je iz teksta da je "Reč" upravo Hristos. I ovde se jasno kaže da je Hristos Bog. "I Bog beše Reč." Postoje mnogi drugi tekstovi koje možemo čitati u prilog činjenici da je Hristos Bog. Na primer u poslanici Timotiju, to je jedna mala poslanica koju je Pavle uputio svom učeniku Timotiju, prva poslanica, 3. glava, 16. stih: "I kao što je priznato, velika je tajna pobožnosti: Bog se javi u telu," ovde je reč o utelovljenju, Bogu koji se rodio i postao čovek. "Bog se javi u telu." Naravno, postoje i druge interpretacije ovog teksta. Ja smatram da je ovo ispravna interpretacija. Ili na primer, u Titu poslanici,

ovo je jedan od najznačajnijih tekstova. U Titu poslanici svetoga apostola Pavla, 2. glava, 13. stih: "Čekajući blažena nada i javljanje slave velikoga Boga i spasa našega Isusa Hrista." Tu imamo zanimljivu gramatičku strukturu. Oni koji znaju grčki, znaju da tekst jasno kaže da je reč o jednoj te istoj ličnosti. Dakle, veliki Bog i Spasitelj naš Isus Hristos. Apostol Pavle nam jasno daje do znanja da je Isus Hristos Bog. Ima puno takvih tekstova. Nećemo ih sve sada čitati. Mogli bismo celo jedno predavanje posvetiti Svetom Duhu kao trećoj ličnosti Božanstva.

Dakle prva činjenica ovde jeste da Isus, pre nego što je došao na ovaj svet, bio je Bog. I Hristos je odlučio da dođe na ovaj svet. Da li znate gde se rodio Hristos? U kom mestu? Rodio se u Vitlejemu, a odrastao u Nazaretu. Kada se Hristos rodio? Vi znate da mi danas delimo vreme na dva dela. Dakle, kažemo "pre i posle Hrista". Na osnovu hrišćanske hronologije, istorija stvaranja sveta je bila 4000 godina pre Hrista. Dakle, godine su išle unazad. Međutim, kada je došlo do takvog računa? Tek u četvrtom veku, negde. Jedan monah koji se zvao Dionisijus je prvi načinio ovakvo računanje. U vreme kada je Hristos bio na ovome svetu, ljudi su koristili rimski kalendar. Postojala su dva kalendara, ali su uglavnom koristili rimski. Tek u četvrtom veku Dionisijus je odlučio da čitavu vremensku osu podeli na dva dela: pre i posle Hrista. Ali zbog greške u računanju, mi danas znamo da se Hristos rodio "minus 3. godine". Hristos se rodio 3 godine pre Hrista, da tako kažemo. Ovo je utvrđena istorijska činjenica, da se ne zadržavamo više oko toga. Mi tačno znamo sada, danas, kada je Hristos rođen u gradu koji se zvao Vitlejem. Dakle on, koji je bio Bog, rodio se u Vitlejemu. Zašto? Mi ćemo o tome kasnije govoriti. Kada se Hristos rodio, posle nekoliko dana, šta se dogodilo sa njim? Ako imate Biblije, Jevanđelje po Luci. Da li su Hristovi roditelji odveli Hrista bebu u crkvu i krstili ga? Jevanđelje po Luci, 2. glava, 22. stih: "I kad dođe vreme da idu na molitvu po zakonu Mojsijevu, doneše ga u Jerusalim da ga metnu pred Gospoda." 25. stih: "I gle, bijaše u Jerusalimu čovek po imenu Simeon, i taj čovek beše pravedan i pobožan", itd., 28. i 29. stih: "I on ga uze na ruke svoje i hvaleći Boga reče: Sad otpuštaš s mirom slugu svojega, Gospode, po reči svojoj", itd. Zapazite činjenicu da Hristos, kada je bio mala beba, nije bio kršten, nego su ga Njegovi roditelji uzeli, odveli u hram, tamo se nalazio jedan sveštenik koji se zvao Simeon i dalje se u tekstu spominje jedna druga žena koja se zvala Ana. Simeon je Hrista bebu uzeo u ruke i molio se nad njim. To je ono što znamo o Hristu kao detetu.

40. stih druge glave kaže: "A dete rastijaše i jačaše u duhu i punjaše se premudrosti, i blagodat Božja beše na njemu." Ovo je zanimljiv tekst. Rastijaše, ali i jačaše u duhu. Postoje dve krajnosti. Na primer, sretnete mladića, vidite da je lepo razvijen, pun snage, pun životne energije i zaista izgleda vrlo lepo. I priđete mu i popričate malo sa njim i onda se duboko razočarate. Zašto? Jer shvatite da tu ne postoji ništa drugo osim mišića. Postoje s druge strane ljudi koji ništa drugo ne rade osim što sa debelim naočarima uče po ceo dan po bibliotekama, i to je druga krajnost. Hrišćanstvo nas uči da bi trebalo, na osnovu Hrista, da razvijamo svoje duhovne potrebe kao i svoje fizičke potrebe. Hrišćanin bi trebao da pazi i na svoje telo kao i na svoj duh. Tekst kaže: "Dete rastaše", misli se fizički, "i jačaše u duhu i punjaše se premudrosti, i blagodat Božja beše na njemu." Zatim, pitanje je koje se postavlja: zašto tako malo znamo o ranom Hristovom životu, šta je sa periodom od 4, 5 godina pa sve do Hristovog krštenja? Vrlo malo znamo o tom periodu. Tu nam pomažu možda gnostička jevanđelja, ali dozvolite mi da izrazim veliku sumnju prema ovim gnostičkim jevanđeljima. Smatram da su suviše lepršava i ne verujem da govore istinu. Dakle, mi ne znamo puno o tom periodu. Zašto? Npr. kada je apostol Pavle bio bukvalno srušen na putu za Damask od Hrista, on je bio farisej, jevrejski sveštenik; on je kasnije otišao u arapsku pustinju. On je zatim posetio Hristovog brata Jakova i druge apostole. Teolozi pretpostavljaju da je hteo da nešto više sazna o tom periodu Hristovog života. I njega je to mučilo. Zar je moguće da se Bog rodi u Vitlejemu? Kakav je bio njegov život, taj mladi život, na samom početku? Biblija vrlo malo o tome govori. Ono što znamo jeste da kada je Hristos imao samo 12 godina, da je bio u hramu, u Jerusalimu, da je izrazio dobro poznavanje Pisma, dakle "tore", Staroga Zaveta, Novi Zavet nije postojao. To je sve što znamo. Možda je Bog smatrao da je to dovoljno za nas, zato nam i nije više otkrio o Hristu.

Ako otvorite Jevanđelje po Mateju, videćete da je Hristos, kada je imao 30 godina života, odlučio da se krsti. Treća glava Jevanđelja po Mateju, 13. stih. Dakle kada se Isus krstio? Da li možemo izračunati? Ako se rodio 3. godine pre Hrista, On se krstio 27. godine naše ere, a On je tada imao 30 godina. Dakle, 30. godina je smatrana godinom zrelosti. Kako je to izgledalo? 13. stih i nadalje: "Tada dođe Isus iz Galileje na Jordan k Jovanu da se krsti. A Jovan branjaše mu i reče: 'Ti treba mene da krstiš, a ti li dolaziš k meni?' A Isus odgovori i reče mu: 'Ostavi sad, jer tako nam treba ispuniti svaku pravdu.' Tada Jovan ostavi ga. I krsteći se Isus iziđe odmah iz vode, i gle, otvoriše mu se nebesa, i vidje Duha Božijega

gde silazi kao golub i dolazi na njega. I gle, glas s neba koji govori: 'Ovo je sin moj ljubazni koji je po mojoj volji.'" Dakle, Hristos se krstio. Ušao je u vodu i izašao je iz vode. Posle Hristovog krštenja, koliko godina je Hristos aktivno radio na ovoj Zemlji? Tačno možemo reći da je to bilo tri i po godine. Vrlo kratki period aktivnog rada. Mnogi ljudi žive 80 godina, a da vrlo malo urade u svom životu. Dozvolite da vas podsetim da nijedan život u ljudskoj istoriji nije u toj meri izvršio uticaj na civilizaciju i na ljude svih vekova kao Hristos za te kratke tri i po godine. Jedan fascinantna život. Ako pošteno uđete u bilo koju biblioteku sveta, videćete da su hiljade tomova knjiga posvećene toj ličnosti. Potoji jedan tekst koji neverovatno volim. On je zapisan u Jevanđelju po Mateju, 4. glava, 23. stih: "I prohođaše po svoj Galileji Isus učeći po zbornicama njihovim, i propovedajući jevanđelje o carstvu, i isceljujući svaku bolest i svaku nemoć po ljudima." Ovo je sjajan tekst. Da li ste se ikada pitali zašto je Hristos toliko fascinantna ličnost? Šta je to što je On činio, što je govorio, što je ostavilo tako dubok trag u istoriji čovečanstva? Dozvolite da ustvrdim da nema vrline bez ličnosti Isusa Hrista. Nema morala bez Isusa Hrista. Snažni moralni lik, kao neka vrsta svetiljke, osvetlila je istoriju sveta. I svaki čovek koji želi govoriti o moralu, o vrlini, o plemenitosti ljudskoj, ne može a da ne govori o Hristu. Samo da spomenem da svi iskreni ljudi u ljudskoj istoriji, koji teže plemenitosti, istini, pravdi, ljubavi, ne mogu a da ne pronađu sličnost sa tom ličnošću. Ja sam u svom mladom hrišćanskom životu često odlazio u crkvu i sećam se da su ljudi koji su bili tamo govorili često: "Treba da budemo kao Hristos! Treba da volimo Hrista!" Ja to nisam razumeo. Bile su mi potrebne godine sazrevanja duhovnog da shvatim koliko je to važna ličnost. Ja ne očekujem da ćete vi u potpunosti shvatiti, ali dozvolite mi da pokušam da vam prenesem deo toga. Svako ko teži pravdi, istini, ljubavi, miru, praštanju, ne može, a da kada čita o Hristu u Jevanđeljima, nekako ne oseti ljubav prema toj ličnosti, da poželi prosto da joj bude sličan, da bude kao što je ta ličnost. I zato kada čovek čita Jevanđelja, kada krstari tom istorijom, prosto vatra počinje da gori u njegovoj duši, stidi se svoje prošlosti i želi da bude drugačiji. Hristos menja ljudsku dušu. I to je iskustvo miliona hrišćana. To je ta fascinantna ličnost. Zato je Pol Renan kazao: "Bože, kada bi Ti ušao, mi ne bismo mogli razgovarati s Tobom osim na kolenima, jer si Ti bio nešto više od čoveka." On je dodao još jednu zanimljivu rečenicu: "Tvoja odsutnost ili Tvoja prisutnost znači smrt ili život za mene." Dakle On je živio 33,5 godine ukupno, ali je 3,5 godine radio aktivno na ovoj Zemlji.

Ako bismo tražili neke bisere koje je Hristos izrekao, možete čitati ako hoćete Hristovu propoved na Gori (Matej 5. do 7. glave). Hristos je kazao: "Ljubite bližnjega svojega kao samoga sebe." To je već pisalo u Starom Zavetu, ali ono što nije pisalo u Starome Zavetu jeste: "Ljubite i neprijatelje svoje." Zato je Hristos zaista fascinanta ličnost. Zanimljivo je da je Hristov život u Jevanđeljima opisan na jedan adekvatan način, ali kada je u pitanju smrt Isusa Hrista, npr., u nekim Jevanđeljima, polovina Jevanđelja po Jovanu je posvećena poslednjoj nedelji Hristovog života na ovoj Zemlji. Obično za sve velike ljude život je važniji od smrti. Kada je u pitanju Isus Hristos, kao da je smrt važnija prosto od života. Neki jevanđelisti su čitavu jednu trećinu svog Jevanđelja posvećivali toj poslednjoj sedmici Hristovog života na ovoj Zemlji. Neki su posvećivali čak polovinu svog Jevanđelja. Zato bih još želeo da vam kažem o Hristovoj smrti na krstu Golgote, a u narednom predavanju ćemo govoriti o Hristovom vaskrsenju.

Ima jedan kratak tekst koji je zapisan u Jevanđelju po Luci, 23. glava, 35. stih. Jedan kratak tekst koji mi je još pre nekoliko godina ostao upečatljiv. Tekst kaže: "I mnoštvo stajalo te gledaše." Šta je videlo to mnoštvo? Reč je o mnoštvu koje je stajalo u podnožju Hristovog krsta. Obično u teologiji se govori o trostrukom raspeću Isusa Hrista. Govori se o raspeću Hristovog tela, o raspeću Hristove časti i o raspeću Hristovog srca, Hristove ljubavi. Dozvolite mi da kažem nekoliko reči o raspeću u vreme kada su Rimljani vladali svetom, o raspeću Hristovog tela. Raspeće, kada su Rimljani vladali ovim svetom, bilo je postalo nešto normalno, banalno. Dakle dželati koji su obavljali ovaj posao bili su tako organizovani da su želeli da svoj posao obave na najpraktičniji mogući način. Različiti narodi su izmislili različite tipove smrtne kazne za svoje političke protivnike. Vi znate da i dan danas postoji streljanje ili sistem gasne komore ili sistem električne stolice ili vešanja i tako dalje. Međutim, Rimljani su za svoje političke protivnike izabrali tip smrtne kazne u kojoj su bila iskombinovana dva elementa. Prvo, to je bilo dugotrajno mučenje. Onaj koji je visio na krstu bio je izložen svim vrstama agonije i zatim je dolazila smrt. Zanimljivo je da onaj koji je visio na krstu, smatra se, nije umirao zbog isteka krvi ili zbog bolova, nego je umirao zbog nemogućnosti da ponovo udahne. Naime, položaj na krstu ga je sprečavao da normalno diše.

Mi ne znamo tačno kako je Isus razapet, niko nije zabeležio kamerom, niko nije napisao tačan opis kako je Hristos razapet, ali na osnovu arheoloških otkrića mi znamo kako se vršilo raspeće. Ovo što ću vam ja izložiti ovde je jedna od mogućih hipoteza. Ja ne tvrdim da je Isus razapet na ovaj način, ali nekoliko važnih arheoloških otkrića su potvrdila da su

Rimljani razapinjali svoje političke protivnike na sledeći način. Naime, u samom gradu Jerusalimu, gde se nalazila sudnica rimskog guvernera Pilata, smatra se da se nalazio horizontalni deo krsta. Dakle, po najnovijim otkrićima arheologije, smatra se da Isus nije nosio celi krst, nego da je nosio samo horizontalni deo krsta koji se zvao "patibulum." Patibulum nije bila jedna laka grana drveta. To je bila jedna greda teška možda 40 ili 50 kilograma, a 40 ili 50 kilograma za nekoga ko je pre toga bio izložen svim vrstama agonija nije bio nimalo lak teret. I zato izveštaji Biblije kažu da je Isus klecao pod teretom krsta. Hristos je pre toga bio udaran rimskim bičem. Rimski bič je bio načinjen od štapa za koji je bilo pričvršćeno 13 pramenova kože. Na krajevima ovih koža su se nalazile šiljate kosti životinja ili kuglice olova, koje su obično bile umočene u otrov, i kada bi snažni rimski vojnik zamahnuo po golom telu osuđenog, sve to je ostavljalo otvorene rane a ovaj otrov se infiltrirao u krv. Izveštaj Biblije kaže da je Hristos klecao pod teretom tog krsta, i na svom putu prema Golgoti, zanimljivo je da ga je susreo jedan čovek koji se vraćao iz polja. Ovo je za mene zanimljiv događaj. Čovek se zvao Simon iz Kirine. Očito da nije bio Jevrejin ili je bio Jevrejin koji se doselio iz Kirine. Simon se vraćao iz polja i bio je verovatno umoran, i tu je susreo tu tužnu povorku koja je sa Hristom išla prema Golgoti, prema predgrađu grada Jerusalima gde je Hristos trebao da bude razapet. I Rimljani su zatražili da Simon ponese krst Isusa Hrista. Ovaj događaj mi služi kao jedna izvanredna ilustracija. Simon, umesto da ide u Jerusalem, krenuo je na Golgotu.

Dragi moji prijatelji, kada se čovek susretne sa Hristom, skoro uvek menja svoj životni pravac. Kada se čovek susretne sa ličnošću Isusa Hrista, ako je išao u Jerusalem, on će krenuti na Golgotu. Hristos menja ljudske staze. Ako je čovek bio na putu nepravde, na putu nemoralna, na putu mržnje, on će krenuti putem ljubavi, putem mira, putem praštanja. Hristos menja ljudske staze. To je iskustvo Simona iz Kirine. Umesto u Jerusalem, krenuo je na Golgotu. I kada bi osuđenik došao na Golgotu, smatra se da su tu na Golgoti bili stalno zabijeni vertikalni delovi krsta. Vertikalni deo krsta se zvao "stipe" i imao je na svom vrhu jedan urez ili žljeb. I kada je osuđenik došao tu na Golgotu, prvo su ruke osuđenog bile zakovane za patibulum. Vi shvatate da je bilo mnogo lakše osuđenog držati i zakovati njegove ruke dok je patibulum bio na zemlji. Dugo se raspravljalo kroz koji deo šake su prolazili klinovi. Zna se da je šaka jedan od najpokretljivijih delova ljudskog tela. U medicini imate posebnu specijalizaciju šake, jer je ona bogata nervnim završecima. Vi shvatate da su klinovi koji su bili zabodeni u ruke izazivali zaista velike bolove.

Naravno, kada su ruke bile prikovane za patibulum, onda bi dželati uhvatili patibulum svaki sa jedne strane i podigli ga i spustili ga u urez koji se nalazio na vrhu stipea. To je bio najbolnji trenutak u čitavoj sceni raspeća, jer je odjednom cela težina tela visila na klinovima koji su bili zabodeni u ruke. Ono što je još trebalo uraditi, a to je noge osuđenog zakovati za stipe. Ciceron je zapisao, on je sigurno video hiljade raspeća, da nema ništa strašnije od tela koje još vidi, koje diše, a koje je svedeno na nivo leša jednom apsolutnom nepokretljivošću. Smatra se da svaki, pa i najmanji pokret na krstu, je izazivao nesnosne bolove. I kao što sam kazao, onaj koji je umirao, nije umirao zbog isteka krvi ili bolova, nego zbog nemogućnosti da udahne. Da bi udahnuo, čovek na krstu je uvek iznova morao da se povuče rukama, to jest klinovima koji su bili zabijeni u njegove ruke. To je raspeće Hristovog tela.

Tekst kaže: "I mnoštvo stajaše i gledaše." Drugo raspeće o kome govori Biblija na jedan indirektan način jeste raspeće Hristove časti. Šta je to čast? Čast je jedna od dimenzija ljudskoga života koja je vrlo bitna. Ja mislim da i mi u našem narodu kažemo da čovek koji je izgubio čast, izgubio je sve. Čovek bez časti. Hristos je imao čast, imao je dostojanstvo. Međutim, u ovim trenucima Njegovo dostojanstvo je bilo gaženo. Mnogi ljudi koji su razmišljali o Hristovom raspeću, smatraju da je najtragičnija scena u čitavom raspeću Isusa Hrista bila ona kada Mu ljudi pljuju u lice. Jedan autor kaže da se u toj pljuvački vidi sav otrov, sva mržnja čoveka prema čoveku i čoveka prema Bogu. U Hristovom raspeću mi spoznajemo sebe, mi možemo shvatiti ko smo, da mi mrzimo jedni druge i da pljujemo često jedni drugima u lice. To je raspeće Hristove časti. Postoji i treće raspeće. To je raspeće ljubavi. Hristos je došao svojim. Ja verujem da je On naš Stvoritelj, da je On Bog, jer tekst kaže: "U početku beše Reč, i Reč beše od Boga, sve je kroz nju stvoreno", On je jedno lice Božanstva koje je učestvovalo u stvaranju sveta. Ja verujem da je Hristos voleo ljude i da je željno čekao da dođe i da živi sa njima.

Postoji jedan tragičan tekst koji je On izrekao nad gradom Jerusalimom. On glasi ovako: "Jerusalime, Jerusalime, koliko puta htjedoh da skupim čeda svoja kao što kokoš skuplja piliće svoje, ali vi ne htjede." To mnoštvo koje je On lečio, mnoštvo koje je učio pravdi, miru, vikalo je: "Raspni ga, raspni ga! Krv njegova na nas i na decu našu!" Zašto je to mnoštvo vikalo? Jer On nije ispunio njihove političke ambicije. Oni su očekivali da će On postati car. Prilikom ulaska u Jerusalim, samo nekoliko dana pre tog tragičnog petka kada je Hristos razapet, jedno silno mnoštvo ljudi, žena i dece trčalo je ispred Hrista, pored Hrista, iza Hrista. Svi su

radosno vikali: "Osana, osana sinu Davidovu!" Očekivali su da će On osloboditi Jevreje od Rimljana. Samo nekoliko stotina metara dalje nalazila se rimska tvrđava Antonija. On je imao moć, oni su videli da je On činio čuda. On je onaj Mesija koga su oni čekali godinama! On će ih osloboditi od Rimljana! A nisu shvatili da On nije bio politički vođa. I kada je Hristos na kraju dana pobjegao iz ovog mnoštva, mnoštvo je u njemu videlo izdajicu. Ali ne samo izdajicu nego i čoveka koji je priznao da on nije Mesija. Sva ljubav mnoštva se pretvorila u mržnju.

"Krv njegova na nas i na decu našu!" - vikalo je mnoštvo. To je raspeće Hristove ljubavi. "Svojima dođe, a svoji ga ne primiše" - kaže biblijski tekst. "I mnoštvo stajalo te gledaše." Kakav je smisao smrti Isusa Hrista na krstu Golgote, teološki smisao? Sa jedne strane krsta se nalazi razapeti Bog, Isus Hristos razapet na krstu govori o tome da Bog, kada je video dramu ljudi, smrt, tragediju, nije ostao skrštenih ruku negde na nebu, nego je došao da podeli sa ljudima njihovu sudbinu. Razapeti Hristos nam otkriva jednu dimenziju Božje ličnosti koju ni jedna filozofija ne može shvatiti. Bog je ljubav. Bog je došao da strada i umre zajedno sa čovekom, došao je da podeli njegovu sudbinu. To je razapeti Hristos. Ali tu, sa druge strane krsta, se nalaze ljudi. Razapeti Hristos mi ne otkriva samo jednu dimenziju Boga, nego mi otkriva i dimenziju ljudi. Čovek razapinje svog blišnjeg, on mrzi svog blišnjeg. I na osnovu mnogobrojnih biblijskih pisaca mi saznajemo da samo u podnožju krsta mi možemo spoznati sebe i svoju pravu prirodu, možemo se pokajati i poželeći da budemo drugačiji.

Biblijski teolozi Hristovu smrt u Bibliji nazivaju "lutron" što znači "otkup". Smatra se, i to je centralna poruka Biblije, da su svi ljudi sagrešili i da će umreti zato što su sagrešili. Biblija kaže: "Plata za greh je smrt". Svi ljudi su sagrešili i svi će umreti. Ali Hristos je umro na krstu Golgote za sve one ljude koji prihvataju Njega kao svoga ličnog Spasitelja. Svojom smrću On je ispunio neke svemirske norme i zakone po kojima onaj koji sagreši mora da umre. Hristos je, dakle, zadovoljio zahteve zakona i omogućio svakom čoveku koji se kaje od svog stanja greha, od svog stanja mržnje, od svog stanja zavisti, od svog stanja nepravde, od svog stanja nemoralna, onom koji želi da živi u skladu sa Bogom i sa svim stanovnicima svemira, da može naći spasenje. Zato je jedan od najlepših biblijskih stihova, ja vas molim da ga naučite napamet, Jevanđelje po Jovanu, 3. glava, 16. stih: "Jer Bogu tako omilje svet da je i sina svojega jedinorodnoga dao da nijedan koji ga veruje ne pogine, nego da ima život večni." U ovom tekstu je rezimirana čitava vest Jevanđelja. Dakle, to je smisao Hristove smrti na krstu.

Dozvolite mi još da kažem o tri poznanja Isusa Hrista. Apostol Pavle, kasnije, razmišljajući o Isusu Hristu, (on je bio savremenik Isusa Hrista, ali je pisao 20, 30 godina posle Hrista), on je kazao ovako: "Postoje tri načina da upoznamo Isusa Hrista." Pokušajte da pratite, ovo je vrlo važno. Prvi način jeste, kaže apostol Pavle, poznavati Hrista po telu. Šta to znači "poznavati Hrista po telu"? Vrlo malo ljudi je imalo priliku da hoda sa Hristom prašnjavim palestinskim putevima. Poznavati Hrista po telu znači živeti sa Njim. Dok je On živeo 33,5 godina, mali broj ljudi Ga je poznavao po telu. I Pavle kaže: "Ova vrsta spoznaje i nije najvažnija." Postoji jedna druga spoznaja Isusa Hrista. To je istorijska spoznaja. To znači: mi možemo prikupiti sve podatke o Hristu. Ne samo jevanđelisti nego i drugi istoričari govore o Hristu. I mi možemo prikupiti sve podatke, i kada je živeo, gde se rodio i tako dalje. To je druga spoznaja koja je korisna, ali nije spasonosna, kaže apostol Pavle. Postoji i treća spoznaja Isusa Hrista. To je spoznaja da je Hristos živi Bog. Mi ćemo u sledećem predavanju o tome govoriti. Međutim, hrišćani ne veruju u umrlog Hrista, koji je ostao u grobu. Oni veruju da je Hristos živa ličnost koja postoji i živi danas. I kada Mu se mole, oni imaju iskustvo sa Njim i znaju da je On živi Bog koji može da izmeni njihovo srce, njihove zle sklonosti, njihove loše osobine. To je susret sa Hristom, to je onaj odnos o kome je Buber govorio: "ja - Ti". Kada hrišćanin putem molitve i putem proučavanja Biblije dođe u kontakt sa tom Osobom, to je vrhunac hrišćanstva. Hristos je, dragi moji prijatelji, najbolji Prijatelj svakog čoveka na ovom svetu. Pokušajte da Ga upoznate čitanjem Biblije i putem molitve.

VASKRSENJE ISUSA HRISTA

Imamo vrlo delikatnu temu. To je Hristovo vaskrsenje. Dozvolite mi da ustvrdim da je ovo srž hrišćanstva, najveće biblijsko čudo. I zato što je ovo srž hrišćanstva, zato što je najveće biblijsko čudo, u istoriji filozofije i teologije vodile su se strahovite borbe argumenata, različitost mišljenja u vezi sa Hristovim vaskrsenjem. Jer ako je Hristos zaista vaskrsao iz groba, sve se menja, sve poprima drugačiju dimenziju, sve je različito. To znači da smrt nije kraj. Ako je Hristos naš primer, ako je došao da nam pokaže kakvim životom možemo živeti, onda možemo sa radošću i sa sigurnošću reći, ako je On zaista vaskrsao iz groba, da je smrt pobeđeni neprijatelj. Za ateizam je ovo nemoguće. Ja ću vam malo kasnije navesti najvažnije argumente koje su filozofi naveli protiv činjenice da je Hristos ikada vaskrsao iz groba. Međutim, za sada samo želim da kažem da sa Hristovim vaskrsenjem hrišćanstvo ili ostaje ili pada. Ako je Hristos ostao da leži u grobu, ako nikada nije vaskrsao iz groba, onda apostol Pavle uzvikuje: "Uzalud vera naša!" Zato je ovo neka vrsta kamena temeljca koja jednostavno čini da hrišćanstvo može da opstane kao filozofsko-teološki koncept ili ne opstaje kao takav.

Mi ćemo ovde početi od negativnog, da bismo išli ka pozitivnom. Negiranje biblijskog čuda, najvećeg čuda, čuda o vaskrsenju, nije ništa novo kada je u pitanju istorija filozofije. Čak i u periodu kada je pisana Biblija, u novozavetno vreme, neki su govorili, tekst je zapisan u Jevanđelju po Mateju, 28. glava, 13. stih: "Učenici njegovi dođoše noću i ukradoše ga kad smo mi spavali." Dakle, i u vreme kada je Hristos bio na ovoj Zemlji, kada je umro i kada se smatralo da je vaskrsao, postojale su sumnje. Neki su tvrdili: "Nije moguće da je Hristos vaskrsao, učenici njegovi dođoše noću kad smo mi spavali i ukradoše ga." Ja kao sveštenik imao sam prilike da govorim na mnogobrojnim sahranama. Ja bih skrenuo vašu pažnju na sledeći fenomen. Kada mi ovde ugodno diskutujemo na filozofsko-teološki način o Hristovom vaskrsenju, to nam može izgledati kao jedna vežba zdravoga uma. Međutim, kad se nađete pored mrtvog tela svoje majke ili svoje sestre ili svog brata ili svog oca ili svog deteta, ova tema poprima sasvim drugačije dimenzije. Tada vaskrsenje postoji ili ne postoji. Zato je ovo esencijalno bitna stvar u hrišćanstvu.

Dok sam ja još pre desetak godina radio u Beogradu, dolazila je jedna divna gospođa, ja mislim iz Stare Pazove, na proučavanje Biblije kod mene. I sve je lepo išlo. I kada smo došli do teme Hristovog vaskrsenja, ona meni kaže: "Sine, volim tebe, lepo mi izgleda hrišćanstvo, ali ne mogu,

sine, da verujem da će jednoga dana iz tog groba da neko vaskrsne." I ta žena je otišla. Ja je već godinama nisam video. Dakle, nije jednostavno za mnoge ljude da veruju da je vaskrsenje mogući fenomen. Za drugu grupu ljudi to je vrlo lako. Međutim postoji jedan segment ljudi, poštenih ljudi, koji imaju problema da veruju u vaskrsenje. Zato je ovo suštinska stvar. U kojoj meri ćemo mi ovde uspeti da odgovorimo, ja ne znam. Ja ću pokušati, ali mi ćemo ovu temu dodirivati i kasnije.

Najpoznatija kritika Hristovog vaskrsenja je sadržana u pretpostavci da Hristos nikada živ nije izašao iz groba. Ova ideja je izražena na različite načine. Npr. neki tvrde da je Hristovo telo ostalo u grobu, a da su učenici otišli na pogrešan grob. Ne znam da li se sećate da Biblija opisuje Hristove učenike, jednog mlađeg i jednog starijeg. Mlađi je bio Jovan, a stariji je bio Petar, koji je bio najstariji od svih učenika, i kada su čuli vest da je Hristos vaskrsao, Petar nije izdržao, trčali su prema grobu. Bio je to verovatno pravi maraton. Međutim, Petar je bio stariji i nije mogao da sledi Jovana. Jedna vrsta kritike kaže: "Učenici su bili toliko zbunjeni, toliko pod stresom, psihičkim pritiskom, da u tom svom trčanju nisu otišli na pravi grob, nego su otišli na pogrešan grob i videli su prazan grob i poverovali su da je Hristos vaskrsao." To je jedna vrsta kritike.

Drugi tvrde da su učenici ukrali Hristovo telo iz groba, a zatim su tvrdili da je Hristos vaskrsao iz groba. Neki smatraju da Hristos nikada nije ni umro na krstu, nego je bio u nekom polusvesnom stanju, a da je kasnije, kada su Ga stavili u grob, jednostavno oživeo i da su učenici proglasili to vaskrsenjem. Dakle, Hristos nije ni umro pravom smrću, to je kritika upućena takođe na račun Hristovog vaskrsenja. Vi znate kakvi su grobovi bili u Hristovo vreme. Dakle, grobovi su uglavnom bili kopani u nekoj steni i unutra je stavljano mrtvo telo. Posle toga je stavljan jedan veliki kamen na ulaz ove pećine, male pećine. Bilo je jako skupo imati grobnicu u vreme kada je Hristos bio na ovoj Zemlji, jer nije bilo lako iskopati ovu jamu ili grobnicu. Zato postoji jedna knjiga koju je napisao Frenk Morison i koja se zove "Ko je sklonio kamen?" Jer ovaj kamen je bio vrlo veliki i postavlja se pitanje, ako su žene došle, ko je sklonio taj toliki kamen. Međutim, o tome ću vam govoriti malo kasnije.

Zajednički element svih ovih kritika koje su upućene protiv Hristovog vaskrsenja jeste da neki filozofi i mislioci na ovom svetu nisu mogli i ne mogu prihvatiti čuda kao takva. Za mnoge čuda i ne postoje. A videćete kasnije zašto. Naime, oni smatraju da određene zakone svemira niko ne može kršiti. Čuda bi značila kršenje tih zakona, dakle, čuda su nemoguća. Meni se čini da su najizrazitiji predstavnici ove kritike koja je upućena

protiv čuda jevrejski panteistički mislilac Benedikt Spinoza, kao i škotski skeptik Dejvid Hjum. Zato, evo nekoliko reči o ovim filozofima koji su negirali činjenicu Hristovog vaskrsenja i uopšte postojanje čuda. Benedikt Spinoza je čitao u literaturi koju je pisao Isak Njutn o univerzalnom zakonu prirode. Njutn je bio veliki vernik. On je napisao komentar Knjige proroka Danila. Međutim, Spinoza je, smatram, pogrešno upotrebio ovaj univerzalni zakon prirode; evo šta je kazao Spinoza: "Ništa se ne događa u prirodi u suprotnosti sa njenim univerzalnim zakonima. Dakle, ništa što nije u saglasnosti sa njima i ne proizilazi iz njih, jer ona održava fiksirani i nepromenljivi red." Da samo rezimiram ove misli Spinoze: postoje univerzalni zakoni prirode svemira, i pošto su oni fiksirani i nepromenljivi, ništa se ne može događati što je u suprotnosti sa njima. Dakle, po njemu, čuda su kršenje tih zakona i prema tome mi ne možemo u njih verovati. On dodaje i kaže ovako: "Mi možemo biti apsolutno sigurni da se svaki događaj opisan u Bibliji dogodio u skladu sa prirodnim zakonima." Drugim rečima, ako se nešto dogodilo što piše u Bibliji, što nije bilo po prirodnim zakonima, to ne može biti istina, dakle, čuda su nemoguća.

Njegov argument može biti rezimiran na sledeći način. Prvo: čuda su kršenje prirodnih zakona. Drugo: prirodni zakoni su nepromenljivi. Treće: nemoguće je kršiti ili menjati nepromenljive zakone i četvrto: čuda su dakle nemoguća. Na osnovu ovih argumenata, Spinoza je odbacio sva čuda u prirodi, zaključujući da sve što se dogodilo u Bibliji, dogodilo se po prirodnim zakonima. To znači da se vaskrsenje Isusa Hrista nikada nije dogodilo. Kako je on objasnio ovaj fenomen? On kaže ovako: "Apostoli su posle Hrista propovedali hrišćanstvo svim ljudima kao univerzalnu religiju, ali su to činili samo na osnovu Hristove smrti." Evo, dakle kritike koju je Benedikt Spinoza uputio na račun Hristovog vaskrsenja, čuda, najvećeg čuda.

Međutim, čini mi se da je najoštrij argument protiv čuda došao na videlo dana jedan vek posle Benedikta Spinoze, i njega je izrazio škotski skeptik Dejvid Hjum. Evo šta je kazao Hjum. On se hvalio svojim argumentom na sledeći način: "Ponosim se sobom, jer sam otkrio argument koji će za mudre i učene biti večna provera svih vrsta praznovernih zabluda i stoga biti koristan sve dok svet postoji." Dakle, Dejvid Hjum je smatrao da je pronašao logiku, zakone razmišljanja, koji su toliko vredni da će služiti svim ljudima svih vekova i biti čvrsta odbrana protiv svakog praznoverja.

Evo četiri argumenta koje je Hjum naveo protiv Hristovog vaskrsenja i čuda uopšte. Prvo: čudo je kršenje zakona prirode (slično kao i Spinoza).

Drugo: čvrsto i nepromenljivo iskustvo je promenilo ovaj zakon. Dakle, na osnovu iskustava mi znamo da postoje ti zakoni, kaže Hjum. Treće: mudar čovek usklađuje svoje verovanje sa argumentima, dakle, nelogično je, ako je čovek mudar, da jednostavno zatvori oči pred argumentima i da veruje drugačije. Četvrto: stoga, dokaz protiv čuda je isto toliko jak kao i bilo koji drugi argument iskustva. Evo dakle tih nekoliko argumenata koje je naveo Dejvid Hjum. On je zatim kazao: "Mora zato postojati univerzalno iskustvo protiv svakog događaja čuda, inače taj događaj ne bi zaslužio taj naziv. Stoga, ništa se ne smatra čudom ako se to nikada nije dogodilo u normalnom toku prirode." Dakle, na osnovu ovog argumenta Hjum je zaključio da nijedno čudo u Bibliji nije verodostojno, uključujući i Hristovo vaskrsenje.

Čini mi se, na osnovu onoga što sam izučavao, da je zajednička nit svih ovih argumenata, takozvanih naturalističkih argumenata (naturalizam je jedan pravac koji smatra da sve što se zbiva, zbiva se tu, na ovoj Zemlji i isključuje svaku mogućnost božanske intervencije iz svemira), ako čitate dalje argumentaciju koju navode i Hjum i Spinoza u svojim delima, videćete da se njihove pretpostavke baziraju na činjenici da je nauka nešto što se događa ne kao singularnost nego kao regularnost. U sledećih nekoliko trenutaka mi ćemo baratati terminima "regularnost" i "singularnost". Osnovna pretpostavka (presupozicija) svih kritičara čuda jeste da je nauka (mada postoje razlike u definiciji šta je to ustvari nauka) nešto što se može uvek iznova potvrditi, što pripada vrednostima koje možemo nazvati regularnostima. Sve ono što je singularnost, to ne može biti naučno.

Ja ću vam to objasniti sada. To znači da je određeni naučni stav moguć samo ako se nešto događa uvek i uvek iznova. Tada je moguće govoriti o regularnostima i tada je moguće govoriti o nauci. Ako se nešto dogodi samo jedanput, nema razumne osnove da se u to veruje. Nauka kao takva dakle ne može verovati u čuda, jer se ona po svojoj prirodi događaju kao singularnosti, dakle samo jedanput, i nema ponavljanja tih fenomena. Ipak, dozvolite mi da ustvrdim, da jednostavno oni koji smatraju da slede nauku, u isto vreme veruju u mnoge fenomene da su nauka, a ti fenomeni pripadaju realnostima koje su singulariteti ili singularnosti, a ne regularnosti. Npr. naučnici koji prihvataju naturalistički pogled na svet, ili evolucionistički ili kako god hoćete, smatraju da je svet nastao samo jedanput. Dakle, nastanak sveta ne može pripadati regularnostima, nego singularnostima. Ipak oni koji su naturalisti i koji veruju u nemogućnost postojanja čuda prihvataju to kao naučni podatak. Ili na primer, poreklo prvog života u svemiru. Život je nastao samo jedanput. On pripada ponovo

singularnostima, a ne regularnostima. Ipak, naturalisti i evolucionisti veruju da se to dogodilo i da pripada nauci. Vi ćete čuti tu iskrivljenu izjavu da je evolucija nauka. To je zaista lepo reći, ali je teško potvrditi, jer evolucija može biti samo jedna lepa teorija, ali nikako nauka. Npr. krenimo od ove prve pretpostavke. Svet ima dakle samo jedan početak. On ne pripada regularnostima nego singularnostima. Vi znate da, po teoriji o poreklu svemira koja je najrasprostranjenija, to je "Big beng", sva materija kosmosa je postala jednom gigantskom kosmičkom eksplozijom. Po drugom zakonu termodinamike, vi znate da svemir ima sve manje i manje upotrebljive energije. Ona bukvalno polako nestaje. Kada bi svemir bio večan, to je logično, stepen njegove upotrebljive energije bi bio konstantan a ne opadajući. Međutim, stepen upotrebljive energije u svemiru se smanjuje. Dakle, svemir mora imati svoj početak. To prihvataju svi naturalisti. Jedan astronom, agnostik, Robert Džestrou kaže da se naučnikovo traženje prošlosti završava trenutkom nastanka svemira, pošto je on nastao u jednom određenom trenutku i vremenu. Od tada, taj događaj se više nikada nije dogodio. Drugim rečima, onoliko koliko naučni podaci potvrđuju, poreklo svemira pripada fenomenima, kao što sam već kazao, koji su singularnost, a ne regularnost. To je jedinstven, jednovremenski događaj, a ipak naučnici veruju da se to dogodilo. Zašto onda, smatram, odbaciti čuda jer se čuda ne ponavljaju uvek iznova i ona su događaji koji pripadaju singularnostima ili jednovremenski, jedinstveni događaji? Ili na primer, naučnici naturalisti takođe veruju da je život otpočeo na Zemlji ili na nekoj drugoj planeti spontanom generacijama, ja sam to spomenuo na prvom predavanju. To znači da je život proizašao iz određenih hemijskih sastojaka čisto prirodnim putem. Ja sam takođe spomenuo da jedan scenario uključuje munje koje su uticale na mešanje gasova u aminokiseline, od kojih su nastali proteini, osnovni sastavni delovi života, iako i ti sami naučnici priznaju da je mogućnost jednog ovakvog scenarija vrlo minimalna. Jedan naučnik smatra da je mogućnost da je život nastao ovakvim procesom koji sam spomenuo jedan prema četrdeset hiljada (1 : 40 000). Ipak oni veruju da je to moguće i da se desilo. Taj događaj očitno pripada singularnostima, ali se u to veruje. Drugim rečima, život je navodno otpočeo u prvobitnom okeanu samo jedanput, slučajno, i onoliko koliko mi možemo da kažemo, to se više nikada nije dogodilo. Ipak oni tvrde, iako se to ne može ponoviti na eksperimentalnom planu, da u to treba verovati i da je to nauka. Samo zato što je Hristovo vaskrsenje raritet, zato što pripada singularnostima, a ne regularnostima, oni odbacuju ovaj fenomen, dakle Hristovo vaskrsenje.

Zašto vam sve ovo govorim? Smatram da je dobro da zapazite, to je zaključak ozbiljnih filozofa i teologa, da iza svih negiranja čuda stoje upravo filozofske presupozicije (pretpostavke) o regularnostima i singularnostima. Da još jedanput rezimiram celu ovu misao: postoje mnogi fenomeni, u koje naturalisti i evolucionisti veruju, koji pripadaju singularnostima a oni im pripisuju naučnu vrednost. Zašto onda, iako Hristovo vaskrsenje pripada singularnostima, raritetima, ne možemo verovati da se to ipak dogodilo? Ono što bih želeo da kažem, ovo je vrlo važna misao, ona glasi ovako: ako postoji Bog, onda problem čuda apsolutno više nije problem. Pojam čuda je implicitno uključen u postojanje Boga. Ako postoji Bog, a mi smo o tome govorili u prvom predavanju, čuda su onda sasvim, ja bih kazao ne više neprirodni nego prirodni fenomen. Čuda su uključena u pojam Boga. Bog može i On čini čuda. U hrišćanstvu, sa biblijske tačke gledišta, nema razloga da ne verujemo u mogućnost postojanja čuda. Jedan od hrišćanskih apologeta po imenu Karl Luis je kazao: "Ako priznamo Boga, mi moramo priznati čuda. Zaista ne postoji druga mogućnost odluke. Dejvid Hjum nije bio u pravu kada je tvrdio da ono što se dogodilo samo jedanput je apsolutno nemoguće. I cela istorija Zemlje se dogodila samo jedanput, i ona je dakle nemoguća." Moramo dakle pogledati i drugu stranu medalje.

Ja bih želeo sada da odgovorim na neke probleme koje su postavljali liberalni teolozi, ne samo teolozi, kada je u pitanju Hristovo vaskrsenje. Prvo: mi imamo četiri Jevanđelja u Bibliji, koja govore o fenomenu Hristovog vaskrsenja. Kao da je Bog smatrao da nije dovoljno jedno Jevanđelje, nego u Bibliji nalazimo četiri Jevanđelja i nalazimo i druge izveštaje biblijske. Različiti ljudi su pisali o Hristovom vaskrsenju. Ima više manuskripata Novog Zaveta, nego za bilo koju drugu knjigu staroga sveta. Šta to znači? Manuskripti su spisi, kopije originala. Obično imamo originalne spise koje u teologiji nazivamo i "autografi", što znači "spisi koje su pisali sami autori". To su originali ili autografi. Kasnije, posle tih originala ili autografa imamo manuskripte. Manuskripti su dakle kopije originala. E sad, ako pogledate pošteno literaturu, videćete da postoji više originala za Novi Zavet nego za bilo koju drugu knjigu staroga sveta. Kao da je Bog želeo, ja verujem da je sam Bog bdio nad redakcijom biblijskog teksta, kao da je Bog želeo da sačuva taj tekst, da svi ljudi, svih vremena, koji žele da znaju da se dogodilo Hristovo vaskrsenje, mogu imati dovoljno argumenata da u to veruju. Na primer, mnogi klasici, dakle klasična dela su nadživela vreme na osnovu malog broja manuskripata. S druge strane, Novi Zavet je poduprt sa više od 5300 (pet hiljada trista) manuskripata. Zar ovo nije

sjajan podatak? Dakle kada je u pitanju Novi Zavet u kome se nalazi opis Hristovog vaskrsenja, mi imamo više od 5300 manuskripata. To znači da posedujemo čitavo bogatstvo tekstualnih informacija o Hristovom vaskrsenju. Ovo vam govorim jer je to istorija, to je nauka, to je nešto opipljivo.

Drugo: manuskripti Novog Zaveta stariji su od manuskripata drugih knjiga staroga sveta. To znači, ako imate autograf ili original, veoma je važan vremenski period između pisanja autografa i prvih kopija manuskripata. Za većinu spisa staroga sveta, ovaj jaz je negde oko hiljadu godina. Znači, imate autograf, pa tek kasnije prve manuskripte, koji su sačuvani, naravno. Ovaj jaz je negde oko hiljadu godina. Kada su u pitanju spisi Novoga Zaveta, jaz između autografa ili originalnih spisa i prvih manuskripata je negde oko 100 (sto) godina. Zašto je ovo vrlo važno? Sto godina je vrlo mali period, relativno mali, u kojem bi moglo doći do nekih izmena. Ili jednostavno, bili su živi očevici. Dakle, prve kopije koje mi imamo kada je u pitanju Novi Zavet, u kome se nalazi izveštaj o Hristovom vaskrsenju, su nastale u vreme kada su još uvek bili živi očevici, oni koji su se lično susreli sa vaskrslim Hristom.

Treće: tačnost manuskripata tj. kopija Novoga Zaveta bolja je nego kod drugih starih knjiga. Na primer, ako uzmete indijsku Mahabharatu, ona je tačna u odnosu na svoje manuskripte 90%. Znači, ako uporedite kopije, manuskripte u odnosu na original, njihova tačnost je negde 90%. Ako uporedite recimo Homerovu Ilijadu, kopije u odnosu na original, tačnost je negde 95%. Ako uporedite tačnost kopija Novog Zaveta u odnosu na originalne autografe, tačnost je 99%.

Četvrto: broj različitih autora, to sam spomenuo; znači, kao da Bogu nije bilo dovoljno da jedan autor piše o Hristovom vaskrsenju, nego imamo četiri autora. Dakle broj različitih autora Novog zaveta koji su pisali o ličnosti Isusa Hrista i o događajima koji su vezani za Njegov život je veći od broja autora koji su opisali druge događaje staroga sveta. Ako želimo negirati Hristovo vaskrsenje kao istorijski događaj, tada moramo na neki način staviti pod sumnju sve druge istorijske događaje. Četiri ličnosti su pisali Jevanđelja. Vi znate da su to bili Matej, Marko, Luka i Jovan. Kao da Bogu ni to nije bilo dovoljno, jer još druge četiri osobe su pisale poslanice u kojima spominju Hristovo vaskrsenje. Ko su to bili? Bili su to apostol Pavle, koji je verovatno bio u gradu Jerusalimu kada je Hristos razapet, bio je tu Jakov, Hristov polubrat verovatno iz prvog braka Josifa, koji verovatno nije bio Hristova pristalica za vreme Njegovog života, ali posle Hristove smrti i vaskrsenja on je postao hrišćanin i jedan od stubova jerusalimske crkve.

Jakov piše da je Hristos ustao iz groba. Petar, da o njemu ne govorimo, Hristov bliski saradnik, kao i jedna mala poslanica koja to spominje, to je Juda, ali ne onaj koji je izdao Hrista, nego jedna druga ličnost. Dakle, harmonija i konzistentnost ovih izveštaja, Matej, Marko, Luka, Jovan, Petar, Jakov, svi pišu o jednom događaju. Ne samo četiri osobe, nego je ovde reč o osmorici ljudi koji su pisali konzistentno, harmonično o fenomenu Hristovog vaskrsenja.

Peto: postoji šest različitih ali ne i kontradiktornih izveštaja o vaskrsnom Hristu. Ako želite, ja vam ih mogu dati, to su: Jevanđelje po Mateju 28. glava, po Luci 24. glava, po Jovanu 20. i 21. glava, Dela apostolska 1. glava i Prva Korinćanima 15. glava. Biblija kaže: dva ili tri svedoka su dovoljna za jedan verodostojan izveštaj.

Šesto: bilo je preko petsto ljudi koji su videli Hrista posle Njegovog vaskrsenja; Prva poslanica Korinćanima, 15. glava: "Ali vam napominjem, braćo, jevanđelje, koje vam objavih, i koje primiste, u kome i stojite, kojijem se i spasavate, ako držite kako vam objavih, već ako da uzalud verovaste. Jer vam najpre predadoh što i primih", Pavle dakle piše crkvi u Korintu. Vi znate da je Korint luka i grad koji postoje i danas. Pavle kaže: "Najpre vam predadoh što i primih, da Hristos umre za grehe naše, po pismu." To je smrt. Isus umre za grehe naše kao po Pismu, kao što je bilo prorečeno, jer u Starom Zavetu je prorečena Hristova smrt. "I da bi ukopan, i da usta treći dan po pismu." Znači Hristos je umro, bio je ukopan i treći dan je vaskrsao iz groba. "I da se javi Kifi", ko je Kifa? To je drugo ime za Petra, Kifa je Petar, da znate. Znači Hristos je bio ukopan, ustao je treći dan, kao što je pisalo u Pismu, javio se Kifi, javio se Petru, znači Petar se susreo sa vaskrsim Hristom. Potom, kome se javljao dalje? "Potom jedanaestorici apostola." E sad ono što želim da vam kažem, 6. stih, da naglasim: "A potom ga videše jednom više od pet stotina braće, od kojih mnogi žive i sad, a neki i pomreše." Šta znači ovaj tekst? Zamislite da ste vi bili u crkvi u Korintu, ovaj tekst je nastao negde 60., 62. godine naše ere, ne znam tačno, možda i nešto kasnije, ali za samo nekoliko godina. Recimo da je nastao tu 62., 63. godine. Vi ste vernik crkve u Korintu i sveti apostol Pavle dolazi i propoveda u vašoj crkvi i govori i kaže: "Braćo, Hristos je umro, vaskrsao iz groba, javio se Petru, zatim se javio i drugim apostolima, a potom se susreo sa više od pet stotina ljudi od kojih neki žive i sad, a neki pomreše." Šta ste vi mogli da uradite? Aha, Pavle, u redu, ja idem na prvi brod i otići ću u Jerusalim da vidim koji su ti koji žive sad, da li su oni stvarno videli vaskrslog Hrista. Ovo je jedan naučni podatak, vrlo bitna stvar, da već u vreme apostola Pavla, 30 godina posle Hristove smrti, neko

je mogao proveriti, susresti se sa ljudima koji su videli vaskrslog Hrista. Dakle, totalitet ovih događaja više je nego dovoljan za uspostavljanje činjenice da je Hristos vaskrsao.

Hajde da čitamo jedan od tih izveštaja o Hristovom vaskrsenju. Znači, prvo Jevanđelje je po Mateju, pa po Marku, pa po Luci i onda po Jovanu. Mi ćemo čitati Jevanđelje po Luci, 24. glava. Ovo je vrlo lep tekst i vrlo je bitan. Čitaćemo od prvog stiha, tekst kaže: "A u prvi dan nedeljni dođoše vrlo rano na grob", o kome je ovde reč, ko je to došao vrlo rano na grob? To su bile žene, Hristovi učenici, "i donesoše mirise što pripraviše, i neke druge žene s njima." Znači u nedelju su došle vrlo rano na grob. 2. stih: "Ali nađoše kamen odvaljen od groba." Kamen, dakle veliki kamen. "I ušavši", mogli su dakle ući u grobnicu, "ne nađoše tela Gospoda Isusa. I kad se one čuđahu tome, gle, dva čoveka staše pred njima u sjajnim haljinama. A kad se one uplašiše i oboriše lica k zemlji, rekoše im: 'Što tražite živoga među mrtvima? Nije ovde, nego ustade, opomenite se kako vam kaza kad beše još u Galileji, govoreći da sin čovečji treba da se preda u ruke ljudi grešnika i da se razapne i treći dan da ustane.' I opomenuše se reči njegovih. I vrativši se od groba javiše sve ovo jedanaestorici i svima ostalima. A to bijaše Magdalina i Marija i Jovana i Marija Jakovljeva i ostale s njima koje kazaše ovo apostolima." I kad su kazali apostolima, šta se onda dogodilo? "I njima se učiniše njihove reči kao laž i ne verovaše im. A Petar ...". Petar je bio čovek koji je uvek bio pun akcije, života, uvek je prvi reagovao, on je voleo Hrista, ali nije bio čovek koji je u sebi zadržavao svoja osećanja. Petar je prvi kazao: "Gospode, nikada te se neću odreći" i odrekao se Hrista. Međutim, kada je Petar čuo, nije verovao i želeo je da proveriti. Petar je pravi naučnik. 12. stih: "A Petar ustavši otrča ka grobu, i natkučivši se (naslonivši se) vide same haljine gde leže, i ode čudeći se u sebi šta bi." Ovo je za mnoge ljude najčudnija izjava svih vremena koja je zapisana u Novom Zvetu, da je Hristos ustao iz mrtvih i da je bio proslavljen kao Car i Gospod.

Dozvolite mi da vam sada kažem još nekoliko bitnih argumenata u prilog činjenice da je Isus Hristos ustao iz mrtvih. Prvo: poreklo i kontinuirano postojanje hrišćanske crkve. Naime, istorijski i psihološki je nemoguće da su sledbenici Hristovi, koji su prilikom raspeća bili potpuno duhovno porušeni, u periodu od samo nekoliko dana posle tog događaja ušli u svet sa tolikom nečuvenom radošću. Dozvolite mi da rezimiram ovo sada i da vam kažem običnim rečima. Zamislite, recimo, da ste vi bili Hristov učenik, tri godine ste sledili Hrista onim prašnjavim palestinskim putevima, svi su vas znali. Hristos je bio osporavani učitelj, govorio je nešto

neobično i novo. Zamislite činjenicu da vas svi poznaju, znaju da ste vi Njegov sledbenik, ostavili ste svoju rodbinu, ostavili ste svoj posao; većina Hristovih učenika su bili ribari. Sve ste to ostavili i krenuli za ovim neobičnim učiteljem. Verovali ste da će On verovatno osloboditi jevrejski narod od Rimljana, da će jevrejski narod konačno biti slobodan. Verovali ste, verovatno, da ćete vi biti neki ministar u vladi koju će Hristos osnovati kasnije, verovali ste u Boga, verovali ste da je On Bogočovek, ali prvenstveno ste očekivali od Njega da bude politički vođa naroda. Kad odjednom, posle tri i po godine, umesto da uzme krunu, On biva razapet kao najveći zločinac na krstu. Kakva bi bila vaša osećanja? Strašna, duboko razočarenje. Ako čitate pažljivo i pošteno biblijski tekst, videćete da su u trenutku Hristove smrti učenici Hristovi bili u potpunosti psihički porušeni, razoreni do temelja. Pobjegli su. Samo se Petar usudio da sledi Hrista. Možete zamisliti Petra kako stoji u onoj jevrejskoj sudnici, vatra je bila založena u predvorju te sudnice, Hristu tamo sude, udaraju Ga, a Petar stoji tu kod vatre i greje se i razmišlja. Verovatno duboko oronuo, razočaran, sve se srušilo u životu. "Zašto sam ostavio svoje mreže i svoj čamac? Zašto sam krenuo za tim neobičnim učiteljem?" A jedna žena mu kaže: "I ti si jedan od njegovih!" A Petar kaže: "Ne, ne, nikad ga nisam video." Pa po drugi put žena prilazi i kaže: "Jezik kojim govoriš te izdaje da si njegov sledbenik." Petar ponovo negira Hrista. Ovo negiranje Petrovo pokazuje u kojoj meri su Hristovi učenici bili razočarani. I tekst biblijski kaže da su svi bili pobjegli u jednu gornju sobu u gradu Jerusalimu "od straha jevrejskoga". Čekali su; Hristos je razapet u vreme pashe. Pasha je bio najveći praznik Jevreja, kada su dolazili sa svih strana, i čekali su da se ovo silno mnoštvo razide iz Jerusalima i da oni pobjegnu, jer može biti da će i njih zadesiti ista sudbina kao i njihovog vođu. Duboko razočarani. Međutim, posle susreta sa vaskrsim Hristom, ti ljudi koji su bili duhovno potpuno porušeni, ući će u taj isti grad, nemojte zaboraviti da Jerusalem nije bio veliki grad. Svi su znali šta se dogodilo. Znali su da je na krstu, srednjem krstu, između dva razbojnika razapet Isus koji je tvrdio da je Mesija. Svi su poznavali učenike, svi su znali šta se dogodilo. Hristovi učenici, ti porušeni ljudi, kada su susreli vaskrslog Hrista, ulaze u taj isti grad i sa velikom odvažnošću, sigurnošću i čvrstinom, propovedaju i kažu: "Taj Isus koga ste vi razapeli, vaskrsao je iz groba! I ne samo to. On je Mesija." Da li znate šta se dogodilo? U tom istom Jerusalimu, koji je gledao smrt Isusovu, tri hiljade su prihvatili Hrista, pet hiljada su prihvatili Hrista, veliko mnoštvo je prihvatilo Hrista. Taj isti grad, ti isti stanovnici koji su vikali: "Raspni ga, raspni ga!", prihvatili su sad činjenicu da je Isus Mesija,

poverovali su u Njega. U srcu postojanja hrišćanske crkve, dragi moji prijatelji, leži vest o Hristovom vaskrsenju, da smrt nije poslednje stanište čoveka, da je neko ko je tip čoveka, predstavnik ljudske rase, pobedio grob, da je Hristos vaskrsao iz mrtvih.

Kako možemo još potvrditi ovu činjenicu? Da li znate da je od 12 hristovih učenika, 11 njih umrlo mučeničkom smrću? Samo je Jovan Bogoslov završio na ostrvu Patmosu i umro prirodnom smrću, iako je i on bio progonjen. Ja mogu pretpostaviti da bi neko od njih bio spreman da prihvati laž, međutim, svi su bili spremni život svoj dati za tog učitelja. Smrt više za njih nije predstavljala nikakav problem. I videćete kad apostoli govore, dozvolite da još jednom citiram Jovana Bogoslova, tekst koji sam čitao u nekom prošlom predavanju. Slušajte ove reči sada u svetlosti ovoga što sam kazao: "I život se javi, i videsmo i svedočimo i javljamo vam život večni." "Život! Život! Život!" - kaže Jovan. Život se javi! Život videsmo! "Što videsmo i čusmo, to javljamo i vama, da i vi imate zajednicu sa nama. I ovo vam pišem da radost vaša bude ispunjena." Život, život, smrt više nije najtragičnija realnost, postoji neko ko je pobedio smrt. Za nepunih možda vek i po ili dva, od jedne nepoznate religije, hrišćanstvo je postala dominantna religija Rimske imperije. Da li znate da je u 4. veku i sam Imperator Rima postao hrišćanin? U srcu hrišćanske vesti koja je zadobila svet stoji vest o Hristovom vaskrsenju.

Zatim, da Hristos nije ustao iz mrtvih, Novi Zavet, smatram, nikada ne bi bio napisan. Vi znate da je Novi Zavet remek delo književnosti i mnogo čega drugog. Ko bi uložio toliki trud i tolike muke da napiše biografiju nekog koji je tvrdio da je Mesija, poslan od Boga, ali mu se karijera završila sramnom smrću? Ali Hristos je ustao iz groba, i zato je grupa ljudi koji su pisali Novi Zavet uzela svoja pera i sa neviđenim entuzijazmom pisala o ovom najvećem događaju. I u svim spisima zapažamo jasno izraženo uverenje da je Isus Hristos umro, da je ustao iz mrtvih i da je dobio božansku silu od Oca.

Zatim treće: prazan grob je snažna indikacija u prilog činjenice Hristovog vaskrsenja. Ja sam na početku spomenuo da postoji teorija da je neko ukrao Hristovo telo. Ili su ga ukrali Hristovi učenici ili su ga ukrali Njegovi neprijatelji. Hajde da stavimo pod lupu ove mogućnosti. Smatram da i jedna i druga alternativa izgledaju nemoguće. Pored činjenice da je rimska straža stajala pored groba i da je grob bio zapečaćen, ako je bilo koji od Hristovih neprijatelja ukrao telo Hristovo, u trenutku kada su Hristovi učenici ušli u grad Jerusalim i počeli stanovnicima Jerusalima da propovedaju: "Isus je vaskrsao iz mrtvih!", šta bi uradili neprijatelji da su

ukrali Hristovo telo? Kazali bi: "Lepo je što vi propovedate, ali evo tela Hristovog." Istorijska je činjenica da do ovakvog dela ili izjave nikada nije došlo. Sve ovo korenito pobija mogućnost da su Hristovi neprijatelji ukrali Njegovo telo.

Isto toliko je nemoguće da su Hristovo telo ukrali Njegovi učenici. Zašto? Prvo: zaista je nemoguće da su Hristovi učenici sačuvali takvu laž, takvu zaveru unutar svog kruga i unutar svoje vlastite psihe. Zamislite vi sami da ste bili sledbenik Isusa Hrista i da znate da sa neverovatnim entuzijazmom propovedate gigantsku laž: "Hristos je vaskrsao iz groba", a vi znate da nije vaskrsao. Verovatno bi njih troje možda bilo tvrdoglavo i umrlo s mačem u ruci, ali sigurno je da bi neko od njih izdao ovu tajnu, tim više što ne bi mogli da je zadrže unutar njih samih.

Drugo: nemoguće je takođe verovati u ovo zato što su ovi ljudi bili spremni da žrtvuju svoja dobra, kao i svoju krv, svoj život u službi Hristovoj. Nemoguće je verovati da je sve to bilo bazirano na jednoj velikoj laži. Kako su beskrajna radost, sigurnost i sila došli u njihove živote posle raspeća, ako je sve ovo laž? Sve činjenice ukazuju da postoji samo jedno objašnjenje za prazan grob. Isusova tvrdnja da je Sin Božji bila je istinita i nikakvi okovi smrti i tame nisu ga mogli zadržati u grobu. On je ustao i On živi. U toku svih vekova postoji jedno nebrojeno mnoštvo siromašnih i bogatih, jednostavnih i školovanih, starih i mladih, milioni koji dan za danom osećaju u svojim vlastitim srcima i životima sigurnost da je Isus Hristos zaista ustao i da živi danas. Ja sam u prošlom predavanju govorio o mogućnosti da vernik uspostavi putem molitve kontakt sa Hristom. To je smisao hrišćanstva. Pokušajte, ovo se ne može objasniti racionalnim putem. Ako bih želeo svoje iskustvo da vam objasnim, kleknite pored svojih kreveta, molite se Hristu, pokušajte da uspostavite kontakt sa Njim. On će naći načina da vam se obrati i da vas osvedoči da On živi i danas. Matej, 28. glava, 6. stih: "Nije ovde, jer ustade kao što je kazao", kako su ovo lepe reči. Zatim Rimljanima poslanica, 10. glava, 9. stih: "Jer ako priznaješ ustima svojim da je Isus Gospod i veruješ u srcu svom da ga Bog podiže iz mrtvih, bićeš spasen." Vrlo zanimljivo. Dakle, ovo je srž hrišćanstva. Ja ću u sledećem predavanju govoriti o praktičnoj implikaciji vere u Hristovo vaskrsenje. Za ovo predavanje je glavna vest, centralna vest, da Hristos živi i da je vaskrsao iz groba.

ISUS - PUT, ISTINA I ŽIVOT

Negde početkom 1946. godine na koralnom ostrvu Bikini, negde u vodama Južnog Pacifika, naučnici su pripremali jedan eksperiment sa atomskom energijom. Eksperiment je vodio jedan mladi naučnik koji se zvao Luis Slotin. Eksperiment se sastojao u tome, trebalo je ustanoviti količinu uranijuma 235, koja je potrebna za lančanu reakciju. Dve polulopte uranijuma su približavane jedna drugoj i u trenutku kada bi došlo do lančane reakcije, jedan posebni uređaj je bio korišćen da se te dve polulopte ponovo odvoje jedna od druge. I tog dana kada je Luis Slotin sa ekipom svojih saradnika trebalo da izvede ovaj eksperiment, u trenutku kada je došlo do lančane reakcije, Luis Slotin je pokušao sa uređajem koji je bio za to napravljen da odvoji ove dve polulopte. Međutim, uređaj je zatajio. Svi su u prostoriji shvatili ozbiljnost situacije. Luis Slotin je razmišljao nekoliko trenutaka, a onda je odlučio da golim rukama odvoji ove dve polulopte. On je u potpunosti bio svestan posledica onoga što je činio. On je znao da će sačuvati živote svojih prijatelja, ali je znao u isto vreme da će izgubiti svoj život. Posle samo desetak dana umro je u

najtežim mukama. Negde pre dve hiljade godina Isus Hristos je učinio sličnu stvar. On je zaustavio lančanu reakciju greha svojom smrću, i na taj način omogućio svojim prijateljima da budu spašeni od večne smrti. Zato smatram da treba uvek sa velikom ozbiljnošću razmišljati o Hristu. Ja uvek kad govorim o Hristu, bojim se da to činim na neadekvatan način, jer sam ja čovek koji svakako nisam u stanju da izrazim uvek na najbolji i najadekvatniji način velike istine koje u sebi nosi ličnost Isusa Hrista.

U ovom predavanju ćemo govoriti o Isusu Hristu koji je put, istina i život. Ovo predavanje ćemo bazirati na tekstu koji se nalazi zapisan u Jevanđelju po Jovanu. Prva tri Jevanđelja, po Mateju, Marku i Luci, se nazivaju sinoptička Jevanđelja. Četvrto Jevanđelje je po Jovanu i ono je vrlo bitno za hrišćansku crkvu. Da bi bolje razumeli 14. glavu, dozvolite mi da rezimiram tekst koji se nalazi u 13. glavi. Na samom početku 13. glave opisan je jedan od hrišćanskih obreda koje je Hristos ostavio svojoj crkvi, to je obred pranja nogu. O tom obredu mi ćemo govoriti kasnije. 11. stih kaže: "Jer znadijaše izdajnika svojega, zato reče: 'Niste svi čisti'." Pokušajte bar za trenutak da se preselite u tu prostoriju gde se Hristos nalazio sa svojim učenicima 2000 godina unazad. Bila je to verovatno mala prostorija. Oni su bili za večerom. Znamo na osnovu istorijskih podataka da Jevreji u to vreme nisu sedeli za stolom, nego su obično ležali, bili su oslonjeni na lakat i imali su jastuke pod laktom, i ležali su oko stola. Bili su to poslednji trenuci koje je Hristos proveo sa svojim učenicima na ovoj Zemlji. Hristovi učenici su bili mnogo puta u pustinji beznađa, u toku 3,5 godine koje su proveli sa Hristom. Međutim, kada bismo tražili trenutke kada su Hristovi učenici bili u najvećem beznađu, onda su to ovi trenuci. Učenici zajedno sa učiteljem sede ili leže oko ove trpeze i razgovaraju. Njihov voljeni učitelj umesto da im kaže: "Ja ću postati novi predsednik vlade u ovoj zemlji, oslobodiću zemlju od Rimljana", On im govori o svojoj smrti. Jedan autor kaže ovako: "Misli postaju trome, zbunjene strahom, nerazumevanjem, užasom." Jedan drugi autor kaže: "Jedna najizrazitija i najznačajnija scena Hristovih učenika kada su bili u potpunosti obezglavljeni, to je bila upravo ova o kojoj govorimo." Reč je o smetnji prouzrokovanoj mišlju o gubitku, odlasku i smrti njihovog učitelja. On kaže: smatram da je teško, a možda i nemoguće nama posle dve hiljade godina da dokučimo konfuznost, kontradiktornost misli, kao i emocionalnu bol dvanaestorice u tim trenucima. Dakle, jedna mučna situacija je bila u gornjoj sobi.

U jednom trenutku, Juda, jedan od Hristovih učenika je izašao iz sobe i odlučio je da izda Hrista. 21. stih: "Rekavši ovo Hristos posta žalostan u

duhu", kao da osećanja sve više rastu, kada čitate 13. poglavlje. 33. stih: "Dečice! Još sam malo s vama, tražićete me, i kao što ja rekoh Judejcima: kuda ja idem vi ne možete doći, i vama govorim sad." Hristos koristi reč "dečice", to je deminutiv i u našem jeziku. Zamislite, on koji je imao 30 godina i više, obraća se svojim učenicima koji su bili već odrasli ljudi sa: "Dečice moja." Ovaj izraz potvrđuje šta se zbivalo u toj gornjoj sobi, u kojoj meri su osećanja rasla. I onda je ta bomba osećanja eksplodirala. 36. stih: "Reče mu Simon Petar: 'Gospode, kuda ideš?' Isus mu odgovori: 'Kuda ja idem ne možeš sad ići za mnom, ali ćeš posle poći za mnom.' Petar mu reče: 'Gospode! Zašto sad ne mogu ići za tobom? Dušu ću svoju položiti za te.' Odgovori mu Isus: 'Dušu li ćeš svoju položiti za me? Zaista, zaista ti kažem: neće petao zapevati dok me se tri puta ne odrečeš.'" Juda je već izašao iz ove male grupice apostola. A sada najhrabriji, najstariji, onaj ko je bio lider ili vođa ove male grupe apostola, biva opomenut da će učiniti najstrašniji greh, da će se odreći svoga učitelja. A drugi učenici su verovatno razmišljali: "Ako će on, Petar, tako duboko pasti, šta će se dogoditi sa nama?" Osećanja smrti dakle, gorčine i tragedije lebde prostorijom.

I tada je Hristos izgovorio reči koje su zapisane u 4. glavi, od 1. do 4. stiha: "Da se ne plaši srce vaše, verujte Boga, i mene verujte. Mnogi su stanovi u kući oca mojega. A da nije tako kazao bih vam: idem da vam pripravim mesto. I kad otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći, i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam ja. I kuda ja idem znate, i put znate.' Reče mu Toma: 'Gospode! Ne znamo kuda ideš, i kako možemo put znati?'" I evo teksta koji je predmet našeg razmišljanja u ovom predavanju. "Isus mu reče: 'Ja sam put i istina i život, niko neće doći k ocu do kroza me.'" Jedan hrišćanski autor je kazao da je ovo najbolja i najutešnija propoved koju je Hristos izgovorio dok je bio na Zemlji. Jedan drugi teolog kaže da je ovo testament Isusa Hrista svojoj crkvi. Vi znate šta je testament. Nešto poslednje, nešto najvažnije, nešto čemu bi hrišćani svih vekova trebali da pridaju mnogo važnosti. Testament Isusa Hrista svojoj crkvi, poslednja propoved, najutešnija propoved. Da bismo došli do 6. stiha koji je predmet našeg proučavanja u ovom predavanju, dozvolite da prvo kažem samo nekoliko reči o stihovima koji prethode šestom. Prvi stih kaže: "Da se ne plaši srce vaše". Zamislite strah koji se uvukao u ove ljude u toj gornjoj prostoriji. Isus kaže: "Uprkos činjenici što ne možete sagledati harmoniju događaja, što nema logike u onome što se zbiva, vi smatrate da sam ja trebao da osnujem carstvo, sve nade nestaju, vi ne razumete ono što ja sada radim, ipak i uprkos tome što ne razumete događaje verujte,

ipak verujte." "Da se ne plaši srce vaše", kaže Hristos, "verujte Boga i mene verujte"; mnogo je lakše bilo u tim trenucima verovati u Boga koji je bio na nebu, ali verovati u Hrista kome sude ovozemaljski vladari, koga psuju, koga šibaju, kome pljuju u lice, koga će razapeti, bilo je vrlo teško verovati. Isus kaže: "Uprkos nemogućnosti da vidite sklad i harmoniju događaja, ipak verujte." Videćete da celo četrnaesto poglavlje prosto odzvanja, puca, jer Hristovi učenici veruju, ipak i uprkos, nasuprot trenutnom nerazumevanju.

2. stih kaže: "Mnogi su stanovi u kući oca mojega." O ovome tekstu su napisane čitave teološke studije, teolozi su pokušavali da proniknu u ovu ideju, šta je Hristos želeo da kaže. Neki su tvrdili da se ovde kriju tajne koje je potrebno otkriti. Ja mislim da ovaj izraz znači, da je nebo dovoljno prostrano da primi sve one koji tamo žele da dođu. "Kuća oca mojega", je slikovita predstava nebeskog Božjeg prebivališta. I na drugim mestima u Bibliji se spominju slični izrazi, gde se kaže da je "ovo grad živoga Boga, nebeski Jerusalim, grad Božji." Hristos dakle odlazi da pripremi mesto svojim učenicima. 3. stih: "I kad otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam ja." Ovo je jedna od najjasnijih i najizrazitijih izjava u celom Novom Zavetu o Hristovom drugom dolasku. Čvrsto sam ubeđen da je ovo jedina izjava koja smežuranu i bolom izbrazdanu ljudsku psihu može vratiti u stanje uravnoteženosti i dati joj smisao. Hristos kaže: "Idem i opet ću doći i uzeću vas k sebi."

U 4. stihu Isus kaže: "I kuda ja idem znate, i put znate." Hristos je često hteo da natera svoje učenike na razmišljanje. Isus kaže "vi znate" iako je bio svestan da im nije bilo jasno šta se zbiva. Isus kaže: "Kuda ja idem znate, i put znate." Hristos je često želeo da podstakne svoje učenike na razmišljanje, prosto je želeo da ih ubode na neki način. Ono što je najtragičnije za čoveka jeste indiferentnost prema istini. Jedan moderni mislilac, Gašpari, kaže da milioni ljudi koji danas žive na umu imaju samo prošlost, nema ničeg originalnog i novog. Indiferentnost prema istini je strašnija od mnogih greha, ja bih kazao. Kad iz čoveka nestane želja da spozna istinu, onda je to strašno. Mnogi autori kažu da su ljudi prosto zabetonirani u zidove ovoga života, ovoga grada, kako on kaže, Vavilona. Da ne mogu prosto ni za trenutak da se izvuku iz tog gvožđa i betona, pa da svoje misli izdignu izvan te realnosti. Isus kaže: "Kuda ja idem znate, i put znate", i onda se pojavljuje Toma. Toma je zanimljiva ličnost u Jevanđeljima, vrlo specifična. Vi znate da mi ovde slavimo slavu svetoga Tome, ali postoji i mišljenje da je Toma veliki nevernik. Neki smatraju da je Toma bio čovek koji je sporije kapirao od drugih. Znači, trebalo je da mu se

duže objašnjavaju određene istine. Drugi pak smatraju da nije reč o tome, nego da je Toma čovek ili tip čoveka koji je bio željan intelektualnih istina, koji je uvek želeo da zna više od drugih. Naime, Toma kaže: "Gospode ne znamo kuda ideš, i kako možemo put znati?" Možda je Toma mislio da Hristos ide iz jedne zemlje u drugu, ili sa jedne planete na drugu. "Kuda ideš, Gospode?", kaže Toma. U 20. glavi ovog istog Jevanđelja po Jovanu mi nalazimo konačno Tomu koji je prihvatio Hrista. On ponovo nije verovao da je Hristos vaskrsao, i kaže: "A, ne verujem ja u to." Drugi učenici su mu kazali: "Mi smo se susreli sa vaskrsim Hristom." "Ne, dok ja ne vidim", Toma je racionalista. Kaže: "Dok ja ne vidim, ja ne verujem." I onda kada je video konačno Hrista i Njegove ruke, on je kazao, to su poznate reči: "Gospod moj i Bog moj." Borba, kao i kod svih nas, sa Hristom.

Svi mi prolazimo te faze slične Tomi i mi smo često u svom životu slični Tomi. "Da li si to ti stvarno, Gospode, da li si to ti stvarno vaskrsao, da li je potrebno da verujem u tebe, a šta ako to sve nije tako? Kuda ideš ne znamo, ne znamo put, ne znamo kuda ideš i kako možemo put znati?" "Isus mu reče: 'Ja sam put i istina i život.'" U ovom tekstu je rezimirano čitavo Jevanđelje. Isus kaže: "Ja sam put, istina i život." Ovde dakle postoje tri izraza. Na grčkom: "hodos", "aleteia" i "dzoe". Isus kaže: "Ja sam put, istina i život." Ovde postoji kombinacija tri izraza. Međutim, ako uradite pažljivu analizu teksta, videćete da naglasak pada na prvi izraz, na put. Zašto? Jer u 4. stihu Hristos kaže: "I kuda ja idem znate, i put znate." U 5. stihu Toma kaže: "Gospode, ne znamo kuda ideš, i kako možemo put znati?" Isus kaže: "Ja sam put." Isus je put zato što je on istina i život. Druga dva izraza objašnjavaju zašto je Hristos put. Dakle, on je put zato što je on istina i život.

Pre nego što analiziramo svaku od ovih reči posebno, dozvolite mi da kažem da ovim izrazima: "hodos", "aleteia" i "dzoe", predhode u ovoj gramatičkoj strukturi reči "ego emi", što znači "ja sam". U teologiji postoje dva mišljenja. Jedna grupa smatra da je izraz "ego emi", "ja sam put istina i život", u gramatičkoj strukturi ova tri izraza; Hristos nije mogao samo reći: "put, istina, život". Međutim, postoji druga grupa teologa koja smatra da se u ovim rečima "ego emi" krije čitava jedna vest. Zašto smatraju? Zato što je na drugim mestima u Jevanđelju po Jovanu ovaj izraz "ego emi" pun poruke, jedne važne poruke. Na primer, Isus je kazao u 8. glavi: "Pre nego se Avram rodio, ja sam." Znači naš prevod kaže: "Ja sam pre nego se Avram rodio", Vuk je preveo. Međutim, u originalu stoji: "Pre nego se Avram rodio ja sam." "Ego emi." Vi shvatate da je ovde igra reči sa glagolom "biti". Isus kaže: "Pre nego se Avram rodi ja sam." U Apokalipsi

Jovana Bogoslova ponovo nalazimo igru sa glagolom "biti". Isus kaže: "Ja sam onaj koji je bio, koji jest i koji će doći." Smatra se u teologiji da je ovaj izraz "ego emi" jedan odsjaj ideje koja se nalazi sadržana u Božjem najpoznatijem imenu u Starom Zavetu. To je ime "Jahve" ili "Jehova" ("JHWH"). Ovo je čuveni sveti tetragram. Dakle u Starom Zavetu mi u našem tekstu uvek čitamo Bog ili Gospod. U originalu ima više različitih imena za Boga. Biblija počinje sa imenom "Elohim", ja sam ga spominjao u nekom od predhodnih predavanja. Međutim, od 2. glave 1. knjige Mojsijeve, od 7. stiha, mi nalazimo ime za Boga "Jahve" ili "Jehova". Dugo vremena Jevreji nisu izgovarali Božje ime iz strahopoštovanja. Kada su Masoreti tu od 5. pa do 15. veka pokušali da stave samoglasnike na ovo ime, oni više nisu znali, jer su zaboravili kako se izgovara Božje ime, pa su onda uzeli samoglasnike iz reči "Adonaj" i dodali na reč "Jahve". Smatra se ipak da ovu reč treba izgovarati "Ja've", "Jahve" dakle, a ne "Jehova". U svakom slučaju, detalji nisu bitni.

Vest koju ovo ime nosi u sebi je sledeća: ovo ime sadrži jevrejski glagol "biti", "hai jah". Kada je Mojsije u jednom trenutku pitao Boga: "Kako ti je ime?", da li znate šta je Bog odgovorio? "Ja sam onaj koji jest." Samo ime Božje je dakle sadržano u ovoj vesti. Bog je onaj koji jest. Bog je onaj koji živi izvan vremena i prostora. Zašto vam sve ovo govorim? Ne da vas zamaram, znam da vas ne interesuju gramatičke strukture jevrejskog i grčkog, ali ovo je za mene jedna od najlepših biblijskih vesti. Dragi moji prijatelji, Bog je onaj koji jest. Najveće otkriće u mom životu, tamo gde sam se ja prelomio kao hrišćanin, mnogi me pitaju: "Zašto radite to što radite?" i tako dalje. Evo zašto radim. Najveće saznanje do današnjega dana u mom životu jeste i bilo je da na nebu postoji Bog, negde u svemiru, koji jest, koji nije ograničen vremenom i prostorom, Bog koji jednostavno živi, koji postoji i koji je večan. Ne samo to. Taj Bog je naklonjen mislima ljubavi prema ljudima. Bog koji jest. Kao što u Starom Zavetu za Boga oca nalazimo ime koje u sebi ima glagol "biti" ili ideju o Bogu koji jest, tako u Novom Zavetu nalazimo izraze "ego emi": "ja sam". Hristos je dakle Bog, isto tako kao što je to Bog u Starom Zavetu. Zato bih želeo da kažem, saznanje da u svemiru postoji biće, čiji bitak nije podložan aršinima vremena i da je to biće zainteresovano mislima ljubavi prema čoveku, je najveća vest za ljude na ovoj planeti. Znači, postoji biće u svemiru koje jest. Lično za mene to je najveća poruka Biblije.

Isus kaže: "ego emi hodos", "ja sam put". Ova reč se koristi na različite načine u Bibliji, ali dozvolite mi samo da rezimiram i da kažem nekoliko reči. Na ovoj našoj planeti postoje različiti putevi, različite staze,

različiti autoputevi življenja i raskrsnice su postale tako zagonetne, tako komplikovane, da mnogi smatraju da više nema apsolutnih puteva i da svi putevi konačno vode u istom pravcu, i ljudska bol zbog toga je veća nego ikada ranije. Sve do vremena Hegela postojala je jasna razlika između "a" i "-a" (minus a). Vi znate za velikog nemačkog filozofa Fridriha Hegela. Nasuprot dobru stoji zlo, nasuprot laži stoji istina, nasuprot miru stoji nemir, nasuprot praštanju stoji nepraštanje i tako dalje. Dakle, postoje dva puta u životu. Postoji dobro i postoji zlo. Ako biste danas otišli na Moskovski univerzitet i pitali jednog studenta filozofije ili mu kazali: "Budi dobar", ili na Harvardu u Americi, da li znate šta bi vam verovatno odgovorio? Kazao bi: "Šta to znači biti dobar, da li uopšte postoji dobro i zlo?" Zašto? Od vremena Hegela pa naovamo, filozofi bi rekli, Hegel je rekao: postoji teza, antiteza i sinteza. Teza je na primer mir, antiteza je rat, sinteza će biti neko bolje stanje. Ne znam da li znate da u delima Hegela i rat ima pozitivnu ulogu, nema više negativnih vrednosti, nema više negativnih puteva, nema više negativnih staza. Sve ima svoje mesto u ljudskoj istoriji, i sve je konačno dobro, i rat je dobar jer će stvoriti jedno novo ljudsko društvo. Nema više razlike između "a" i "-a", svi putevi konačno vode u istom pravcu. Vi znate ideju Hegela o apsolutnom duhu ili ideji, ili o razumu koji se polako ostvaruje u ljudskoj istoriji. On je smatrao da je nemačko društvo, to jest prusko društvo dok je on živio, vrhunac savršenstva.

Ovo je nanelo dosta štete, i danas sve više i više, vi ćete pronaći ljude, pogotovu mlade koji smatraju da ništa više nije loše, nema više greha, greh je postao zastarela kategorija, nema više prekršaja određenih normi, svaki put je konačno dobar. Biblijski to ne stoji. Isus kaže: "Ja sam put." Ja sam pre nekoliko meseci imao jedan intervju sa jednom novinarkom za časopis "Tajne" i ona je dala jedan dobar podnaslov. Čini mi se da je kazala: "Samo su Hristove cipele po meri čoveka." Šta to znači? To znači da je čovek, njegova infrastruktura, njegovo duhovno i fizičko biće stvoreno da hoda "Hristos putem". Šta to praktično znači? To znači da je čovek stvoren da hoda putem ljubavi, mira, morala, praštanja, pravde, istine, to je Hristos put. Čovek je stvoren da hoda Hristos putem. Svaki drugi put, svaka druga staza je stanje otuđenja od bitne prirode samoga čoveka. To je stanje u kome čovek sam sebe uništava. Isus je dakle kazao da je čovek stvoren da hoda Hristos putem, putem istine, pravde, mira, ljubavi. Svaki drugi put je put bola i put stradanja. Ja ne kažem da dok živimo na ovoj Zemlji da onaj ko hoda putem istine, pravde, ljubavi i mira, da će sve biti savršeno. Apsolutno ne. Ali sam siguran da može biti mnogo srećniji čovek koji hoda Hristos putem već danas. Isus kaže: "ego emi", "ja sam", "hodos", "ja sam

put". Isus je dakle put zato što je On istina i zato što je On život. Šta je to istina? Ja sam uzeo rečnik i pronašao sledeću definiciju: "Istina je izjava koja je u saglasnosti sa činjenicama, to je nešto što je u saglasnosti sa realnošću, to je izjava bez kontradiktornosti." Isus kaže: "Ja sam istina".

Ovde dolazimo do vrlo kompleksnog problema. Ne samo da je Isus kazao da je istina, mnogi drugi ljudi u istoriji su kazali da su oni jedina istina. Ko je istina? Šta je istina? Večno pitanje. Večno na ovozemaljskim prostorima. Vrlo bitno pitanje. Ako je nešto istina, onda za to vredi i život dati. Ako je Hristos istina, ona prava istina o čoveku, o svemiru, o uopšte ljudskom postojanju, onda vredi živeti za to. Vi znate da je Sokrat popio otrov zbog svoje istine. Imao je mogućnost da sačuva svoj život. On je smatrao da je njegovo učenje jedina istina. Muhamed je takođe smatrao da je on jedina istina. Muhamed je živio negde 6, odnosno 7 vekova posle Hrista. On je ostao siročić vrlo rano i njegov ujak ga je čuvao. Vrlo rano se oženio jednom starijom, vrlo bogatom ženom. Kasnije, negde u 40. godini je smatrao da je on prorok, jer je dobio posebne vizije. Muhamed je tvrdio da postoje različiti proroci. On je prihvatao činjenicu da je postojao prorok Avram, da su postojali i drugi, Mojsije i tako dalje, i Isus je bio prorok, ali da je on, Muhamed, poslednji prorok i zato je njegovo učenje apsolutna istina. S druge strane postoji Buda koji se rodio u krilu hinduizma. Budizam nije ništa drugo do jedan reformatorski pokret samoga hinduizma. Buda je smatrao da je on istina. Ja imam mnogo prijatelja koji prihvataju budizam i učenje o reinkarnaciji, i zbog toga oprostite, ali dozvolite da kažem ono što mislim. Dakle unutar samoga hinduizma, koji je u samom početku bio politeistički pokret, kasnije je nastao jedan pokret monoteizma unutar hinduizma. Buda je ipak u početku osnovao jednu skoro ateističku religiju i zato postoji diskusija unutar hinduizma da li postoji Bog ili ne postoji. Kasnije, postoje dve struje koliko ja znam, jedna za koju se verovalo da postoji Bog, koja se vratila hinduizmu i druga koja je ostala dosta ateistička. Buda je tvrdio da je on istina, jedina istina.

Ko je istina? Šta je istina? Kome verovati na ovom svetu? Neko mi je zamerio i kaže: "Pa vi samo citirate Bibliju kada je u pitanju Hristos!" Ja ću govoriti malo kasnije o tome. Zato, stvarno, ako uzmete hinduističke spise, ili kasnije budističke, tamo će reći: "Buda je jedina istina!" Ako uzmete Kuran reći će se: "Muhamed je istina!" Ako otvorite Bibliju ili Sveto Pismo vi ćete videti da Isus kaže: "Ja sam jedina istina!" Ko je istina? Zato mi nismo u stanju da uzmemo Bibliju u svoje ruke i na osnovu Biblije da dokazujemo da je Hristos istina. Svako od vas koji čita ova predavanja, može slobodno razmišljati svojom glavom. Nemojte zdravo za gotovo prihvatati ono što

ovde slušate. Ja se najiskrenije trudim da vam prenesem biblijske istine, ali vi morate proveravati ono što ja govorim u Bibliji i sami za sebe odlučiti svoj odnos prema Bogu. Ja sam pošao od sledeće postavke. Pošto se ne možemo služiti Biblijom, ni Vedama ni Apanišadama, ni Bagavadgitom, ni Kuranom, jer svako ima svoje mišljenje, ja smatram da je čovečanstvo u toku svoje istorije, na primer biblijska hronologija tvrdi da čovečanstvo postoji 6000 (šest hiljada) godina, vi koji imate drugačiju hronologiju to je vaše mišljenje. Pretpostavimo da je čovečanstvo živelo u toku od 6000 godina. U toku od tih 6000 godina ljudi su izgradili određene vrednosti za koje verujem da ih možemo nazvati opšteljudskim, bitnim ili esencijalnim za ljudsku prirodu. Ja ću možda neki drugi put govoriti o tome da postoje dva pravca u filozofiji, jedan pravac koji smatra da čovek nema bitnu prirodu u sebi. Ovaj pravac potiče još od empirista. Dete se rađa kao čisti list papira, kao "tabula raza". Ono što vaspitanje čini od njega, ili škola, to će dete postati. Na osnovu ovog shvatanja, dakle, dete nema u sebi taj duhovni skelet ili jednu bitnu duhovnu strukturu u sebi. Druga grupa filozofa u koju spada i Alber Kami, koji se ovde nije slagao sa Sartrom, smatraju da čovek ima u sebi duhovni skelet, da svi ljudi imaju određene osobine koje možemo nazvati opšteljudskim osobinama, osobine koje ima i onaj gore na severu, i Koreanac, i Japanac, i Amerikanac, i Indijanac. Svi ljudi imaju jedan duhovni skelet koji je opšteljudski i koji pripada svim ljudima svih vekova. Te osobine su možda oslabiljene ili ojačane, ali biblijski stav jeste da čovek ima tu bitnu prirodu ili bitnu duhovnu strukturu u sebi. Svaki čovek svesno ili nesvesno želi da zadovolji potrebe te bitne strukture u sebi. Možda neki ljudi nisu toga svesni. Ako bismo razmišljali o tim bitnim ili esencijalnim elementima ljudske prirode, onda smatram da bismo mogli reći da je na primer ljubav jedan od bitnih elemenata ljudske duhovne strukture, skeleta tog duhovnog. Svaki čovek ima bitnu potrebu da voli i da bude voljen. Vi znate da deca koja nemaju dovoljno ljubavi u svom domu, u svom detinjstvu, celi život nose određene komplekse i da biste razumeli čoveka vi morate da upotrebite psihoanalizu i kopati po prošlosti. Ljubav je bitna priroda te strukture čoveka. Ili na primer pravda. Vi znate da hiljade sudova zaseda svakog dana na ovoj planeti u želji da se zadovolji pravda i da se isprave sve krive Drine ovoga sveta. Kant je još zapazio da čak i kad čovek umire, da duboko veruje u sebi da će pravda i posle njegove smrti biti zadovoljena. Čovek teži zaista pravdi i ja zato smatram da je pravda jedna opšteljudska potreba. Mir. Mir je najtraženiji artikl na svetskom tržištu danas. Ako mislite da je to nafta ili nešto drugo, grdno se varate. Cela ova planeta je danas u potrazi za mirom. Kako pronaći taj duševni sklad, mir u

sebi. Mir je bitna struktura čoveka. Istina. O ovome ne treba da govorim. Zaista, istina je nešto što učimo decu od detinjstva i želimo da svi govore istinu. I možda da dodamo još jednu osobinu, život. Nema čoveka koji ne želi da živi. Ja sam video neke ljude koji su toliko bili bolesni da su jednostavno želeli da umru, ali ako je čovek koliko koliko u stanju da funkcioniše, čovek želi da živi, to je jedna neugasiva žeđ za životom.

Ja bih želeo da ove bitne osobine ljudske prirode, koje čine duhovni skelet svih ljudi svih vremena, uzmemo kao kriterijum, kao aršin, kao merilo za sve one koji su govorili da su istina. Ne znam da li me razumete. Da li pratite put kojim želim da idem? Dakle, pošto ne možemo koristiti Bibliju, Kuran ili neki drugi spis, hajde da koristimo nešto što je istorijsko iskustvo čovečanstva da bismo izmerili sve one koji su za sebe tvrdili da su istina.

Muhamed. Ja ne želim da uvredim bilo koga ko pripada ovoj veri, ovo je moje iskreno uverenje. Muhamed je verovatno imao dobre namere u svom početku, ali činjenica je na primer da je deset poslednjih godina života proveo u ratu. Činjenica je i to da je bio poligamista, čak je imao više žena od broja koje je on sam sebi pripisao. Smatra se takođe da je učestvovao u mnogim pljačkama karavana koji su dolazili u Meku. Ljubav. Ako upotrebimo probu ljubavi kod Muhameda, ona često pada jer je čovek sa mačem u ruci. Pravda, ni ovde nisam siguran. Mir, tu pada sigurno. Istina, ne znam, nisam siguran. Život, apsolutno ovde pada. Muhamed je umro i nikada nije tvrdio da on ima život u sebi. Zato smatram da Muhamed i spis koji nam je on dao ne može biti istina jer se razlikuje od bitne strukture čoveka, od dubokih potreba ljudskog bića koje čine taj duhovni skelet.

Buda. Ovde je stvar mnogo teža. Ja sam imao puno prijatelja koji su nekada bili budisti a sada su hrišćani, i često sam raspravljao sa njima o ovome. Buda je zaista težio ljubavi. U kojoj meri je on mogao da učini da i drugi ljudi nesebično vole, to je drugo pitanje. Ja verujem da zadovoljava i kriterijum pravde. Mir, ovde bi se složio isto. Mi ne možemo u Budinom životu naći događaje gde je on ratovao. On je težio tom miru. Postoje neki problemi u biografiji, ali ne treba to preneglašavati. Istina, ja verujem da je težio istini. Međutim, kada su u pitanju svi ovi kriterijumi, moje pitanje jeste: u kojoj meri je Buda u stanju da danas, meni koji živim pri kraju 20. veka, da mir? Na taj način on u potpunosti ne bi zadovoljio. On kao čovek je težio miru, ali u kojoj meri je on u stanju da ulije mir danas u srce moje, to je već veliko pitanje. Ista je stvar i sa svim drugim. Međutim, na ovom testu

života, Buda u potpunosti pada. Buda je umro, mi znamo gde je njegov grob, nikada nije ni tvrdio da ima život u sebi.

Isus Hristos. Ako je iko ikada voleo, smatram da je Hristos voleo, jednom nesebičnom ljubavlju, do te mere da je život svoj bio spreman da da za druge. Ne samo to. Ja sam duboko ubeđen, na osnovu iskustva, ne na osnovu priče, da je Hristos u stanju, dragi moji prijatelji, da i danas ulije tu ljubav u nas i da je mi možemo širiti na druge. Pravda, zaista ako postoje svemirski principi, ja čvrsto verujem da postoje, principi pravde po kojima ko god pogreši mora da umre, Hristos je želeo da zadovolji pravdu u svemiru. Ja sam duboko ubeđen, to je moje ubeđenje, a vi ga prihvatite kako god hoćete, da je Hristos jedino biće danas u svemiru koje može, On koji je Bog, da u ljudsko srce ulije mir: bez para, bez velikih konto računa u banci. Jedini Hristos može dati mir i duhovnu ravnotežu čoveku. Ja verujem da Hristos može svojom prisutnošću u životu vernika dati verniku mir. I istinu Hristos zadovoljava.

Kada je u pitanju život, ovde je Hristos zaista jedinstven. Čitajmo događaj kada je Hristos bio na grobu Lazara, Lazar je bio jedan od Hristovih prijatelja. Jevanđelje po Jovanu, 11.glava. Ovde je opisan događaj Lazara koji je umro. On je imao sestre Martu i Mariju i Lazar je jednoga dana umro. Hristos nije bio u Vitaniji, bio je daleko i evo šta se dogodilo. 3., 6., 11., 12., 13., 14., 17., 21., 22., 23. i 24.stih: "Onda poslaše sestre k njemu govoreći: 'Gospode, gle onaj koji ti je mio bolestan je.' A kad ču da je bolestan, tada ostade dva dana na onom mestu gde beše. Ovo kaza i potom reče im: 'Lazar, naš prijatelj, zaspao, nego idem da ga probudim.' Onda mu rekoše učenici njegovi: 'Gospode, ako je zaspao ustaće.' A Isus im reče za smrt njegovu, a oni mi mišljahu da govori za spavanje sna. Tada im Isus kaza upravo: 'Lazar umrije.' A kad dođe Isus nađe ga a on već četiri dana u grobu. Onda reče Marta Isusu: 'Gospode! Da si ti bio ovde ne bi moj brat umro. A i sad znam da što zaišteš od Boga daće ti Bog.' Isus joj reče: 'Brat će tvoj ustati.' Marta mu reče: 'Znam da će ustati o vaskrseniju, u poslednji dan.'" I evo tih sjajnih reči koje odzvanjaju već dve hiljade godina, milioni hrišćana su ih čitali, ja bih želeo da one budu i vaša uteha. 25. i 26. stih: "A Isus joj reče: 'Ja sam vaskrsenije i život, koji veruje mene i ako umre živeće. I nijedan koji živi i veruje mene neće umreti vavijek. Veruješ li ovo?'" kaže Isus Marti. 35. stih: "Udariše suze Isusu", Isus se zgrozio nad smrću. 38., 39., 40., 43. stih: "A Isus opet se zgrozio u sebi, i dođe na grob, a biješe pećina i kamen ležaše na njoj. Isus reče: 'Uzmite kamen.' Reče mu Marta, sestra onoga što je umro: 'Gospode! Već smrdi, jer su četiri dana kako je umro.' Isus joj reče: 'Ne

rekoh li ti da ako veruješ videćeš slavu Božiju?' I ovo rekavši zovnu iza glasa: 'Lazare, izađi napolje.'" Jedan profesor je nedavno kazao: "Dobro je što je Isus kazao: 'Lazare, izađi napolje', jer da nije kazao 'Lazare', svi mrtvi bi vaskrsli, jer Isus je Bog koji ima u sebi moć da povрати čoveka u život." "Lazare, iziđi napolje." O tome ćemo govoriti u narednim predavanjima, kad budemo govorili o Hristovom drugom dolasku. Isus kaže: "Lazare, izađi napolje." 44. stih: "I iziđe mrtvac obavit platnom po rukama i po nogama, i lice njegovo ubrusom povezano."

Isus kaže: "Ja sam put, istina i život. Koji veruje mene, ako i umre živeće." Ja sam imao prilike da se prošle godine u Nišu na jednom ovakvom predavanju susretnem sa jednim mladićem, video sam ga par puta, na izlazu ja sam se pozdravljao sa ljudima, on je izašao. Poznavao sam njegovog oca, on se oženio, tri meseca je bio u braku i onda je otišao u rat i posle dve nedelje je poginuo. Hteo bih da vam pročitam ono što je njegov otac koji je vernik napisao u novinama svom sinu: "Sine moj mili, već 40 dana kako mirno spavaš u svom grobu sa verom u Isusa Hrista da će mi te dati u zagrljaj uskoro kada bude došao. Dobro si znao stih iz Svetoga Pisma: 'Jer će sam Gospod sa zapovešću, sa glasom arhandela i sa trubom Božjom sići s neba i mrtvi u Hristu vaskrsnuće najpre.' Sine moj, dok pišem ovo plačem jer ćemo tada biti samo ti i ja iz naše porodice i mnogobrojne rodbine. Neće biti tvoje majke koja te je tako nežno milovala do poslednjeg rastanka. Neće biti ni tvoje braće čija su srca slomljena od tuge za tobom, cela rodbina tuguje za tobom. Njihovo plakanje nad tvojim grobom je tako snažno da srca paraju svima koji ih slušaju. Plaču bez nade i vere u skori Hristov dolazak i večni život. Verujem da će Gospod učiniti da ipak spoznaju istinu, i tada ćemo svi biti zajedno. Sine moj i brate u Hristu, tvoj anđeo stoji kraj tvoga groba i čeka glas Božji da te podigne. Spavaj do skorog viđenja u carstvu nebeskom."

Hoću da vam kažem koliko je istina o vaskrsenju mrtvih bitna za praktični život i koliko hrišćana tokom svih vekova su čvrsto verovali u ove Hristove reči: "Ja sam put, istina i život." Jedina osoba u ljudskoj istoriji koja se ikada usudila da kaže: "Ja sam život", to je bio Isus Hristos. Jedina osoba za koju znamo na osnovu mnogobrojnih podataka da je vaskrsela iz groba. Zato je ovo srce Jevanđelja: "Ja sam put, istina i život."

AKO POSTOJI BOG, ZAŠTO ONDA NEVINI STRADAJU?

Po mom iskustvu mi se čini da je ovo najkompleksnija tema. Znam da su mnogi ljudi išli stazom ka Bogu do jedne određene granice, a kad se razgovaralo o ovoj temi vrlo često su odustajali. Najveći skeptici i kritičari hrišćanstva su upravo navodili ove argumente u prilog činjenice da Bog ne postoji. Argumenti idu otprilike ovako: ako postoji Bog koji je svemoguć, zašto onda nevina deca stradaju, zašto nevini ljudi stradaju? Ako je on sveznajući, zar nije mogao pronaći neko drugo rešenje za situaciju na ovoj planeti? I problem postoji i do današnjeg dana. Sve dok je u pitanju život nekog drugog, mi vrlo malo o tome razmišljamo, ali kada smo mi u pitanju, kada se bolest ili smrt nađe u našoj porodici, onda ljudi sasvim drugačije razmišljaju. Hiljade uzvika: "O, zašto Bože, ako te ima? Zašto?", svakog dana su upućeni Bogu. Mi ćemo zato pokušati ovde da pronađemo koliko je to moguće biblijski odgovor. Ja ne tvrdim da ćemo mi doći do apsolutnog saznanja, međutim, verujem da ćemo bar delimično moći da shvatimo Božji odgovor na ovaj problem.

Ja se sećam kada sam još studirao u Francuskoj, možda je to bilo pre dvadesetak godina, i sećam se jednog jutra, krenuo sam na doručak, bilo je proleće. Inače, fakultet gde sam studirao nalazio se u podnožju jedne planine, iznad njega se dizala jedna stena 1500 metara visoka, a dole u podnožju se nalazila Ženevska dolina i grad Ženeva. Dakle, to je bilo na samoj francusko-švajcarskoj granici. Uvek kad je sunce izlazilo leti, onda je izlazilo iza planine. Obično smo mi do 10, 11 sati bili u senci, a onda bi sunce obasjalo nas, obično je Ženevska dolina bila obasjana. I sećam se tog jutra, proleće, vrlo lep prolećni dan, ptice su pevale na sve strane, pupoljci na drveću su se pojavili, jednom rečju život u svojoj snazi se mogao videti u prirodi. I dok sam hodao od zgrade studentskog doma do trpezarije, zapazio sam jednog čoveka kako vozi veliki valjak. Nisam često viđao takve mašine. Prečnik tog valjka koji je išao ispred bio je negde možda moje visine. Vrlo veliki valjak. A iznad, gore, je sedeo šofer. I zapazio sam kako ide, verovatno je i on bio oduševljen tim jutrom, tom lepotom prirode i zapazio sam kako zvižduće ustima, i verovatno je krenuo na posao. Ja sam otišao na doručak i posle doručka vraćao sam se, dosta je nizbrdo, i vidim tamo malo dalje jedna velika grupa ljudi se sakupila. Pitao sam se, šta je to sad tako rano, kako to da se skupila tolika grupa ljudi. I kada sam malo bliže prišao i kada sam malo bolje video šta se događa, video sam, ne znam kako do današnjeg dana, da je ovaj čovek

nekako pao sa tog svog sedišta gde je sedeo, ispred valjka. Ono što se moglo videti na putu, to je bila jedna koža, jedna strašna scena koju nikada neću zaboraviti. Od tada sam razmišljao uvek, i zbog mnogih drugih scena, kako je život jedna kompleksna realnost. S jedne strane život buja, proleće, ptice, pupoljci, drveće, s druge strane čelična ruka smrti je prisutna u toj krasoti prirode. Šta se to dogodilo, odakle smrt? Ako te ima, o Bože, zašto? I možda se sećate da je prva knjiga koja je napisana u Bibliji Knjiga o Jovu, verujemo da je ona prva. Ona upravo tretira problem ljudske patnje i ljudskog bola. Mi ćemo ovde pokušati polako da otvaramo ovaj predmet i da vidimo šta nam Biblija o tome kaže. Vi koji imate posebne rane i nosite ih u svom srcu i u svom životu, verujem da ste jako zainteresovani za ovu temu. Možda je dobro da krenemo od činjenice da, kada je Bog stvarao svet, da je pred sobom imao dve mogućnosti, ja vas molim da ovo zapazite. Dakle, prilikom stvaranja sveta verujemo na osnovu Biblije da je Bog imao dve mogućnosti. Prva mogućnost je bila da bića koja će stvoriti budu roboti. Šta to znači? Vi znate šta su roboti. Pritisnete dugme i robot reaguje i deluje kako god to vi zamislite. Postojala je i druga mogućnost koju je Bog imao, verujemo na osnovu Biblije, a to je da stvori bića sa slobodnom voljom odlučivanja. Međutim stvaranje bića sa slobodom odlučivanja uključuje u sebe rizik, veliki rizik. Ako stvorite robota, vi znate da možete upravljati njegovim komandama. Ako stvorite bića sa slobodom odlučivanja, postoji rizik da to biće u jednom trenutku svoga postojanja može jednostavno reći Bogu: "Ja želim ići nekim svojim vlastitim putevima. Tvoji putevi, o Bože, mene više ne interesuju."

Bog se ipak odlučio, kao što znamo iz Biblije, da stvori bića sa slobodnom voljom odlučivanja. Zašto? Ako imate dva bića, i dan danas, da bi postojala radost u tom odnosu, na primer između muža i žene, između dva bića, da bi taj odnos bio smisaon, da bi postojala radost, da bi postojala sreća, mora postojati kategorija koju mi nazivamo sloboda. Vi jednostavno znate da i dan danas u braku gde recimo nema slobode, vrlo često nema ni radosti ni ljubavi ni sreće. Zbog toga na osnovu biblijskog izveštaja sloboda je neophodni uslov da bi postojala radost, ljubav i sreća. Pitanje koje se često postavlja: zašto je Bog odlučio da stvori čoveka, konačno? Mi nemamo konkretan i tačan biblijski odgovor, ali možemo na osnovu različitih indikacija na primer reći ovako: zašto roditelji odlučuju da imaju decu? Da li u današnjim uslovima roditelji imaju neku korist od te svoje dece? U većini slučajeva nemaju koristi. Zašto roditelji ipak žele da imaju decu? Da im se raduju, da uživaju u zajednici sa njima. Na osnovu svog vlastitog iskustva, ja sam duboko ubeđen da nije bilo većeg događaja

i radosnijeg u mom životu od onog kada sam dobio sina. I dan danas to je najdraže biće koje mi pričinjava veliku radost u životu. Ja verujem, ako postoji ljubav u roditeljima, u nama, da je to samo bleđa slika ljubavi koju je Bog imao prema stvorenjima kada je On stvarao, jer mi smo stvoreni prema slici Božjoj. Kada je dakle Bog stvarao ljude, stvorio ih je da se raduje, da uživa u zajednici sa njima, da postoji ljubav u tom odnosu. To je jedini racionalni odgovor koji možemo dati. Da bi postojala ljubav, još jedanput, da bi postojala sreća u tom odnosu, morala je da postoji sloboda. Ali sloboda uključuje rizik, rizik da biće može reći: "Ja želim ići svojim vlastitim putem."

Biblija govori o tome da je Bog u jednom trenutku svoga postojanja, ako to uopšte možemo reći, stvorio biće koje se zove ili zvalo Lucifer. "Lucifer" dolazi od dve reči: "luks" što znači "svetlo" i "fero" što znači "nositi". Reč "Lucifer" znači "svetlonoša". Ovo je svakako smislaono ime kao i mnoga druga imena u Bibliji, i označava kakvo je to biće bilo. To je bilo biće koje je održavalo svetlost. Svetlost je simbol jasnoće, čistote, ljubavi. Bog je stvorio jedno sjajno biće. Međutim, Lucifer, taj koga je Bog stvorio, na osnovu biblijskog teksta, u jednom trenutku istorije svemira je odlučio da više ne živi u zajednici sa Bogom. Hajde da čitamo kako Biblija objašnjava taj svemirski događaj. Prvi izveštaj koji ćemo čitati nalazi se u knjizi proroka Jezekilja, 28. glava, od 12. stiha: "Sine čovečiji, nariči za carem Tirskim, i reci mu", odmah da kažem ovde se spominje car Tirski, vi se sećate da smo govorili o proročanstvu o Tiru. Car Tirski u biblijskoj literaturi predstavlja Lucifera. To je česti slučaj da određene istorijske ličnosti ili događaji ili institucije postaju "tipos". Car Tirski postaje tipos jedne druge realnosti, kao što ćete videti iz teksta, postaje tip samoga sotone. Zanimljivo je da Biblija govori o tome da i mi ljudi danas u sebi možemo imati dva lika. Na primer, kada Hristos govori o očinstvu, On kaže: "Vi ste sinovi đavola." Drugima kaže: "Vi ste sinovi Božji." Dakle i danas postoji to dvostruko očinstvo. U istoriji su takođe postojali događaji ili ličnosti koji su tipos nekih drugih realnosti, u ovom slučaju samoga sotone ili Lucifera.

Pogledajte tekst: "Sine čovečiji, nariči za carem Tirskim, i reci mu: ovako veli Gospod Gospod: ti si pečat savršenstva, pun si mudrosti i sasvim si lep." Ti si Lucifer, drugim rečima, ti si pečat savršenstva, vrhunac savršenstva, pun si mudrosti i sasvim si lep. 13. stih: "Bio si u Edemu vrtu Božjem, pokrivalo te je svako drago kamenje", i onda se nabraja, da ne čitamo simbolički jezik koji pokazuje lepotu, svetlost, mudrost, savršenstvo tog bića koje je Bog stvorio. 14. stih: "Ti si bio heruvim, pomazan da

zaklanjaš", heruvim je jedna kategorija anđela. Znači ovde nam se kaže ko je bio taj Lucifer, da je on bio heruvim, pomazan da zaklanja. Heruvimi zaklanjači, na osnovu drugih tekstova Biblije, su bili anđeli ili bića Božja koja su bila u samoj prisutnosti Božjoj. "I ja te postavih, ti beše na svetoj gori Božjoj", sveta gora Božja je mesto u svemiru gde živi Bog. "Ti beše na svetoj gori Božjoj, hođaše posred kamenja ognjenoga." Zatim, 17. stih, prvi deo: "Srce se tvoje ponese lepotom tvojom, ti pokvari mudrost svoju svetlošću svojom." Vrlo zanimljivo, bio si mudar, bio si savršen, ali ti pokvari mudrost svoju svetlošću svojom. Još jedanput da ponovim, ovde nam se govori o biću koje se zove Lucifer, za sada je to car Tirski, koji je očito ovde simbol nekog drugog. Zašto mi ovde smatramo da nije reč o caru Tirskom, nego da je reč o jednom drugom biću koje mi zovemo Lucifer, na osnovu čega, da li imamo pravo na jednu takvu interpretaciju? Imamo pravo. Na primer, car Tirski nikada nije bio u Edemu, vrtu Božjem, nikada nije bio heruvim, nikada nije hodao po svetoj gori Božjoj, nikada nije bio savršen na putevima svojim. Očito je dakle, da biblijski pisac polazi od lokalnog i govori o univerzalnom. Lokalni car, jedna istorijska ličnost, postaje simbol ili tipos samoga Lucifera ili sotone. To je prvi tekst.

Drugi tekst je zapisan u Knjizi proroka Isaije. Dakle, iz Knjige proroka Jezekilja smo saznali da Lucifer, ili car Tirski koji predstavlja Lucifera, je pokvario mudrost svoju svetlošću svojom. Možda ćemo iz Knjige proroka Isaije dobiti još kompletniji odgovor. Knjiga proroka Isaije, 14. glava, 12., 13. i 14. stih: "Kako pade s neba, zvezdo Danice, kćeri zorina? Kako se obori na zemlju, koji si gazio narode? A govorio si u srcu svom: 'Izaći ću na nebo, više zvezda Božijih podignuću presto svoj, i sešću na Gori zbornoj, na strani severnoj, izaći ću u visine nad oblake, izjednačiću se s Višnjim.'" S kim? S Višnjim, dakle, s Bogom. Ovde saznajemo nešto više o tom prvom grehu koji je nastao u svemiru, grehu za koji verujemo da je prouzrokovao sve druge probleme u svemiru. Postoji dakle na osnovu Biblije Bog, Bog koji je apsolutan na svim poljima, koji je garancija stabilnosti, harmonije i postojanja svemira. Druga bića koja je Bog stvorio nazivamo stvorenja. Stvorenja nikada ne mogu biti Stvoritelj, jer stvorenja, kao što smo kazali, nemaju apsolutnu slobodu, stvorenja nisu sveznajuća, ja ću malo kasnije govoriti o stanju stvorenja, ali stvorenja mogu biti savršeno srećna u stanju u kome se nalaze. Međutim, za Lucifera se kaže da je u jednom trenutku pokušao da on sam bude Bog, da se izjednači s Višnjim. Možda vam se čini da je ovo stari izveštaj. Ja bih vas podsetio da se to događa svakoga dana u našim životima, svakoga dana. Prvobitni greh koji se dogodio u svemiru, u srcu Lucifera, zbiva se svakodnevno u

tvom i mom srcu, svakodnevno. Uvek kada želimo da mi sami budemo kreatori svoga života i zanemarujemo u potpunosti ono što je Bog kazao, mi stavljamo sebe na mesto Boga. Ja bih vas podsetio, ja sam čini mi se citirao veliku krilaticu koja je postojala za vreme Fojerbaha i Marksa: "homo homini deus est", "čovjek je čoveku Bog". Sve je u rukama čoveka. Čovek je u stanju da reši svoje probleme, čovek će ih rešiti. Sada se možda o tome više ne govori, ali do pre samo dvadesetak godina: "Tehnika će rešiti probleme čoveka, nauka će rešiti sve probleme ljudskoga bića", da bi čovek na kraju ovoga veka stajao umoran, začuđen, ne samo da mu nauka i tehnika nisu doneli rešenja, nego su doneli mnogobrojne probleme. Nije čovek čoveku Bog. Da bi čovek bio srećan u svom životu, on mora poštovati Božje postojanje, i samo u jednom takvom odnosu on može biti srećan.

Prvobitni greh o kome se ovde govori jeste želja čoveka ili bića, stvorenja, za autonomijom, nezavisnošću od Boga. Čovek, dragi moji prijatelji, ne može postojati nezavisno od Boga. To je pusta želja za autonomijom, koja vodi u tragediju, u smrt i u propast. To je biblijski stav. Dakle, evo kako Biblija objašnjava prvu pojavu zla u svemiru. I šta se dogodilo u svemiru? Otkrivenje Jovana Bogoslova, poslednja knjiga u Bibliji, 12. glava, 7. stih: "I posta rat na nebu. Mihailo i anđeli njegovi udariše na aždahu, i bi se aždaha i anđeli njezini." Mihajlo, verujem da u Bibliji predstavlja samoga Isusa Hrista. To je jevrejska reč koja znači "ko je kao Bog." "Mikael" znači "ko je kao Bog". U Knjizi proroka Danila, to ćemo kasnije proučavati, to je poslednji krik spašenih. Kada zla nestane, onda će svi oni koji će biti spaseni kazati: "Ko je kao Bog?" ("Mikael?!") U ovom tekstu "Mikael" verujemo da predstavlja samoga Isusa Hrista. Tekst kaže: "I posta rat na nebu. Mihajlo i anđeli njegovi udariše na aždahu, i bi se aždaha i anđeli njezini." Ja se sećam, ovde imam jednog dobrog prijatelja, astronoma u Beogradu, koji radi gore na Zvezdari. Jednom prilikom na jednom predavanju koje je on imao, ja sam ga pitao: "Otkud asteroidi u svemiru, ako je Bog stvorio svemir?" Onda je on kazao: "U Bibliji piše da je bio rat na nebu, ko zna kako su oni vodili taj rat?" Dalje, 8. stih: "I ne nadvladaše, i više im se ne nađe mesta na nebu." Kome se to nije našlo mesta na nebu? Aždahi i anđelima njezinim. 9. stih: "I zbačena bi aždaha velika, stara zmija, koja se zove đavo i sotona, koja vara sav vasioni svet, zbačena bi na zemlju, a i anđeli njezini zbačeni biše s njom." 12. stih: "Zato veselite se nebesa i vi koji živite na njima", ovde Biblija jasno kaže da postoje i druge planete u svemiru na kojima žive stvorenja Božja. "Veselite se nebesa i vi koji živite na njima. Teško vama koji živite na zemlji i moru,

jer đavo siđe k vama, i vrlo se rasrdio, znajući da vremena malo ima." Dakle, Biblija jasno kaže da je došlo do rata na nebu, kada je došlo do sukoba između Boga i jednog stvorenja koje se zvalo Lucifer, da je došlo do sukoba; kakve je prirode taj rat mi ne znamo. Biblija dalje kaže da je aždaha ili sotona ili Lucifer bio zbačen na ovu Zemlju sa svojim anđelima. Biblija kaže: "Teško vama koji živite na zemlji i na moru, jer đavo siđe k vama i vrlo se rasrdio, veselite se vi koji živite na drugim planetama." Eto toliko o ratu u svemiru, o pojavi greha u svemiru.

Ako idemo malo dalje, postavimo sebi pitanje: "Kako je došlo do pojave zla na ovoj našoj planeti?" Ja se sećam jednog čoveka s kojim sam proučavao Bibliju i kada smo čitali ovaj tekst on kaže: "Zašto je Bog smatrao da je ova planeta smetlište na koju je bacao sve ono što nije valjalo u svemiru?" Bog nije arbitrarno zbacio sotonu na ovu planetu. Prva knjiga Mojsijeva, 3. glava, prve stranice Biblije govore o tom dramatičnom događaju. Od prvog stiha tekst kaže: "Ali zmija bijaše lukava mimo sve zveri poljske, koje stvori Gospod Bog, pa reče ženi: 'Je li istina da je Bog kazao da ne jedete sa svakoga drveta u vrtu?' A žena reče zmiji: 'Mi jedemo roda sa svakoga drveta u vrtu. Samo sa onoga drveta usred vrta, kazao je Bog, ne jedite i ne dirajte u nj, da ne umrete.' A zmija reče ženi: 'Nećete vi umreti, nego zna Bog da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi", ponovo želja da čovek postane Bog, "i znati što je dobro, što li zlo.' I žena videći da je rod na drvetu dobar za jelo i da ga je milina gledati i da je drvo vrlo drago radi znanja, uzabra roda s njega i okusi, pa dade mužu svojem, te i on okusi. Tada im se otvoriše oči i videše da su goli, pa spletoše lišća smokova i načiniše sebi pregače. I začuše glas Gospoda Boga, koji iđaše po vrtu kad zahladi, i sakri se Adam i žena mu ispred Gospoda Boga među drveta u vrtu. A Gospod Bog viknu Adama i reče mu: 'Gde si?' A on reče: 'Čuh glas tvoj u vrtu pa se poplaših, jer sam go, te se sakrih.'" Evo ovaj tekst je pun dubokog smisla. Ovde je zmija medijum ili predstavnik samoga sotone i ovaj dijalog koji se vodio između Eve i sotone je vrlo ovde značajan. Postoje mnogobrojni detalji o kojima ja nemam vremena da sada govorim, međutim dozvolite mi da pokušam da rezimiram ove misli.

Prvo: svi hrišćanski teolozi, pravoslavni, katolici, protestanti, gledaju na ovaj greh koji se dogodio u Edemskom vrtu kada je Bog stvorio Adama i Evu, kao na neku vrstu pada. Naime čovek se nalazio u jednom drugom stanju savršenstva. Posle greha protiv Boga, čovek je pao na jedan niži stepen postojanja. On je izgubio ono što se u teologiji naziva "prvobitna pravednost". Čovek se nalazio u stanju prvobitne pravednosti. Željom da

on bude Bog, da se izjednači s Višnjim, čovek gubi tu prvobitnu pravednost i pada na jedan niži nivo postojanja. To je prva misao.

Druga: pre nego što je čovek sagrašio, okolina u kojoj se čovek nalazio, taj Edemski vrt, prostor koji je Bog stvorio za čoveka je bio savršen. Ništa nije bilo oko čoveka ili u samom čoveku što bi ga navelo da učini ovaj greh. Jedan teolog kaže: "Nije postojao ni jedan 'ton skandalon' (što znači 'kamen spoticanja') koji je Bog namerno stavio pred čoveka da bi učinio greh. Sve je bilo savršeno." Kada Biblija opisuje Božje stvaranje kaže: "I sve beše veoma dobro." Zatim, dobro je naglasiti da je ljudska priroda bila savršena, ništa joj nije nedostajalo, sve je odlično funkcionisalo. Biblija kaže da je čovek bio načinjen po slici Božjoj, po svojoj spoljašnjosti i po svojoj unutrašnjosti. Zapovesti Božje nisu bile strane ljudskoj prirodi. One su bile deo čoveka, deo njegove prirode. Njegove racionalne snage, kaže jedan autor, su bile svete i sretne. Dakle danas kada mi razmišljamo i koristimo svoj um, imamo često problema da dođemo do pravih zaključaka. Kada je Bog stvorio čoveka, njegove umne moći su bile savršene. Međutim, postoji nešto što nije bilo savršeno, ja bih kazao, svršeno. To je bio ljudski karakter. Naime, možda je dobro da kažemo sledeću stvar, da je ljudska priroda bila savršena, međutim čovek nije imao svršeni karakter. Šta to znači? Znači: priroda savršena i možda svršena, dok je njegov karakter trebao da se razvija, nije bio svršeni. Ovde treba napraviti jednu malu razliku. Dakle, okolina je bila izvanredna, ljudska priroda duhovna i fizička je bila savršena, ali čovek je trebalo da svoj odnos sa Bogom razvija. Kao na primer ako govorimo o odnosu dvoje mladih. Oni se upoznaju, oni su savršeni u svojoj ljubavi, ali to međusobno poverenje će se izgrađivati postepeno kroz život, putem različitih sukcesivnih malih ispita. Čovek je mogao da izgrađuje svoj karakter i ovde bi kazao ono što sam napomenuo u nekom od predhodnih predavanja, da čovek nema zatvorenu prirodu. Bog ga je tako stvorio da može da se razvija kroz celu večnost. Cilj ljudskoga života, na osnovu Biblije, jeste putovanje, putovanje koje je ispunjeno novim saznanjima kroz celu večnost. Čovek je dakle mogao da razvija svoje umne moći, mogao je da razvija svoj odnos sa Bogom, taj odnos je mogao da bude sve kompletniji i kompletniji, savšeniji, njegov karakter je mogao biti bolji.

Dakle, ljudska bića nisu bila zaključana u savršenstvo. I sećate se ovde smo čitali da je Bog postavio jedan test. To je bilo drvo poznanja dobra i zla. Postoji i drugo drvo, ali o tome ćemo govoriti drugom prilikom. Mnogi smatraju da je to bio kamen koji je Bog namerno postavio da bi naši praroditelji pogrešili. Ja ne verujem u to. Neki teolozi pretpostavljaju da su

još mnoga drveta bila takva, ista drveta u vrtu. Problem nije bio u drvetu, problem je bio u ljudima, u njihovom odnosu prema Bogu. Ako posmatramo taj problem greha, i to je sada suština onoga što želim u ovom predavanju da kažem, zašto je onda čovek pogrešio? Ako je sve bilo savršeno, ako je sve dobro funkcionisalo, šta je to onda što je prouzrokovalo želju čoveka da se izjednači sa Bogom? Prva stvar koju bih želeo večeras da naglasim, prva pretpostavka kada govorimo o grehu ili zlu jeste, da mi pretpostavljamo da zlo ili greh ima neku vrstu zakonitosti u sebi. Mi obično tražimo zakonitosti u realnostima koje nas okružuju. Na žalost, zlo nema u sebi zakonitosti. Zlo je jedna čudna realnost.

Drugo: mi takođe, kada govorimo o ovom prvobitnom grehu koji su učinili Adam i Eva, mi smatramo da taj greh možemo shvatiti svojim racionalnim kategorijama, da ga možemo razumeti. Nažalost, stotine hiljada teologa tokom vekova su shvatili da zlo nije racionalna kategorija i ne može se objasniti umnim putem. Neko je kazao: "Ako bismo mogli da putem logike objasnimo zašto je Lucifer, ili zašto su Adam i Eva pogrešili, mi bismo mogli opravdati to njihovo zlo koje su učinili. Ne postoje racionalne strukture u samom činu greha." Kada govorimo o zlu, mi često smatramo da zlo pripada uzročno-posledičnom polju realnosti. Mi bismo želeli da kažemo: "Nešto je postojalo u Edemskom vrtu, neki uzrok je postojao u čoveku ili u vrtu, koji je učinio da čovek pogreši." Nažalost, biblijski gledano, zlo nema uzrok svog postojanja, ne pripada uzročno-posledičnom redu stvari. Jedan autor kaže: "Greh je zagonetka, tajna." Jedan drugi autor kaže da je greh realnost "sui dženeris", što znači jedina takva realnost u svemiru. Greh se ne može uporediti ni sa čim i ni sa kim. Greh takođe nema ontološku realnost, mi ne možemo reći da je greh sto ili mikrofoni. Greh je realnost "sui dženeris", ona ne pripada uzročno-posledičnom redu stvari, ona je neuporediva ni sa čim i ni sa kim.

Ja sam imao priliku da slušam jednog profesora u Čikagu koji se zove Pol Rikar. On je inače Francuz koji je dobar deo svoga života posvetio izučavanju fenomena greha ili zla. Šta je to greh? On je došao do sledećih zaključaka, ja bih želeo da zapamtite, ovo je vrlo, vrlo važno, možda nije atraktivno, ružno je u sebi, ali je bitno za svakodnevni život. Pol Rikar kaže ovako: "Greh je razaranje." Pol Rikar kaže: "Kada je Bog stvarao svet, Bog je stvarao svet 'eks nihilo', on je ni iz čega stvarao nešto." Greh je obrnuti proces, greh od nečeg stvara ništa i zato on kaže: "Greh je razaranje, greh je aktivni razarajući princip koji razara čoveka, on je suprotni princip stvaranju." Na primer kada čitamo prve stranice Biblije, onda nalazimo te poznate reči: "I reče Bog: 'Neka bude svetlost.'" To su te čuvene reči u

teologiji: "Dabar Elohim". Kada Bog nešto kaže, ono postaje, ni iz čega postaje nešto. "Dabar Elohim", i postaje svetlost. Greh, na osnovu Pola Rikara, je suprotni proces, greh od nečeg što je Bog već stvorio stvara ništa.

Drugo, kaže Pol Rikar: "Greh je samoubilačka sila." Šta to znači? To znači da on jede sam sebe. Kada završi da uništava samoga sebe, on umire, i to je najveća kontradikcija greha. Neko je kazao, jedan drugi pisac, da se greh u istoriji čovečanstva množio kao lančana reakcija, i neko je dobro zapazio da proces degradacije čovečanstva ide uzlaznim putem. Ako je evolucija tačna, onda bi čovečanstvo trebalo da ide uzlaznim putem. Na žalost, Biblija a i konkretni rezultati ljudskog života pokazuju da čovečanstvo ide na dole. Greh se množio u istoriji čovečanstva. Neko je kazao da je greh kao grudva snega, koju čovek baci sa vrha planine, a u podnožju čitava avalanša. Greh je samoubilačka sila. Još jedanput da citiramo Pola Rikara, ja sam to spominjao u nekom od prošlih predavanja. "Dakle mržnja ne uništava samo objekat mržnje nego uništava i subjekat mržnje. Prekršaj, bilo kakav prekršaj moralnih zakona, ne uništava samo okolinu nego jede samoga čoveka. Bilo kakav greh ili bilo kakvo zlo koje čovek čini deluje samoubilački na njega samoga."

Pol Rikar spominje takođe i jednu drugu dimenziju greha, a to je dimenzija prljanja. Evo šta on kaže: "Kada ljudska bića postanu svesna da su učinila greh, u njima se javlja želja za očišćenjem." Ne znam da li se to vama dogodilo, kada ste svesni da ste učinili nešto što nije dobro, jednostavno osećate u sebi, mi to kažemo grižu savesti, nezadovoljni ste, osećate da ste prljavi, želite da se očistite od toga što ste učinili. To znači da čovek ima bitnu strukturu, ima duhovni skelet, ima prirodu koju je Bog ugradio u njega koja je ili oslabljena ili je u boljem stanju i koja reaguje kada čovek učini greh. Greh je prljanje, dakle i čovek ima želju ili potrebu za očišćenjem. Na žalost, nema andola u apotekama za očišćenje od greha, ne možete otići u apoteku i očistiti se, popiti lek i reći "sve je u redu". Postoji samo jedno biće u svemiru koje vam može dati lek da biste se očistili.

Drugo, Pol Rikar kaže da je druga dimenzija greha, dimenzija zaveta. Evo šta on kaže, jednu zanimljivu misao. On kaže ovako: "Biti čovek - biti u stanju zaveta prema Bogu." To znači, biti čovek znači postojati u jednom određenom odnosu prema Bogu. Samim tim što sam ja čovek, to znači da ja posedujem u svom biću tu bitnu strukturu ili skelet duhovni. Na sam taj način ja težim Bogu, samim rođenjem obećavam nešto Bogu. Biti čovek znači obećati nešto Bogu, biti u stanju zaveta. Biti Bog znači biti u stanju

zaveta prema čoveku. Bog je obećao nešto čoveku. Kada čovek čini greh on jednostavno kida te veze sa Bogom i zato se oseća prljavim, zato se oseća nelagodno u svojoj koži, zato želi da pobegne, zato oseća neurozu, zato oseća nemir i jednostavno želi da reši taj problem koji nosi u sebi. Greh je, kaže Rikar, uljez u ljudsku realnost.

Dozvolite mi da još jednom preciziram dva termina koja su ovde bitna. Svaki greh je zlo, ali svako zlo nije greh. Šta to znači? To znači: ako sam ja imao roditelje koji su bili hronični alkoholičari, ja sam nasledio bolest ili sklonost, ja nisam kriv, ja nosim to zlo u sebi, ja učestvujem u tom zlu, ja patim zbog tog zla ako sam se rodio sa određenim nedostacima, ali ja nisam kriv. To nije greh, to je zlo, ali ja nisam prekršio nešto ili učinio nešto što bi me učinilo krivim. Zato, svaki greh je zlo, ali svako zlo nije greh. Evo kako Biblija opisuje greh. Prvi izraz koji Biblija koristi, recimo u Starom Zavetu, za greh je reč "het", što znači "promašiti, doživeti neuspeh", to je akcija koja ne dostiže cilj. Drugim rečima, ako čovek kao ljudsko biće greši, to znači da je on promašio smisao svoga života, nije stigao na cilj, doživeo je neuspeh kao ljudsko biće. Drugi izraz koji Biblija koristi jeste "avon", što znači "iskrivljenje, perverzija, distorzija" ili kako god hoćete. Znači, postoji bitna priroda u čoveku, čovek nešto iskrivljuje, ide drugim putem od onoga kojim bi trebalo da ide. Ili npr. "paša" je druga reč koju biblijski pisci koriste. "Paša" znači "kršenje zavetnog obećanja"; biti čovek znači obećati Bogu, biti Bog znači obećati čoveku. Biti Bog znači biti u stanju zaveta prema čoveku, biti čovek znači biti u stanju zaveta prema Bogu. Iluzija je verovati da mi kao ljudska bića možemo biti slobodni, živeti svoj život, i mnogi ljudi kažu: "Ja ne želim služiti ni Bogu, ni nikome." To nije moguće. Za čoveka ne postoji srednji put. Čovek je stvoren da bude sa Bogom, čovek je stvoren da bude u zavetnom odnosu sa Bogom. Onoga trenutka kada pokida taj zavet, čovek učestvuje u onome što Biblija naziva "paša", kršenje zaveta, distorzija, perverzija, promašaj, potpuni promašaj života, ne stiže čovek do cilja.

Novi Zavet koristi drugačije izraze. Vi znate da je Novi Zavet pisan na grčkom, i izraz koji se koristi za greh jeste "adikia", što znači "činiti zlo, činiti nepravdu, činiti nešto što je suprotno od pravde". Drugi izraz je "hamartia", što znači "promašiti cilj, ići stranputicom". To su načini kako Biblija opisuje zlo. Sada sam pokušao teološkim sredstvima da objasnim fenomen greha.

E sad, moramo se vratiti na sam početak. Čovek je učinio zlo, Lucifer je učinio zlo, čovek je učinio zlo, i s pravom se možemo pitati: zašto je Bog onda stvorio čoveka, ako je to znao? Bog je znao, Bog zna budućnost. Ako

je Bog znao šta će čovek učiniti, zašto ga je stvorio? Ako je Bog znao da će Lucifer učiniti zlo, zašto ga je onda stvorio? Druga stvar: zašto Bog odmah nije uništio sotonu? Jednostavno bi uništio problem svih ubijanja, Aušvica, i svih koncentracionih logora sveta svih vremena, i ovog što se danas zbiva kod nas. Na drugo pitanje imamo jednostavniji odgovor, ja bih vas zamolio da zapazite taj odgovor. Kada je zlo nastalo u svemiru, Bog je mogao odmah uništiti sotonu, međutim, zamislite jednog oca koji ima petoro dece i jedno od te dece dođe k ocu i kaže: "Tata, apsolutno me tvoja pravila više ne interesuju, želim da idem svojim putem, želim da budem isto to što si i ti", iako dete ima tek sedam, osam godina, nesvesno je, nezrelo je, ali: "Ja želim ići svojim putem, ne želim više da slušam ono što mi ti govoriš." A tata kaže: "Jel' tako, sine?", "Tako.", i otac uzme sekiru i odseče mu glavu. Šta mislite šta bi druga deca mislila o tom ocu? Kazali bi: "Tiranin.", kazali bi: "Zašto mu nije dao neku drugu priliku? On je nepravedan, bez ljubavi." Ovaj odgovor nam pomaže da shvatimo zašto je Bog dozvolio da šest hiljada godina zla postoji na ovoj planeti, hiljade ubijene dece, milioni bolesnih ljudi koji žive na ovoj planeti.

Biblija tvrdi da smo mi gledanje celoga svemira, Bog je jednostavno dopustio da se zlo razvija lančanom reakcijom, kao avalanša sa vrha planine i da zlo u potpunosti iskaže svoje pravo lice. Naravno, mi koji živimo na ovoj planeti, nije nam to tako jednostavno. Međutim, na osnovu Biblije će doći dan kada će čovečanstvo doći u stanje samouništenja. Znači, zlo će dovesti čovečanstvo u stanje samouništenja. Kada zlo bude dostiglo tu kulminaciju, dakle stanje samouništenja, Bog će intervenisati. Mi takođe moramo znati da je pred Bogom strahovito težak zadatak na kraju istorije sveta. Mi takođe moramo znati da će Bog morati da uništi hiljade svoje dece, Biblija kaže da će ih biti kao pesak morski kada dođe sud Božji. Da li će Bog uspeti to da učini, kako će to učiniti a da ponovo ne bude proglašen diktatorom? Zato je Bog dopustio da zlo se iskaže, da onog trenutka kada će Bog morati da amputira jedan deo stvorenja i ljudske rase, jednostavno svi, i oni koji su patili tokom vekova, mogu reći: "Pravedan si, o Bože."

Drugo pitanje koje postavljamo sebi: ako je Bog znao da će Adam i Eva pogrešiti, zašto ih je stvorio? Ovo je vrlo teško razumeti. Mi nemamo racionalan odgovor na ovo pitanje. Ono što možemo pretpostaviti jeste, da Božje predznanje, ja sam vam to već jedanput kazao, ne smemo poistovetiti sa jednim unapred razrađenim planom i reći: "Zato što je Bog znao, Bog je učinio da oni pogreše" i tako dalje. Ovo što ću vam sada reći je moja teorija, ovo ne piše u Bibliji, molim vas. Znači, nemojte ovo uzeti

kao biblijsko učenje. Ja pretpostavljam, pokušavam, iako se zlo ne može razumeti, pokušavam ipak da razumem. Ako svemir ima uopšte neku svoju istoriju (ako je svemir živeo u stanju večnosti, onda je teško govoriti o istoriji), može biti da se zlo već nekada pojavilo, može biti da je Bog eliminisao tom prilikom zlo, može biti da je u ovom našem slučaju odlučio da jednom zauvek dopusti da se zlo iskaže, možda. Zato na osnovu Biblije, svi oni koji budu pobedili u borbi sa zlom na ovoj planeti će biti najveća dragocenost svemiru, jer će biti živi svedoci; oni su prolazili kroz patnje, kroz smrt, kroz bolesti, kroz sve moguće tragedije i oni će znati kroz celu večnost da cene, da budu živi svedoci potrebe da svemir živi u skladu sa principima koji se u njemu nalaze. Ja uvek razmišljam, dok sam radio kao sveštenik, sećam se kada sam posećivao ljude, imam utisak, dragi moji prijatelji, da samo jedan deo ljudi vidite na ulicama, drugi deo ljudi je u zatvorenim prostorijama, mračnim sobama, retko kad ih neko obiđe; veliki broj ljudi pati na ovoj planeti već danas, nema nikog da ih obiđe, da im donese nešto.

Zlo je zaista preveliko danas na ovoj planeti i mi imamo prilike da to gledamo svakoga dana na televiziji. Zašto nevini stradaju? Od kada je sotona zbačen na ovu zemlju, Hristos je kazao nešto vrlo zanimljivo; Jevanđelje po Jovanu, dakle Novi Zavet, Matej, Marko, Luka, Jovan, četvrto jevanđelje, 12. glava, 31. stih: "Sad je sud ovome svetu, sad će biti isteran knez ovoga sveta napolje." Ko je taj knez ovoga sveta? 14. glava, 30. stih: "Već neću mnogo govoriti s vama, jer ide knez ovoga sveta, i u meni nema ništa." Na osnovu Biblije, ko je knez ovoga sveta? Na osnovu Biblije, knez ovoga sveta je sotona. Danas na ovoj planeti, na osnovu Biblije, vladaju principi sotone. To su principi zla, principi mržnje, principi nasilja, principi nepravde, principi nemoralna. U molitvi "Oče naš", o kojoj ćemo govoriti u nekom od narednih predavanja, Isus je kazao: "Neka volja tvoja bude na zemlji kao što je i na nebu." Šta nam govori ova rečenica? Da danas na ovoj Zemlji nije volja Božja. Zašto nevini stradaju? Zato što na ovoj planeti danas nema nikakve logike tražiti principe dobra, principe logike gde bi se sve događalo po uzročno-posledičnom redu stvari, znači, ako činim dobro doživlju dobro, ako činim zlo doživlju zlo. Nevini stradaju jer danas na ovoj planeti nema reda više. Bog je dopustio da se zlo razvija. Svi mi udišemo vazduh koji više nije čist, pijemo vodu, jedemo hranu koja je dosta zagađena i svi učestvujemo u patnjama ove planete.

Ja često pričam događaj koji sam doživio jedanput u Engleskoj, kad sam bio na postdiplomskim studijama. Bila nas je jedna mala grupica studenata i profesor je predavao, bio je vrlo tvrd čovek i vrlo strog u

ocenama, onda je govorio o problemu zla i u jednom trenutku je stao, stavio je svoje ruke na lice i počeo da jeca. Bili smo svi odrasli ljudi, bili smo se začudili šta se to zbiva, ali tvrdi čovek, završio je doktorat na Oksfordu, nikada ga nismo videli u takvom stanju i posle nekoliko minuta on je sklonio svoje ruke i onda je počeo da priča. Pričao je o tome da je pre tačno 20 godina imao dečaka koji je imao dve i po godine, dečak se zvao Henri. Vi znate da u Engleskoj kiša pada cele godine i sve je zeleno i lepo, imaju lepe travnjake svuda koje oni lepo održavaju. I dečak se igrao na travnjaku iza kuće. Ne znaju ni oni kako, tog jutra je došao jedan veliki kamion ili buldožer da ne znam šta radi tu iza kuće, i pregazio je dečaka. Na sahrani koju je obavljao neki sveštenik, on je postavio sledeće pitanje: "Gde je bio Bog kada se mali Henri igrao na travnjaku iza kuće?" Onda je odgovorio i kazao: "Bio je na onom istom mestu gde je bio kada je Isus Hristos razapet na krstu Golgote."

Ono što možemo znati jeste da Bog pred našim patnjama nije ostao skrštenih ruku negde na nebu i na dan Velikog Petka mi slavimo taj veliki događaj, da je Bog u ličnosti Isusa Hrista sišao na ovu planetu i umro smrću, podelio je našu sudbinu. Ne samo to, omogućio je svima onima koji žele da pronađu spasenje iz situacije u kojoj se nalaze, da mogu to učiniti. U svakom slučaju, problem će ostati. Postoje dve reakcije kada nas zlo snađe. Jedna jeste: ljudi odlaze od Boga kada ih zlo snađe i kažu: "Bože, gde si?" Drugi ljudi reaguju drugačije i kažu: "Nevolja je tu, danas na ovoj planeti vlada sotona, ja želim još više služiti Bogu, ja znam da Bog ima rešenje za problem zla."

Čitao bih za završetak čitao tekst koji je meni vrlo drag i koji često čitam. On se nalazi u poslednjoj biblijskoj knjizi. To je Apokalipsa Jovana Bogoslova ili Otkrivenje Jovanovo, 21. glava. Ovde se nalazi čvrsto Božje obećanje da će doći dan kada će nestati zla. Tekst kaže, od početka ćemo čitati: "I videh nebo novo i zemlju novu, jer prvo nebo i prva zemlja prođoše, i mora više nema. I ja Jovan videh grad sveti, Jerusalim nov, gde silazi od Boga s neba, pripravljen kao nevesta ukrašena mužu svojemu. I čuh glas veliki s neba gde govori: 'Evo skinije Božije među ljudima, i živeće s njima, i oni će biti narod njegov, i sam Bog biće s njima Bog njihov. I Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih, i smrti neće biti više, ni plača, ni vike, ni bolesti neće biti više, jer prvo prođe.' I reče onaj što seđaše na prestolu: 'Evo sve novo tvorim.' I reče mi: 'Napiši, jer su ove reči istinite i verne.' I reče mi: 'Svrši se. Ja sam alfa i omega, početak i svršetak. Ja ću žednome dati iz izvora vode žive zabadava. Koji pobedi, dobiće sve, i biću mu Bog, i

on će biti moj sin." Ako ste, dragi moji prijatelji, žedni Boga, ako u svojoj duši osećate žeđ za Bogom, doći će dan kada ćemo ugasiti tu našu žeđ.

KAKO SE MOLITI

U 18. veku u Škotskoj je živeo čovek koji se zvao Robert Berns. Robert Berns je poznati škotski pesnik. On je napisao jednu pesmu u kojoj opisuje religiozni život onog vremena. Naime, on kaže da su bogoslužjenja bila mrtva, da su ljudi dolazili u crkvu uglavnom da čuju najnovije tračeve, želeli su da čuju šta se zbiva, bilo je malo prave duhovnosti. I on opisuje scenu kada je jedne nedelje sedeo u crkvi, posmatrao je šta se zbiva i odjednom pored njega u crkvu je ušla jedna bogata žena, vrlo skupoceno obučena, vrlo ponosno i oholo je prošla i sela je u red ispred njega. On je posmatrao ovu oholu ženu i onda, najednom je zapazio nešto neobično. Na šesiru ove žene, koji je bio od veoma skupocenog materijala, od čoje, zapazio je kako se po obodima ovog šesira elegantno šeta jedna vaška. Vaška se šetala po šesiru, a zatim je polako prešla na vrat ove bogate žene. Robert Berns je smatrao da je ova scena koju je video sasvim dovoljna da napiše pesmu. I danas nam je ostalo njegovo nasleđe i pesma čiji naslov je "Vaška". Centralna poruka koju Robert Berns daje u ovoj pesmi jeste sledeća: vaška ne šesiru ili na odelu jedne starice, siromašne žene, nije ništa neobično. Ali vaška na šesiru jedne bogate žene je scena koja je vredna da se o njoj napiše pesma. Naime, mišljenje, kaže Robert

Berns, koje je ta žena imala o sebi u tom trenutku i mišljenje koje je Berns imao o njoj dok ju je posmatrao, to su bile dve sasvim različite stvari. Ona je sigurno o sebi razmišljala na jedan vrlo ponositi način, dok je Robert Berns u njoj gledao jednu ženu koja nije dovoljno posvećivala pažnju sebi i nije vodila računa o higijeni. Istina je da su mnogi ljudi u 18. veku mislili da kupanje donosi bolest i retko su se kupali. Zašto sam vam ovo ispričao na početku ovog predavanja o molitvi?

Molitva ustvari nije ništa drugo, molitva je fenomen koji stoji nasuprot prvobitnog greha koji je čovek učinio, o kome smo u prošlom predavanju govorili, greha koji ustvari znači nerealno shvatanje nas samih. To je stanje u kome stvorenje ili čovek misli o sebi više nego što jeste, ustvari, nije u stanju da sagleda svoje mogućnosti, svoje realnosti. U molitvi čovek dolazi Bogu na jedan poseban način i traži Njegovu milost. Dozvolite mi da na samom početku kažem da je molitva srce hrišćanstva. Bez molitve nema hrišćanstva. Ono što ću vam ja izneti ovde jeste biblijski stav u vezi sa molitvom. Možda će se to razlikovati od shvatanja koje ste do sada imali o molitvi, ali na samom početku mogu vam reći da je molitva nešto najlepše i najvažnije. Milioni ljudi više ne prihvataju Božji suverenitet i odbijaju, to jest ne žele da od Njega zatraže pomoć. Ja sam ovu rečenicu zapisao još pre nekoliko godina, zapisao sam je u trenutku kada sam došao do jedne važne istine. Ja želim da podelim sa vama tu istinu. Ja sam dugo godina imao priliku i čast da ljudima lično u četiri oka držim biblijske časove, znači da pokušam da im približim Bibliju. I jedan zaključak do koga sam došao jeste sledeći: posle trećeg - četvrtog proučavanja Biblije ja sam obično želeo da se i ti ljudi mole Bogu. Dakle, obično, kada se čita Biblija, dobro je da se čovek obrati Bogu u molitvi da može razumeti Božju reč, Bibliju. Moj zaključak je da svi oni koji su odbili da se mole Bogu ustvari nikada nisu postali hrišćani. Sećam se jedne devojke koja je smatrala da je to poniženje, da njoj nije potrebna ničija pomoć, ona je sama sebi dovoljna, zašto da se moli, to je poniženje da sad od Boga traži pomoć. Zato je molitva veoma bitan element.

U molitvi čovek priznaje svoje stanje stvorenja. Niče je kazao da je sramotno moliti se i da je molitva samo za slabiće, za decu i za žene, a ne i za ljude. Na to mu je jedan drugi mislilac, doktor Aleksis Keler, odgovorio: "Nije sramotnije moliti se nego piti i disati. Čovek ima potrebu za Bogom kao i za vodom i kiseonikom." Vrlo često u teologiji ćete naći ideju u biblijskoj misli da je molitva slična disanju. Naime, čovek može nedeljama živeti bez hrane, takođe danima bez vode, ali možda samo nekoliko sekundi bez disanja. Molitva je dakle za duhovni život čoveka ono što je

disanje za fizički život čoveka. Ja sam ovde zapisao nekoliko definicija molitve i dozvolite mi da ih podelim sa vama u ovom predavanju.

Šta ustvari znači moliti se? Moliti se znači zatražiti od Boga Njegovu milost, Njegovu ljubav, snagu da pobedimo zlo sa kojim se sukobljavamo svakodnevno. To je jedna definicija molitve. Druga: moliti se znači kazati Bogu naše želje, naše odluke, naše radosti kao i naše žalosti, naše probleme, zabrinutosti, primiti od Njega svetlost koja će inspirisati naše misli i orjentisati naše akcije, naša dela. Moliti se znači dati Bogu celo naše srce, tražiti oprostaj, pomoć i silu, osetiti svu našu slabost, mizeriju i uzviknuti: "Ja, Gospode, ne mogu više, uzmi na sebe ove moje terete, ja ti dajem ovaj moj bedni život." Moliti se znači obožavati, voleti, priznati da Bog može sve, a da čovek može vrlo malo i odbiti da nastavimo put sami nego zajedno sa Njim. U svakom slučaju molitva je dijalog, to je razgovor čoveka sa Bogom, to je misteriozni dijalog gde čovek pita, traži, a Bog odgovara. Mi ćemo pokušati postepeno da sada uđemo u taj predmet molitve.

Vi znate da se ljudi mole na različite načine i to su pitanja koja ćete vi sigurno postaviti ili misliti u sebi. Neki broje brojanice, to je vrsta molitve. Neki drugi čitaju, imaju napisane molitve i čitaju ove molitve. Drugi pak se krste. Mi ovde na ovim našim prostorima imamo praksu molitve gde se krstimo. Kako se trebamo moliti, kada se trebamo moliti, kakav bi trebao da bude sadržaj naše molitve? Ja vas podsećam da ovde ne možemo govoriti o jednom filozofskom predmetu. Molitva se ne uči u učionici. Ja čak imam velike rezerve prema ovakvim predavanjima, zato što je molitva nešto praktično, nešto što se živi, nešto što se doživljava u svakodnevnom životu i u najtežim trenucima ljudskoga života, ali ovde evo jednog praktičnog predmeta gde ćemo pokušati da vidimo biblijski stav o molitvi. Jevanđelje po Mateju, 6. glava, 6. stih: "A ti kad se moliš, uđi u klet svoju, i zatvorivši vrata svoja, pomoli se ocu svojemu koji je u tajnosti, i otac tvoj koji vidi tajno, platiće tebi javno." Evo prve opaske ovde. Tekst kaže: "Kad se moliš uđi u klet", šta je klet, zašto je Vuk tako preveo, šta u našem narodu predstavlja klet? Soba, možda neko skrovito mesto, ja ne znam tačno, ali imam utisak da je reč o nekom skrovitom mestu. Može biti i koliba, koliba u vinogradu. U svakom slučaju ovde kaže: "A ti kad se moliš uđi u klet svoju, i zatvorivši vrata tvoja pomoli se ocu svojemu."

Vi znate da postoji više vrsta molitava. Postoje javne molitve i postoje tajne molitve, kada se molite da vas niko živi na ovom svetu ne vidi. Moje lično mišljenje, ja ne kažem da je ovo biblijski stav, jeste da je tajna molitva najvrednija molitva za život jednoga vernika. Svakako javne molitve imaju

svoju vrednost, ali kada ja pogledam moj život unazad, ja znam da su te molitve kad nikoga nije bilo, kada sam se sam sa Bogom borio, da su to bile molitve koje su zaista odlučivale o mom životu. I ovde Hristos naglašava: "Kad se moliš uđi u klet svoju." Knjiga proroka Joila, 2. glava, 12. i 13. stih, nešto što nam govori o duhu molitve, kakva bi trebalo da bude molitva. Tekst kaže: "Zato još govori Gospod: obratite se k meni svim srcem svojim, i posteći i plačući i tužeći. I razderite srca svoja a ne haljine svoje, i obratite se Gospodu Bogu svojemu, jer je milostiv i žalostiv, spor na gnjev i obilan milosrđem i kaje se oda zla." Dakle ovde Gospod nam kaže: "Kada se molite obratite se Gospodu svim srcem svojim, razderite srca svoja." Naime, imali su običaj ljudi u starim vremenima, kada su bili u trenutcima posebne žalosti, da cepaju svoju odeću, da razdiru svoju odeću. Gospod kaže: "Nije potrebno da razdirete svoju odeću, razderite srca svoja, ona kamena, tvrda, koja stoje nasuprot Bogu, i obratite se Gospodu Bogu svojemu jer je milostiv i žalostiv." Dakle, ono što smo saznali sada jeste da je molitva otvaranje srca Bogu kao prijatelju, ona je disanje duše i tajna duhovne sile. Prava molitva znači izlivanje najdubljih težnji srca Bogu kao nebeskom Ocu, a ne verujem čitanje ili ponavljanje nekih rečenica.

Od čega se sastoji molitva? Obično na početku molitve, na osnovu onoga što nalazimo u Bibliji, na početku molitve se obraćamo Bogu Ocu, znači kažemo: "Bože naš" ili "Oče naš" ili "Gospode naš", kako god hoćete. Prvi deo molitve je obično posvećen zahvalnosti. Znači, ja verujem da i u najtežim trenutcima mi možemo Bogu zahvaliti za nešto. Postoje dani kada imamo posebnu zahvalnost. Molitva nema kliše, ona nije stereotipni fenomen, ona može biti različita. Međutim, ako su to normalne okolnosti, mi možemo Bogu zahvaliti. Sledeći deo molitve je traženje ili molba. Mi pred Boga izlazimo i mi nešto tražimo od Boga, mi želimo da Bog čuje naš molitveni glas. Ako je molitva dijalog dva bića, dakle mi u molitvi tražimo, molimo Boga da usliši nešto što Ga molimo. I konačno poslednji deo molitve jeste: mi to tražimo u ime Isusa Hrista. Šta to znači? Zašto se tako molimo? Zato što je sam Isus, mi ćemo to malo kasnije čitati, kazao: "Sve što zaištete u oca u ime moje, daće vam otac." I na kraju kažemo "amin". Zašto amin? Zato što je Hristos kazao "amin", i zato što reč "amin" znači "neka bude tako".

Dozvolite mi da se vratim na ovu formulu: "u ime Isusa Hrista". Ime ili "šem" u jevrejskom jeziku, u biblijskoj literaturi označava karakter. I u našem jeziku postoje imena koja označavaju karakter. Na primer u Bibliji, da li znate šta znači ime "Mojsije"? "Mojsije" znači "izvađen iz vode".

Zašto? Jer je to aludiralo na jedan događaj iz njegovog života i roditelji su mu dali ime koje je označavalo nešto što se desilo u njegovom životu, on je bio bačen u reku Nil, ali je bio izvađen iz vode. Dakle, Jevreji su svojoj deci davali imena koja su bila smisaona imena, koja su odražavala određene događaje ili crte njihovog karaktera. Na primer reč "Jakov". Da li znate šta znači reč "Jakov"? "Jakov" znači "varalica, onaj koji je prevario svoga brata". Kada je Jakov promenio svoj karakter, kada se izmirio sa svojim bratom, da li znate kakvo je ime dobio? Evo, otud ime "Izrael". To je današnje ime za državu Izrael, znači "pobednik". Jakov se celu noć borio sa Bogom i ujutru je bio pobednik. Postoje druga imena u Bibliji koja su smisaona imena. Recimo samo ime za Boga. Ako čitate Prvu knjigu Mojsijevu, prvu glavu, originalni tekst, vi ćete naći ime "Elohim". Šta znači ime "Elohim"? Naime, biblijski pisci su smatrali da je Božja ličnost toliko bogata da ne može jedno ime da opiše Boga. Zato su Bogu davali različita imena koja opisuju različite dimenzije Njegove ličnosti. Ime "Elohim" označava Boga koji je stvoritelj, koji je nerazumljiv za ljudski razum, koji je daleko tamo negde, On je na čudnovat način stvorio sve to, mi Ga ne možemo razumeti. To znači ime "Elohim". Međutim, kada je Bog udahnuo prvi dah u nos Adama, u Prvoj Mojsijevoj knjizi, u prvoj glavi, u 7. stihu, znači kada je bio blizu čoveka, kada je udahnuo dah, odjednom biblijski pisci će upotrebiti drugo ime. To je ime "Jahve" ili "Jehova". Mi smo govorili o ovom imenu, ono je verovatno i lično ime Boga, najvažnije ime, ali postoje i druga imena. Ovo ime "Jahve" ili "Jehova" označava drugu dimenziju Božje ličnosti i to znači da je to Bog koji je blizak čoveku, to je Bog svakodnevnog hleba, to je Bog koji, iako je veliki stvoritelj, iako je nerazumljiv za ljudske kategorije, On je ipak blizak čoveku. Znači, i Bog ima smisaona imena.

Kada se molimo u ime Isusovo, ime u Bibliji označava karakter, znači, mi smo ljudi grešni, ali Isus Hristos je naš zastupnik pred Bogom i kada se mi molimo u Njegovo ime mi se molimo u ime Njegovog pravednog života koji je On živeo. Zato se molimo u ime Isusovo, i Isus nam je kazao: "Što god zaištete u oca u ime moje, daće vam."

Kada je u pitanju forma molitve, ja sam na početku spomenuo da se neki ljudi mole na ovaj ili na onaj način. Vaše pitanje će biti, siguran sam, zašto se ja ne krstim kada se molim? To je sasvim normalno. Jednostavan odgovor jeste: zato što nigde u Bibliji, nigde, nigde, ako želimo biti pošteni prema biblijskom tekstu, nije zapisan slučaj da se neko molio na takav način. Ako neko od vas pronađe u Bibliji da se neko od biblijskih ljudi ili sam Isus Hristos molio na taj način što se krstio, ja ću se sutra uveče

krstiti. Na žalost ili na radost, takva forma molitve nije spomenuta u Bibliji. Kakve su forme spomenute u Bibliji? Neko me je pitao: "Zašto se ne molite 'Oče naš'?" Mi ćemo govoriti o toj molitvi ovde. "Oče naš" je sjajna molitva koju je Hristos izgovorio. Mi se možemo moliti ovom molitvom, međutim, pored molitve "Oče naš" postoje i mnoge druge molitve koje su zapisane u Bibliji, gde su se molili ljudi Božji, proroci, na primer prorok Danilo, prorok Jeremija, u Novom Zavetu Stefan recimo, i sam Isus u više navrata. Kako su se molili? Molili su se svojim rečima. Molitva, kao što sam kazao, je izliv duše pred Bogom. Ako su to teški trenuci, vi jednostavno više i ne pazite na formu, ne znate ni da li ste sklopili ruke. Ja sklapam ruke jer je to položaj molbe, oči se zatvaraju čisto zbog koncentracije, ali nema u tome nekog značenja. Mi nemamo takođe u Bibliji zapisano da je neko zatvarao oči. Ja verujem da postoje trenuci kada se čovek može moliti otvorenih očiju, s tim što suština molitve jeste želja čoveka da uspostavi dijalog sa Bogom, da Mu kaže svoje boli, da Mu kaže svoje potrebe, da traži od Njega pomoć, da Mu izrazi svoju zahvalnost.

Bez molitve dakle nema hrišćanstva. Šta mislite, da li se možemo moliti u autobusu? Možemo. U mislima možda. Neke od najlepših trenutaka koje sam ja proveo u molitvi sa Bogom, to su putovanja, kada putujem vozom i kada imam vremena da razmišljam o Bogu, da Mu prosto uputim svoje misli, da Mu se obraćam, da Mu zahvaljujem i da tražim od Njega u isto vreme. Hajde da čitamo šta Biblija kaže o vremenu molitve. U Psalmima Davidovim, 55. glava, 16. i 17. stih: "Ja Boga prizivljam, i Gospod će me spasti. Večerom i jutrom i u podne tužim i uzdišem, i čuće glas moj." Kada se sve molio psalmista? Veče, jutro i podne. Da li to znači da se ne možemo moliti i u nekim drugim trenucima u toku dana? Ne znači. Ovde psalmista spominje tri vremena u toku dana, međutim, sasvim je sigurno da uvek kada čovek ima potrebu da razgovara sa Bogom, da može da se obrati Bogu. U Knjizi proroka Danila, 6. glava, nalazimo izveštaj o tome kako se molio prorok Danilo, 10. stih: "A Danilo kad dozna da je knjiga napisana, otide svojoj kući, gde bijahu otvoreni prozori u njegovoj sobi prema Jerusalimu, i padaše na kolena svoja tri puta na dan i moljaše se i hvalu davaše Bogu svojem kao što činjaše prije." Danilo je bio Jevrejin koji je bio u vavilonskom ropstvu i ljudi koji su bili da dvoru bili su mu zavidni, nisu želeli da se on moli Bogu i želeli su da ga nekako uhvate i optuže da se on moli nekom drugom Bogu a ne onom kojem su se molili Vavilonjani. Tekst kaže da je Danilo imao otvorene prozore i da je padao na kolena svoja. Evo otkud molitva na kolenima. Dakle, moguće je da se neki put Bogu obraćamo na kolenima. Na primer, ono što ja radim

svako veče, ja kleknem pored svog kreveta i molim se Bogu, za zaštitu nad mojom porodicom i nada mnom u toku te noći. Ili, možda je dobro da se zahvalimo Bogu za hranu koju jedemo. Vi ste gledali u različitim filmovima gde se ljudi pre obroka, pre doručka, ručka ili večere zahvaljuju Bogu što imaju dovoljno hrane za danas. Studenti bi možda trebali da se mole pre ispita, a možda još mnogo pre toga, da im Bog jednostavno da snagu da uče, da dobro koriste vreme. Vi znate da se svaki dan može provesti na različit način. Jednostavno, svaki dan, da bi čovek seo i učio potrebno je dosta duhovne snage, mentalne snage, discipline, a ja verujem da to Bog može dati čoveku. Ono što je najstrašnije jeste kad neko postane intelektualac a nikada nije naučio da sedi za knjigom i da uči. Ja vama koji ste studenti mogu reći da u toku tih mnogobrojnih ispita koje sam imao u životu nikada nisam propustio da jutro bar 10 minuta, 15 minuta, 20 minuta, provedem čitajući neki tekst iz Biblije i u molitvi. I kada su najteži ispiti bili Bog je ipak bio sa mnom. Nisam ja sve ispite dobro položio, ali nekako je škola išla napred. Zato bih vas savetovao da zajedno sa Bogom završavate svoje studije. Nećete izgubiti vreme ako prve trenutke ujutru posvetite Bogu. U Jevanđelju po Marku vidimo primer Isusa Hrista, 1. glava, 35. stih; ovde nalazimo primer kada se to Isus Hristos molio. Tekst kaže: "A ujutru vrlo rano ustavši iziđe, i otide nasamo, i onde se moljaše Bogu." Dakle, ti prvi trenuci dana, kada su misli sveže, kada je čovek odmoran, bilo bi dobro da te svoje prve mentalne snage posveti Bogu. Možda je dobro da kad čovek ustane ujutro kaže: "Hvala ti Bože za još jedan novi dan", jer ko zna šta može biti. Ja sam uvek začuđen sa kakvom drskošću ljudi smatraju da oni imaju život, da oni mogu raditi šta god hoće sa svojim životom. Ja verujem da je svaki novi dan koji živimo dar od Boga. Mi ne možemo ni na koji način sebi produžiti život, lekovi mogu pomalo tu i tamo, ali razmišljanje, razgovor, ljubav koju imamo sa ljudima, šetanje prirodom, mogućnost da hodamo je veliki blagoslov od Boga. Zato je pošteno da svakoga dana Bogu zahvalimo ujutru i da kažemo: "Bože, hvala Ti za ovaj novi dan, pomози da ovaj novi dan provedem na način dostojan onoga što Ti želiš da ja činim."

Idemo sad u Jevanđelje po Mateju, 6. glava, i tu ćemo čitati verujem najlepšu molitvu koju imamo u Bibliji zapisanu, to je molitva koju je Isus Hristos dao nama. Da čitamo ovu sjajnu molitvu, 9. stih i nadalje: "Ovako dakle molite se vi: 'Oče naš koji si na nebesima, da se sveti ime tvoje, da dođe carstvo tvoje, da bude volja tvoja i na zemlji kao na nebu. Hleb naš potrebni daj nam danas. I oprostí nam dugove naše kao i mi što opraštamo dužnicima svojim. I ne navedi nas u napast, no izbavi nas od zla. Jer je

tvoje carstvo, i sila, i slava vavijek. Amin." Evo dakle ove sjajne molitve koju je Hristos izgovorio. Dozvolite mi da je objasnimo, da kažemo nekoliko reči o njoj. Na početku molitve se nalaze reči "Oče naš", dakle mi se na početku molitve obraćamo Bogu Ocu. "Oče naš" ili "Bože naš" ili "Gospode naš", "koji si na nebesima". Šta to znači? To znači da Bog ima mesto prebivanja, negde u svemiru. "Da se sveti ime tvoje." Šta ime predstavlja u Bibliji? Šta smo kazali? Znači karakter, prirodu te osobe. Kada Hristos kaže: "Da se sveti ime tvoje", ja mislim da Hristos želi da kaže: "Neka osobine koje ti imaš, Bože, budu proširene svuda." Koje su te suštinske Božje osobine? To je ljubav, to je mir, to je istina, to je pravda, to je život. Bog je ljubav, kaže Biblija. Kada Isus kaže: "Da se sveti ime tvoje", to znači: "Neka ljubav, neka mir, neka istina, neka pravda budu slavljene", jer su to osnovni principi na kojima se temelji postojanje svemira.

Zatim deseti stih kaže: "Da dođe carstvo tvoje." Šta to znači? "Da dođe carstvo tvoje.", to znači da Božje carstvo sada nije. Šta smo kazali u prošlom predavanju, ko je knez ovoga sveta, ko je car ovoga sveta? U Bibliji piše da je to sotona. Kad Isus kaže: "Da dođe carstvo tvoje", to znači da ono još uvek nije sada. "I da bude volja tvoja i na zemlji kao i na nebu." Da li je volja Božja danas na Zemlji, na osnovu ove molitve? Nije, jer tekst kaže: "Da bude volja tvoja na zemlji, kao na nebu." Volja Božja nije danas na ovoj Zemlji, na osnovu ove Hristove molitve. "Hleb naš potrebnij daj nam danas." Dakle ovo je svakodnevna potreba. "I oprosti nam dugove naše", praštanje je vrlo bitna stvar. Vi znate da brak ne može da postoji bez praštanja, odnosi između roditelja i dece ne mogu da postoje bez praštanja takođe. "I ne navedi nas u napast." Napast je zlo, sačuvaj me, Bože, od svakog zla. "Izbavi nas oda zla, jer je tvoje carstvo, i sila, i slava."

U ovoj molitvi je očito da ima dve vrste zahteva. Dakle molitva "Oče naš" ima dve vrste zahteva. Ima takozvane duhovne zahteve i ima fizičke ili telesne zahteve. To znači, duhovni su vezani za duhovnu promenu čoveka, telesni su vezani za svakodnevni život. Hajde da izbrojimo u molitvi "Oče naš" koliko je duhovnih, a koliko fizičkih ili telesnih zahteva. "Oče naš koji si na nebesima, de se sveti ime tvoje", da li je to fizički ili duhovni zahtev? To je duhovni zahtev. Znači, neka Tvoja priroda bude raširena po celom svemiru. "Da dođe carstvo tvoje", da li je to fizički ili duhovni zahtev? Duhovni. "Da bude volja tvoja na zemlji kao što je na nebu." Duhovni zahtev. "Hleb naš potrebnij daj nam danas." Fizički zahtev. "I oprosti nam dugove naše, kao što mi opraštamo dužnicima svojim." Duhovni zahtev. "Ne navedi nas u napast, zlo." Duhovni zahtev. Reč je o prekršaju zakona Božjeg. "Izbavi nas oda zla." Duhovni zahtev. 6 prema 1 u korist duhovnih

zahteva. Znete kakve su naše molitve obično? 6 prema 1 u korist fizičkih zahteva. Mi dakle obično smatramo molitvu kao neku vrstu magičnog akta, gde obično želimo da izvršimo pritisak na Boga da zadovolji naše potrebe, naše prohteve. Međutim, ovo nam jasno potvrđuje, Isus je kazao: "Ištite najpre ...", šta? "Carstva Božjega i pravde njegove, a ovo drugo će vam se sve dodati." Dakle, ja večeras svedočim pred vama, kad god sam se u životu molio za probleme mog duhovnog života, da ne budem više ovakav ili da ne budem više onakav, možete biti sigurni da će Bog uslišiti vašu molitvu, na jedan možda brz način, i pomoći.

Postoji jedna knjiga na engleskom jeziku, i uvek kad sam bio po knjižarama ja sam je video, slika je vrlo zanimljiva, čovek koji stoji na planeti sa podignutom rukom gore i upućuje Bogu poziv: "Da li ima negde nekog tamo?" Najosnovniji problem molitve jeste: molili ste se, verovali ste da će Bog da usliši, ali kao da Bog nije čuo, ništa se nije dogodilo i to je problem sa kojim se milioni hrišćana suočavaju. Dozvolite mi da sada govorim o tom najkompleksnijem problemu. Kazali smo da je molitva dijalog dva bića, Boga i čoveka. Molitva, ja ću još jedanput ponoviti, nije magični akt ili sredstvo pritiska gde jednostavno mi želimo da Bog učini ono što mi hoćemo. Biblijski Bog nije bog u smislu neznabožačkih božanstava. Stari narodi su imali različite rituale gde su se boli različitim sredstvima i prosto primoravali da bog odgovori na tu njihovu molitvu. Bog želi da se dijalog između čoveka i Boga odvija u atmosferi obostrane slobode. Šta to znači? Bog koji nas voli, ja verujem, jednom istinskom i pravom ljubavlju, najbolje zna naše potrebe. Kada bi Bog uvek uslišavao naše molitve, On bi izdao naše vlastite interese. Ja ću još jednom ponoviti ovu rečenicu. Kada bi Bog uvek uslišavao naše molitve onako kako ih mi upućujemo Bogu, On bi izdao naše vlastite interese. Zašto? Jer mi kao ljudi koji živimo na ovoj planeti nismo vrlo često svesni onoga za šta se molimo. Mi ne poznajemo budućnost, mi ne znamo šta bi se dogodilo u budućnosti. Zato kada se molimo Bogu mi se uvek molimo i kažemo: "Ne kako je moja volja nego kako je Tvoja volja." Znači mi verujemo da, što god se dogodi, da će Bog jednostavno učiniti ono što je najbolje za nas u tom trenutku. Kada ovo govorim ja stojim pred vama kao svedok da je to istina, jer sam imao mnoga, mnoga iskustva. Možda da spomenem da sam pre nekoliko godina bio u jakoj finansijskoj krizi i neki ljudi su mi ponudili posao. Ja sam mislio: "To je izlaz iz te finansijske situacije." I da ste tih dana došli u moju porodicu, videli biste, mi smo se molili: "Hvala, Bože, što si mi ponudio taj posao." To je bilo još dok sam studirao. Međutim, jednoga dana sve to propade i ja ostadoh na cedilu. Da ste tih dana svratili u moju

kuću, ne bi vas niko lepo primio. "Zašto, o Bože? To je bio jedini izlaz. Gde je Bog? Zašto nije uslišio moju molitvu?" Zaista sam bio nesrećan.

Međutim, trebalo je da prođe određeno vreme. Za samo par nedelja ja sam dobio finansijska sredstva sa druge strane i shvatio sam: da sam ikada prihvatio taj posao i da sam ga dobio, verovatno nikada školu ne bih završio, jer bi to bilo nemoguće. Bog najbolje zna ono što je za naše dobro.

Pored tih neuslišenih molitava, postoje spektakularne molitve, gde Bog jednostavno uslišava molitvu. Na primer: postoji u Bibliji, kada je u pitanju ovaj prvi slučaj, slučaj jednog cara jevrejskog koji se zvao Jezekija. Taj car Jezekija se jednoga dana razboleo, ali mu je bilo žao što će umreti i okrenuo se Bogu i molio se i kazao je: "Gospode, pomoz mi da ozdravim", i Biblija kaže da je Bog uslišio njegovu molitvu i da mu je Bog produžio život za 15 godina. Međutim, Biblija na jedan dosta ironičan način govori o tome da je posle tog izlečenja jedna carica došla u posetu ovom caru Jezekiji. Biblija je zapisala ovaj dijalog između cara Jezekije i ove carice. Car Jezekija nijednom rečju nije kazao ovoj carici kako ga je Bog izlečio i kako mu je produžio život. Da li znate o čemu joj je govorio? O svom bogatstvu, o svojoj slavi, o onome što je posedovao. Šta mislite, da li je bolje bilo da je taj čovek umro pre 15 godina? Na osnovu biblijskog koncepta verovatno je bilo bolje da je umro pre 15 godina.

Ja bih vas podsetio na još jedan detalj. Isus Hristos se u Getsimanskom vrtu molio. Hajmo da čitamo tu Hristovu molitvu. Jevanđelje po Mateju, 26. glava, 39. stih: "I otišavši malo pade na lice svoje moleći se i govoreći: 'Oče moj! Ako je moguće da me mimoide čaša ova, ali opet ne kako ja hoću nego kako ti.'" Šta se molio Hristos? Šta je bio smisao Njegove molitve? "Gospode, pomoz mi da ne idem na krst Golgote!" To se Hristos molio. "Ako je moguće da me mimoide ova čaša." Hristos je bio čovek u tridesetim godinama, pun snage, on nije želeo da ide na krst. I u tim trenutcima on kaže: "Ako može da me mimoide čaša ova, ali ne kako ja hoću nego kako ti." Da li je Bog uslišio Hristovu molitvu? Nije uslišio. Šta se dogodilo tri dana kasnije, u nedelju, sutra? Vaskrsenje se dogodilo. Bog, u ovom slučaju Bog Otac, je znao šta je u tom trenutku najbolje za Hrista. U pitanju je bio plan spasenja za ljude.

Imamo slučaj Mojsija, recimo. Mojsije, najveći jevrejski prorok, onaj koji je napisao prve biblijske knjige, on je vodio jevrejski narod kroz pustinju i trebalo je da uđe u Hanansku zemlju zajedno sa njima. Da li je ušao u Hanansku zemlju zajedno sa njima? Nije. Međutim, ono što je izgledalo tragedija, smrt Mojsija, šta se dogodilo malo kasnije? Mojsije je vaskrsao, kaže Biblija. Imamo slučaj apostola Pavla, dozvolite mi da vam

čitam ovaj tekst u Drugoj poslanici Korinćanima, ovde je reč o jednom pravom iskustvu apostola Pavla koji se molio Bogu da ga izleči, on je imao bolest. Pavle kaže da je to bilo kao žaoka u mesu koja mu je stalno smetala. 12. glava, 7. stih i nadalje: "I da se ne bih poneo za premnoga otkrivenja, dade mi se žaoka u meso, anđeo sotonin, da me ćuša da se ne ponosim. Zato triput Gospoda molih da odstupi od mene. I reče mi: 'Dosta ti je moja blagodat, jer se moja sila u slabosti pokazuje sasvim.' Dakle ja ću se najslade hvaliti svojim slabostima, da se useli u mene sila Hristova. Zato sam dobre volje u slabostima, u ruženju, u nevoljama, u progonjenjima, u tugama za Hrista: jer kad sam slab, onda sam silan." To su poznate reči apostola Pavla. "Jer kad sam slab, onda sam silan." Dakle Bog nije smatrao za neophodno da izleči u ovom trenutku apostola Pavla. Pored svih ovih neuslišenih molitava koje su pozitivne, dakle koje je Bog uslišio na način na koji je On znao i video, postoji bezbroj molitava koje Bog uslišava. Dakle, ja ću još jedanput ponoviti: biblijski Bog nije bog u smislu neznabožičkih božanstava, jedna vrsta marionete ili robota, gde čovek pritiska dugmad, molitva mu služi kao neki magični akt kojim bi on pritisnuo dugme i jednostavno Bog bi reagovao. Bog želi da se dijalog između Boga i čoveka vodi na jednoj ravnopravnoj osnovi, osnovi slobode, gde bi Bog sudio čoveku, gde bi Bog pomogao čoveku da izađe iz zabluda u kojima se nalazi, gde bi ga vodio jednim kompletnijim i boljim stazama, ali to još uvek znači da će Bog još mnogo puta uslišiti molitvu hrišćanina ili vernika.

Postoji jedna zanimljiva ideja u Bibliji koju bih ovde spomenuo. Posebno u Knjizi proroka Isaije se spominje ideja Boga koji se skriva otkrivajući lice svoje. Zapazite ovaj paradoks, Bog koji se skriva otkrivajući se čoveku. Šta to znači? To znači, ne bi trebalo da radimo mi ovo sada, jer, da li znate šta bi Bog mogao da uradi? Bog bi mogao da se svim ljudima ove planete za jedan trenutak objavi i da kaže: "Ja sam Bog, ja vas molim verujte u mene!" Šta mislite, da li bi svi ljudi poverovali u Boga? Bi sigurno jedan deo, možda bi bio mali broj, ali ako bi videli čudo gde Bog jasno demonstrira svoju silu, oni bi poverovali. Zašto bi poverovali? Iz straha. Ono što Bog ne želi jeste da postoji strah u ovom odnosu, jer tamo gde postoji strah ne postoji sloboda. Tamo gde ne postoji sloboda ne postoji ljubav i radost, ne postoji sreća. Zato kada se Bog otkriva čoveku putem molitve on mu se otkriva skrivajući lice svoje u želji da ne smrvi tu ljudsku ličnost, da ne uništi čoveka, da ga ne satre prosto. Bog se otkriva čoveku čuvajući slobodu ljudsku i želi da čovek voli Boga, da Mu služi iz ljubavi, da Mu se raduje, da taj odnos između čoveka i Boga bude u jednoj

obostranoj slobodi. To je vrlo bitna misao. Bog se otkriva čoveku skrivajući svoje lice.

Koji su biblijski uslovi da bi molitva bila uslišena? Jevanđelje po Luci, 18. glava. Ovaj tekst je vrlo bitan kada je u pitanju molitva. Od 10. stiha; Hristos je ispričao ovaj primer i vekovi su prošli i ljudi su o njemu govorili jer je vrlo smisaon. Tekst kaže: "Dva čoveka uđoše u crkvu da se mole Bogu, jedan farisej a drugi carinik. Farisej stade i moljaše se u sebi ovako: 'Bože, hvalim te što nisam kao ostali ljudi: hajduci, nepravednici, preljubočinci ili kao ovaj carinik. Postim dva puta u nedelji, dajem desetak od svega što imam.' A carinik izdaleka stajaše, i ne šćaše ni očiju podignuti na nebo, nego bijaše prsi svoje govoreći: 'Bože, milostiv budi prema meni grešnome.' Kažem vam da ovaj otide opravdan kući svojoj, a ne onaj. Jer svaki koji se sam podiže poniziće se, a koji se sam ponižuje podignuće se." Ovde vidimo dva stava u molitvi. Jedan stav je stanje duha u kome čovek kaže: "Ja sam najbolji, postim dva puta u nedelji, kao Bog. Dakle, nisam kao ostali ljudi, hajduci, nepravednici, preljubočinci." On je došao da se pohvali Bogu, zašto je onda došao da mu se moli, da mu samo kaže ko je? Ali ovaj carinik, koji je bio vrlo omražena ličnost u jevrejskom društvu jer je verovatno stajao na ulazu u grad, sakupljao novac od ljudi i radio je za Rimljane, izdaleka stajaše: "Bože, budi milostiv prema meni grešnome." Ako je čaša tvoje ličnosti puna tobom, onda za Boga tu mesta nema. Da bi molitva bila uslišena, Biblija govori o tome da je potrebno da čovek oseća potrebu za Bogom i da iskreno prilazi Bogu.

U Pričama Solomunovim, 28. glava, 13. stih: "Ko krije prestupe svoje, neće biti srećan, a ko priznaje i ostavlja, dobiće milost." Ako ko prizna i ostavi, Bog će uslišiti njegovu molitvu. Ako se mi molimo Bogu a nalazimo se u stalnom stanju greha, mi ne možemo očekivati da Bog usliši našu molitvu. Ako namerno grešimo, potrebno je najpre priznati greh i ostaviti ga. To je uslov za praštanje. Zatim u Jevanđelju po Marku, 11. glava, 25. stih, spominje se duh praštanja, takođe je to bitno za međuljudske odnose. Ako je neko u lošim odnosima sa svima drugima a dolazi Bogu, Bog mu kaže: idi prvo pomiri se, oprostí bratu svojemu, živi u skladu sa svojim bližnjim. I konačno u Jevanđelju po Jovanu, 14. glava, 13. stih, Isus kaže: "Što god zaištete u oca u ime moje." Ja imam jednu sjajnu molitvu od Vimea, jednog francuskog mislioca iz prošlog veka. Sjajna molitva, poslušajte ove reči: "To si Ti lično, veliki Bože, Ti koga tražim od Tebe, Tvoja prisutnost ili Tvoja odsutnost, to je život ili smrt za mene."

I zaista, kada bih rezimirao svoj život, Božja prisutnost ili odsutnost znači život ili smrt za čoveka. "To si ti lično veliki Bože, ti koga tražim od

tebe, tvoja prisutnost ili tvoja odsutnost to je život ili smrt za mene." Ja sam zapisao događaj Huvera, ja verujem da ste svi čuli za Huvera, ja ću vam ispričati, nije bitno. Huver je bio šef tajne policije za vreme Kenedija. Naime, on je jedan od najmoćnijih ljudi svih vremena. Edgar Huver. Mislim da je nedavno bio i film na našoj televiziji o Huveru. Pre njega američki policajci nisu smeli koristiti oružje da bi se branili, i mnogi od njih su gubili svoje živote na ulicama. On je bio prvi šef FBI koji je dozvolio upotrebu oružja. Međutim, Huver je kazao jednoga dana, i napisao, to je ostalo u njegovim memoarima: "Nema ništa moćnije od nacije koja se moli Bogu. Svo oružje sveta, sve atomske bombe, nemaju toliku moć kao spektakl nacije koja se moli Bogu." Ja mislim da je to istina. Jedan drugi mislilac kaže: "Spektakl nacije koja se moli zaslužuje veće poštovanje od eksplozije atomske bombe. Sila molitve je veća od svih mogućih ljudskih kombinacija i sile koje kontroliše čovek, jer je molitva ljudi najveće sredstvo kojim se dolazi do večnih i neiscrpnih blaga neba. Tražiti u molitvi milost i moć Boga je naše najefikasnije sredstvo koje može garantovati mir i sigurnost za beznadežne ljude na planeti Zemlji."

A jedan drugi mislilac je kazao ovako: "Ja sam toliko zauzet ovih dana da sam shvatio da kada ne bi proveo nekoliko sati na molitvi svaki dan, ja ne bih uspeo da završim sve svoje poslove. Kada bih zapostavio molitvu samo jedan dan, ja bih umnogome izgubio žar vere. Molitva je dakle sredstvo kada mi kao stvorenja Božja, kao deca Božja, dolazimo Bogu. To su i radosni trenuci. Kakav bi to odnos bio između dece i roditelja kad nikada ne bi razgovarali? Dakle molitva je trenutak razgovora sa Bogom, trenutak radosti. Još jedanput ću ponoviti: nema hrišćanstva bez molitve. Ja verujem da ste se svi vi molili, na neki način, na sebi svojstven način. U najtežim životnim trenucima čovek obično ne kaže: "Oče moj", nego kaže: "Majko moja", priziva majku. Međutim, u isto vreme priziva i Boga, u najtežim trenucima. Ja sam često slušao ljude koji su mi govorili da su u vreme ateističke groznice mnogi ljudi držali govore: "Nema Boga! Moliti se Bogu", kao što je Niče kazao, "to je za slabiće." Međutim, kad su se našli u teškim životnim trenucima, onda su se molili revnije od mnogih drugih. Čovek je stvoren da se obraća Bogu, da traži od Boga pomoć.

Pokušajte sa molitvom, možda već večeras kleknite pored svojih kreveta i obratite se Bogu. Ja vam to ne mogu preneti, to je nešto što se uči, ja vam ne mogu teoretski objasniti kako to ide, ispitajte Boga, pogledajte kako će Bog odgovoriti na vaše molitve, pratite. Na primer, zbog elementa koji sam spomenuo da Bog ne želi da uništi našu ličnost, Bog koji se otkriva čoveku skrivajući svoje lice, možda na samom početku vi

možete reći: "A, ovo se slučajno dogodilo." Bog je vama odgovorio na vašu molitvu, a vama se čini da se to moglo dogoditi i drugačije. Međutim, u životu postoji jedna takva situacija, kažete čudno je stvarno, verovatno je Bog odgovorio, ali možda se to dogodilo slučajno. Ponovo se molite, dogodi se nešto takođe slično, i posle nekoliko meseci ili nedelja ili godina kada sklopite mozaik svoga života, vi više ne možete a da ne uzviknete: "Hvala ti, o Bože!" Odjednom vi ne živite više sami, vi živite zajedno sa Bogom i to je najlepša sigurnost koju vernik može imati u svom životu, on zna da Bog sa njim živi ovaj život. Zato pokušajte, doživite, iskusite, pratite, da li Bog odgovara na vašu molitvu.

ŠTA SE DOGAĐA SA ČOVEKOM KAD UMRE

Govorićemo o temi koja je dosta srodna sa Hristovim vaskrsenjem. Veoma kompleksna tema. Ja sam danas otkrio da se u Knjizi o Jovu nalazi jedno pitanje o kojem ćemo večeras govoriti. Pitanje je zapisano u 14. glavi Knjige o Jovu, 10. stih: "A čovek umire iznemogao, i kad izdahne čovek,

gde je?" I kad izdahne čovek, gde je? Kuda ide? Šta se zbiva sa čovekom? Pre nego što počnemo da razmišljamo o ovoj temi, dozvolite mi da kažem nekoliko osnovnih misli o osnovnim shvatanjima koja danas postoje u vezi sa konstitucijom čoveka. Dakle, kakva sve shvatanja postoje u filozofiji i teologiji kada je u pitanju konstitucija ljudske ličnosti ili čoveka. Uglavnom, istorijski gledano postoje tri shvatanja. Prvo shvatanje je takozvana "dihotomija." To znači da se čovek sastoji od dva bitna elementa, od duše i od tela. To je dakle staro shvatanje. Ova dva entiteta, telo i duša su suprotni jedno drugom. Oni su bitno različiti. Jedan autor kaže da su telo i duša kao kap vode i ulja; kad čovek umre, ulje ide ulju, a voda ispari ili ide vodi. Drugo shvatanje koje postoji, koje je takođe zanimljivo je "trihotomija." Naime, postoje ljudi koji smatraju da postoji telo, duh i duša, više se ne radi o dva konstitutivna elementa čoveka, nego se radi o tri, o telu, duhu i duši. Na primer, Aristotel je govorio da čovek ima duh koji je on nazvao "nus" što znači razum, da ima dušu, što je za njega bila neka vrsta vitalnosti, to je za njega život, i telo koje je samo telo. Dakle, po Aristotelu čovek je jednostavno načinjen od tri dela, dakle od trihotomije. Danas postoje i shvatanja koja uče da je čovek načinjen od više osnovnih delova. Ovo shvatanje se zove "polihotomija." Znači, više sastavnih delova. Na primer, današnji autori kažu: postoji fizička priroda čoveka, postoji fiziološka dimenzija, postoji anatomska dimenzija u čoveku, postoji duhovna priroda kojoj pripada sociološki aspekt čoveka, racionalni, psihološki, religiozni i tako dalje. To su uglavnom osnovna shvatanja koja postoje.

Ono što je u mnogome uticalo na svet uopšte i religiozni svet, je učenje starogrčkih filozofa uključujući prvenstveno velikog grčkog filozofa Platona, koji je živio u 3. veku pre Hrista. Od Platona pa na ovamo, smatra se u filozofiji i u dobrom delu hrišćanstva da postoje dva sveta koja su radikalno različita. Postoji svet ideja, gde stanuju duše koje su besmrtno. Ovaj svet ideja je savršen, nepromenljiv, neprolazan, večan. Ovo je večni svet. S druge strane postoji i ovaj materijalni svet koji je zao, koji je promenljiv, koji je prolazan, koji je podložan promenama, dakle nesavršen. Duše ili ideje koje stanuju u ovom večnom svetu, kada sagraše nešto u tom svetu, po kazni dolaze i nastanjuju se u ljudsko telo. Dakle, po Platonu čovek se sastoji od dva bitna elementa, od tela i od duše. I sam Aristotel kasnije, kao što smo govorili, govorio je da se svi entiteti u svemiru, premda je on više bio empirista, sastoje od "nusa" koji smo spomenuli, ili "razuma", to je božanski elemenat ili forma, da kažemo filozofski izraz. Ta forma definiše supstanciju ili drugi deo koji je prolazan, koji je zao. Vrlo sličan koncept. Na primer, kada bismo pitali Platona, da li

je drvo koje se nalazi tu napolju realno, šta mislite šta bi on kazao, da li je to drvo realno? Da li je to drvo koje vidimo negde napolju ili neko cveće, da li je to realno cveće, da li je to stvarno cveće? On bi rekao: nije, naravno, pravo cveće se nalazi u nama, u duši našoj, a to pravo dolazi iz sveta ideja, ovo je samo sena, odsjaj.

Ja verujem da svi poznajete Platonovu priču o pećini. Dakle, živela jedna grupa ljudi u pećini celi svoj život, nikada nisu živeli izvan pećine, nikada nisu znali za neki drugi svet, ali evo jednoga dana jedan od tih ljudi koji su živeli duboko na dnu pećine uspeo je nekako da izađe iz ove pećine. Kad odjednom, kad je izašao, pukao je pred njim horizont, sjajna priroda, pejzaži, sunce i on je bio oduševljen, iznenađen ali oduševljen. Posle kraćeg razgledanja odlučio je da se vrati nazad u pećinu i ponovo su se njegove oči prilagođavale na mrak. Uskom stazom je silazio dole i mislio: "Ja moram svojim prijateljima reći da postoji jedan drugi svet, jedan lepši svet, jedan potpuniji svet, jedan bolji svet, sjajni svet." I kad je došao dole kazao im je: "Otkrio sam nešto izvanredno, mi smo živeli u jednom nerealnom svetu." I kada im je objasnio svoju ideju, oni su ga pogledali i kazali: "Poludeo je", i onda su ga konačno možda i ubili, po Platonu. Dakle, Platon tvrdi da smo mi nesvesni postojanja jednog drugog sveta koji postoji, i tamo stanuju duše koje su večne, koje su neprolazne i koje dolaze u ljudsko telo i nastanjuju se u njega. Platon je unešen u hrišćanstvo, u hrišćansku teologiju putem jednog od crkvenih otaca koji ga je najviše voleo, to je bio sveti Augustin. U to vreme je postojala jedna hrišćanska crkva, dakle to je još 4. vek kada je živio sveti Augustin, dakle u to vreme putem spisa sveti Augustin je čitao Platona i svidela mu se ta ideja. "Izvanredno, postoje duše koje su večne, s druge strane telo koje je materijalno", i sveti Augustin je tu video srodnost sa hrišćanskim učenjem.

Tako je ideja o besmrtnosti ljudske duše ušla u hrišćanstvo. Trebalo je možda sačekati 13. vek, da dođe Toma Akvinski, pa da uđe i Aristotel koga su uglavnom arapski filozofi u srednjem veku čitali i poznavali. Putem spisa Tome Akvinskog i Aristotel će ući u hrišćanstvo. Toma Akvinski je tako pokušao da pomiri svetog Augustina i Platona, da pomiri njihova učenja. Šta se dogodilo? Sveti Augustin je počeo da uči da se ustvari čovek sastoji od dva dijametralno različita elementa, od duše i od tela. Ako je duša večna, ona je dakle neuništiva, ona je deo božanskog, potrebno je pronaći mesto, kada dođe sud Božji, gde će se ona mučiti, ali ne može se mučiti vremenski, mora se mučiti večno, tako je rođena ideja o paklu. Kasnije, kada su vremena postala malo manje varvarska, pokazali su se problemi. Koji su problemi? Ako je čovek živio 60 godina i grešio, da li je pravedno

da večno ispašta u paklu? Kako pomiriti vreme i večnost? Dakle, za grehe učinjene u vremenu čovek će ispaštati ili mučiti se večno. To je jedan problem s kojim su se suočili hrišćanski teolozi. Zatim, iza toga, kada su vremena postala još malo manje varvarska, onda su smatrali da postoji i drugi deo, to je čistilište, tako da čovek koji sagraši otići će u pakao, mučiće se neko vreme, doći će u čistilište i iz čistilišta će otići u raj. Još uvek je ideja o večnom paklu ostala da postoji u hrišćanstvu. Međutim, pre nego što idemo na biblijski tekst, ja bih odmah skrenuo vašu pažnju da postoje ovde problemi o kojima ćemo govoriti. Ako je istina da će postojati večni pakao i večni raj, to je vraćanje u neznaboštvo, a zašto, videćete malo kasnije.

A sada vas pozivam da svi otvorite svoje Biblije, prvu stranicu vaše Biblije, i čitaćemo prvu glavu Prve knjige Mojsijeve. Ovde imamo zanimljiv tekst, mi smo ga već čitali nekoliko puta. Prvi stih kaže: "U početku stvori Bog nebo i zemlju." Ovo je ustvari naslov Prve knjige Mojsijeve. A drugi stih kaže: "A zemlja beše bez obličja i pusta, i beše tama nad bezdanom, i Duh Božji dizaše se nad vodom." Mnogi današnji biblijski komentatori smatraju da ovaj drugi stih: "Zemlja beše bez obličja i pusta", znači da ništa nije postojalo, jer Bog je stvarao ni iz čega. To ostavljam vama, to je podložno interpretaciji, ustvari ono što je zanimljivo jeste: tama, tišina, kažu neki teolozi, lice bezdana, eho praznine. Dozvolite da ponovim ove izraze. Šta je bilo pre nego što je Bog progovorio? Tama, tišina, lice bezdana, eho praznine, zemlja bez obličja i pusta, ništa, a onda odjednom u 3. stihu: "I reče Bog"; kada Bog govori onda se uvek koristi jevrejska reč "dabar". Kada čovek govori onda se koristi reč "amar". Uvek kada Bog govori nešto se događa. Ljudske reči su izražene rečju "amar". "Dabar Elohim": "I reče Bog: 'Neka bude svetlost.'" Ni iz čega postalo je dakle nešto. I onda se opisuje stvaralačka aktivnost Boga, odjedanput eksplozija života. I onda 26. stih kaže: "Potom reče Bog: 'Da načinimo čoveka po svom obličju.'" "Da načinimo", ne znam da li se sećate ovog teksta, da smo govorili da je ovo pluralis deliberacijus koji govori i aludira na trojstvo. "Da načinimo čoveka po svom obličju" znači: čovek je planirano biće, čovek nije produkt slučaja na osnovu Biblije, čovek nije proizvod slučajnog sudara molekula, čovek je planirano biće, božanski savet ga je planirao, trojstvo ga je planiralo. I 27. stih kaže: "I stvori Bog čoveka po obličju svojem, po obličju Božjemu stvori ga, muško i žensko stvori ih." Da vas odmah podsetim na jednu činjenicu, da se ovde koristi reč "ha adam", kada je u pitanju čovek. U reč "ha adam" uključeni su i muški i ženski rod. "Ha adam" nije samo muški rod. E tu sad postoje problemi, ja mislim da to nisam ispričao. Danas

u teologiji postoji veliki pokret ženskoga sveta koji žele da obavljaju iste dužnosti kao i muškarci kada je u pitanju sveštenička služba. Jedan deo teološkog muškog sveta kaže: "Žene nisu bile sveštenici u Bibliji, Hristos nije imao ni jednu ženu koja je bila njegov apostol, bilo je 12 apostola, svi su bili muškarci", i tako dalje. I onda neki navode argumentaciju: "Bog je prvo stvorio Adama pa onda je stvorio Evu. Dakle, Adam je superiorniji u odnosu na Evu." Međutim, žene kažu ovako: "Bog je stvorio prvi dan svetlost, pa je stvorio biljke, pa je stvorio životinje, pa je stvorio sunce, mesec i zvezde, pa je stvorio čoveka, pa je kao krunu stvaranja stvorio ženu. Dakle, žena je najsavršenije biće, kruna Božjeg stvaranja." U svakom slučaju smatram da Biblija zastupa mišljenje da su muž i žena jednaki pred Bogom. Usred greha je došlo do onoga što je zapisano u 3. glavi, međutim Isus će reći kasnije: "U početku nije bilo tako." Dakle, mi ne možemo govoriti o superiornosti u braku, mi možemo govoriti o različitim ulogama koje muž i žena imaju u braku. Oni su različiti, dakle različite uloge, ali Biblija ne zastupa ideju o superiornosti jednoga ili drugoga, Biblija negde kaže: "Slušajte se među sobom!" To je stvaranje čoveka.

Sada dolazimo u 2. glavu, gde je ključni tekst za razmišljanje u ovom predavanju 7. stih, ovaj tekst bih voleo da zapamtite, ili bar pokušajte da ga se sećate, zapišite ga možda u svojim Biblijama. Tekst kaže: "I stvori Gospod Bog čoveka od praha zemaljskoga, i dunu mu u nos duh životni, i posta čovek duša živa." Molim vas, naučite ovaj tekst napamet ako možete, on je ključni. Dakle Biblija kaže: "I stvori Gospod Bog čoveka od praha zemaljskoga", dakle po Bibliji su postojala dva elementa od kojih je čovek stvoren. Prvo, to je prah zemaljski. "I stvori Gospod Bog čoveka od praha zemaljskoga." Šta zatim piše u Bibliji? "I dunu mu u nos duh životni." U originalu, u jevrejskom tekstu stoji "nišmat haim". Dalje kaže tekst: "I posta čovek duša živa", original kaže "nefeš haim". Da odmah definišemo ove izraze. Izraz "nišmat haim" ili "duh životni" u Bibliji nije neki svesni element. Da bi to dokazali, možemo to potvrditi činjenicom da biljke imaju "nišmat haim", životinje imaju "nišmat haim." Engleski komentatori i teolozi ovo prevode obično sa "sparkl of lajf", što znaši: "iskra života, princip života", nešto što čini neki entitet živim. "Nišmat haim" dakle nije svesni deo, to je život, to je iskra života, to je princip života, možemo reći da je to bio prvi dah koji je Bog udahnuo u nos Adama.

"I posta čovek duša živa". U Bibliji duša nije samo jedan deo čoveka, preko 800 puta u Starom Zavetu se spominje reč "nefeš". "Nefeš" označava celoga čoveka i mi često kažemo: "Koliko duša ovde ima?" Zato u teologiji važi jedan princip, molim vas zapamtite ovo: čovek nema dušu,

čovjek je duša. Pitanje je obično: "Da li čovek ima dušu ili nema dušu?" Čovek je duša, on nema dušu, celi čovek je duša. To se dogodilo prilikom stvaranja čoveka.

Šta se događa prilikom smrti? Knjiga propovednikova, 12. glava, 7. stih, ovde je reč o tome da šta se događa sa čovekom kad umre. Tekst kaže: "I vrati se prah u zemlju kako je bio, a duh se vrati k Bogu, koji ga je dao." Dakle, kad čovek umre, prah se vraća u zemlju, duh se vraća Bogu koji ga je dao, šta je sa dušom? Postoji primer koji sam ja slušao još od detinjstva, na koji bih vas podsetio. Na primer imate jedan sanduk gde imate daske i eksere. Ako rasturite ovaj sanduk i stavite daske na jednu stranu, eksere na drugu stranu, gde je sanduk? Hajde dalje da čitamo šta Biblija kaže, šta se događa sa čovekom kad umre. Psalmi Davidovi, 94. glava, 17. stih: "Kad mi Gospod ne bi bio pomoćnik, brzo bi se duša moja preselila onamo gde se muči." Šta znači ova reč koju je Daničić preveo "muči"? Gde se muči, gde se čuti, gde je tišina. Dobro je da spomenem činjenicu da se u Bibliji nigde ne spominje reč "pakao". U našem prevodu ćete naći na bezbroj mesta reč "pakao", međutim, u originalnom tekstu, u jevrejskom tekstu stoji reč "šeol". "Šeol" je mesto mrtvih, mesto tišine, mesto mraka, mesto gde prestaju sve ljudske aktivnosti. To je "šeol". U Novom Zvetu se koristi reč "hades" ili "ad", i mi tako kažemo. Vuk je konstantno tu reč prevodio sa "pakao". Dakle, u originalu ne postoji reč "pakao". I "had" ili "ad" nije mesto aktivnosti, to je mesto gde prestaju sve ljudske aktivnosti. Zato psalmista kaže: "Kad mi Gospod ne bi bio pomoćnik, brzo bi se duša moja preselila onamo gde se muči", gde je tišina, gde prestaju sve aktivnosti. 115. psalam, 17. stih: "Neće te mrtvi hvaliti, Gospode, niti oni koji siđu onamo gde se muči", dakle mrtvi su na mestu gde je tišina.

Hajdemo dalje, 146. psalam, 4. stih: "Iziđe iz njega duh, i vrati se u zemlju svoju; taj dan propadnu sve pomisli njegove." Dakle tekst ne kaže da kad čovek umre, da duša odlazi u raj ili u pakao, psalmista kaže: "Iziđe duh iz njega i vrati se u zemlju svoju, taj dan propadnu sve pomisli njegove." Idemo ponovo u Knjigu propovednikovu, ja bih želeo da čitam nekoliko različitih tekstova da biste dobili jednu ideju biblijskog učenja o zagrobnom životu. Knjiga propovednikova, 9. glava, 5., 6. stih, ovo je vrlo važan tekst: "Jer živi znaju da će umreti, a mrtvi ne znaju ništa niti im ima plate, jer im se spomen zaboravio. I ljubavi njihove i mržnje njihove i zavisti njihove nestalo je, i više nemaju dela nigda ni u čemu što biva pod suncem." I deseti stih kaže: "Sve što ti dođe na ruku da činiš, čini po mogućnosti svojoj, jer nema rada ni mišljenja ni znanja ni mudrosti u grobu

u koji ideš." Znači, propovednik ne kaže da čovek, kad umre, ide u raj ili u pakao, propovednik kaže da čovek odlazi u grob. Knjiga proroka Danila, još jedan tekst iz Staroga Zaveta, 12. glava, 2. stih: "I mnogo onih koji spavaju", zapazite ovaj tekst, molim vas, "I mnogo onih koji spavaju u prahu zemaljskom probudiće se, jedni na život večni, a drugi na sramotu i prekor večni." Znači, kada Isus dođe, kada Mesija dođe, Danilo kaže: "Mnogo onih koji spavaju u prahu zemaljskom probudiće se", to znači da čovek živi život svoj, dolazi dan kada umire. Biblija smrt upoređuje sa snom. Čovek u trenutku smrti prelazi u nesvesno stanje i čeka dan Hristovog drugog dolaska, sudnji dan, dan vaskrsenja. Međutim, kao što mi neko reče pre neki dan, to je isti trenutak: ako čovek umre, prelazi u jedno nesvesno stanje, sledeći trenutak otvara svoje oči, za njega tu ne postoji nikakav period vremena. Dakle, kad čovek umre, po Bibliji, Danilo kaže: "I mnogo onih koji spavaju u prahu zemaljskom probudiće se kad dođe Hristos, jedni na život večni, drugi na sramotu večnu."

To je Stari Zavet, možda Novi Zavet uči nešto drugo, na primer kada smo već u Knjizi proroka Danila u 12. glavi, 13. stih kaže: "A ti idi ka kraju", reč je o Danilu, "i počivaćeš i ostaćeš na delu svom do svršetka svojih dana." "Spavaćeš do kraja vremena", kaže drugi prevod. Idemo sada u Jevanđelje po Jovanu, u 11. poglavlje, tekst koji smo čitali u nekom od prošlih predavanja, reč je o Lazaru, Hristovom prijatelju. Vi se sećate da smo čitali ovaj tekst; 11. stih i nadalje: "Ovo kaza i potom reče im: 'Lazar, naš prijatelj, zaspao, nego idem da ga probudim.' Onda mu rekoše učenici njegovi: 'Gospode, ako je zaspao, ustaće.' A Isus im reče za smrt njegovu, a oni mišljahu da govori za spavanje sna." Dakle Hristos smrt upoređuje sa snom, to nije jedini slučaj u Novom Zavetu, recimo u Jevanđelju po Luci, 8. glava, 52. stih i nadalje, reč je o devojci koja je umrla, tekst kaže: "Svi plakahu i jaukahu za njom, a on reče: 'Ne plačite, nije umrla nego spava.' I potsmevahu mu se znajući da je umrla. A on izagnavši sve uze je za ruku, i zovnu govoreći: 'Devojko! Ustani!' I povrati se duh njezin, i ustade odmah", dakle i u ovom slučaju, i u ovom tekstu, Hristos je smrt uporedio sa snom.

Knjiga Dela apostolska, 13. glava, nalazimo vrlo bitan tekst, 36. stih: "Jer David posluživši rodu svojem po volji Božijoj umrije, i metnuše ga kod otaca njegovih, i vide truhljenje." Reč je o Davidu, najvećem jevrejskom caru koji je ikad postojao. David je umro, pogreblji su ga i on čeka u grobu. Prva poslanica Solunjanima, dakle vernicima crkve u Solunu, 4. glava, 13. stih i nadalje: "Neću vam pak zatajiti, za one koji su umrli, da ne žalimo kao i ostali koji nemaju nada. Jer ako verujemo da Isus umre i vaskrse, tako će Bog i one koje su umrli u Isusu dovesti s njim. Jer vam ovo kazujemo rečju

Gospodnjom da mi koji živimo i ostanemo za dolazak Gospodnji, nećemo preteći onijeh koji su pomrli." Dakle, postojalo je shvatanje, žalost velika, verovatno su vernici crkve u Solunu izgubili neke od svojih milih i dragih, i verovali su da će oni kasnije možda biti spašeni. Pavle kaže: "Nemojte se brinuti, mi nećemo preteći njih", jer evo šta kaže u 16. i 17. stihu: "Jer će sam Gospod sa zapovešću, s glasom arandelovijem, i s trubom Božijom sići s neba, i mrtvi u Hristu vaskrsnuće najpre. A potom mi živi koji smo ostali, zajedno s njima bićemo uzeti u oblake na susret Gospodu na nebo, i tako ćemo svagda s Gospodom biti." Dakle Pavle kaže: nemojte se brinuti, oni koji su u grobovima vaskrsnuće, mi ćemo biti preobraženi i zajedno ćemo s Gospodom krenuti na nebo.

Ima jedan sjajan tekst u Jevanđelju po Jovanu, u 5. glavi, koji je sličan onom tekstu u knjizi proroka Danila; 28. i 29. stih: "Ne divite se ovome, jer ide čas u koji će svi koji su u grobovima čuti glas sina Božijega. I izići će koji su činili dobro u vaskrsenije života, a koji su činili zlo u vaskrsenije suda." To su Hristove reči koje je zapisao Jovan u svom Jevanđelju. Dakle postoji dan, dan sudnji, dan kada će Bog suditi ljudima, tada će svi koji su u grobovima čuti glas sina Božjega i zbiće se, saznali smo, dva vaskrsenja: vaskrsenje života i vaskrsenje smrti. Dozvolite mi da još jedanput rezimiram celu misao. Dakle, čovek je stvoren od praha zemaljskoga, Bog je udahnuo u čoveka duh životni i čovek je postao duša živa. Kad čovek umre, prah se vraća u zemlju, duh ili taj princip života, iskra života, se vraća Bogu. Čovek postoji samo u Božjem sećanju, dovoljno je da ga se Bog seća, Bog o njemu ima sve informacije i kada bude došao sud Božji, kada Hristos po drugi put bude došao, dogodiće se vaskrsenje, vaskrsenje mrtvih, i tada će svi ljudi doći na sud Božji, tada će primiti nagradu ili kaznu. Ja ću doći na problematične tekstove koje vi poznajete, ima i težih tekstova, međutim za sada je dobro da shvatimo da je ovo istina.

U slučaju, molim vas, ako prihvatimo činjenicu da postoji večni pakao i večno čistilište, onda se mi vraćamo u mnogoboštvo, jer šta to znači? To znači da su zlo i dobro dva večna principa. Ako na jednom kraju svemira bude postojalo zlo, a na drugom bude postojalo dobro, kakav će to svemir i život u njemu biti? To je upravo neznabožačko učenje, mitraističko ili persijsko učenje, da postoje dva večna principa, to znači dva večna boga. Na osnovu Biblije, mi smo o tome govorili u nekom od predhodnih predavanja, zlo nije večna realnost, zlo je greh, uljez u ljudsku realnost, greh ima svoj početak i imaće svoj kraj. Jedino je dobro, to jest Bog, večni princip.

Još jednu važnu misao želim da vam kažem. Kada je zmija koja je bila medijum sotone u Edemskom vrtu razgovarala sa Evom, da li se sećate šta je kazala Evi? "Nećete vi umreti", tako je prvi put lansirana ideja da je čovek besmrtno biće. Biblijsko učenje je sledeće: čovek ima tzv. uslovnu besmrtnost. Šta to znači? Čovek može večno živeti, čovek nije stvoren da umre. Jedan pravoslavni sveštenik je na sahrani kazao jednu zanimljivu misao, lepu misao: "Čoveku se čini da je smrt samo deo drugih ljudi, a ne i njega samoga." I to je velika istina. Mi nismo stvoreni da umremo, čovek je stvoren da živi. Smrt ili zlo je jedan neprirodni entitet koji je ušao u ljudsku realnost, ali čovek nikad sam u sebi neće imati besmrtnost. Čovek ima uslovnu besmrtnost, on može večno živeti. Čovek može večno živeti pod jednim uslovom, da nikada ne kida vezu sa Bogom. U Bibliji jasno piše da Bog jedini ima besmrtnost, ja ću citirati taj tekst. Znači, čovek može večno živeti pod uslovom da živi u zajednici sa Bogom. Poslušajte apostola Pavla koji govori o Bogu, to je prva poslanica Timotiju, 6. glava, 16. stih: "Koji sam ima besmrtnost", šta to znači drugim rečima? Ako čitate neki drugi prevod on će glasiti ovako: "koji jedini ima besmrtnost", On, Bog, jedini, "koji sam (jedini) ima besmrtnost i živi u svetlosti kojoj se ne može pristupiti, kojega niko od ljudi nije video, niti ga može videti, kojemu čast i država večna. Amin." Dakle, Bog jedini ima besmrtnost, čovek ima uslovnu besmrtnost, ali on može večno živeti pod uslovom da živi u zajednici sa Bogom. Šta znači biti čovek? Jel' se sećate šta smo kazali u nekom od prošlih predavanja? Biti čovek znači obećati nešto, kome obećati? Bogu. Biti Bog, znači biti u stanju zaveta prema čoveku. Zato je vrlo važno da čovek živi u stanju zaveta sa Bogom. Ponovo se vraćam na misao, ako je zlo večni entitet, ako će na jednom delu svemira postojati pakao, a na drugom delu svemira postojati raj, onda, zlo je večni elemenat. Biblija govori da ljudska istorija ima svoj početak, ne samo da ljudska istorija ima svoj početak, nego i greh ima svoj početak na ovoj planeti, ali da greh ima i svoj kraj. Doći će dan kada će smrt, kada će zlo, biti jednom zauvek uništeno. Gde to piše? Mi ćemo o tome govoriti kada budemo govorili o milenijumu, ali za sada Apokalipsa Jovana Bogoslova, 20. glava, 14. stih: "I smrt i pakao bačeni biše u jezero ognjeno. I ovo je druga smrt." Sve je nestalo, i smrt i pakao bačeni u jezero ognjeno, nema više groba, nema više smrti, nema više zla, nema više greha. "I videh novo nebo i novu zemlju", kaže 21. poglavlje.

Naravno, postoje problematični tekstovi. Dozvolite da u nekoliko reči spomenem ključne tekstove koji mogu predstavljati problem kada čitate Bibliju, zato je ovo osetljivo područje. Jedno od onih klasičnih mesta gde

ljudi imaju problema kada čitaju naš prevod, jeste razgovor Hrista sa razbojnikom na krstu. Da li se sećate, ako ste čitali Bibliju, šta je Hristos kazao razbojniku na krstu? "Zaista ti kažem, danas bićeš sa mnom u raj." Da pokušamo da nađemo taj tekst; Jevanđelje po Luci, 23. glava, 43. stih: "I reče mu Isus: 'Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raj.'" Ja bih vas podsetio da kada je Biblija pisana na svom originalnom jeziku, nisu postojali znakovi interpunkcije, tek kasnije su u našim tekstovima dodate tačke i zarezi. Ako uzmete originalne tekstove, pogledajte manuskripte, videćete da ne postoje znakovi interpunkcije. Zato mi verujemo da ovaj tekst treba da glasi ovako: "Zaista ti kažem danas, danas ti kažem, bićeš sa mnom u raj." Zašto mi smatramo daarez treba ići posle "danas", a ne pre "danas"? Ne na osnovu svoje zdrave pameti, da bismo vodu navrtali tamo, nego na osnovu konteksta cele Biblije. Kada je Hristos izgovorio ove reči razbojniku: "Zaista ti kažem danas, bićeš sa mnom u raj"? Kada? Koji dan? U petak. Da li je Isus tog dana bio u raj? Nije bio u raj. U Jevanđelju po Jovanu, 20. glava, 17. stih, zapisane su reči gde Isus kaže jednom od svojih učenika: "Nemoj me dodirivati, jer se još ne vratih ocu svojem." U svakom slučaju, Isus u petak nije bio u raj, zato je mnogo logičnije prihvatiti interpretaciju: "Zaista ti kažem danas, danas ti kažem, bićeš sa mnom u raj." Vi znate da je Isus još 40 dana bio na ovoj Zemlji i kada je neko hteo da Ga dotakne, On kaže: "Nemoj me doticati, jer se još ne vratih k ocu svojem." Jovan, 20. glava, 17. stih, evo možemo pročitati ovaj tekst: "Reče joj Isus: 'Ne dohvataj se do mene, jer se još ne vratih k ocu svojem, nego idi k braći mojoj, i kaži im: vraćam se k ocu svojem i ocu vašem.'" Ovo je bilo dosta vremena posle Hristovog vaskrsenja.

Postoje drugi ključni tekstovi koje bih želeo da spomenem, koji mogu predstavljati problem za shvatanje. Prvo, u Novom Zavetu u određenim tekstovima, na primer u Mateju 5. glava, 22. i 29. stih, 10. glava, 28. stih, 18. glava, 9. stih, 23. glava, 5. stih i tako dalje, spominje se izraz "gehena". Otkud ova reč? Da li je reč o paklu? "Gehena" je jedna reč koja potiče iz Starog Zaveta, prvi put se spominje možda u Drugoj dnevniku 33. glava, 6. stih. O čemu je reč? Reč je o jednoj dolini pored grada Jerusalima koja se zvala "Dolina sinova Enomovih". Ova dolina je bila dolina smetlišta, gde su Jevreji bacali svoje smeće, oni koji su živeli u gradu Jerusalimu. Pre toga se u Bibliji spominje činjenica da su tu nekada oni koji su prihvatili neznabožačku religiju prinosili svoju decu neznabožačkim bogovima, vi znate da je to bio čest slučaj kod starih naroda. Kasnije to smeće koje su tu bacali Jevreji, oni su ga palili i to je stalno gorelo. Zato za biblijske pisce, to smetlište koje je gorelo predstavlja tip ili simbol jezera ognjenog, vatre

koja će uništiti zlo jednom zauvek. "Gehena" je dakle aluzija na Dolinu sinova Enomovih, gde su nekada deca prinošena na žrtvu, smeće koje je gorelo predstavljalo je simbol ili tip uništenja.

Ima jedan drugi zanimljiv primer gde se spominje večna vatra. Onda oni koji smatraju da postoji večni pakao kažu: "Evo, vatra će večno goreti." U redu, u Judi, Juda je jedna mala poslanica, ovde se spominje taj večni oganj, 7. stih: "Kao što i Sodom i Gomor, i okolni njihovi gradovi, koji su se prokurvali onako kao i oni, i hodili za drugim mesom, postaviše se za ugled i muče se u večnom ognju." I naravno, evo muke u večnom ognju. Šta Petar kaže o tom istom slučaju, Druga Petrova, 2. glava, 6. stih: "I gradove Sodom i Gomor sažeže", da li je ovde reč o večnoj vatri? Ovde nije više reč o večnoj vatri, nego kaže: "I gradove Sodom i Gomor sažeže i razvali i osudi i postavi ugled bezbožnicima koji bi ostali." Ako pogledate i druge tekstove koji govore o Sodomu i Gomoru, Biblija jasno kaže da su oni u potpunosti bili uništeni. Kada je reč o večnoj vatri, u kontekstu cele Biblije, smatram, nigde se ne kaže da će večno goreti predmeti u vatri, kaže se da su posledice vatre, koja predstavlja potpuno uništenje, konačno uništenje, večne.

Ima jedan izraz u Otkrivenju Jovana Bogoslova koji takođe predstavlja strahovite probleme, 20. glava, 10. stih: "I đavo koji ih varaše bi bačen u jezero ognjeno i sumporito, gde je zver i lažni prorok, i biće mučeni dan i noć va vijek vijeka." I sada, naravno, ovde piše da će sotona biti mučen va vijek vijeka. Uvek u Novom Zavetu kada stoji izraz "va vijek vijeka", stoji isti grčki izraz u različitim svojim formama. On glasi "eis ton aionon". Ovaj izraz možemo bukvalno prevesti "u večnost, zauvek", biće izmučeni jednom za celu večnost, jednom zauvek, to će biti vatra koja će jednom zauvek uništiti greh, greh će jednom zauvek nestati, nikada se više neće pojaviti.

Samo da sa nekoliko reči spomenem klasičnu priču o Lazaru i bogatašu koji je klasični događaj koji se citira u prilog činjenice da postoji večni pakao. Da li znate ovu priču? Jevanđelje po Luci, 16. glava, 19. stih i nadalje: "Čovek neki pak beše bogat, koji se oblačiše u skerlet i u svilu, i življaše svaki dan gospodski i veseljaše se. A bijaše jedan siromah, po imenu Lazar, koji ležaše pred njegovim vratima gnojav, i željaše da se nasiti mrvama koje padahu s trpeze bogatoga, još i psi dolažahu i lizahu gnoj njegov. A kad umre siromah, odnesoše ga anđeli u naručje Avramovo, a umrije i bogati i zakopaše ga. I u paklu kad beše u mukama podiže oči svoje i ugleda izdaleka Avrama i Lazara u naručju njegovu. I povikavši reče: 'Oče Avrame! Smiluj se na me i pošlji mi Lazara neka umoči u vodu

vrh od prsta svojega, i da mi rashladi jezik, jer se mučim u ovome plamenu.' A Avram reče: 'Sinko! Opomeni se da si ti primio dobra svoja u životu svome, i Lazar opet zla, a sad se on teši a ti se mučiš. I pored svega toga postavljena je među nama i vama velika propast, da oni koji bi hteli odovud k vama preći, ne mogu, niti oni otuda k nama ne prelaze.' Tada reče: 'Molim te dakle, oče, da ga pošalješ kući oca mojega, jer imam pet braće, neka im posvedoči da ne bi i oni došli na ovo mesto mučenja.' Reče mu Avram: 'Oni imaju Mojsija i proroke, neka njih slušaju.' A on reče: 'Ne, oče Avrame! Nego ako im dođe ko iz mrtvih, pokajaće se.' A Avraam reče mu: 'Ako ne slušaju Mojsija i proroka, da ko i iz mrtvih ustane neće verovati.'" Ja bih skrenuo vašu pažnju da ozbiljni pravoslavni i katolički teolozi, koji poznaju teologiju, ne uzimaju ovaj tekst kao dokaz za postojanje večnih muka. Zašto? Naime, ako posmatramo literarni kontekst u kome se nalazi ova Hristova priča koju je ispričao, ona je smeštena u kontekst pokajanja. 15. glava sadrži tri najlepše Hristove parabole o pokajanju: o izgubljenoj ovci, o izgubljenom dinaru i najlepša priča o izgubljenom sinu. Zatim se nalazi priča o bogatašu i pristavu, gde se takođe tretira tema pokajanja. Zatim sledi priča o bogatašu i Lazaru, u 17. glavi se nastavlja tema pokajanja. Naime, sve Hristove priče se sastoje uglavnom od dva dela, od takozvane slike baze, naime Hristos je često uzimao primere koji su bili poznati u narodu, nešto što je narod poznavao. Ova slika baze je mogla biti istinita ili nije morala biti istinita. Hristos je krenuo od poznatog i vodio je ljude ka nepoznatom. Nepoznato je bila Njegova pouka koju je On želeo da saopšti svojim slušaocima. On je imao nešto da im kaže, nešto da im poruči, ali hteo je da ih vodi od poznatog ka nepoznatom. Oni su jako dobro poznavali sliku baze. Na primer priča o sejaču. Hristos kaže: "Izađe sejač da seje seme. Jedno seme je palo pokraj puta, drugo na dobroj zemlji", itd. Svi su poznavali sliku sejača. Hristos koristi ovu sliku o sejaču da bi svojim učenicima saopštio jednu važnu pouku. Još jednom ponavljam, ova slika baze ili slika osnove je mogla biti istinita ili ne. U slučaju Lazara i bogataša, reč je o priči koju su Jevreji doneli kada su se vratili iz ropstva, iz Vavilona, oni su joj dali svoju interpretaciju, narod je jako dobro poznavao tu priču. Hristos koristi tu priču da bi ih poučio pokajanju. Centralna pouka priče jeste: vi ste toliko tvrdoglavi, ni da vama neko iz mrtvih ustane, vi ne biste verovali. Kada bismo bukvalno tumačili ovu priču, i kada bismo želeli da svakom detalju ove priče damo doktrinalnu vrednost, onda bi i oni koji veruju u večni pakao došli u ćorsokak. Zamislite raj, vi ste ovde u raj, uživajte u hladovini, a vidite preko ove provalije ljude kako se muče, vidite nekog od vaših milih i

dragih i razgovarate sa njima! Ako bukvalno tumačimo ovu Hristovu priču, niko ne može doći do rezultata. Zato mi tražimo centralnu vest. Centralna vest je: pokajte se, na osnovu Mojsija i proroka. Hristos je uzeo priču iz naroda koja je bila poznata, i na osnovu ove priče dakle, želeo je da svoje slušaoce pouči određenim istinama.

Velika vest za večeras jeste da zlo nije večna realnost. Ja znam da za mnoge od vas koji imate mile i drage, možda je ovo bila čudna vest, možda vas je iznenadila, možda razmišljate sada. Ovo je biblijsko učenje. Ja se sećam jedne žene koja mi je stalno govorila: "Vi me mučite", bila je stalno na predavanjima, ali vest Biblije jeste da smrt nije kraj, da će doći dan vaskrsenja, i zato se sećamo velikog događaja kad je Isus vaskrsao iz mrtvih.

Priča se da je jedan poznati propovednik, sveštenik, iznenada bio pozvan da propoveda na jednoj sahrani. Išao je kroz sva četiri Jevanđelja i tražio je Hristove propovedi, šta je to Hristos propovedao na sahranama, jer je znao da je Hristos bio na sahranama, i želeo je da vidi šta je to Hristos propovedao ne bi li i on to isto mogao da propoveda, ali uzalud. Otkrio je da je Hristos svaku pogrebnu povorku na kojoj je prisustvovao izmenio u trijumfalnu povorku. Smrt nije mogla postojati onde gde se On nalazio. I kada su mrtvi čuli Njegov glas, oni su se vraćali u život. Biblijska poruka je: "Ja sam vaskrsenje i život, ako ko veruje u mene, ako i umre, živeće." Biblija kaže: "Ko ima sina Božjega ima život, ko nema sina Božjega nema života." Zato je velika vest biblijska da postoji vaskrsenje Isusa Hrista, da postoji dan sudnji kada će svi doći na Božji sud, i kada će jedni primiti nagradu, a drugi kaznu večnu.

SPIRITIZAM, I DRUGE PARANORMALNE POJAVE

Ja bih vas na početku zamolio da sami merite sve ono što slušate u ovim predavanjima; budite otvorenih očiju, razmišljajte o onome što slušate ovde. Ako vas sve ovo vodi u neko sektaštvo, u neko mračnjaštvo, u neki fanatizam, nemojte slušati sve ovo. Ako pak s druge strane smatrate da je to biblijska istina, onda je na vama izbor. Ja prvi ne volim fanatizam, religiozni pogotovu, jer smatram da Bog ne želi da budemo fanatici. Ako vam religija može pomoći da budete uravnoteženiji ljudi, da budete srećniji u životu, srećniji u braku, srećniji na radnom mestu, bolji građani, onda, meni će biti drago. Dakle, to je kratka poruka. Kada budemo govorili o Deset zapovesti, ja ću takođe pročitati šta Hristos kaže. Ako neko želi i hoće da bude pravi hrišćanin, sigurno je da to neće ići lako. Niko još živ nije služio Bogu na jedan potpun način, a da su svi ljudi oko njega kazali: "Baš dobro što to radiš, samo napred" i tako dalje, jer služiti Bogu na jedan ispravan i potpun način je jedna vrsta borbe. Ja sam vam, čini mi se, u prošlom predavanju citirao tekst francuskog mislioca koji je kazao: "Izrailj ne postoji osim u borbi, Izrailj je u stalnoj opasnosti mira", i to je tako u hrišćanskom životu. Dakle, čovek mora stalno biti na oprezu.

U ovom predavanju imamo jednu zanimljivu temu. Govorićemo o onostranim pojavama, o spiritizmu, spomenućemo astrologiju i neke druge pojave. Ja bih na početku kazao da postoje uglavnom nekoliko osnovnih pravaca kada je u pitanju ova naša tema. Postoji ono što se naziva nekromanija, dolazi od grčke reči "nekros", što znači "mrtav čovek".

Nekromanija je okultna pojava koja znači konsultovanje mrtvih, znači razgovor sa mrtvima. Ovaj izraz se takođe naziva spiritizam. Drugi izraz je oneromanija, dolazi od grčke reči "oneros", što znači "san"; to je interpretacija snova, dakle pokušaj da se putem interpretacije snova sazna budućnost. Treći izraz koji se koristi u literaturi, to je kleromanija, što znači bacanje kocke. Dakle pokušaj da se spozna budućnost putem bacanja kocke. Zatim postoji astrologija, naravno, poznata svima nama, pokušaj da se predvidi budućnost putem promatranja kretanja nebeskih tela. I konačno postoji hepatoskopija, što je jedna stara vrsta okultizma, koja je označavala gledanje u jetru životinja. Dakle, kad se kolju životinje za meso, onda su postojali ljudi koji su posmatrali jetru i na osnovu pojedinih delova jetre oni su proricali budućnost.

Ja ću pokušati ovde da govorim o ovim pojavama sa biblijske tačke gledišta. Mi smo spomenuli parapsihologiju i druge stvari koje sada trenutno nisam spomenuo. Neki ljudi su mi govorili da su imali iskustva sa svojim dragima koji su umrli, posebna iskustva, doživljaje, snove. Možda će ono što ćete ovde čuti biti bolno za vas, međutim, to je biblijski stav. Ja ću pokušati najpoštenije kako umem i znam da vam iznesem biblijski stav u vezi sa ovim pojavama. Prvo, smatram da sve ove pojave spadaju u vrstu okultizma. Ja sam čitao u rečniku šta znači okultizam. Smatra se da je to skrivena ili tajna mudrost iza dometa običnog ljudskog znanja, da su to neobjašnjivi događaji, to je otkrivanje informacija koje su nedostupne ljudima kroz normalna sredstva, pet čula koja imamo. Dakle ono što čovek saznaje putem nekih od ovih okultnih pojava, to je nešto iznad čula koja mi imamo. Neko je kazao da je okultizam dovođenje ljudi u kontakt sa natprirodnim silama, paranormalnim energijama, demonskim silama, ili da je to dobijanje sile u cilju manipulisanja drugih ljudima. Dakle, ovo su različiti pokušaji da se definiše okultizam. Pristalice okultizma, koliko sam ja pratio literaturu poslednjih godina, pokušavaju da ovaj fenomen proglase naučnim, kao što je na primer parapsihologija ili grafologija. U akademskom svetu, ali i u religioznom, postoje velika neslaganja da li je parapsihologija naučni fenomen ili je to okultni fenomen. Ja sam imao prilike da čitam nekoliko stručnih časopisa poslednjih nedelja. U zapadnoj kulturi, ali i na našim prostorima sve više se smatra da neke od parapsiholoških pojava treba proglasiti naučnim. Dakle, "to je nauka, prodor u budućnost, nešto što će nam pomoći da srećnije živimo u budućnosti", i tako dalje. Postoji, kao što znate, i pokret koji se zove "nju ejdž muvmnt". Ja mislim da mnogi od vas mladih znate šta to znači, dakle "pokret novoga doba", koji u sebi sadrži karakteristike velikih svetskih

religija. Na primer, tu su uključeni joga, meditacija. Ja bih spomenuo samo neke karakteristike u vezi sa "nju ejdž muvmentom"; ja mislim da je povezan sa okultizmom. Ovaj pokret, koji je vrlo popularan danas u svetu mladih, negira ličnog Boga Biblije, promoviše bitnu božansku prirodu čoveka na taj način što kaže da je istinski ili stvarni identitet čoveka identičan sa Bogom. Takođe postoji u nju ejdž pokretu pojam, da je sve jedno, Bog je sve, dakle deo Boga, emanacija Boga se nalazi svuda; to je panteizam. Verovatno znate šta znači reč "panteizam". Dolazi od dve grčke reči i znači "svuda Bog". Dakle Bog nije ličnost koja je ograničena na jednom mestu u svemiru, nego se Bog svuda nalazi na neki način, deo Boga se nalazi u biljkama, u životinjama i tako dalje. Cilj života je svest o božanskom u sebi, samoostvarenje, spasenje, iluminacija i tako dalje. Ovo je neka vrsta uvoda u problem o kome ćemo govoriti.

Ja sam imao prilike da se prvi put susretnem sa paranormalnim pojavama još pre možda 15 godina kada sam došao u Beograd i počeo da radim, i sećam se da sam tada mislio da je Beograd ateistički grad, drugim rečima, da tu žive mladi koji jednostavno ne veruju u Boga. Međutim, kada sam ja počeo da se bavim Biblijom, na moje veliko iznenađenje, veliki broj mladih je već imao iskustva sa nekom okultnom pojavom. Ja sam bio iznenađen brojem onih koji su prizivali duhove umrlih. Ja sam onda radio neke statistike pa sam pokušao da pitam te mlade kako to sve počinje. Onda su mi govorili da je to u početku znatiželja, dakle, svi su želeli da znaju, pitanja koja su postavljali onima koji su umrli bila su: "Ko će mi biti mladić, ko će mi biti devojka, šta ću dobiti iz matematike u školi" i tako dalje. To je bilo na početku. Međutim, postepeno ovi mladi su sve više i više ulazili u intimni kontakt sa onostranim silama do te mere da su neki od njih u svakodnevnom životu jednostavno komunicirali sa duhovima, čak su znali i neku hijerarhiju koja je postajala. I ono što sam takođe zapazio radeći statistiku, jednostavno sam razgovarao sa tim mladima i tražio da mi opišu proces, kako se to sve događalo. I oni su mi govorili da je u početku to sve bilo zanimljivo, fantastično, osećali su se superiornijima u odnosu na druge ljude jer su smatrali da oni imaju nekog ko će im otkriti tajnu. Međutim, postepeno su svi ulazili u neku vrstu krize, velike krize, psihičke krize, do te mere da su mnogi od njih želeli da izvrše samoubistvo. Jedan mladić mi je govorio da jednostavno više nije znao šta će da radi sa sobom jer se noću nameštaj selio po sobi, cebe je letelo, i onda je gledao u filmovima kako treba staviti nož i beli luk ispod jastuka, i tako je pokušao. Onda mu je jedan drug kazao: "Biblija, Biblija je jedina knjiga koja ti može pomoći." Jednoga dana jedan naš čovek, prijatelj koji prodaje Biblije,

prodavao je po beogradskim kafanama Biblije, i kada je ovaj čuo: "Biblija! Svima prodajem Biblije! Ko god hoće!", kupio je Bibliju i tako sam ja došao u kontakt sa njim i postepeno on se oslobodio ovih problema. Dakle, to je iskustvo mladih.

Na samom početku, dozvolite mi da kažem biblijski stav, kada je u pitanju bioenergija, parapsihologija, spiritizam, vi se sećate da smo u prošlom predavanju o tome govorili. Na osnovu Biblije, ova je misao najvažnija u ovom predavanju, a vi je prihvatite kako god hoćete. Na osnovu Biblije, čovek sam po sebi ili u sebi nema natprirodne moći. Sam po sebi, dakle još jedanput, čovek sam u svojoj prirodi nema natprirodne moći, bilo da je reč o parapsihologiji, bilo da je reč o bioenergiji, bilo da je reč o komuniciranju sa duhovima. Čovek može biti kanal samo dve sile. Prva sila koja može delovati preko čoveka jeste božanska sila. Znači, na osnovu Biblije čovek kao kanal božanske sile može učiniti čudo, ali postoji jedna druga sila koja može delovati na čoveka, to je sotonska sila. Dakle, čovek sam po sebi ne poseduje nadprirodne moći. On može biti samo kanal dve sile, ili sotonske sile ili božanske sile. Dakle, ako jedan sedi u Novosibirsku, a drugi u Filadelfiji i razgovaraju, Biblija će reći da čovek sam po sebi nema moći da komunicira ili da razgovara na taj način sa drugim čovekom. Jedna od ove dve sile je u igri.

Možda da krenemo sa spiritizmom, pa ćete prepoznati neke od tema. Spiritizam svakako danas izgleda kao anahronizam. Mi smo očekivali da će nauka ići napred, da će se ljudi osloboditi svih zabluda, da će jednostavno razgovori sa duhovima nestati i tako dalje. Međutim, danas više nego ikada ranije mi prisustvujemo parapsihološkim pojavama, mi imamo na televiziji priliku da učestvujemo u predviđanju budućnosti. Međutim, to nije ništa novo. Ja imam podatke da je to postojalo već u starim vremenima, u staroj Indiji, Egiptu, Asiriji, Vavilonu, Grčkoj; Rimljani su takođe praktikovali različite vrste spiritizma i paranormalnih pojava. Možda samo nekoliko reči kako je postao moderni spiritizam. Vi shvatate da je tema toliko opširna da mi ovde nećemo pokriti sve pojave detaljno, i govoriti posebno o parapsihologiji, bioenergiji, spiritizmu i tako dalje, ali možda je spiritizam najklasičnija pojava. Naime, smatra se da je moderni spiritizam otpočeo negde 1848. godine u Sjedinjenim Američkim Državama, u državi Njujork. U gradu koji se zvao Hajnsvil živela je porodica koja se zvala Foks i oni su često u svojoj kući čuli nekakvo čudno kucanje. Često se takođe događalo da se nameštaj premeštao, nisu znali šta se zbiva, često su bili uplašeni. Ova porodica Foks je imala dve kćeri. Jedna se zvala Margareta i imala je 15 godina, a mlađa se zvala Katarina i

imala je 12 godina. I jednoga dana je Margareta odlučila da nekako stupi u kontakt sa tom misterioznom silom i onda je upitala glasno: "Ko si ti?" Onda se čuo jedan otkucaj. Da ne pričam sve detalje, uglavnom, majka je kasnije stupila u kontakt i kazala: "Koliko moja starija ćerka ima godina?" Čulo se 15 otkucaja. "Koliko mlađa ćerka ima godina?" Čulo se 12 otkucaja. I tako je porodica Foks počela da komunicira sa duhovima. Kasnije, taj duh se predstavio da je on ustvari duh nekog Čarlsa Rozme i duh im je otkrio da je taj Čarls Rozma bio ubijen i da se njegovo telo nalazi u podrumu. I kada su pozvali policiju, zaista u podrumu je otkriveno telo Čarlsa Rozme. Dakle, to je početak modernog spiritizma. Od tada pa nadalje, iako je spiritizam postojao u celoj ljudskoj istoriji, međutim od tada pa nadalje sve više je pojava spiritizma.

Dozvolite da na samom početku citiram biblijski stav. On je zapisan u 5. knjizi Mojsijevoj, u 18. glavi. Ovo je najvažniji tekst u ovom predavanju, ja neću puno tekstova citirati večeras. 9. stih i nadalje, slušajte pažljivo tekst. Ovaj tekst je pisan 1500 godina pre Hrista, dakle veoma stari tekst. Evo šta kaže biblija: "Kada uđeš u zemlju koju ti Gospod Bog tvoj daje, ne uči se činiti gadna dela onih naroda", dakle ovde je reč o obećanoj zemlji. Bog kaže izrailjskom narodu: "Kada uđeš u zemlju", reč je o Hananskoj zemlji, u tu obećanu zemlju, nemoj činiti ono što je činio narod pre tebe na tim prostorima, "gadna dela onih naroda". "Neka se ne nađe u tebe", ovo je imperativ dakle, "neka se ne nađe u tebe koji bi vodio sina svojega ili kćer svoju kroz oganj", to je bila praksa starih naroda, neka vrsta bogoslužjenja, "ni vračar", molim vas, "neka se ne nađe u tebi", narodu Božjem, "vračar"; ono što sledi je zanimljivo, "ni koji gata po zvezdama". Neka se ne nađe u narodu Božjem onaj koji gata ili predviđa budućnost na osnovu zvezda. "Ni koji gata po pticama", verovatno su neki ljudi proricali budućnost na osnovu kretanja ptica. "Ni uročnik", kaže tekst, "ni bajač", i onda sledi ono što nas interesuje večeras, "ni koji se dogovara sa zlim duhovima, ni opsenar, ni koji pita mrtve, jer je gad pred Gospodom ko god tako čini, i za tavke gadove tera te narode Gospod Bog tvoj ispred tebe. Drži se sasvim Gospoda Boga svojega." "Drži se sasvim Gospoda Boga svojega." Ovo je ključni tekst. "Neka se ne nađe u tebe vračar, ni koji gata po zvezdama, ni koji se dogovara sa zlim duhovima, ni koji pita mrtve, jer je gad pred Gospodom ko god tako čini; drži se sasvim Gospoda Boga svojega." To je jedan od najvažnijih tekstova koji uopšte govori o paranormalnim pojavama.

U Otkrivenju Jovanovom, poslednja knjiga, Apokalipsa Jovana Bogoslova, 21. poglavlje, 8. stih tekst kaže: "A strašljivima i nevernima i

poganima i krvnicima, i kurvarima", i šta, "i vračarima, njima je deo u jezeru što gori ognjem i sumporom, koje je smrt druga." Dakle ovde Biblija jasno proriče budućnost onih koji pitaju mrtve. Ja sam nedavno držao seriju predavanja u hotelu "Ineks" u Negotinu, u mom rodnom mestu, i tamo ima neka poznata vračara, u jednom selu pored Negotina, i mnogi ljudi su mi govorili da su odlazili kod nje. Na primer, jedan čovek na predavanju je ustao i kazao da su mu ukrali volove, i otišao je kod vračare i ona mu je kazala: idi tamo i tamo, i našao je volove na vašaru negde u Čupriji ili Paraćinu koliko sam ja razumeo, nije bitno, dakle pronašao je volove, i čovek kaže: "To je istina Božja." Kako da jednostavno pobegne od toga? Na primer, ja imam jedan francuski časopis koji sam nedavno dobio, i ovde se govori o tome šta je Staljin radio. Ja ću pokušati da vam ukratko prepričam ukratko ovo što je ovde napisao autor. Naime, Josif Staljin jednoga dana je pozvao Volfa Mesinga, hipnotizera, telepatu. U trenutku kada je on to demonstrirao javno, kada je bio na sceni u pozorištu u Gomelju, u Belorusiji, Staljin je želeo da testira moći telepatije, u želji da naturi misli drugim ljudima. On je zatražio od Volfa Mesinga da ukrade sto hiljada rubalja iz Gos banke u Moskvi, da pri tome hipnotiše telepatski čoveka koji je radio na šalteru, blagajnika. I jednog jutra Mesing je došao na šalter u Gos banci sa jednim čistim papirom u ruci. On je usmerio svoj pogled prema blagajniku i mentalno mu zapovedio da mu izda sto hiljada rubalja. Blagajnik je izvršio ovu zapovest bez razmišljanja, nesvesno. Mesing je uzeo novac, izašao je, a napolju su ga čekali Staljinovi ljudi koji su kontrolisali uspeh ili neuspeh ovoga iskustva. Kasnije, kada su se vratili, kaže da su pronašli blagajnika kako u šoku sedi, drži u svojim rukama i posmatra čisti list papira koji je uzeo umesto sto hiljada rubalja.

Jedno drugo iskustvo koje je imao Mesing sa Staljinom. Naime, Staljin je zatražio jednoga dana od Mesinga da bez dozvole uđe u njegovu daču koja je bila negde u mestu koje se zvalo Kunčevo, ali da bi ušao u njegovu daču trebalo je da prođe kroz nekoliko straža, tu je bila prva straža, pa druga straža, telohranitelji, zatim svi kuvari i svi drugi su ustvari bili telohranitelji. Volf Mesing je prihvatio ovaj izazov. Nekoliko dana kasnije, Staljin je radio u dači i iznenada je podigao svoju glavu, kad tu pored njega stajao je Volf Mesing. On je ušao u ovu daču hipnotizirajući telepatski ljude, sve stražare koji su se nalazili, on je mentalno ponavljao sledeću izjavu: "Ja sam Berija, vi me poznajete, zar ne, ja sam šef tajne policije". I naravno kaže autor, ovi ljudi koji su stajali tu dobro su poznavali Lavrentija Popoviča Beriju koji je bio šef milicije, ali u svakom slučaju razlika je bila velika između ova dva čoveka. I autor se pita: koja je to snaga, koja je to

moć koja je mogla sve ove stražare da ubedi da je Volf Mesing ustvari Berija, šef tajne milicije. I kao što sam kazao na početku, ovde autor spominje da se i dan danas raspravlja o tome da li je to naučni metod ili nije naučni metod.

Naime, u drugoj Solunjanima poslanici, u 2. glavi, od 8. do 9. stiha: "Pa će se onda javiti bezakonik, kojega će Gospod Isus ubiti duhom usta svojih, i iskoreniti svetlošću dolaska svojega. Kojega je dolazak po činjenju sotoninu sa svakom silom, i znacima i lažnim čudesima", znači, pred Hristov drugi dolazak biće mnoštvo čuda, ali lažnih čuda. Pogledajte šta je Hristos kazao u svom najpoznatijem govoru, u Jevanđelju po Mateju, u 24. glavi, to je govor o poslednjem vremenu, o vremenu pred Hristov drugi dolazak. Hristos je kazao ovako, 24. stih: "Jer će izići lažni hristosi i lažni proroci, i pokazaće znake velike i čudesa", dakle pred Hristov drugi dolazak pojaviće se lažni hristosi koji će pokazati znake i velika čudesa. Zašto će pokazati te znake? Koji je cilj tih znakova? Koji je cilj? "Da bi prevarili, ako bude moguće, i izabrane. Eto vam kazah napred", kaže Hristos.

Što više iskustava pričam jer i vi sami ste svedoci mnogobrojnih iskustava. Recimo, sećam se u Americi dok sam bio, pratio sam jedan slučaj. Naime, za vreme vijetnamskog rata jedan mladić koji je živeo samo sa majkom je bio odveden u vijetnamski rat. Odavno su izgubili oca, i tako su majka i sin bili vrlo vezani. Živeli su u jednoj lepoj kući, u jednoj lepoj četvrti grada zajedno. Sin je otišao i pošto su bili jako vezani sin se redovno javljao majci. Dakle, pisao je vrlo često, jedanput mesečno a i češće stizala su pisma iz Vijetnama. Ali posle godinu dana, odjedanput pisama više nije bilo. Prošlo je neko vreme i majka je naslućivala da se nešto dogodilo. Jednoga dana ispred kuće u kojoj su živeli došao je vojni automobil i ljudi su joj saopštili da je njen sin bio na jednom teškom zadatku, da je nestao i da svi podatci govore da je on poginuo. Kasnije je došla i sahrana i on je sahranjen sa svim počastima. Onaj članak koji sam ja čitao piše da je majka bila porušena do temelja, kaže da je zapostavila i svoje dvorište i svoju kuću, sebe je zapostavila, više nije pridavala ni svom oblačenju nikakvu vrednost, cela ulica je znala šta se dogodilo, korov je izrastao u bašti, nije bilo tužnije osobe na ovome svetu. Jednoga dana jedan od komšija prolazi i kaže: "Gospođo, znam šta vam se dogodilo, ali mi često razgovaramo sa dušama umrlih i vi možete doći u sledeći utorak i razgovarati sa svojim sinom." Majka je poznavala Bibliju i kaže: "Ne, gospodine, u Bibliji piše da kad čovek umre da se nalazi u nesvesnom stanju. Ja ne želim da učestvujem na vašim sastancima prizivanja duša

umrlih." I komšija je otišao, kazao je: "Dobro." Prošlo je opet nešto vremena i opet je ovaj komšija prošao i kazao: "Sinoć smo ponovo razgovarali, razgovarali smo sa vašim sinom i znate šta vam je kazao? Kazao vam je" to i to, kazao je nešto što su samo majka i sin znali. O, majčino srce je puklo i kazala je: "Doći ću." I otišla je na seansu i tamo je postojao medijum, dakle čovek koji je obavljao određeni ritual, i kad stvarno, iz polumraka pojavljuje se silueta njenog sina. Ona sva drhti i počinje razgovor. "Sine, zar si to ti?" "Da, ja sam, mama." I počinje razgovor, u početku vrlo napeto, ali od tada pa nadalje svakog utorka žena je bila na sastanku i razgovarala sa svojim sinom. Razgovori su postali toliko intimni da su čak planirali šta će popraviti na kući, šta će kupiti, šta će prodati, ponovo je nekako njen sin bio tu. Kad jednoga dana, posle godinu dana otprilike, neko zvoni na vratima. Otvori ona vrata, kad ono njen sin. Ona kaže: "Sine, otkud ti, nismo se dogovorili da se danas vidimo?" Kaže: "Mama, o čemu ti govoriš?" I onda je trebalo vreme da jednostavno sin shvati o čemu je reč. Kasnije je ona tužila ove ljude i vođen je sudski proces. Dozvolite mi da vam postavim pitanje: s kim je ova žena razgovarala na seansama?

Druga Korinćanima poslanica, 11. poglavlje, 13. stih i nadalje: "Jer takvi lažni apostoli i prevarljivi poslanici pretvaraju se u apostole Hristove." I evo teksta koji je za nas zanimljiv: "I nije čudo, jer se sam sotona pretvara u anđela svetla. Nije dakle ništa veliko ako se i sluge njegove pretvaraju kao sluge pravde, kojima će svršetak biti po delima njihovim." Vrlo zanimljivo. Dakle, ja ću još jedanput ponoviti osnovnu verziju biblijskog tumačenja: čovek kao ljudsko biće nema u sebi natprirodne moći. On može biti medij dve vrste sila, ili sotonske sile ili božanske sile.

Kako onda shvatiti mnogobrojne pojave kad čovek umre, ili sanjate ili se nešto događa ili čujete glas te osobe i tako dalje? Postoje naravno dve mogućnosti interpretacije ove vrste pojava. Ako je u pitanju san, može biti da usled velikog stresa koji čovek doživi postoji jedna vrsta snova koji su prirodni snovi. Dakle, čovek tragično preživljava smrt i moguće je da u njegovoj psihi zaista dođe do prisećanja. Ali ako su to vidljive manifestacije, šta u tom slučaju? Po Bibliji, kad čovek umre, vi znate da se čovek nalazi u nesvesnom stanju i čeka Hristov drugi dolazak, čeka sudnji dan. Na osnovu Biblije, to ne može biti taj umrli, to može biti samo onaj ko se "pretvara u anđela svetla". Ja se sećam kad je moja baka umrla pre nekoliko godina, ja sam bio na toj sahrani i sećam se, u kući su bile, to je seoska kuća, stara seoska kuća, i razne slike su bile uključujući i moju sliku kad sam bio dete. I vidim ja odjedanput, sve slike su bile okrenute

naopako i zakačene za eksere. Ja pitam: "Zašto su slike okrenute?" Objašnjenje je bilo nekako da zli duhovi ne vide i te žive i da ih ne povedu sa sobom. Ja kažem: "Moju sliku slobodno okrenite!" I ja okrenem svoju sliku, međutim posle nekoliko minuta vidim da je slika ponovo okrenuta. Postoje srašne predrasude u narodu, razna praznoverja. Ja bih se sada dotakao onog pitanja koje je neko postavio kada je u pitanju crna magija. Vi se možete neslagati sa mnom ali to je biblijski stav, sve vrste paranormalnih pojava, naravno jedan deo magije može biti čista veština, međutim, ako je u pitanju crna magija koja se graniči sa paranormalnim pojavama, nije ništa drugo nego delo nekog drugog. Kako se osloboditi ovih pojava, šta je lek, to je ono što ljudi pitaju, kako da se oslobode? Lek koji sam ja godinama preporučivao ljudima i za koji ja verujem da je dobar lek, to je: čitati Bibliju, staviti Bibliju pored sebe, možda pored kreveta gde spavate i moliti se Bogu. Treba čitati Bibliju, upoznati istinu. Ja nisam odgovorio na pitanje zašto đavo beži od krsta. Đavo ne beži od krsta koliko beži od onoga koji je bio na krstu, od Isusa Hrista. Dakle, ako ste vi zajedno sa Hristom, ovo zapamtite, molim vas, ako ste zajedno sa Hristom i u vezi sa živim Bogom, niko, ni jedna paranormalna sila ovoga sveta vam ama baš ništa ne može, budite u to sigurni. Hristos je naš zaštitnik i nemojte se bojati ni jedne parapsihološke sile ako ste sa Hristom, ako ste sa Bogom. Ja znam neke mlade koji su dolazili na sastanke gde se vršilo razno prizivanje duhova i kažu: "Kad si ti ovde, onda neće da ide čašica." Naravno jedni su mi kazali: "To je izmišljotina, to nije ništa." Kazali su mi: "Čašicu gura čovek prstom" i tako dalje. Međutim, druga grupa ljudi, mnogi su mi kazali kao da tri tone u toj čašici ima, dakle neko je drugi, i moguće je da je neko drugi, moguće je i jedno i drugo. Međutim ponovo kažem, ako ste sa Bogom i sa Hristom, nema straha ni od čega.

Kada je u pitanju astrologija, dozvolite mi da i tu kažem nekoliko reči. Ako čitate izveštaj o stvaranju, vrlo brzo ćete zaključiti da stvaranje Sunca, Meseca i zvezda, dolazi četvrti dan, a pre toga se kaže: "I bi večer, i bi jutro, dan prvi." Ne samo to, u trećem stihu se kaže: "Neka bude svetlost"? Kako su mogli da budu dan i noć ako nisu postojali Sunce, Mesec i zvezde? Veoma ključno pitanje. I naravno, postoje različite interpretacije ovog teksta, neki su se trudili da u ovom tekstu pronađu naučne podatke i tako dalje. Stav većine teologa koji zastupaju jednu središnju teološku misao jeste da cilj prve glave Prve knjige Mojsijeve nije da nam odgovori na pitanje "Kako? Kako je Bog stvarao?" Dakle neki u ovom tekstu žele da pođu od teksta i da dođu do spoznaje "Kako? Kako je Bog stvarao, koje vrste hemijskih sastojaka je koristio, šta je to Bog radio, kako je On stvorio

ovu vrstu?" Cilj ili namera teksta, to je jedno biblijsko hermeneutičko pravilo, nije da odgovori na pitanje "kako?", nego na pitanje "ko?" Biblija odgovara u prvoj glavi Prve knjige Mojsijeve na pitanje "ko je stvoritelj?" Bog je Stvoritelj. I naravno, pitamo se zašto je onda stvaranje Sunca, Meseca i zvezda stavljeno tek u 4. dan? Evo zašto. Zato što je sunce kao bog bilo najveći bog starih naroda, u Egiptu se zvalo Re ili Ra, u Vavilonu Šamaš, u Persiji Mitra. Ja se sećam da sam video jedan hram u Sloveniji koji je posvećen bogu suncu, bogu Mitri. Postoji jedan celi grad koji je u kamenu izgrađen, koji se zove Petra, koji je posvećen bogu suncu. Ljudi su vekovima posmatrali to sunce kako se pojavljuje i kako obasjava ovu zemlju i zato su obožavali boga sunca. I mesec je smatran božanstvom ali u mnogo manjoj meri, dok je za zvezde smatrano da su to skloništa za nečiste duhove. Najveći rizik za narod Božji, Izrailj, koji je Bog želeo da sačuva za sebe, koji je Bog želeo da vodi svojim putem, putem istine, bio je da i narod Božji počne da veruje da je sunce zaista bog. Zato je pisac Prve knjige Mojsijeve, u želji da sačuva narod svoj od idolopoklonstva ili služenja onome što ustvari nije Bog, zapravo Bog je Mojsija nadahnuo da napiše da su Sunce, Mesec i zvezde stvoreni tek četvrtoga dana. Zanimljivo je da u originalnom tekstu se čak i ne spominju imena Sunce, Mesec i zvezde. Da li ste zapazili? Ako imate Bibliju pogledajte, to je 16. stih prve glave. Zašto se ne spominju imena? Zato što, po starim verovanjima, spomenuti ime nečega značilo je dati mu određenu vrednost. Mojsije nije ni to želeo, nego je kazao ovako: "I stvori Bog dva videla, videlo veće da upravlja danom i videlo manje da upravlja noću, i zvezde." Zašto? U originalu piše: "Stvori Bog dve lampe", kao da ih je Bog zakačio tamo negde u svemiru. Ovo je vrsta demitologizacije, kako to nazivamo u teologiji, dakle oduzimanja mitskog elementa onom čemu su ljudi pridavali božansku vrednost. Naime, Mojsije kaže: "Vi, narod izrailjski, znajte da su Sunce i Mesec samo lampe koje je Bog stavio u svemiru, to nisu bogovi, kao ni zvezde je Bog stvorio." Zato Bog stavlja stvaranje Sunca, Meseca i zvezda u 4. dan. Da ih je stavio u prvi dan, verovatno bi Izrailjci mogli da pomisle da su to božanstva. Kako je sve onda moglo da postoji? Cilj biblijskog teksta nije da odgovori na pitanje "kako?" Cilj biblijskog teksta jeste da kaže da postoji Bog koji je Stvoritelj, i On je stvorio te lampe koje obasjavaju, Sunce, Mesec i zvezde. Dok su za stare narode zvezde bile skloništa za nečiste duhove, trebalo je čekati naš vek pa da zvezde postanu bogovi. Da li je to istina? Danas više nego ikada ranije ljudi posmatraju kretanje nebeskih tela i na osnovu toga proriču budućnost. Biblija kaže: i zvezde, male lampice, Bog je stvorio, On je Stvoritelj, On

upravlja ljudskom istorijom. Dobro je možda da čitamo još neki biblijski tekst, koji bih ja želeo da podvučem večeras. U Prvoj knjizi dnevnika, u 10. glavi imamo jedan zanimljiv tekst, 13. stih; ovde je reč o prvom jevrejskom caru koji je odlučio jednoga dana da konsultuje duhove. Možemo čitati taj tekst, ali pogledajte šta Biblija kaže: "I tako pogibe Saul za bezakonje svoje, koje učini Gospodu što ne sluša reči Gospodnje i što traži da pita duh vračarski." Saul je poginuo, kaže Biblija, jer je tražio da pita duh vračarski. Saul se našao u jednoj teškoj situaciji, ali nije poznao budućnost, i tada je jednostavno želeo da sazna budućnost; i onda je pokušavao i pitao Boga, ali Bog mu nije želeo odgovoriti jer on više nije živio životom po Božjoj volji. Kada je video da se nalazi u toj situaciji, on je otišao kod jedne vračare.

Pitanje koje ostaje ovde, na koje moramo odgovoriti jeste sledeće: kako to da odete kod vračare i ona vam kaže budućnost? Kako to da je kazala gde se nalaze volovi ovom čoveku? Biblijski stav je da samo Bog poznaje budućnost, Bog dakle poznaje budućnost, on poznaje celi naš život. Postoji drugo biće o kome smo govorili, koga nazivamo sotona. Sotona ne poznaje budućnost, ali sotona je duhovno biće, vrlo moćno biće, na osnovu Biblije, koje poznaje kretanje ljudske istorije, koje poznaje iskustva svih ljudi na ovom svetu, koje poznaje prošlost, koje poznaje sadašnjost. Na primer, ako vi odete kod vračare, ona će vam reći i ko ste, i odakle ste, i kako vam se zove čukundeda, i neke tajne koje samo vi znate u životu i niko drugi, i vi ćete biti apsolutno šokirani. Sotona poznaje prošlost i sadašnjost, ali sotona ne poznaje budućnost. On pogađa budućnost, i neki put pogodi. Većina biblijskih teologa smatra da on nagađa budućnost i zato neki put pogodi, a neki put ne pogodi. Dakle, sotona nagađa budućnost. Bog je jedini koji poznaje budućnost i zato nemojte biti iznenađeni ako vam neko otkrije tajnu o vama. Međutim, ja ponovo ponavljam, ako ste sa Bogom, ako ste sa Isusom Hristom, ako se molite Bogu i ako čitate Njegovu Reč, nema straha za verno Božje dete, i to je najlepša sigurnost.

Koji je lek koji nam Biblija daje, lek za sve paranormalne pojave? Lek se nalazi zapisan u poslanici Jakovljevoj, 4. glava, 7. stih, Jakov je bio Hristov polubrat, tekst kaže: "Pokorite se dakle Bogu, a protivite se đavolu, i pobeći će od vas." Ja bih od srca vama, mladići i devojke, a i vama starijima savetovao, da pokoriti se Bogu znači verovati Bogu, živeti sa Bogom, živeti po volji Božjoj, ne po onome što ljudi govore već po onome što je Bog napisao u Bibliji; to znači pokoriti se Bogu. Na taj način mi ćemo sebe odstraniti od sotonskih sila. Ja imam isečke iz nekih novina, ja

verujem da ste ih i vi videli, na primer: "Danas jedinstven naučni ogled. Posetioци centra Sava, čitaoci našeg lista, televizijski gledaoci, a naročito obdareni pojedinci razmenjivaće misaono-duhovne poruke između Beograda i Novosibirska". Biblijski ovo ne stoji, molim vas. "Ponovo misaoni most", ili na primer, Politika je pisala: "Parapsihološki kontakt preko okeana. Uspostavljeni parapsihološki transkontinentalni kontakti između Novosibirska i Filadelfije, kako razgovaraju Sibirци i stručnjaci instituta u Pensilvaniji. Postoje mesta na zemlji sa kojih se lako uspostavljaju veze. Sta su radile vojne i druge tajne službe", i tako dalje. Biblijski, čovek nema natprirodne moći kojima može raspolagati, osim ako mu ih da Bog ili sotona. Čovek može imati natprirodne moći, na primer: mnogi ljudi su se molili i dogodilo se čudo. U tom slučaju čovek je svestan da to nije on koji ima tu moć, nego da je to Bog koji koristi čoveka da preko njega utiče na druge ljude. "Pokorite se dakle Bogu, a protivite se đavolu, i pobeći će od vas."

REINKARNACIJA

U prošlom predavanju smo govorili o paranormalnim pojavama i kao što sam kazao, moramo biti vrlo obazrivi, pažljivi, i uvek iznova pitati se da li je to volja Božja, da li je Bogu potrebno da se otkrije ljudima na takav način? Mi u ovom predavanju idemo u jedno područje za koje znam da ste mnogi od vas zainteresovani. Ja imam prijatelje budiste, ja znam razlike, neslaganja, ja znam da mnogi od vas ćete imati svoja gledišta. Ja vas molim, prihvatite razlike, dobro je što svi ne mislimo na isti način. Ovo što ću vam ja reći jeste pokušaj da se sa biblijske tačke gledišta kritički osvrnemo na teoriju o reinkarnaciji.

Pre nego što dođemo do same teorije o reinkarnaciji, ja ću pokušati da u nekoliko reči, uvodnih reči, kažem nešto o počecima hinduizma i budizma. Verovatno znate da hinduistička religija ima svoje početke negde u dve hiljaditoj godini pre Hrista, dakle veoma stara religija, jedna od najstarijih. Mi tada govorimo takođe i o postojanju jevrejske religije ili monoteističke religije koja je zapisana u Bibliji. Naime, plemena koja su živela u dolini Indus u severnoj Indiji imala su u to vreme politeističku religiju. Ja verujem da sam objasnio šta znači reč "politeizam". Znači verovanje u mnoštvo bogova ili božanstava. Ova plemena koja su živela u dolini Indus su kasnije bila osvojena od strane različitih armija, vojski, koje su došle iz centralne Azije. Plemena koja su dolazila imala su različite vrste religije, uglavnom je to bila neka vrsta naturalističkog pogleda na svet. Dakle ovi ljudi su više obožavali prirodu nego bogove. Kasnije je došlo do neke vrste mešavine politeističke religije plemena koja su živela u dolini Indus i ovih naroda koji su došli sa severa, iz Azije. Rezultat je bio nastanak jednog čitavog lanca božanstava, bogova i boginja, i to su početci hinduizma. Period koji sledi iza ovoga, kako kažu istoričari, jeste period koji je doneo religiju koja je bila mnogo više filozofska. U taj period spada i nastanak prvih indijskih ili hinduističkih spisa, koje nazivamo Apanišade. One počinju postepeno naglašavati jedan jedini princip koji ujedinjava čitavu realnost ljudsku i ovaj princip je, kao što vi svi znate, panteistički princip; on se naziva "brahman". Panteistički, jer "pan teos", znači "svuda bog". Veruje se da su delovi tog principa "brahmana" koji ujedinjava čitavu realnost prisutni u svemiru, dakle u mnogim entitetima svemira. U ovom periodu dolazi i do rađanja ideje o reinkarnaciji. Dakle, ona ima svoje korene u hinduizmu.

Možda da spomenem samo nekoliko elemenata, jer postoje ljudi među vama, znam da ste mnogi od vas dobri specijalisti za ovo, ali postoje i oni koji nisu upućeni u toj meri, zato evo još nekoliko podataka. U hinduističkoj religiji i danas postoji veliki broj različitih pravaca, različitih shvatanja, tako da

je vrlo teško načiniti generalizaciju. Ja sam danas ponovo čitao literaturu koju sam dobio i pokušao sam da nekako nađem neki princip koji bi ujedinio sve te pravce. Dosta je to teško, ipak čini mi se da postoje neki elementi koji su fundamentalni hinduizmu uopšte. Vi znate da se učitelji hinduizma nazivaju "guru" i ovi ljudi su vrlo bitni za hinduizam. Oni se razlikuju od učitelja u hrišćanstvu, jer hinduistički spisi se ne mogu biti shvaćeni čitanjem, smatra se, nego moraju biti podučavani od strane učitelja hinduizma, dakle od gurua. Ovi ljudi se smatraju svetima i neke od njih pristalice hinduizma obožavaju i posle njihove smrti. Ono što oni uče jeste da je čoveku potrebno oslobađanje od beskrajnog kruga reinkarnacija. Spasenje je u oslobođenju od tog kruga reinkarnacija. Dakle ovde je jedna mala razlika, odmah da spomenemo, kada je u pitanju hrišćanstvo i učenje o reinkarnaciji; koncept istorije u hinduizmu i kasnije u budizmu jeste cirkularne prirode, dakle postoji neka vrsta večnog kruga gde se ponavljaju određene stvari.

S druge strane, u hrišćanstvu koncept istorije je linearne prirode. Znači na osnovu biblijskog koncepta istorije ovaj svet ima svoj početak, on nije proizvod slučaja, on ima svoju progresiju i ovaj svet ima svoj kraj. Istina je da postoje, što smo govorili pre nekoliko večeri, tipovi (slučajevi) gde Bog deluje u ljudskoj istoriji, i na taj način Bog pokazuje kakvo će biti Njegovo delovanje na kraju istorije čovečanstva.

Dakle, jedna od prvih postavki hinduizma jeste da je potrebno da se čovek oslobodi od tog beskrajnog kruga reinkarnacija koji se naziva "samsara", koji je rezultat karme i ovo je reč koja se često koristi. Karma je dakle zakon o uzročno-posledičnom redu stvari. To znači da je naš sadašnji život rezultat naših reči i naših dela, onih koje smo živeli u našim prošlim životima. Oslobođenje ili "mokša" se postiže kada individua shvati da "atman", to jest "ja" ili "moje biće" je isto kao i "brahman", dakle, apsolutno biće od kojega sve potiče. Ovo je vrlo važna misao. Dakle ako sam ja "atman", "moje biće" ili "deo moga bića" bolje rečeno, oslobođenje će se dogoditi u onom trenutku kada ja shvatim da sam ja ustvari isto što i "brahman". Znači ja sam deo tog svemirskog principa koji sve ujedinjuje, ovo je božanski elemenat u čoveku. Drugim rečima, svaki Hindus ili onaj koji sledi ovakvo shvatanje mora shvatiti da je on ustvari Bog, da je on deo Boga, da je taj bitni element njegove prirode deo Boga. Ovo shvatanje, smatra se, može se postići jednom od određenih metoda.

Kako dakle izbeći iz tog kruga, kako shvatiti da je deo "atmana" deo "brahmana"? Postoje različite metode i jedna od metoda, prva koju sam ja pronašao jeste "inana joga". To je spasenje putem poznavanja starih spisa i

meditacijom. Dakle, čitanjem starih spisa i meditacijom čovek će shvatiti da je bitni element njegove prirode isto što i princip koji ujedinjuje celi svemir. Drugi metod je "bakti joga". To je spasenje putem predanja jednom od mnogobrojnih hinduističkih božanstava, dakle, čovek se predaje Bogu. Treći način je "karma joga", to je spasenje delima, kao što su različite ceremonije, kao što je post, kao što su hodočašća koja moraju biti činjena bez pomisli o nagradi. Čovek ne sme da misli o nagradi kada ide na hodočašća i kada čini neko od ovih dela. Svaka od ovih metoda, dakle i inana joga i bakti joga i karma joga, će u određenoj meri uključiti i "rađa jogu". To je tehnika meditiranja koja uključuje kontrolu tela, disanja i misli. Ovo je idealni hinduizam, utisak je koji sam ja stekao. Zato vas molim, želim da poštujem sve vas koji imate ovakva shvatanja, poštujujte i vi moje shvatanje, dakle, moje utiske koje sam stekao čitajući literaturu o hinduizmu. Ovo što sam izneo je idealni hinduizam, međutim, hinduizam koji ljudi praktikuju sastoji se, čini mi se, od mnoštva praznoverja, legendarnih priča o bogovima i okultnih praksi. Ja sam namerno u prošlom predavanju govorio o spiritizmu, okultizmu, dakle o nekromaniji, oneromaniji, hepatoskopiji, astrologiji i o različitim pojavama za koje verujem na osnovu Biblije, ne na osnovu svoje zdrave pameti, da su negativne pojave. U različite forme hinduizma su takođe uključene okultne nauke.

Ono što sam pronašao bez želje da budem sarkastičan, ja imam puno poštovanje za sve vas koji u to verujete, zanimljivo je recimo da su mnogi guru danas to zbog materijalnih razloga. Ja sam otkrio da je guru Bagvan Šri sakupio na desetine Rols Rojsa kao poklone od svojih sledbenika. Pronašao sam takođe da su Bitlsi, svi znate grupu pevača, bili duboko razočarani Maharaši Maheš jogijem, kada su saznali da je on mnogo više zainteresovan za telo jedne od devojaka na partiju gde su bili prisutni zajedno, nego za duhovne stvari. Oni su priznali: "Načinili smo grešku jer smo sledili ovoga vođu."

Nekoliko reči i o Budi, posle ovoga. Buda, samo ime "Buda" znači "prosvetljeni, neko ko je bio prosvetljen". Njegovo pravo ime je Sidharta Gautama, on je rođen oko 560. godine pre Hrista, rođen je u porodici višeg socijalnog ranga. Svoje rane godine proveo je u vrlo ugodnom životu, tako da je tek u dvadesetim godinama shvatio da u svetu postoji velika patnja. Učio je sa učiteljima hinduizma i praktikovao je asketizam neko vreme, a onda je shvatio da nijedna krajnost nije dobra. On je zatim izabrao put meditacije. Dok je jednoga dana meditirao pod drvetom smokve, kaže da je dobio prosvetljenje i dostigao stanje nirvane. Spisi i reči koje se pripisuju Budi, za koje se veruje da je Buda autor, zapisane su oko 400 godina posle

njegove smrti, tako da neki stavljaju pod veliki znak pitanja verodostojnost tih spisa. Buda je umro negde oko 480. godine pre Hrista od hrane koja je bila zatrovana. Sidharta Gautama, dakle taj prosvetljeni čovek za koga verujem da je imao puno pozitivnih elemenata i težnje za duhovnim, razvio je religiju koja se u mnogome razlikuje od judeizma i od hrišćanstva. Budizam je ustvari otpočeo kao neka vrsta reformacije unutar hinduizma. Želja Bude je bila da reformiše određene stvari jer je shvatao da je hinduizam sve više i više bio ispunjen praznoverjem i okultizmom. Da bi to ispravio, Buda je odbacio rituale i okultizam iz hinduizma, i razvio religiju, ja sam to kazao pre nekoliko večeri, koja je u svojoj biti, bar u prvoj formi, smatraju istoričari, bila ateistička. Kasnije, forme budizma će se vratiti hinduističkim bogovima. Njegova osnovna verovanja mogu biti rezimirana u četiri plemenite istine, dakle četiri plemenite istine koje su neka vrsta rezimea onoga što je Buda učio. Prvo, Buda je kazao: "život je patnja". Drugo: "patnja je prouzrokovana željama za uživanjem i prosperitetom". Treće: "patnja može biti pobeđena odstranjivanjem ili eliminacijom želja". Četvrto: "želja može biti odstranjena osmostrukom stazom", i on je naveo tu stazu. Ova staza uključuje sistem religioznog vaspitanja kao i moralne principe budizma. Cilj svih budista nije nebo kao što je to u hrišćanstvu, dakle doći u jedan novi svet i biti sa Bogom. Cilj je biti u nirvani ili odstranjenju svake patnje i svake želje iz čoveka. Liberalna struja unutar budizma smatra Budu spasiteljem, dakle bogom, pridaju mu božanske atribute. To je "mahajana" budizam. Međutim, "teravada" budizam s druge strane smatra da Buda nikada sebe nije smatrao božanskim bićem. Evo toliko o uvodnim rečima, kada je u pitanju hinduizam i budizam. A sada ćemo krenuti na jedan mali pokušaj da kažemo nekoliko reči o reinkarnaciji.

Stotine miliona ljudi veruje u reinkarnaciju. Ja sam začuđen brojem intelektualaca, pogotovo u Beogradu vi ćete naći masu intelektualaca koji prihvataju teoriju o reinkarnaciji i smatraju da se teorija o reinkarnaciji može pomiriti sa biblijskim učenjem. To je verovatno zato jer ne poznaju dovoljno Bibliju, to je moj zaključak. Ja sam imao priliku da učestvujem na nekoliko tih tribina i razgovora, gde sam ja učestvovao sa biblijske tačke gledišta i gde su učitelji budizma govorili o reinkarnaciji. Ja ne kažem da sam ekspert, ovo nije moja ekspertiza, zato vas molim oprostite. Ja sam teolog i teologija je moje područje, ali ovo je pokušaj da sa biblijske tačke kažem svoje mišljenje o reinkarnaciji. Oni koji veruju u reinkarnaciju, to nisu samo hinduisti ili budisti, nego su to pristalice različitih filozofija ili religija istočnjački obojenih kao na primer: antropozofija, teozofija, svesnost Krišne ili drugi pokreti. Imam staru statistiku, nisam uspeo da pronađem novu, međutim, 21%

Evropljana, od kojih su 1/4 hrišćani, takođe prihvataju reinkarnaciju. Takođe i mnogo onih koji su preokupirani potrebom života bližeg prirodi, koji se okreću prirodnim lekovima, terapijama, ekolozi, ja mislim da 90% ekologa veruje u teoriju o reinkarnaciji, a videćete malo kasnije zašto.

Da pokušamo da definišemo učenje o reinkarnaciji. Reinkarnacija je verovanje po kome je sadašnji život pojedinca samo jedna od mnogobrojnih inkarniranih formi koje on, čovek, mora odenuti na svom putu ka savršenstvu. Smrt nije pravi kraj života, nego je to u isto vreme kraj jedne inkarnacije i početak jedne druge inkarnacije. Te sukcesivne inkarnacije mogu obući formu svega što trenutno živi na zemlji, dakle, sledeća naša inkarnacija može biti u formi biljaka, insekata, ptica, životinja ili čoveka. Forma koju će čovek obući u svojoj sledećoj inkarnaciji zavisi od kreativnosti duše, kao i od principa karme po kome je sadašnji život nagrada ili kazna za pređašnji život koji je čovek živeo. Ovaj proces ima za cilj dolazak u stanje savršenog života oslobođenog od tela i to može biti ponavljano. Ja imam cifru koju sam proveravao, za koju mi je jedna moja dobra prijateljica kazala da nije ispravna. Ja sam proveravao literaturu koju ja imam i tamo stoji to; dakle, postoje razlike. Tvrdi se, to je zapisano u starim hinduističkim spisima, da broj sukcesivnih inkarnacija može dostići vrednost od 8.400.000 (osam miliona i četiri stotine hiljada) sukcesivnih inkarnacija. Moja prijateljica smatra da je ovo broj formi koje čovek može obući, ako sam je dobro razumeo. Ovo nije neka toliko važna stvar, da li je to 8.400.000 sukcesivnih inkarnacija ili to čovek na tom svom putu ka savršenstvu može odenuti veliki broj formi.

U prvom delu, dozvolite mi da spomenem prednosti, zašto je teorija o reinkarnaciji toliko popularna i toliko prihvatljiva za mnoge ljude. I zaista, ona ima prednosti kada je u pitanju čovek i život koji čovek živi na ovoj zemlji. Prvo, ova teorija pruža rešenja za različite preokupacije čoveka koji se susreće sa smrću. Smatram da je smrt jedan od najbolnijih ako ne i najbolniji fenomen ljudskoga života. Ja sam spomenuo u nekom od prošlih predavanja da je osnovna potreba čoveka da živi, postoji ta želja; dokle god u čoveku postoji zdravlje, čovek želi da živi. Međutim, kako da čovek reši fenomen smrti? Ja ponavljam da je filozofija egzistencijalizma, koja je uglavnom dete ovoga veka, filozofija koja takođe pokušava da odgovori na ovaj suštinski problem, problem smrti. Ranije se govorilo o realnosti, o svemiru i tako dalje. Međutim, Sartr, Kami, Kjerkegor, Hajdeger i drugi su počeli odjednom da razvijaju sistem filozofske misli koja počinje od čoveka, koja govori o njegovim suštinskim problemima, o smrti, o smislu života. I zaista nijedna filozofija nije našla toliki odjek u ljudima kao filozofija

egzistencijalizma, čini mi se danas. Na primer, uzmite Kamijevog "Stranca" ili druga dela koja su nastala u ovom veku. Teorija o reinkarnaciji pomaže u mnogome da čovek reši problem smrti na jedan bezbolan način. Šta to znači? To znači, ako je neko od vaših milih i dragih umro, nema potrebe brinuti se za naše mile i drage koji su umrli. Oni u stvari nisu mrtvi, oni su samo promenili formu svoga života. Ako je njihov život sadržavao moralne vrednosti, budimo bez straha, oni su nagrađeni jednim novim, ugodnijim životom, a možda čak i savršenim životom, jer ko zna nije li ovaj život koji smo mi poznavali bio poslednja reinkarnacija pre apoteoze ili pre spajanja sa "brahmanom". Ako mislimo da je potrebno da načine još neki napredak, oni će za to imati prilike u njihovom budućem životu, jer veliki broj mogućnosti postoji za svakog čoveka. Strpljenje, to je stvar vremena.

Dakle, vrlo je to ugodno, i teorija o reinkarnaciji rešava na jedan radikalno način problem ljudske smrti. Odmah da kažem, možda ću zaboraviti kasnije, da se ovde Biblija radikalno razlikuje od teorije o reinkarnaciji. Po Bibliji čovek ima danas, svoje danas. Danas je dan spasenja, danas je vreme za ono što čovek želi da učini, danas je trenutak da se čovek pokaje za ona zla koja čini, jer posle smrti, pričali smo u nekom od prošlih predavanja, nema mogućnosti da čovek menja nešto u svom životu posle smrti. Biblija ne govori o velikom broju mogućnosti da čovek menja svoj život. Velika biblijska istina jeste "danas, sada". "Danas ako glas Njegov čujete, ne budite drvenastih srca" - kaže Biblija. Ja ovde vidim strahoviti sudar ova dva koncepta. U teoriji o reinkarnaciji vi ćete imati bezbroj mogućnosti. Biblijski tekst kaže: "danas, sada". Danas pred sobom imaš vreme da menjaš ono bi želeo da promeniš.

Druga pozitivna i privlačna strana teorije o reinkarnaciji jeste takozvani moralni ili etički aspekt. Naime, kako ne biti solidaran sa celinom živoga sveta koji živi oko nas, bilo da je reč o biljkama, životinjama ili ljudima, jer ne postoje granice među njima? U svakom od ovih entiteta, i u biljkama, i u životinjama, postoji deo božanskog. Ovo je dakle panteističko shvatanje, postoji deo božanskog, kako onda ne biti solidaran? Konačno i mi sami možemo obući formu, jednu od tih formi u svom budućem životu. Ako se to nije dogodilo u našim predhodnim egzistencijama to se može dogoditi u budućim, jer ko zna nećemo li mi doći na red da postanemo biljka, životinja ili čovek. I zaista ovaj stav podstiče ljude na jednu pozitivnu akciju, da budu solidarni sa celinom živoga sveta. I zato sam ja kazao na početku, teško je ne biti pristalica reinkarnacije ako se bavite ekologijom, ako ste borac za prirodu, ako ste zaštitnik životinja, ako ste antirasista. Jer ako svi ljudi imaju

deo božanskog u sebi, onda ne možete reći da je jedna rasa manje vredna od druge, i to je lepo, ja sam za to sto posto.

Ukratko, vi ćete biti za život u svim njegovim formama, pozitivna strana. I više od toga. Pravda tu nalazi svoje zadovoljenje jer naša budućnost zavisi od našeg prezenta. To je čak i strpljiva pravda jer nam ona daje više od jedne mogućnosti, više od jedne šanse. Reinkarnacija nam dakle daje sigurnost da ćemo imati onoliko prilika koliko nam je potrebno da bismo stigli na cilj. Ustvari, čini mi se da nam ona garantuje da ćemo svi stići na cilj. Ovo nije učenje Svetoga Pisma. Biblija kaže da nećemo svi stići na cilj, na žalost. Biblija uči da čovek nema mnogostruke mogućnosti da menja ono što je loše u njegovom životu. On ima samo jedan život i on ne poznaje svoju sutrašnjicu. Dakle, ovde postoji radikalna razlika. Međutim, kao što sam kazao, druga velika prednost teorije o reinkarnaciji jeste solidarnost sa celinom živog sveta.

Konačno, reinkarnacija nam omogućava da objasnimo fenomene koje van religije ne bismo mogli da objasnimo, misteriozne fenomene. Ja verujem da ste svi vi čuli da postoje osobe koje se sećaju svojih prošlih života. Ja se sećam, čitao sam da neka žena smatra da je ona bila kći faraona, da je živela na dvoru faraona. Seća se kako je sve to bilo, i tako dalje. Na primer, ja imam zapisan slučaj koji sam pričao i ranije, o jednoj devojčici iz jedne indijske porodice koja je vrlo brižno praktikovala svoju religiju. I kada je imala samo 6 godina, jednoga dana je iznenada počela da priprema jelo sa goveđim mesom, dok se u toj kući nikada nije jelo meso a posebno ne goveđe. I drugi čudni fenomeni su se događali koji su odavali utisak da se radi o odrasloj osobi koja ima sasvim različite životne navike i potpuno je različita od porodice u kojoj je odrasla. Jednoga dana, devojčica je kazala da njena prava porodica živi blizu železničke pruge, tamo daleko. Njeni roditelji su je odveli kod psihijatra koji ju je saslušao. Konačno, posle indikacija koje je ona dala, odveli su je u selo u kojem ona nikada ranije nije bila. Ona je prepoznala i identifikovala kuću svoje prave porodice, dakle, to su bile njene reči. Kada su razgovarali sa članovima ove porodice saznali su da je devojčica istog imena izgubila život u železničkoj nesreći pre nekoliko godina. Od tada, u celom selu se čvrsto veruje da je ova devojčica reinkarnacija umrle devojčice od pre nekoliko godina. Dakle, treća dobra odlika teorije o reinkarnaciji jeste što nam pomaže da objasnimo na jedan dosta prihvatljiv način različite fenomene koje naizgled drugačije ne možemo objasniti. Ja smatram da možemo objasniti ove fenomene i sa biblijske tačke gledišta. Što se tiče nauke, kazao sam, ona je na svoj repertoar stavila nekoliko slučajeva bez zaključka da oni potvrđuju realnost reinkarnacije i

zato nauka smatra da ovo ostaje u domenu religioznog i filozofskog. To je što se tiče pozitivnih strana reinkarnacije.

Sada ćemo pokušati da se sa biblijske tačke gledišta kritički osvrnemo na teoriju o reinkarnaciji. Ali mi ne možemo uzeti Bibliju i reći da u Bibliji piše da reinkarnacija nije tačna. To bi bilo nepošteno prema ovoj teoriji. Zato ćemo pokušati da uđemo unutar samog filozofskog sistema teorije o reinkarnaciji i pokušaćemo da kritički posmatramo unutrašnji sklad, unutrašnju harmoniju ove teorije. Ovo je vrlo važno, vi koji studirate filozofiju. Dakle, ako biste sada pokušali da kritikujete indijsku filozofiju Biblijom, to bi bilo nešto slično kao poistovetiti jabuke i narandže, dve različite stvari. Zato je dobro, kada govorimo o teoriji o reinkarnaciji, da jednostavno sa tačke gledišta ove teorije pokušamo da se kritički osvrnemo. Iako nam reinkarnacija izgleda kao jedan od najinteresantnijih pokušaja ljudskih stvorenja da objasne fenomen ljudske smrti, ona ipak, smatram, ne odgovara na neka osnovna pitanja zadovoljavajuće.

Prvo, zašto su slučajevi sećanja na predhodni život izuzeci? Istorija živih bića na našoj Zemlji je suviše duga da bi se mislilo da velika većina ljudi koji danas živi, živi u prvoj inkarnaciji pa nemaju sećanja na prošle živote. Ako uzmete samo biblijski koncept ljudske istorije, dakle po tome mi živimo nekih 6 hiljada godina na ovoj Zemlji. Dakle čovečanstvo postoji već dosta dugo. Mi bismo na taj način morali da budemo ko zna koja generacija, dakle mi nismo prva generacija, mi smo možda dvestota generacija. Zašto je onda sećanje na prošle živote ograničeno na jednu grupu ljudi? Iako znam da se neki neće sa mnom složiti, ali to je moj zdrav razum koji mi govori da je čitav sistem teorije o reinkarnaciji osnovan na činjenici da bi svako postojanje trebalo da bude jedno dragoceno iskustvo, da ne činim te greške koje sam činio u prošlom postojanju, da mogu jednostavno da napredujem na tom svom putu ka savršenstvu. Ako se pak uopšte ne sećam, kao što je to moj slučaj recimo, prošlih inkarnacija, kakva je onda logika svih mnogostrukih, mnogobrojnih reinkarnacija? Kako ćemo napredovati na osnovu korisnih iskustava koje smo stekli u prošlom životu?

Drugi problem, koji je po meni još teži, jeste sledeći: ako smo mi danas ne znam koja inkarnacija, i ako smo živeli mnogobrojne prošle živote, morao bi u istoriji da postoji moralni progres. Znači, ako smo mi ko zna koja inkarnacija, mi imamo već dovoljno iskustava iza nas, moralo bi onda da postoji moralni progres u čovečanstvu. Međutim, ne samo da nema progresije, nego postoji degeneracija morala, ja vam to sa sigurnošću tvrdim. Ja sam imao prilike da živim u mnogim evropskim gradovima i znam, i mi sami vidimo danas da se više ne haje za pravdu i istinu, ni za određene

moralne principe u životu. Čovečanstvo silazi na dole i mi se iščuđavamo ovde u Srbiji šta se to događa za zapadnim svetom, koji je nekada, smatrali smo, bio simbol nekakve pravde, a danas više nema pravde. I nema je. Ne samo da ne postoji progresija, nego postoji srozavanje morala. To je ista stvar sa teorijom o evoluciji. Ako je evolucija tačna, mi bismo morali da napredujemo na moralnom polju. Na žalost mi silazimo dole. Bojim se da je reinkarnacija samo jedna obeshrabrujuća teorija, jer živeti i ponovo živeti milione sukcesivnih inkarnacija bez konstatacije napretka, bez da postoji napredak, izgleda mi kao onaj Sizifov posao. Znae grčki mit o Sizifu, koji se mnogo puta penje uz onu stenu, da bi ponovo pao dole.

Drugi problem koji ja imam sa teorijom o reinkarnaciji jeste depersonalizacija. I ovde znam da se vi koji ste upućeni ne slažete sa mnom, ali dozvolite da iznesem svoje mišljenje. Ako nemam sećanje na prošle živote, da li sam ustvari to ja koji ponovo živim? Nije li to ustvari život lišen svih karakteristika vezanih za moju ličnost, možda? Život se dakle nastavlja u nekoj drugoj formi. U redu, ja sam tu čitao, jedan element je uvek konstantan, drugi se menjaju. Međutim, praktično za mene to je važna stvar. Svakako moja ličnost nije savršena, ja nisam savršen čovek, moja ličnost nosi u sebi mnogobrojne slabosti. Ipak imam utisak da je, kao i vaša, ona dovoljno bogata pravim vrednostima, posebno mogućnostima, tako da je drugi ljudi vole, da postoje prijateljstva i da je ta ličnost svakoga od nas izvor radosti za mnoge naše ukućane, rođake i tako dalje. Zato je teško prihvatiti teoriju koja ukida ličnost u svakom sukcesivnom životu.

Ono što je još zabrinjavajuće jeste da mi reinkarnacija pomaže da zapazim, kako o poreklu života, tako i o njegovom definitivnom svršetku, situaciju gde više nema ličnosti, postoji apsorpcija svih u sve, fuzija. Dakle, konačno, kada dostignemo cilj ka kome težimo onda će, kako ja razumem ovu teoriju, doći do fuzije, do stapanja svih u sve. To je potpuna depersonalizacija, tu ja više ne prepoznajem ni druge, ni samoga sebe. Možda je pogrešno što ja ovde govorim o svojoj ličnosti ili vašoj ličnosti. Ipak, psiholozi se u nečemu slažu, da čovek mora ceniti svoju ličnost da bi pronašao neku vrstu duhovne ravnoteže, da bi bio sposoban za jedan konstruktivan život. Ja sam imao prilike da provedem duge godine u internatima, na studijama, i ono što znam sa sigurnošću jeste da mnogi studenti, kad im profesor kaže: "Slušaj, nesposoban si, ne znaš ništa, ispiši se", ili ga obori na ispitu i vređa ga, mnogi studenti su otišli sa studija i više nikada se nisu vratili, jer nisu imali dovoljno samopouzdanja, nisu dovoljno cenili svoju ličnost. Za jedan uravnoteženi, harmonični život potrebno je, znamo, da realno pokušamo da gledamo na sebe, da znamo svoje dobre

strane, svoje mogućnosti kao i svoje slabosti. Bojim se da sam potpuno razočaran teorijom koja me uči da se borim za dezinkarnisane vrednosti lišene bogatstva individualnog života. Za mene dakle, život posle smrti nije vredan pažnje ako ne nastavlja najlepše aspekte sadašnjeg života.

Četvrto, ono što mi još više smeta, gde smatram da je Biblija u radikalnom raskoraku sa teorijom o reinkarnaciji, jeste podela koju ona stvara u meni, koja mi izgleda veštačka. To je radikalna podela između ljudskoga tela i ljudske duše. Ja u prošlom predavanju nisam imao vremena ili sam zaboravio da govorim o tome da kada Biblija govori o čoveku, Biblija ne pravi dakle radikalnu podelu na telo koje je zlo, koje je prolazno, koje je materijalno, koje će nestati jednom zauvek, i na dušu. Verujem da ste to iz predavanja od prošlih puta shvatili. Duša, Biblija kaže da čovek nema dušu, već da je čovek duša. Celi čovek je stvoren po slici Božjoj, celi čovek ima vrednost u Božjim očima. Na primer, kada je neko zatrovan drogama ili alkoholom, šta je zatrovano, da li je to njegovo telo ili njegov duh? I jedno i drugo. S biblijske tačke gledišta, nemoguće je napraviti jedan rez i reći: ovo je telo, ovo je duša, kao kap vode i ulja.

Biblija govori da je ceo čovek stvoren po slici Božjoj i da ne postoji dakle deo besmrtnog elementa u čoveku, ja sam to naglašavao, sećate se. Međutim, teorija o reinkarnaciji pravi radikalnu razliku između tela i duše. Na telo se, kao i u drugim religijama, i nekim hrišćanskim, gleda kao na vremensku realnost koja nestaje prilikom smrti, ali takođe kao na nešto što je ograničeno, kao na nešto što je zlo. Molim vas zapazite: telo je, navodno, nešto što je zlo, nešto što je ograničeno, nešto što će nestati kada čovek doživi apoteozu. Duša će se konačno osloboditi tela, čak i u prethodnim etapama smrt, po tome, nije neprijatelj nego dar Božji ili dar prirode, jer mi dozvoljava da uđem u jedan novi život. Međutim, sve u meni više protiv jedne ovakve ideje. Smrt nije blagoslov za čoveka, kada smrt okrutno, iznenada, pokaže svoju gvozdenu ruku u postojanju deteta punog života koje je bilo radost svojim roditeljima, i čija budućnost je izgledala korisna i blagotvorna za druge. Ja na tu smrt ne mogu gledati kao na nešto što je dobro, ja ustajem protiv nje i mrzim je. Kada takođe posmatram svoje telo, kada posmatram njegovo funkcionisanje, kada razmatram spektar mogućnosti koje ima ljudski mozak, savršeniji od bilo kog kompjutera koji danas postoji, kada vidim svoje dete kako zrači od radosti zbog jednostavnog izraza, gesta nežnosti, sve u meni više da je ljudsko telo načinio neki izvanredni konstruktor. Bez njega, kada ga smrt uzme, ja više nisam ništa. Ali postoji i duša. Ona je, navodno, bolja od tela, ona je besmrtna, čak večna. To je deo boga u čoveku, smatraju oni koji prihvataju

teoriju o reinkarnaciji. "Ona je jedino što vredi, ona je odsjaj božanskog u mom životu, to je ona koja nastavlja da živi jednom kada je oslobođena od tela. Ona je sedište svih moralnih i duhovnih vrednosti." Ja bih želeo da je to tako. Ali postoji nešto što ja ovde apsolutno ne mogu da shvatim. Ako su naše duše sve ono dobro što postoji u nama, ja lako mogu shvatiti da su one besmrtnne. Međutim, kakav je to zli proces ili ko je taj sadista u svemiru koji primorava te dobre duše da se nastane i da uđu u zlo telo toliko i toliko puta? Možda ćete reći da se varam, naše duše nisu potpuno dobre, zato su nastanjene u telu, one su takođe obavijene zlom, i ako se moraju reinkarnisati to je zato da bi se malo po malo očistile i od tog zla koje imaju u sebi, da bi ga se konačno potpuno oslobodile. Međutim, tu moj smisao za pravdu ponovo prestaje. Ako su naše duše u isto vreme dobre i zle, ako su one besmrtnne, to znači da je zlo besmrtno, to znači potpuni paganizam, da postoje dva večna principa, da postoje dobro i zlo. U tom slučaju, meni lično materijalističko shvatanje sveta je mnogo bliže, po kome se sve završava smrću i tu je konačno kraj zla za mene, jer očito ne želim da živim u svemiru gde bi zlo bila večna kategorija.

Drugi problem: kako očistiti dušu stavljajući je u telo koje je ograničenije i koje je više zlo od nje same, čak i ponavljanjem te operacije više miliona puta? Duša se po meni tako ne može očistiti, može se samo još više opoganiti, osim ako se na zlo ne gleda kao na neku vrstu vakcine, protivotrova, koji je neophodan našem podeljenom stanju sačinjenom od boljeg i goreg. U tom slučaju zlo i nije tako zlo, čak je i korisno, korisno je da duša bude očišćena. Međutim, ja se sa tim ne mogu složiti, ne, ne i ponovo ne. Niko me ne može ubediti da je zlo dobro. Idite na primer i recite bračnom paru, mojim prijateljima u Francuskoj, čije dete boluje od evolutivne miopatije i roditelji znaju, dete je već na kolicima, da će za nekoliko godina umreti. Idite i recite im da je zlo dobro, da ima neku pozitivnu vrednost. Reinkarnacija dakle, uprkos svih prednosti, ne zadovoljava ni moje srce ni moj razum. Ona je apsolutno nepomirljiva sa biblijskim stavom.

Imam ovde podatke koje je sakupio profesor Stivenson, šef apartmana psihijatrije na Medicinskom univerzitetu u Virdžiniji. On je u toku 25 godina ispitivao više od 1.600 slučajeva koji su tvrdili da su reinkarnisani. On je nazvao svoje delo: "Dvadeset slučajeva sugestivne reinkarnacije", i on je ovako zaključio u svojim knjigama: "Nema dakle ništa nelogičnije od teorije mnogostrukih, ponovnih rađanja." To je njegov zaključak. Jedna druga grupa indijskih istraživača takođe su ispitivali oko 80 identičnih slučajeva. Oni su zaključili da su većina od njih deca ispod 15 godina i da sećanje na prošli život nestaje sa godinama. Oni zaključuju da reinkarnacija nije potvrđena,

nego ostaje na domenu religioznog verovanja. Dakle, evo jednog pokušaja, kritičkog pogleda na teoriju o reinkarnaciji unutar samog sistema ove filozofske misli. Dakle, ona ima neke prednosti, izgleda neverovatno privlačna, ali ima mnoštvo elemenata koji apsolutno ne stoje sami za sebe unutar filozofske misli o reinkarnaciji, a takođe je ovo shvatanje suprotno biblijskom shvatanju.

Postoji jedna novinarka u Beogradu s kojom sam razgovarao o ovome, koja je veliki pristalica toga, i onda me ona pitala kada smo o ovome razgovarali: "Kažite mi onda zašto stotine mladih, hiljade mladih iz Beograda i drugih gradova Srbije posežu za ovom filozofijom, zar ne mogu u hrišćanstvu, tu u nečemu što je nama pod ovim nebom mnogo bliže, pronaći rešenje za svoje probleme?" Zato bih vam ispričao za kraj jedan događaj, verovatno je istinit, ja sam ga čitao, ili slušao o njemu još pre nekoliko godina. Naime u Australiji za vreme one čuvene groznice za zlatom, ljudi su sa istočne obale Australije išli na zapad u potrazi za zlatom. Mnogi su prodavali sve što su imali i kretali su da bi se obogatili. Jedan od njih se zvao Žak Smit. Žak Smit je kao i mnogi drugi prodao sve što je imao i krenuo je u potragu za bogatstvom. Došao je u područje za koje je čuo da ima mnogo zlata. Kopao je neko vreme, međutim, posle određenog vremena ne samo da nije uspeo da sakupi dovoljno zlata da bi preživeo, nego je malo po malo shvatio da je potrošio svu onu ušteđevinu koju je sa sobom poneo. I posle određenog vremena, duboko razočaran, odlučio je da se više nikada ne vrati na istočnu obalu nego da ostane tu i da umre na zapadu. Otišao je u jedno malo mestašće koje su nekada kopači zlata napravili. To su bile ostavljene kuće, kopači su otišli i on se nastanio u jednu od tih kuća u želji da duboko razočaran umre. Međutim, posle određenog vremena ove prazne kuće su mu izgledale suviše prazno, plašio se, i odlučio je da ih napusti i da sam sagradi kuću. Otišao je na jedno ogromno polje preko koga je proticala jedna reka i počeo je da tu uz pomoć vode pravi cigle i da ih peče na suncu, od zemlje koja se tu nalazila na ovoj njivi. Tako je Žak Smit sagradio jednu kućicu na sredini polja i tu, u toj kući, umro je od gladi i siromaštva.

Posle nekoliko godina jedna druga porodica sa istoka je došla na ovo područje. Kupili su ovo polje, ili su ga uzeli, ne znam već, i želeli su da tu uzgajaju kukuruz. Međutim, mala kućica koja je stajala na sredini polja im je smetala u tome. I onda su odlučili da je sruše. I dok su rušili kuću zapazili su kako se u ciglama koje je pravio Žak Smit nalaze neke svetlucave tačke, ali nisu se dali brzo prevariti jer su znali da postoji ono što se zove lažno zlato. I za svaki slučaj jedan od sinova ove porodice odlučio je da odnese ovo na ispitivanje. I tada je učinjeno jedno od najvećih otkrića. Zlato koje se nalazilo

u ciglama je bilo pravo zlato i uskoro je u blizini kuće u kojoj je umro Žak Smit otkriven rudnik zlata. Žak Smit je u kući od zlata umro od gladi i siromaštva. Mladići i devojke, nemojte umreti od duhovne gladi u kući od zlata. Nema potrebe da idete na Himalaje. Zaista je reč Božja pravo duhovno zlato i veliko bogatstvo. Hristos koji je Bog može dati mir, smisao i sreću ljudskom životu. Evo, to je poruka za sve vas u ovom predavanju.

DESET BOŽJIH ZAPOVESTI

U ovom predavanju imamo vrlo važan predmet o kome ćemo razgovarati. Tretiraćemo temu za koju verujem da je vrlo, vrlo bitna. Postoje i drugi stari kodeksi, međutim, jedan od verovatno najznačajnijih jeste ovaj o kome ćemo ovde govoriti. Vi znate da negde iz dvehiljadite godine pre Hrista datira Hamurabijev zakonik. Međutim u temelju modernih zakona i pravila života se nalazi i zakon o kome ćemo i večeras govoriti, veoma star zakon i mi ćemo ovde govoriti o svakoj zapovesti posebno. Ako imate Biblije, ja bih vas zamolio da ih otvorite u Drugoj knjizi Mojsijevoj, 20. glava. Međutim, pre nego što čitamo ovaj tekst, jednu zapovest za drugom, ja ću pokušati nešto da vam kažem o zakonima u Bibliji, u Starom Zavetu. Postoje uglavnom u Starom Zavetu četiri različite vrste zakona. Prva vrsta zakona je ova o kojoj ćemo mi ovde govoriti, to je Dekalog ili Deset Božjih zapovesti ili, kao što ga neki nazivaju, moralni zakon. Zove se "Dekalog", znači "deset". Deset Božjih zapovesti, to je prva vrsta zakona koja se odvaja od drugih pravnih principa u Starom Zavetu. Postoji druga vrsta zakona, to su ceremonijalni zakoni. Ovi zakoni su bili vezani za svetinju, za žrtve, za hranu, i za različite ceremonije koje su se odvijale u svetinji. Treća vrsta zakona su građanski zakoni i četvrta vrsta zakona su zdravstveni zakoni. Znači još jedanput, postoje četiri vrste zakona u Starom Zavetu: Deset zapovesti, moralni zakon ili Dekalog, ceremonijalni zakoni, građanski zakoni i zdravstveni zakoni.

Dozvolite da kažem nekoliko reči o svakom od ovih vrsta zakona. Za Dekalog, o kome ćemo večeras govoriti, verujemo da je to izraz same volje Božje. Ja sam u prošlom predavanju kazao da je ovo jedini tekst u Bibliji za koji se kaže da ga je Bog svojim prstom napisao. Time se naglašava važnost, vrednost ovoga teksta. Sam Bog je odlučio da ljudima kaže određene principe života.

Ceremonijalni zakoni su bili tipološkog karaktera. Šta to znači? To znači da su postojale različite institucije, ličnosti, događaji koji su bili tipos,

koji su ukazivali na neku realnost koja će doći kasnije. Na primer, u Bibliji izlazak Jevreja iz egipatskog ropstva, koga ćemo večeras takođe spomenuti jer je o tome reč u prvoj zapovesti, je tipos jednog drugog izlaska: izlaska iz greha, sa ove planete Zemlje koja je puna smrti i koja je puna bola. Izlazak Jevreja iz egipatskog ropstva je simbol ili tip jednog drugog izlaska, oslobođenja ljudi. Kada Hristos bude došao, to je na primer jedan događaj. Ili na primer ličnosti; ličnost cara Davida je tipos ili tip Mesije koji će kasnije doći. Ili na primer u ovom slučaju, svetinja, služba koja se odvijala u svetinji gde su ljudi stavljali svoje ruke na glavu jagnjetu i simbolično su gresi prelazili sa grešnika na jagnje, to jagnje je bilo tipos Isusa Hrista. Znači, kada je došao Isus Hristos, ako ste čitali Jevanđelja, kada je Isus Hristos umro na krstu Golgote, šta se dogodilo sa svetinjom? Da li ste zapazili taj tekst, da je došlo do cepanja jedne zavese? Na taj način simbolično su ovi zakoni prestali da postoje, da važe. Zašto? Jer su našli svoje ispunjenje, jer su ukazivali na dolazak Isusa Hrista. Kada je Hristos došao i umro na krstu Golgote, više nije bilo potrebno da ljudi žrtvuju životinje, jer je Hristos umro umesto svih ljudi na krstu Golgote. Zbog toga smatramo da ceremonijalni zakoni više nisu potrebni jer su imali tipološki karakter.

Građanski zakoni su takođe bili vrlo važna stavka u jevrejskom društvu. Građanski zakoni su regulisali odnose među ljudima i imali su vrlo zanimljive propise. Na primer, ako je neko ubio nekog čoveka, onda su postojali takozvani "gradovi utočišta", gde je taj čovek mogao da pobegne dok mu se ne sudi, da ga neko ne bi ubio pre toga i tako dalje. Postojali su različiti građanski zakoni. Danas narod Božji ne živi u jednoj zemlji, na jednom geografskom prostoru, on je rasejan po celom svetu. Ovi zakoni, na osnovu većine teologa, takođe više ne mogu biti primenjivani jer su bili vezani za jevrejski narod i za određeni istorijski trenutak u kome su nastali. Zato verujemo da ni oni ne mogu danas biti praktikovani, premda su zanimljivi i mogu se izučavati.

Što se tiče zdravstvenih zakona, smatram da ako je nešto bilo nezdravo da se jede kada je to Bog kazao, verujem da to i danas važi. Zato je dobro da pogledamo te zdravstvene zakone, jer danas situacija može biti samo gora a nikako bolja u odnosu na vreme kad je Bog dao ove principe. Zato postoji jedno posebno predavanje kada ćemo govoriti samo o zdravstvenim zakonima. Večeras dakle, govorićemo o Dekalogu ili o Deset Božjih zapovesti, o moralnom zakonu koji je Bog dao ljudima.

Prva opaska koju bih dao večeras jeste: kada čitate ovaj tekst, možete steći utisak da je on dat jevrejskom narodu, da ima jednu vrednost koja je

sužena na jedan određeni narod, na određeni istorijski kontekst i tako dalje. Međutim, većina biblijskih teologa na ovom svetu danas se slaže da se u Deset Božjih zapovesti kriju opšteljudski principi koji su vredni za sve ljude svih vremena, iako su prilagođeni jevrejskom narodu za jedan istorijski trenutak, ali principi koji se nalaze iza ovih reči su vredni za sve ljude svih vremena.

Hajde da čitamo prvu zapovest, to je Druga knjiga Mojsijeva, 20. glava, 2. stih, naravno ovaj prvi stih je naslov, on glasi: "Tada reče Bog sve ove reči govoreći:", i šta je to sad Bog kazao? Drugi stih: "Ja sam Gospod Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje Misirske, iz doma ropskoga. Nemoj imati drugih Bogova uza me." Kao što sam kazao, možete imati utisak da je reč o jevrejskom narodu. Međutim, ja smatram da je ovo jedna od najvažnijih zapovesti, jer se u ovoj zapovesti Bog predstavlja. Ja sam govorio u nekom od prošlih predavanja, ponoviću i ovde, ovde se nalaze dve reči: "Ja sam Gospod Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje Misirske, iz doma ropskoga." Ovde se u jevrejskom ili originalnom tekstu nalaze dva imena za Boga. Prvo ime je "Jahve" ili "Ja've", drugo ime je "Elohim". Da li se sećate koju dimenziju Božje ličnosti izražava ime "Ja've", a koju dimenziju izražava ime "Elohim"? Ja ću pokušati da rezimiram. Dakle, od Prve knjige Mojsijeve, prve glave, prvog stiha, do druge glave, sedmog stiha, biblijski pisci koriste samo ime "Elohim" za Boga. Vi nećete naći u jevrejskom tekstu ime "Jahve" od prve glave, prvog stiha, do druge glave, sedmog stiha. Dakle "Elohim" izražava ideju o Bogu koji je neshvatljiv za čoveka, koji je toliko veliki Stvoritelj, koji je apsolut na svim poljima, koga ljudski um ne može shvatiti svojim racionalnim kategorijama. Ali u drugoj glavi, sedmom stihu, kada je Bog udahnuo prvi dah u nos Adama, odjednom biblijski pisci koriste ime "Ja've", što znači: to je Bog koji se meša u ljudsku istoriju, Bog koji je blizak čoveku, Bog koji dodiruje prosto čoveka, Bog koji ga vaja svojim rukama, originalni jevrejski tekst, kada govori o stvaranju čoveka, kaže da ga je Bog prosto oblikovao svojim rukama, to je Bog koji je zajedno sa čovekom. Znači, u prvoj zapovesti, ako me dobro pratite, kada Bog kaže: "Ja sam Gospod Bog tvoj", Bog predstavlja svoje dve najvažnije dimenzije. Prva dimenzija, da je Bog veliki stvoritelj, da je On izvor života, da je On onaj koji je stvorio svemir i koji je stvorio čoveka, ali taj isti Bog nije ostao daleko na nebu, On je blizu čoveka, On je "Ja've". Međutim, ne samo to, "ja sam tvoj", "ja sam Gospod Bog tvoj". Ovde je reč o jevrejskom narodu, međutim, reč je i o svakom pojedincu koji će živeti na ovoj planeti.

I onda sledeća misao je: "koji sam te izveo iz zemlje Misirske", istina je da je Bog izveo jevrejski narod iz zemlje Misirske, oni su tamo bili robovi. Međutim, u biblijskoj literaturi Misir postaje simbol ili tip svih vrsta ropstava. Recimo u Otkrivenju Jovanovom, u Apokalipsi Jovana Bogoslova, vi ćete naći tekst u 11. glavi gde se kaže da je Misir tip ljudskih ropstava. Mi možemo govoriti ovde da je čovek rob prolaznosti, rob smrti, rob mržnji, rob sebičnosti. Čovek je rob na ovom svetu mnogo čemu. Bog kaže: "Ja sam Gospod Bog tvoj, ja sam jedini, ja sam veliki Stvoritelj, jer ja i delujem u ljudskoj istoriji, ja sam blizu tebe, ja sam jedini koji te može izvući iz tvog Misira, iz tvojih ropstava, iz tvojih nemira, iz tvoje mržnje, iz tvog ropstva." I zato Bog kaže: "Nemoj imati drugih bogova uza me, jer ti drugi bogovi i nisu bogovi." Zato smatram da je ovo najlepša zapovest, bar po meni jedna od najlepših. Ne treba praviti gradaciju, ali u svakom slučaju, ovde nam se Bog predstavlja kao onaj koji je sposoban da spase, da iščupa. Na primer ako se sećate, da li znate 23. psalam, da li ste ikada čitali? Ako niste, večeras pre nego što odete na spavanje pročitajte 23. psalam, tamo se Bog predstavlja kao pastir, to je stara, dobro poznata slika. Međutim, možda ćemo jednom prilikom govoriti o tome, Bog se tu predstavlja ne kao jedan pasivni pastir, to je pastir koji trči ispred svog stada, to je pastir koji rizikuje svoj život da bi spasao izgubljenu ovcu, to je pastir koji daje sve. "Ja sam Gospod Bog tvoj, jedini koji te može iščupati iz tvog duhovnog Misira, iz tvog ropstva", i zato ako tražimo rešenje za ljudsku dramu, u ovoj zapovesti se Bog predstavlja kao onaj koji može i želi spasiti smetenog čoveka ove planete. To je prva zapovest, znači drugi i treći stih.

Druga zapovest glasi: "Ne gradi sebi lika rezana, niti kakve slike od onoga što je na nebu ili dole na zemlji ili u vodi ispod zemlje, nemoj im se klanjati, niti im služiti, jer sam ja Gospod Bog tvoj, Bog revnitelj, koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena onih koji mrze na mene. A činim milost na tisućama onih koji me ljube i čuvaju zapovesti moje." Ako prvi put čitate ovu zapovest, može vas nešto iznenaditi. Da li pronalazite nešto iznenađujuće ovde? Dakle tekst kaže: "Ne gradi sebi lika rezana, niti kakve slike od onoga što je gore na nebu ili dole na zemlji, nemoj im se klanjati niti im služiti." Uvek je postojao rizik u istoriji naroda Božjeg da traže posrednike između Boga i čoveka. Ti posrednici mogu biti slike ili ljudi koje su ljudi u toku istorije proglasili posrednicima. Ova zapovest to dakle izričito zabranjuje. Koji je ključni tekst, ključna reč? Mi obično u teologiji tražimo takozvane "ki vords", što znači "ključne reči". Ako bismo u drugoj zapovesti tražili ključne reči, onda bi to bile reči u 5. stihu: "Nemoj im se klanjati niti im služiti." Ja lično volim

ikone, volim da vidim ikonu. Međutim, od onog trenutka kada se čovek moli toj ikoni, kada veruje da ona sama u sebi ima određenu vrednost, onda to postaje prekršaj ove zapovesti. Dozvolite mi da napravim jednu razliku: freske i ikone kao umetnost - da, kao predmet molitve i obožavanja - ne. Znam da vas ovo iznenađuje, čitajte pošteno ovu zapovest, sami uzmite svoju Bibliju, i ako smatrate da ono što sam kazao nije u skladu s njom, nemojte to poštovati, ali ako je u skladu, onda je na vama da odlučite. Mi možemo tu govoriti o svecima, vi znate da na primer i u katoličkoj crkvi postoji toliko svetaca da više nema mesta u godišnjem kalendaru, čak se za neke od njih zna da su bili ljudi sumnjivog morala u prošlosti. Možda su sveci bili pošteni ljudi, možda su učinili nešto veliko za jedan narod, treba im dati poštovanje kao ljudima. Međutim, molim vas, Biblija jasno kaže da postoji samo jedan posrednik između Boga i ljudi. Da li znate ko je to? To je Isus Hristos. Možemo čitati to, kada apostol Pavle kaže da je jedan Bog i jedan posrednik između Boga i ljudi, čovek Isus Hristos, to je prva poslanica Timotiju, druga glava, 5. stih: "Jer je jedan Bog, i jedan posrednik Boga i ljudi, čovek Isus Hristos." Zbog toga, lepo ih je kao umetnost posmatrati, međutim klanjati se, to znači moliti se pred jednim takvim predmetom, smatrati da taj neko posreduje između mene i Boga, nije biblijski stav. Na primer, u drugim biblijskim tekstovima mi nalazimo da su Izrailjci imali ilustrativan religiozni materijal, da su prikazivali slike i freske kao vrstu umetnosti gde umetnik pokušava da mi približi neke biblijske scene, zašto da ne. Umetnost je dar od Boga, ali kada jednostavno to postane predmet moga obožavanja, onda Bog je protiv toga u ovoj zapovesti.

Za trenutak možemo pročitati 5. knjigu Mojsijevu, 4. glavu, gde se još više govori o tome, Bog jasno govori o istoj zapovesti u 15. stihu. Pre toga je reč o Deset zapovesti u 13. stihu: "I objavi vam zavet svoj, koji vam zapovedi da držite, deset reči koje napisa na dve kamene ploče", to je 13. stih koji čitam da vidite da je reč o Deset Božjih zapovesti, a onda 15. stih kaže: "Zato čuvajte dobro duše svoje, jer ne videste nikakvoga lika u onaj dan kad vam govori Gospod na Horivu isred ognja", drugim rečima: nemojte Boga predstavljati slikama, "da se ne biste pokvarili i načinili sebi lik rezani ili kakvu god sliku od čoveka ili od žene." Ili na primer 19. stih: "I da ne bi podigavši oči svoje k nebu i videvši sunce i mesec i zvezde, svu vojsku nebesku, prevario se i klanjao im se i služio im", i tako dalje. A 20. stih kaže: "A vas uze Gospod i izvede vas iz peći gvozdene, iz Misira." Da čitamo 23. stih: "Pazite da ne zaboravite zavjeta Gospoda Boga svojega, koji učini s vama, i da ne gradite sebi lika rezanoga, slike od koje god stvari,

kao što je zabranio Gospod Bog tvoj. Jer je Gospod Bog tvoj oganj koji spaljuje i Bog koji revnuje." Onda 27. stih kaže: "Ili će vas rasejati Gospod među narode, i malo će vas ostati među narodima u koje vas odvede Gospod. I služićete onde bogovima koje su načinile ruke čovečije, od drveta i od kamena, koji ne vide ni čuju, niti jedu ni mirišu." Kroz celu istoriju čovečanstva ljudi su bili skloni da sebi prave božanstva, kao što ovde piše, od različitih materijala, klanjali su im se i služili. Bog je zbog toga uvek želeo da misli ljudi uputi k sebi, ka živome Bogu, nema posrednika, nisu potrebni posrednici, Isus Hristos je jedini posrednik. Bog želi da mu se čovek obraća i da postoji jedna živa veza između vernika i Boga.

Idemo dalje. 5. stih kaže: "Nemoj im se klanjati niti im služiti, jer sam ja Gospod Bog tvoj, Bog revnitelj". Ovde ima jedan problem u ovoj zapovesti, i mnogi od vas ćete uočiti taj problem: "Koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena onih koji mrze na mene, a činim milost na tisućama onih koji me ljube i čuvaju zapovesti moje." Ovde se postavlja problem, znači: "ja sam Bog revnitelj, koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena." Usput da samo kažem da su me neki ispravili: u Bibliji, kada je u pitanju udaja i ženidba, reč je o tome da se ljudi mogu udavati i ženiti posle 4. kolena, a ne posle 8. kao što sam ja kazao. Međutim, ovde Bog kaže: "pohodim grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena", i postoji mišljenje da, ako je na primer otac grešio, da će njegov sin i njegov unuk ispaštati zbog greha koji je učinio deda ili otac. To je prvi utisak kada čitate ovaj tekst. Dozvolite mi da vas malo zbunim ili da pokušam da vas zbunim i da čitamo tekst u knjizi proroka Jezekilja, 18. glava, 19. stih: "Ali govorite: zašto da ne nosi sin bezakonja očina? Jer sin čini sud i pravdu, sve uredbe moje drži i izvršuje, doista će živeti. Koja duša zgreši ona će umreti, sin neće nositi bezakonja očeva niti će otac nositi bezakonja sinovljeva, na pravedniku će biti pravda njegova, a na bezbožniku će biti bezbožnost njegova." I to je biblijski stav, i u Novom Zavetu, da svaki čovek pred Bogom stoji za sebe. Ne možete vi pred Bogom zaraditi nešto za mene, niti ja mogu za vas. U pojedinim crkvama vi možete doneti novac i platiti, i onda vam kažu da će zasluge jednog sveca preći na vaš konto račun. Biblijski - iluzija i zabluda, jer pred Bogom svako stoji za sebe. "Neće sin nositi bezakonja očina, niti će otac nositi bezakonja svog sina", kaže biblijski tekst. Kako onda da shvatimo drugu zapovest? Vratimo se nazad gde Bog kaže: "Ja sam Bog revnitelj koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećeg i do četvrtog kolena." Pratite pažljivo tekst, postoji

jedna interpretacija koju sledi većina teologa danas u svetu, a ona se zove genetičko objašnjenje teksta. Zapazite prvo da Bog ovde ne kaže: "Ja kažnjavam grehe otačke na sinovima do trećeg i do četvrtoga kolena", nego zapovest kaže: "Ja pohodim grehe otačke". Prevod sa engleskog bi bio: "Ja ću posetiti grehe očeve". O čemu je reč? Reč je o tome da je ovo opomena svim roditeljima svih vekova, da dobro paze kakav život žive i šta rade u svom životu, jer ako žive životom suprotnim od onog što Bog kaže, Bog će morati vrlo verovatno sa tim gresima da se suoči i kod njihove dece kasnije. Opomena i poziv roditeljima da dobro paze na vaspitanje svoje dece. Zapovest je postavljena u kontekst idolopoklonstva, u kontekst obožavanja kipova, slika i tako dalje. Drugim rečima, možemo slobodno reći da Bog ovde opominje ljude da ispravno služe Bogu, jer je vrlo verovatno da se će deca, gledajući od roditelja, naučiti da čine te iste grehe i Bog će morati kroz čitave generacije da se suočava sa tim istim gresima. Ja verujem da je to ispravna interpretacija ovoga teksta. Ono što je zanimljivo u vezi sa ovim tekstom jeste da Bog kaže: "Ja sam Gospod Bog revnitelj koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećeg i do četvrtoga kolena, a činim milost na tisućama onih koji me ljube"; neko je kazao da je odnos Božje pravde i Božje milosti 4 : 1000.

Dakle još jedanput, u Bibliji svako stoji za sebe, ali roditelji imaju posebnu odgovornost da svoju decu vaspitavaju na ispravan način, da im govore o pravom Bogu, da im govore o ispravnom načinu bogoslužjenja, jer ovde je reč o bogoslužjenju, jer tekst kaže: "Nemoj im se klanjati niti im služiti". Kada se neko klanja reč je o bogoslužjenju, znači da se moli nekome, i vi znate, ako imate takvu praksu, Biblija jednostavno govori da bismo trebali da se Bogu molimo, Bogu da se obraćamo, od Boga da tražimo pomoć, Boga da slavimo, a ne ljude. Ljudi su možda bili dobri, ali ljudi su samo ljudi. U Bibliji kaže: "Proklet bio ko se uzda u čoveka". Svi smo mi samo ljudi, nijedan čovek nije vredan obožavanja, jedino je Bog vredan obožavanja. To je druga zapovest, znači od 4. do 6. stiha.

Treća zapovest kaže: "Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega, jer neće pred Gospodom biti prav ko uzme ime njegovo uzalud." Da li znate šta ime predstavlja u Bibliji? Znači karakter. Zaista u Bibliji roditelji su davali deci smisaona imena, pa i mi u našem narodu imamo smisaona imena, recimo Miroljub ili Bogoljub. Tako i u jevrejskom jeziku stoje imena, većina imena su smisaona imena, i roditelji su ta imena davali svoj deci verovatno u želji da deca to budu. Često su menjali imena kada su videli da karakter ne odgovara tom imenu. Međutim, kao što sam govorio i o samom Bogu, jednostavno Bog ima različita imena koja

izražavaju različite dimenzije te bogate Božje ličnosti. Jevreji godinama i vekovima na osnovu ove zapovesti nisu izgovarali ime Božje. Današnja hrišćanska teologija smatra da nije reč o tome. Uzaludno izgovaranje imena Božjeg bile bi recimo psovke. Dakle, ako ovde postoji problem, dobro je da pazimo na svoje reči. Koliko li je samo psovki upućeno na račun Boga, a ljudi jednostavno ne znaju i nisu svesni. Međutim, ova zapovest ima i dublju vrednost: "ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega, jer neće pred Gospodom biti prav ko uzme ime njegovo uzalud." U Jevanđelju po Mateju, u 7. glavi, mi ćemo sada pokušati da jednostavno interpretiramo zapovesti u svetlosti onoga što je Hristos kazao u Jevanđeljima. Dakle, Hristos je kasnije jednostavno objašnjavao ove zapovesti. Matej 7, 21. stih, to je čuvena Hristova propoved na gori. Hristos je kazao ovako: "Neće svaki koji mi govori: 'Gospode! Gospode!' ući u carstvo nebesko, no koji čini po volji oca mojega koji je na nebesima." Ovo je vrlo važna opomena. Hiljade ljudi danas kažu: "Ja sam vernik, ja verujem u Boga, šta meni fali, nisam nikog ubio, sve je u redu sa mnom." To nije biblijski moral. Isus kaže ovako: "Neće svaki koji mi govori: 'Gospode! Gospode!'", milioni govore: "Gospode! Gospode!", "... ući u carstvo nebesko, nego koji čini volju oca mojega koji je na nebesima."

Sličan tekst je spomenut u Jevanđelju po Luci, 6. glava, da čitamo i taj tekst, Luka 6,46: "A što me zovete: 'Gospode! Gospode!', a ne izvršujete što vam govorim?" Zašto me zovete "Gospode, Gospode", a ne činite ono što znate da bi trebalo da činite? Pravi hrišćanin koji sebe smatra sledbenikom Gospodnjim će se truditi da čini ono što je Hristos kazao da treba da čini. Zato, treća zapovest kada kaže: "Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega", ja bih kazao: nemoj samo nositi ime da si hrišćanin, to nije dovoljno. Ako si hrišćanin, trudi se da činiš volju Božju, ono što je Hristos kazao, ne uzimaj uzalud ime Božje za sebe. U svakom slučaju, reči su tu vrlo bitne. Vratimo se u Jevanđelje po Mateju, u tu poznatu Hristovu propoved na gori, gde je Hristos kazao ovako, 5. glava, 33. stih: "Još ste čuli kako je kazano starima: 'Ne kuni se krivo, a ispuni što si se Gospodu zakleo.'" Zapazićete da je Hristova propoved na gori načinjena od 6 antiteza, "čuli ste kako je kazano starima, a ja vam kažem." Naime, Mojsije je svojih Deset zapovesti dao na planini Sinajskoj. Sada je to jedan drugi Mojsije, veći prorok od Mojsija. "Čuli ste kako je kazano, Mojsije vam je to kazao, a ja vam kažem ..."; to je veći prorok. Šest antiteza, tu je svetlost od pet hiljada vati. "Mojsije je kazao, ali u tom istorijskom trenutku možda niste mogli sve prihvatiti, čuli ste, ali ja vam kažem ..." I tako Hristos kaže: "Čuli ste da je kazano: 'Ne kuni se krivo, a

ispuni što si se Gospodu zakleo', a ja vam kažem:", šta kaže? "Ne kunite se nikako", kaže Hristos, "ni nebom, jer je presto Božji, ni zemljom, jer je podnožje nogama njegovim, ni Jerusalimom, jer je grad velikoga cara, ni glavom svojom ne kuni se, jer ne možeš ni dlake jedne bele ili crne učiniti. Dakle neka bude vaša reč: da, da, ili ne, ne." Ako ste vi hrišćani i vi meni kažete "da", to je za mene "da" i nema potrebe da se kunete, kaže Hristos. Kada neko hoće da vas prevari, onda jednostavno priča puno da bi vas ubedio u laž. Isus kaže: ako je neko hrišćanin, onda njegova reč treba da bude: da, da. Zamislite u braku kako je to sjajno, recimo, ako su i muž i žena hrišćani, i svako zna da je da da, a ne je ne. Zato Jevanđelje ima spasonosnu vest za svakodnevni život svih ljudi, za porodicu, za društvo, zato je hrišćanstvo tako bitno. Možda sada shvatate koliko je Hristos bio velika moralna ličnost, koji je ljudima želeo i dao je velike principe. To je dakle treća zapovest. "Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega, jer neće pred Gospodom biti prav ..."

Četvrtu zapovest ćemo pročitati, ali o njoj ćemo govoriti u sledećem predavanju. Zato se ovde nećemo zadržavati na njoj. Ona kaže ovako, od 8. stiha: "Sećaj se dana od odmora da ga svetkuješ. Šest dana radi, i svršuj sve poslove svoje. A sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu, tada nemoj raditi nijednoga posla, ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živinče tvoje, ni stranac koji je pred vratima tvojim. Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, more i što je god u njima, a u sedmi dan počinu. Zato je blagoslovio Gospod dan od odmora i posvetio ga." U sledećem predavanju o danu odmora.

Idemo na petu zapovest. Ona glasi ovako: "Poštuj oca svoga i mater svoju, da ti se produže dani na zemlji, koju ti da Gospod Bog tvoj." Hrišćani bi trebali da budu najbolja deca svojih roditelja. Poštuj, kaže Biblija, oca i mater, majku, da ti se produže dani. Ovo je zapovest sa obećanjem. Ako poštuješ, Bog će ti dati dugi život. I zaista, roditelji su veliko blago koje imamo, čovek ima neku sigurnost dok su roditelji živi. Postoji jedan tekst koji izgleda malo kontradiktoran ovome. To je Hristos kazao u Jevanđelju po Mateju, u 10. glavi, 34. stih gde Hristos kaže: "Ne mislite da sam ja došao da donesem mir na zemlju; nisam došao da donesem mir nego mač. Jer sam došao da rastavim čoveka od oca njegova i kćer od matere njezine i snahu od svekrve njezine, i neprijatelji čoveku postaće domaći njegovi. Koji ljubi oca ili mater više nego mene, nije mene dostojan, i koji ljubi sina ili kćer više nego mene, nije mene dostojan. I koji ne uzme krsta svojega i ne pođe za mnom, nije mene dostojan. Koji čuva dušu svoju, izgubiće je, a koji izgubi dušu svoju mene radi, naći će je." O čemu ovde

Hristos govori? Govori o iskustvu miliona hrišćana. Ako neko želi da Bogu služi na jedan ispravan način, sigurno je da će biti problema i vrlo često, na žalost, umesto da hrišćanstvo donese mir, bar u početku nastaje rat u porodici. Na jednoj strani Biblija kaže: "Poštuj oca svojega i mater svoju", a na drugoj strani Isus kaže: "Koji ljubi oca ili mater više nego mene, nije mene dostojan."

O čemu je reč? Možda je dobro da napravimo neke prioritete u životu. Ja sam kazao da bi hrišćani trebali da budu najbolja deca svojih roditelja. Ali ako se zahtevi roditelja i zahtevi Božji suprote jedni drugima, kome se čovek treba više pokoravati? Na osnovu Biblije, Bogu. Ali moje iskustvo pokazuje da kasnije i roditelji to shvate ili deca shvate. Znači, iako postoji problem, to može biti na blagoslov celoj porodici.

Šesta zapovest kaže: "Ne ubij." Da čitamo šta je Hristos kazao. Ponovo 5. glava Jevanđelja po Mateju: "Ne ubij", kaže Hristos, ovde je reč o aktu ubistva. 21. stih: "Čuli ste kako je kazano starima: 'Ne ubij, jer ko ubije biće kriv sudu.' A ja vam kažem da će svaki koji se gnjevi na brata svojega ni za što biti kriv sudu." Hristos ne samo da ne umanjuje zahteve Zakona, nego ide još napred. Tu je hrišćanstvo najlepše i najjače. Hrišćanstvo ne želi da samo naša dela, naše akcije budu dobre, da vi vidite da ja činim ono što je dobro, jer i fariseji su tako činili u Hristovo vreme. Hristos im kaže: "Vi ste kao okrečeni grobovi, sa strane sve lepo se vidi a unutra ste puni kostiju mrtvačkih." Šta to znači? Ja mogu izgledati vrlo lep hrišćanin pred vama, a da sam u duši sasvim različit. Hrišćanstvo se ne zadovoljava da ostane spolja, hrišćanstvo hoće da izmeni unutrašnjost čoveka. Isus kaže: "čuli ste kako je kazano starima: 'Ne ubij', a ja vam kažem da svaki koji se gnjevi ili mrzi brata svojega već je učinio ubistvo." Hrišćanstvo želi da očisti unutrašnjost čoveka, a ne samo dela naša, akcije koje činimo, i to je vrlo važno.

Sedma zapovest kaže: "Ne čini preljube." Da vidimo šta je Hristos kazao o ovoj zapovesti. Ja obično na predavanjima idem do ove zapovesti i onda ljudi kažu: "Što je dosta, dosta je." Pogledajte šta Hristos kaže, Jevanđelje po Mateju, 5. glava, 27. stih kaže ovako: "Čuli ste kako je kazano starima: 'Ne čini preljube.'" Novi Mojsije sada kaže: "A ja vam kažem da svaki koji pogleda na ženu, već je učinio preljubu u srcu svojemu." Možda sada kad mi sedimo ovde i razmišljamo na jedan čisto intelektualni način o ovim zapovestima, izgleda to možda malo i preteško, ili možda simpatično. Međutim, hiljade razorenih brakova, hiljade dece ostali su bez roditelja, hiljade uništenih mladih bića za celi život, zbog nepoštovanja ove zapovesti. Ponovo ista stvar, Hristos ne želi da očisti

samo naše akcije, naša dela, našu spoljašnjost, on želi da izmeni misli čoveka, srce ljudsko, da bračni drugovi budu poštteni jedan prema drugome, ne samo jedan zbog drugog, nego i zbog Boga. Gde god da se bračni drug nalazi, on zna da je u prisutnosti Božjoj. E sada, obično neki kažu: "To je ipak preteško." Ja sam imao jednog prijatelja s kojim, kad idem ulicom, on kad vidi lepu ženu mora da se okrene da je vidi. Ja mu kažem: "Zašto to činiš?" On kaže: "Ne mogu." Međutim, ja vam mogu posvedočiti ovde da je taj čovek prošao vrlo loše u životu. Kasnije, zvao me je mnogo puta telefonom, noću, rastao se sa ženom i tako dalje. Kaže: "Strašno se osećam, pomoz mi."

Svi smo mi iskušavani, ovo bih želeo da naglasim, svi možemo biti iskušavani, mi nismo savršeni, ali treba napraviti razliku između "biti iskušavan" i "biti iskušan". Šta to znači? Meni može doći misao koja će me iskušavati, ali ja ću istog trenutka reći: "Ja sam oženjen", ili "Ja sam udata i ja želim da budem verna svom bračnom drugu." Jedan mislilac je kazao: "Mi ne možemo zabraniti pticama da lete nad našom glavom, ali možemo im zabraniti da naprave gnezdo na našoj glavi." Zato, pogotovo vi mladići i devojke, a i vi koji ste možda već u braku, ova zapovest je itekako bitna. Isus kaže: "Ne budite kao okrečeni grobovi, očistite unutrašnjost svoju, misli svoje."

Osma zapovest kaže: "Ne kradi." Ona je jasna sama po sebi. Ja se ne bih dugo zadržavao na ovoj zapovesti. Deveta zapovest kaže: "Ne svedoči lažno na blišnjega svojega." Drugim rečima: govori istinu, uvek govori istinu. Postoji jedno hipotetičko pitanje u etici, recimo. Na primer nalazite se u Holandiji, drugi svetski rat je, krijete Jevrejina u svojoj kući, i prolaze nacisti i pitaju vas: "Da li imate Jevrejina u kući?" Šta biste odgovorili? Ako kažete: "Nemamo", prekršićete devetu zapovest, ako kažete: "Imamo", onda učestvujemo u ubistvu. U etici imate čitave rasprave u vezi sa tim hipotetičkim situacijama. Dozvolite mi da pokušam da odgovorim na ovaj problem. Biblijski stav je: govori uvek istinu. Testirajte sebe, koliko puta prevarite samo u toku jednoga dana. Kada su u pitanju ove hipotetičke situacije, odgovor teologa jeste sledeći: mi ne možemo bazirati principe na hipotetičkim situacijama. Zato u molitvi "Oče naš" piše: "Ne navedi nas u iskušenje", znači ne postoji mogućnost da na osnovu pretpostavljenih situacija pravimo pravila ponašanja. Biblijsko pravilo je: govori uvek istinu, a molimo se u isto vreme Bogu da, kada se nađemo i ako se nađemo u jednoj takvoj situaciji, ja verujem da će nam Bog pomoći da ostanemo Njemu poslušni i verni.

I deseta zapovest kaže: "Ne poželi kuće bližnjega svojega, ne poželi žene bližnjega svojega, ni sluge njegov, ni sluškinje njegove, ni vola njegov, ni magarca njegov, niti išta što je bližnjega tvojega." Ja bih ovu zapovest preveo možda na sledeći način: ne zavidi. Vrlo je malo prijatelja danas na ovoj planeti koji su spremni da se raduju kada doživimo uspeh i da plaču sa nama kada doživimo neuspeh. Zapovest kaže drugim rečima: ne zavidi, raduj se sa onim ko se raduje i plači sa onim koji plače. Evo to su deset reči ljubavi. Ja moram jedan deo ove propovedi ostaviti za sledeće predavanje, tako da ćemo u sledećem predavanju pre razmišljanja o danu svetkovanja govoriti i o drugom delu, dakle novozavetnom shvatanju, jer postoje ljudi koji kažu: "Da, za Stari Zavet, za Jevreje su bile važne Deset zapovesti, međutim Hristos je ukinuo Deset zapovesti." U sledećem predavanju ćemo čitati tekstove iz Novog Zaveta koji govore o tome da li je Hristos smatrao da držimo baš svih Deset zapovesti. Možda možemo držati samo neke od njih?!y

DAN KOJI TREBA SVETKOVATI

Tema o kojoj bismo ovde govorili jeste: koji dan treba svetkovati? Ja sa nekom vrstom nelagodnosti o ovome govorim jer znam da ćete mnogi od vas biti iznenađeni, ali ponovo vas i ovde pozivam da sami proveravate u svojim Biblijama. Ako verujete da je Biblija reč Božja, onda jednostavno prihvatite reč Božju. Neka to ne bude reč ljudska, ono što ja govorim, jer ja sam samo čovek koji pokušava da objasni Bibliju, ali vi morate sami na osnovu Biblije pošteno čitati biblijski tekst i sami zaključiti o tome. Ja ću ovde mnogo manje govoriti kada su u pitanju moje reči, a zato ćemo čitati sistematski Bibliju i pokušaćemo da zaključimo šta Biblija kaže o danu odmora. Vi znate da neki ljudi svetkuju petak, neki svetkuju subotu, neki svetkuju nedelju. Ovo je vrlo opširan predmet. Mi ćemo pokušati da ga nekako pokrijemo, ali je pitanje koliko ćemo uspeti zbog vremena. Šta Biblija kaže o tome? Da li je uopšte važno koji dan svetkujemo? Da li je uopšte važno jedan dan svetkovati? Postoji crkva koja smatra da nije uopšte važno koji dan svetkujemo. Oni koriste jedan biblijski tekst koji kaže "Svi su dani jednaki", i zaključuju da jednostavno možemo svetkovati bilo koji dan. Zato, hajdemo na jedno sistematsko čitanje Biblije.

Prva knjiga Mojsijeva, 2. glava, 2. i 3. stih, dakle sam početak Biblije, i Biblija kaže: "I svrši Bog do sedmoga dana dela svoja, koja učini, i počinu u sedmi dan od svih dela svojih, koja učini. I blagoslovi Bog sedmi dan, i posveti ga, jer u taj dan počinu od dela svojih, koja učini." Ovde je nekoliko ključnih reči. Dakle Bog je stvarao svet u toku od šest dana, a sedmi dan se, kaže Biblija, odmarao. Mi u ovom trenutku još uvek ne znamo koji je taj sedmi dan, mi samo saznajemo iz ovog teksta da je Bog stvarao svet šest dana i da se sedmi dan odmarao. Da li se Bog umara? Da li je to definicija Boga? Ne. Na drugom mestu u Bibliji se kaže da se Bog ne umara. Zašto se Bog onda odmarao sedmi dan? Sigurno da bi nama ljudima dao primer, da bismo i mi trebali da to isto činimo, o tome ćemo čitati kroz celu Bibliju. Dakle sam Bog je stao sedmi dan i želeo da se odmori taj dan, da bi dao primer ljudima. Međutim, ne samo to, u ovom tekstu nalazimo i druge reči: "I blagoslovi Bog sedmi dan i posveti ga." Zna li šta znači kad Bog nešto blagoslovi? Šta to znači da je Bog blagoslovio nešto, a da drugo nije blagoslovio? Blagoslov je nešto što stoji nasuprot prokletstvu. Dakle postoji dan ili vreme u toku nedelje, za koje je Bog kazao da je to jedno posebno vreme, i ako ga čovek ispravno koristi, on će primiti posebne blagoslove. I ne samo to, Bog ga je "blagoslovio i posvetio". U Bibliji je ta kategorija svetosti vrlo prisutna. Postoje dve kategorije: sveto i nesveto. One ne mogu stajati jedno pored drugog. Sveto ubija, proždire nesveto. Bog je sveta ličnost, znači Bog je odredio jedan dan u sedmici kao sveto vreme. Kaže:

Bog je blagoslovio taj dan i posvetio ga je. To je sve što saznajemo iz ovog teksta.

Idemo dalje kroz Bibliju, Druga Mojsijeva, 16. glava, dakle ovde u Drugoj knjizi Mojsijevoj, u 16. glavi opisana je scena sakupljanja hrane. Jevreji su bili u pustinji, nisu imali dovoljno hrane i Bog im je dao jednu posebnu vrstu hrane. Ako ste gledali film "Deset zapovesti", ja verujem da ste ga svi gledali, verovatno ste videli i ove scene. Međutim, mi ćemo ovde čitati nešto što nas posebno interesuje. Čitaćemo prvo 4. stih: "A Gospod reče Mojsiju: 'Evo učiniću da vam pada iz neba hleb, a narod neka izlazi i kupi svaki dan koliko mu treba na dan, da ga okušam hoće li hoditi po mom zakonu ili neće.'" Zanimljivo je, Bog kaže: "Evo svaki dan neka narod sakupi taj hleb da ga okušam hoće li se vladati po mom zakonu." Kom zakonu sada, pitamo se? 21. stih kaže ovako: "Tako ga kupljahu svako jutro, svaki koliko mu trebaše za jelo, a kad sunce ogrijaše, tada se rastapaše. A u šesti dan nakupiše hleba dvostruko, po dva gomora na svakoga, i dođoše sve starešine od zbora i javiše Mojsiju." Znači šestog dana je trebalo da nakupe duplu količinu ove hrane. 23. stih: "A on im reče: 'Ovako kaza Gospod: sutra je subota, odmor svet Gospodu; što ćete peći, pecite, što ćete kuvati, kuvajte danas, a što preteče, ostavite i čuvajte za sutra.' I ostaviše za sutra, kao što zapovedi Mojsije, i ne usmrde se niti beše crva u njemu. I reče Mojsije: 'Jedite to danas, jer je danas subota Gospodnja, danas nećete naći u polju.'" Jedan čovek me je pitao: "Kako mi znamo koji je taj sedmi dan, nigde u Bibliji ne piše, čak ni u zapovesti ne piše?" Evo ovde piše koji je sedmi dan, 26. stih: "Šest dana ćete kupiti, a sedmi je dan subota, tada ga neće biti." I onda je zanimljivo da 28. stih kaže: "A Gospod reče Mojsiju: 'Dokle ćete se protiviti zapovestima mojim i zakonima mojim?'" Znači reč je o posebnim zakonima koje je Bog želeo da Njegov narod poštuje.

I onda 20. glava Druge knjige Mojsijeve, četvrta zapovest koji smo u prošlom predavanju samo prešli, od 8. stiha: "Sećaj se dana od odmora da ga svetkuješ", sećaj se, šta to znači: "Sećaj se?" Misli o tom vremenu. Ja bih vas podsetio na ono što sam kazao u nekom od prošlih predavanja o konceptu vremena. Dakle, Pol Tilih je voleo da o vremenu govori na dva načina, kao "kairos" i "kronos". Kao što znate, kronos je vreme sata, vreme koje teče, ništa se ne zbiva ali vreme ide napred. Ali postoji druga kategorija vremena o kojoj je govorio Tilih. To je kairos, to je smisaono vreme, to je vreme koje je kvalitetno vreme, kvalitativno različito od drugih vremena. Možda da sada kažem da je Bog kazao čoveku ovako: "O, umorni čoveče planete Zemlje, radi vredno šest dana, ali postoji jedan dan u toku sedmice kada te ja pozivam da staneš, stani, o, umorni čoveče. Šast dana radiš vrlo

vredno, umaraš se, tvoje misli su usmerene ka drugim stvarima, ali odvoj jedno vreme u toku sedmice kada ćeš stati, stati, stati, i kada ćeš jednostavno bar za trenutak zaboraviti na ono što te privezuje za ovu Zemlju, kada ćeš razmišljati više o sebi, a iznad svega, kada ćeš o meni razmišljati." Vreme od 24 sata u toku jedne sedmice koje je Bog odredio je kvalitativno različito vreme od svakog drugog vremena.

"Sećaj se dana od odmora", kaže Bog, "sećaj se". Prosto kao da Bog želi da kaže: "Sa čežnjom očekuj te trenutke, kada će doći taj trenutak, kada ćeš ostaviti sve drugo." Ja imam jedan citat od Froma, on je kazao ovako, Erih From: "Subota je dan velike radosti jer daje čoveku priliku da u potpunosti bude svoja ličnost. Subota je dan kada su posed, novac, kao i tuga i žalost - tabu, dan kada je vreme pobeđeno i kada čovek razmišlja o svome postojanju. Moderna nedelja je dan zabave, jela i bekstva od samoga sebe. Trebamo se pitati da nije možda došlo vreme za ponovno uspostavljanje dana mira i harmonije?" Zato je ovo vreme, dakle, jedno posebno vreme. "Sećaj se dana od odmora." Zato bih ja savetovao da se u tom danu recimo, ne čitaju novine, ne gleda televizija, zašto? Svaki dan to činimo, puni smo informacija, svega i svačega. Bog kaže: "Stani, stani za trenutak, razmišljaj o sebi i razmišljaj o meni." To je kvalitativno različito vreme. "Sećaj se dana od odmora da ga svetkuješ."

"Šest dana radi", kaže Biblija. Ja bih stao za trenutak ovde. Hrišćani moraju biti vredni ljudi, hrišćanstvo je religija za one koji vredno rade, Bog ne kaže: "Lenstvuj šest dana, a sedmi dan se odmaraj." Ja sam zapazio recimo da studenti koji ne žele da rade, koji su jednostavno lenji, imaju i druge karakterne mane. Bog je čoveku dao rad. Rad je blagoslov za čoveka, potrebno je da čovek radi. "Šest dana radi", kaže Biblija, "i svršuj sve poslove svoje, a sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu, tada nemoj raditi nijednoga posla, ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja", i tako dalje.

Zatim Biblija kaže: "Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, more i što je god u njima", šta to znači? Svake sedmice postoji ovo posebno vreme kad ja želim da se setim ko sam, da imam Stvoritelja, da je Bog stvorio ovaj svet, jer Biblija kaže: "Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju". Ja nisam biće koje je bačeno u postojanje besmisla. Postoji Stvoritelj, postoji uzrok svega onoga što postoji. Ja imam svoga Oca, ja imam svoga Stvoritelja i uprkos besmislu ovoga sveta, još uvek ja mogu videti da Bog vodi ovaj svet. Zato je subota, ja mislim, vreme iznad svega, kada ćemo čitati literaturu, kada ćemo ići u crkvu, kada ćemo posećivati bolesne, kada ćemo deliti svoju veru sa drugima, jedno izvanredno vreme, vreme koje ćemo posvetiti svojoj porodici na jedan poseban način, vreme

kada ćemo uzeti svoju decu za ruku i izvesti ih u polje, u šumu, i reći im: "Evo šta je Bog stvorio", govoriti im o Bogu, kvalitativno različito vreme kada ćemo za trenutak zaboraviti sve ostalo, pokušati bar da zaboravimo. To je vreme i fizičkog odmora, i duhovnog odmora. Ako postoji išta što je vredno za današnjeg umornog čoveka, to je onda zaista ovo vreme.

Postoji u jevrejskom jeziku izraz "šabat", što znači "subota", međutim može značiti i "mir, odmor". Sama filologija reči označava dakle ideju mira ili odmora. "Sećaj se dana od odmora"; ja vam moram odmah reći da u originalu, u jevrejskom tekstu piše ovako: "Sećaj se dana subotnog." Zašto je Daničić preveo: "dana odmora"? Zato što postoji i druga reč - "šalom" - "mir, odmor", zato što odmor i subota znače isto, dakle imaju isti koren i mogu označavati jednu te istu kategoriju. Međutim, ovde jasno kaže: "Šest dana radi, a sedmi je dan odmor Gospodu Bogu." Mi znamo koji je sedmi dan, jer smo čitali o tome.

Idemo u Knjigu proroka Isaije, 56. poglavlje, ja želim namerno da ovde čitamo više tekstova. Neki kažu: "Subota je jevrejski praznik i ona je određena samo za Jevreje." Već u Knjizi proroka Isaije se kaže da subota nije samo za Jevreje. 56. glava, 2. stih: "Blago čoveku koji tako čini i sinu čovečijemu", ovde nije reč: "Blago Jevrejину koji tako čini", nego je reč: "Blago svakom čoveku", "... i sinu čovečijemu koji se drži toga, čuvajući subotu da je ne oskvrni, čuvajući ruku svoju da ne učini zla." Zatim 6. stih kaže: "A tuđine koji pristanu", koji su ti tuđini? Svi drugi narodi. "A tuđine koji pristanu uz Gospoda da mu služe i da ljube ime Gospodnje, da mu budu sluge, koji god drže subotu da je ne oskvrne i drže zavet moj, njih ću dovesti na svetu goru svoju i razveseliću ih", i tako dalje.

Zatim u 58. glavi nalazimo ponovo tekst koji kaže, 13. stih: "Ako odvратиš nogu svoju od subote da ne činiš što je tebi drago na moj sveti dan, i ako prozoveš subotu milinom, svaki dan Gospodnji slavijem, i budeš ga slavio... tada ćeš se veseliti Gospodu..." Ljudi, teolozi, su dugo raspravljali šta to znači: "da ne činiš što je tebi drago na moj sveti dan". Smatra se sa su Jevreji voleli da trguju. Ja ću malo kasnije o tome reći, da su oni iskrivili smisao subote. Vi znate da se subota, možda i ne znate, trebao bih da spomenem, u Bibliji svetkuje od zalaska sunca do zalaska sunca. Dakle, petak uveče, od zalaska sunca, do subote u veče, do zalaska sunca. Jevreji su toliko voleli da trguju da su čekali pred svojim prodavnicama da zađe sunce, da odmah otvore svoje prodavnice. To nije pravi smisao subote. Biblija kaže: "Ako odvратиš nogu svoju od subote ..." Postoji čak jedna zanimljiva priča, da su Jevreji bili legalisti, šta znači legalisti? To znači da nisu svetkovali duh subote, nego su je poštovali time da ne urade ništa tog

dana. Zato je Hristos, videćete kasnije, ustao protiv pogrešnog svetkovanja subote. Svetkovanje subote ne znači da ja tog dana neću raditi to, to, načiniti listu. Svetkovati subotu znači provesti kvalitetno vreme sa svojom porodicom i sa svojim Bogom, različito vreme od drugog vremena u toku sedmice.

Tako se priča da su dva Jevrejina sedela u subotu u sinagogi, dakle jevrejskoj crkvi, i razgovarali su. I jedan pita drugoga i kaže ovako: "Da nije subota ja bih te pitao da li bi mi prodao svoju kamilu." A ovaj drugi odgovara i kaže: "Da nije subota ja bih ti kazao da bih ti je prodao." Znači, pored svih zakona, ljudi pronadju načine, i Hristos je ustao protiv toga i kaže: "Slušajte, taj način kako vi svetkujete subotu, to je pogrešno. Potrebno je svetkovati smisao tog dana, provesti jedno kvalitetno vreme sa Bogom i sa vašim bližnjima."

U Knjizi proroka Jezekilja, 20. glava, 12. stih, ja bih voleo da zapazite ovaj tekst, molim vas, vrlo je bitan: "I subote svoje dadoh im da su znak između mene i njih da bi znali da sam ja Gospod koji ih posvećujem." 20. stih: "I subote moje svetkujte da su znak između mene i vas." Ponovo vam kažem, pošteni budite sa sobom i sa Biblijom koju čitate. Zanimljivo je da u Bibliji kaže da se narod Božji razlikuje, kao neka vrsta znaka za raspoznavanje, po tome što svetkuje subotu. Bog kaže: "I subote moje svetkujte, da su znak između mene i vas", da prepoznamo nekako jedni druge. Vrlo zanimljivo.

Međutim, to je Stari Zavet. Kada je Hristos došao na ovaj svet, da vidimo šta je radio u subotu. Ako smo hrišćani, hajde da čitamo. Jevanđelje po Luci 4. glava, 16. stih, dakle, ovde ćemo saznati Hristov stav u odnosu na subotu. Tekst kaže: "I dođe u Nazaret gde beše odrastao, i uđe po običaju svome u dan subotni u zbornicu, i ustade da čita." Dakle, evo šta je Hristos radio. U subotu je došao u crkvu, u zbornicu, u sinagogu, i ustao da čita Bibliju. Zatim malo kasnije, u 31. stihu kaže: "I dođe u Kapernaum grad Galilejski i učaše ih u subote." Zanimljive reči. E sad, može biti da je Hristos ovde išao u crkvu, u sinagogu, jer su tada ljudi išli. Međutim, Hristos mi ne izgleda kao neko ko se lako konformiše, ko prihvata laž. Hristos je bio dovoljno snažna ličnost, uvek, da stane na stranu istine. Ali hajde da prihvatimo činjenicu, može biti da je išao jer u subotu su se ljudi sastajali i tako dalje. Hajde da čitamo i druge novozavetne tekstove. Na primer, Jevanđelje po Mateju, 24. glava, mi ćemo govoriti o ovom tekstu, ovo je eshataloški govor Isusa Hrista, dakle govor koji govori o poslednjem vremenu, o razorenju grada Jerusalima koje se desilo 70. godine, kao i o poslednjem vremenu.

I tu je Hristos kazao nešto zanimljivo, Matej 24, 20. stih: "Nego se molite Bogu da ne bude bježan vaša u zimu ni u subotu." Ovde je reč o progonstvu hrišćana. Hrišćani su često bili progonjeni u istoriji sveta. Isus kaže da će progonstvo ponovo doći pred kraj, pred Njegov dolazak, i zato kaže: "Molite se Bogu da bežanj vaša", dakle, kada bežite jednostavno, "ne bude u zimu ni u subotu". Zašto u zimu? Jer je hladno. A zašto u subotu? Jer je subota sveto vreme kada bi čovek dakle trebalo da posveti sebe Bogu. Ovde je reč o vremenu posle Hrista, nije reč o samom Hristovom vremenu.

Idemo još u Jevanđelje po Mateju, 12. glava, samo jedan primer iskrivljenog svetkovanja subote želim da vam čitam, to je scena koja se zbiva u sinagogi. Pratite kako su Jevreji svetkovali subotu i protiv čega je Hristos ustao. U 8. stihu kaže: "Jer je gospodar i od subote sin čovečiji. I otišavši odande dođe u zbornicu njihovu, i gle, čovek beše tu sa rukom suvom", dakle Hristos je došao u crkvu, u sinagogu, i tu je bio čovek sa paralizovanom rukom. "I zapitaše ga govoreći: 'Valja li u subotu lečiti?', da bi ga okrivili. A on reče im: 'Koji je među vama čovek koji ima ovcu jednu pa ako ona u subotu upadne u jamu neće je uzeti i izvaditi? A koliko li je čovek pretežniji od ovce? Dakle, valja u subotu dobro činiti.'" Dakle, po shvatanjima sveštenika onoga vremena, u subotu nije trebalo činiti dobro. I 13. stih kaže: "Tada reče čoveku: 'Pruži ruku svoju.' I pruži. I postade zdrava kao i druga." Šta je Hristos učinio u subotu? Izlečio je čoveka, učinio je dobro. Šta čine fariseji? Slušajte tekst, 14. stih: "A fariseji izišavši načiniše vijeću o njemu kako bi ga pogubili." Smišljati ubistvo u subotu nije greh za fariseje, ali izlečiti čoveka je greh! To je strahoviti apsurd. Subota je dakle jedno vreme, različito, kada je Hristos želeo da se setimo nas samih, da se setimo svojih bližnjih, svojih ukućana, bolesnih, i da se setimo svoga Stvoritelja.

Zatim, Jevanđelje po Marku, u 2. glavi nalazimo zanimljiv tekst, 27. i 28. stih: "I govoraše im: subota je načinjena čoveka radi, a ne čovek subote radi. Dakle je gospodar sin čovečij i od subote." Postojala je terminologija u jevrejskom shvatanju, farisejskom shvatanju, "služiti suboti", poštovati sve te principe, kao da čovek služi suboti. Isus kaže: "Ne, subota nije načinjena da mi njoj služimo, nego da ona nama služi, da provedemo jedno posebno vreme, kada ćemo se osvežiti, osnažiti duhovno, kada ćemo se spremiti za napore u toku sledeće sedmice, kada ćemo pogledati oči u oči svojoj deci, kada ćemo ih učiti o Bogu." I Hristos kaže: "Onaj koji zna pravi smisao subote, to sam ja, sin čovečiji; gospodar od subote je sin čovečiji." Da ne čitamo, postoji bezbroj tekstova.

Može biti da su posle Hristove smrti, pošto je On vaskrsao u nedelju, Njegovi učenici počeli da svetkuju nedelju? Hajde da i to vidimo. Jevanđelje po Luci, 23. glava, 54. stih: "I dan beše petak i subota osvitaše", kada je to subota osvitala? Kada se to događalo? U petak uveče, subota je osvitala za Jevreje na osnovu zalaska sunca, "a žene koje bijahu došle s Isusom iz Galileje, idoše za Josifom, i videše grob, i kako mu se telo metnu. Vrativši se pak ...", to su Hristovi najbliži saradnici, žene koje su Ga sledile, koje su bile Njegovi učenici, uključujući i Njegovu majku. "Vrativši se pak pripraviše mirise i miro, i u subotu dakle ostaše na miru po zakonu." Hristova majka, Hristovi učenici, ove žene u ovom slučaju su donele mirise i miro i u subotu su ostale po zakonu, kaže Biblija. A onda 24,1: "A u prvi dan nedeljni dođoše vrlo rano na grob, i donesoše mirise što pripraviše", i tako dalje.

Zatim, možda je apostol Pavle, ili drugi apostoli koji su zaista poznavali Hrista, shvatili da zato što je Hristos vaskrsao u nedelju, treba svetkovati nedelju. Idemo u knjigu Dela apostolska, tamo nalazimo izveštaj o tome šta su apostoli činili, šta su oni to radili, koji dan su svetkovali? Dela apostolska, dakle imate: Matej, Marko, Luka, Jovan, i onda imate knjigu Dela apostolska. Neko me je pitao zašto se prva tri Jevanđelja zovu sinoptička, a ovo četvrto se razlikuje od ova tri. Zato što prva tri slede istu šemu događaja u Hristovom životu. Četvrto je više teološki okrenuto prema ličnosti Isusa Hrista. Prva tri Jevanđelja opisuju paralelne događaje. Idemo u knjigu Dela apostolska, u 13. glavu, dakle ovde je reč o apostolima koji su svetkovali određene dane. Čitaćemo prvo 14. stih, ovde je reč o apostolu Pavlu: "A oni otišavši iz Perge dođoše u Antiohiju Pisidijsku, i ušavši u zbornicu u dan subotnji, sjedoše." Zatim, 42. stih: "A kad izlažahu iz zbornice jevrejske, moljahu neznabošci", ko su ti neznabošci? Ljudi koji nisu bili Jevreji; "moljahu neznabošci da im se ove reči u drugu subotu govore." Da li to piše u tekstu? 44. stih: "A u drugu subotu sabra se gotovo sav grad da čuju reči Božje."

Zatim, 16. poglavlje, takođe Dela apostolskih, 12. i 13. stih: "A odande u Filibu, koje je prvi grad zemlje Maćedonije, naselje rimsko, i u onom gradu ostasmo nekoliko dana. A u dan subotnji iziđosmo iz grada k vodi gde beše bogomolja, i sedavši govorismo k ženama koje se behu sabrale." Ima puno tekstova, čitamo one najvažnije, 17. glava, 2. stih: "I Pavle po običaju svome uđe k njima, i tri subote razgovara se s njima iz pisma." Kao Hristos nekada, i "Hristos po običaju svome uđe u zbornicu u dan subotni da čita", a ovde se kaže za Pavla da uđe k njima i tri subote razgovara se s njima iz pisma. Zatim 18. poglavlje, 4. stih: "A prepiraše se u zbornicama svake subote i

nadgovaraše Jevreje i Grke." Postoji mnoštvo drugih tekstova, za sada evo ovo.

Dozvolite mi da kažem nekoliko reči o problematičnim tekstovima. Ima jedan od tekstova koji mnogi navode u prilog činjenice da je subota ukinuta, uprkos svih ovih izveštaja; on se nalazi u Kološanima poslanici, 16. i 17. stih: "Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo ili za piće, ili za kakav praznik, ili za mladine, ili za subote, koje je sve bilo sjen od onoga što šćaše da dođe, i telo je Hristovo." Pavle kaže: niko da vas ne osuđuje ako ne svetkujete i ne držite sve to. Šta? "Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo", znači neku vrstu hrane, "piće, za kakav praznik, za mladine ili za subote, to je sve bilo sjen", šta to znači? To je bilo tipos, sećate se tipologije, to je ukazivalo na Hrista. Kada je Hristos došao, dakle ako su bili praznici, mladine, neke subote, sve je to ukazivalo na Hrista. Kada je Hristos došao, sve to je nestalo jer je bilo sjen onoga, tipos "onoga što šćaše da dođe, a telo je Hristovo". Dozvolite mi da kažem da sedmična subota koja se svetkovala od vremena Adama pa do danas nije tipos, ona nema u sebi tipološki karakter, ona nema ništa u sebi što je ukazivalo na smrt Isusa Hrista. Ona uglavnom ide u prošlost i želi da pogleda ljudi uputi na Stvoritelja, Onog koji je stvorio svet. O čemu je onda reč? Reč je o tome, ako čitate Treću knjigu Mojsijevu, 23. glavu, videćete da su Jevreji imali nekoliko praznika u toku godine, velike praznike. Jevreji su narod koji voli da praznuje, to je narod koji se raduje i slavi, i to je lepo. Postojalo je nekoliko praznika, neki od tih praznika su počinjali u recimo nedelju, pa su ih slavili: ponedeljak, utorak, sreda, četvrtak, petak, subota, na primer praznik sjenica, kako to piše u našim Biblijama. Šta to znači praznik sjenica? To je bio jedan lepi praznik kada su Jevreji sa svojom decom napuštali svoje kuće i išli u šumu i pravili su male kolibe i tu su nedelju dana živeli sa svojom decom. Zašto su praznovali taj praznik? Da deca znaju a i oni da se podsete da smo na ovoj Zemlji gosti i došljaci, da je prava naša domovina ona koju nam Bog priprema. Ali su postojali praznici kao što je praznik pashe recimo, koji je imao tipološki karakter. Praznik sjenica nije imao tipološki karakter; zavisio je od kalendara, sedam dana je praznovan praznik, počeli su da ga praznuju u nedelju, svaki dan sedmice, i završavali su ga u subotu. To nije bilo uvek isto, jer kao što znate neki put i kod nas praznik padne u nedelju, neki put u petak, neki put u neki drugi dan, ali se događalo da postoji nekoliko godišnjih subota; to je bila sedmična subota, ali je to bila i subota kada su Jevreji završavali svoj praznik. Recimo, praznik pashe je bio praznik sećanja na izlazak Jevreja iz egipatskog ropstva, i oni su tada imali pashalno jagnje koje je predstavljalo Hrista koji će kasnije doći. Ovakvih subota je bilo nekoliko. Pavle kaže da su, kada je

Hristos umro na krstu Golgote, ukinuti svi ti praznici koji su ukazivali na Hrista; jelo, piće, praznici, mladine ili subote, zapazite, naš Vuk je to odlično preveo, koristi se reč "sabata" (množina), a ne reč "sabaton" (jednina). Da je Pavle mislio na sedmičnu subotu, sigurno je da bi kazao "sabaton", jer nema potrebe da kaže "sabata". Međutim, bilo je nekoliko ovih godišnjih subota kada su Jevreji završavali svoj praznik, a taj završetak praznika je bio tipološkog karaktera, ukazivao je na Hrista. Kada je Hristos došao, nije više bilo potrebe slaviti te godišnje subote. Ja se ovde više neću zadržavati, uglavnom dao sam vam jednu ideju o čemu je reč.

Ja ću malo kasnije pokušati da vam kažem otkud onda svetkovanje nedelje, ali pre toga, dozvolite mi da vas podsetim na jedan važan dokumenat. Ovaj rad je rađen u Sjedinjenim Američkim Državama, neki nepoznati, bar meni, autor je radio ono što bismo mi trebali da radimo na ovim prostorima. Dakle, on je istraživao zašto je došlo do velike šizme 1054. godine između pravoslavne i katoličke ili istočne i zapadne crkve. I vi verovatno znate, i u novinama imate dosta o tome, ali dozvolite mi ovde da vas na to podsetim. Glavni uzroci šizme su bili recimo celibat, u katoličkoj crkvi se sveštenici nisu ženili, u istočnoj, kao i danas, se žene; zatim je bila upotreba životinjske krvi, tzv. teološka ideja "rasprava filiockfe" bilo je korišćenje mesa udavljenih životinja, korišćenje beskvasnog hleba za pričest ili za euharistiju. Ali ono što ja do sada nisam pronašao pre ovog rada, jedan od osnovnih uzroka velike šizme između zapadnog i istočnog hrišćanstva bio je post u subotu. Naime, rimska crkva na čelu sa rimskim biskupom u to vreme je subotnji dan proglasila za dan posta. Istočna crkva na čelu sa patrijarhom u Carigradu je odbila da subotu proglasi danom posta. I šta se dogodilo? Napetost je sve više rasla, papa Leo IX je poslao jednu delegaciju svojih legata na čelu sa jednim kardinalom, Humbertom. Oni su došli u Konstantinopolj, pokušali su da razgovaraju sa tadašnjim patrijarhom Mihailom Kerularijusom, takođe su imali kontakte sa grčkim imperatorom u to vreme. Međutim, razgovori nisu išli nikuda. I posle neuspelih razgovora jednoga dana kardinal Humbert sa svojim legatima, došao je u crkvu Hagia Sofija u Konstantinopolju. Tu su ušli vrlo oholo i gordo i stavili su bulu eskomunikacije za istočnu crkvu, a onda su otresli prah sa nogu svojih i izašli. Ljudi koji su bili u crkvi vrlo brzo su zgazili ovu bulu i pocepali je u paramparčad. Kardinal Humbert je otišao sa svojim legatima u Rim, i posle ovog događaja je nastao veliki rascep u hrišćanstvu.

Mi danas imamo dokumente o tome, molim vas, ja ću vam sada čitati dokumente. Kasnije je Mihailo Kerularijus pisao o ovom velikom rascepu, pisao je svojim saradnicima u Antiohiji i videćemo kako je on opisao ovaj

veliki rascep. Ja verujem da ćete biti iznenađeni, ali ovo je istorija, ovo je dokument. Malo kasnije ću čitati Kerularijusa, kako je govorio o suboti. Humbert, kad se vratio u Rim, napisao je šta se to dogodilo u Carigradu, u Konstantinopolju, zašto je došlo do tog velikog rascepa, i on kaže ovako: "Zato u takvom svetkovanju subote, gde i na koji način mi Latini imamo išta zajedničko sa Jevrejima, jer oni su besposleni i svetkuju subotu, ne oru?" Dakle ovde Humbert kaže: "Mi hrišćani nemamo ništa zajedničko sa Jevrejima, oni subotu svetkuju, ne oru i ne žanju, zbog običaja ne rade nego praznuju, imaju posebne obroke, i njihove sluge i sluškinje, stoka i životinje, koje nose teret miruju, ali mi Latini ne držimo ni jednu od ovih stvari, nego radimo svaku vrstu posla kao na bilo koji od pet prethodnih dana, i mi postimo isto tako kao što to činimo u šesti dan, petak, koji stoji do subote." E sad slušajte. "Ipak, vi Grci," koji su to Grci? Pravoslavni. "... ako ne judaizirate ('judaizirate' znači 'ako sledite Jevreje'), kažite nam zašto imate nešto zajedničko sa Jevrejima u sličnom svetkovanju subote. Oni svakako svetkuju subotu, i vi je svetkujete, oni poste i uvek prekidaju post u subotu, u njihovom četrdesetodnevnom periodu oni prekidaju post svake subote osim jedne." To je bila dakle dilema, postiti u subotu ili ne. "I vi Grci u vašem četrdesetodnevnom periodu prekidate post svake subote osim jedne. Oni Jevreji imaju dvostruki razlog za svetkovanje subote, jasno, zbog zakona Mojsijevih i zbog učenika koji su bili ožalošćeni i teškog srca na dan subotnji i zbog smrti Gospodnje, za koga su verovali da neće vaskrsnuti. Zato što vi svetkujete subotu sa Jevrejima i sa nama dan Gospodnji nedelju, vi izgleda da takvim svetkovanjem imitirate sektu Nazarena, koji na ovaj način prihvataju hrišćanstvo, ali ne mogu ostaviti judeizam. Ali latinska crkva u svom saosećanju prema Gospodu, i Njegovoj patnji i smrti, raduje se Njegovom vaskrsenju u dan Gospodnji nedelju, kada su Jevreji putem novca pokušali da korumpiraju stražu na grobu. Zbog toga, mi Latini do današnjeg dana držimo apostolsku tradiciju u vezi sa subotom i želimo da to održimo do kraja. Mi smo pažljivi u prihvatanju onoga što su naši stari i poštovani oci izjavili i potvrdili, između kojih najblagosloveniji papa Silvestre, duhovni otac imperatora Konstantina Velikog." Drugim rečima: "Vi Grci, vi pravoslavni svet, svetkujete subotu i vi ste Jevreji. Ne želite da postite u subotu, i mi vas ne prihvatamo." Dozvolite da vam kažem da je ovaj tekst istorijski, potiče iz 1054. godine. Dakle, do ovog dana, mi imamo istorijske podatke, da je istočna ili pravoslavna crkva svetkovala i subotu i nedelju, jer u tekstu piše da su svetkovali nedelju, ali su svetkovali i subotu.

Evo šta Kerularijus kaže, sam partijarh istočne crkve, kada je pisao patrijarhu crkve u Antiohiji, on kaže ovako: "Jer nama je zapovedeno da

svetkujemo subotu, kao i dan Gospodnji nedelju, a ne da radimo nikakav posao na taj dan." Ja vam moram reći da je na žalost već pri kraju 11. veka i istočna crkva zaboravila na subotu. Istina, ima i danas, čuo sam, monaha koji u manastirima svetkuju i subotu i nedelju. Međutim, biblijski dan svetkovanja jeste subota. Otkud onda nedelja, zar svi drugi greše, eto samo jedna grupa su pametni i oni znaju šta rade? Evo kako je došlo do svetkovanja nedelje. Ja ne mogu to detaljno opisati, ali u nekoliko reči ću pokušati da objasnim otkud nedelja u hrišćanstvu.

Prvo, ideja je svakako došla onoga dana kada je Hristos vaskrsao u nedelju i neki su smatrali, pošto je to najveće biblijsko čudo, da treba svetkovati taj dan. Sve to vreme u početku, hrišćani su svetkovali subotu, ali vaskrsenje Isusa Hrista je učinilo da su neki hrišćani smatrali da bi trebalo svetkovati nedelju i tako dolazi do paralelnog praznovanja. U početku, smatralo se naravno da je subota glavni dan, ali nedelja je dan koga se isto treba sećati. Ono što je zanimljivo jeste da je do potpunog prihvatanja nedelje i odbacivanja subote došlo u 4. veku. Evo šta se tada događalo. Hrišćanstvo je postalo toliko popularna religija, da su mase ulazile u hrišćansku crkvu. Zašto? Jer je i sam imperator postao hrišćanin. Svi su želeli biti hrišćani odjedanput. Međutim, ono što beleži crkvena istorija jeste da su u tom periodu ušle i najveće zablude u hrišćansku crkvu. Ko su bile te mase koje su dolazile u hrišćansku crkvu? To su uglavnom bili neznabošci, stanovnici rimskoga carstva. Šta su verovali ti neznabošci pre nego što su postali hrišćani? Oni su bili politeisti ili mnogobošci. Koji je bio najveći bog tih politeista, da li se sećate, mi smo to kazali u nekom od prošlih predavanja? Bog sunca, Mitra, ili Šamaš, ili Ra ili Re ili kao god hoćete. Oni su bili dakle obožavaoci boga sunca. Da li znate koji je dan bio posvećen bogu suncu? Bila je nedelja. Mi imamo posledice toga i u savremenim modernim jezicima. Na primer, vi znate da se i dan danas na nemačkom recimo nedelja kaže "zontag", to znači "sunčev dan", ili imate na engleskom takođe "sandi", takođe "sunčev dan". Ovi jezici, dakle, nas podsećaju na poreklo ovoga dana.

S druge strane je postojala velika želja u zvaničnom hrišćanstvu da se distancira od Jevreja, oni su razapeli Hrista, tu su bili i drugi politički razlozi, i onda je 7. marta 321. godine car Konstantin, koji je inače rođen u Nišu, verujem da znate, izdao svoj čuveni zakon o svetkovanju nedelje. Evo šta on kaže: "U časni dan sunca (u nedelju) neka se svi gradski službenici, zanatlije i stanovnici gradova odmaraju, samo oni koji se bave zemljoradnjom mogu slobodno obavljati svoje poslove, jer se dešava da drugi koji dan nije tako pogodan za sejanje ili obrađivanje vinograda. Ne

smemo dopustiti da zbog neiskorišćavanja pogodnog vremena propadnu dragoceni plodovi koje nam nebo šalje." Ja bih vas u isto vreme podsetio, dakle, da ne dužim, nedelja je bila dan posvećen bogu suncu, i 25. decembar koji slavimo kao dan Božića, to jest ne mi ali katolički svet, je rođendan boga sunca. Dakle mnoge stvari su u periodu posle 4. veka i kasnije ušle u hrišćanstvo iz neznaboštva, koje su suprotne biblijskoj tradiciji. Uprkos toga, dobro je spomenuti da su kroz sve vekove postojali hrišćani koji su svetkovali subotu. Naravno, izbor je na svakome od nas. Ja bih vas podsetio dakle, da Bog jasno kaže da je On blagoslovio sedmi dan i posvetio ga. Ja imam običaj da kažem: pokušajte da svetkujete jednu subotu ispravno, nećete više prestati nikada. Šta to znači? U petak uveče, u petak, pripremite nešto lepše možda za hranu, očistite kuću, pripremite možda i posebno odelo za subotu. Okupite se u petak uveče svi, cela porodica, možda je dobro pevati duhovne pesme, možda je dobro čitati Bibliju, moliti se Bogu. Na primer, ja sam bio na početku subote koju Jevreji svetkuju i oduševio sam se. Uvek iznova, to su posebni trenuci, trenuci opuštanja duhovnog i fizičkog, trenuci velikih blagoslova Božjih. I onda u subotu uveče, kada sunce zađe, mi možemo nastaviti sa svakodnevnim poslovima. Zato ako želite da rizikujete, usudite se i počnite, ako vi to želite, da svetkujete dan koji je Isus Hristos svetkovao.

Konačno, da li je bitno koji dan svetkujemo? Ja sam to pitanje postavio na početku, ali sam zaboravio da na njega odgovorim. Smatram da je bitno, jer uvek kada čovek skrene sa biblijskih principa, onda je u velikoj opasnosti. Uvek u istoriji hrišćanstva kada su ljudi birali svoj put, ljudski put umesto Božjega puta, stvari nisu išle kako treba. Mogu vam reći da su posledice strahovito velike. Ja bih kazao samo da su ljudi u ime Boga išli u krstaške ratove, ubijali, sve u ime Boga, a to je suprotno biblijskim principima. Zato je dobro da se uvek pridržavamo biblijskih principa, a pored toga, oni koji su zaboravili svetkovanje pravog dana, ne svetkuju ni ovaj drugi dan na način na koji bi trebalo. Da li se slažete tu sa mnom? Dakle, moramo biti pošteni pred Bogom. Uvek kada čovek ostavi po strani ono što je Bog kazao i kada prihvati neke svoje principe, onda je u velikoj opasnosti da bude u domenu ljudskog, što je opasna stvar.

BUDUĆNOST ČOVEČANSTVA SA BIBLIJSKE TAČKE GLEDIŠTA

U ovom predavanju ćemo se skoncentrisati uglavnom na jedan biblijski tekst, jedno poglavlje. U sledećem predavanju ćemo govoriti direktno o Hristovom drugom dolasku, a onda o milenijumu, o sudu Božjem, o kraju istorije čovečanstva. Sve ove tri teme će se ispreplitati, ali ćemo sa različitih aspekata pokušati da pokrijemo ono što se u teologiji naziva eshatologija. "Eshatologija" dolazi od grčke reči "eshatos", što znači "kraj" ili "posledak", znači to je nauka o poslednjim događajima, jedna posebna grana biblijske teologije. Ja bih vas sada pozvao da otvorite Biblije u Knjizi proroka Danila; dakle mi nećemo ići dalje, mi ćemo se zaustaviti na tom jednom poglavlju, i čitaćemo jedno poglavlje iz Knjige proroka Danila. U seriji predavanja koja će slediti posle ove serije posvetićemo više vremena proučavanju Knjige proroka Danila, a u ovom predavanju ćemo čitati celo jedno poglavlje. Drugo poglavlje, dakle sam početak. Verujem da nikad nećete zaboraviti ono što ćete čuti u ovom predavanju, što ćemo čitati iz Biblije. Verujem da će vam istorija čovečanstva postati jasnija posle ovog poglavlja. Verujem da ćete se oduševiti ovom Knjigom, jer je ona zaista fantastična. Sada vas pozivam da se vratimo u godinu 605. pre Hrista i da za trenutak bar razmišljamo o događajima koji su se dogodili na Bliskom istoku, na toj raskrsnici civilizacija. Na teritoriji sadašnjeg Iraka nalazila se moćna vavilonska imperija, Vavilon dakle. Ovo područje se drugačije nazivalo Mesopotamija, što znači "ravnicu između dve reke". To je reka Eufrat i reka Tigar ili Tigris. Tu na reci Eufratu se nalazio grad Vavilon. Ja sam vam govorio o proročanstvu o Vavilonu, i zato u ovom predavanju neću ponovo govoriti o detaljima o Vavilonu. Sećate se da smo govorili da postoje dva područja, dva perioda u istoriji Vavilona. Prvi period je negde od 2000. do 1800. godine pre Hrista, za vreme

Hamurabija. Međutim, Vavilon je svu svoju slavu, svu svoju moć doživeo za vreme cara Navuhodonosora u 7. odnosno 6. veku pre Hrista. Negde 605. godine pre Hrista, najmoćniji car Vavilona, car Navuhodonosor, je krenuo u osvajanja na jug. Tu negde u današnjoj Siriji, severnoj Siriji, u bici kod Karkemiša, sećate se, i to smo spominjali, Navuhodonosor, ovaj snažni "vavilonski lav" je doveo do potpunog sloma egipatsku vojsku. On je ubio egipatskog faraona Nekaosa i tako doveo do potpunog sloma ovu hiljadugodišnju imperiju. Tada je u prvom naletu došlo i do opsade grada Jerusalima. Stanovnici Jerusalima su se tom prilikom predali. Stanovnici Jerusalima su najčešće sklapali saveze sa Egiptom, i Navuhodonosor, koji je osvojio grad Jerusalem, je uzeo robove kao neku vrstu garancije da će Jerusalem prekinuti svoje veze sa Egiptom; imao je običaj da uzme deo stanovnika kao robove. Naime, Vavilonjani su često praktikovali tu praksu. Oni su selili jedne narode sa neke teritorije a druge doseljavali. Zašto? Kada bi se jedan narod našao na sasvim drugoj teritoriji bilo je mnogo manje šansi za pobunu, za revolt, to nije bila zemlja tog naroda, to je sada bila tuđa zemlja gde su oni bili došljaci, nisu imali motiva da se bore. Tako su Vavilonjani selili narode sa jednog područja na drugo.

Znamo da, kada je Navuhodonosor bio u opsadi grada Jerusalima, saznao je da je u Vavilonu umro njegov otac Nabupolasar. Znao je takođe za sve moguće političke igre u samom gradu, i zato je odlučio da se što pre vrati u Vavilon. Iako je normalan put vodio severno, preko planina u severnoj Siriji, i kasnije dolinom reke Eufrat, smatra se da je Navuhodonosor ostavio svoju vojsku i da je sa manjom grupom telohranitelja krenuo preko vrlo užarene pustinje prečim putem do grada Vavilona. Smatra se da je pešačio ili išao na konjima 80 kilometara dnevno. On je bio u opsadi grada Jerusalima negde u leto, ovo se dogodilo negde 15. avgusta, kad je čuo da je u Vavilonu umro Nabupolasar, i on je krenuo na put. Dakle krenuo je 15. avgusta i već 7. septembra je bio u Vavilonu. Na njegovu veliku radost, njegove sluge su čuvale presto za njega, dakle nije došlo do prevrata. Za to vreme su ostala vojska i robovi išli normalnim putem severno i zatim dolinom reke Eufrat. Zajedno sa vavilonskom vojskom koja je putovala išli su i jevrejski robovi. To su bili uglavnom sinovi plemića, to su bili mladići iz bogatih porodica. Na putu od grada Jerusalima pa do Vavilona trebalo je prepešačiti oko 1500 kilometara. Uglavnom se smatra da su vavilonski vojnici putovali rano ujutru, jedan istoričar kaže "dok su još sandale bile mokre od rose"; negde pre podneva oni su se odmarali i po podne su ponovo putovali. Dok je Navuhodonosor, smatra se, putovao 80 kilometara na dan, jevrejski robovi sa ostatkom vavilonske vojske su putovali 20 do 25

kilometara na dan. Postoje različite pretpostavke šta su sve ti robovi mogli videli usput.

U toj grupi jevrejskih robova 605. godine nalazio se i prorok Danilo, u to vreme mladić iz bogate porodice koji je bio zarobljen kao plen, kao sigurnost Navuhodonosoru da će jevrejski car prekinuti svoj savez sa Egiptom, i da će se pokoriti i postati deo moćne vavilonske imperije. Možete zamisliti šta se događalo u duši tog mladog čoveka, bio je vezan za svoju porodicu, za svoju zemlju. Bio je to kraj, kraj jednoga naroda, kraj njegovih snova; kao i svi drugi mladi ljudi verovatno je planirao svoj život. Odjednom rat, odjednom odlazak u ropstvo. Verovatno da su ovi vojnici i robovi putovali sigurno nekoliko meseci, 3 do 5 meseci su putovali ovim putem. Sigurno je da su uzduž postojali ljudi koji su posmatrali tu tužnu povorku. Danilo je imao dovoljno vremena da razmišlja o budućem životu, šta će se to sad dogoditi u Vavilonu; išao je u jedan nepoznati grad. Ali Danilo je u svom srcu nosio sigurnost i veru u Boga, i to je ono što će ostati istoriji, naraštajima koji su dolazili. U jednom tragičnom trenutku, u trenutku kraja jednoga naroda, jedan mladi čovek je ostao veran Bogu i Bog ga je blagoslovio. Vi ćete videti, kada budemo kasnije proučavali Knjigu proroka Danila, da je prolazio kroz različite probleme. Sigurno je da su mnogobrojni ljudi stajali uzduž ovoga puta i posmatrali ovu tužnu povorku koja se kretala. Verovatno je tu, kroz kamenito područje, prvi put Danilo video plodnu dolinu reke Eufrat. Verovatno da je željno, ili neželjno, čekao da vidi konačno i taj Vavilon, i onda je stigao u grad Vavilon. U prvoj glavi Knjige proroka Danila se opisuje, mi ćemo to kasnije proučavati, da je Navuhodonosor bio mudar vladar, okrutan ali mudar, da je školovao ove mlade ljude iako nisu bili Vavilonjani, i želeo je da i oni imaju učešća u budućem carstvu.

Pitamo se, šta je to Danilo učio u Vavilonu? Smatra se da su Vavilonjani bili oni koji su prvi podelili sat na 60 minuta. Takođe se smatra da su oni bili prvi koji su krug podelili na 360 stepeni. Takođe, matematičari smatraju da je doprinos svetskoj nauci koji su dali Vavilonjani bio taj što su oni prvi govorili o vrednosti koju cifra zauzima na svom mestu. Dakle, oni su prvi zaključili da broj 75 ne znači $7+5$, nego $7*10+5*1$. Pored toga se kaže da je Danilo učio jezike. Postojala su tri jezika u Vavilonu koje je Danilo mogao da uči. Postojao je takozvani akadski jezik, koji studenti teologije Staroga Zaveta i dan danas uče jer nam umnogome pomaže da shvatimo biblijski tekst. Akadski je uglavnom bio narodni jezik Vavilonjana. Pored toga postojao je drugi jezik koji se takođe koristio u Vavilonu, to je bio sumerski jezik, koji je bio jezik religije Vavilonjana; postojao je i treći jezik, to je bio aramejski, koji smo mi spominjali, Hristos ga je govorio, i Jevreji u vreme

Hrista. Aramejski je bio trgovački i diplomatski jezik Vavilona u ono vreme. Verovatno je Danilo morao sve ovo da uči.

Scena o kojoj ćemo večeras govoriti jeste scena koja se zbiva na dvoru cara Navuhodonosora. Pismo kojim su pisali Vavilonjani jeste klinasto pismo, dakle pločice. Oni su uglavnom pisali na glinenim pločicama i to pismo se danas zove klinasto pismo. Na univerzitetu u Americi na kome sam ja studirao bilo je nekoliko originala klinastog pisma, i vrlo često vidite studente kako sednu na pod i satima dešifruju ove znake klinastog pisma koji su vrlo zanimljivi. Scena se zbiva negde krajem 7. veka pre Hrista. Na jednoj glinenoj pločici piše da je prvi pozdrav kojim su se Vavilonjani pozdravljali svakog jutra bio poljubac. Međutim, tog jutra, o kome govori druga glava Knjige proroka Danila, je bilo jedno posebno jutro. Verovatno, da ste sreli cara Navuhodonosora, ne biste dobili poljubac, dobili biste nešto sasvim suprotno, gnev, veliki gnev. Napetost se osećala na dvoru cara Navuhodonosora. Naime, on je usnio jedan neobičan san i u ovom poglavlju, u originalnom tekstu ima 213 reči. U tih 213 reči je opisana celokupna istorija sveta, naravno ne u detaljima, ali postoje mnogi vredni podaci o kojima ćemo večeras govoriti.

Mi sa sigurnošću znamo da je tekst nastao krajem 7. ili u 6. veku. Jerusalim je, možemo tačno reći, po prvi put osvojen 605., i Danilo je otišao u ropstvo; druga opsada Jerusalima je bila 586. U svakom slučaju kraj 7. ili početak 6. veka je vreme pisanja našeg poglavlja, dakle drugog poglavlja Knjige proroka Danila. Postoji jedna reč koja se ovde spominje i koja je ključna za celu Knjigu proroka Danila, koju želim da zapazite i zapamtite. To je reč "kec", što znači "kraj". Knjiga proroka Danila je knjiga o kraju. Knjiga počinje i govori o kraju jednoga naroda, ali se završava govorom o kraju civilizacije, kraju cele istorije sveta. Ono što je vredno zapaziti u ovoj knjizi, poruka Knjige proroka Danila jeste sledeća: budućnost je sakrivena u prošlosti. Ovu rečenicu ću još ponavljati. Budućnost je skrivena u prošlosti. Kako? Videćemo kada budemo proučili ovu glavu.

Ja ću namerno čitati ovo poglavlje, čitaćemo celo poglavlje, ono je jako dugo, ja znam kada se čita da se gubi pažnja, ali verujem da će vam ono ostati u sećanju. Dakle, godina je 603., odnosno 602. pre Hrista, kada je car Navuhodonosor usnio jedan neobičan san. Kada su u pitanju snovi, verujem da ćete i tu imati pitanja. U Bibliji uglavnom postoje dve vrste snova. Postoje snovi koji su rezultat svakodnevnih zbivanja, koji su rezultat onoga što radimo, napetosti ili radosti, i onda sanjamo, rezultat normalnog toka života. Ali u Bibliji postoje snovi koji nisu rezultat prirodnog toka događaja. U Bibliji se govori da se Bog često ljudima obraćao kroz san, i ovde je reč o jednom

takvom snu. Šta se dogodilo? Navuhodonosor je usnio jedan san, neobičan san. Međutim, on je zaboravio šta je sanjao i vrlo rano se probudio. Uznemiravale su ga misli, jednostavno je želeo da se priseti šta je sanjao. Međutim, on to nije mogao. Na dvoru cara Navuhodonosora postojali su tzv. mudraci, ovde u našem tekstu piše "vračari, zvezdari, gatar", mudri ljudi. Istorija nam potvrđuje da su ovi mudraci posmatrali kretanje ptica, dakle proricali su budućnost na osnovu kretanja ptica, takođe su posmatrali zalazak sunca, oblake na nebu, posmatrali su jetru zaklanih životinja, takozvana hepatoskopija, ja sam o tome govorio, imali su knjige koje su tumačile hiljade snova i verovalo se da su oni u zajednici sa Bogom i da mogu otkriti najveće tajne. Međutim, videćete da u ovom poglavlju postoji drama, drama koja postaje sve jača. Hajde da čitamo tekst. Ja verujem da će vam stvar postati sve jasnija.

Prvi stih kaže: "A druge godine carovanja Navuhodonosorova usni Navuhodonosor san, i uznemiri mu se duh i san ga prođe". Zaboravio je san, ali mu je duh bio jako uznemiren. "I reče car da dozovu vrače i zvezdare i gatare i Haldeje da kažu caru san njegov. I dođoše i staše pred carem." Zamislite tu scenu, jedan od najvećih monarha svih vremena; ja sam vam spomenuo, čini mi se, da je Sadam Husein voleo da sebe upoređuje sa Navuhodonosorom, moćnim Navuhodonosorom. I car poziva ove Haldeje, zvezdare, vračare, dakle one koji su proricali po zvezdama, i stali su pred cara. "I reče im car: 'Usnih san, i uznemiri mi se duh kako bih doznao šta sam snio.' A Haldeji rekoše caru Sirski", sirski, to je aramejski, u originalu tako piše; jedan deo Danilove knjige je pisan na aramejskom, a svi drugi delovi su pisani na jevrejskom.

Kritičari, ateisti, koji ne veruju da Bog poznaje budućnost i da može da otkrije tu budućnost, kažu: "Nije moguće da je Knjiga proroka Danila napisana u 7. veku pre Hrista, nemoguće je da je ovaj tekst" koji ćemo mi ovde čitati "nastao 603. odnosno 602. godine pre Hrista", i onda pokušavaju da datum pisanja smeste u 2. vek pre Hrista, pa ako je moguće i bliže. Međutim, jedan naš zemljak, koji je uradio doktorsku disertaciju na osnovu ovog teksta, uzeo je ovaj aramejski tekst iz Knjige proroka Danila i upoređivao ga je sa drugim aramejskim tekstovima za koje tačno znamo datum pisanja. On je radio, dakle, filologiju teksta, i njegov zaključak i njegov doprinos svetskoj nauci je taj što je uspeo da dokaže, na osnovu aramejskog teksta koga ćemo večeras čitati, da je Knjiga proroka Danila zaista nastala u 7. ili 6. veku pre Hrista.

Ovde kaže: "A Haldeji rekoše caru sirski (aramejski): 'Care, da si živ dovijeka! Pripovedi san slugama svojim, pa ćemo ti kazati šta znači.'" Evo

šta mudraci kažu: "U redu, care, mi imamo različita tumačenja za snove, imamo knjige po kojima ćemo svaki san protumačiti, ali kaži nam šta si sanjao." "A car odgovori i reče Haldejima: 'Zaboravio sam, i ako mi ne kažete šta sam snio i šta znači, bićete isečeni i kuće će vaše biti buništa.'" Drugim rečima: "Vi tvrdite da ste u vezi sa bogovima, ja vas plaćam," oni su bili dobro plaćen sloj, "vi godinama živite od toga," vrlo počastvovan sloj društva, "a sada kad sam ja u kritičnom trenutku svoga života vi ne znate šta sam sanjao." Pogledajte dalje diskusiju, ova je pretnja zaista istinita, kaže: "Bićete isečeni i kuće će vaše biti buništa." 6. stih: "Ako li mi kažete što sam snio i što znači, dobićete od mene dare i poklone i veliku čast, kažite mi dakle što sam snio i što znači." Velika patnja u duši ovog monarha, neznabožačkog monarha; on je bio politeista. "Odgovoriše opet i rekoše: 'Neka car pripovedi san slugama svojim, pa ćemo kazati što znači.' Car odgovori i reče: 'Doista vidim da hoćete vremena da dobijete', igrate igru, drugim rečima, "jer vidite da sam zaboravio. Ali ako mi ne kažete šta sam snio i šta znači, jedan vam je sud", kaže Navuhodonosor, "jer ste se dogovorili da kažete preda mnom laž i prevaru dok se promeni vreme, zato kažite mi san, pa ću videti da mi možete kazati šta znači.'" Drugim rečima: "Vi možete reći kakvu god hoćete interpretaciju. Ali ako poznajete istinu, kažite mi šta sam sanjao. Kažite mi san pa ću videti da mi možete kazati šta znači."

"Odgovoriše Haldeji caru, i rekoše: 'Nema čoveka na zemlji koji bi mogao kazati caru to što ište, zato nijedan car ni knez ni vlastelin nije nigda iskao tako što od vrača ili zvezdara ili Haldejca.'" Care, kažu ovi mudri ljudi, mudri jer su se bavili magijom, raznim proricanjem, nema čoveka. Ovde su oni pokazali potpunu nemoć. Nema čoveka, i to je dobro, nema čoveka koji poznaje budućnost. Vi se sećate da sam ja govorio da čovek može biti sredstvo preko koga komuniciraju dve sile. Nema čoveka koji može reći, i nikada niko nije tako nešto tražio. "I što car ište vrlo je teško, niti ima drugoga koji bi mogao kazati caru osim bogova, koji ne žive među ljudima." Politeističko društvo, verovali su u postojanje mnogih bogova. 12. stih kaže: "Zato se car razljuti i razgnjevi vrlo, i zapovedi da se pogube svi mudraci Vavilonski. I kad izide zapovest, te ubijahu mudrace, tražahu i Danila i drugove njegovog da ih ubiju." Naime, Danilo je imao tri druga, o kojima ćete kasnije čuti; jedan se zvao Sedrah, drugi Misah i treći Avdenago. Oni su se izdvojili od ostale grupe Jevreja, odlučili su da budu verni svom Bogu u ropstvu. Tamo u najtežim uslovima, odlučili su da ostanu i žive po principima Boga koga su doneli sa sobom iz grada Jerusalima.

Zašto su Danila smatrali jednim od ovih ljudi? On nije bio vrač, ali su ga smatrali mudrim čovekom, jer je školovan da kasnije bude verovatno, kao što je i bio, jedan od nameštenika vlade u Vavilonu. I onda su tražili i njega. 14. stih: "Tada Danilo odgovori mudro i razumno Ariohu zapovedniku stražarskom, koji beše izašao da ubija mudrace vavilonske. Odgovori i reče Ariohu vlastelinu carevu: 'Zašto je tako nagla zapovest od cara?' Tada Arioh kaza stvar Danilu." I šta Danilo radi, u trenutku kada mu je život bio u pitanju? Evo jednog primera šta je Danilo učinio kada su došli da ga povedu na smrt. Molio se Bogu. 16. stih: "A Danilo otide i zamoli cara da mu ostavi vremena, pa će kazati caru šta san znači. Potom otide Danilo kući svojoj, i kaza stvar Ananiji, Misailu i Azariji, drugovima svojim." Šta da rade? Da čitaju knjige, prizivaju duhove? "Da se mole za milost", kome? "Bogu nebeskom radi te tajne, da ne bi poginuli Danilo i drugovi mu s ostalim mudracima vavilonskim." U kritičnom trenutku života Danilo je odlučio da jedinu pomoć dobije od Boga. Kazao je svojim drugovima. Važno je da se često i zajedno molimo Bogu; kada imamo problem u životu dobro je da se molimo jedni za druge, jer molitva je velika stvar. "Da se mole za milost Bogu nebeskom."

19. stih kaže: "I objavi se tajna Danilu u noćnoj utvari, tada Danilo blagoslovi Boga nebeskoga. Progovori Danilo i reče: 'Da je blagosloveno ime Gospodnje od vijeka do vijeka, jer je njegova mudrost i sila.'" Dakle "to nije moja mudrost", Danilo odaje čast i slavu Bogu. "Njegova je mudrost i sila, i on menja vremena i čase, smeće careve, i postavlja careve, daje mudrost mudrima i razum razumnima." Dakle, ta mudrost koju čovek ima, po Danilu, ne dolazi od njega samoga; On, Bog, daje mudrost mudrima i razum razumnima. "On otkriva što je duboko i sakriveno, zna šta je u mraku", On zna šta je u mraku, On poznaje budućnost, "Bog poznaje šta je u mraku," kaže Danilo, a ne ljudi, i pogledajte kako je ovo lepa reč, "i svetlost kod njega stanuje." Kako je to sjajno. Svuda je mrak, kaže Danilo, ali kod Boga, u Bogu svetlost stanuje, Bog je svetlost. Vi shvatate da svetlost ima duhovni smisao, nasuprot svakom neznanju, nasuprot zlu, nasuprot ljudskoj patnji, nasuprot svim problemima, to je sve mrak. Kod Boga svetlost stanuje, On poznaje budućnost. I onda 23. stih: "Tebe, Bože otaca mojih, hvalim i slavim, što si mi dao mudrost i silu, i što si mi objavio zašto te molismo objaviv nam stvar carevu." Hvala ti Bože, drugim rečima. Sjajna molitva, možete je čitati ponovo večeras. I šta se dalje zbiva, 24. stih: "Tada otide Danilo k Ariohu", ko je bio Arioh, da li ste zapazili? On je bio jedan od službenika na vavilonskom dvoru, "kojega car beše odredio da pogubi mudrace vavilonske, i došav ovako mu reče: 'Ne gubi mudraca vavilonskih, izvedi me pred cara

da kažem caru šta san znači." I onda pogledajte ovog službeničića kako želi da dobije kredit kod cara. Sada dolazi pred cara i kaže: "Care, ja sam pronašao, ne brini više, ali me unapredi malo." Evo pogledajte 25. stih: "Tada Arioh brže", znači brzo je to uradio jer je imao nešto lepo da kaže caru, "izvede Danila pred cara, i ovako mu reče: 'Nađoh čoveka', ja sam našao, "između roblja Judina, koji će kazati caru šta san znači."

"A car progovori i reče Danilu koji se zvaše i Valtasar", Valtasar je vavilonsko ime, Vavilonjani su davali druga imena robovima, to je potpuno pranje mozgova, zaboravi i odakle si i kako se zoveš, sasvim novo ime, "možeš li mi kazati san koji sam snio i šta znači?" "Da li to možeš sam ti, Danilo", pita Navuhodonosor. "Odgovori Danilo caru i reče: 'Tajne koje car ište ne mogu kazati caru mudraci ni zvezdari ni gatari. Nego ima Bog na nebu", ovo je sjajna reč, reč koja se ubada u srce ateizmu i svakom neverstvu. "Ima Bog na nebu", kaže Danilo, ima onaj koji je Stvoritelj, koji poznaje budućnost, "koji otkriva tajne, i javlja caru Navuhodonosoru šta će biti ...", do kada? "Kec" je ovde reč, "šta će biti do kraja, do posletka." "Ima Bog na nebu", kaže Danilo, "koji će ti otkriti šta će biti do kraja, do kraja istorije sveta." "San tvoj i što ti je videla glava na postelji tvojoj ovo je: tebi, care, dođoše misli na postelji šta će biti posle, i onaj koji objavljuje tajne pokaza ti šta će biti. A meni se ova tajna nije objavila mudročću koja bi u mene bila mimo sve žive", drugim rečima: "Ja se ne razlikujem od drugih ljudi, care, ja sam čovek kao i svi drugi, nije se meni otkrila tajna mojom mudročću", "nego zato da se javi caru šta san znači i da doznaš misli srca svojega."

I evo drame koja sledi, evo onog što je car Navuhodonosor sanjao. "Ti, care, vide a to lik velik", lik, reč koja označava, kako bismo mi kazali, statuu, kip. Znači car Navuhodonosor je video veliki kip, jednu statuu, figuru; "velik beše lik i svetlost mu silna, i stajaše prema tebi, i strašan bijaše na očima." Znači, izgledao je vrlo veliki, silan, pun svetlosti, izgledao je strašan na očima, kada su ga ljudi ugledali ulivao je strah ljudima. "Glava tome liku beše od čistoga zlata, prsi i mišice od srebra, trbuh i bedra od bakra, kolena mu od gvožđa, a stopala koje od gvožđa koje od zemlje." I šta se događa, lik je bio fantastičan, sjajan, ulivao je strah kada ga je čovek video, a onda iznenada 34. stih: "Ti gledaše dokle se odvali kamen bez ruku", šta to znači? Kamen je došao od negde, ali niko ga nije bacio, znači da nema ovozemaljski izvor, kamen je došao negde verovatno iz svemira jer je bez ruku čovečijih, nijedna ljudska ruka ga nije bacila. "Ti gledaše dokle se odvali kamen bez ruku, i udari lik u stopala bakarna i zemljana, i satre ih."

Šok. Sjajan lik, ulivao je strah u narodu, odjednom jedan mali kamen je udario u lik tamo gde je najslabiji, u stopala, i satro ih, kaže tekst.

35. stih: "Tada se satre i gvožđe i zemlja i bakar i srebro i zlato", sve je nestalo, svi ovi dragoceni metali, "i posta kao pleva na gumnu u leto"; lik koji je ulivao strah, od koga su se ljudi bojali, lik koji je izgledao da je svetao, moćan, odjednom je postao kao pleva na gumnu. To je zanimljivo, pleva na gumnu, "te odnese vetar", pogledajte ovaj tekst, "i ne nađe mu se", šta? "Mesta." Potpuno su nestali svi ovi sjajni metali, kao pleva na gumnu, "i ne nađe im se mesto." "A kamen", taj mali kamen koji je došao od niotkuda, "koji udari lik", mali kamen bez ruku, "posta gora velika i ispuni svu zemlju." Znači zemlju su do tada ispunjavali svi ovi metali, i mali kamen bez ruku pretvorio je sve ovo u plevu, a on sam je ispunio celu zemlju. Šta to sada sve znači? 36. stih kaže: "To je san, a sada ćemo kazati caru šta znači." Znači, imamo interpretaciju sna u samom tekstu. "Ti si, care, car nad carevima, jer ti Bog nebeski dade carstvo, silu i krepost i slavu, i gde god žive sinovi ljudski, zveri poljske i ptice nebeske, dao ti je u ruke, i postavio te je gospodarem nad svim tim. Ti si ona glava zlatna." Drugim rečima, Danilo kaže Navuhodonosoru, "ti ili tvoje carstvo je predstavljeno zlatom". Nije potrebno da govorimo o vavilonskom carstvu koje je bilo jedno od najmoćnijih. Vavilonjani su vladali svetom od 605. godine do 538. godine pre Hrista, moćno carstvo, premda su vavilonski osvajači govorili da su vladali celim svetom. To nije istina, ali su vladali dobrim delom sveta gde je postojala civilizacija. Znači, Danilo kaže Navuhodonosoru: "Ti si ona glava zlatna, ali da li ćeš ti večno ostati?" 39. stih kaže: "A nakon tebe nastaće drugo carstvo", to Navuhodonosor nije želeo da čuje, on je želeo da čuje da će on večno da vlada i da postoji. Ali Danilo koji govori sad u ime Boga kaže: "Ti si glava zlatna, ali nakon tebe nastaće drugo carstvo", tvoje carstvo neće biti večno, "manje od tvojega, a potom treće carstvo, bakarno, koje će vladati po svoj zemlji." Posle pada vavilonskog carstva svetom je vladala koalicija Miđana i Persijanaca. Miđani i Persijanci. Prvi njihov veliki, moćni car je bio Kir Veliki, zatim Kserks i drugi carevi. Persijsko carstvo je vladalo svetom negde od 538. godine do 333. ili 331. godine pre Hrista, jer Danilo kaže Navuhodonosoru: "Nastaće drugo manje carstvo, a potom treće carstvo." Vi znate iz istorije dosta o Persijancima; Grci, Spartanci su vodili sa njima ratove.

Treće carstvo je bilo grčko-makedonsko carstvo. Oni su vladali negde od 333. ili 331. godine, svejedno, do 168. godine pre Hrista. Vi znate, o tome ćete slušati kasnije u Danilu, da je najveći car grčko-makedonski bio Aleksandar Makedonski koji je svet osvojio vrlo brzo. Danilo kaže:

"Postojeće tvoje carstvo, nakon tebe nastaje drugo carstvo manje od tvojega, potom će nastati treće carstvo, bakarno", "a četvrto će carstvo biti tvrdo kao gvožđe, jer gvožđe satire i troši sve, i kao gvožđe što sve lomi, tako će satrti o polomiti." Koje je bilo četvrto carstvo, posle grčko-makedonskog? Rimsko carstvo. Rimljani su vladali negde od 168. godine pre Hrista do 476. godine posle Hrista. I zaista, neko je kazao da je sve u rimskom carstvu bilo gvozdeno, gvozdena disciplina, gvozdeni ljudi, gvozdena vojska. Znači, "nakon tebe, četvrto carstvo će biti tvrdo kao gvožđe."

41. stih: "A što si video stopala i prste koje od kala lončarskoga (gline), a koje od gvožđa, biće carstvo razdeljeno", znači posle rimskoga carstva razdeliće se carstvo. Drugim rečima, ova stopala predstavljaju podeljene narode posle rimskoga carstva. Videćete kada budemo čitali tekst pažljivo da je ovaj tekst Knjige proroka Danila prorekao nedvomislno da posle raspada rimskoga carstva neće više na ovoj planeti, do kraja istorije, postojati nijedno svetsko carstvo ili svetska imperija, univerzalna imperija. Hajmo da čitamo tekst pa ćemo onda o tome govoriti.

Još jedanput 41. stih: "A što si video stopala i prste koje od kala lončarskoga, koje od gvožđa, biće carstvo razdeljeno, ali će biti u njemu tvrđe od gvožđa, jer si video gvožđe pomešano s kalom lončarskim. A što prsti u nogu bijahu koje od gvožđa koje od kala, carstvo će biti nešto jako a nešto trošno." Znači posle raspada rimskoga carstva razviće se narodi, jedne državnice će biti jake, druge slabe. 43. stih: "A što si video gvožđe pomešano sa kalom lončarskim, to će se oni pomešati semenom čovečijim, ali neće prionuti jedan za drugoga kao što se gvožđe ne može smešati sa kalom." Šta to znači? Posle raspada rimskog carstva, biće pokušaja, moćnih pokušaja, da se ponovo stvori imperija na teritoriji Evrope ili svetska imperija, bez uspeha, kaže Biblija. Oni će se "mešati semenom čovečijim". Ja bih vas podsetio da je od vremena raspada rimskoga carstva pa nadalje bilo mnogobrojnih pokušaja da se ponovo stvori imperija na teritoriji Evrope; mnogi evropski moćnici, mnoge bogate porodice su se ženile i udavale međusobno u pokušaju da ponovo stvore carstvo. Ja bih vas podsetio da počevši od Karla V preko Napoleona, pa do Hitlera, postojali su pokušaji da se pobije ovo proročanstvo, da se ponovo uspostavi jedno carstvo, ali biblijski prorok u 7. veku pre Hrista je kazao: "Kao što se zemlja ne može slepiti sa gvožđem, tako nikada više do kraja sveta neće doći do stvaranja jedinstvenog carstva."

Mi smo ovih godina prisustvovali pokušajima stvaranja carstva, i mi im i danas prisustvujemo. Novi svetski poredak ili stvaranje nove Evrope. Ja sam

ovih dana dobio od jednog prijatelja najnoviji "Njusvik" magazin. Verujem da ga poznajete, i odmah sam video sliku koja mi je bila vrlo zanimljiva za ovo predavanje. Naslov glasi "Evropski mrak". Na naslovnoj strani je čamac, vrlo uzburkano more, a u čamcu su Englez, Namac, Francuz i predstavnik Evropske zajednice, i svako gleda u suprotnom pravcu. Podnaslov, a ovo je jedan od vodećih svetskih časopisa koji čitaju ljudi širom planete Zemlje, kaže ovako: "1993. godina je trebala da donese jedinstvo Evrope. Umesto toga donela je recesiju, sumnje i strah. Šta je bilo pogrešno?" U članku koji sledi iza toga, takođe postoje detaljni opisi onoga šta se to dogodilo u Evropi. Ovo je trebala da bude evropska "anus mirabilis", dakle godina ujedinjenja, pomirenja, godina kada će veliko jedinstveno tržište postati efektivno, zajedno sa Mاستrihtskim ugovorom na političkom i ekonomskom planu. Do 1993. godine evropske vođe su proricali tri godine unazad da će proces ujedinjenja Nemačke doneti mnogo dobra. "Novi ugovori na svetskom planu, internacionalnom planu, će doneti rast i mnoštvo posla. Novi evropski poredak, koji će se prostirati od Atlantika pa sve do Urala, doneće mir i prosperitet u sledećim milenijumima." Ali ništa se nije dogodilo kao što je predviđeno.

Evropa ostaje razjedinjena, uvučena u recesiju, preti joj masovna emigracija od juga do istoka. U evropskim misliocima i vođama lebdi osećanje mraka, sećanja na duboki evropski pesimizam 80-tih godina, čak i gore, i tako dalje. Biće pokušaja, ja verujem da će i dalje evropski moćnici nastojati da stvore jedno političko jedinstvo. Uostalom, stopalo je zajedno, gvožđe i kal su zajedno, to je jedno stopalo. Međutim, biblijsko proročanstvo jeste: do Hristovog dolaska, posle raspada rimske imperije, nikada na teritoriji Evrope neće doći do ponovnog uspostavljanja jedne jedinstvene političke sile. Ja sam živeo u Francuskoj nekoliko godina, kasnije u Engleskoj, i znam koliko recimo Francuzi mrze Nemce, znam da je to zaista iluzija. Međutim, pokušaji i dalje postoje, ljudi žele da dođe do ponovnog stvaranja svetske imperije. Biblijsko proročanstvo kaže ovako: "Oni će se mešati semenom čovečijim," to su dakle te ženidbe i udaje, "ali neće prionuti jedan za drugoga kao što gvožđe ne može biti smešano sa kalom", kaže Biblija.

I onda najvažnije za nas u ovom predavanju: "A u vreme tih careva", kojih careva? U vreme tih država koje su nastale raspadom zapadnog rimskog carstva. Vi znate da se zapadno rimsko carstvo raspalo na tačno deset državica. To su bili Burgundi, Sasi, Alemani, Franci i tako dalje, to su bila uglavnom varvarska plemena od kojih su nastali moderni narodi i države na teritoriji Evrope. U vreme tih careva, u vreme pokušaja da se ponovo

napravi jedno carstvo, "Bog će nebeski podignuti carstvo koje se do vijeka neće rasuti, i to se carstvo neće ostaviti drugom narodu, ono će satrti i ukinuti sva ta carstva, a samo će stajati do vijeka, kako si video gde se od gore odvali kamen bez ruku i satre gvožđe, bakar, kao, srebro i zlato. Bog veliki javi caru šta će biti posle, san je istinit, tumačenje mu je verno." Sedmi vek pre Hrista, dakle 2500 godina je staro ovo poglavlje. Istorija je mogla da ide i drugim tokom. Na našu veliku radost, istorija je tekla onako kako je prorečena.

I onda dalje u ovom poglavlju opisan je događaj gde je Navuhodonosor nagradio Danila i tako dalje, i onda on kaže: "Doista, vaš je Bog Bog nad Bogovima i gospodar", i tako dalje. Rečenica koju želim da zapamtite u ovom predavanju jeste sledeća: budućnost je sakrivena u prošlosti. Šta to znači? Danilo je mogao da zna i za ovo drugo carstvo, mogao je da zna jer je živio u prvom. Kad je palo vavilonsko carstvo, on je mogao da zna za medo-persijsko carstvo. Nikako nije mogao znati za grčko, da ne govorim o rimskom, i da ne govorim o daljoj budućnosti planete Zemlje.

Ako se do današnjeg dana dogodilo ono što je Bog kazao da će se dogoditi, mi imamo čvrstu sigurnost da će kamen bez ruku, ljudskih ruku, da će jedna intervencija iz svemira staviti kraj na ljudsku dramu, i da će ono što je izgledalo tako lepo, tako sjajno, sva ta velika carstva koja su ulivala strah u ljudima, nestati jednom zauvek i postati kao pleva na gumnu, a da će mali kamen bez ruku ispuniti i večno postojati. To je carstvo pravde, istine, mira i ljubavi, nasuprot zlu i nasilju na koje su bila oslonjena sva druga carstva. Carstva su uglavnom bila osnovana na sili, na okrutnosti, na ubijanjima, na osvajanjima. Međutim videćete kako Bog opisuje ova carstva kasnije iz Njegove perspektive. Opisuje ih u 7. glavi kao zveri, krvoločne zveri. Međutim, za jednog neznabožackog monarha to je bilo zlato, srebro i tako dalje. Sve će to nestati u prašini istorije, kaže Bog, i postojaće jedno drugo carstvo koje pripada večnosti, koje se ne može meriti aršinima vremena. Zapazite ovde i činjenicu da ovde postoji degradacija metala. Imamo najvredniji metal, pa sledi malo manje vredan i tako dalje. Ovo opisuje takođe degeneraciju ljudskoga roda.

Hajde da pročitamo negde na drugim mestima u Bibliji ko je taj kamen bez ruku. Na primer, u Prvoj Korinćanima u 10. glavi, apostol Pavle u prvom veku posle Hrista opisuje i govori o ovom malom kamenu. 4. stih, ovde je reč o izrailjskom narodu, o njihovom prelasku preko Crnog mora, i onda u 4. stihu kaže: "I svi jedno piće duhovno piše, jer pijahu od duhovne stene koja iđaše za njima, a stena beše Hristos." Hristos je kamen, "stena beše Hristos." Ili možemo čitati drugi tekst, u Jevanđelju po Luci, u 20. glavi, 17. i

18. stih, pogledajte ovaj sjajan tekst, ja bih voleo da pokušate da ga zapamtite jer je on poruka svima nama, i meni prvom: "A on pogledavši na njih reče: 'Šta znači dakle ono u pismu: Kamen koji odbaciše zidari onaj posta glava od ugla. Svaki koji padne na taj kamen razbiće se, a na koga on padne satrće ga?'" "Satrće ga", tu je govor iz Knjige proroka Danila, Isus aludira na Danila. "Svaki koji padne na taj kamen", ovde je reč o čoveku, svakom čoveku koji dolazi na ovaj svet, koji je spreman da odbaci zlo i postane sličan Hristu. Koji razbije to zlo, koji razbije tu trosku, koji razbije tu plevu u sebi, on će se pročistiti, drugim rečima. Ali na koga padne taj kamen, satrće ga, i nestaće jednom zauvek u ljudskoj istoriji. To je sudnji dan, to je dolazak Isusa Hrista na ovaj svet po drugi put, i o tome ćemo detaljnije govoriti u sledećem predavanju, kada ćemo govoriti o Hristovom drugom dolasku.

HRISTOV DRUGI DOLAZAK

Mi ćemo u ovom predavanju pokušati da posmatramo ljudsku istoriju s tačke gledišta samog Isusa Hrista. Postoje tri poglavlja u Novom Zaveću gde se uglavnom nalaze Hristovi eshatološki govori. To je Jevanđelje po Mateju 24. i 25. glava, zatim Jevanđelje po Luci 21. glava i Jevanđelje po Marku 13. poglavlje. Dakle, to su takozvani eshatološki tekstovi ili tekstovi u Bibliji gde je Hristos govorio o poslednjim događajima. Postoje i neki drugi delovi u Jevanđeljima, to je na primer Luka 17,22-37. Ova tri Jevanđelja, Matej, Marko, Luka, kao što sam kazao u prošlim predavanjima, se zovu sinoptička Jevanđelja, zato što imaju paralelne događaje koji se u njima nalaze. Ali uglavnom, kada želite da saznate šta je Isus Hristos želeo da kaže o kraju

sveta onda čitate ova poglavlja. Ona su paralelna, sadrže događaje koji se prepliću i mi ćemo večeras čitati Jevanđelje po Mateju, 24. poglavlje.

Na direktno pitanje kada će biti sudnji dan, kada će doći kraj ove planete, Hristos je odgovorio u 36. stihu istog poglavlja. On je kazao: "A o danu tome i o času niko ne zna, ni anđeli nebeski, do otac moj sam." Znači, sledeću stvar koju bih želeo da zapazite jeste: na direktno pitanje "Kad će to biti i kakav je znak tvoga dolaska i posletka veka", Hristos kaže: "Niko to ne zna osim oca mog", dakle Boga; Bog jedini zna dan. Zbog toga svi oni, ja znam da postoje predstavnici različitih verskih zajednica, svi oni koji pokušavaju da kažu: "Tog i tog dana će doći Isus Hristos na ovaj svet", to nije biblijska nauka. Isus kaže: "Niko ne zna dan i čas do otac moj sam."

Međutim, Isus je takođe kazao, 32. stih: "Od smokve naučite se priči: kad se već njezine grane pomlade i ulistaju, znate da je blizu leto. Tako i vi kad vidite sve ovo, znajte da je blizu kod vrata." To je bio govor koji je Hristos često koristio. Vi posmatrate prirodu. Kad vidite smokvu kako jednostavno počne da pupi, vi kažete "Leto će brzo." "Tako i vi", kaže Hristos, "kad vidite sve ovo ..."; to "sve ovo" videćete da su znaci Hristovog drugog dolaska, koji se spominju u ovom poglavlju. "Tako i vi kad vidite sve ovo ..." I onda Hristos kaže na primer u 37. stihu: "Jer kao što je bilo u vreme Nojevo, tako će biti i dolazak sina čovečijega." Ovo je jedan direktni znak. Isus kaže: "Kao što je bilo u vreme Nojevo, tako će biti i dolazak sina čovečijega, jer kao što pred potopom jeđahu i pijahu, ženjahu se i udavahu do onoga dana kada Noje uđe u kovčeg, i ne osetiše dok ne dođe potop i odnese sve, tako će biti i dolazak sina čovečijega." Da li Bog ima nešto protiv jela i pića? Nema. Ali kada jelo i piće postanu jedini smisao ljudskoga života, onda je to znak Hristovog dolaska. Da li Bog ima nešto protiv ženidbe i udaje? Nema. Ali kad telesne želje postanu jedini smisao, onda je to tragedija.

Hoću da vam dam jednu klasifikaciju ljudi koju je apostol Pavle dao u svojim poslanicama, koja bi se odnosila na ovaj prvi znak koji smo čitali, kada Hristos kaže: "Kao što je bilo u vreme Nojevo, tako će biti i dolazak sina čovečijega." Naime, apostol Pavle, najveći hrišćanski misionar i mislilac, filozof, je izvršio jednu kategorizaciju ljudi, svih ljudi na ovoj planeti. On to nije učinio na jednom mestu, ali ako pažljivo čitate njegove poslanice naći ćete četiri reči kojima apostol Pavle opisuje ljude. Pokušajte da sebe smestite u neku od ovih kategorija.

Prva grupa ljudi o kojoj govori apostol Pavle: on ih je nazvao "pneumatikos". "Pneumatikos" dolazi od reči "pneuma", što znači "duh". "Pneumatikos" je jednina i znači "idealni čovek, čovek kakvog ga je Bog

stvorio", čovek koji je izašao iz ruku Božjih, čovek koji se ugodno oseća u svojoj koži, čovek koji je jednostavno savršen, on ima dimenziju Duha Božjeg. Vi se sećate da sam izneo Buberovu teoriju o tome da čovek poseduje dve dimenzije. Jedna je horizontalna, koju je on definisao kao "ja - to", i druga dimenzija je vertikalna, koju je on definisao kao "ja - Ti". Ovaj čovek o kome govori apostol Pavle je duhovni čovek, onaj koji ima dimenziju Duha Božjeg. Dakle, čovek koji ima ovu vertikalnu dimenziju "ja - Ti", on je ispunio prazninu u svom biću koju niko i ništa osim Boga ne može ispuniti. To je idealni čovek, čovek koji živi sa Bogom svoj život, i naravno na ovoj Zemlji živi svoj život.

Druga grupa ljudi o kojima govori apostol Pavle su "psihikos". "Pсихikos" je čovek kojim upravlja njegov razum, naš razum, ljudski razum. To je čovek koji je izgubio dimenziju Duha Božjega, to je čovek, ja bih kazao, na raskrsnici. On razmišlja, on koristi svoje racionalne kategorije, on razmišlja o svom postojanju, ali još uvek on nema dimenziju Duha Božjega u sebi. Vi znate onaj grčki mit o Narcisu. Biblija kaže da je Bog dao čoveku razum da ga vodi Bogu. Uloga razuma jeste da čoveka vodi Bogu. Ako ga razum vodi od Boga, na osnovu Biblije ljudski razum postaje lud. Psalmista kaže: "Reče bezumnik u srcu svojemu: 'Nema Boga.'" Dakle, Bog je dao čoveku njegove umne sposobnosti da ga vode Bogu. Psychikos je čovek na raskrsnici, čovek koji se pita, koji luta, koji želi da spozna Boga, ali koji još uvek ne zna.

Treća kategorija ljudi o kojima govori apostol Pavle jeste "sarkinos". Dolazi od reči "sarks" ili "telo". To je čovek kojim više ni njegov razum ne upravlja, to je čovek kojim upravljaju želje njegovog tela. Telo je često u Bibliji simbol strasti ili želja čoveka. To je čovek koji će reći: "Jedimo i pijmo, jer ćemo sutra umreti." To je čovek koji se više ne pita ni odakle je, ni ko je, ni zašto je tu na ovoj planeti, ni šta se to zbiva. On se rodio, došao je, i želi da zadovolji svoje strasti i svoje želje. To je onaj o kome Hristos govori "kao što je to bilo u vreme Nojevo ...". Noje je govorio o danu sudnjem, on je govorio: "Doći će potop i uništiće sve." Ljudi su kazali: "Ne, to je samo priča." Međutim, apostol Pavle kaže da ovo nije najteža bolest ljudi.

Postoji još jedna kategorija. To je "sarkikos", jedno slovo je razlika. "Sarkikos" je "životinjski čovek". To je čovek koji je izgubio u potpunosti obeležja čoveka, koji živi po instinktima kao i životinja. Veoma ozbiljna kategorizacija ljudi. Hristos kaže: "Kao što pred potopom jeđahu i pijahu, ženjahu se i udavahu do onoga dana kada Noje uđe u kovčeg, i ne osetiše dok ne dođe potop i ne odnese sve, tako će biti i dolazak sina čovečijega." Na osnovu Hristovih reči, sve više će pred Hristov drugi dolazak biti ovakvih ljudi. Ljudi će sve manje hajati za duhovne vrednosti, i degeneracija

čovečanstva će biti sve veća. To je, slobodno možemo reći, jedan od znakova Hristovog drugog dolaska.

Međutim, vratimo se nazad na 4. stih. Posle pitanja koje su učenici postavili: "Kaži nam kad će to biti? I kakav je znak tvoga dolaska i posletka veka?", prve reči koje je Hristos kazao na Maslinskoj gori svojim učenicima Petru, Andriji i tako dalje, koje su bile? "I odgovarajući Isus reče im: 'Čuvajte se da vas ko ne prevari.'" Zato ću ja po stoti put ovde reći: čuvajte se da vas ja ne prevarim. Kako ćete se sačuvati od svih prevara? Molitvom, ali i čitanjem, proveravanjem onoga što čujete. Hrišćanin mora poznavati pismo koje mu je Bog uputio, ako verujete da je ovo reč Božja. Dobro je da poznajete svoju Bibliju. Hristos je znao da će izaći mnogi lažni proroci, oni koji će govoriti u Njegovo ime, ali koji neće govoriti istinu. Evo čitajmo dalje šta je Isus kazao: "Jer će mnogi doći u ime moje govoreći 'Ja sam Hristos.', i mnoge će prevariti." Mi smo nedavno imali priliku da čujemo da se neko pojavio u Americi. To nije ništa novo. U toku celokupne ljudske istorije pojavljivali su se oni koji su govorili "Ja sam spasitelj, sledite me."

Zatim u 6. stihu Hristos kaže: "Čućete ratove i glasove o ratovima. Gledajte da se ne uplašite, jer treba da sve to bude. Ali nije još tada posledak." Ja sam kao dete slušao o ovom tekstu, i često se govorilo da su ratovi znak Hristovog dolaska. Dozvolite mi da vas podsetim da Hristos kaže da ratovi nisu direktni znak Hristovog drugog dolaska, jer Hristos dva puta kaže "ali to još nije posledak". Na žalost, ratovi su obeležje ove ljudske istorije, ja ću vam malo kasnije dati statistiku. Isus kaže: "Čućete ratove". Ovi ratovi se prvenstveno odnose na događaje od Hristove smrti pa do 70. godine kada je Jerusalim uništen, o tome ću govoriti malo kasnije.

I onda Hristos kaže: "Jer će ustati narod na narod i carstvo na carstvo, i biće gladi i pomori, i zemlja će se tresti po svetu." Ovo jeste znak, molim vas. Od Hristove smrti do 70. godine, kada je Jerusalim porušen, u tom periodu je bilo mnogo ratova. Istina je da kada posmatrate progresiju zemljotresa, gladi, da je to neverovatno, da je to išlo uzlaznom linijom. Onda Hristos kaže: "Ali je sve to početak stradanja", dakle zemljotresi, gladi, ratovi i tako dalje. To nije direktni znak, ali je indirektni znak, jer postoji jedna progresija u ljudskoj istoriji. 9. stih kaže: "Tada će vas predati na muke, i pobiće vas, i svi će narodi omrznuti na vas imena mojega radi. I tada će se mnogi sablazniti, i drug druga izdaće, i omrznuće drug na druga." Ovde možete naći opomene za današnje vreme svakako. I ponovo: "I izići će mnogi lažni proroci i prevariće mnoge. I što će se bezakonje umnožiti, ohladneće ljubav mnogih", i tako dalje. Zatim ćemo preskočiti 14. stih, jer se on odnosi direktno na Hristov drugi dolazak i govorićemo o 15. stihu: "Kad

dakle ugledate mrzost opušćenja, o kojoj govori prorok Danilo", vidite, Hristos je citirao proroka Danila, "gde stoji na mestu svetome, koji čita da razume ..." "Čitajte Knjigu proroka Danila", kazao je Hristos. O čemu je reč? Ovde imamo zanimljiv i težak izraz: "Kad dakle ugledate mrzost opušćenja o kojoj govori prorok Danilo ..." Šta se dogodilo sa gradom Jerusalimom? Dakle Hristos je ovo kazao negde tridesetih godina naše ere, recimo. Već 66. godine su postojale različite pobune na tlu Palestine. Jevreji nisu želeli da trpe ili podnose rimski jaram. U Palestini je postojala jedna politička stranka koja se zvala "ziloti". "Ziloti" znači "revnosni", oni koji su revnovali za jevrejsku stvar. Smatra se da je svaki zilot imao nož zašiven u svom kaputu. Ziloti su želeli da oslobode Palestinu od Rimljana. 66. godine izbio je veliki revolt, velika buna u Palestini. Jevreji su odbili da više u svom hramu ili svetinji prinose tamjan za imperatora. Vi znate da su mnogi rimski imperatori sebe smatrali bogovima, proglašavali su sebe bogovima. I svi drugi narodi koji su bili potčinjeni od strane Rimljana su morali da se mole za rimske imperatore. 66. godine jevrejski sveštenici su kazali: "Ne, više se u hramu nećemo moliti za imperatora, niti ćemo prinostiti tamjan." To je bila neka vrsta revolta i pobune. Iz Sirije, na severu, je došao rimski guverner koji se zvao Cestijus Galus, i odlučio je da dođe u grad Jerusalim i uguši ovu bunu. Došao je sa odabranim rimskim trupama. Međutim, kada je došao u grad Jerusalim i načinio opsadu, ziloti su grčevito branili grad. Ne samo to. Ziloti su uspeli da pobiju veliki broj elitnih rimskih vojnika do te mere da se ne zna zašto, ali Cestijus Galus se vratio nazad u Antiohiju odakle je i došao, i ziloti su se ponovo osećali sigurnim. U jednoj bici oni su pobili 515 rimskih elitnih vojnika, a njih je poginulo samo 22. Bili su osnaženi ovom pobedom. Međutim, Rimljani su spremali drugu ofanzivu. U Rimu imperator je bio Neron. Neron je znao da u Engleskoj, u nekadašnjoj Britaniji, ima veoma dobrog generala koji se zvao Vespazijan. On je pozvao iz Britanije Vespazijana i poslao ga je morskim putem tu, u opsadu grada Jerusalima. Vespazijan je zajedno sa svojim sinom Titusom, vi znate da su i jedan i drugi kasnije postali imperatori, došao i opseo grad Jerusalim. U međuvremenu, Vespazijan je morao da se vrati nazad u Rim da postane imperator, a njegov sin Titus je ostao da završi ovu kampanju.

Josif Flavije, jevrejski istoričar, opisuje ovu dramu. Naime, ziloti su se grčevito branili. Međutim, mnogi od Jevreja su pokušavali da izađu iz grada, da pobegnu. Josif Flavije opisuje da su Rimljani svaki dan razapinjali na krstove nekoliko desetina Jevreja. Ubrzo je svo drveće koje se nalazilo oko grada bilo posečeno i od njih su bili načinjeni krstovi. Josif Flavije takođe piše da se ubrzo miris raspadajućih tela širio oko grada. Ziloti su bili u gradu

i posle jedne duže opsade, naći ćete opis u knjizi "Velika borba", Titus je uspeo da uđe u grad. Rimski vojnici, koji su bili razjareni, pobili su hiljade i hiljade Jevreja. Hram je bio uništen jednom zauvek. U svom besu, iako je Titus želeo da sačuva hram, oni su bacali baklje koje su nosili i sve je izgorelo. I tada je zauvek stavljena tačka na slavu jevrejskoga hrama. Ono što je zanimljivo, setite se zbog čega vam sve ovo govorim, Hristos je prerekao to. U Hristovim eshatološkim govorima razorenje grada Jerusalima je "tipos" kraja sveta. Šta se dogodilo? Ovo želim da zapazite, molim vas. U vreme kada se Cestijus Galus povukao i vratio u Siriju, ne znamo zašto, da li zbog vojnog poraza, ali istoričari smatraju da je mogao možda i on da zauzme grad Jerusalim, jedna velika grupa hrišćana, oni se spominju pod različitim imenima, koji su poznavali Hristove reči... Naime, šta je Hristos kazao? Samo za trenutak, u Jevanđelju po Luci, 21. glava, pogledajte šta je Hristos kazao svima onima koji su želeli da čuju ono što je Hristos želeo da kaže. 20. i 21. stih, evo šta je Hristos kazao: "A kad vidite da Jerusalim opkoli vojska, onda znajte da se približilo vreme da opusti. Tada koji budu u Judeji neka beže u gore, i koji budu u gradu neka izlaze napolje, i koji su napolju neka ne ulaze u njega." Hrišćani koji su poznavali ove reči Isusa Hrista, kada su videli nalet vojske Cestijusa Galusa, izašli su iz grada Jerusalima, prešli su reku Jordan i nastanili se u jedno mesto koje se zove Pela. Svi koji su pažljivo pratili Hristove poruke sačuvali su svoj život u ovoj strašnoj katastrofi grada Jerusalima. Tipos, svi oni koji budno prate Hristove poruke, kada je u pitanju ovaj drugi događaj čiji je samo tip razorenje grada Jerusalima, takođe će sačuvati svoj život na osnovu ove analogije. Isus kaže: "Kad vidite da vojska opkoli, bežite iz grada, oni koji su u planinama neka se ne vraćaju, oni koji su u gradu neka izlaze iz grada."

Još nešto bih hteo da vas podsetim. Možemo za trenutak ići u 5. knjigu Mojsijevu, čitaćemo nekoliko stihova. Mnogi Jevreji, na žalost, nakon razorenja grada Jerusalima, su otišli da kopaju Korintski kanal, neki su otišli da se bore sa divljim zverima u amfiteatrima, neki su prodani u Egipat kao robovi iz koga su nekad izašli Božjom čudnovatom rukom. Šta se to dogodilo sa narodom Božjim? Zašto je taj narod tako prošao? Pogledajte zašto. 15. stih je prvi koji ćemo čitati: "Ako ne uzaslušaš glasa Gospoda Boga svojega da držiš i tvoriš sve zapovesti njegovе, koje ti ja danas zapovedam, doći će na tebe sve ove kletve i stignuće te." Teška opomena. 52. stih kaže ovako: "I stignuće te po svim mestima tvojim, dokle ne popadaju zidovi tvoji visoki i tvrdi, u koje se uzdaš po svoj zemlji svojoj, stignuće te po svim mestima tvojim, po svoj zemlji tvojoj, koju ti da Gospod Bog tvoj. Ti ćeš u teskobi i nevolji kojom će ti pritužiti neprijatelji tvoji jesti

plod utrobe svoje ...", ovo je strašno. Josif Flavije govori o tome da su neke majke za vreme opsade, ne želim ni da spominjem, ali naći ćete u "Velikoj borbi". Ovo je napisano 1500 godina pre Hrista: "... meso od sinova svojih i od kćeri svojih koje ti da Gospod Bog tvoj." Zatim 68. stih, poslednji u 28. glavi: "I vratiće te Gospod u Misir na lađama, putem za koji ti rekoh 'Nećeš ga više videti.' I onde ćete se prodavati neprijateljima svojim da budete robovi i robinje, a neće biti kupca."

Strašan opis. Bog je 15 vekova unapred prorekao i kazao: "Ako", to je to Božje "ako". Ako poslušаш biće to, ako ne poslušаш dogodiće ti se ovo. Zanimljivo, i na žalost, dobar deo Jevreja nisu poslušali. Hrišćani koji su poznavali Hristove reči sačuvali su svoj život. U Delima apostolskim, u 2. glavi, se spominje činjenica da su mnogi hrišćani prihvatili vest Isusa Hrista i sačuvali svoj život. 41. stih: "Koji dakle rado primiše reč njegovu krstiše se, i pristade u taj dan oko tri hiljade duša." Tri hiljade Jevreja je prihvatilo Hrista posle Hristovog vaskrsenja. Zatim imate recimo u 47. stihu: "Hvaleći Boga, i imajući milost u sviju ljudi. A Gospod svaki dan umnožavaše društvo onih koji se spasavahu." Veliki broj Jevreja je prihvatio Hrista i poznavali su Hristove reči, i zato je dobro poznavati Bibliju. Dakle, to je ova "mrzost opušćenja". "Mrzost opušćenja" označava idole inače, ali u ovom slučaju to je vojska koja je bila opkolila grad Jerusalim, kao što smo to čitali u Luci.

Dakle, da rezimiram ovo što sam kazao. Ja sam čitao mnoge tekstove i želim da budem jasan. Jedini direktni znak koji se odnosi na razorenje grada Jerusalima je u 15. stihu. Jedini direktni znak, drugi su indirektni znaci. To je vojska koja će opkoliti grad Jerusalim. Postoje tri direktna znaka, možda i četiri kada je u pitanju kraj sveta. Jedan od njih je zapisan u 14. stihu, direktni znak koji se odnosi na Hristov drugi dolazak: "I propovedaće se ovo jevanđelje o carstvu po svemu svetu za svedočanstvo svim narodima. I tada će doći posledak." Šta to znači? Doći će trenutak u ljudskoj istoriji, na osnovu reči Isusa Hrista, kada će Jevanđelje o Hristu biti propovedano po celom svetu, i tada će doći kraj. Ja ću malo kasnije o tome govoriti. To je direktni znak. Ja verujem da mi danas ispunjavamo taj znak.

27. stih kaže ovako: "Jer kao što munja izlazi od istoka i pokazuje se do zapada, takav će biti dolazak sina čovečijega." To je isto direktni znak. Kakav će biti Hristov dolazak? Negde u tajnosti? U pustinji? U sobi, kada neko kaže: "Ja sam Hristos"? Da li će to tako biti? Hristos kaže: "Kao što munja", slika, svi će videti, cela planeta. A onda oni koji žele da racionalizuju kažu: "Kako će onaj koji je dole u Australiji, a kako ovaj gore, da vide Hrista?" To ćemo prepustiti Bogu, kako će baš to biti. Ali u svakom slučaju, svi će videti Hrista kada bude došao (vidi Otkrivenje 1,7). Hristov dolazak će

biti vidljiv i jasan za sve ljude. Isus kaže: "Kao što munja izlazi od istoka do zapada, takav će biti i dolazak sina čovečijega."

I onda u 29. stihu ponovo direktni znak. Ovde se spominju neke promene na nebeskim telima. Tekst kaže: "I odmah će po nevolji tih dana sunce pomračiti, i mesec svoju svetlost izgubiti, i zvezde s neba spasti, i sile nebeske pokrenuti se." Teolozi pretpostavljaju da se ovaj tekst odnosi na promene koje će se dogoditi na nebeskim telima prilikom Hristovog dolaska. Dakle, sve će se nekako ustalasati i uzdrmati.

I 30. stih je takođe direktni znak kada je u pitanju Hristov drugi dolazak, to je sam dolazak. Slušajte pažljivo ovaj tekst: "I tada će se pokazati znak sina čovečijega na nebu, i tada će proplakati sva plemena na zemlji, i ugledaće sina čovečijega gde ide na oblacima nebeskima sa silom i slavom velikom." Evo kako je Hristos opisao svoj dolazak. Ima tu još tekstova. U 25. glavi su opisane priče koje takođe govore o Hristovom drugom dolasku. Dozvolite mi da sada za trenutak ostavimo Bibliju na stranu, posle ćemo čitati još druge tekstove. Ja sam pokušao, još ranije sam tražio podatke, da li je realno da će zaista jednog dana doći kraj.

Ako biste sad izašli na ulicu i kazali čoveku koji ne poznaje Bibliju: "Znaš, jednog dana će Hristos doći na ovaj svet i biće kraj", on bi vas pogledao i kazao: "Prijatelju, očito se nešto s tobom zbiva." Međutim, tako ne misle ozbiljni naučnici i oni koji se bave tim problemima. Imam ovde navode od Ajnštajna i drugih naučnika, koji su naveli pet problema koji prete čovečanstvu i koji, ako se ne pronađe lek u jednom kratkom periodu, mogu izazvati smrt čovečanstva. Ovo su ljudi koji govore bez obzira na biblijske podatke. Prvi problem o kome su govorili Ajnštajn i masa drugih naučnika jeste demografska eksplozija stanovništva. Smatra se da je na početku naše ere našu planetu nastanjivalo oko 200 do 300 miliona ljudi. 1650. godine je bilo 500 miliona ljudi. Oko 1850., samo dva veka kasnije, jedna milijarda. Oko 1930. granica od dve milijarde je pređena. Samo u toku poslednjih deset godina broj stanovnika je porastao za 500 miliona. Dakle, stanovništvo zemljine kugle raste za preko 60 miliona godišnje. Smatra se da će oko 2000. godine na našoj planeti živeti 7 milijardi ljudi. To je eksplozija stanovništva, kažu ozbiljni naučnici koji se bave globalnim problemima sveta.

Drugi problem koji navode ozbiljni naučnici, koji je usko povezan sa demografskom eksplozijom, je problem gladi. Danas se smatra da nema dovoljno hrane za 2/3 čovečanstva. Logično je verovati da paralelno sa razvojem naučnih dostignuća, visokom civilizacijom, bude i problem gladi rešen. Međutim, evo jednog citata iz jednog časopisa posvećenog svetskoj

organizaciji zdravlja. Citiram: "Čovečanstvo se nalazi u naručju hiper-gladi koja se ne može porediti ni sa jednim periodom u ljudskoj istoriji. Danas u Africi, Aziji, Latinskoj Americi, milioni ljudskih bića, 2/3 pate od nedovoljne ishranjenosti. Svake godine broj ljudi kojima prete glad se povećava za nekoliko miliona. Koji su uzroci ovog problema, najtragičnijeg koji se ikada isprečio pred čovečanstvo? Kako se može izbeći ova svetska katastrofa?" Imam podatak da gotovo svakodnevno možemo pronaći masu ljudi danas u svetu koja umire od gladi.

Zatim, zagađenje, treći problem koji navode naučnici. Voda, vazduh, hrana. Čistog kiseonika, svi znate, je sve manje u vazduhu. Godišnje se na evropskom i svetskom tržištu pojavi oko hiljadu novih hemijskih preparata koji se koriste za konzervaciju hrane. Tako se stalno povećavaju nitrati u hrani. Veoma je teško pratiti ovaj vid trovanja, jer se posledice ne javljaju odmah, kao i u slučajevima trovanja hranom koja je zagađena mikrobima.

Četvrti problem, novo usavršeno oružje. Da vam ne navodim podatke. Recimo, jedan autor, Žil Moš, u svojoj knjizi "Ljudska ludost" podvlači progresiju. On kaže ovako: "Od 1940. do 1945. na teritoriju Nemačke je bačeno oko milion i trista hiljada klasičnih bombi. Da bi se uništilo stanovništvo Francuske, bilo bi potrebno 200 miliona klasičnih bombi, ili 6000 A-bombi, ili samo 15 H-bombi." Šta to znači? Da je ovo naše vreme različito od svih drugih perioda u ljudskoj istoriji, jer nikada u prošlosti, ja ću o tome kasnije govoriti, čovečanstvo nije posedovalo oružje kojim može uništiti ovu planetu za samo nekoliko trenutaka, nikada u prošlosti. Zato oni koji bi hteli da kažu: "Mi danas živimo životom kao i uvek", ne govore istinu. Na primer, Ajnštajn je još 1950. kazao ovako: "Iza zidina tajni užurbano se usavršavaju sredstva kolektivnog uništenja. Ako se ovaj cilj dostigne, trovanje atmosfere radioaktivnim česticama, a zatim i uništenje svakog života na Zemlji ulazi u domen tehničkih mogućnosti. Na kraju tog puta sasvim jasno se nazire spektar generalnog uništenja. Ne možemo prestati da stalno i uvek opominjemo svet. Mi klizimo ka katastrofi bez presedana. Jedan novi način mišljenja je neophodan da bi čovečanstvo preživelo. U ovom odlučnom i teškom trenutku, ja ću svom snagom urlikati, jer se bojim ljudske ludosti", kaže Ajnštajn.

I konačno, poslednji problem koji navode naučnici jeste umna smrt čoveka. Oni kažu da je ovo najveći i najteži, nerešivi problem čovečanstva. U ljudskom umu današnjeg vremena je došlo do te mere do izopačenja, do poremećaja, da čovek nije više u stanju da donosi razumne odluke, da razlikuje prave vrednosti od lažnih. I onda se ovde spominju mnogobrojni filmovi, knjige koje čoveku donose moral. Zato, najveća potreba, kažu

naučnici, dananjeg čoveka, to je promena duha i misli. Potrebni su ljudi koji bi zastupali pravdu, jednakost, nesebičnost i koji bi imali ponovo smisao za solidarnost. Ovo su dakle podaci koje ćete naći, koje vi uglavnom poznajete, ali 5 argumenata koje nauka navodi u prilog činjenice, ako ne budu rešeni, da zaista kolektivna smrt pretili čovečanstvu.

Ja bih želeo da vam čisto svoja razmišljanja dam, nekoliko razmišljanja o trenutku u kome se sada nalazimo. Meni se čini, a vi sami procenite, da je jedan od znakova koje je Hristos dao kada je u pitanju naše vreme, da danas svet sve više nema odgovora na goruća pitanja koja mu se postavljaju. Ja sam pronašao nedavno jedan tekst koji mi je zapao za oči. On je zapisan u Luci, 21. glavi, isto u Hristovom eshatološkom govoru. Godinama sam ja ovo čitao ali ga nisam zapazio. 25. i 26. stih: "I biće znaci u suncu i u mesecu i u zvezdama, i ljudima na zemlji tuga od smetnje i od huke morske i talasa. Ljudi će umirati od straha i od čekanja onoga što ide na zemlju." Meni se ova slika čini neverovatno savremenom. Čini mi se, dragi moji prijatelji, da neka vrsta mučnine dominira savremenim svetom. Nestalo je poverenje u sposobnost nauke, tehnologije, da reši ljudske probleme. Izbledeo je san o neophodnom napretku čovečanstva. Verovalo se da će vaspitanje mladih generacija dovesti čovečanstvo u jedno bolje stanje i meni se čini da naš svet leži utučen, slomljen i istrošen. Mi smo razorili prirodne resurse, zagadili vodu, zadimili vazduh ove planete. Nedavno sam pročitao da je pronađena druga ozonska rupa na vazdušnom omotaču, ovoga puta iznad severne Amerike, koja pretili svim formama života. Žak Kusto na primer, vi ga svi, verujem, znate, veteran u okeanskim istraživanjima, piše o neverovatnim problemima na okeanskim dubinama i upućuje svetu apokaliptične opomene.

Još jedna zanimljiva stvar. Vi znate da su ove godine bili izbori u Americi. I vi znate da je Džordž Buš u jednom trenutku, posle zalivskog rata, bio najpopularniji predsednik Amerike svih vremena. Takođe znate da je izgubio izbore. Šta to znači? Jedan autor kaže ovako, da istraživanja pokazuju široko nezadovoljstvo glasača i Klintonom i Bušom, ali nekoga su morali da izaberu. Narod kaže, da izgleda da ništa ne funkcioniše, da niko nema pravih odgovora, da više nema niko kome se može verovati. "Tuga od smetnje", kaže Biblija. Isus kaže: "Pred Hristov drugi dolazak biće tuga od smetnje, ljudi će umirati od straha i od čekanja onoga što ide na ovaj svet."

Jedan drugi znak koji meni danas izgleda zanimljiv, to je ono što mi Srbi preživljavamo na ovim prostorima ovde. Biblija je prorekla, i o tome ćemo govoriti, da će pred Hristov drugi dolazak doći do sjedinjavanja crkvenih

vlasti i svetovnih vlasti. Ja se sećam da sam još pre dvadesetak godina slušao predavanja o tome, ja ću vam o tome govoriti detaljnije na sledećim predavanjima. Za sada samo ovo: "Tajm" magazin od 24. februara 1992. je imao naslovni tekst "Sveta alijansa". Članak je napisao Karl Benštajn i on detaljno govori o tajnom planu koji su sklopili predsednik Regan i papa Jovan Pavle II, o pomoći pokretu Solidarnosti u Poljskoj u cilju rušenja komunističke imperije. Ričard Alem, Reganov pravni savetnik za nacionalna pitanja, izjavio je: "Bila je to jedna od najvećih tajnih alijansi svih vremena."

Čitajte "Veliku borbu", a i Bibliju. Biblija je u prvom veku prorekla da će pred Hristov drugi dolazak doći do sjedinjavanja svetovnih i duhovnih vlasti. I govori se o Americi i o Vatikanu, ali o tom potom. Zanimljivo je i to, na primer, o saradnji u vezi sa kontrolom rađanja. I ono što se dogodilo jeste, da je pod pritiskom Vatikana Reganova administracija izmenila svoj plan o stalnoj pomoći organizacijama koje su se bavile kontrolom rađanja, i evo šta je izjavio Vilijam Vilson, prvi Reganov ambasador u Vatikanu: "Američka politika je bila izmenjena kao rezultat vatikanskog neslaganja sa našom politikom." Za studente biblijskih proročanstava ovo je veliki događaj. Trenutno možda ne možete, ali kada kasnije budemo ulazili u proučavanje Knjige proroka Danila i Otkrivenja, vi ćete videti o čemu ja govorim, da je ovo veliki znak vremena.

I još jedan znak koji bih ja spomenuo, koji mi izgleda vrlo aktuelan, a to je da je svet danas spreman za Hristov drugi dolazak. Šta to znači? Kada je Hristos prvi put došao na ovaj svet, Biblija kaže, postoji jedan tekst gde apostol Pavle kaže: "A kad se navrši vreme, posla Bog sina svojega." "Kad se navrši vreme." Ja ne verujem da je ovde reč samo o hronologiji, znači, da je došao taj datum i Bog je poslao svoga Sina. Ne samo to. Ja verujem da su bili sazreli uslovi za Hristov prvi dolazak. Šta se dogodilo? Da li znate, kada je Hristos prvi put došao, da je većina sveta u to vreme govorila jednim jezikom? Koji je to bio jezik? To je bio grčki jezik, iako su Rimljani pobedili Grke. Zato je Novi Zavet pisan na grčkom jeziku. Zašto je to bilo potrebno? Da se vest o dolasku spasitelja proširi u sve delove sveta. Da li znate da su Rimljani bili prvi koji su gradili puteve? I ovo je bilo neophodno da hrišćanski misionari krenu u sve delove sveta i da obaveste svet da je Hristos došao, da se rodio. Ako danas posmatrate šta se zbiva sa razvojem medija, vi ćete videti jedno jednoličje u svetu, mi više nismo velika planeta, mi smo jedna mala planeta. Za samo možda nekoliko minuta se zna šta se zbiva na drugom delu sveta. Vest o drugom Hristovom dolasku se može objaviti stanovnicima ove planete za relativno vrlo kratko vreme. Kao što je nekada bio grčki jezik, vi danas na programu možete pratiti vesti na engleskom. Da li

je to istina? Većina mladih danas u Beogradu, i u svim delovima sveta, govore engleski, i to je takođe olakšavajuća okolnost da vest o Hristovom drugom dolasku bude proširena svuda.

Meni se čini da su to sve znaci leta i da je svet, kao što je nekada Pavle kazao: "Kad se navrši vreme", da se vreme polako navršava. Imam prijatelja koji mi je govorio da stalno propoveda na televiziji u bivšem Sovjetskom Savezu. 250 miliona ljudi koji nikada ranije nisu čuli o Isusu Hristu slušaju sada o Hristu svake nedelje na televiziji. Ko je verovao da će se to dogoditi? Ja ne govorim ovde o političkom aspektima, politika me apsolutno ne interesuje. Ali govorim o tome da je došao trenutak da stanovnici ove velike, nama prijateljske zemlje budu obavješteni o Hristovom drugom dolasku. I verujem da je ovo što se ovde zbiva takođe u tom cilju. Svet je zaista spreman za susret.

Prođimo kroz novozavetne tekstove, da vidimo kako se sve u Novom Zavetu naziva Hristov drugi dolazak, kako su biblijski pisci opisali taj događaj. Mi smo bili u Jevanđelju po Mateju, Marka nismo čitali, ali smo spomenuli 13. poglavlje, Luka 21., čitali smo, idemo u Jevanđelje po Jovanu, 14. glava, ovaj tekst vi poznajete, to su same Hristove reči. On je kazao ovako svojim učenicima, 3. stih: "I kad odem i pripravim vam mesto, opet ću doći, i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam ja." Zatim ima i u knjizi Dela apostolska, gde je recimo apostol Pavle na Areopagu držao govor. Hajmo da čitamo taj tekst. Jednoga dana je Pavle došao na Areopag, tu su bili epikurovci i drugi stojički mudraci "koji se prepirahu", kaže, "s njim. Jedni govorahu: 'Šta hoće ovaj besposlica?'" A onda je Pavle stao i kazao ovako, 17,30: "Ne gledajući dakle Bog na vremena neznanja, sad zapoveda svim ljudima svuda da se pokaju. Jer je postavio dan u koji će suditi vasionome svetu." Kako će suditi ljudima, na osnovu čega će im suditi? "Po pravdi preko čoveka koga odredi i dade svima veru vaskrsnuvši ga iz mrtvih." A tekst kaže: "A kad čuše vaskrsenije iz mrtvih, onda se jedni rugahu, a jedni rekoše: 'Da te čujemo opet o tom'", i tako dalje. Ali 34. stih kaže: "A neki ljudi pristaše uz njega i verovalaše, među kojima beše i Dionisije Areopagitski, i žena po imenu Damara, i drugi s njima." Jedni su se rugali. Oni koji su shvatili i prihvatili verom Isusa Hrista, oni su prihvatili Pavlovu vest.

Prva Korinćanima poslanica, 15. glava, sjajan tekst. Ja sam imao priliku da o ovom tekstu govorim u Književnom klubu Srbije, pre nekoliko godina u Francuskoj 7, i zaista, kada sam čitao ovaj tekst, neki od naših sadašnjih političara su bili oduševljeni ovim tekstom. 51. stih kaže ovako: "Evo vam kazujem tajnu", kaže apostol Pavle, "jer svi nećemo pomreti, a svi ćemo se pretvoriti", znači preobraziti. Znači, neki će živi dočekati Hristov drugi

dolazak. "Ujedanput, u trenutku oka, u poslednjoj trubi, jer će zatrubiti i mrtvi će ustati neraspadljivi, i mi ćemo se pretvoriti. Jer ovo raspadljivo treba da se obuče u neraspadljivost, i ovo smrtno da se obuče u besmrtnost. A kad se ovo raspadljivo obuče u neraspadljivost i ovo se smrtno obuče u besmrtnost, onda će se zbiti ona reč što je napisana: 'Pobeda proždre smrt.'" Kako su ovo sjajne reči, velike reči, i Vuk je to sjajno preveo. Koja pobeda? Hristov drugi dolazak. I slušajte ove reči, 55. stih: "Gde ti je, smrti, žaoka? Gde ti je, pakle, pobeda?" Misli se na onu škorpijinju žaoku. "Gde ti je, smrti, žaoka?" Nema više, smrt je pobeđeni neprijatelj u trenutku Hristovog drugog dolaska.

Idemo dalje. Idemo recimo u Prvu Solunjanima poslanicu, 4. glava, 16. stih: "Jer će sam Gospod", misli se na Hrista, "za zapovešću, sa glasom arandelovim, i s trubom Božjom sići s neba, i mrtvi u Hristu vaskrsnuće najpre; a potom mi živi koji smo ostali, zajedno s njima bićemo uzeti u oblake na susret Gospodu na nebo, i tako ćemo svagda s Gospodom biti." Idemo dalje. Titu poslanica, 2. glava, 13. stih: "Čekajući blažena nada", znači nešto što je toplo oko srca, nešto u šta čovek veruje, "i javljanje slave velikoga Boga i spasa našega Isusa Hrista." Živeti kao čekaoci. "Čekajte", kaže Pavle. Idemo u poslednju knjigu Biblije, Otkrivenje svetoga Jovana Bogoslova ili Apokalipsu, 1. glava, 7. stih. Ova knjiga počinje sa vešću o Hristovom drugom dolasku. Tekst kaže: "Eno, ide s oblacima, i ugledaće ga svako oko, i koji ga probodoše, i zaplakaće za njim sva kolena zemaljska. Da, zaista." Da li znate kako se završava Biblija? Hajmo da čitamo poslednje reči Biblije. Naravno, 21. stih je završetak. Teološki, poslednji stih je 20. stih, evo kako on glasi: "Govori onaj koji svedoči ovo ..."; ko je svedočio Jovanu, ko mu je dao otkrivenje? Isus Hristos. Znači: "Govori onaj koji svedoči ovo: 'Da, doći ću skoro!'" I Jovan kaže: "Amin, Da, dođi, Gospode Isuse." To su poslednje reči Biblije.

Čitao sam pre nekoliko godina o jednom čoveku, hrišćanskom misionaru, koji je radio celi život u Africi, i zajedno sa svojom suprugom doživeo je penziju. Bio je iz Amerike. I kada je došao do penzije, naravno, odlučio je da se vrati u Ameriku, i putovao je iz Afrike brodom za Ameriku. Bio je iznenađen jer je na brodu bio i general Makartur, poznati i slavni američki general iz Drugog svetskog rata. On je išao na safari u Afriku. I u toku tih nekoliko nedelja putovanja iz Afrike, sve je na brodu bilo podređeno generalu Makarturu, svi su želeli da sa njim pričaju, svi su želeli da ga nešto pitaju, svi su mu odavali posebne počasti. A tamo u uglu, sedeo je hrišćanski misionar i razmišljao je. Kazao je: "Gospode, 40 godina sam proveo u srcu Afrike, propovedao Jevanđelje o Tebi svim ljudima kako sam

znao i umeo, a evo meni niko i ne prilazi, niko i ne primećuje da sam na ovom brodu, pa zar je to pravda?" Sa puno gorčine, ovaj je čovek nastavio da putuje. Kada su došli u Ameriku, u Njujork, i kada su se iskricali iz broda, tu je Makartura čekao ogroman orkestar. Orkestar je svirao, ljudi sa strane su aplaudirali, a misionar je tiho izašao. Niko ga nije ni dočeka, nijedna reč dobrodošlice, i prepuklo je srce ovom čoveku. I došao je u svoju kuću, otišao kod kreveta, klekao na svoja kolena, i kazao: "Gospode, ti si stvarno nepravedan. Ja ovo ne mogu razumeti. 40 godina vredne službe Tebi." I onda, evo zašto je ostala ova priča da se priča u istoriji hrišćanstva. Zato što se tvrdi da je tada čuo glas: "Još nisi stigao kući." Mi smo večeras pričali o Hristovom drugom dolasku, ali dragi moji prijatelji, još nismo stigli kući. Ali živimo kao čekaoci, kao što je Pavle kazao: "Čekajući blažena nada i javljanje slave velikoga Boga i spasa našega, Isusa Hrista."

MILENIJUM

Otvorićemo Bibliju u Apokalipsi Jovana Bogoslova ili Otkrivenju Jovanovom, 20. poglavlje. Kao što znate, ovo je jedna mini serija od tri predavanja. Govorili smo o drugoj glavi Knjige proroka Danila, govorili smo o toj proročkoj panorami koju nalazimo u tom poglavlju; to je fantastična panorama koja proriče budućnost. Zatim smo govorili o Hristovom drugom

dolasku iz perspektive novozavetnih biblijskih pisaca i čitali smo reči samoga Isusa Hrista, a večeras imamo jedan težak tekst pred nama. Dakle, kao što Pavle reče: "Potrebno je da upregnemo bedra uma svojega", da pokušamo da uđemo u jedan malo teži tekst, u želji da ga razumemo.

Prvi put ćemo ući u ono što nazivamo "simbolički spisi", dakle tekstovi koji su pisani simboličkim jezikom. Knjiga Otkrivenje Jovana Bogoslova je pisana simboličkim jezikom. Postoji mnoštvo simbola koje ćemo mi u ovom predavanju pokušati da razumemo i da tumačimo. I zaista, potrebno je vreme koje čovek mora odvojiti da bi ušao u tajne ove knjige. Zanimljivo je da reč "apokalipsis", to je originalni naslov Otkrivenja Jovanovog, znači "otvoriti". To je otvorena knjiga. Što se tiče samih simbola koji se nalaze i u knjizi Otkrivenje i u Knjizi proroka Danila, ja sam ovo ponovio i ovde ću još jednom ponoviti: simbole mi ne smemo tumačiti proizvoljno. Njihovo tumačenje mora proizaći iz samoga teksta, iz konteksta. Simboli su vrlo često objašnjeni na drugim mestima, oni ključni. Neki put je potrebna logika koju moramo upotrebiti da bismo razumeli simbole koji se tu nalaze. Ustvari, tekst koji čini jednu celinu, koju ćemo ovde proučavati, mi ćemo jednostavno čitati tekst i tumačiti ga, nalazi se od 19. glave, 11. stiha do 21. glave, 8. stiha. Dakle to je jedna celina. Dozvolite takođe da kažem da poglavlja i stihovi, kako je naša Biblija podeljena, nisu postojali u originalnom tekstu. Ovi stihovi i poglavlja, ova podela koju mi nalazimo u našem tekstu, datira iz mnogo kasnijih vekova. Ova podela je načinjena da bismo mogli bolje da se snađemo u biblijskom tekstu. Međutim, misaona celina za večeras, dakle, nalazi se u Otkrivenju Jovanovom 19. glava, 11. stih do 21. glave, 8. stiha. Pre nego što čitamo ovaj tekst, dozvolite mi da pokušam da rezimiram ovaj tekst i da vam otprilike kažem šta on u sebi sadrži, a vi me onda kontrolišite kada budem čitao tekst, da li je ovo u redu.

Tema za ovo predavanje jeste "Milenijum". Izraz "milenijum" ne postoji u Otkrivenju kao takav. Međutim, postoji period koji se naziva "hiljadu godina". U teologiji postoje različita tumačenja ovog milenijuma. Postoji pravac koji se naziva "premilenisti" ili "amilenisti", i onda "postmilenisti". Šta to znači? Neki smatraju da je ovaj period od hiljadu godina, hiljadugodišnje carstvo, već otpočelo krštenjem Konstantina Velikog. Na primer, to je učio sveti Augustin. Druga grupa smatra da će Hristos doći pre ovog perioda od hiljadu godina, zato se zovu premilenisti. Treća grupa hrišćana smatra da će Hristos doći posle hiljadugodišnjeg carstva. Na primer, crkva Jehovinih svedoka prihvata ovu teoriju. Neki drugi prihvataju neke druge. Teza koju ćemo mi ovde zastupati jeste "pre". Verujemo dakle da će Hristos doći pre početka milenijuma. Zašto? Videćete kasnije iz samoga teksta. E sad, ovo

želim da zapamtite. Zamislite planetu Zemlju. Hristos dolazi, mi smo u prošlom predavanju govorili o Hristovom drugom dolasku. Kada Hristos bude došao, postojaće na ovoj Zemlji dve grupe ljudi među živima. Postojaće, na osnovu Biblije, pravednici i grešnici. Ne samo to, kada Hristos dođe, među mrtvima koji čekaju u svojim grobovima dan Hristovog dolaska, takođe će biti dve grupe ljudi. Biće takođe pravedni, koji su umrli u nadi i u čekanju Isusa Hrista, i biće takođe grešnici. Šta će se dogoditi kad Hristos bude došao, kakav će biti redosled događaja? Ja ću sada pokušati da vam objasnim, a kasnije ćemo čitati biblijski tekst i pokušaćemo da opravdamo ovo tumačenje.

Kada Hristos dođe, Biblija kaže da će prvo mrtvi pravednici vaskrsnuti. To kaže apostol Pavle u Prvoj Solunjanima poslanici, 4. glavi. "Mrtvi u Hristu", da koristimo biblijsku terminologiju, to znači oni koji su umrli sa verom u Isusa Hrista, na osnovu Biblije će vaskrsnuti. Takođe, Biblija kaže da će se u tom trenutku živi pravednici "preobraziti", to je izraz koji Biblija koristi, ili "pretvoriti", kaže Karadžić na reči apostola Pavla. To znači, Pavle kaže, čitali smo u prošlom predavanju: "Ovo smrtno će se obući u besmrtno i ovo raspadljivo u neraspadljivo", i zajedno, na osnovu Biblije, će mrtvi pravedni i živi pravedni sa Hristom poći na neku drugu planetu. I tamo će biti, na osnovu Biblije, hiljadu godina. Dalje, u samom trenutku Hristovog dolaska, živi grešnici će biti ubijeni, kaže Biblija, slavom Hristovog dolaska, i oni će se pridružiti svojim kolegama mrtvim grešnicima. I oni će zajedno, dakle, hiljadu godina biti u grobovima, na osnovu Biblije. Ja vam govorim ono što piše u Bibliji. Možete verovati, možete imati kakav hoćete stav. Ovo je, dakle, redosled događaja. U isto vreme, ova planeta će biti u jednom totalno porušenom stanju. U prošlom predavanju smo čitali da, kada Hristos bude došao, da će se dogoditi jedna opšta kataklizma, da će doći do velikih poremećaja svuda. Na ovoj planeti, na osnovu Biblije, postojaće samo jedno živo biće. To živo biće će biti sotona, koji neće više imati koga da vara. U periodu od 1000 godina biće sam na ovoj porušenoj planeti i imaće priliku da razmišlja o svemu što se dogodilo u proteklih 6000 godina.

Nakon hiljadu godina, Hristos ponovo dolazi i tada će se dogoditi drugo vaskrsenje. U Bibliji postoje dva vaskrsenja. Ko vaskrsava u prvom vaskrsenju? Pravednici. Ko vaskrsava u drugom vaskrsenju? Grešnici. Postoje takođe dve smrti u Bibliji. Postoji prva smrt, koja je smrt svih nas. Svi umiremo. Međutim, postoji druga smrt koja je večna smrt. Čitaćemo i to u ovom predavanju. Hristos kaže da postoji vaskrsenje pravednih i postoji vaskrsenje grešnika. Dakle, u prvom vaskrsenju će vaskrsnuti pravedni, u drugom vaskrsenju će vaskrsnuti svi grešnici. Zašto? Koja je logika? I tu

postoje problemi u teološkom svetu. Da li je potrebno to drugo vaskrsenje ako su već mrtvi? Odgovor ozbiljnih teologa jeste: potrebno je, jer oni nikada nisu bili na sudu Božjem. Dakle, nakon hiljadu godina svi će oni vaskrsnuti i imaće priliku da izađu pred Boga i da im Bog objasni zašto će jednom zauvek nestati iz postojanja. To je sud Božji. Mnogi ljudi su umrli u prethodnim vekovima, a da nikada nisu izašli na sud Božji.

Tada, posle hiljadu godina, će zlo jednom zauvek biti uništeno, i naša planeta, na osnovu Biblije, će biti obnovljena. Ne samo naša planeta, nego celi Sunčev sistem. I tada će, dakle, Bog stvoriti jedan novi svet, bez zla, i bez bolesti, i bez smrti. Čitaćemo taj tekst. Zašto je potrebno ovih hiljadu godina? Jedno tumačenje koje mnogi ozbiljni teolozi predlažu jeste sledeće: kod mnogih pravednih koji će živi dočekati Hrista ili mrtvi vaskrsnuti, neće svi njihovi mili i dragi biti tamo na nebu. Ja bih vas podsetio na jedan događaj. Kada je Bog želeo da uništi gradove Sodom i Gomor, da li se sećate, da li je Bog odmah uništio Sodom i Gomor, ili je pre toga satima razgovarao sa nekim? S kim je razgovarao? S Avramom. Zašto je bilo potrebno da razgovara sa Avramom? Da bi razumeo. Bog je došao tom vernom čoveku Avramu i kazao mu: "Slušaj, moram da uništim ovaj grad." A Avram kaže: "Zašto?" I postoji neka vrsta razgovora gde Bog objašnjava Avramu. I sutradan, kad je Avram došao i pogledao ove gradove koji su bili uništeni, on je razumeo, teška srca, ali je razumeo. Mnogi ljudi će krenuti sa Hristom na neku drugu planetu, na nebo, kao što kaže Biblija. Ali oni će poći sa tugom u srcu, biće potreban ovaj period da shvate pravdu Božju. U isto vreme, Bogu predstoji najteži zadatak u istoriji. A taj zadatak je da uništi deo svojih stvorenja. Bog želi da ovi ljudi budu živi svedoci celom svemiru, da svako ko je hteo, mogao je da se spase. Zato apostol Pavle kaže da ćemo mi suditi svetu. Pravednici će suditi. Čitaćemo taj tekst u Korinćanima poslanici, da ćemo mi učestvovati u sudu drugim ljudima. To je suština tog hiljadugodišnjeg carstva. Ovo je sad tumačenje. Hajde da idemo kroz biblijski tekst. Dakle, pratićemo postepeno biblijski tekst. Otkrivenje Jovanovo, dakle ovde se koristi simbolični jezik. Simbolika, ali koja je tako smisaona, koja je tako divna. Knjiga Otkrivenje i Knjiga proroka Danila su, po mom mišljenju, među najlepšim knjigama u Bibliji.

Tekst kaže: "I videh nebo otvoreno, i gle, konj beo, i koji sedi na njemu zove se Veran i istinit, i sudi po pravdi i vojuje." Dakle prorok Jovan Bogoslov vidi otvoreno nebo. Zašto je otvoreno? Zato što neko dolazi sa tog neba. Vrata su otvorena, i taj neko se nalazi na belom konju. Ovo je simbol vrlo poznat jevrejskoj kulturi, on uvek podseća na vojskovođe koji su išli u rat. Obično u kulturama koje su se nalazile oko jevrejskoga naroda,

vojskovođe su jahale na belom konju. I zato verovatno Jovan koristi ovaj simbol. Nebo je otvoreno, neko dolazi sa tog neba. U isto vreme, bela boja u Bibliji uvek predstavlja čistotu, pravdu, neko ko je pravedan dolazi sada na ovaj svet. Kakav je taj koji dolazi na belom konju? Pogledajte sada ove atribute: "veran". Kako se zove? Pogledajte: "Veran i istinit, i sudi po pravdi", i šta on radi u ovom trenutku? "Vojuje", to je sada ratnik koji dolazi, to nije više mala beba u Vitlejemu koja se rodila dve hiljade godina unazad. Prvi put kada je Hristos došao na ovaj svet, došao je kao mala beba. Međutim, sada on dolazi da sudi svet, on dolazi kao veran i istinit. Videćete da postoji bezbroj poziva. Recimo u Apokalipsi Jovana Bogoslova opisano je da je narod Božji proganjan, hiljade ljudi su izgubili svoje živote zbog vere u Isusa Hrista. I postoje stalni uzvici: "Zašto, o Bože? Zašto ne sudiš, zašto ne učiniš kraj ovom zlu?!" Jovan ovde odgovara i kaže: doći će dan kada će nebo biti otvoreno, i kada će taj koji je veran i istinit, koji ne ostavlja svoj narod, i koji sudi, doći da vojuje na ovaj svet. Vojevaće po pravdi, i pogledajte dalje opis, simbolični opis.

12. stih: "A oči su mu kao plamen ognjeni", na šta vas ovo podseća? Znači On sve poznaje, On poznaje ljudsku dušu, dubinu ljudske psihe i duše, On je u isto vreme kao vatra koja spaljuje trosku i ostaje samo ono što je čisto zlato. "I na glavi njegovoj krune mnoge", ovo je zanimljivo. Šta kruna predstavlja u Bibliji? Kruna predstavlja vlast. Ko je danas gospodar planete na osnovu Biblije? Hristos je kazao da je gospodar i knez ove planete sotona. Sada kada On dolazi da vojuje, kada je nebo otvoreno, po pravdi i istini, On ima krunu. Šta to znači? Da On dolazi da otme, iščupa, On je sada gospodar. Došao je kraj jednoj vlasti. "I imaše ime napisano, kojega niko ne zna do on sam." Ja sam čuo različite interpretacije šta znači ovo "niko ne zna ime do on sam". Čini mi se da je ispravno tumačenje to da On sad po prvi put dolazi u ulozi sudije na ovu planetu. On dolazi da sudi, ali i da spase svoj narod. Nikada ranije to nije radio.

I zatim konačno 13. stih kaže: "I beše obučen u haljinu crvenu"; ja vas u isto vreme pozivam, mi ćemo u ovom tekstu čitati neke od najstrašnijih opisa koji postoje u Bibliji. Strašan opis, ja mislim da se i Hičkok možda nadahnjivao ovim scenama. Pogotovo su scene u Otkrivenju žive, pune nasilja. Videćete scenu koju nećete zaboraviti, ali koliko god vas molim, Bog je tako opisao. Zlo je strašno. Mi ćemo iz ovih scena saznati da je zlo toliko strašno, da će doći dan kada će ono morati da bude iskorenjeno. Kada sam ja prvi put čitao scenu koju ćemo sada videti, u sebi sam to preživljavao, i podsećalo me je zaista na neke filmove koje je Hičkok snimio. Strašne scene. Ali verujem da se Bog koristio ovim scenama da bi opisao ljudima

strahotu ljudskoga zla i realnost toga da će doći dan kada će zlo morati da bude uništeno jednom zauvek. 13. stih kaže: "I beše obučen u haljinu crvenu od krvi, i ime se njegovo zove Reč Božja." Krenućemo za trenutak u Knjigu proroka Isaije, 63. poglavlje. Otkud sada haljine, ove haljine crvene od krvi? Mi pokušavamo da nađemo paralele u Bibliji. Biblija je jedna jedinstvena celina, fantastična celina. U njoj jedna vrsta tekstova objašnjava drugu. Knjiga proroka Isaije, 63. glava, 2. stih: "Zašto ti je crveno odelo i haljine, kao u onoga koji gazi u kaci? Gazih sam u kaci, i niko između naroda ne beše sa mnom, ali ih izgazih u gnevu svom i potlačih u ljutini svojoj, i krv njihova poprska mi haljine i iskaljah sve odelo svoje." Slika je strašna. Ova slika je uzeta iz jevrejskog običaja: kada se pravilo vino ljudi su gazili u kacama, i verovatno je njihovo odelo bilo puno tog grožđanog soka.

Ovde je slika i reč o sudu Božjem, o poslednjem sudu Božjem. Hristos sebe upoređuje sa onim koji gazi u kaci, ali tu nije više grožđe, tu je sada krv. Jer tekst kaže: "I beše obučen u haljinu crvenu od krvi, ime se njegovo zove Reč Božja." Zašto se njegovo ime zove "Reč Božja"? Zato što će merilo po kome će suditi ljudima biti Reč Božja. Zato ja u svakom predavanju kažem: čitajte ovu Knjigu, tu su merila i aršini. 14. stih: "I vojske nebeske iđahu za njim na konjima belim, obučene u svilu belu i čistu." "Vojske nebeske", većina biblijskih komentatora smatra da su to anđeli koji su kao neka vrsta pratnje Isusa Hrista. I oni su obučeni u svilu belu i čistu. Čista i bela svila su simbol u Bibliji čistote, pravde, istine, ljubavi, mira.

15. stih: "I iz usta njegovih iziđe mač oštar", evo sada onoga koji gazi u kaci, "da njime pobije neznabošce, i on će ih pasti palicom gvozdenom, i on gazi kacu vina srdnje i gneva Boga svedržitelja." Često većina ljudi na ovoj planeti zamišlja Boga kao nekog dobrog dedicu koji sedi u nekom kraju svemira i koji prašta sve ljudske grehe. Istina je da On prašta grehe. Bog je milostivi Bog. Osnovna osobina Boga jeste ljubav. Ali koliko god je to istina, istina je i to da je Bog pravedni Bog i da će On suditi po pravdi. Postoji dan sudnji, kada će Bog suditi stanovnicima ove planete. To je isto biblijska istina i ne smemo je zaboraviti. I bilo bi nepošteno prema Bibliji da sada ja kažem: "Dragi prijatelji, sve će biti u redu, nemojte se brinuti, ostanite kakvi ste, sve će Bog oprostiti." To nije biblijski stav. Biblijski stav je: postoji Bog ljubavi, ali Bog koji će suditi po pravdi i istini, Bog koji daje život, ali Bog koji želi da odstrani zlo iz svemira, i svi oni koji su se stopili sa zlom, svi oni koji su se sjedinili sa zlom, svi oni koji su izgradili sotonski karakter u svom biću, oni će jednom zauvek nestati. 16. stih kaže: "I ima na haljini na stegnu svome ime napisano: Car nad carevima i gospodar nad gospodarima." To je sada onaj koji ima krunu, On je sada car, ne postoji više neko drugi ko je

knez ovoga sveta, ime koje On nosi jeste Car nad carevima i gospodar nad gospodarima. Pogledajte imena koja Hristos nosi u ovom tekstu. Hajmo od 11. stiha da vidimo koji su atributi koji se pripisuju Hristu. Da li ste zapazili? Prvi: veran, pa istinit, zatim pravedan, odlično, vojuje po pravdi, zatim On je Reč Božja, odlično, i naravno Car nad carevima i gospodar nad gospodarima.

17. stih: "I videh jednoga anđela gde stoji na suncu i povika glasom velikim govoreći", ovo je sada strašna scena, "svim pticama koje lete ispod neba." Pre nego što čitamo šta je taj anđeo kazao, pretpostavljaju biblijski komentatori da je to neko kao u starim narodima, gde je postojao vojskovođa, a pored njega je stajao njegov glavni general. To je neko, jedan anđeo koji stoji pored Hrista, "stoji na suncu". Ja sam proveravao, grčki tekst izgleda više kao da je on obasjan suncem, a ne da stoji na suncu. Drugi prevodi idu u tom smeru, a pored toga on je i pored Hrista. Sigurno je da je Hristos svetlost, jer kaže: "Oči su mu kao plamen ognjeni." I šta kaže taj moćni anđeo koji stoji pored Hrista? Ovo je sada strašan opis. On je svim pticama ispod neba kazao: "Dođite i skupite se na veliku večeru Božiju, da jedete mesa od careva, i mesa od vojvoda, i mesa od junaka, i mesa od konja i od onih koji sede na njima, i mesa od svih slobodnjaka i robova, i od malih i od velikih. I videh zver i careve zemaljske i vojnike njihove skupljene da se pobiju sa onim što sedi na konju i s vojskama njegovim. I bi uhvaćena zver, i s njom lažni prorok koji učini pred njom znake kojima prevari one koji primiše žig zverin i koji se poklanjaju ikoni njezinoj. Živi biše bačeni oboje u jezero ognjeno, koje gori sumporom. A ostali biše pobijeni mačem onoga koji sedi na konju, koji iziđe iz usta njegovih, i sve se ptice nasitiše od mesa njihova."

Strašan opis. To je taj po meni najstravičniji opis, čini mi se u celom Otkrivenju Jovanovom. Hajmo da kažemo nekoliko reči. Dakle to je sud Božji, scena je puna nasilja, puna krvi, puna strahote. I vi shvatate 18. stih, ne želim da ga tumačim, možda da kažem nešto o 19. stihu. "I videh zver i careve zemaljske". U Otkrivenju Jovanovom i u Danilu, zver, videćete kasnije iz različitih tumačenja, predstavlja otpalu hrišćansku crkvu, crkvu koja više nije sledila reč Božju, crkvu koja ratuje i vojuje po svojim vlastitim nahođenjima, crkvu koja bi trebala da ljudima objavljuje Hrista i reč Njegovu, ali koja se bavila drugim problemima u istoriji. Tekst kaže: "Zver i careve zemaljske i vojnike". Ja sam u prošlom predavanju govorio da postoje čvrsta biblijska proročanstva da će pred Hristov drugi dolazak doći do koalicije između svetovne i duhovne vlasti, i da će pravi hrišćani biti progonjeni. Ali Biblija kaže: "Doći će dan kada će svi oni biti uništeni."

Zatim u 20. stihu: "I bi uhvaćena zver i sa njom lažni prorok", o tom simbolu ćemo kasnije govoriti. Smatra se da je ovde reč o protestantizmu u celini, jer protestanti, kada su došli na ovaj svet, su reagovali protiv zloupotreba katoličke crkve. Veliki su bili ljudi Žan Kalvin, Urih Cvingli, Martin Luter, ipak su izmenili Evropu, doneli slobodu nauci i svemu ostalom. Ali ako danas pogledate mnoge protestantske crkve, videćete da stvari ne idu. I oni su zaboravili reč Božju, ali o tom potom. I tekst kaže: "I živi biše bačeni oboje u jezero ognjeno koje gori sumporom." Međutim, 21. stih kaže: "A ostali biše pobijeni mačem." "A ostali", to jest niko nije zaboravljen, niko, niko ne ostaje. I onda sledi 20. poglavlje, to je samo nastavak. "I videh anđela gde silazi s neba, koji imaše ključ". Mi sada vidimo osobu, Hrista, koji ima krunu na glavi, koji je nazvan Car nad carevima, koji ima sad još jedan element koji pokazuje da je On gospodar ove planete, to je simbol ključa. Sada Hristos ima ključ od bezdana. "Bezdan" je ovde jedna stara reč koja označava ovu planetu Zemlju. Zanimljivo je da kada čitate Prvu Mojsijevu, 1. glava, 2. stih, da li se sećate šta tamo piše? "U početku stvori Bog nebo i zemlju, i zemlja beše ...", kakva? "Bez oblička i pusta." Ovaj izraz "bez oblička i pusta" vrlo je sličan ovoj reči koju ovde nalazimo, "bezdan", u originalnom tekstu. To je, znači, pre nego što je Bog stvorio ovu Zemlju. Posle šest hiljada godina greh je ovu planetu pretvorio ponovo u "tohu vabohu". Pre nego što je Bog oblikovao ovu Zemlju, ona je bila "tohu vabohu", "bez oblička i pusta". Ali On je stvorio jednu divnu planetu. Ona je postojala šest hiljada godina u tom stanju, i posle šest hiljada godina, kada je prorok pogledao, ona više nije ličila na onu divnu planetu koja je izašla iz Božjih ruku, ona je ponovo bila bezdan, bez oblička i pusta, "tohu vabohu". "I verige velike u ruci svojoj", znači taj anđeo koji silazi, Hristos, ima ključ sada, on je gospodar, car nad carevima, i on ima verige velike. Verige su dakle simbol moći. Na drugom mestu stoji "lanac". Nebo ima potpunu kontrolu.

I šta će uraditi taj anđeo? "I uhvati aždahu, staru zmiju, koja je đavo i sotona, i sveza je na hiljadu godina." Evo prvi put se ovde susrećemo sa milenijumom. "I u bezdan baci je, i zatvori je, i zapečati nad njom", znači, u bezdan. Smatra se da je to ova planeta, kao i u prvom stihu, "i zatvori je". Hrišćanski teolozi smatraju da je od stvaranja sveta pa sve do Hristove smrti na krstu Golgote sotona mogao da obilazi i druge planete u svemiru. Zašto to znamo? U Knjizi o Jovu stoji da se Bog sastao sa svojim anđelima, sa svojim bićima, i da je među njih došao i sotona. Zato hrišćanski teolozi pretpostavljaju da je od pada čoveka u greh pa sve do Hristove smrti na krstu Golgote sotona mogao da obilazi i druge planete u svemiru. Ali posle toga, kada su stanovnici celog svemira videli kuda vode rušilačke aktivnosti

sotone, onda mu je bio zabranjen pristup na nebo, i bio je ograničen samo na ovu planetu.

Sada, kada Isus Hristos bude došao na ovu planetu, On koji ima ključ od bezdana, tekst kaže da će sotona takođe biti samo na ovoj planeti u toku od hiljadu godina. To je ono što smo pročitali. Hajmo dalje, "u bezdan baci je, i zatvori je, i zapečati nad njom". "Zapečati", možda se misli kao kad je Hristos bio u grobu, grobovi su obično bili zapečaćeni, znači, ograničena sloboda tog bića. Zašto zapečati? "Da više ne prelašćuje narode". Šta znači ovo "prelašćuje"? Da više ne vara, znači. Do tada je varao, ali doći će dan kada će Car nad carevima, onaj koji je prav i istinit, koji vojuje po pravdi, koji ima ključ i krunu na glavi svojoj, zaustaviti varanje i laž na ovoj planeti, "dok se ne navrši hiljadu godina." Znači biće period od hiljadu godina kada sotona više neće moći da vara narode. "I potom valja da bude određena na malo vremena." Kada će to biti? Kada će sotona biti odrešen na malo vremena? Posle hiljadu godina, kada Hristos, videćete kasnije, bude došao sa svim svetima na ovu planetu, kada bude bilo drugo vaskrsenje, on će ponovo imati, bar za trenutak, nekog koga će varati. Ja sam čitao jednog autora koji smatra da će veliki vojskovođe, koji su bili žedni krvi, kao što je Napoleon, kao što je Hitler, kao što su drugi, biti njegovi najbliži saradnici. O tome ne znam, ali ostaje da vidimo kada Hristos dođe.

I onda, četvrti stih nam pokazuje jednu drugu scenu sada. Tekst kaže: "I videh prestole", čega je simbol presto ili tron? Moći. "I seđahu na njima", ko to sada sedi na prestolima? "I dade im se sud", to su svi oni koji su progonjeni u toku vekova. Došao je dan kada će sud Božji biti opravdan. "Dade im se sud." Mala deca će prestati da budu ubijana i nevini će prestati da stradaju. "Dade im se sud." Ko su ti? "I dade im se sud, i duše isečenih za svedočanstvo Isusovo i za reč Božju." Molim vas, zašto su poginuli ovi ljudi koji su poginuli? Na osnovu čega su oni izgubili svoje živote? Ovo bih želeo da zapazite. Prva reč je "za svedočanstvo Isusovo". Šta je to "svedočanstvo Isusovo"? To je sve ono što je Isus posvedočio. Znači, živeli su ljudi u toku vekova, ovde se kaže "duše", videćete kasnije koje su te duše, i oni su bili isečeni, ne za neke ljudske pameti i tradicije, nego za ono što je Hristos posvedočio. I šta još? I za reč Božju. Molim vas, zapamtite ove dve reči: svedočanstvo Isusovo i reč Božja, ono što je Hristos posvedočio, ono što je dao ljudima, i reč Božja koju je Bog dao. To je kriterijum kada Hristos po drugi put dođe.

I onda dalje tekst kaže: "Koji se ne pokloniše zveri", ko je zver, šta smo kazali? Otpali religiozni sistemi ovoga sveta, koji više ne mere svoja verovanja po reči Božjoj i po svedočanstvu Isusovom. Vrlo jednostavno. "I

koji se ne pokloniše zveri ni ikoni njezinoj." Šta je ikona, možda o tome kasnije. Postoje različita tumačenja, ali postoji jedno koje ću vam možda kasnije kazati, znači nešto što upućuje na tu zver. "I ne primiše žiga na čelima svojim i na ruci svojoj." Vrlo često ćete u Apokalipsi videti da Bog kaže da postoje ljudi koji su primili žig na čelo svoje ili na ruku svoju. Naime, kada bi rob pobjegao u rimskom društvu, on bi kao kaznu, kada bi ga uhvatili, dobio užarenim gvožđem tzv. "stigmom", da mu se to više nikada ne dogodi. Jovan koristi ovu sliku i govori da će postojati dve grupe ljudi na ovoj planeti. Jedna grupa ljudi će primiti žig zveri na svoje čelo i na ruku svoju. Druga grupa ljudi će primiti pečat Božji na čelo svoje i na ruku svoju. Šta to znači?

Ovde nije reč o bukvalnom žigu, molim vas, reč je o tome da će jedna grupa ljudi misliti, glava i čelo su simbol misli, kao što misli i otpalo hrišćanstvo. Ruka je simbol akcije, to znači da će raditi kao što rade oni koji ne slede Hrista. S druge strane, oni koji imaju pečat Božji, za njih će merilo biti reč Božja i svedočanstvo Isusovo. I šta će se sa njima dogoditi? Te duše isečene za svedočanstvo Isusovo, šta će se sa njima dogoditi? Poslednji red četvrtog stiha: "I oživeše i carovaše s Hristom hiljadu godina." Neki smatraju da su to duše koje su negde na nebu. Međutim, ovaj poslednji stih nam objašnjava koji su to ljudi. To su mrtvi pravedni, "i oživeše i carovaše s Hristom hiljadu godina." A šta kaže 5. stih: "A ostali mrtvaci ne oživeše dokle se ne svrši hiljadu godina. Ovo je prvo vaskrsenje." Znači postoji prvo i drugo vaskrsenje. I šta Biblija kaže? "Blažen je i svet", dakle, blago onom, kaže Biblija, "koji ima deo u prvom vaskrsenju, nad njime druga smrt nema oblasti." Šta to znači "nema oblasti"? Nema vlasti. Koja je druga smrt, da li se sećate? To je smrt za večnost. "Nad njima druga smrt nema oblasti, nego će biti sveštenici Bogu i Hristu, i carovaće s njim hiljadu godina." Da li vam je sad jasnije ono što sam tumačio na početku? 7. stih: "I kad se svrši hiljadu godina, pustiće se sotona iz tamnice svoje." To je ono "biće određena na malo vremena". "I izići će da vara narode po sva četiri kraja zemlje", kao da će sotona još jedanput pokazati svoje lice. Ja sam imao različita mišljenja i dugo sam razmišljao, i sa profesorima svojim sam diskutovao, kakva je ta psihologija sotone, kako objasniti psihologiju tog bića, zašto za njega nema pokajanja, konačno? Imao sam prilike često da posmatram, to ima u Americi, posećuju različite ljude koji su ubice, koji su osuđeni na električnu stolicu, koji su ubili možda dvadeset, trideset ljudi i više. Više puta sam imao prilike da gledam intervju sa tim ljudima. Utisak koji sam stekao jeste da zaista postoje bića na ovoj planeti koja u potpunosti nose lik sotone. On ide na električnu stolicu, ali vi ne vidite nijednu trunku pokajanja što je to učinio.

Kako objasniti to? Zlo se ne može objasniti racionalnim kategorijama. Mi to ne možemo objasniti, ali ja verujem da postoje ljudi koji u potpunosti, i dan danas, odsjaju lik samoga sotone. I tada sam bolje razumeo ovaj tekst. Kaže da će posle hiljadu godina izići da vara narode, ponovo će ih pozvati u boj. Koga to? "Goga i Magoga, da ih skupi na boj, kojih je broj ...", koliko će biti grešnika kada Hristos dođe? "Kao pesak morski."

Ovde imamo dva misteriozna imena: Gog i Magog. Biblija kaže da će "izaći posle hiljadu godina, da vara narode po sva četiri kraja zemlje, Goga i Magoga", imamo sličnu reč, dakle narode koji predstavljaju neprijatelje Božje, "da ih skupi na boj, kojih je broj kao pesak morski." I šta će se dogoditi? "I iziđoše na širinu zemlje, i opkoliše oko svetih ..."; šta je to "oko"? To je grad; "... i grad ljubazni, i siđe oganj od Boga s neba, i pojede ih." Ovo je svršeno vreme, molim vas pogledajte ovo dobro, jer kasnije može biti problem. Ovde jasno kaže: "I siđe oganj s neba i pojede ih." Ovo je svršena radnja. To je završna faza takozvane "armagedonske bitke". Mnogi su razmišljali šta je "Armagedon". Armagedon ima nekoliko faza, ali ovo je završna bitka Armagedona. "Ar megido" znači "planina Megido". Međutim, nigde ne postoji ova planina Megido, zato mnogi smatraju da je ovo takođe misaona konstrukcija jevrejskih pisaca kojom su opisali poslednji sukob između dobra i zla. Mnogi se pitaju da li će to biti fizički sukob. Neki biblijski komentatori pre dve, tri godine, kada je bila bitka sa Irakom, naročito jedan poznati biblijski "stručnjak" je tada napisao: "Evo Armagedon je tu, oko nafte će biti, i severni car je Rusija", i različite špekulacije. Biblijski stav je: Armagedon je poslednji sukob između Boga, koji je simbol dobra, i svih drugih snaga. Kako čovek može ratovati protiv Boga? I ne može ratovati. Sve što može je da iskaže svoj revolt protiv Boga; Dakle ta poslednja bitka će biti uništenje zla.

I evo šta se dogodilo, 10. stih: "I đavo koji ih varaše bi bačen u jezero ognjeno i sumporno, gde je zver i lažni prorok", i onda ovde postoji problem za neke, "i biće mučeni dan i noć va vijek vijeka." Pre toga piše: "pade oganj s neba i pojede ih". Ovde piše: "i biće mučeni dan i noć va vijek vijeka." Ja sam vam već govorio o ovom tekstu, da li se sećate? Uvek kada je Vuk prevodio, "biće mučeni va vijek vijeka", u grčkom tekstu stoji "u večnost" ili "za večnost", biće izmučeni jednom za celu večnost. Ja vam ponovo podvlačim činjenicu, ako prihvatite interpretaciju da će postojati večni pakao, onda morate prihvatiti dualizam, da postoje dva večna principa, da će kroz celi svemir, kroz celu istoriju svemira postojati zlo, i da će postojati dobro. Onda je persijsko tumačenje sasvim logično. Ali to nije biblijski koncept. Jer ako na jednom delu svemira verni uživaju u raj, a na drugom delu postoji

pakao, onda je to neshvatljivo. Pored toga, ako se za grehe koje je čovek učinio u konačnom vremenu muči večno, i to je neshvatljivo. Dakle, smatram da je sasvim prihvatljivo na osnovu celog konteksta Biblije, da prihvatimo činjenicu da "eis ton aionon" znači "jednom za celu večnost". U protivnom, kao što sam kazao, postoje dva večna principa, što nije biblijski stav. Cela Biblija govori da zlo ima svoj kraj, i da mora imati svoj kraj.

Šta dalje Biblija kaže?"I videh veliki beli presto", to je simbol pobede, "i onoga što seđaše na njemu". Ko je sedeo na tom belom prestolu? Isus Hristos. "I onoga što seđaše na njemu, od čijeg lica bežaše nebo i zemlja, i mesta im se ne nađe. I videh mrtvace male i velike gde stoje pred Bogom, i knjige se otvoriše, i druga se knjiga otvori, koja je knjiga života, i sud primiše mrtvaci, kao što je napisano u knjigama, po delima svojim." Znači, neće Bog napamet suditi svetu. Ovde se koristi simbol knjige, prepuštamo to Njemu. Ovo je ljudski jezik koji nam jasno govori da Bog ima podatke o svakome od nas, i da će suditi po pravdi. I pogledajte 13. stih: "I more dade svoje mrtvace", znači ako je neko poginuo na moru, često kažu: "Šta će biti s njim?" Biblija kaže: "I more dade svoje mrtvace, i smrt i pakao", setite se uvek da ovde stoji "ad", mesto mrtvih, "i smrt i pakao dadoše svoje mrtvace, i sud primiše po delima svojim." Pogledajte ovaj 14. stih kako je divan: "I smrt i pakao bačeni biše u jezero ognjeno. I ovo je druga smrt. I ko se ne nađe napisan u knjizi života, bačen bi u jezero ognjeno."

I onda, eksplozija života odjedanput. Završeno je sa zlom, i grob, i pakao, sve je to bilo bačeno i sve je izgorelo. I šta Jovan vidi posle toga? "I videh nebo novo i zemlju novu, jer prvo nebo i prva zemlja prodoše, i mora više nema", kaže Jovan. Šta to znači "mora više nema"? Ovde postoje različita shvatanja. Jedno od shvatanja jeste, vi znate da more danas zauzima dobar deo ove planete, možda i previše. Verovatno neće postojati u sadašnjoj formi. Možda je mnogo lepše da postoje mala jezera gde ćemo moći da se vozimo čamcima, a ne u ovakvom obliku. Postoji druga grupa komentatora koji smatraju sledeće: Jovan, kada je pisao ovo, bio je izgnan na ostrvo Patmos, blizu današnje Turske, dakle nedaleko od grada Efesa. Jovan je bio sam na ovom kamenitom ostrvu. Postoji i film koji je snimljen o Jovanu na ostrvu Patmosu. On je bio izgnan tu na ostrvu Patmosu, a njegovi prijatelji su bili u Efesu. U tom trenutku, more je za njega predstavljalo problem, prepreku da dođe do svojih milih i dragih. I Jovan kaže: "Na toj novoj Zemlji ni mora neće biti više." 2. stih kaže: "I ja Jovan videh grad sveti, Jerusalim nov, gde silazi od Boga s neba, pripremljen kao nevesta ukrašena mužu svojemu. I čuh glas veliki s neba gde govori: 'Evo svetinje Božje među ljudima, i živeće s njima, i oni će biti narod njegov, i sam Bog biće s njima

Bog njihov." Ovo je jedan od najlepših tekstova. Konačno Stvoritelj sa svojim narodom.

I slušajte ovaj 4. stih, jedan od najlepših u celoj Bibliji: "I Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih, i smrti neće biti više, ni plača, ni vike, ni bolesti neće biti više, jer prvo prođe. I reče onaj što seđase na prestolu: 'Evo sve novo tvorim.' I reče mi: 'Napiši, jer su ove reči istinite i verne.' I reče mi: 'Svrši se. Ja sam alfa i omega, početak i svršetak.'" Bog kaže: "Ja imam poslednju reč. Iako su hiljade ljudi nevinih stradali, ja imam poslednju reč." "Ja ću žednome dati iz izvora vode žive zabadava." U Bibliji je to česti termin, gde se kaže "žedan za Bogom", žedan za Božjom prisutnošću. Da li osećate nekada tu žeđ? Hristos kaže u Jevanđeljima: "Blago gladnima i žednima pravde." A ko je apsolutna pravda? Bog. Biti žedan Boga, to znači osećati se nelagodno bez Njega, težiti Njemu, i zato Hristos kaže: "Kada Bog bude stvorio novo nebo i novu Zemlju, ja ću žednome dati iz izvora vode žive zabadava." 7. stih: "Koji pobedi, dobiće sve, i biću mu Bog, i on će biti moj sin. A strašljivima i nevernima, i poganima i krvnicima, i kurvarima, i vračarima, i idolopoklonicima, i svima lažama, njima je deo u jezeru koji gori ognjem i sumporom, koje je smrt druga." Evo tog biblijskog teksta. Ali postoji nada, ne želim da završim sa mračnim rečima večeras. Biblija jasno kaže, i postoji nada da će Bog stvoriti novo nebo i novu Zemlju. Evo stiha koji vam ostavljam, pokušajte da ga naučite napamet jer je lak: "Koji pobedi dobiće sve, i biću mu Bog, i on će biti moj sin", ili moja kći. Koji pobedi dobiće sve.

PROROČANSTVO O 1260 GODINA

U ovom predavanju ćemo proučavati Knjigu proroka Danila, 7. poglavlje. Tekst je vrlo poznat. Vi se sećate da smo čitali Knjigu proroka Danila, 2. poglavlje. Inače, Knjiga proroka Danila je tako pisana da u njoj postoje takozvani paralelni događaji. Mi smo čitali drugu glavu, a u ovom predavanju ćemo čitati sedmu glavu. Kako je istorija sveta predstavljena u drugoj glavi? Predstavljena je onim velikim likom, sećate se. U sedmoj glavi, koju ćemo ovde čitati, nalaze se paralelni događaji, opisana je potpuna istorija sveta. Međutim, u drugoj glavi, to je istorija sveta viđena očima jednog neznabožačkog monarha, jednog cara, jednog neznabošca. On je na istoriju sveta gledao kao na jedan sjajan lik koji je odsjajavao slavom, od koga su se ljudi plašili i bojali. Međutim, u 7. glavi, mi ćemo gledati istoriju sveta, istu istoriju sveta gledanu očima Božjim, kako Bog gleda na tu istu istoriju.

Ono što je za jednog neznabožačkog monarha izgledalo kao jedan sjajan lik, ovde u 7. glavi, Bog će tu istu istoriju gledati i videće zveri, krvoločne zveri koje grabe svoj plen. Ovde u 7. glavi ćemo imati dodatne elemente. U 2. glavi istorija sveta se završila sa onim malim kamenom koji je niotkuda došao bez ruku. To je Hristov drugi dolazak. Ovde ćemo imati dodatne elemente koji su vrlo zanimljivi, i verujem dakle, da će istorija sveta postati još jasnija, kompletiraće sliku. Postoji i osma glava u Knjizi proroka Danila koja takođe sadrži paralelne događaje. Dakle, Danilo je sa različitih aspekata pokušao da opiše ovu istu realnost, to jest Bog preko Danila. Zato ćemo čitati ovo poglavlje i pokušaćemo da ga analiziramo. Ono što ja ne volim, mi ćemo ovde spominjati neke crkve, druge crkve. Ja nikada ne volim da govorim o nekoj crkvi ako nema tu ljudi koji mogu da se brane, da kažu: "To nije istina, vi govorite neistinu" i tako dalje. Zato ćemo pokušati da budemo objektivni. Danas je popularno govoriti protiv nekih crkava. Ja smatram da ne smemo dozvoliti toj euforiji da nas ponese, ali u isto vreme, svako ko čita pošteno Bibliju mora imati dovoljno moralne snage da kaže istinu. Zato, kad budemo čitali večeras ovo poglavlje, onda je dobro da pokušamo da shvatimo biblijski tekst na jedan ispravan način. Ja sam dobio nedavno komentar koji je Isak Njutn napisao o Knjizi proroka Danila. To je jedan zanimljiv komentar. Vi znate da je Isak Njutn bio veliki naučnik. On je proveo mnogo godina analizirajući ovu sjajnu knjigu, i pokušavao je da pronikne u njene simbole. Ja sam kazao da se Knjiga proroka Danila deli na

dva dela, na prvi deo koji je istorijski, i drugi deo koji je proročki. Sedmo poglavlje je prvo poglavlje koje u sebi sadrži proročke elemente.

Hajde da čitamo sedmu glavu: "Prve godine Valtasara cara Vavilonskoga usni Danilo san." Dakle ponovo je tu prorok Danilo, više to nije Navuhodonosor koji je car u Vavilonu, to je jedan drugi car koji se zove Valtasar, koji je ustvari bio poslednji car Vavilonske imperije. Danilo je usnio san i video je jednu utvaru ili viziju koju mu je Bog dao. I onda je napisao san i evo šta je on video, i kaže: "I pripovedi ukratko. Danilo progovori i reče: 'Videh u utvari svojoj noću, a to četiri vetra nebeska udariše se na velikom moru.'" Dakle Danilo vidi uzburkano more. Kako ćemo znati šta je more? Da li ćemo mi svojom vlastitom pameću reći "more u Bibliji predstavlja to i to"? Ne možemo to svojom pameću. Ja sam vam govorio o hermeneutici, koja je nauka tumačenja Biblije; mi moramo u samoj Bibliji pronaći odgovor na pitanje šta je to more. U Otkrivenju u 17. glavi, u 15. stihu, u poslednjoj knjizi, koja često kompletira Knjigu proroka Danila, piše sledeće: "I reče mi: 'Vode što si video, gde sedi kurva, ono su ljudi i narodi, i plemena i jezici.'" Dakle, šta voda predstavlja u Bibliji? Narode, plemena i jezike. Znači, sad se možemo vratiti nazad, u Danila 7. glavu. Danilo vidi veliko more. Možete zamisliti sebi scenu kako on gleda, Bog mu pokazuje jedno ogromno more, more koje predstavlja narode. Šta predstavljaju vetrovi koji duvaju na tom moru? Ponovo nam Biblija na to pitanje odgovara, to su kretanja tih naroda, politička zbivanja, ratovi. Dakle, more je uznemireno, ustalasio, narodi su u pokretu. To je ljudska istorija koja je puna ratova i mnogih drugih zbivanja. Ako želite da vidite tekst o tome, imate ga u Jeremiji 49,26 i tako dalje; tamo imate simbol vetrova.

Treći stih: "I četiri velike zveri iziđoše iz mora, svaka drugačija." Dakle, Danilo vidi veliko more, vidi kako vetrovi duvaju, more je ustalasio, i sada vidi kako iz tog mora izlaze četiri zveri. Šta predstavlja more? Narode. Koga predstavljaju zveri? U istoj glavi mi ćemo naći odgovor, u 17. stihu: "Ove četiri velike zveri jesu četiri cara, koji će nastati na zemlji." Četiri cara, ili možemo reći četiri carstva, jer ćete videti kasnije iz teksta da je reč o carstvima. Recimo, vi znate da je Napoleon još kazao: "Država, to sam ja." Ili Luj XIV je kazao isto to. Znači, u ovom slučaju carevi su simbol carstva, i to ćete videti kasnije kada budemo čitali tekst. Znači ono što smo saznali odmah na početku jeste da je Danilo video veliko more, koje predstavlja narode, plemena i jezike, i video je kako iz tog mora izlaze četiri zveri. Koga predstavljaju zveri? Predstavljaju carstva koja će biti na Zemlji.

Idemo da čitamo, prvo carstvo: "Prva bijaše kao lav, i imaše krila orlova"; kako je u drugoj glavi bilo predstavljeno vavilonsko carstvo? Zlatnom

glavom. Kao što je zlato najvredniji metal, tako je lav car životinja. Vavilonsko carstvo je predstavljeno lavom. Međutim, nije bilo dovoljno da bude predstavljeno lavom, nego "lav koji ima krila." Šta krila predstavljaju u Bibliji? Krila predstavljaju brzinu osvajanja. Nije dovoljno što je lav, nego još ima krila koja mu pomažu da leti. Tako je predstavljeno vavilonsko carstvo, sećate se da je vladalo od 605. do 538. godine pre Hrista. "Gledah dokle joj se krila poskuboše", ovo je stari izraz, šta to znači "krila se poskuboše"? Nisu više bila u stanju da lete. "I podiže se sa zemlje i stade na noge kao čovek, i srce ljudsko dade joj se." Ovaj drugi deo stiha nije sasvim jasan komentatorima. Postoje različite interpretacije. Tamo gde nismo 100% sigurni, ja mislim da treba dati mogućnost da postoje različite interpretacije. Neki smatraju da je ovde reč o iskustvu cara Navuhodonosora koji je bio moćan car, ali koji je doživeo nešto strašno. O tome ćemo kasnije proučavati, kada budemo proučavali Knjigu proroka Danila. On je dobio jednu bolest, psihičku bolest, gde je mislio da je životinja. To je opisano u Knjizi proroka Danila, sami ćete to videti kada budemo čitali. Dakle neki smatraju da je to ono "poskubljenje krila"; ali kasnije je ozdravio i postao ponovo kao čovek, "i srce ljudsko dade joj se", on je ponovo dobio svoj presto. Drugi smatraju da je ovde reč o drugim carevima koji su vladali posle Navuhodonosora, koji su bili jako slabi. U svakom slučaju, ovaj drugi deo teksta ostavljam i vama da razmišljate o njemu. Ako je Njutn mogao, zašto mi ne bismo mogli, jel tako? Znači, prva zver je bila kao lav i ona predstavlja vavilonsko carstvo. Imala je krila koja predstavljaju brzinu osvajanja.

5. stih: "Potom, gle, druga zver beše kao medved, i stade s jedne strane, i imaše tri rebra u ustima među zubima svojim, i govoraše joj se: ustani, jedi mnogo mesa." Kao što je u 2. glavi drugo carstvo bilo predstavljeno srebrom, tako u životinjskom carstvu posle lava dolazi medved. Međutim, postoje detalji, u tome je fascinantnost Biblije. "Medved koji stoji s jedne strane." Medved predstavlja svakako sledeće carstvo, medo-persijsko. Međutim, u toj koaliciji između Miđana i Persijanaca, Persijanci su u početku slabiji, ali kasnije jači partner, i većina komentatora smatraju da "medved koji stoji s jedne strane" predstavlja koaliciju u kojoj su Persijanci bili jači partner. "Tri rebra u ustima svojim." Ja sam gledao mnoštvo slika. Znači šta su radili biblijski komentatori u prošlom veku? Oni su propovedali o ovome, jer ovo je fascinantno, videćete do kraja. Možda sada nećete uspeti da sve detalje shvatite. Međutim kasnije, kada budete čitali, vi ćete se uvek vraćati na ovo poglavlje. I sećam se jednog propovednika, sveštenika, koji je propovedao o ovome, i kada je govorio o lavu on je napravio od nekog papira, oni to zovu "papir muši", to je neki

žvakani papir. U Holivudu su pravili te životinje, ali to je bio jako skup papir. Kaže, da bi napravio sve ove četiri zveri, trebalo je da proda kuću. I onda je propovedao o prvoj zveri kao lavu, i sakrio je ispod propovedaonice, i onda ju je izvadio i kazao: "Evo!" Onda je govorio o drugoj, medvedu koji drži tri rebra u ustima. I danas na univerzitetu na kome sam ja studirao postoje ove životinje koje su načinjene od tog žvakaniog papira, vrlo lake kad ih dodirnete, ali vrlo lepo načinjene, slikovito. Ja obično ne koristim slike, ali postoji mnoštvo slika koje su načinjene o ovom materijalu. Dakle, prva zver predstavlja vavilonsko carstvo, medved predstavlja medo-persijsko carstvo, "stoji s jedne strane" predstavlja koaliciju u kojoj su Persijanci bili jači partner; "tri rebra u ustima", smatraju komentatori, predstavljaju prve tri osvojene države koje su Miđani i Persijanci osvojili i postali svetska imperija. To je svakako carstvo koje je vladalo pre njih, to je Vavilon, zatim jedna druga država koja se zvala Lidija, i Egipat na jugu. Znači "tri rebra u ustima", na osnovu većine biblijskih komentatora, su tri osvojene države, to su Vavilon, Egipat i Lidija. Pokušajte da pratite. "Ustani i jedi mnogo mesa", smatra se da je ovo aluzija na svirepost Persijanaca i Miđana koja je bila nadaleko poznata. To je dakle druga zver, medo-persijsko carstvo, od 538. do 333. odnosno 331. godine.

6. stih: "Potom videh, i gle, druga, kao ris, imaše na leđima četiri krila kao ptica, i četiri glave imaše zver, i dade joj se vlast." Po čemu se leopard ili ris razlikuje od lava? Ljut je, brz je, možda je malo brži od lava. Međutim, da bi se naglasila brzina osvajanja, koliko je lav imao krila? Imao je dva. Koliko ris ima krila? Četiri. Dakle, da bi se naglasila brzina osvajanja tog carstva, onda se kaže "ris", pa još ima četiri krila. Da li znate da nikada niko, takoreći u istoriji, nije osvojio celi onaj ondašnji poznati svet kao što je to učinio Aleksandar Makedonski? Četiri krila, brzina osvajanja. I onda sledeći tekst kaže: "I četiri glave imaše zver, i dade joj se vlast." "Četiri glave", smatraju biblijski komentatori, ustvari predstavljaju četiri generala. Kada je Aleksandar Makedonski umro u Vavilonu, vrlo mlad, njegova četiri generala: Kasander, Lizimah, Ptolomej i Seleuk, su preuzeli njegovo carstvo. Ptolomejci su ostali u Egiptu i Palestini, Seleuci su ostali u Siriji, takođe i delu Palestine, a Kasander i Lizamah su podelili Makedoniju i Aziju. To je treća zver.

Sve dosadašnje zveri možemo objasniti zoološkim kategorijama. Međutim, ova četvrta o kojoj ćemo čitati je vrlo čudna, i zato umetnici kad su je slikali nisu znali kako da je opišu i naslikaju. Slušajte kako je opisana ova četvrta zver: "Potom videh u utvarama noćnim, i gle, četvrta zver, koje se trebaše bojati ...", koga predstavlja ova četvrta zver, da li već znate? Rimsko carstvo. "Koje se trebaše bojati, strašna i vrlo jaka, i imaše velike zube

gvozdene, jeđaše i satiraše, i gažaše nogama ostatak." Da li vas ovo podseća na gvozdene noge u liku, da li se sećate? "I razlikovaše se od svih zveri pređašnjih, i imaše deset rogova." Kao što je rimsko carstvo predstavljeno gvožđem u onom liku, tako je ovde ta zver čudna, strašna, jaka, "imaše jake zube gvozdene, jeđaše, satiraše, i gažaše nogama ostatak, i imaše deset rogova". Moja namera nije u ovom predavanju da vam govorim o ovim carstvima, jer sam govorio o tome u drugim predavanjima. Cilj je ono što sada sledi. Kada se raspalo Zapadno rimsko carstvo, na teritoriji Zapadnog rimskog carstva, zanimljivo je, zato je ovaj detalj vredan pažnje, stvorene su, ni manje ni više, deset država. Dakle, na toj teritoriji, kada je propalo Zapadno rimsko carstvo, 476. godine naše ere, nastalo je deset državica. Ovde se kaže da su to deset rogova. Rog u Bibliji predstavlja vlast, moć. Dakle, koje su to države? To su bili: Alemani, Franci, Burgundi, današnja Nemačka, Francuska i druge države, Španija, i tako dalje. Dakle, to su tih deset rogova. Biblija kaže, ovo je pisano, vi znate, u 6. veku pre Hrista, "imaše deset rogova."

Međutim, šta se zbiva? Osmi stih: "Gledah rogove, i gle, drugi mali rog izraste među onim, a tri prva roga iščupaše se pred njim, i gle, oči kao oči čovečije behu na tom rogu, i usta koja govorahu velike stvari." Ovo je već zanimljivo. Dakle, pojavljuje se jedan mali rog. Tri prva roga su se iščupala pred njim, vreme njegove pojave jeste u vreme kada su već postojali deset rogova. Tri prva roga se iščupaše pred njim, iako izgledaše mali. Međutim, ne samo to. "Gle, oči kao oči čovečije bijahu na tom rogu, i usta koja govorahu velike stvari." Mi za sada ne znamo ko je ta sila, međutim, dozvolite da čitamo dalje tekst, i onda ćemo polako objašnjavati. Pre nego što idemo dalje, videćete da u ovoj sedmoj glavi postoje pokreti. Od drugog do osmog stiha scena se zbiva na Zemlji. Zatim deveti i deseti stih, scena se zbiva na nebu. Tu je sud. Zatim 11. i 12. stih, ponovo se scena zbiva na Zemlji. Zatim dalje, 13. i 14. ponovo na nebu. Samo da vidite da je ovo dobro strukturirano poglavlje koje ima svoje pokrete. Hajmo da čitamo dalje tekst postepeno, i da vidimo tumačenje koje daje sam Danilo. Ono što znamo za sada jeste da je postojalo prvo carstvo, drugo carstvo, treće carstvo, grčko-makedonsko, četvrto carstvo, rimsko carstvo. Znamo da su posle raspada tog rimskog carstva nastale deset državica, ali kada su one nastale pojavio se jedan mali rog, "imaše oči kao oči čovečije, i imaše usta koja govorahu velike stvari", i pred njim su se iščupala tri roga. Koja je ta sila ili moć koja se pojavila na ovoj teritoriji Evrope posle raspada paganskog Rima?

9. stih, scena se zbiva na nebu, o ovom sudu ćemo govoriti i kasnije: "Gledah dokle se postaviše prestoli, i starac sede", starac ovde predstavlja Boga, "na kom beše odelo belo kao sneg, i kosa na glavi kao čista vuna", ovo su antropomorfizmi, pokušaj da se opiše Božja ličnost, "presto mu beše kao plamen ognjeni, točkovi mu kao oganj razgoreo. Reka ognjena izlažaše i tečaše ispred njega, tisuću tisuća služaše mu, i deset tisuća po deset tisuća stajahu pred njim; sud sede i knjige se otvoriše." Ovde je opisan dakle Bog koji je sudija sveta. O kom delu suda je reč, o tome treba posebno govoriti; ja verujem da sud ima nekoliko delova. Kad Hristos bude došao na ovu Zemlju znaće se tačno ko će biti spašen, ko neće biti spašen. Zato se u Bibliji govori o takozvanom "pre-sudu", koji prethodi Hristovom dolasku, koji je već otpočeo na nebu, na osnovu biblijskih proročanstava. O tome ćemo govoriti uz proročanstvo o 2300 godina. Ovaj deo teksta verujemo da se odnosi na taj sud koji prethodi Hristovom drugom dolasku. Međutim, 11. stih kaže: "Tada gledah radi glasa velikih reči koje govoraše onaj rog, i gledah dokle ne bi ubijena ona zver i telo joj se raščini i dade se da izgori ognjem." Ovde je sada rog poistovećen sa zveri. Velike reči je govorio taj rog. I onda 12. stih kaže: "I ostalim zverima uze se vlast, jer dužina životu beše im određena do vremena i do roka." I onda je kraj istorije sveta u 13. stihu: "Videh u utvarama noćnim, i gle, kao sin čovečiji ...", ko je sin čovečiji u Bibliji? Isus Hristos. 40 puta je Isus Hristos na sebe primenio ovaj izraz "sin čovečiji". "Sin čovečiji išaše na oblacima nebeskim, i dođe do starca", starac ovde predstavlja Boga oca, "i stade pred njim. I dade mu se vlast i slava i carstvo da mu služe svi narodi i plemena i jezici, vlast je njegova vlast večna, koja neće proći, i carstvo se njegovo neće rasuti." Ovde je opisano sve, vidite. Opisana je prva zver, druga zver, treća zver, četvrta zver, deset rogova, mali rog, sud Božji, kraj istorije, Hristos prima vlast. Cela istorija je ovde opisana. Međutim, mi u ovom trenutku još ne razumemo tačnu interpretaciju teksta.

U 15. stihu kaže ovako: "Meni Danilu prenemože duh moj u telu mom, i utvare glave moje uznemiriše me." Dakle ova vizija ga je uznemirila. "Pristupih k jednome od onih koji stajahu onde", verovatno nebeskom biću, anđelu, "i zamolih ga za istinu od svega toga. I progovori mi i kaza mi šta to znači." Evo sada tumačenje, u samoj Bibliji, vrlo jasno i jednostavno, fascinantno. Evo šta anđeo kaže Danilu sada: "Ove četiri velike zveri jesu četiri cara", ili kazali smo carstva, "koji će nastati na zemlji. Ali će sveci višnjega ...", ko su sveci višnjega? To je narod Božji, oni koji će biti spašeni; "... preuzeti carstvo, i držaće carstvo vavijek i dovijeka." Ovde je rezimirano sve ono što je rečeno. Ali 19. stih kaže: "Tada zaželjeh znati istinu o četvrtoj

zveri, koja se razlikovaše od svih i beše vrlo strašna, i imaše zube gvozdene i nokte bakarne, i jeđaše i satiraše, a ostatak nogama gažaaše. I o deset rogova što joj behu na glavi, i o drugom koji izraste i tri otpadoše pred njim, o rogu koji imaše oči i usta koja govorahu velike stvari i bijaše po viđenju veći od drugih." U početku smo shvatili da je to mali rog, i u teologiji je on poznat kao mali rog, međutim sada iznenada biblijski pisac kaže da je on veći od svih drugih. Na prvi pogled on je mali, ali u suštini on je veći od svih drugih. Šta je radio taj mali rog? "Gledah, i taj rog vojevaše sa svecima i nadvlađivaše ih." Koji su ti sveci, šta smo kazali? To je narod Božji, to su verni ljudi. Ovde u tekstu kaže: "Gledah i taj rog vojevaše ...", šta znači "vojevaše"? Ratovao je. "I nadvlađivaše ih.", dakle reč je o bukvalnom ubistvu, ratnoj pobedi i sl. 22. stih kaže: "Dokle dođe starac, i dade se sud svecima višnjega, i prispe vreme da sveci preuzmu carstvo." Znači, biće jedan period u istoriji čo večanstva kada će mali rog ubijati svece Višnjega, ali će postojati sud Božji, kada će Bog suditi i tom malom rogu.

23. stih kaže, sad je objašnjenje, fantastično: "Ovako reče: 'Četvrta zver biće četvrto carstvo na zemlji, koje će se razlikovati od svih carstava, i izješće svu zemlju i pogaziti i satrti. I deset rogova jesu deset careva, koji će nastati iz toga carstva, a posle njih nastaaće drugi, i on će se razlikovati od pređašnjih, i pokoriće tri cara.'" Sada, 25. stih je vrlo bitan: "I govoriće reči na Višnjega", znači protiv samoga Boga će govoriti reči, "i potiraće svece Višnjega, i pomišljaće da promeni vremena i zakone, i daće mu se u ruke za vreme i za vremena", ovde je u jevrejskom upotrebljen dual koji označava dva vremena, "i za po vremena." Koliko je to ukupno vremena? Tri i po vremena. Znači Bog će mu dati, tom malom rogu, da jednostavno govori protiv Boga, da ubija svece Višnjega, da pokuša da promeni vremena i zakone, i tako dalje. I sve će to on moći da radi u periodu od tri i po vremena. 26. stih kaže: "Potom će sestii sud, i uzeće mu se vlast, te će se istrebiti i zatrti sasvim." Istorijski gledano, koja je to sila, moćna sila, koja je nastala posle 476. godine na teritoriji bivšeg rimskog carstva, koja će kontrolisati događaje Evrope dugo, dugo vremena? Da li je postojala neka sila, neko carstvo, neka moć različita od drugih carstava?

Hajde da još jedanput pokušamo da identifikujemo mali rog, da budemo sigurni. Ja sam kod sebe zapisao osam oznaka na osnovu kojih možemo identifikovati mali rog. Prvo: izašao je iz, ili posle četvrte zveri, znači posle rimskog carstva. Pojavio se takođe, posle drugih deset rogova, to piše u 24. stihu. Bio je mali kada se prvi put pojavio, ali sa vremenom postao je veći od drugih rogova. Trebalo je da pokori tri cara tako da, kada se pojavio, tri druga su bila isčupana pred njim. To je četvrti kriterijum. Peto: imao je oči

kao oči čovečije i usta koja govore velike stvari, i govorio je reči protiv Višnjega, potirao je svece Višnjega, ubijao je, pomišljao je da promeni vremena i zakone, i sve to daće mu se u ruke za vreme, za dva vremena, i za pola vremena. Jedna jedina realnost, dragi moji prijatelji, koja može zadovoljiti identitet ove zveri, jeste hrišćanska crkva koja se uzdigla do religiozno-političke vlasti posle pada rimskoga carstva, i koja je uživala jedan posebni uticaj na umove ljudi između 6. i 18. veka. Ja znam da sam vas sve šokirao, ja sam namerno kazao hrišćanska crkva, da li znate zašto? Zato što u tom periodu, to je bila rimsko-katolička crkva, ali tada nije postojala pravoslavna crkva, nisu postojale protestantske crkve, postojala je hrišćanska crkva, tako da smatram da na taj prvi period i katolici i pravoslavci i protestanti moraju gledati kao na svoju istorijsku pozadinu. Vrlo je opasno govoriti o ovoj temi. Ja verujem da mnogi od vas pripadaju katoličkoj crkvi, dozvolite mi da kažem još nešto. U početku, hrišćanska crkva, kad kažem hrišćanska crkva mislim na crkvu u celini, je nosila naziv "katolička crkva". Izraz "katolička crkva" nije negativan u svom terminu. Da li znate šta znači reč "katolička"? Znači "univerzalna" crkva. Zato Ignacije Antiohijski recimo, naš čovek, tu sa istoka, on je prvi u svojim spisima koristio izraz "katolička", jer "katolička" znači "sveopšta" crkva Božja, univerzalna crkva. Međutim ono čemu mi možemo dati negativan prizvuk to je rimsko-katolička crkva. Da li me razumete? Kad izrazu "katolička" dodate "rimsko", to je onda nešto sasvim drugo. To je prva misao. Ja bih kazao i ovo: u svakom slučaju, o malom rogu postoje interpretacije teologa koji nisu pravoslavci ni protestanti, nego koji su proistekli iz same katoličke crkve, na primer jedan od njih je Manuel La Kunca, jezuita iz Čilea, koji je napisao jednu knjigu, koji je prvi kazao: "Rimski biskup je mali rog." Međutim, ne treba uzeti jednu ličnost i reći: "Jedan papa je mali rog", treba govoriti uopšte o sistemu papstva kao takvom. Zašto? Ja ću polako pokušati da vam objasnim. Ali pre nego što kažem zašto verujem da je sistem papstva mali rog, vi to mnogo bolje razumete danas. Ako ne razumemo šta se zbiva iza političkih poteza sveta, onda ćete od danas mnogo bolje, ja verujem, razumeti ova biblijska proročanstva i današnje događaje. Pre nego što dođemo na tu negativnu stranu, dozvolite da kažem i sledeće: katolički univerziteti u tom periodu su bili baklja znanja iz prava, medicine i teologije. Većina katoličkih samostana su imali bolnice, i u to vreme jedine bolnice koje su vodile brigu o bolesnima, o siročadi i o starijim osobama. Jezik katoličke crkve je bio latinski, to je bila "lingva franka" za diplomatiju i trgovinu. Katolički misionari su širili hrišćanstvo u raznim područjima zapadne Evrope. Dakle i sam izraz nije nešto negativno. Međutim, vrlo brzo

se katolička crkva pretvorila u policajca Evrope. Rimski biskup je delio i skidao krune. Ne samo to, svako ko se nije slagao sa zvaničnim stavom katoličke crkve morao je poginuti. To je takozvani "tamni srednji vek" koji je počeo negde 538. godine. Vi znate da je Konstantin bio poslednji car koji je vladao u Rimu. Šta se događalo? Dakle u Rim su različita varvarska plemena nadirala sa severa. Konstantin je smatrao da će osigurati sigurnost rimskoga carstva ako prestonicu preseli u Konstantinopolj, u Carigrad. Kada je jednostavno Konstantin prešao u Carigrad, u Rimu nije bilo nikog. Ko je bio jedina ličnost koja je trebalo da štiti taj narod? Rimski biskup. Postepeno, on počinje da uzima vlast u ruke. Kada je Atila došao da zapali Rim, da li znate ko je izašao da ga susretne? Rimski papa, koji mu je dao dosta novaca i ovaj se vratio. To je istina, to je istorijska istina. Dakle, postepeno, rimski biskup počinje da uzima vlast u svoje ruke.

538. godine, zvanično, istorijski, on je proglašen ne samo religioznim vođom sveta, nego i političkim, svetovnim vođom. Da li znate da je delio krune carevima Evrope? Da li znate da je on i našem Nemanji dao krunu i krstio ga, je li tako? Ja imam neke primere koji pokazuju želju maloga roga da dominira svetskom politikom. Na primer, 1076. godine papa Grgur VII informisao je podanike Henrija IV, u to vreme imperatora Nemačke, da ako se Henrik ne pokaje za svoje grehe, oni nisu dužni da ga slušaju. I Henrik IV, koji je u to vreme bio najveći monarh Evrope, najmoćniji, morao je krenuti u hodočašće u Kanosu, jedan grad u Alpima gde se nalazio papa. Tri dana je najmoćniji monarh Evrope sa bosim nogama u snegu čekao da ga papa primi i da mu oprost. Sledeći primer Grgura VII, papa Pije V 1570. godine napisao je spis "Onaj koji vlada na nebesima", i on je izjavio da je kraljica Engleske Elizabeta I jeretik i ona nema pravo da vlada, i da svim njenim podanicima zabranjuje poslušnost. Na Petom lateralskom koncilu, negde 1512. godine, Hristofer Marcelus je kazao papi, koji ga nije zato ukorio, sledeće reči, slušajte ove reči, zvanični rimsko-katolički sastanak: "Ti si pastir, ti si lekar, ti si vladar, i konačno ti si drugi Bog na Zemlji(!)." Ja imam ove reči i na latinskom.

Kada je u pitanju inkvizicija o kojoj je ovde reč: "Taj rog vojevaše protiv svetaca Višnjega i nadvlađivaše ih", ja sam uzeo podatke iz Nove katoličke enciklopedije. Inkvizicija je naročito bila razvijena u Španiji u srednjem veku i predstavlja najtamniji period istorije hrišćanske crkve. Ubijeno je, na primer, dve hiljade ljudi za pedeset godina u Holandiji, četiri hiljade ljudi u Francuskoj, u Parizu, za vreme Vartolomejske noći. U religioznom konfliktu, tzv. "tridesetogodišnjem ratu", inkvizicija ili svi oni koji su ratovali na strani inkvizicije su ubili negde oko osam miliona ljudi. Ja ovde imam lične podatke

da su bili ubijeni svi oni koji se nisu slagali sa zvaničnim stavom crkve, kao na primer neki Džon Braun. Oni su pržili njegove noge pre nego što su ga spalili na lomači. Zatim, zabeležen je jedan drugi slučaj, Helen Štark. Stavili su je u džak zajedno sa malom bebom i bacili u vodu, gde je potonula. Zatim slučaj Vilija Fetija, zato što je saosećao sa svojim ocem koga su oni ubili, oni su ga držali svezanog za jednu ruku i jednu nogu nedelju dana. Pod uticajem nemačkih običaja i shvatanja, mučenja su upotrebljavana u periodu tog srednjeg veka. Kasnije je papa Inoćentije IV dozvolio upotrebu mučenja jeretika, dakle svih onih koji se nisu slagali sa zvaničnim stavom crkve, od strane civilnih vlasti; možemo nabrojati mnoštvo primera.

Ovo mi je najmučnije, kad moram govoriti o nekome ko nije tu, ali vi koji ste pripadnici ove crkve, ja vas molim i želim ovo da kažem: u krilu katoličke crkve danas ima mnoštvo iskrenih hrišćana koji služe Bogu na najbolji mogući način. Ali kad govorimo o ovom problemu sa aspekta biblijskih proročanstava, onda moramo reći istinu, da je sistem papstva, takav kakav je bio, trebao da govori ljudima o Bogu, o Hristu, o potrebi da se ljudi pripreme za carstvo Božje. Umesto toga, crkva se bavi mnogo više politikom, oružjem, ubijanjem. Kada su ubijali negde inkvizitori, oni su kazali: "Pa tu ima i nevinih ljudi", a ljudi iz crkve su im kazali: "Ubijajte sve, Bog će poznati svoje." Kada o ovome govorim, ja govorim o svima nama. Vidite, ja ne želim da kažem: "Oni su samo loši." Potrebno je da se mi koji smo ovde naučimo od istorije, da su u ime Boga učinjena strašna zverstva, i kada pogledate racionalizam i ateizam koji se pojavio u 18. i 19. veku, negiranje Boga, odbacivanje Biblije, to je bila jedna prirodna reakcija protiv mračnjaštva i protiv religije koja više nije ni iz bliza bila religija koja je opravdavala ono što je trebala da uči.

Ako danas pogledate događaje, ja verujem da ćete mnogo bolje razumeti situaciju danas, gde se isto crkva, bilo koja, molim vas, ali prvenstveno mislim sada na rimokatoličku crkvu, mnogo više bavi politikom nego objavljivanjem carstva Božjeg. Oni žele carstvo Božje da stvore na ovoj Zemlji. Ja imam knjigu koju sam doneo iz Amerike, koju je napisao neki Malakaj Martin, katolički profesor sa jezuitskog univerziteta u Rimu, koji je jasno izložio planove katoličke crkve, pre nego što se govorilo o novom svetskom poretku: rimska furija ima za cilj da vlada svetom. To nije cilj Hristove crkve, molim vas. Ko god, pazite, ko god od nas bi radio to isto, on pripada istom mentalitetu, istom. Lako je bacati ljagu na nekog drugog, ali mi moramo i to spomenuti. Ali znajte da svako od nas koji se, umesto da propoveda Hrista, umesto da govori o planu Božjem za spasenje ljudi, bavi stvarima koje nisu njegov posao, i svaka crkva čiji zadatak nije prvenstveno

da ljude vodi Hristu i Bogu, nego se bavi drugim stvarima pod plaštom neke pobožnosti, pripada istom mentalitetu maloga roga, individualno i kolektivno.

Tekst kaže: "I govoriće reči na Višnjega." Vi znate da postoje oprostajnice. U Bibliji piše da je Bog jedini onaj koji može oprostiti greh. Da li to stoji u katoličkoj crkvi? "Nije istina. Ako imate dosta novca, donesite, i ja ću vam oprostiti šta god hoćete. Platićete misu i gresi će biti oprosteni." Moramo biti vrlo pažljivi. "Govoriće reči na Višnjega", drugim rečima, jednostavno navodno on ima moć da oprašta grehe, on ima moć da spase. Postoji ona trostruka tijara, ona koju papa često nosi, koja znači da je on gospodar neba, Zemlje i podzemlja čak, znači smrti. Druga reč u 25. stihu kaže: "I potiraće svece Višnjega", i treća reč: "i pomišljaće da promeni vremena i zakone." Ja sam govorio o svetkovanju subote u nekom od prethodnih predavanja. Da li znate ko je izmenio zvanično subotu u nedelju? Evo, iz Katehizma katoličke crkve, u smislu pitanja. Pitanje glasi ovako, inače ovo se zove "Katehizam obraćenika u katoličku veru". Prvo pitanje: "Koji je dan subotnji dan?" Odgovor: "Subota je subotnji dan." 2. pitanje: "Zašto mi onda svetkujemo nedelju umesto subote?" Odgovor: "Zato što je katolička crkva prenela svetost subote na nedelju." Zvanični odgovor u Katehizmu katoličke crkve, molim vas. Ko je čovek, ko je crkva, ko ima moć da prenese svetost dana koji je Bog posvetio na neki drugi dan? I onda ćete reći: "Konačno, zar je bitno koji dan svetkujemo?" Bitno je. Jer prekršaj ili tvrdnja jedne crkve da ima moć da menja Bibliju vodi u inkviziciju. Zato je bitno da se striktno pridržavamo onoga što je zapisano u Bibliji. Od onog trenutka kada neko smatra da ima moć da se udalji od biblijskog teksta i da ide svojim putem, to će vrlo brzo dovesti do stravičnih posledica. Zato, u prošlom predavanju smo čitali, oni koji su umrli i koji će biti spašeni, zašto su umrli, da li se sećate? "Za reč Božju i za svedočanstvo Isusa Hrista", znači ono što je Isus posvedočio, ono što je On kazao, jer sve drugo vodi u rat, u mač. "Pomišljaće da promeni vremena i zakone", komentatori smatraju da je ovde reč pre svega o suboti, "i daće mu se", sve to će on moći da radi i da vlada, "u toku tri i po vremena." Hajmo za trenutak u Apokalipsu, koju smo sinoć čitali, 12. glavu; ovde je simbolika drugačija, ali je smisao vrlo sličan. Da samo kažem: žena u Bibliji, žena poštena, čista, predstavlja pravu Hristovu crkvu. S druge strane, bludnica predstavlja otpalu crkvu. Dakle, u Bibliji postoje, jasno, prava Hristova crkva, i postoji otpala crkva. I ovde je reč o progonstvu. Mi ćemo govoriti možda kasnije o ovom celom poglavlju. Uglavnom, 12. glava, 6. stih kaže: "A žena uteče u pustinju", reč je o pravoj crkvi koja je bila progonjena od inkvizicije, ona je pobjegla u neka tajna mesta, "gde imaše mesto pripremljeno od Boga, da se onamo hrani hiljadu i

dvesta i šezdeset dana." To je jedan tekst. Zatim, 14. stih: "I ženi dana biše dva krila orla velikoga da leti u pustinju na svoje mesto, gde će se hraniti vreme i vremena i po vremena, sakrivena od lica zmijina." Dakle, u Otkrivenju nalazimo takođe isti ovaj period. Žena uteče u pustinju i tamo će se hraniti tri i po vremena. Pogledajte sada dalje, ovde je reč o toj zveri, 13. glavu moramo detaljno proučavati, ne želim da počinjem ovde, jer u 13. glavi, na osnovu većine komentatora, reč je o saradnji katoličke crkve i Sjedinjenih Američkih Država. To su propovednici propovedali sto pedeset godina unazad, kada niko u to nije verovao. Mi danas živimo u tom vremenu. U "Velikoj borbi" ćete naći to opisano. Amerika je protestantska zemlja, niko to nije očekivao. Danas, nažalost, Amerika je produžena ruka i u uskoj je saradnji sa Vatikanom. Pogledajte drugi stih: "I zver koju videh beše kao ris, i noge joj kao u medveda i usta njezina kao usta lavova, i dade joj zmija", to je sotona, "silu svoju, i presto svoj." Sad je odjednom ovaj mali rog ovde opisan kao da ima karakteristike svih onih carstava, medved, ris, i tako dalje, sve ono najgore što je bilo.

Pogledajte treći stih: "I videh jednu od glava njezinih kao ranjenu na smrt, i rana smrti njezine izleči se. I čudi se sva zemlja iza zveri, i pokloniše se zmiji, koja dade oblast zveri. I pokloniše se zveri govoreći: 'Ko je kao zver, i ko može ratovati s njom?'" Posle drugog svetskog rata, kada su Staljinovi generali govorili da dobro obrati pažnju na odnose sa Vatikanom, on je oholo kazao: "Kažite mi, koliko Vatikan ima divizija?" A general mu je odgovorio: "Nijednu, ali mu ne treba nijedna, jer je celi svet pod kontrolom Vatikana." "Ko je kao zver?" Mi sad vidimo neke konce koje povlači, "i ko može ratovati s njom?" 5. stih: "I dana joj biše usta koja govore velike stvari i huljenja, i dana joj bi oblast da čini četrdeset i dva meseca." Molim vas, ako uzmete jevrejsku godinu, princip tumačenja biblijskih proročanstava jeste da je jedan dan jednak jednoj godini. To je princip tumačenja. Mi ovde imamo 1260 dana. Ako uzmete jevrejski mesec od 30 dana, 42 meseca imaju 1260 dana, odnosno godina. Ako izračunate ovde tri i po vremena, ako kažete da je jedno vreme - jedna godina, to je tri i po godine, a tri i po godine ponovo imaju 1260 dana. Zato se ovo proročanstvo zove "proročanstvo o 1260 god. dominacije malog roga". Kazali smo da je 538. godine rimski biskup dobio ne samo religioznu vlast nego i svetovnu vlast. Hajde da dodamo ovaj period od 1260 godina. Mi stižemo u 1798. godinu. Tada će, kaže, ovaj mali rog ili ova zver doživeti ranu smrtnu. Šta se tada dogodilo? Tada je Napoleon ratovao sa rimskim papom, i Napoleonov general Bertije je došao u Rim dok je papa služio misu, i odveo ga je u čuveno Avinjonsko ropstvo. Tada se širom Evrope mislilo da se papstvo više nikada, nikada, nikada neće

oporaviti. I dugo vremena su postojali dvojica papa, jedan u Avinjonu, drugi u Rimu. Jedan je drugog nazivao "antihrist" i "mali rog". Međutim, Džon Viklif, koji je bio u Engleskoj, poznati reformator, kazao je: "I jedan i drugi su mali rog." Dakle, to je taj period papske dominacije.

Kada je bio zarobljen rimski biskup, svi su mislili: "Gotovo je sa papstvom." Međutim, Biblija to nije kazala. Šta je kazala Biblija? "Zadobiće smrtnu ranu, i rana smrti njezine izleći se, i čudi se sva zemlja iza zveri, i pokloniše se zmiji", to je reč o sotoni, "koja daje oblast zveri." Doći će do izlječenja. I konačno, ako čitate videćete, doći će dan kada nećete moći ni kupiti ni prodati ako se ne poklonite zveri. Evo, to piše, možemo čitati, to je u Otkrivenju, u 13. glavi, 17. stih: "Da niko ne može ni kupiti ni prodati, osim ko ima žig, ili ime zveri, ili broj imena njezina. Ovde je mudrost. Ko ima um neka izračuna broj zveri: jer je broj čovekov i broj njezin šest stotina i šezdeset i šest." Šta znači broj 666? Ako pogledate kapu koju papa često nosi, videćete da na njoj piše "VICARIUS FILII DEI", što znači "zamenik sina Božjeg". U tom natpisu leži odgovor. Ako su vam poznati rimski brojevi lako možete izračunati: V=5, I=1, C=100, A,R=0, U=V=5, S=F=0, L=50, D=500, E=0; 5 + 1 + 100 + 1 + 5 + 1 + 50 + 1 + 1 + 500 + 1, i kad se sve to sabere dobijamo broj 666. Znači, svako slovo u natpisu na kapi koju papa nosi ima određenu vrednost u rimskim brojevima. Zbir tih brojeva, odnosno slova daje broj 666. Proročanstvo je zaista fascinantno.

Zato je vrlo važno, dragi moji prijatelji, kakvi smo hrišćani, zato je vrlo važno da ostanemo na temeljima Božje reči iznad svega. Svako skretanje od Hristovog učenja je tragično za hrišćanstvo. Negde je Hristos kazao: "Mi smo so zemlji." Šta to znači? Svuda gde hrišćanin živi on bi trebalo da da ukus. Beznađe je svuda oko nas. Hrišćanin je onaj koji ima nadu u svojim grudima, koji zna u šta veruje, koji bolje razume istoriju ovoga sveta. Ili na drugom mestu Isus je kazao: "Vi ste svetlost svetu." Zato je vrlo važno da se i mi poučimo. Mi smo govorili o biblijskom proročanstvu o 1260 godina. Međutim, iznad svega je važno za nas koji živimo, ja verujem pri kraju istorije sveta, da budemo so zemlji. Za ono što su ljudi nekada radili, i ako i danas rade - nose plašt hrišćanstva, a ustvari ne slede Hrista, da mi budemo drugačiji, uz Božju pomoć, naravno, vrlo skromno i ponizno.

ZAŠTO KRŠTENJE

Ja ću pokušati postepeno i polako da uđem u problem hrišćanskih obreda. Tema nije ni malo jednostavna, jer su razlike u hrišćanskim crkvama zaista velike. Usput da kažem i to da me je neko pitao: "Biblije su različite, kako ćemo znati koja je prava istina?" i tako dalje. Ja bih vas još jedanput podsetio i želim da to naglasim dobro: Biblija je jedna. Postoji utvrđena biblijska istina. Razlike koje postoje su toliko minimalne, da su takoreći beznačajne kada su u pitanju centralne biblijske istine. Zato verujem da je velika zabluda baviti se problemom da mi ne znamo koja je istina itd. Biblijska istina je jedna, i svako ko želi može utvrditi tu istinu i niko ne može imati izgovora da nije mogao utvrditi tu istinu. Naravno, ko hoće da ne pronađe biblijsku istinu, on to takođe može. Namerno će onda izbeći da pronađe biblijsku istinu. U ovom predavanju govorimo o hrišćanskim obredima. Ja ću ovde spomenuti tri centralna obreda koja postoje u hrišćanskoj crkvi. Ja ću spomenuti prva dva znatno brže, jer se nadam da ćemo imati prilike da o tome i kasnije govorimo, ali se osećam dužnim da ih spomenem, a na krštenju ćemo se zadržati duže. Tri obreda koje je Hristos ostavio svojoj crkvi su: obred Večere Gospodnje ili pričesti, euharistije, obred pranja nogu i obred krštenja. Zato prvo nekoliko reči o obredu pričesti.

Otvorićemo Bibliju u Prvoj poslanici Korinćanima, 11. poglavlje. Čitaćemo od 23. stiha: "Jer ja primih od Gospoda što vam i predadoh, da Gospod Isus onu noć u koju bivaše predan uze hleb. I zahvalivši prelomi i reče: 'Uzmite, jedite, ovo je telo moje, koje se za vas lomi, ovo činite meni za spomen.'... Jer kad god jedete ovaj hleb i čašu ovu pijete, smrt Gospodnju obznanjujete, dokle ne dođe. Tako koji nedostojno jede ovaj hleb ili pije čašu Gospodnju, kriv je telu i krvi Gospodnjoj. Ali čovek da ispituje sebe, pa onda od hleba da jede i od čaše da pije." O čemu je reč? Možda bi bilo dobro da se ponovo preselimo u tu malu prostoriju, sobu, u kojoj se Hristos nalazio te poslednje sedmice pre nego što je bio razapet. On je sedeo zajedno sa svojim učenicima oko stola, ustvari nije sedeo, ja sam vam to već kazao.

Sećate se kako su oni obično obedovali? Bili su naslonjeni verovatno na lakat, na ruku, imali su male jastuke koje su stavljali, a tu je bio taj mali sto na kom je bila hrana. Hristos je iskoristio simbole, to jest hleb i čašu, koji su se nalazili na tom stolu, i želeo je da nam ostavi nešto, da nam ostavi obred kog ćemo moći da se sećamo, pun dubokog značenja.

Naime, On je uzeo hleb koji je bio na tom stolu, i hleb je uporedio sa svojim telom. Takođe je uzeo sok, groždani sok ili vino, širu, i kazao je: "Ovo je krv moja." "Ovo je telo moje, ovo je krv moja." Zašto je Hristos o tome govorio? Ja sam vam već govorio o Hristovoj smrti na krstu Golgote. S biblijske tačke gledišta, Hristova smrt na krstu Golgote, i tri dana kasnije vaskrsenje, su najveći događaji u istoriji hrišćanstva. Zato je Hristos želeo da se sećamo tog dana. Kako? Na taj način što ćemo s vremena na vreme koristiti ove simbole i sećati se Hristove smrti i vaskrsenja. Ovde su razlike ogromne u hrišćanstvu. Ja sam čitao iz Korinćanima poslanice izveštaj o toj večeri. "Poslednja večera", ja mislim da je Leonardo Da Vinči naslikao tu večeru gde Hristos sedi, mi verujemo da je to drugačije bilo, i uzima elemente koji su bili na stolu, i želeo je da svojim učenicima da jednu duboku i važnu pouku za njihov duhovni život. U Jevanđeljima takođe postoje slični izveštaji gde se spominju simboli koji su bili na stolu, hleb i vino. Hristos je svojom smrću obezbedio spasenje svima koji to žele.

Pavle je kazao: "Ja primih od Gospoda što vam i predadoh, da Gospod Isus onu noć u koju bivaše predan uze hleb, i reče: 'Ovo je telo moje'" i tako dalje. Međutim, 25. stih: "ovo vi činite". Ne samo da su Hristovi učenici činili, nego svi drugi učenici, na osnovu apostola Pavla, su dobili zadatak da to isto čine. Kao što sam kazao, razlike u hrišćanstvu su ogromne kada je u pitanju hleb i vino. Prvo, u pravoslavnoj i katoličkoj crkvi postoji teorija koja se zove "transupstancijacija". Ona dolazi od dve reči: "trans" i "supstanca". Dakle, "promena supstance". O čemu je reč? Reč je o tome da se veruje, da kada se hleb i vino nađu na stolu, da u tom trenutku kada sveštenik blagoslovi taj hleb i to vino, da se hleb i vino pretvaraju u stvarno Hristovo telo i stvarnu Hristovu krv. To je učenje o transupstancijaciji. Problem koji naravno stoji iza ovoga jeste, da je Hristos kazao, što se u zapadnom delu često ponavlja, "ovo je telo moje", i zato je velika grupa teologa došla do zaključka, da u trenutku kada sveštenik blagoslovi hleb ili vino, da se taj hleb pretvara u stvarno Hristovo telo i vino u stvarnu Hristovu krv. Uostalom, misa, da li znate šta znači "misa"? "Misa" znači "žrtva". Tako većina teologa u katoličkoj crkvi smatra da Hristova žrtva na krstu Golgote nekako nije bila dovoljna, nego da se Hristos uvek iznova na neki misteriozni način žrtvuje.

Reformatori, kao što je bio Martin Luter, nisu se mogli složiti sa učenjem o transupstancijaciji. Zašto? Jer su postojale mnoge zloupotrebe u katoličkoj crkvi zbog ovakvog verovanja. Naime, sveštenik je na neki način bio iznad Hrista. Kada sveštenik poželi, Hristos se žrtvuje, dakle. Ja verujem da je Bog iskoristio Lutera i pored njegovog burnog temperamenta. Ja sam kazao da je i Žan Kalvin bio Božji čovek. Neko me je pitao: "Ako je bio Božji čovek, zašto je dozvolio smrt Servetusa?" To je istina, on se složio sa smrću jednog lekara koji se zvao Servetus, Španac, u Ženevi, i to je jedna od najtamnijih mrlja u životu Žana Kalvina. Međutim, kad biste poznavali celu istorijsku pozadinu, onda bi stvar postala mnogo jasnija zašto se Kalvin složio s tim. Što se tiče Lutera, vi znate da je Luter imao jedan burni temperament, jednostavno, vrlo često je bio spreman da kaže mnogo štošta što nije trebalo da kaže. Ali, po mom shvatanju, u 16. veku ustati protiv inkvizicije i reći sve ono što je Luter kazao, trebalo je biti takav kao što je on bio, čovek koji se nije bojao smrti. Da je bio neki ponizni, mirni, nikada to ne bi mogao. Kada je Luter ustao i zakovao onih 95 teza na vrata Vitemberške crkve, onda je rimski papa kazao: "Gospode, ustani, i revnuj za delo svoje, jer divlji vepar je ušao u tvoj vinograd!" Luter je bio čovek koji je izmenio Evropu, u svakom slučaju.

Dakle, sa svim svojim slabostima, kada čitate knjige istorije kod nas, onda stičete sasvim drugi utisak o Luteru. Međutim, ja verujem da je Bog iskoristio ovog čoveka da mnogobrojne zablude srednjega veka izmeni. Luter je takođe bio katolik, on nikada nije mislio da se odvoji od katoličke crkve, ali je to postepeno morao zbog učenja. On nije mogao da se složi sa učenjem o transupstancijaciji, tako da je on učio nešto što se zove konstupstancijacija. Šta to znači? To znači, on kaže ovako: "Nemoguće je da se hleb i vino, u trenutku kada sveštenik, on, gospodin sveštenik, blagoslovi, da se to stvarno pretvara u Hristovo telo i Hristovu krv. Ali Hristos je kazao: 'Ovo je telo moje.' Zato je Hristos prisutan u hlebu i u vinu, na kakav način, ja ne znam, ali On je tu." Zato se zove konstupstancijacija. Luter se ovim opisom nije puno udaljio od koncepta transupstancijacije.

Drugi reformatori, kao što je bio Cvingli, Urlih Cvingli i neki drugi, ipak su došli do shvatanja koje mi danas nazivamo "simbolično shvatanje", tj. vera da se hleb i vino ne pretvaraju u stvarno Hristovo telo i stvarnu Hristovu krv, nego da su ovi elementi samo simboli koji nas podsećaju na veliki događaj na krstu Golgote. Ja ću još jedanput ponoviti ovaj zadnji stav, to je stav za koji ja verujem da je biblijski stav. Dakle, hleb i vino koje imamo prilikom pričesti, ja verujem da nije potrebno da se Hristos uvek iznova žrtvuje, da je Hristova smrt na krstu Golgote bila jednom zauvek sasvim

dovoljna, ali da u tom trenutku hleb i vino predstavljaju simbole koji nas podsećaju na ono što se dogodilo 31. godine naše ere, na smrt Isusa Hrista na krstu Golgote. Ja sam duboko ubeđen takođe, ovo vas molim, poslušajte me dobro, da pričest ili večera Gospodnja imaju dvostruko značenje, da uvek kada vernik uzima hleb i vino on se vraća u prošlost, on jednostavno se seća tog najvećeg događaja, on zna da je Isus Hristos umro umesto njegovih greha, za njegove grehe.

Ali u isto vreme on ide i u budućnost, jer spasenje koje je Isus Hristos izvojevao na krstu Golgote nije još uvek doživelo svoju istorijsku realizaciju, i vernik se nada i živi u nadi da će spasenje koje je ovde Hristos osigurao doživeti svoje ispunjenje kada On bude po drugi put došao. Otud ova tenzija, ova napetost između onoga što je bilo i onoga što će biti, jer Pavle kaže: "Jer kad god jedete ovaj hleb i čašu ovu pijete, smrt Gospodnju obznanjujete ...", šta to znači "smrt Gospodnju obznanjujete"? Podsećate se. Dokle? "Dokle ne dođe." Dva elementa, prošlost, smrt na krstu Golgote, i budućnost, Hristov drugi dolazak. Ono što sam smatrao da je vrlo važno jeste sledeće: ja sam takođe ubeđen, dragi moji prijatelji, da se sa svakim iskrenim vernikom, kada uzima hleb i kada uzima čašu, u tom trenutku stvarno nešto zbiva. Ja verujem da je Bog na jedan poseban način prisutan prilikom večere Gospodnje. Ja ću ovo još jedanput ponoviti. Mislim da bi bila krajnost i neispravno reći da su to samo simboli, i da se ništa konačno ne zbiva. Ja u to ne verujem. Na osnovu vlastitog iskustva verujem, da kad god se čovek pripremi za večeru Gospodnju, da je Bog Duhom svojim tom prilikom prisutan na jedan poseban način u srcima vernika, i da Bog deluje, nešto se zbiva u tom trenutku. Zbiva se to da je Bog spreman da menja ljudsko srce. To je dan, takođe, kada čovek u svetlosti krsta ispituje samoga sebe. To je dan velike promene. Zato reći da je večera Gospodnja ili pričest samo jedan obični obred, ni to nije istina. Pokušajte da se pripremite za taj obred kao što to piše u Bibliji i ja verujem da ćete doživeti jedno posebno iskustvo.

Kada slaviti večeru Gospodnju ili pričest? U različitim crkvama postoje razlike u tome. Zašto postoje razlike? Verujem zato što se za apostole kaže, u Delima apostolskim recimo, u 2. glavi, u 46. stihu piše: "I svaki dan bijahu jednako jednodušno u crkvi, i lomljahu hleb po kućama, i primahu hranu s radosti i u prostoti srca." Očito je da su se apostoli posle Hrista vrlo često sastajali, ovde kaže "svaki dan", i sećali su se smrti Isusa Hrista na krstu Golgote. Moje lično mišljenje je da to ne treba da bude suviše često jer bi to onda izgubilo svoj važni smisao, ali nije dobro ni da bude suviše dug period. Ako je crkva u pitanju dobro je da se odrede određeni termini kada će crkva

učestvovati u večeri Gospodnjoj, kada će se sećati Hristove smrti na krstu Golgote, Njegovog tela koje se lomilo i Njegove krvi koja je bila prolivena, i kada će u isto vreme uputiti pogled u budućnost, i znati da će Isus doći i dati spasenje koje je dao svojom smrću na krstu Golgote.

Postoji ono što se u teologiji naziva "već" i "ne još". To su termini vrlo bitni u teologiji. "Već", nešto se već dogodilo, ali to "već" je takođe povezano sa onim što "ne još". "Već" je ono što je Isus učinio na krstu Golgote, "ne još" je istorijska realizacija ili ispunjenje onoga što je Hristos učinio na krstu Golgote. Dakle, postoji u Bibliji česta napetost između "već" i "ne još". O pričesti su napisane knjige i knjige, i rasprave u istoriji hrišćanstva. Ovo je jedan rezime, ne može biti manji.

Naći ćete diskusije u kojoj meri, kako, šta i tako dalje. Verujem da je biblijski stav da treba koristiti beskvasni hleb i bezalkoholno vino; zašto beskvasni hleb? Zato što kvasac često u Bibliji predstavlja greh. Kao što se kvasac širi, ja sam vam kazao, lančanom reakcijom, tako se i greh vrlo često širi. Zato smatram da bi trebalo koristiti beskvasni hleb i širu, a ne alkohol. Zašto? I tu postoje veliki problemi. Zamislite da ste vernik crkve, i da je ovde sada sto gde su postavljeni hleb i vino. I vi dolazite ovde sa dubokim ubeđenjem, svaki duhovni čovek će to razumeti, da ćete tu naći život. Isus je kazao: "Ja sam život. Ja sam hleb života." I vi verujete da ćete tu pronaći život, na tom malom stolu. Međutim, vi tu pronalazite alkohol, izađete iz te prostorije i kažete: "U redu, ako sam na tom stolu našao alkohol, zašto ne bih pio alkohol?" Mi ćemo u sledećem predavanju o tome govoriti, alkohol je uništio milione i milione porodica i brakova i dece na ovoj planeti. Umesto da nađete život na stolu života, vi nalazite smrt i opravdanje za alkohol. Duboko sam ubeđen da alkohol i hrišćanski um nemaju ništa zajedničko, ali vi to morate sami odlučiti.

Drugi obred koji je Hristos ostavio svojoj crkvi je obred pranja nogu. Hajmo da čitamo nešto o tom obredu. Jevanđelje po Jovanu, 13. poglavlje, ovaj obred se praktikuje u nekim crkvama, dok se u drugim crkvama ne praktikuje. Istina je da rimski papa jedanput godišnje opere nekolicini rimskih siromaha noge da bi ispunio ovaj obred. Međutim, slušajte pažljivo šta je Hristos kazao svojim učenicima. Jevanđelje po Jovanu 13. glava, 1. stih: "A pred praznik, znajući Isus da mu dođe čas da pređe iz ovoga sveta k ocu, kako je ljubio svoje koji bijahu na svetu, do kraja ih ljubi. I po večeri, kad već đavo beše metnuo u srce Judi Simonovu Iskariotskome da ga izda, znajući Isus da mu sve otac dade u ruke, i da od Boga iziđe, i k Bogu ide, ustade od večere, i skide svoje haljine, i uze ubrus te se zapreže. Potom usu vodu u umivaonicu, i počeo prati noge učenicima i otirati ubrusom kojim beše

zapregnut." Sada ćete naći reakciju Simona Petra; zašto je ona postojala? Evo o čemu je reč. U zemljama gde se ovo događalo putevi su bili prašnjavi, i ako biste vi došli kod mene u goste, kao domaćina, moj prvi zadatak bi trebao da bude da moj sluga vama opere noge. Dakle, dužnost sluge je bila da opere noge. To je bila praktična potreba jer su noge bile prašnjave, mnogo se lakše spavalo posle toga. To je bio jedan običaj pažnje prema gostu koji je u vašoj kući. Dakle sluga je to radio. Međutim, šta se dogodilo ovom prilikom? Hristos je skandalizovao svoje učenike. Zanimljivo je, da pred Hristovu smrt, oni su se još uvek raspravljali ko je najveći među njima, ko će biti u budućoj vladi koju će On osnovati jedan od prvih ministara. Da bi odstranio na neki način tu ljudsku pustu želju za vladavinom nad drugima i oholost, Hristos je učinio nešto što je uznemirilo sve njih. On sam je skinuo, znate već šta su nosili, onu rimsku togu, skinuo je to, uzeo je peškir i počeo da pere noge učenicima. On je postao sluga, On, učitelj, rabin.

Šta Petar kaže? 6. stih: "Onda dođe k Simonu Petru, i on mu reče: 'Gospode! Zar ti noge moje da opereš?' Isus odgovori i reče mu: 'Što ja činim ti sad ne znaš, ali ćeš posle doznati.' Reče mu Petar: 'Nikad ti nećeš oprati moje noge.' Isus mu odgovori: 'Ako te ne operem, nemaš dela sa mnom.' Reče mu Simon Petar: 'Gospode! Ne samo noge moje, nego i ruke i glavu.'" Petar, kada je video da su stvari ozbiljne, kaže: "Ne samo noge, Gospode, operi me celog." "Isus mu reče: 'Opranome ...', ko je taj oprani? To je onaj koji je kršten već; "... ne treba do samo noge oprati, jer je sav čist; i vi ste čisti, ali ne svi.' Jer znaše izdajnika svojega, zato reče: 'Niste svi čisti.' A kad im oprala noge, uze haljine svoje, i sedavši opet za trpezu reče im: 'Znate li šta ja učinih vama? Vi zovete mene učiteljem i Gospodom, i pravo velite, jer jesam. Kad dakle ja oprah vama noge Gospod i učitelj, i vi ste dužni jedan drugome prati noge. Jer ja vam dadoh ugled da i vi tako činite što ja vama učinih. Zaista, zaista vam kažem: nije sluga veći od gospodara svoga, niti je poslanik veći od onoga koji ga je poslao. Kad ovo znate, blago vama ako izvršujete."

Ja mislim da je ovo jedan od najlepših obreda. Ja duboko verujem da u srcu prvobitnog greha čoveka, onog prvog koji je učinjen još u Edemskom vrtu, bila je želja za dominacijom nad drugima, želja da se čovek izdigne čak iznad Boga. I dan danas postoji želja da vladamo našim blišnjima. Obred pranja nogu nas uči da smo najsrećniji kada služimo svojim blišnjima. Biti sluga mom blišnjem, to znači ovaj obred, poniziti se do te mere, da sam spreman da operem noge svom blišnjem, da budem sluga. Naravno, ovo je simbol koji u sebi sadrži duboku, duboku poruku koja bi bila jedan izvanredan katalizator za ljudsko društvo. Služiti svom blišnjem, ljubiti ga do

te mere, voleti ga, da je čovek spreman da mu služi. Isus kaže: "Kad ja, učitelj i Gospod, oprah vama noge, i vi ste dužni jedan drugome prati noge. Kad ovo znate, blago vama ako izvršujete." Divan obred, i on se obavlja u nekim crkvama, ja verujem da ćete imati prilike da to vidite. Na primer, obično postoje dve prostorije, u jednu prostoriju ide muški svet, u drugu prostoriju ide ženski svet. Međutim, u nekim drugim zemljama postoji mogućnost da i bračni parovi, muž i žena peru jedan drugome noge, jer oni imaju najviše jedan drugome da opraštaju. To je jedna divna scena, ja sam to imao prilike mnogo puta da vidim, tu su muž, žena, i tu su deca oko njih koja posmatraju sve to, i to je jedan porodični trenutak gde su zaista muž i žena spremni da oprostite jedan drugome, da se zagrlje od sveg srca, tu su deca, i da se pomole Bogu za jedan novi početak, i to je potrebno s vremena na vreme u ovom uzburkanom svetu i životu. To je drugi obred o kome sam večeras želeo da govorim.

Dakle prvi obred je obred večere Gospodnje, gde verujem da su hleb i vino simboli Hristovog tela, i zatim drugi obred je obred pranja nogu. Postoji i treći obred, to je obred krštenja. Pošto najviše pitanja ima u vezi ovog obreda, dozvolite mi da postepeno u ovom predavanju govorim o ovom obredu. Danas je to vrlo popularno, mnogi traže krštenje. Kakvo je biblijsko krštenje? Ja bih vas poveo zato stazama hrišćanske ikonografije, u početku. To znači, pokušaćemo da pratimo stare ikone koje govore o obredu krštenja u hrišćanskim crkvama. Pre toga, dozvolite mi da vam kažem da je krštenje veoma stari obred koji nije prva počela da praktikuje hrišćanska crkva. Skoro svako zna, verujem da i vi znate da je Jovan Krstitelj, preteča Isusa Hrista, krštavao svoje učenike na reci Jordanu. To je takođe bio način na koji su Jevreji primali prozelite ili druge koji nisu bili Jevreji, a koji su želeli da prihvate judeizam. Neki istorijski podaci potvrđuju da je jevrejska sekta Eseni, koji su živeli u Kumranu, takođe praktikovali obred krštenja u vodi. Ja verujem da ste možda i vi videli u mnogim crkvama, na prozorima ili među drugim motivima umetničke slike, neki put dosta naivne, a neki put mnogo lepše i stručnije, na kojima se vidi Jovan Krstitelj koji stoji u vodi do pojasa i sipa vodu na Hristovu glavu. Neki put Jovan Krstitelj drži u svojoj ruci jednu elegantnu ljušturu školjke, odakle pada jedan tanki mlaz vode na Hristovu glavu, koji u vodi stoji do pojasa. Na nekim starijim kompozicijama od ovih, može se videti jedan providan, prozračan val vode koji pokriva Hrista sve do ramena. Zašto vam ovo govorim? Imate ikone koje su skorijeg datuma. Ikone koje su novije prikazuju Jovana kako sipa vodu na Hristovu glavu. Ikone starijeg datuma pokazuju Hrista kako stoji u vodi u potpunosti uronjen ili zaronjen. Ovo nam može nešto posvedočiti.

Međutim, idemo dalje o evoluciji ovoga obreda. Takođe bih želeo da vas podsetim da postoje ostaci starih krstionica. Ja sam video mnoge od njih, one su obično u starim crkvama, obično ih vidite pored oltara gde se nalaze poklopci od oksidiranog metala i na kojima je obično izgraviran krst, ili su neke od njih koje sam ja video ukrašene mozaikom ili nekim drugim motivom. Na primer, video sam jednu heksagonalnu krstionicu koja potiče iz 11. veka, u kojoj se krštenje obavljalo uronjavanjem u vodu. E sada, ja namerno uzimam ovu crkvu iz 11. veka jer u njoj postoje tri krstionice. Prva, ona najstarija iz 11. veka, je bila tako načinjena da je vernik ili neofit mogao da uđe u vodu stepenicama koje su bile načinjene i tamo je vernik mogao biti kršten uronjavanjem u vodu. Međutim, iznad ove heksagonalne krstionice nalazi se jedan manji bazen koji je služio za krštenje dece uronjavanjem. Dakle u najstarijim krstionicama koje postoje su se krštavali samo odrasli ljudi, uronjavanjem. Ta druga krstionica je služila za krštavanje dece uronjavanjem; dozvolite da i to kažem, da je prvi put krštenje dece počelo da se obavlja u 4. veku naše ere, nikada ranije. Što se tiče krštenja škropljenjem, ono je prvi put obavljeno tek u srednjem veku. Međutim, u ovoj crkvi koju spominjem, dakle prvi bazen - krštenje odraslih uronjavanjem, drugi bazen koji je načinjen iznad ovog - krštenje dece uronjavanjem, i konačno treći bazen, sasvim mali, takođe heksagonalan, ukrašen slikama svetaca, služio je za krštenje dece i odraslih škropljenjem. Ovo je izvanredan primer onoga što se događalo. Tri krstionice. Prva velika, sa stepenicama, služila za krštavanje odraslih uronjavanjem. Drugi, mnogo manji bazen, služio je za krštenje dece uronjavanjem. Konačno, jedan mali, služio je za krštavanje odraslih i dece škropljenjem. Dakle, ja ću vam navesti još primera, i hrišćanske ikone, kao i krstionice po crkvama, govore o evoluciji ovog obreda. Ono što je Hristos ostavio svojoj crkvi bilo je krštenje uronjavanjem u vodu. Kasnije, sve više dodataka ulazi u hrišćansku crkvu. U početku deca nikada nisu bila krštavana, kasnije je počelo krštenje dece, u 4. veku. Kasnije, u srednjem veku počelo je krštenje škropljenjem dece i odraslih.

To je sve moja priča. Hajmo sada u biblijski tekst, da vidimo kako se Hristos krstio i kada se Hristos krstio. Jevanđelje po Mateju, 3. glava, 13. stih: "Tada dođe Isus iz Galileje na Jordan k Jovanu da se krsti. A Jovan branjaše mu govoreći: 'Ti treba mene da krstiš, a ti li dolaziš k meni?' A Isus odgovori i reče mu: 'Ostavi sad, jer tako nam treba ispuniti svaku pravdu.' Tada Jovan ostavi ga. I krstivši se Isus iziđe odmah iz vode, i gle, otvoriše mu se nebesa, i vide duha Božjega gde silazi kao golub i dođe na njega. I gle, glas s neba koji govori: 'Ovo je sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji.'"

Ovaj poslednji opis pokazuje da hrišćanski obredi nisu samo obredi, da se tom prilikom zbiva nešto posebno. Nešto posebno se zbilo i sa Isusom Hristom. Ja sam kršten uronjavanjem, i ja znam, i ja vam svedočim večeras da je tom prilikom Bog posebno prisutan tu blizu čoveka, nešto natprirodno se zbiva u tom trenutku u čoveku. Koliko je godina imao Hristos kada je bio kršten? Trideset godina je imao. Zašto je imao trideset godina? Zašto ga nisu krstili dok je bio mala beba? To je tada bilo vreme punoletstva. I zato dozvolite da sada kažem: biblijski stav, videćete malo kasnije kada budemo čitali biblijske tekstove, jeste da je krštenje jedan svesni akt, svesni, razumni, i akt vere, gde vernik svesno, pred svedocima i pred nebom pokazuje svoju želju da želi celim srcem da služi Bogu. Krštenje je svesni akt. U Hristovo vreme i u vreme apostola nikada nije bilo praktikovano krštenje male dece. Kada je Hristos bio beba, ja sam to čitao, šta su uradili Njegovi roditelji? Posvetili su Ga, odneli su Ga u hram i tamo Ga je dočekao prorok Simeon, i molili su se Bogu za Njega, i to je dobro da se uradi sa malom decom. Možemo to nazvati posvećenje dece ili blagoslov nad detetom. Međutim, tek kad dete postane svesno, i svesno odluči da služi Hristu, i veruje u Hrista, i poznaje Hristovu nauku, tek tada to dete može biti kršteno, ili taj neko može biti kršten.

Hajde da vidimo neke druge tekstove koji govore o krštenju. Recimo, u Jevanđelju po Jovanu 3. glava, 23. stih se kaže: "A Jovan kršćavaše u Enonu blizu Salima ...", zašto je tamo krštavao? Dakle ovde se kaže da je Jovan krštavao na jednom posebnom mestu na reci Jordanu, nije krštavao bilo gde. Zašto nije krštavao bilo gde? "Jer onde beše mnogo vode". Zašto je Jovanu bilo potrebno mnogo vode da bi tamo krštavao? Jer je krštavao uronjavanjem. Sama grčka reč "baptizo" znači "uroniti, zaroniti, potopiti". Ako tražimo filologiju reči "baptizo", ja sam još pre nekoliko godina radio jednu studiju i otkrio sam da se reč "baptizo" koristila kod Grka npr. za bojadisare, bojadžije, one koji boje tkaninu. Dakle, Grci su primenjivali reč "baptizo" kod bojadžija. Recimo, kada on stavlja tkaninu u boju, on "baptizo", on uronjava tu tkaninu, on je namače, potapa, zaronjava u vodu. Tkanina nije tako kvalitetna, ali kada izađe iz vode ona je lepša, ona je nova, ona je kvalitetnija, ona ima jednu drugu boju. Hrišćanin ulazi ispod horizontalne linije vode da bi tamo ispod, u tom vodenom grobu ostavio sve ono što je ružno, što je loše, simbolično, i da bi iz te vode izašao jedan novi čovek. Smrt i vaskrsenje, to je krštenje. "Stari čovek umire", kaže Pavle, dakle stari Radiša je trebalo da umre u vodenom grobu, a jedan novi da vaskrsne koji će sada živeti sa Hristom. Ova reč "baptizo" se koristi recimo za kaljenje gvožđa kod starih Grka, takođe. Gvožđe je slabo, krhko, ono je usijano, ali

ga kovač stavlja u hladnu vodu. On "baptizo", i kada ono izađe iz vode, kakvo je gvožđe? Prekaljeno, čvrsto, jako, spremno sada za posao za koji je namenjeno. Kada su se hrišćanski neofiti u prvim hrišćanskim vekovima krštavali u rimskim katakombama, kada su bili progonjeni od strane rimskih imperatora, oni su se krštavali, obećavali Bogu da će biti spremni da izađu pred divlje zveri i da daju svoj život. Za te ljude pod tim tamnim svodovima krštenje je bilo sve. Ako nekada budete posetili Rim, pogledajte katakombe gde su se hrišćanski neofiti kršćavali i bili spremni život svoj dati za Hrista. Danas je lako krstiti se, ali u ono vreme to je značilo mnogo, zaista mnogo.

Za Jovana se kaže da je krštavao blizu Salima, jer tamo beše mnogo vode. Dozvolite mi da i sledeće kažem: mnogo se u hrišćanstvu raspravlja o formi i o suštini, pa neki kažu: "Forma apsolutno nije bitna, nije bitno kojom formom ću se ja krstiti, važno je da ja u srcu verujem." Dozvolite mi da negiram taj stav. Forma mora odgovarati suštini, i suština bi trebalo da odgovara formi. I to je u Bibliji čest slučaj. To znači, ako neko obavlja krštenje škropljenjem, to ne odgovara suštini, smislu krštenja. Smisao krštenja je potpuna smrt starog čoveka i vaskrsenje jednog novog čoveka. Ako se neko krsti škropljenjem, onda to nije krštenje kao što se Isus Hristos krstio. Hajdemo dalje. U Delima apostolskim, u 8. glavi čitamo jedan drugi tekst. Reč je o jednom od Hristovih učenika, on se zvao Filip, on je krenuo da propoveda Jevanđelje o carstvu Božjem. I on je sreo jednog ministra Kandakije, carice arapske, koji je čitao jedan stari manuskript. 27. stih: "I gle, čovek Arapin, uškopljenik, vlastelin Kandakije carice Arapske, što beše nad svima njezinim riznicama, koji beše došao u Jerusalim da se moli Bogu ...". Očito da je prihvatio jevrejsku religiju. "Pa se vraćашe, i sedeći na kolima svojim čitaše proroka Isaiju. A Duh reče Filipu: 'Pristupi i prilepi se tim kolima.' A Filip pritrčavši ču ga gde čita proroka Isaiju, i reče: 'A razumeš li šta čitaš?' A on reče: 'Kako bih mogao ako me ko ne uputi?' I umoli Filipa te se pope i sede zajedno s njim." Zamislite ovu scenu, ovaj putuje na kočijama, Filip prilazi i kaže: "Slušaj, jel razumeš?" "Ne," kaže, "kako bih mogao?" Filip seda do njega i zajedno putuju kočijom. 32. stih: "A mesto iz pisma koje čitaše beše ovo: 'Kao ovca na zaklanje odvede se, i nem kao jagnje pred onim koji ga stiže, tako ne otvori usta svoja.'" Odakle je ovaj tekst, iz koje glave, jel smo čitali taj tekst, jel se sećate? Čitali smo, 53. glava Knjige proroka Isaije. I tako dalje. 34. stih: "Onda uškopljenik ...", ustvari to su bili evnusi, znate šta su uškopljenici? To su evnusi koji su obično čuvali hareme bogatih ljudi. "Molim te", kaže uškopljenik, "za koga ovo govori prorok? Ili za sebe ili za koga drugoga?" A Filip otvorivši usta svoja, i počevši od pisma ovoga pripovedi mu jevanđelje Isusovo. Kako idahu putem dođoše

na nekakvu vodu, i reče uškopljenik: 'Evo vode, šta brani meni da se krstim?' A Filip mu reče: 'Ako veruješ od svega srca svojega, možeš.' A on odgovarajući reče: "Verujem da je Isus Hristos sin Božji." I zapovedi da stanu kola, i siđoše oba na vodu, i Filip i uškopljenik, i krsti ga. A kad iziđoše iz vode, Duh sveti pade na uškopljenika", i tako dalje, "i otide putem svojim radujući se." Nećete nikada biti srećni u životu kao kada učinite ovaj zavet, ovaj ugovor sa Bogom. To je izvanredan dan, dan koji se nikad ne zaboravlja.

Da li je važno da se čovek krsti? Postoje pitanja: "Konačno, da li je krštenje važno za spasenje?" Hajmo da čitamo Jevanđelje po Mateju, 28. poglavlje, 19. i 20. stih: "Idite i naučite sve narode krsteći ih u ime oca i sina i svetoga Duha, učeći ih da sve drže što sam vam zapovedio, i evo ja sam s vama u sve dane do svršetka veka. Amin." Ovde imamo vrlo važne reči. Isus je dao poslednji savet svojim učenicima: "Idite", i šta prvo treba da učine sa budućim učenicima? "Naučite", niko ko nije naučen ne treba da bude kršten. Onaj ko se krštava treba da zna u šta veruje, on mora biti naučen. Kada je neko naučen, onda on može biti kršten. Nije dovoljno da samo bude naučen, nego treba da ima veru u Isusa Hrista. Postoje drugi tekstovi koji o tome govore. Dakle, naučen, kršten. Ne u ovom tekstu, ali u drugim tekstovima, kaže se da vernik tada prima na jedan poseban način Duha Svetoga. Šta to znači? To je za vas sada naravno tajna. Šta to znači "prima Duha Svetoga"? On je posebno tog dana osvedočen da je Isus Hristos njegov lični Spasitelj, i zato sam vam kazao da je to najradosniji dan. Ja sam prisustvovao mnogim krštenjima, i kada vidite te ljude, srce se raduje neverovatnom radošću. Dakle: naučen, kršten, prima Duha svetoga, i četvrto, Biblija kaže, on prorokuje. "Prorokuje" ne znači da on postaje prorok. Prorokovati u Bibliji ne znači uvek proricati budućnost, nego znači govoriti u ime nekog. Nemoguće je da takav vernik više ne govori o tome. Zašto ja radim ova predavanja? Mislite da imam neku korist? Apsolutno nemam. Ima mnogo troškova. Ali želim da svoju radost podelim sa svima vama. To je jedini motiv. Vi ćete to videti i kasnije kad se još bolje upoznamo.

Naučen, neko mora biti naučen. Treba biti kršten, on tada prima posebno osvedočenje da je Hristos njegov Spasitelj, i on onda želi da i drugome iskaže tu svoju radost. To iskustvo može svako doživeti, naravno ako čovek hoće. Isus kaže: "Idite dakle i naučite sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha", i ponovo ih učeći. Kad se neko krsti potrebno je da i dalje, naravno, razmišlja o tome. Jevanđelje po Marku 16. glava, 16. stih, odavde nam je još jasnije da je krštenje bitno. Tekst kaže: "Koji uzveruje i

pokrsti se, spašće se, a ko ne veruje osudiće se." Tekst kaže: "Ko veruje i krsti se," znači ovde je vera kao uslov, ne samo da bude naučen nego i da veruje, "spašće se." Ko veruje i krsti se, spašće se. Ko ne veruje osudiće se, kaže Hristos. Ovde je krštenje jasno istaknuto kao uslov za spasenje. Jevanđelje po Jovanu, jedne noći je jedan jevrejski učitelj koji se zvao Nikodim tajno došao Hristu, stideo se da dođe danju. Zašto se stideo? Jer Hristos nije bio zvanična religiozna ličnost onog vremena, komšije bi mu se smejale, on, član jevrejskog Sinedriona, danas bismo kazali Kneseta, ide da konsultuje tog neobičnog učitelja. I zato se Nikodim stideo da dođe danju kod Hrista i došao je noću. I te noći Isus mu je kazao nešto zanimljivo. To je treća glava Jevanđelja po Jovanu, 5. stih: "Zaista, zaista ti kažem: ako se ko ne rodi vodom i Duhom, ne može ući u carstvo Božije." Ako se ko ne rodi vodom, to znači krštenjem, i Duhom, tj. ako ne doživi promenu svog bića, ne može ući u carstvo nebesko. Ovo je najjasnija izjava Isusa Hrista u Jevanđeljima da je krštenje neophodno, da je veoma važno u životu hrišćana, u životu vernika.

Ja bih želeo da vam čitam još jedan tekst za koji smatram da je vrlo važan. Rimljanima poslanica, 6. glava, da rezimiramo ono što sam već kazao, tu nalazimo smisao krštenja, 3. stih: "Ili ne znate da svi koji se krtismo u Isusa Hrista, u smrt njegovu krtismo se? Tako se s njim pogrebosmo krštenjem u smrt da kao što usta Hristos iz mrtvih slavom očinom, tako i mi u novom životu da hodimo. Jer kad smo jednaki s njim jednakom smrću, bićemo i vaskrsenijem. Znajući ovo da se stari naš čovek razape s njime, da bi se telo grešno pokvarilo, da više ne bismo služili grehu." Evo onog o čemu smo već govorili: krštenje znači smrt i vaskrsenje. Smrt svega onoga što predstavlja laž, nemoral, oholost, nepravdu, neistinu, sve to ostaje ispod horizontalne linije vode, a iz groba vaskrsava ili ustaje novi čovek. To je duboki smisao krštenja. Apostol Pavle u Drugoj Korinćanima kaže:

"Ako je ko u Hristu, on je nova tvar, novo stvorenje. Gle, staro prođe i sve novo postade". Ja se sećam i zapisao sam ovaj događaj, želeo bih da vam kažem ovde. Sećam se da sam dugo posmatrao onu fantastičnu sliku Mikelandela koja ukrašava onaj okrugli plafon Sikstinske crkve. Ja verujem da ste svi videli ovu umetničku sliku, ali dozvolite da vam kažem moje doživljavanje tog fenomena. Predstavljen likom snažnog starca sa belom bradom i energičnim licem, Stvoritelj Bog dodiruje svojim prstom ruku jednog mladog čoveka u punoj snazi, čiji svetli pogled nestaje u pogledu oca. Adam je upravo došao u život, oživljen duhom Večnoga, a jedan snažni uragan se nalazi oko Boga. A Adam sa svom svojom mladalačkom snagom svoga bića

izgleda kao da kaže Bogu: "Da, ja to želim, stvori me!" I Bog prepoznaje svoje lice u licu koje je upravo stvorio. Ja verujem da krštenjem imamo slobodu da slobodno Bogu kažemo: "Da, Gospode, ja želim, stvori u meni tvoj lik." Zašto krštenje? Da bi čovek živeo jednim drugačijim, kvalitetnijim, boljim, novim životom. Biblija smatra krštenje neophodnim uslovom za spasenje, jednim važnim uslovom. Da bi neko bio kršten, treba najpre da bude naučen i da veruje u Isusa Hrista. Krštenje nije jednostavan obred, Bog je tom prilikom na poseban način prisutan u životu čoveka i menja ljudsko srce. Biblijsko krštenje je krštenje uronjavanjem. To je krštenje odrasle osobe koja je svesna šta čini. Čovek treba da zna zašto čini taj obred. To je svesni akt gde on javno priznaje pred ljudima i pred Bogom da želi da služi Hristu.

BIBLIJSKI PRINCIPI ISHRANE

U ovom predavanju ću imati pomoć lekara, specijaliste opšte medicine. Ja ću u prvom delu predavanja govoriti o principima zdravlja s biblijske tačke gledišta, a onda ću dati reč doktoru jer verujem da ste već svi po malo siti mene. To će biti lepo za promenu da čujete nekog drugog. Onda ću na kraju ja reći par reči. Za početak Jevanđelje po Marku, 2. glava: "I uđe opet u Kapernaum posle nekoliko dana, i ču se da je u kući. I odmah skupiše se mnogi tako da ne mogahu ni pred vratima da se sprate, i kazivaše im reč. I dođoše k njemu s uzetim koga nošaše četvoro. I ne mogući približiti se k njemu od naroda, otkriše kuću gde on bijaše, i prokopavši spustiše odar na kome uzeti ležaše. A Isus videvši veru njihovu reče uzetome: 'Sinko! Opraštaju ti se gresi tvoji.' A onde seđahu neki od književnika i pomišljahu u srcima svojim: 'Šta ovaj tako huli na Boga?' I odmah razumevši Isus duhom svojim da oni tako pomišljaju u sebi, reče im: 'Što tako pomišljate u srcima svojim? I šta je lakše? Reći uzetome: Opraštaju ti se gresi, ili reći: Ustani i uzmi odar svoj, i hodi? No da znate da vlast ima Sin čovečij na zemlji opraštati grehe.' Reče uzetome: 'Tebi govorim: ustani i uzmi odar svoj, i idi doma.' I usta odmah, i uzevši odar iziđe

pred svima tako da se svi divljahu i hvaljahu Boga govoreći: 'Nigda toga videli nismo.'"

Dakle, scena se zbiva u jednom malom mestu koje se zove Kapernaum, Hristos se nalazio u kući jednog od svojih prijatelja, i odjednom svi su čuli da je Hristos u mestu. Tekst kaže da se toliko naroda sakupilo da nisu mogli na vrata svi da stanu, verovatno su glavom pokušavali da vide šta se zbiva. Hristos je sedeo u kući, verovatno je bilo toplo, vrućina, sparno, zagušljivo, ja pretpostavljam da su se unutra mešali različiti mirisi u toj malojoj sobici. To je naročito smetalo farisejima, jer tekst kaže da su i "književnici" bili tu u toj sobici i slušali Hrista. Kad odjednom, dok su oni sedeli u sobici, a ono s plafona počinje prašina. I ne samo prašina, nego i delovi blata, pa ona trska, pada na sve njih. Svi su se sklanjali polako i odjednom tu pred svima njima, fariseji skandalizovani, pred sve njih tu u sredinu sobe ljudi su spustili jednog paralizovanog čoveka. Zašto su oni doneli ovoga čoveka? Da ga Hristos izleči, naravno. Međutim, koje su prve reči koje je Hristos uputio ovom čoveku? To je 5. stih: "A Isus videvši veru njihovu reče uzetome: 'Sinko! Opraštaju ti se gresi tvoji.'" Pa zar je ovaj čovek došao da mu Hristos oprostí grehe? Zar nije došao da ga Hristos izleči? Ovo je vrlo važan tekst koji pokazuje jednu veliku istinu, da Hristos povezuje duhovno i fizičko zdravlje čoveka.

Postoje mnogi problemi koje čovek nosi u sebi, koji su posledica duhovne bolesti. Postoji uska veza između duhovne dimenzije čoveka i fizičkog zdravlja. Zato je Hristos prvo hteo da zadovolji duhovnu potrebu, on je najbolje poznavao šta se zbivalo sa ovim mladim čovekom. I prve reči koje je uputio ovom mladiću bile su: "Opraštaju ti se gresi." A kasnije, ljudi su kazali: "Ko si ti da praštaš grehe, jer to samo može Bog?" A On je kazao: "Šta je lakše, reći uzetome: 'Ustani i hodaj', ili 'Opraštaju ti se gresi'?" Šta vi mislite šta je bilo lakše reći? Lakše je bilo reći "Opraštaju ti se gresi." Međutim, Hristos je ovde zadovoljio dve potrebe ovog čoveka, i duhovnu potrebu, tu duboku potrebu. Juče mi je prišla jedna žena koja mi je kazala da je bila ateista dugo godina, da je dugo godina osećala prazninu, sve je izgledalo dobro, ali je postojala jedna praznina u duši, koju niko i ništa nije moglo da zadovolji. Hristos je znao da u duši ovoga čoveka je postojala duhovna praznina. Kada je ta potreba bila zadovoljena, onda Hristos kaže: "Ustani i hodi." I ljudi kažu: "Nigda toga videli nismo."

Dakle, Jevanđelje je upućeno ljudima i govori o dve potrebe, fizičkim potrebama i duhovnim potrebama čoveka. Ove dve potrebe su usko povezane. Svi mi znamo: zdrav duh u zdravom telu. Zamislite čoveka koji ima uništeno telo i koji želi da služi Bogu. Postoji jedna uska veza, ja

verujem da ćemo slušati o tome kasnije, između duha ljudskoga i ljudskoga tela.

Idemo sada u jedan brzi maraton kroz Bibliju, da vidimo kakvu hranu je Bog dao ljudima da jedu, šta im je On to dao. Prva Mojsijeva, prva glava, 29. stih: "I još reče Bog: 'Evo, dao sam vam sve bilje što nosi seme po svojoj zemlji, i sva drveta rodna koja nose seme, to će vam biti za hranu.'" Ovo je Edemski vrt, to je ona idealna situacija kada su naši praroditelji bili u Edemskom vrtu. Koja je to hrana koju je Bog dao Adamu i Evi na samom početku? "Bilje što nosi seme", šta je to? Žitarice. I šta je drugo? "I sva drveta rodna koja nose seme." Voće. Prvobitna hrana koju je Bog dao našim roditeljima bilo je voće i žitarice. Posle pada u greh, u 3. glavi čitamo sledeći tekst, 18. stih: "Trnje i korov će ti rađati, a ti ćeš jesti zelje poljsko." Jevrejski izraz koji stoji ovde odnosi se na povrće. Idealna hrana: voće, žitarice. Posle pada u greh Bog daje i dodatnu hranu, to je povrće. Idemo dalje kroz biblijski tekst. Posle potopa, to je Prva knjiga Mojsijeva, 9. glava, potop je uništio celu zemlju, sve je bilo uništeno, povrće, voće, nije bilo zelenilo, i Bog se odlučio na jedan korak. Ja verujem da to nije bila idealna Božja volja, i Bog je to često činio u toku ljudske istorije. 1. Mojsijeva, 9. glava, 3. stih: "Što god se miče i živi, neka vam bude za jelo, sve vam to dadoh kao zelenu travu." Ovo se odnosi prvenstveno na životinje jer kaže: "Ali ne jedite mesa s dušom njegovom, a to mu je krv", o tome možemo kasnije govoriti. Na osnovu ovog teksta mnogi zaključuju da je Bog dao meso svih životinja, bez obzira koje vrste životinja. To nije istina. Zašto? Jer malo kasnije, taj isti Bog preko Mojsija je dao tačne principe koje meso od kojih životinja bi trebalo da jedemo, a koje ne bismo trebali.

Treća knjiga Mojsijeva, 11. glava, sličan tekst se nalazi zapisan i u Petoj knjizi Mojsijevoj, u 14. glavi. Meso je, dakle, koja vrsta hrane po prioritetima? Četvrta. To nije idealna hrana koju je dao Bog ljudima da jedu. Ali evo ovde redosleda, i ja vas molim da ovo zapamtite. 3. knjiga Mojsijeva, 11. glava, 2. stih: "Kažite sinovima Izrailjevim i recite: 'Ovo su životinje koje ćete jesti između svih životinja na zemlji.'" Sada Bog klasifikuje. Tamo kaže: "Jedite", međutim i sam Noje je pravio razliku među životinjama. Postojale su takozvane čiste i nečiste životinje u smislu upotrebe, kada je hrana bila u pitanju, i kada su žrtve bile u pitanju. Vi se sećate da postoje četiri vrste zakona u Starom Zavetu. Znate koji su. Jedan od njih su zdravstveni zakoni. Šta smo kazali za njih? Da li oni vrede danas? Ja verujem da vrede. Evo prvog principa koji Bog daje, to je u 3. stihu: "Što god ima papke i papci su mu razdvojeni i preživa između životinja, to jedite." Zašto? Bog zna zašto. Možda i lekari znaju, čućemo kasnije. "Što god ima papke i papci su

razdvojeni, to jedite." Znači, možemo jesti meso od onih životinja, koje zadovoljavaju ova dva uslova: da životinja ima papke, i da su papci razdvojeni. I onda Biblija kaže, 4. stih: "Ali onih što samo preživaju ili što samo imaju papke razdvojene, ne jedite, kao što je kamila, jer preživa ali nema papaka razdvojenih, da vam je nečista. I pitomi zec, jer preživa ali nema papaka razdvojenih, nečist da vam je". Ovde je bilo problema, jer pitomi zec je preživar ali nema papaka razdvojenih. Međutim, neko kaže da ne preživa. Ja sam čitao čitave studije koje su danas radili naučnici i došli su do zaključka da ipak zec uzima svoj izmet i ponovo jede, i to je neka vrsta preživljanja, i da je Biblija jako dobro poznavala ove stvari. Zatim 6. stih: "I zec divlji, jer preživa ali nema papaka razdvojenih, nečist da vam je. I svinja, jer ima papke razdvojene ali ne preživa, nečista da vam je. Mesa od njih ne jedite niti se strva njihova dodijevajte." To je prvi princip za životinje: razdvojeni papci i da životinja preživa.

9. stih nam daje princip za ribe, on glasi ovako: "A između svega što je u vodi ovo jedite: što god ima pera i ljusku u vodi, po moru i po rekama, jedite." Princip za ribe jeste: "čiste su one ribe koje imaju krljušti i koje imaju peraja." E vi sada, ja nisam stručnjak za ribe, vi sami odredite koje ribe imaju peraja i ljusku. Evo to su vrlo zanimljivi principi koje imamo u Božjoj reči. Da li je ovo opravdano sa medicinske tačke gledišta, možemo kasnije o tome govoriti.

3. Mojsijeva, 3. glava, ima jedan zanimljiv princip koji sam želeo da vam čitam, 17. stih, hiljadu i pet stotina godina pre Hrista, evo šta je Bog kazao: "Večan zakon neka vam bude od kolena do kolena u svim stanovima vašim da ne jedete sala ni krvi." Zašto sala, kad je salo u to vreme smatrano vrlo ukusnom hranom? Bog je dobro znao i zato je kazao. Jevreji su jedan od zdravijih naroda. Oni su dakle znali i pazili da ne koriste masti, a videćete kasnije, doktor će to verovatno da spomene. Kada su u pitanju alkohol na primer, hajdemo u Priče Solomunove, 20. poglavlje. Najmudriji čovek ove Zemlje šta je kazao: "Vino je podsmevač i silovito piće nemirnik, i ko god za njim luta neće biti mudar." Pogledajte dalje šta taj isti pisac kaže, 23. glava, 29. stih, tekst kaže ovako, slušajte pažljivo ove reči, vrlo stare: "Kome 'jaoh'? Kome 'kuku'? Kome svađa? Kome vika? Kome rane ni za što? Kome crven u očima? Koji sede kod vina, koji idu te traže rastvorena vina. Ne gledaj na vino kad se rumeni, kad u čaši pokazuje lice svoje i upravo iskače. Na pošljedak će kao zmija ujesti i kao aspida upeći." Ja sam u prošlom predavanju kazao i podvlačim i večeras da je alkohol uništio milione i milione porodica. Istina je, kada čitate Stari Zavet, da su Jevreji koristili alkohol, ali ne viski i tako dalje. Oni nisu imali metode destilacije koje mi danas imamo.

To je bio alkohol koji je bio dobijen prirodnim vrenjem. Međutim, postepeno Bog je dao Jevrejima ovakve vrlo zanimljive principe. "Kome 'Jao'? Kome 'Kuku'? Kome svađa? Kome crven u očima? Onima koji sede kod vina. Ne gledaj u vino kad se rumeni u čaši." Ja sam za širu, dakle. Ima i drugih tekstova, 31. glava priča Solomunovih, 4. stih: "Nije za careve, Lemuilo, nije za careve da piju vino, ni za knezove da piju silovito piće, da ne bi pijujući zaboravio uredbe, i izmenio pravicu kojemu nevoljniku." Ako nije za careve alkohol, zašto bi onda bio za prost narod?

Još jedan tekst, pre nego što dam reč doktoru, 1. Korinćanima poslanica, 3. glava, 16. i 17. stih, tekst kaže: "Ne znate li da ste vi crkva Božija, i Duh Božji živi u vama? Ako pokvari ko crkvu Božiju, pokvariće njega Bog: jer je crkva Božija sveta, a to ste vi." Još jedan stih, 6. glava iste poslanice, 19. stih: "Ili ne znate da su telesa vaša crkva svetoga Duha koji živi u vama, kojega imate od Boga, i niste svoji? Jer ste kupljeni skupo. Proslavite dakle Boga u telesima svojim i u dušama svojim, što je Božije." Dakle novozavetni biblijski princip. Recimo u Novom Zavetu nigde ne piše: "Nemojte pušiti." Piše da pijanice neće naslediti carstvo Božje. Ali jasno piše, da je ljudsko telo, da čovek svom svom telu ne može pridodati nijedan milimetar. I Biblija kaže: "Vi niste svoji, vaše telo koje posedujete Bog vam je dao." Ovde se koristi izraz "naos". "Naos" je najsvetiji deo jevrejske svetinje. Biblija kaže: "Vaša tela su 'naos'", Bog duhom svojim želi da živi u vama. Ako čovek na bilo koji način pokvari svoj "naos", pokvariće njega Bog. Vrlo teška opomena. Znači: ako čovek na bilo koji način uništava svoje telo, on je odgovoran za to pred Bogom. Ja ne govorim ovde samo o cigareti ili o alkoholu ili o jedenju masne hrane, ja govorim o stresu recimo. Mi smo dužni da pred Bogom pazimo na svoje telo, jer ako imamo zdravije telo mi ćemo moći na lakši i potpuniji način da komuniciramo sa Bogom. To je biblijska poruka. A sada dajem reč doktoru.

Radujem se da možemo da razgovaramo o zdravlju. Neko je rekao da je vreme provedeno u razgovoru o zdravlju korisno vreme. Bernard Šo je jednom prilikom rekao: "Nema iskrenije ljubavi od ljubavi prema hrani." Većina ljudi bi rekla: "Hrana je najvažnija stvar u životu." Nemojte zaboraviti da 80% svoje energije dobijamo ustvari dišući, na izvesne metaboličke načine, a 20% putem hrane. Ovde ćemo govoriti o hrani, i o toj prvostepenoj hrani. Čuli smo koja je to hrana. Koja je to drugostepena hrana? Hajde da napravimo malu digresiju, da počnemo od drugog stepena. Zašto Biblija kaže da je nešto drugostepeno i dugo je bilo dileme da li je Biblija u pravu. I umesto da novi naučni podaci dokažu da Biblija nije u pravu, jer pisana je pre tri i po hiljade godina, novi načuni podaci potvrđuju biblijske principe.

Koja beše drugostepena hrana? Povrće. Većina povrća spada u grupu nitrofilnih biljaka. Znači, bilje koje upija nitrite i nitrate. I šta se onda događa u organizmu? Ako koristimo takvo bilje koje sadrži nitrite i nitrate, bilje već nosi u sebi nešto što nije dobro. Prvostepeno bilje, prvostepena hrana nema ničega lošeg. Bog je stvorio toliko dobro da mi ne nalazimo ništa loše. Međutim, u drugostepenoj hrani imate komponente dobroga i komponente lošega.

Na primer: kupili ste nešto od nitrofilnih biljaka, spanać, koprivu ste ubrali ili salatu. Zeleni listovi salate imaju puno vitamina, ali koren salate nije toliko kvalitetan kao ni belo lišće jer je prepun nitrata, i sad šta se događa? Uneli ste u organizam nitrate. Kada su došli u organizam spajaju se normalno u metabolizmu u ishrani, u crevima, u jetri i tako dalje, sa NH₂-grupom, i kad se spoje sa NH₂-grupom stvara se jedno loše jedinjenje koje se zove nitrozoamini. E sad, ovi nitrozoamini mogu da budu vrlo diskutabilni jer mogu da izazovu tumore i tako dalje. Ako ja još solim dosta hranu, znači neumeren sam, recimo znate onu pojavu, šta rade ljudi: lep ručak, lepa supa, i onda sedne i uzme i so i biber i sipa. Kažu mu: "Pa niste ni probali", a on kaže: "Ne smeta, nikada ne smeta ako je malo više bibera ili soli." Dnevna potreba za solju je 2 grama, a mi pojedemo oko 14 grama. Ako ste uzeli dosta soli u hrani, so će da izmeni sluzokožu želudca i olakšaće ulaz ovih nitrozoamina što ne valja. Ako ste napravili treću grešku u hrani, da ste hranu, salatu začinili sirćetom, situacija se višestruko komplikuje. Ako ste napravili dobar potez u hrani, da niste puno solili hranu, i da ste umesto štetnog sirćeta, sad verovatno razmišljate: "Kako štetno, ono jabučno sirće?", o tome ćemo razgovarati drugi put. Ako ste napravili, ponavljam, dobar potez i u hranu ste stavili limunsku kiselinu, onda limunska kiselina sprečava spajanje nitrata sa NH₂-grupom, i neće doći do stvaranja štetnih nitrozoamina, plus limunska kiselina ima samo dobro, i mi koristimo ono što je najbolje. Znači, prva greška koju možemo da napravimo. Hajde da se vratimo prvostepenoj hrani.

Šta smo rekli, šta je prvostepena hrana? Žitarice. Razgovaraćemo ovde o žitaricama. Šta reći o žitaricama? Sve se zna, jel tako? Koji ćete hleb kupiti kad vam dođu gosti? Crni ili beli? Pre par godina dođete u radnju i kažete: "Molim vas hleb", a prodavačica pita: "Koji hleb?", a vi kažete: "Crni", a oni vam bace, jel tako bilo, "Na ti crni hleb, sirotinjo, jedeš neki smešan hleb, beli hleb je domaćinski hleb, to su prave stvari." Na žalost nije tako. Da skratim priču. Pred Drugi svetski rat u Americi je došlo do prave epidemije tumora debelog creva, srčanih udara, povećanog pritiska i šećerne bolesti. A ljudi kažu: "Normalno, to su posledice stresa." Da vidimo kako je to teklo.

Svest dvadesetog veka, dinamika, zarade i tako dalje, i znači kako je rastao stres, desilo se da se povećavao procenat obolelih od ove bolesti, srce, šlogovi, moždani udari i slično. I onda se dogodilo nešto. Došao je onaj ružni Drugi svetski rat. Bilo je to 1941. godine, stresa mnogo više nego ranije, i očekivalo se da će i tumora biti mnogo više nego ranije. Ali onda se dogodilo nešto drugo. Najednom se broj obolelih od tumora, šećerne bolesti, srčanih udara, od moždanih udara smanjivao. I onda su ljudi rekli: "Očigledno, precenili smo stres." Da malo zastanemo. Šta u vreme rata nije bilo? Da li je bilo puno belog brašna? Nema belog brašna, uglavnom crno. Da li je bilo obilje životinjskih masnoća? Manje, nema. Da li je bilo puno šećera? Restrikcija. Da li je bilo puno čokolade? Još manje. I ovako je trajalo stanje znači, za vreme trajanja rata: stresa puno, tumora i bolesti manje. A onda je došao prestanak rata 1945. godine. Stres je počeo da se smanjuje, a tumori su počeli da rastu. I onda ljudi kažu: "Očigledno smo negde pogrešili." Da ne dužim priču.

Kod stanovnika Bangladeša ne zna se za tumore debelog creva i drugih regija tela. Uglavnom, nema bolesti tipa srčanog udara, moždanog udara i slično. I onda su ljudi analizirali šta taj stanovnik Bangladeša jede. Stanovnik Bangladeša dnevno pojede u proseku 80 grama vlakana, doći će kasnije do vlakana. Stanovnik Amerike pojede dnevno 2-4 grama vlakana. Stanovnik Jugoslavije pojede dnevno 4-8 grama vlakana. Šta su vlakna? Postoje rastvorljiva i nerastvorljiva. Vlakna su nesvarljivi deo hrane. Koja hrana ima najviše vlakana? Najviše vlakana ima krastavac, celer, negde skoro 13%. Zatim dolazi orah, lešnik, badem (prvostepena hrana), žitarice imaju u sebi od 5.11 do 5.17 grama vlakana. Šta rade vlakna u našem telu? Neverovatna, dobra i korisna funkcija. Prva uloga: kad su vlakna došla u creva čoveka, ona neće preći u krvotok. Kad dospeju u creva nabubre i naprave specijalni gelfiltracioni sistem koji je višestruko koristan za nas, za stanovnika koji je znao da se hrani sa prvostepenom hranom koju je Bog dao ljudima u Edemskom vrtu, i svima nama ostalima kasnije. Kad su vlakna došla u organizam, ona nabubre i onda gelfiltracioni sistem ima pomoćnu ulogu u telu. Prva uloga: upiće otrove u sebe. Znači, ako se u hrani nalaze vlakna, neće doći do upijanja otrova pri prelasku u krvotok, nego će ostati u crevima i biće izbačeni van organizma. Druga uloga: vlakna svojoj povećanom konzistencijom, nabubrela, stimulišu creva na redovno pražnjenje, na pojačanu peristaltiku, i da zastanem ovde. 85% žena u Srbiji nema svakodnevno pražnjenje creva. O tome ćemo razgovarati kad dođemo na tu temu. Vlakna su ne durkolaks, ne neki čajevi i ostalo što se uzima,

postoje prirodne metode šta uraditi. Treća korist od vlakana. Vlakna ometaju razvoj patogenih, štetnih, loših bakterija u crevima.

Četvrta korist: jedan naš doktor radi eksperimente na klinici, ceo svet je oduševljen sa vlaknima tri i po veka posle pisanja Biblije. Kod ljudi koji su skloni šećernoj bolesti, smatramo, ne može to čovek da radi sam, mora to da radi pod kontrolom lekara. Kod ljudi koji su skloni šećernoj bolesti vlakna su strahovito korisna kada se dodaju. Evo zašto. Ako ste uzeli obične šećere, proste šećere, njihova jedna od velikih mana je što strahovito brzo pređu u krvotok. Recimo, dogodi se ovo: uzeli ste šećer i on naglo i brzo pređe u krvotok, napravio je šok u krvotoku, i onda se strahovito muči pankreas. Svaka bombona uzeta između obroka, svaki sok, svaka hrana sem vode, mora da prođe proces varenja. I šta se događa? Šećeri su naglo otišli u krvotok i sad pankreas mora još brže da izluči insulin da to završi, i to je strahovito mučenje pankreasa. Svaka bombona, svaki put skok, igra pankreasa snizi dole. I ako se tako postavljamo neprijateljski prema telu, ako sam sklon šećernoj bolesti, jednog dana počecu da pijem puno vode, pa ću doći kod lekara, pa će mi reći: "Znate, vi imate šećernu bolest." Prednost vlakana je što vežu ove šećere i ne dozvoljavaju da naglo probijaju blokadu organizmu, nego ih postepeno otpuštaju tako da olakšaju pankreasu da se snađe i da luči insulin.

Možemo dugo da nabrajamo prednost vlakana. Vlakna su strahovito korisna u hrani jer upijaju višak žučnih soli. Iz čega se stvaraju žučne soli? Stvaraju se iz štetnog viška holesterola. Mnogo ljudi ima povećan holesterol, i znači postoji super metoda da se taj holesterol brzo obori. Postoje endogeni, unutrašnji holesterol, i postoji uneti holesterol, tj. životinjske masnoće, što je profesor rekao. Znači, vlakna će da upijaju žučne boje, kad su upile žučne boje moraju se stvoriti nove, a da bi se nove stvorile sagorevaće višak štetnog holesterola. I tako bi mogli dugo da pričamo.

Evo nas kod zrna žita. Naizgled nema šta da se vidi. Kad ga pogledamo morfološki, onda vidimo finu strukturu. Zrno žita delimo na tri dela. Gornji deo je ovojnica i sadrži bogatstvo u sebi. Srednji deo je beli deo, poznato belo brašno. I najkvalitetniji deo koji postoji u žitaricama, i uopšte u prirodi, to je klica. U klici i mekinjama, u aluronskom sloju žita, nalazi se nešto strahovito dragoceno. U belom brašnu ništa od ovoga nema. U crnom brašnu recimo postoji čudesna materija koja se zove "holin". Da li znate šta taj holin radi u vašem telu? Ponavljam, ako jedete crni hleb imate materiju holin, ako jedete beli hleb nema ništa, imate kalorije od kojih se debljate. Holin kad dođe u naše telo, čisti jetru od masnoća i od otrova. Sastojak prvostepene biblijske hrane. Mi lekari nemamo lek da pomognemo jetri da

izbaci višak masnoća. Ako redovno jedemo crni hleb, ili mama ako umesto skupih torti kuva da bude u kući kuvanog žita sa dosta voća, znači zdravo da se hranimo i da bude zadovoljeno da bude slatko, prijatno i zdravo. Holin čisti jetru od masnoća. U crnom hlebu postoji materija lecitin, u belom hlebu je nema. Lecitin ima čudesnu ulogu. Pogledajte beogradske tramvaje. Nose reklamu "Lecitin." Šta je to lecitin? Pa kad je svet saznao šta je to lecitin, a ima ga u lešniku, bademu, žitu, onda je svet pokušao da ga odatle izvuče i da kaže: "Evo prodajemo ti kapi lecitina." Lecitin je čudesna materija, kad se unese u hrani, one masne naslage u krvnom sudu, aterosklerotične, rastvara, i čisti krvne sudove. Ponavljam još jednom, mi lekari nemamo lek da to uradimo, a dobra hrana to radi. Međutim, kad taj lecitin prođe kroz jetru on se izmetaboliše i pretvara se u fosfolipid - acetilholin. A taj acetilholin vas i mene, ljude pod stresom opušta i čini manje nervoznim, i to je deo antistres terapije. U crnom hlebu se nalazi i taj čuveni vitamin B1. Taj B1 nas čini na jedan drugi način vedre, ljubazne i raspoložene. Ne trebaju nam neka druga sredstva za neko raspoloženje ako se dobro hranimo.

I da se podsetimo, postoje četiri vitamina koja štite od raka. Prvi vitamin je C, znači voće, citrus, to znamo. Drugi vitamin koji moćno može da utiče da ne dođe do pojave raka je A vitamin koji se nalazi u šargarepi, breskvi, kajsiji, pomorandži, malo u limunu i u zelenom perju luka. Treći vitamin koji moćno štiti od raka je B vitamin. Evo ga u hlebu. Četvrti vitamin koji moćno štiti od raka je čuveni antioksidans, E vitamin. Od četiri vitamina koja moćno štite od raka dva se već nalaze u žitaricama. B vitamin pomaže vašem detetu da dobro zapamti, da bude ljubazno, da bude opušteno. I tu postoji masa vitamina. Sve ću da preskočim da se podsetim vitamina E. Rekao sam čudesnu ulogu, štiti od raka. Ali da se razumemo, nikad ne volimo da pijemo ove preparate koji postoje sintetički. Sintetika je jedno, priroda je nešto sasvim drugo. Kad ste u prilici uzimajte prirodu. Vitamin E ima dalje uloge: pomaže majci da rodi normalno dete, stimulira seksualne funkcije. E vitamin ima još jednu čudnu ulogu, da podmlađuje krvne sudove. Mi nemamo lek koji to može da uradi, da ih podmladi. A nemojte zaboraviti da je čovek star toliko koliko su stari krvni sudovi.

I onda čovek pravi strahovitu grešku. Od onoga što je Bog stvorio zdravo i lepo, odstranjuje klicu i mekinje, i dobija se belo brašno. I klice nema više, i mekinja nema više, sve što je bilo najvrednije potpuno je izbačeno i ostalo je samo ono od čega se debljamo. S druge strane, kad se stanovništvo sveta pre 153 godine hranilo normalnim crnim hlebom, ponavljam hlebom koje je napravljeno od zrna žita koje je samo zdrobljeno, ništa nije vađeno, unosio je svakoga dana dve hiljade mikrograma vitamina

B1. Tog vitamina B1 ima jako malo u prirodi, i mi lekari ga smatramo kao zlato vrednim. Ali šta se dogodilo? Dok je čovek jeo normalni crni hleb unosio je optimalnu dozu da bude normalan, da ne bude nervozan, da bude uravnotežen, opušten i vedar. Tehnika je napredovala, mlevenje žita je postalo normalno, razdvajanje belog brašna smatralo se nekakvim načinom standarda, a klica i mekinje odbacivane su stoci, a crno brašno je bilo nešto tužno, sirotinjska hrana. Jedući beli hleb, stanovništvo sada unosi deset puta manje od minimuma, i svi smo nervozni i napeti. Kada se iz zrna žita izvade klica i mekinja, od moguće doze vitamina koji za nas vredi kao zlato, vađenjem klice gubi se 93%. Degradacija maksimalna.

Čovek je promenio ono što je Bog stvorio. Ponavljam, tip hleba koji preporučujem je tip graham, kompletno zdrobljeno zrno žita. Ovog vitamina imate u dve kriške belog hleba tek koliko u jednoj kriški crnog. Ako nemate u hrani vitamina B6 imaćete lošu krvnu sliku, bićete skloni obolevanjima nerava, recimo išijas može da vas ukoči, tresenje ruku. Kriška crnog hleba, ovog značajnog vitamina ima tek koliko u tri kriške belog. Isto toliko je odnos i za magnezijum. Ako nemate u hrani bakra imaćete lošu funkciju jetre, kraći život spermatozoida, probleme sa crvenom krvnom slikom, i niz drugih stvari, čak i sa vidom. Kriška crnog hleba ima bakra tek koliko u četiri kriške belog. Ako pijete koka-kolu remetite funkciju fosfora u telu žestoko. Ako nemate fosfora vaš mozak ne može dugo da pamti, kosti gube čvrstinu, zubi nemaju belinu i dovoljnu čvrstinu. Kriška crnog hleba ima tog dragocenog fosfora tek koliko u pet kriški belog. Ako nemate holina, imaćete loš ten, nokti pucaju pre vremena, kosa hoće da rascvetava. Čak ako je deficit toliko veliki može doći do problema sa rožnjačom. Kriška crnog hleba ima u sebi holina tek koliko deset kriški belog. I sad da se zamislimo malo. Smatramo da je doza holina za vas i za mene danas minimalna, da pojedemo dnevno u kompletnom obroku pet kriški crnoga hleba. Ako ja ne jedem crni hleb, ako jedem beli hleb, treba znači da pojedem 5 vekni hleba danas, da bi dobio holin. Ako pojedem pet vekni belog hleba dnevno moj sako će da mi bude vrlo tesan, skupiće se, pući će mi stomak. Ako ne pojedem 5 vekni nemam holina, odoše mi nokti, ten, kosa i sve ostalo. Ne pada mi na pamet da nekom kažem da jede 5 vekni hleba dnevno. Samo karikiram, hoću da pokažem koliko je ishrana belim hlebom degradirana, uništena i nevažna.

U slatkišima ima previše energije koja ničemu ne služi. Kilogram masnog tkiva u višku tera moje srce da stvori nova četiri kilometra mreže krvnih sudova. Znači, dodatno opterećenje za moje srce. Deset kilograma u višku, moje srce svakog minuta mora da ishrani novih 40 kilometara. A možete misliti, to jedno srce je stešnjeno jer svuda oko njega se nalazi žuto

salo, i jedva kuca. Šta je sa zglobovima kod debelih ljudi? Zglobovi stradaju, kičma se krivi, i spuštaju se svodovi stopala, i nastaju bolovi u listovima. Onda takav čovek kaže doktoru: "Bole me listovi." A doktor mu kaže: "Omršaj." Tada pacijent kaže: "Ovaj nema veze. Ja mu kažem da me bole listovi, a on meni da omršam." I kod takvih ljudi koji su debeli čak su i ćelije poremećene, jer su deformisane i prepune masti. To je ona pojava: mlada mama dobila bebu i beba je već naučila, i beba pruža ruku i svaki par minuta beba nategne neki sladak sok. Jel tako ili nije? I mama mirna, beba mirna, svi su zadovoljni. Beba gustira taj sladak sok i tada mama pravi žestoke probleme detetu. U tim godinama kod tog deteta, ja ne govorim o njegovom pankreasu, ja ne govorim o njegovoj jetri šta se dešava, u tim ćelijama se stvaraju budući depoi. I taj će mališan koji je kao beba "natezao" nešto stalno, nije imao vreme kada je uzimao hranu i vreme odmora, taj će mališan kasnije celog života imati probleme sa viškom kilaže. To su oni ljudi koji kažu: "Pa ja se gojim valjda zato što pijem vodu. Smanjiću vodu da se ne bi ugojio." Zašto? Organizam je stvorio vakuole i ima tendenciju stalnog popunjavanja vakuola. U ćelijama tih debelih ljudi dominiraju te masne organele.

Hajde da se setimo šta ima u ćeliji. Jedro, jedarce, citoplazma, vakuole i tako dalje. Kod debelih ljudi, šta ima? Nema ništa. Masnoće su tu pune, a taj živi deo koji sam pominjao gurnut je na periferiju. Degradacija. I zato su debeli ljudi skloni raznim infekcijama, skloni bolestima, recimo dijabetesu, ili zubobolji, jer se ostaci šećera i neoprane hrane zadržavaju između zuba, dolazi do hemijske reakcije, zubi se raspadaju i nisu ukras nego izvor infekcije. I kažu doktori koji se bave hranom da posudu sa šećerom treba zaključati. Uživajte u životu ali razumno. Kod ljudi koji piju kafu, puše, uzimaju puno masnoća, puno šećera, ne kreću se, došlo je do pojave ateromatoznih nakupina u krvnim sudovima. Ove nakupine nalazimo danas već kod šestogodišnje dece. Kola-generacija, bave se sportom sedenjem pred televizorom, stalno nešto žvaću. Šta je dobra poruka? Ponavljam, ako uzimamo prvostepenu rajsku hranu, crni hleb, onda će vlakna da upiju višak masnoća, E vitamin iz crnog hleba radi svoj posao, podmladiće krvne sudove, mi lekari nemamo lek koji može to da uradi. A onda stupa na scenu holin da očisti jetru od masnoća. I onda stupa na završnu scenu lecitin koji počinje da skida masne naslage, i ako se pojačano krećemo onda te masne naslage počinju da se troše, i mi se sve bolje osećamo, sve nam je bolje, tako da život onda dobija novi kvalitet.

Ljudi koji tako žive, koji žive strogo po Bibliji, su zdraviji: VMA u Beogradu je radila istraživanja među ljudima koji tako žive. Među tim ljudima

je u ukupnoj populaciji Jugoslavije 50% manje bolesti nego među drugim ljudima. Istovremeno, među ljudima koji žive po Bibliji 60% je manje srčanih oboljenja. Istovremeno, kod njih je i manje svih tipova raka za 70%.

Preventiva, odnosno vratimo se Bibliji i živimo po Bibliji. I onda Biblija kaže: "I zdravlje će tvoje brzo procvetati." Radujte se životu. Život je lep. Čuvajmo prirodu. Ne mogu da shvatim pušače. Dvadeset miliona cigareta dnevno potroši Beograd. Svakoga dana Beograd za cigarete daje između 800 hiljada i milion maraka. Govorim o podacima pre izbeglica. Sad je daleko više. Po broju pušača Jugosloveni se nalaze na petom mestu u svetu, a na trećem mestu u Evropi. Prvi su Grci, drugi Turci, treći Jugosloveni. Po broju pušača Jugoslovenke se nalaze na drugom mestu u Evropi. Prve su Šveđanke, druge Jugoslovenke, ali je trend pušenja među Jugoslovenkama takav da će najverovatnije zauzeti prvo mesto. Po broju mladih pušača, govoriću o 15. godini, u Izraelu u 15. godini puši 4.9% mladih, u Švedskoj 9%, Amerika 12%, Nemačka 18%, Bugarska 41%, Srbija 26% dečaka, 75% devojaka. Pre mesec dana bio sam u Novom Sadu, u srednjim školama Novog Sada i Vojvodine puši 90% devojaka. Žene pušači postaju neodoljive, jel tako? Dogodi mi se da mi zvoni telefon na poslu i kaže mi neki dubok i grub glas: "Molim doktora." Kažem: "Izvolite, gospodine." A onda glas odgovara: "Nisam ja gospodin, ja sam gospođa." To je učinio duvan. A novac umesto za alkohol, cigarete i gluposti, ja bih trošio za druge stvari. Sada reč ponovo preuzima profesor.

Dozvolite mi da rezimiram ovo što smo kazali ovde. Hrišćanin mora, ako želi da komunicira sa Bogom putem molitve, da jednostavno pazi na duhovnu higijenu. Ima jedan tekst u Rimljanima poslanici, u 12. glavi, 1. i 2. stih: "Molim vas dakle, braćo, milosti Božije radi, da date telesa svoja u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu, da to bude vaše duhovno bogomoljstvo. I ne vladajte se prema ovome veku, nego se promenite obnovljenjem uma svojega, da biste mogli kušati koja je dobra i ugodna i savršena volja Božija." Ne vladajte se prema ovome veku nego ispitajte koja je ugodna volja Božija.

Hristos se molio za svoje sledbenike, molitva koju je On uputio zapisana je u Jevanđelju po Jovanu, u 17. glavi, 15. i 16. stih: "Ne molim te da ih uzmeš sa sveta, nego da ih sačuvaš od zla", dakle hrišćani žive u svetu, oni bi trebalo da budu svetlost svetu ili so zemlji. Da bi to mogli, oni moraju takođe da vode računa o svom zdravlju. Naime, hrišćanski stil života treba da bude takav da osposobi ljude da dostignu svoj potencijal stvorenja Božjih. Mi smo čitali da je čovek stvoren po slici Božjoj, po obličju Božjem. Naravno, ja ne verujem u mogućnost da živimo jednim savršenim životom.

Ali koliko mi možemo, u granicama mogućnosti, smatram da je to neophodno. Zato, potrebno je zaštititi centralnu komandu našega tela, to je naš um. I ovo što je kazao doktor: fizičke vežbe, upotreba vode, vazduha, umerenost. Umerenost je vrlo važna reč. Umerenost u poslu, umerenost u svim aktivnostima. To je važna reč. Ja ću još jedanput ponoviti, i završiti ovo predavanje sa onim što je Pavle kazao: "Vaša tela su 'naos'." Bog želi da bude prisutan u vašem biću. Ako ko na bilo koji način uništi telo svoje, on je odgovoran Bogu za to.

ADAMOV GREH I GREH DANAS

Na početku ovog predavanja mi ćemo čitati tekst koji smo već čitali, i ja bih vas ponovo podsetio na njega. On je zapisan u 1. knjizi Mojsijevoj, u 3. glavi, 1. stih: "Ali zmija beše lukava mimo sve zveri poljske, koje stvori Gospod Bog, pa reče ženi: 'Je li istina da je Bog kazao da ne jedete sa

svakoga drveta u vrtu?' A žena reče zmiji: 'Mi jedemo roda sa svakoga drveta u vrtu. Samo roda s onoga drveta usred vrta, kazao je Bog, ne jedite i ne dirajte u nj, da ne umrete.' A zmija reče ženi: 'Nećete vi umreti, nego zna Bog da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi i znati što je dobro što li zlo.' I žena videći da je rod na drvetu dobar za jelo i da ga je milina gledati i da je drvo vrlo drago radi znanja, uzabra roda s njega i okusi, pa dade i mužu svojemu, te i on okusi. Tada im se otvoriše oči i videše da su goli, pa spletoše lišća smokova i načiniše sebi pregače. I začuše glas Gospoda Boga, koji iđашe po vrtu kad zahladi, i sakri se Adam i žena mu ispred Gospoda Boga među drvetu u vrtu. A Gospod Bog viknu Adama i reče mu: 'Gde si?' A on reče: 'Čuh glas tvoj u vrtu pa se poplaših, jer sam go, te se sakrih.'"

Evo dakle teksta koji stoji ispred našeg razmišljanja u ovom predavanju. Naslov teme glasi: "Adamov greh i greh danas." Solženjicin je 1972. godine u Parizu kazao: "Zlo nije otpočelo sa nama, mi ga nećemo ni zaustaviti." A Kjerkegor je takođe dao jednu zanimljivu definiciju kada je kazao, jedna od kapitalnih definicija hrišćanstva: "Suprotno od greha nije vrlina, nego vera." I u okviru ovih filozofskih definicija, mi ćemo pokušati da ovde govorimo. Govoriti danas o grehu, može izgledati anahrono, iluzorno, možda zastarelo. Ja verujem da svi vi koji ste se bavili ovim problemom znate, da se ovaj pojam greha ili zla, biblijski pojam greha, sukobljava sa dva shvatanja koja danas postoje. Jedno je već na izdisaju, međutim, drugo postoji. Dva učenja, dve filozofije, dva shvatanja. To su u prvom redu psihoanaliza Zigmunda Frojda, kao i dijalektički materijalizam. U početku su ova dva stava bila dosta različita, čak i suprotna. Međutim, kasnije, i psihoanaliza Frojda, kao i dijalektički materijalizam se postepeno ujedinjuju, i počinju polako upotrebljavati zajednički jezik u cilju objašnjenja tog velikog fenomena koji mi nazivamo zlo ili greh, sa kojim se suočavamo na ovoj zemlji. Kako objasniti te čudne fenomene ljudske psihe, i kako objasniti problem zla? Ili možda greh stvarno ne postoji, po nekima?

Prihvatimo ovu tvrdnju za trenutak, i sledimo logiku pokušaja psihoanalitičara, kao i drugih grana filozofije i sociologije, da objasne fenomen ljudskoga zla, jer zlo uistinu postoji i to je zajedničko mišljenje svih. Za većinu škola psihoanalize o kojoj bi želeo nešto da kažem ovde, većina ovih škola slede Frojda, međutim, postoje nijanse, postoje razlike u shvatanjima. Zlo se manifestuje kroz zebnju, koja zatim stvara druga zla, druge nevolje. I kada danas psihoanalitičari govore o grehu ili o zlu koje je u čoveku, oni ga mešaju ili ga prosto stapaju ili zamenjuju sa nekom vrstom bolesti ljudske psihe, ljudskoga bića. I vi znate da sve više danas govori u

stručnoj literaturi o bolesti ljudi 20. veka, koju oni nazivaju neuravnoteženost ili neuroza. Da rezimiram: ako pogledate škole psihoanalitičara koje danas postoje, one uglavnom idu ka tumačenju da zlo ili greh ne postoje kao takvi, nego da je to ustvari neuroza ili neuravnoteženost ili zebnja ljudskoga bića. Neurotičan čovek izražava svoju bolest kroz svoje ponašanje, koje zatim stvara druge neuroze jer čovek ne živi sam, nije izolovan. Ta njegova zebnja koja postoji u čoveku danas, kažu psihoanalitičari, ja sad govorim sa tačke gledišta psihoanalize, ta njegova zebnja ga sprečava da ostvari samoga sebe, da dostigne stanje sreće, da jednostavno ostvari one bitne potrebe svoga bića. I rezultat toga jeste jedno antisocijalno ponašanje. Dakle čovek koji ima neurozu u sebi, čovek koji ima tu zebnju, teološki izraz je greh, ali oni kažu da to nije ništa drugo, i takav čovek izražava svoje antisocijalno ponašanje prema svojoj okolini, prema svojim roditeljima, prema svojim kolegama na poslu, prema deci, prema suprugu, prema supruzi. Sve dok zebnja postoji u njemu on je antisocijalno nastrojen. Ili pak, kažu oni, ne samo da on ima tu vrstu ponašanja prema svojoj okolini, prema roditeljima, deci i tako dalje, nego ta zebnja negativno utiče i na njega samoga, jer on ne poznaje njen uzrok, kažu psihoanalitičari, on savršeno poznaje proces svog ponašanja, on zna da postoji nešto što ga prosto nagoni da se ponaša na takav način, ali on ne poznaje uzrok takvog ponašanja, i on pati zbog toga. Dakle, neuroza ne samo da ima za posledicu antisocijalno ponašanje prema okolini, nego uništava i samu ličnost, kažu psihoanalitičari koji se bave ovim problemom. Tako da bi takav čovek koji ima problem neuroze, želeo da promeni svoju kožu, svoje zanimanje, svoju ženu, svoje prijatelje. Jednom rečju, on želi izlečenje, on želi mogućnost života u harmoniji, skladu sa svojom okolinom, sa svojom suprugom, sa svojom decom.

Odakle dolazi takvo ponašanje čiji uzrok čovek nije uvek u stanju da definiše, da pronađe, ne samo u sebi, nego i u drugome? Čovek je svestan, koji ima probleme sa neurozom, da nisu uvek drugi krivi za njegovo takvo ponašanje. Na ovo pitanje psihoanaliza Frojda odgovara na sledeći način: neuroza je ustvari jedno ponašanje gde čovek nosi u sebi, u svojim grudima zebnju, dolazi od napetosti koja se stvara od dva dela ljudske ličnosti, koju je još Frojd nazvao "ja" i "nad-ja" ili "ego" i "super ego". Naime, "ja" ima svoje težnje, "ego" dakle ima svoje sklonosti, koje bi želeo skoro instinktivno da zadovolji, da zadovolji svoj libido, svoje strasti, svoje požude, ali tim težnjama se suprotstavljaju različite zabrane, pritisci, zahtevi, i tada ljudsko "nad-ja" ili "super ego" izlazi iz spoljašnje, naturene savesti biću, i prihvata ove zahteve, natura ih delu bića koje mi nazivamo "ja", i tako nastaje rat u čoveku, nastaje neuravnoteženost, zebnja, nastaje nelagodnost. Dakle,

takav čovek bi želeo da promeni svoju kožu, da promeni prijatelje, da pronađe izlečenje. Takav čovek se ne oseća ugodno sam u sebi, u svom biću, on se povlači u sebe i jednostavno ponaša se na jedan antisocijalni način.

Ne samo to, kažu psihoanalitičari, nego tako nastaje osećanje krivice, i to je veliki problem. Ja sam mislio da ovde govori i jedan neuropsihijatar, ali nisam uspeo da pronađem jednog mog dobrog prijatelja. Možda bi bilo dobro da smo čuli i aspekt jednog neuropsihijatra, koji bi sa svoje tačke gledišta govorio o ovom problemu, problemu krivice. Dakle, usled rata u čoveku između ega i super ega, dolazi do osećanja krivice, možda podsvesno, u kome se odvija neka vrsta mitske borbe, kaže Frojd, izvan vremena i prostora. Ta borba u čoveku stvara poremećaje, utvare, podseća, kaže Frojd, na ostatke neke daleke prošlosti kada je dete u isto vreme mrzelo i volelo svoga oca, želelo da ga ubije da bi zauzelo njegovo mesto i na taj način postalo odraslo, dok je za ocem osećalo potrebu više nego ikada ranije. Još uvek smo na području psihoanalize Frojda, znači ovo što govorim jeste psihoanalitički pokušaj da se reši problem zla i shvatanje zla. Da bi se zlo rešilo i da bi iz čoveka nestala ta mitska borba koja se ne može objasniti racionalnim kategorijama, psihoanalitičari koriste neku vrstu arheološkog rituala. Naime, vi to svi znate, da oni žele povratak u vlastitu prošlost, reaktualizaciju te prošlosti, kopanje po prošlosti, i na taj način se smatra da se može pronaći uzrok te zebnje koju čovek nosi u sebi, ili osećanja krivice koja je sakrivena negde u prošlosti. Psihoanalitičar će na taj način, smatra se, osloboditi individuu od tog osećanja.

Dakle reč je, po psihoanalitičarima, o radikalnom nestanku krivice. U svakom slučaju, Frojd smatra da treba reaktualizirati prošlost, treba kopati po prošlosti, treba otkriti uzrok neuroze, zebnje u čoveku. Kada čovek sazna svoj uzrok nestaće krivica, nestaće zebnja, nestaće nelagodno ponašanje u čoveku, jer će čovek razumeti sopstveno ponašanje. Istina je, smatram, da postoje određene neuravnoteženosti ili neuroze čije uzroke treba tražiti u prošlosti, u detinjstvu. Ja se sa tim potpuno slažem. Istina je da psihoanalitičari često leče i izleče bolesnike koji imaju problem neuroze. Ali je isto tako istina da postoji masa ljudi kojima psihoanalitičari nisu u stanju da pomognu. I tu je psihoanaliza potpuno nemoćna. Zbog toga smatram da je potrebno da u ovom predavanju napravimo jasnu razliku između dve stvari: između zakonitog osećanja krivice s jedne strane, dakle zdravih ljudi, i s druge strane onih ljudi koji su bolesni i koji imaju, istina, lažni osećaj krivice. Ja ću još jedanput ovo ponoviti. Dakle, ja verujem da postoje dve grupe ljudi. Jedna grupa ljudi koja je zaista imala probleme u svom detinjstvu

u prošlosti, i takvi ljudi su zaista bolesni ljudi, i oni imaju lažni osećaj krivice. Zašto lažni? Zato što ustvari ništa loše nisu učinili, ali nose u sebi zebnju i neurozu, i zaista, psihoanalitičar, kopajući po prošlosti, otkrivajući uzrok toga, ja verujem da može pomoći takvoj osobi. I zaista, psihoanalitičari su pomogli mnogim osobama. Ako je u pitanju stvarna bolest, da je reč o bolesnom čoveku, onda tu psihoanaliza može pomoći. Međutim, postoji drugi deo ljudi koji u sebi nose zakoniti osećaj krivice. Šta to znači "zakoniti"? To znači da oni nisu bolesni, to znači da im psihoanaliza ne može ni na koji način pomoći jer su zaista prekršili određene norme pravila života. To znači, vi se sećate da smo govorili da čovek ima bitnu prirodu, ili ima neku vrstu duhovnog skeleta, ima određenu vrstu duhovne infrastrukture. Čovek je prekršio te zahteve svoje bitne prirode i na taj način zaista je grešio, i on ima zakoniti osećaj krivice. Može primeniti kakvu god hoćete psihoanalizu, osećanje krivice ne može nestati iz ljudskoga bića. Dakle, treba napraviti jasnu razliku između zakonitog osećanja krivice i lažnog osećanja krivice kod zaista bolesnih ljudi. Zašto ja ovo tvrdim? Jer, ili ne postoji zakoniti osećaj krivice, i zato treba negirati svaku razliku između dobra i zla. Dakle, ako su svi ljudi bolesni koji imaju osećanje krivice, koji osećaju neurozu, zebnju, nelagodnost, to znači da jednostavno ne postoji zakoniti osećaj krivice, pravi, znači, prekršili ste nešto, krivi ste. U tom slučaju sve je dozvoljeno. Ja verujem da uloga psihoanalitičara u tom slučaju ne bi bila drugačija, ona bi se sastojala u tome da svog pacijenta oslobodi svakog morala, svih zakona, svih kočnica, svih religioznih zabrana, svih političkih i moralnih zakona. Znači, "zakoni ne postoje", trebalo bi reći takvima, "činite šta god hoćete, slobodno je", i na taj način ne postoji zakonita krivica. Ja verujem da bi se u tom slučaju zlo uvećalo. Neuroza u čoveku, zebnja u ljudskom biću ne samo da se ne bi umanjila, nego bi postala još mnogo veća, jer je sasvim jasno da jedan takav stav potpunog laksizma vodi u zakon džungle. Vladanje najjačeg bi bilo sasvim opravdano. Najjači bi naturao svoj libido, svoje požude, svoje zahteve, prema svima drugima osim prema samome sebi i u tom slučaju zlo bi se ponovo pojavilo u mnogo većem obimu i svakog bi pogađalo osim onog najjačeg. Dakle, smatram, još jedanput, da mi ne možemo ukinuti sve moralne norme i voditi ljude u područje laksizma, jer bi to vodilo zakonu džungle.

Dakle, postoji zakoniti osećaj krivice, jer on realno postoji. U tom slučaju psihoanaliza može biti primenjivana, ali samo nad bolesnima, jer zadatak psihoanalize je da oslobodi čoveka od lažnog osećaja krivice, njihovih neuroza stvorenih lažnim zabranama. Kao i svaka medicina, ona bi lečila bolesne. Međutim, postoje ljudi čija krivica realno postoji. To su zdravi ljudi.

Ta krivica koju nose u sebi je posledica stvarno prekršenih pravila i normi tako da je osećanje krivice posledica zla, a ne njegov uzrok. Kako izlečiti zlo? Koju prevenciju pronaći za njega? Neki drugi savremeni psihoanalitičari su pokušali da poboljšaju njihov prilaz ovom problemu i oni nisu spremni da tako jasno suprostavljaju dve zone u ljudskom biću, dakle ego i super ego koji ulaze u konflikt, tako da oni naglašavaju postojanje jedne moralne savesti u čoveku, kod svake individue. Oni kažu ovako: ova moralna savest se hrani i izgrađuje polazeći od sredine u kojoj se nalazi, ali se ne poistovećuje sa tom sredinom u potpunosti. Ona nije socijalni konformitet, jer se ona može suprostaviti toj sredini, suditi joj, uspostaviti nove vrednosti po vlastitim nađenjima. Iz tog odnosa, kaže ova druga grupa psihoanalitičara, između odnosa individue i društva, dakle, čovek poseduje, po njima, neku vrstu moralne savesti. Ako postoji harmonija između individue i društva, mir će biti u ljudskoj duši. Ako postoji rat ili postoji nesklad, nastaće rat u ljudskoj duši. Drugim rečima, treba zadovoljiti socijalne potrebe čoveka da bi nestala neuroza i da bi nestala zebnja iz ljudskog bića. Mir će individua osećati ako je zadovoljna svojim delovanjem, svojim radnim mestom. Rat ako to nije slučaj.

Sociolozi s treće strane, često tretiraju društvo kao individue. Oni razmišljaju o takozvanim bolestima društva u celini i o njihovom izlečenju. Tako na primer, materijalisti smatraju, da zlo nije ništa drugo nego otuđenje čoveka koje se realizuje putem eksploatacije, tj. oduzimanja svake vrednosti i dostojanstva čoveku. Nestankom eksploatacije nestaće zlo. Mir će zavladatai ljudskim bićem. Ja u ovo nisam ubeđen jer sam govorio u svakom predavanju da čovek ima i duhovne potrebe, da on ima jedan deo svoga bića koji niko i ništa osim duhovnih vrednosti ne može zameniti.

Mnogo ljudi mi je dolazilo i kazalo mi: "Zaista je postojala praznina. Tek sada osećam." I to je dokazalo iskustvo, to nije ništa novo. Svi mi imamo potrebu i žeđ koju niko osim Boga ne može zadovoljiti, niko i ništa. Vi možete imati dvorce, vi možete imati Rols Rojse, vi možete raditi šta god hoćete, ali kada ste sami sa sobom, kada se pogledate u ogledalu, vi ćete morati pre ili posle da se suočite sa činjenicom da postoji praznina u duši koju samo onaj koji je stvorio čoveka može zadovoljiti. Dakle, činjenica da ako na ekonomskom planu sve funkcioniše, mir će zavladatai u srcu, zlo će nestati, neuroza će nestati, ne stoji, jednostavno ne može savladati ispit iskustva. Svi ovi načini, dakle i Frojd striktno, i sociolozi koji smatraju da sve od odnosa čoveka i društva zavisi, i oni koji smatraju da je čovek ekonomsko biće, svi govore o čoveku u odnosu na društvo ili o čoveku u

odnosu na njega samog. Ali nijedan od ovih prilaza ne govori o odnosu čoveka i Boga.

Zato ja smatram, posle svih pokušaja da se reši ljudsko zlo ljudskim rukama, da se sagradi realnost ljudskim rukama, ljudska realnost gde bi čovek eliminisao zebnju iz svog bića, neuravnoteženost, nelagodnost u vlastitoj koži, smatram da je pošteno pogledati i odnos između čoveka i Boga, čoveka pred Bogom. Jer kao što sam kazao, ne verujem da se problem zla ili greha ili zebnje ili neuroze, kako god hoćete, može rešiti, osim ako se razmišlja takođe o čoveku pred Bogom. Jer zaista, zlo je ljudsko beznađe. Zlo ostaje da postoji, dok predložena rešenja ne mogu zadovoljiti čoveka. I kao što sam kazao, zlo često vodi u beznađe. Kao što je to i Kjerkegor kazao na jednom drugom mestu, da zebnja u čoveku rađa jednu ludu želju, beznađe, da čovek bude nešto drugo od onoga što jeste. To je prvobitni greh, ja ću o tome malo kasnije govoriti. Želja čoveka da bude nešto drugo nego što je on ustvari, da ne bude više stvorenje, nego da on bude Bog, da on kreira vrednosti svemira.

Jedna grupa ljudi odbija da prihvati krivicu i pripisuje je nekome drugome, ili je potiskuje u svoju podsvest. Tako se zatvara u svoju slabost, u svoju usamljenost koja rađa druga zla. Vi znate da postoje dve vrste osoba. Postoje introvertne i ekstrovertne osobe. I jedna grupa ljudi vam kaže: "Krivi ste", a vi: "Ne, nisam", uvek je neko drugi kriv. Druga grupa ljudi nikada ne kaže: "Drugi je kriv", introvertne osobe, nego trpe, u sebi to preživljavaju, i konačno, nemir se nastani u duši. Ako pak čovek želi da bude samo on, prihvatajući svoje odgovornosti i svoje vlastite pogreške i zablude, svoje propuste, i želi da živi sa njima, smatra se da takav čovek završava polaganom smrću uništen vlastitim teretom, iako mu u međuvremenu neki psihoanalitičar skine deo tereta koji nosi u sebi. To je drama, to je beznađe čoveka, to je ono o čemu su egzistencijalisti Sartr, Kami, Hajdeger, Kjerkegor govorili, o velikom problemu smisla ljudskog postojanja. Jer mnogi smatraju da je ljudski život zaista jedna mučnina, da život nije vredan da ga čovek živi, da je život kontradiktornost i tako dalje, upravo kao posledica ljudskog beznađa. Jer zlo postoji, ono nas pritiska, mi ga činimo, mi se sa njim susrećemo, mi patimo zbog njega, činimo ga drugima, činimo ga i sebi samima. Zato smatram, kao što sam kazao malopre, da bi bilo dobro posle razmišljanja o čoveku u odnosu na društvo, ili u odnosu čoveka na njega samog, da razmišljamo i o odnosu čoveka pred Bogom. U tom slučaju, čovek zaslužuje da jednostavno shvati da oslobođenje od zla ne može doći od njega samoga.

Oslobođenje od krivice, od prave, zakonite krivice može dati samo neko drugi, ja verujem da je to Bog. Ja sam vam već govorio, čini mi se, da mi zlo ne možemo objasniti racionalnim kategorijama, ili greh. Jer kad bismo mogli greh objasniti racionalnim kategorijama mi bismo ga i opravdali. Vi se sećate da sam kazao da je zlo realnost "sui dženeris", jedina takva realnost u svemiru. I zato, ja bih pokušao ovde samo da posmatramo kako se zlo manifestuje. Konačno, istorija Adama i Eve ne daje objašnjenje zla. Ova istorija samo objašnjava kako su oni postali grešnici, jer greh nema dimenziju po sebi. Sećate se da sam kazao da greh nema ontološku realnost, to nije zrno prašine, ili planeta. Zlo je jedna posebna realnost. Ako bi pokušali da ga definišemo, dozvolite da kažem da je greh, biblijski gledano, odbijanje. Još jedanput ću ponoviti. Greh, po Bibliji, je odbijanje. Kakvo odbijanje? To je odbijanje da budem ono što Bog želi da budem, odbijanje da priznam ono što sam ja ustvari. To je bekstvo u realnost sagrađenu vlastitim rukama. Mi stalno želimo, to je u srcu tog prvobitnog greha, želimo autonomiju, lažnu autonomiju, želimo da sagrađimo realnost svojim vlastitim rukama, iluzornu realnost, odbijamo stanje stvorenja koje nam je Bog dao. Drugim rečima, to je odbijanje Boga kao Boga, i čoveka kao čoveka, to je odbijanje jednog reda i sklada koji postoje u svemiru.

Zato smatram da se ne može praviti razlika između prvobitnog greha, kao što je to nekada radila katolička crkva. Vi znate da je jedno od objašnjenja da se krštavaju mala deca u katoličkoj crkvi u tome da postoji takozvana krivica koju deca donose rađanjem. To je taj prvobitni ili praroditeljski greh, i smatra se da se dete krštava da bi se očistilo od te krivice. Međutim, biblijski gledano, greh se ne prenosi genetskim putem. Jer pazite, šta je greh? Greh je prekršaj zakona. Da li je to malo dete prekršilo neki zakon svemira? Nije prekršilo.

Mi ne možemo dakle govoriti da se greh prenosi genetskim putem. Šta se prenosi genetskim putem? Prenose se sklonosti, prenose se posledice greha. To znači, kada se jedna mala beba rodi, kada sam se ja rodio, ja sam automatski bio sklon da činim greh, ja osećam posledice tog greha. Ali ja postajem grešnik tek onog trenutka kada ja sam učinim greh. Ne znam da li sam jasan dovoljno. Znači, mi ne možemo govoriti da se greh Adamov prenosi genetskim putem. Prenose se posledice toga greha. Onda kada ja svojevolejno odlučim da kršim određene principe, ja postajem grešnik. Zato smatram da je prvobitni greh, greh koji je učinjen u početku od strane dve ličnosti koje su odabrale da ne prihvate vlastito stanje stvorenja pred Bogom. To je prvobitni greh koji je ostao do danas, ne zato što se prenosi putem hromozoma, nego zato što se osećaju njegove posledice.

Zanimljivo je da se prvobitni greh Adama i Eve ponavlja sve do danas, jer greh Adama i Eve je i moj greh. To je greh svih ljudi u njihovoj večnoj pobuni protiv Boga i protiv njih samih. Uvek u životu kad bežimo u realnost sagrađenu vlastitim rukama, kada smatramo da se mi možemo iščupati od zla i greha, kada mi postanemo aršin za merenje onoga što je dobro i što je zlo, kada odbijamo Božje principe, kada odbijamo plan koji Bog ima za ljudsku rasu, mi činimo prvobitni greh, mi želimo autonomiju koja je lažna, jer ne postoji autonomija u odnosu na Boga. Čovek je stvoren da živi sa Bogom, on je stvoren za Boga. Kako kaže jedan autor: on je stvoren da uživa u prisutnosti Božjoj i da Bog uživa u prisutnosti ljudskoj. Bog je stvorio čoveka da mu se raduje. Svako drugo stanje čoveka osim u toj zajednici sa Bogom je stanje otuđenja, stanje zebnje, stanje straha, stanje neizvesnosti, stanje beznađa. To je biblijski stav. Mi imamo slobodnu volju i mi možemo odlučiti da idemo svojim putem, ali svako kršenje svemirskih principa harmonije vodi čoveka u stanje zebnje i neuravnoteženosti. Moji gresi, moje akcije, moje grešne misli, moji aktivni gresi, moji prekršaji, nisu u svojoj suštini ništa drugo do konkretna realizacija raspoloživosti celog mog bića da se pobuni protiv Boga. Mi smo nasledili sklonost pobune u nama protiv Boga. Mi bismo želeli da pobegnemo.

Raspoloživost je celog bića da ustanemo protiv Boga i protiv principa mira, ljubavi, istine, pravde. Tako greh u svojoj biti nije samo jedan nedostatak, prekršaj, mana, to je stanje odbijanja, stanje revolta čoveka. Kao što sam kazao, prvobitni greh o kome se mnogo govori, to je greh svih ljudi, to je greh od početka, neprenosiv ali obnavljan uvek iznova, tim više što prekid veze sa Bogom povlači za sobom posledice koje umanjuju umne sposobnosti čoveka. To je vrlo važno. Slabe njegovu psihu i jačaju njegovu želju za pobunom. To znači, od onog dana, od Adama pa nadalje, moje mentalne sposobnosti su oslabljene, snage za pobunom su veće protiv Boga, tako da pri kraju istorije čovečanstva, mentalne moći čoveka će biti najslabije, a želja za pobunom protiv istine, pravde, mira i ljubavi će biti najveće u odnosu na bilo koji period u prošlosti. To je biblijski stav. Greh će se umnožavati, na osnovu Biblije, jer zlo rađa zlo i hrani se njim. Stvorenje nije imalo izbor, po Bibliji, između jednog boga dobra i jednog boga zla, kao što bi neki to hteli. Ono je moglo prihvatiti između prihvatanja svog stanja stvorenja pred Bogom i odbijanja tog stanja. Dakle, u Bibliji nema dualizma. Zlo nije nešto ili neko, a takođe nije ni ništa, neuroza, zlo, zlo je osećanje krivice kao posledice greha koji je čovek učinio. Evo načina kako naš tekst koji smo na početku čitali podvlači ovu činjenicu.

Na primer, jasno je da su Adam i Eva pre učinjenog greha bili goli, pogledajte tekst, 1. knjiga Mojsijeva, druga glava, 25. stih, i nisu osećali stid. Pogledajte tekst, kako biblijski pisac na jedan moderan i savremeni način podvlači problem ljudskoga mira i nelagodnosti u svojoj vlastitoj koži. "A behu oboje goli, Adam i žena mu, i ne beše ih sramota." Dozvolite da tvrdim da u ovom stanju, Adam i Eva su bili nevini. Nevini, ne u seksualnom smislu, u polnom smislu. Ovde nije reč o polnoj čistoti. U ovom stanju svoga postojanja, oni nisu imali razloga da se stide jer su bili na svom mestu, u svojoj koži, u zajednici sa Bogom, sve je bilo u redu. Međutim, posle učinjenog greha, koji takođe nema ništa zajedničkog sa seksom, oni se osećaju golima i osećaju potrebu da se pokriju nekako, da zaštite to svoje biće, osećaju se nelagodno u svojoj koži. Pogledajte 3. glavu, 7. stih, tekst kaže: "Tada im se otvoriše oči, i videše da su goli." Pa zar nisu videli pre toga da su bili goli? Jeste, ali tada su im se otvorile oči i odjednom, šta se događa? Počinju da se nelagodno osećaju. I šta su učinili? "Pa spletoše lišća smokova" da pokriju tu svoju golotinju. To je želja čoveka da sam sebe spase, da sam sebe pokrije i zaštiti, da sam reši sve probleme čovečanstva. Lišće smokovo, od Edemskoga vrta do današnjih dana. Želja i pokušaj ljudskih bića da reše svoj problem bez Boga. Međutim, naš tekst kaže: "I začuše glas Gospoda Boga, koji iđашe po vrtu kad zahladi", i šta radi čovek koji se do tog dana radovao svom Bogu i svom Tvorcu? Ja verujem da je postojala velika radost kao kada se dete sretne sa svojim ocem, velika radost. Ali onoga dana, kada je čovek prekršio određene norme, on je imao zakoniti osećaj krivice. I šta rade Adam i Eva? Kriju se iza drveta u vrtu. Dakle, i posle učinjenog greha, kao što sam kazao, oni se osećaju golim i osećaju potrebu da se pokriju. To je zakoniti osećaj krivice koji ljudi imaju, koji niko i nikakva psihoanaliza ne može da reši.

Tamo gde bi se neki psihoanalitičar potrudio da izbriše osećaj krivice, Bog daje jedno drugo rešenje. On ih poziva i pokriva. Tako pokazuje da oni mogu verom u isto vreme biti grešnici, ali pri tome grešnici kojima je oprošteno, grešnici koji su pokriveni u svojim vlastitim očima. Tekst podvlači činjenicu bezvrednosti ludog bekstva od realnosti. Pogledajte šta se događalo. Prvo bekstvo je bekstvo u agresivnost, kada je Bog kazao Adamu, 11. stih: "Ko ti kaza da si go? Da nisi jeo s onoga drveta što sam ti zabranio da jedeš s njega?" Šta kaže Adam? 12. stih: "Žena koju si udružio sa mnom, ona mi dade s drveta, te jedoh." To je vrlo moderan tekst. Zebnja, strah, osećanje krivice. "Nisam ja kriv." A šta radi žena? "A Gospod Bog reče ženi: 'Što si to učinila?' A žena odgovori: 'Zmija me prevari, te jedoh.'" "Nisam ja kriva." I tako dalje. Zatim, druga važna vrednost ovog teksta jeste

da tekst podvlači bezvrednost čoveka pred svojom savešću. Adam i Eva pokušavaju da se sakriju pred Božjim pogledom. To smo već čitali. "Sakriše se daleko od lica Gospoda Boga", kaže tekst. Odbijanje Adama i Eve da se prihvate takvim kakvim su, to je odbijanje grešnika koje vodi u stanje zebnje. Ako postoji u nama krivica, ako postoji nelagodnost, ako postoji zebnja, postoji samo jedan put, a to je prihvatiti to stanje, i prihvatiti oproštaj Božji, milost Božju, prihvatiti da nas on pokrije, da nas on proglasi drugačijima. Vi koji ste iskusili oproštaj Božji, vi znate o čemu ja govorim. Ja sam razgovarao mnogo puta sa ljudima koji su celi svoj život nosili krivicu kao teško breme sve dok nisu sami sa Bogom, na kolenima, u tajnosti svoje sobe, shvatili da im Bog može oprostiti kada su se iskreno pokajali. Što se tiče Adama i Eve, oni su pokušavali da sami sebe sakriju, da sami sebe obuku, da sami sebe opravdaju. Nasuprot tome, Bog ih poziva da prihvate sami sebe takvima kakvi su, da priznaju svoj greh, da se ne maskiraju i ne negiraju, nego da verom prihvate Boga koji ih spasava, da prihvate Njegovu pravdu i Njegovu milost, Njegov oproštaj, Njegov plan za njihov život. Hrišćanska vera je od svojih začetaka u biblijskom tekstu bila ona koja je donosila rešenje za problem zla.

Ja bih ovde želeo takođe da vam kažem biblijski stav kada je u pitanju plan spasenja. Recimo da sam ja bio nevernik sve do svoje 25. godine. Negirao sam Božje postojanje, pokušavao sam da se sam opravdam, da se sam pokrijem, da sam se izlečim od osećanja krivice. Ali u 25. godini, na primer, sreo sam se sa Hristom, sa Bogom, shvatio sam da je On jedini koji može da me oslobodi moje krivice, jedini koji može da mi donese mir, jedini koji može da me obuče da ne vidim tu golotinju svoga bića. I odlučio sam da živim jednim novim životom. Međutim, 25 godina ja sam grešio, a Biblija kaže: "Plata za greh je smrt." Ako sam grešio, šta vredi što ću sada prihvatiti Hrista? I tu Bog pronalazi rešenje. Mi često u teologiji ovde govorimo o takozvanoj "uračunatoj pravdi". Ona glasi ovako, apostol Pavle u Delima apostolskim 17,30 kaže: "Ne gledajući Bog na vreme neznanja, sada zapoveda svim ljudima da se pokaju." Tu se govori o ovoj uračunatoj pravdi. Šta znači "uračunata pravda"? To znači: zato što u ovom trenutku mog života ja prihvatom Hrista kao svoga spasitelja, i krstio sam se uronjavanjem, Bog moje grehe koje sam činio u ovom periodu uračunava Hristu, govoreći čisto pravnim jezikom, a Hristov pravedni život uračunava meni. Hristos je za te grehe umro na krstu Golgote i on je zadovoljio maksimum svemira: "Plata za greh je smrt", a Bog meni uračunava Hristov pravedni život. Zato, kada Bog mene pogleda, on me gleda kroz Hrista, i tako Bog opravdava ovaj moj prošli život. Hristos je moj Spasitelj. To je ono

što se u teologiji kaže: Hristos je moj Otkupitelj. Od čega me je On otkupio? Čuli ste za reč "Otkupitelj". Isus Hristos je Otkupitelj sveta. On me je otkupio od mojih greha. Biblija kaže: "Plata za greh je smrt", ali Bog moje grehe uračunava Hristu, i On je umro na krstu Golgote za grehe svih onih koji su želeli da prihvate Njegovu milost, a Njegov pravedni život meni uračunava.

Međutim, ako sam se tog i tog datuma krstio, prihvatio Hrista kao svoga Spasitelja, šta će biti nadalje? Vraćam se Bogu. Da li ću moći da ne grešim više? Ovde se govori o takozvanoj datoj pravdi. Šta to znači? Hajmo da čitamo Filibljanima poslanicu, 2. glava, 13. stih, ovo je vrlo važan tekst: "Jer je Bog što čini u vama da hoćete i učinite što mu je ugodno." Onoga dana kada sam ja odlučio da prihvatim Hrista kao svoga Spasitelja, Biblija kaže da će mi Bog dati snagu, ako ja to želim; "jer je Bog što čini u vama", šta čini? Slušajte pažljivo Pavlove reči koji je imao istančano uvo za duhovne procese u čoveku: "Jer je Bog što čini u vama", šta prvo? "Da hoćete i da učinite što je njemu ugodno." Šta to znači? Kada hrišćanin živi životom hrišćanina, on ne živi principe pravde, istine, ljubavi, mira, s nekom mukom: "Bog to kaže i ja to moram da učinim." Hrišćanin to čini jer želi, on shvata da je dobro što čini, on se raduje tome, on će hteti da to čini, Bog će prosvetliti njegov um i videće da je zlo zlo, i je da ružno, i da je odvratno, i da je blato, i pobeći će od njega daleko. A shvatiće svu lepotu mira, istine, pravde, ljubavi, "jer je Bog što čini u vama da hoćete i da učinite što je njemu ugodno." Znači, ovde se govori o tome da će Bog dati snagu čoveku da živi ispravno.

Međutim, iako smo to kazali, biće trenutaka, mi ne možemo kazati da život vernika ide samo uspravno, to nije realno. Tendencija je uspravno, sa malim padovima. Ustvari, on napreduje dalje. Savršenstvo u Bibliji nije tačka, plafon, koji čovek dostigne. Kao biljka koja počne da raste, ona je divna i kada je mala i kada je velika, ona je u svakom svom stadijumu savršena. Biti savršen znači biti u svakoj tački postojanja onakav kakvog me Bog želi. To znači napredovati u svojoj vezi sa Bogom, u svojoj zajednici sa Bogom. Ima loših trenutaka kada čovek ponovo silazi, ali diže se i napreduje. Jovan Bogoslov kaže: "Dečice, ovo vam pišem da ne grešite, ali ako neko sagraši imamo zastupnika kod oca, Isusa Hrista pravednika." Vrlo važan tekst. Ovako Bog opravdava čoveka. On pokriva njegov prošli život i daje mu snagu da živi jednim novim životom. Dakle, hrišćanska vera ne negira zlo, ona ga ne evakuše bez da ga objašnjava. I ja sam kazao da je zlo neobjašnjivo. Biblijsko rešenje se zove vera ili poverenje.

Vera je u Bibliji sinonim za poverenje. Šta to znači? To se mora doživeti, to vam ja ne mogu racionalnim kategorijama objasniti. Poverenje u Boga se stiče iskustvom da mi Bog prašta, da Bog može da me spase od

stanja zebnje, da mi prašta moje prošle grehe, da je Isus Hristos umro za njih, i da ja želim sada da živim jednim novim životom. Zato je Kjerkegor kazao, jedna od kapitalnih definicija hrišćanstva jeste, da suprotno grehu nije vrlina nego vera. Kada je on ovo kazao, onda je mislio na sledeće. Postoje neka shvatanja u hrišćanstvu da hodočašća, veliki novci koje ćete dati u crkvu, dobra dela, to će vas spasti. U Bibliji ne postoji spasenje dobrim delima, ali dobra dela su bitna u hrišćanstvu. U Bibliji se govori o sledećem: dobra dela moraju biti posledica ljubavi. Vi znate da je sve na ovom našem svetu bazirano na principu interesa. To znači da sve što čovek čini, analizirajte sebe, da je čovek toliko sebično biće, da je toliko prožet grehom, da ne može a da ne razmišlja o kategorijama interesa. To znači, ako bi ja mom drugu učinio nešto dobro, sigurno je da će mojim umom, bar negde tamo, prostrujati misao: "Trebaće mi on jednoga dana. Ko zna. Ne znam čime se bavi. Ako je lekar, ja ću otići, trebaće mi." Zato je Martin Luter, o kome sam govorio, jedan od retkih teologa u istoriji hrišćanstva koji je shvatio dubinu ljudskog zla, pa se on molio Bogu da mu oprost ne samo za loša dela, nego i za dobra dela, jer je shvatio kolika je sebičnost, kako su motivi ljudski nečisti. Kako se recimo i brak često sklapa iz nekih drugih motiva, a ne iz ljubavi! Znači, ako je moje dobro delo koje sam učinio nekome, posledica ljubavi, ono je važno. Koliko god je istina u Bibliji da se nećemo spasiti pomoću i kroz naša dobra dela, toliko je i istina da se nećemo spasiti i bez njih. Jer Biblija kaže da će nam Bog suditi na osnovu naših dela, ali u Bibliji je jasno dato do znanja da ta dela moraju biti posledica ljubavi, a ne: "Evo novca, ali dopusti da ja radim šta god hoću, i da mislim šta god hoću."

Čovek grešnik ima dakle samo jedno rešenje, pred Bogom da prizna ono što jeste, ništa više, ali ništa ni manje. Da prizna da je grešnik. To znači: ne bežati od samoga sebe, ne bežati od Boga ili tražiti lažne uzroke svoje zebnje. Meni se čini da hrišćanska vera radikalno rešava taj zamršeni krug psihoanalitičara, krug zebnje. Greh vodi čoveka u zebnju, zebnja rađa neurozu koja parališe, odvodi od dobra, povećava sklonost ka lošim delima i lošim mislima. Od sada Bog ovaj začarani krug kida milošću svojom. On pokriva grešnika, koji ostaje grešnik dok Hristos ne dođe, ali koji postaje oprošteni, opravdani grešnik. On više nema potrebe da živi u beznađu jer ga Bog prihvata takvim kakav je, tako da on može i sam sebe da prihvati. Bog ga voli iako je grešnik. Tako ja verujem, ako shvati da ga Bog voli, da on može voleti sam sebe, a samim tim voleti i druge ljude. Jer čovek ne može voleti bližnje ako mrzi samoga sebe. Vera ili poverenje u Boga izvodi čoveka iz njegovog sopstvenog lavirinta. On postaje slobodan na svom nivou, istina

ograničen, ali vera mu pomaže da ne živi u beznađu i da više ne pokušava da beži u apsolutizaciju ili želju da on sam postane Bog.

Ja bih vam kazao jedan tekst koji nećete možda odmah razumeti, ali sa vašim duhovnim sazrevanjem verujem da ćete ga sve više razumeti. Prva Mojsijeva, 3. glava, 15. stih, u trenutku najveće drame, u trenutku kada je beznađe izgledalo potpuno, kada više nije bilo rešenja za Adama i Evu, ovde postoji prvo obećanje u Bibliji da će doći Mesija koji će osloboditi čoveka od problema u kome se nalazi. Tekst kaže: "I još mećem neprijateljstvo između tebe i žene i između semena tvojega i semena njezina; ono će ti na glavu stajati a ti ćeš ga u petu ujedati." Pokušaću da vam jednostavnim rečima objasnim ovaj tekst. Bog kaže: "Mećem neprijateljstvo između tebe i žene", ovde je reč o samom sotoni ili zmiji koja predstavlja sotonu. Dakle, postojace rat između sotone i u ovom slučaju žene koja može predstavljati i crkvu. Međutim, to nije najveći naglasak. Naglasak je: "između semena tvojega", to jest svih potomaka sotone i njega samog, "i semena njezina". Ovde su hrišćanski teolozi kao i jevrejski rabini oduvek videli aluziju na Mesiju koji će biti rođen od žene, na Isusa Hrista. I onda tekst kaže: "Ono će ti na glavu stajati, a ti ćeš ga u petu ujedati." Veruju hrišćanski teolozi da je sotona smrtnom ranom ujeo Hrista kada je bio na krstu Golgote, ali da će na kraju istorije čovečanstva Hristos stati zmiji na glavu. "Ono će ti na glavu stajati", to ženino seme, "a ti ćeš ga u petu ujedati." Tekst koji ne izgleda sasvim jasan, ali je bogat značenjem. Prvi u Bibliji. Čim se čovek osećao golim, čim se osećao da je u stanju neuroze, Bog daje obećanje: "Doći će neko ko će ipak na kraju istorije stati zmiji na glavu."

Zlo će biti jednom zauvek uništeno. To je spasenje koje je dato ljudima kroz Isusa Hrista besplatno. Potrebno je da verom, poverenjem, prihvatimo to spasenje, bez nervoze, bez bekstva, bez fanatizma. Ja ponovo podvlačim, religija koja u sebi sadrži fanatizam nije hrišćanska religija. Postoje različite zloupotrebe. Vi mladi pogotovo, ako prihvatate Hrista prilikom ovih predavanja, nemojte nikada postati fanatici. Trebate biti najnormalniji građani ovoga društva, živeti normalnim životom, ali životom koji u sebi ima veru u Boga. I poziv koji odzvanja kroz vekove je ono što bih želeo da zapamtite za kraj, 9. stih 3. glave Prve knjige Mojsijeve: "A gospod Bog viknu Adama i reče mu: 'Gde si?'" Da li je Bog znao gde se Adam nalazi? Šta znači ovo pitanje: "Gde si? Gde si, o, čoveče? Gde se kriješ? Kakva to sve drveta postoje između tebe i mene? Gde si, o, čoveče?"

PROROČANSTVO O 2300 GODINA

Pre nego što počnemo sa objašnjenjem proročanstva o 2300 godina ili 2300 dana i noći, ja bih želeo da nešto naučimo, kada je u pitanju jevrejska svetinja. Postoji nekoliko perioda u istoriji jevrejske svetinje. Prva svetinja koju su Jevreji imali bio je šator ili neka vrsta jedne male građevine koja je postojala. Međutim, jevrejska svetinja nikada nije menjala svoju suštinsku strukturu. Ona je menjala, naravno, građevinu. To je postao kasnije jerusalimski hram. Međutim, na samom početku, kada je Bog dao svetinju Jevrejima, onda je ona izgledala na sledeći način. Ja ću pokušati da vam to dočaram. Bog je kazao da daje svetinju svom narodu da na jedan poseban način počiva u sredini svoga naroda. To je vrlo važna misao. Dakle, da stanuje na jedan poseban način u svom narodu. Ovo što ćemo u ovom predavanju reći je vrlo bitno, jer postoje ozbiljni hrišćanski teolozi koji smatraju da se doktrina o svetinji nalazi kao neka vrsta skeleta koji stoji iza cele Biblije. Dakle, kada se govori o jedinstvu Biblije, postoje ozbiljni hrišćanski teolozi koji smatraju da ovo učenje o svetinji je neka vrsta kičme koja povezuje sve biblijske tekstove. Zato je važno da pokušate, koliko god vam izgledalo na prvi pogled jednostavno, postoji posebna doktrina o svetinji. Vi možete učiti godinu dana, i analizirati sve ove detalje. Ovo je jedan mali pokušaj da jednostavno shvatimo šta se događa. Znači prva stvar, Bog je dao svetinju svom narodu da prebiva na jedan poseban način u sredini svog naroda, da oprašta greh narodu.

Jevrejska svetinja se delila na dva dela. Prvi deo se zvao "Svetinja". Drugi deo se zvao "Svetinja nad Svetinjama". Dakle, još jedanput, dva klasično različita dela. Prvi se zvao svetinja i tu je bio ulaz, i drugi svetinja nad svetinjama. Između svetinje i svetinje nad svetinjama nalazila se jedna zavesa, jedno platno, koje nije išlo do vrha. Koji je nameštaj bio u svetinji? U prvom delu, kada bi se ušlo u svetinju, možda je dobro da spomenemo da se već u predvorju svetinje nalazio jedan umivaonik gde su sveštenici prali ruke i takođe jedan oltar koji je bio sazidan od kamenja, i na vrhu tog oltara bile su prinošene žrtve. Taj prvi oltar koji se nalazio u predvorju svetinje se zvao "žrtvenik" ili "žrtveni oltar". Sveštenik bi, ja ću malo kasnije reći, prinosio žrtve, onda bi oprao ruke i ulazio u svetinju. U prvom delu ili u

svetinji sa desne strane se nalazio sto na kome je bilo 12 hlebova. Ovi hlebovi su svaki dan, svako jutro postavljeni ovde. Sa leve strane se nalazila čuvena "menora" ili sedmokraki svećnjak. A tu do zavesa se nalazio jedan drugi oltar koji se zvao "kadioni oltar". On je imao kao neke vrste rogova.

U "svetinji nad svetinjama" se nalazio uglavnom kovčeg koji je bio načinjen od skupocenog drveta, koji je bio obložen zlatom, u kome su se nalazile dve ploče zakona koje je Bog dao Mojsiju, Deset Božjih zapovesti. Ove ploče zakona je pokrivao jedan čuveni poklopac koji su Jevreji zvali "kaporet". Grci su ga zvali "hilasterion". Imao je posebno značenje, kao što ćete videti. Ovaj kovčeg su pokrivali svojim krilima anđeli, dva anđela simbolično, koji su bili načinjeni od nekog lepog materijala. Dakle, na taj način, simbolično, Bog je sam štitio ove ploče zakona. Još jedanput ću ponoviti. U predvorju hrama se nalazio žrtveni oltar ili žrtvenik, i nalazila se jedna posuda gde su sveštenici prali ruke. U prvom delu ili svetinji se nalazio sa desne strane sto sa 12 hlebova. Svaki hleb je predstavljao jedno pleme sinova Izrailjevih, jer je bilo 12 plemena. Sa leve strane se nalazio sedmokraki svećnjak ili menora. Onda se nalazio jedan drugi oltar, kadioni oltar, zatim se nalazila zavesa, čuvena zavesa koja je delila svetinju od svetinje nad svetinjama. I zatim se nalazio kovčeg, Zavetni kovčeg, u kome su se nalazile dve kamene ploče na kojima su bile ispisane Deset Božjih zapovesti. Ova svetinja je toliko puna dubokog smisla da ja nemam vremena ovde, niti je to moja tema u ovom predavanju. Ali mogli bismo jedno predavanje posvetiti samo da govorimo o ovoj svetinji. Čitav plan spasenja Božjeg se nalazi tu opisan. Ja bih vas samo podsetio na ovo: kada je Hristos u Jevanđeljima kasnije kazao: "Ja sam hleb života", on je očito aludirao na ono što se nalazilo u svetinji. Ili kada je kazao: "Ja sam svetlost svetu", takođe je aludirao na svećnjak ili menoru koja se nalazila u prvom delu ili u svetinji.

Kako se odvijala služba? Ovo je sada važno. Postoje dve službe, dve vrste službi koje su se odvijale, takozvana "svakodnevna služba" i "godišnja služba". Ovo je novo za vas i može izgledati komplikovano. Znači, u svetinji se odvijala služba. Prvi deo službe je bila svakodnevna služba. Šta se događalo svakoga dana u svetinji? Svakoga dana je sveštenik uzimao jedno jagnje, nad glavom toga jagnjeta je ispovedao grehe, stavio bi ruke na glavu, simbolično gresi su sa njega prelazili na to jagnje. Ovo je simbolično. To jagnje je bilo zaklano, ono je bilo prineto na žrtveni oltar, a sveštenik bi sa malo krvi tog jagnjeta svaki dan ulazio u svetinju i sa malo krvi tog jagnjeta bi poprskao ovu zavesu. Još jedanput ću ponoviti. Strašno, užasno. Svaki dan, na primer, jedan Izrailjac je mogao da živi sto kilometara daleko od svetinje,

ali on je znao da se u svetinji prinosi žrtva svako jutro i večer. Postoji takozvano vreme jutarnje i večernje žrtve. Sveštenik bi prineo zaklanu žrtvu, simbolički gresi su sa njega prelazili na jagnje, sveštenik je predstavljao narod. Jagnje je predstavljalo koga? Isusa Hrista. Jagnje je bilo prineto na žrtvu, a sa malo krvi tog jagnjeta sveštenik je ulazio samo u prvi deo svetinje i poprskao bi ovu zavesu. Na taj način, zapazite, molim vas, simbolički gresi su beleženi, ostajali su tu na zavesi. Gresi su se sakupljali, prljali su ovu zavesu. Tragedija. Ja, kad sam nedavno govorio negde o ovome, ustade jedna gospođa i kaže: "Ma, molim vas, prestanite, gospodine", i zaista je strašno. Strašno koliko je i greh strašan, jer je greh razarajući princip. Da bi Bog poučio svoj narod kako je greh strašan, zato su ljudi činili ovo. Ovo je bila žrtva za celi narod. Znači Izrailjac se nalazio sto kilometara daleko, učinio je greh, nije mogao da dođe u svetinju, ali on je znao da se svakog jutra i večeri prinosi žrtva za njega i on se molio Bogu, i on je znao da je ova žrtva bila prinošenja i za njega. Dakle, ujutru i uveče, jutarnja i večernja žrtva. Simbolično svetinja je prljana, gresi su unošeni u svetinju svakog dana. To je svakodnevna služba. Naravno da je i pojedinac koji je sagrešio takođe mogao da dođe u svetinju i da takođe ispovedi svoje grehe i da prinese žrtvu.

Postoji i takozvana godišnja služba, jedanput godišnje, na takozvani "jom kipur"; "jom" na jevrejskom znači "dan", "kipur" znači "očišćenje". Znači, bio je postavljen jedan dan, danas je "Jom kipur" jedan od najvećih praznika Jevreja, onih Jevreja koji nisu prihvatili hrišćanstvo. "Jom kipur" je bio dan kada su se svi gresi koji su se skupljali u svetinji, koji su prljali svetinju, bili očišćeni. Kako se to odvijalo? Jedanput godišnje, to više nije vršio sveštenik, nego je bio prvosveštenik, znači po rangu viši. On je vršio službu tog dana. Bila su dovedena dva jarca obično, ne jagnje ovom prilikom, dva jarca. Onda je bacana kocka i rečeno je da jedan od tih jarčeva će biti za Gospoda, a drugi za Azazela. Azazel predstavlja u Bibliji sotonu. I šta se događalo? Tog dana posle kocke, ako bi se znalo da je jedan jarac za Gospoda, onda bi prvosveštenik nad glavom tog jarca za Gospoda ispovedio grehe naroda. Simbolično gresi su prelazili sa njega na jarca. Jarac je bio zaklan, prineto na žrtvu, a sa delom te krvi prvosveštenik ovom prilikom nije ulazio samo u svetinju, nego je ulazio u svetinju nad svetinjama. Dakle jedanput godišnje, ne obični sveštenik nego prvosveštenik je sa krvlju jarca za Gospoda ulazio i iza zavesu. I šta se događalo? On bi ne više pošćropio krvlju ovu zavesu nego je poprskao krvlju kaporet ili poklopac ili hilasterion.

Kakva je bila simbolika toga? U kovčegu su se nalazile dve kamene ploče. Na njima su bile Deset Božjih zapovesti. Božje zapovesti kažu: "Ko

sagreši taj mora da umre, plata za greh je smrt." To kažu zapovesti. Ali, sada je tu krv. Dakle, neko je umro. Zahtevi zakona su ispunjeni, gresi naroda su očišćeni krvlju životinje koja je predstavljala Isusa Hrista. Onda bi prvosveštenik izlazio iz svetinje nad svetinjama, vraćao se nazad, i te iste grehe bi ispovedio nad glavom jarca za sotonu ili Azazela. Taj jarac je obično vođen u pustinju gde su ga obično rastrgle divlje zveri, ili je bacan sa neke visoke stene dole u more gde je uginuo.

Kakva je bila simbolika? Duboka simbolika. Čitav plan spasenja je ovde. Isus Hristos će umreti za grehe narodne, on će zadovoljiti zahteve zakona, ljudi će moći da budu spaseni, ali na kraju istorije čovečanstva svi gresi će ipak biti svaljeni na glavu sotone, i on će biti uništen jednom zauvek. Na taj način, jedanput godišnje, svetinja je čišćena. Zato se ovaj dan zvao "Jom kipur" ili Dan očišćenja, dan kada je svetinja bila očišćena od svih onih greha koji su se u toku godine gomilali u svetinji. Dakle, da ponovim još jedanput. Dve vrste službi: svakodnevna i godišnja. Svaki dan gresi su unošeni, prljali su svetinju. Jedanput godišnje, posebnom službom koju je vršio prvosveštenik, svetinja je bila očišćena od greha naroda. Pošto ovo znamo, idemo u Knjigu proroka Danila. Sve ovo je zapisano u Mojsijevim knjigama. Čitava poglavlja su posvećena svetinji. I ako je to Bog uradio, znači da je smatrao da je to jako važno.

Knjiga proroka Danila, 8. glava, čitaćemo 13. i 14. stih. Tekst kaže: "Tada čuh jednoga sveca gde govoraše, i jedan svetac reče nekome koji govoraše: 'Dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu i za otpad pustošni da se gazi svetinja i vojska?'" Ovo vam je sve čudno i strano. Za sada samo zapazite pitanje jednog nebeskog bića koje pita: "Dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu," znači za svakodnevnu žrtvu, "i za otpad pustošni, da se gazi svetinja i vojska?" I onda stoje misteriozne reči koje su predmet našeg proučavanja u ovom predavanju: "I reče mi: 'Do dve tisuće i tri stotine dana i noći, onda će se svetinja očistiti.'" To je poznato proročanstvo, najduže proročanstvo u Bibliji. Ono glasi ovako: od vremena Danila, nakon 2300 dana i noći, svetinja će se očistiti. Ne znamo u ovom trenutku ni kada počinje ovo proročanstvo, ni kada se završava, ni šta se događa između. Ja vam mogu samo ovo reći u ovom predavanju, da jedan profesor koji je ostavio možda najdublji trag na moj intelektualni razvoj bio je Jevrejin koji je pohađao sve rabinske škole, kome je jevrejski tekst njegov maternji jezik, ali koji je postao hrišćanin zahvaljujući ovom proročanstvu. Zato ga smatram vrlo, vrlo bitnim. Znam da možda neće sasvim biti jasan svaki detalj, ali pokušajmo da sa Biblijom idemo dalje. Znači, za sada samo znamo da je neko nebesko biće kazalo Danilu: Do 2300 dana i noći, a znate da jedan

dan u Bibliji predstavlja jednu godinu, znači nakon 2300 godina, i onda će se svetinja očistiti.

O čemu je reč? Da čitamo dalje: "A kad videh ja Danilo ovu utvaru, i zaiskah da razumem, gle, stade preda me kao čovek. I čuh glas čovečiji nasred Ulaja, koji povika i reče: 'Gavrilo', to je jedan anđeo, "kaži ovome utvaru.' I dođe gde ja stajah, i kad dođe uplaših se, i padoh na lice svoje, a on mi reče: 'Pazi sine čovečiji, jer je ova utvara za poslednje vreme.'" Pazi sine čovečiji, jer je ova utvara, ovo proročanstvo, ova vizija o 2300 dana i noći posle čega će se svetinja očistiti, za poslednje vreme. "A dok mi on govoraše, ja bijah izvan sebe ležeći ničice na zemlji, a on me se dotače i ispravi me, te stadoh. I reče: 'Evo ja ću ti kazati šta će biti na kraju gneva", vidite, poslednje vreme, na kraju gneva, to je ta reč "kec", "jer će u određeno vreme biti kraj." Kraj će biti u određeno vreme, kaže Gavrilo Danilu. Prvi deo 8. glave Knjige proroka Danila je vama poznat, mi smo o tome govorili u prošlim predavanjima. Ono što nas interesuje to je 26. stih: "A rečena utvara o danu i noći", kom danu i noći? O 2300 dana i noći. "A rečena utvara o danu i noći istina je, zato ti zapečati utvaru jer je za mnogo vremena. Tada ja Danilo zanemoćah, i bolovah neko vreme, posle ustah i vrših poslove carave, i čudih se utvari, ali niko ne dozna." Razboleo se Danilo. Zašto se razboleo? Evo zašto. Postojalo je jedno drugo proročanstvo proroka Jeremije koje je glasilo ovako: da će Jevreji otići u ropstvo, i da će u ropstvu ostati 70 godina. To je bila nacionalna tragedija za jevrejski narod, dakle raspad jednoga naroda i jednoga grada. Međutim, tri proroka su delovala za vreme vavilonskog ropstva. To su bili: Danilo, Jeremija i Jezekilj. Jeremija je ostao u Palestini, Danilo je bio u ropstvu, kao i Jezekilj. Pre Danila, Jeremija je kazao da će Jevreji ostati u ropstvu 70 godina. I Danilo, otišao je kao mladić, i nadao se da će se nakon 70 godina Jevreji vratiti iz ropstva, jer je to kazao Jeremija. Međutim, sad mu Bog kaže: "Do 2300 godina, onda će se svetinja očistiti."

Za Danila svetinja je bio Jerusalim, tamo se nalazila svetinja, ona je bila obesčašćena. Tu su neznabošci došli, zauzeli su grad. Svaki Jevrejin je očekivao dan kada će se vratiti nazad u Jerusalim da ponovo očisti tu svetinju, a sada dolazi proročanstvo: do 2300 godina i tek onda će se svetinja očistiti. I Danilo se razboleo. I pogledajte šta je uradio u tom trenutku, 9. glava: "Prve godine Darija sina Asvirova od plemena Midskoga, koji se zacari nad carstvom Haldejskom, prve godine njegova carovanja ja Danilo razumeh iz knjiga broj godina, koje beše rekao Gospod Jeremiji proroku ...", ponovo je Danilo uzeo Bibliju u ruke koju je imao u svom vremenu, uzeo je Knjigu proroka Jeremije i kazao je: "Ja želim da vidim da li

sam ja u pravu, ono što je Bog kazao preko Jeremije": "... 70 godina i onda će se navršiti razvalinama jerusalimskim." Šta to znači? Jerusalim će ponovo biti sazidan, obnovljen, svetinja će biti očišćena. I razumeo je da je to 70 godina. I šta je onda Danilo zaključio? Verovatno zbog greha naših, zbog greha naroda Bog je produžio 70 godina na 2300 godina. I evo Danilo se moli.

Ovde nalazimo jednu od molitava, jednu od divnih molitava zapisanih u Bibliji. Danilo kaže: "I okretoh lice ka Gospodu Bogu tražeći ga molitvom i molbama s postom i s kostrijeti i pepelom", to je bila posebna vrsta odela. "I pomolih se Gospodu Bogu svojem i ispovedajući se rekoh: 'O Gospode, Bože veliki i strašni, koji držiš zavet'", drugim rečima: "Gospode, ti si obećao 70 godina, ti držiš zavet, nemoj menjati svoje mišljenje." Danilo je očito mislio da je Bog produžio vreme ropstva sa 70 godina na 2300 godina. I Danilo se moli Bogu za oprostaj greha naroda, a onda 21. stih: "Dok ja govorih moleći se, onaj čovek Gavriilo, kojega videh pre u utvari, dolete brzo i dotače me se o večernjoj žrtvi." Vidite, vreme su merili na osnovu jutarnje i večernje žrtve. "I nauči me i govori sa mnom i reče: 'Danilo, sada iziđoh da te urazumim'", da ti objasnim viziju koju ranije nisi razumeo. 23. stih kaže: "U početku molitve tvoje iziđe reč, i ja dođoh da ti kažem, jer si mio", Danilo je često u Bibliji nazivan "mili čovek", Bog njega naziva: "Danilo, mili čoveče". Kako je to lepo kad Bog nekog nazove "mili čoveče". "Zato slušaj reč i razumi utvaru".

Sada počinje objašnjenje utvare koju je Danilo video u 8. glavi, 14. stihu. Tamo je pisalo: "Do 2300 dana i noći, i onda će se svetinja očistiti." Mi u ovom trenutku ne znamo početak ovoga proročanstva, ne znamo ni šta se događalo između, ne znamo ni kraj. Dozvolite mi da vas unapred pripremim da je ovo jedno od najfascinantnijih proročanstava, izvanredno. Naravno, potrebno je vreme da svaki detalj shvatite. Vi ćete čuti ovde puno detalja, i verujem da to neće biti jednostavno da sve odmah savladate. Hajmo redom. Dakle mi imamo jedan ogroman period vremena. Taj period u Bibliji se naziva period od 2300 godina. Ja vas podsećam da je u 8. glavi rečeno da je ova vizija za poslednje vreme. "Pazi, sine čovečiji, jer je ova vizija za poslednje vreme." Sada je ovde Danilu obećano da će mu ta vizija biti objašnjena. 24. stih, počinje objašnjenje. Tekst glasi ovako: "Sedamdeset je nedelja određeno tvome narodu i tvome gradu svetom da se svrši prestup i da nestane greha i da se očisti bezakonje i da se dovede večna pravda, i da se zapečati utvara i proroštvo, da se pomaže sveti nad svetima." Puno detanja. Za sada znamo ovako: "70 je nedelja određeno tvome narodu." Koji je to bio Danilov narod? Jevrejski narod. U originalu piše: 70 nedelja je

"čatak", što znači "odsečeno". 70 nedelja je odsečeno. Od čega je odsečeno? Znači imamo prvi detalj ovoga proročanstva. Mi još uvek ne znamo početak, ali u proročanstvu piše: 70 nedelja je odsečeno, dato tvom narodu. 70 nedelja, koliko je to dana? 490 dana odnosno godina. Znači, za sada samo znamo da je od ovog velikog proročkog lanca odsečeno 70 nedelja, odnosno 490 godina, i taj period vremena je dat Danilovom narodu. Zašto je dat Danilovom narodu? Da se svrši prestup i da nestane greha.

Vi se sećate da smo govorili da je Bog izabrao jevrejski narod. Izabrao ga je za jednu posebnu misiju, za jednu posebnu službu, da bude vrsta svetla celom svetu, da taj narod bude tvrđava istine. Preko tog naroda je Bog želeo da objavi sebe svim drugim narodima. Međutim, na žalost, taj narod u celini nije uvek želeo da sledi Božja uputstva. I zato je ovde neka vrsta milosti Božje kada Bog kaže Danilu: "Tvom narodu dajem još 490 godina. To je neko vreme koje je vreme za pokajanje, ne bi li se oni pokajali." Jer tekst kaže: "70 nedelja je određeno tvom narodu i tvom gradu da se svrši prestup i da nestane greha i da se očisti bezakonje." 70 nedelja ili 490 godina milosti Božje koje je Bog dao jevrejskom narodu kao vreme milosti za pokajanje tom narodu. Mi ćemo o tome i kasnije govoriti, o istoriji jevrejskoga naroda koja je vrlo zanimljiva. Ima jedna knjiga na francuskom koja je jako dobra. Ja sam zaboravio naslov. Autor je Pjer Valares. U toj knjizi se tačno opisuje istorija jevrejskog naroda i šta je Bog sve od tog naroda očekivao, kako je taj narod reagovao u određenom trenutku. Za sada znamo da je ovaj period, period milosti za jevrejski narod.

Šta će se još dogoditi u tom periodu? "Da se očisti bezakonje i da se dovede večna pravda." Ko je večna pravda u Bibliji? Ko je onaj ko je apsolutna pravda? Isus Hristos. Znači u tom periodu od 490 godina, mi još uvek ne znamo kada, znamo da će doći večna pravda, da će Isus Hristos biti rođen. I onda kaže: "Da se zapečati utvara i proroštvo." Šta to znači? Preko 270 proročanstava iz Starog Zaveta je upućivalo na ličnost Isusa Hrista. Kada bude "večna pravda" došla, sva proročanstva će naći svoje ispunjenje, zapečatiće se. I onda dalje tekst kaže: "... i da se pomaže sveti nad svetima." Pomazanje u Starom Zavetu odgovara krštenju u Novom Zavetu. Hristos je ovde "sveti nad svetima", znači On je savršeno svet. Ja vam ovde neću objašnjavati zašto teološki pomazanje odgovara krštenju. Mi saznajemo dakle da će u ovom periodu doći Mesija, da će doći Isus Hristos, da će biti zapečaćene utvare i proroštva koje su ukazivale na Njega jer će se On pojaviti na ovom svetu, i da će se On krstiti.

25. stih kaže: "Zato znaj i razumi: otkad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida", ovo je već važno, odkad, znači imamo početak. "Otkad iziđe reč da

se Jerusalem ponovo sazida", o čemu je reč? Uvek se setite istorijskog trenutka jer bez toga ne možemo ništa razumeti ovde. Jevreji su bili u ropstvu, to je bilo medo-persijsko carstvo, oni se nisu vraćali iz tog ropstva u koje su otišli za vreme Vavilonjana. "Otkad iziđe reč da se Jerusalem opet sazida", bilo je nekoliko dekreta, ne želim da vas zamaram istorijom, nekoliko dekreta kojim su persijski carevi davali mogućnost Jevrejima da ponovo sazidaju grad Jerusalem. Ali šta se dogodilo? Sećate se da smo govorili da su Vavilonjani, i Asirci pre njih, imali praksu da sele narode. Preselili bi jedan narod na drugu teritoriju. Kada bi se narod našao na nekoj drugoj teritoriji onda nije postojala želja da budu ratoborni i tako dalje. Kada su Jevreji bili odseljeni u Vavilon, Vavilonjani su doselili druge narode na teritoriju Palestine. Tu na teritoriji Palestine ostali su samo starci i deca, oni koji nisu mogli pešačiti 1500 kilometara do Vavilona. Mešavinom tih preostalih Jevreja i neznabožaca koji su došli stvorio se jedan narod. Taj narod se zove Samarićani. Za jednog Jevrejina nije postojalo ništa strašnije nego to što se dogodilo. Naravno, Samarićani su zauzeli njihove kuše, vinograde, polja, maslinjake.

I kada je došao dekret, ja ću spomenuti nekoliko dekreta, ali jedan ključni, za koji verujem da je ispravan, je izdat 457. godine pre Hrista. Persijski car je dao dekret Jevrejima da se mogu vratiti u svoju zemlju. Kada je došao ovaj dekret jedan deo Jevreja se vratio u Palestinu. Međutim, kada su se vratili u Palestinu nisu imali gde da se vrata. Jednostavno, Samarićani su bili protiv toga. Ne samo to, Jevreji su pokušali da ponovo zidaju grad Jerusalem. Međutim, ono što bi oni danju sazidali, noću su Samarićani porušili. Veliko je bilo neprijateljstvo između Samarićana i Jevreja. Postojalo je nekoliko dekreta. Međutim, 457. godine pre Hrista, jedan Jevrejin, činovnik persijskog dvora, koji se zvao Nemija, isposlovaao je posebnu dozvolu. I on je sa posebnom dozvolom došao iz Vavilona u Palestinu. Tada su Jevreji dobili administrativnu samostalnost i administrativnu dozvolu da grade svoj grad. Zbog toga mi u istoriji uzimamo 457. godinu, to jest treći dekret kao početni datum velikog proročanstva o 2300 dana i noći. Zašto? Tekst kaže: "Otkad iziđe reč da se Jerusalem opet sazida", dakle to je početak.

I sada imamo dalje detalje koji glase ovako: "Do pomazanika vojvode", ko je pomazanik vojvoda? To je Isus, to je Mesija, "biće 7 nedelja i 62 nedelje." Znači 7 nedelja i 62 nedelje. Znači, otkad iziđe reč, dekret, da se Jerusalem opet sazida, do dolaska pomazanika, Isusa Hrista, biće 7 nedelja i 62 nedelje. Koliko je to ukupno nedelja? 69 nedelja. Koliko je to godina? 483 godine. Koliko nam je ovde ostalo? Ostala nam je jedna nedelja, jer smo

"potrošili" 62 i 7, to je 69 nedelja. Dakle, ostala nam je jedna nedelja. Biblijsko proročanstvo je kazalo: "Otkad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida, do pomazanika, do pomazanja, krštenja, biće 69 nedelja." Ovde su postojali i neki detalji u koje ne želim da ulazim sada. Kada od 457. godine pre Hrista oduzmete 483 godine, vi znate da su godine išle unazad, dolazimo tačno u 27. godinu naše ere, kada se Hristos krstio. Možda je komplikovano, ali vi koji želite da istražujete kao što je to Njutn radio, možete. "Otkad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida do pomazanika vojvode biće 7 nedelja i 62 nedelje"; kada od 457. godine oduzmete 483 godine, naravno godine su išle unazad, dolazite u 27. godinu naše ere kada se Isus Hristos krstio. Prvi frapantni detalj koji je za svakog pažljivog čitaoca Biblije i poznavao proročanstva neverovatan.

Pogledajte 26. stih: "A posle te 62 nedelje", znači imamo 7 pa 62, a posle tih 62 šta će biti? "Biće pogubljen pomazanik." Smrt Hristova je prorečena 7 vekova pre Hrista. Još ne znamo kada. "I ništa mu neće ostati." E sada, ovde naš prevod nije jasan, zato bih želeo da vam skrenem pažnju. Ovde piše: "Narod će vojvodin doći". Imate utisak da je ovde reč o nekom Hristovom narodu. Međutim, u originalu piše "car naroda će doći", i Septuaginta koja je grčki prevod takođe to naglašava. Ovde je očita aluzija na Rimljane, one koji su vladali svetom dok je Isus Hristos bio na Zemlji. I šta će uraditi? "Razoriće grad i svetinju i kraj će mu biti s potopom." Šta je sve prorečeno sa ovim proročanstvom? Prorečeno je da će Isus Hristos biti kršten, za sada znamo tačno godinu, ne znamo kada ali je rečeno da će umreti, da će biti pogubljen, znamo da posle tog pogubljenja će doći Rimljani i razoriće taj grad koji Jevreji sada zidaju, jer su se oni vratili da zidaju. Bog kaže: "Vi ga zidate, ali doći će dan kada će doći jedan narod i razoriti taj grad i svetinju", "i kraj će mu biti s potopom, i određeno će pustošenje biti do svršetka rata."

Najlepši detalj celog proročanstva se sada ovde nalazi, u 27. stihu. Tekst kaže: "I utvrdiće zavet s mnogima za nedelju dana", kojih nedelju dana? Šta to znači "utvrdiće zavet"? Očito da je ovo aluzija na Hrista i na Njegove učenike. Hristos je propovedao ljudima, sklopio je zavet sa svojim učenicima, sa mnogim učenicima. A pogledajte najlepši detalj, on glasi ovako: "A u polovinu nedelje ukinuće žrtvu i prinos." To je najlepši detalj proročanstva. "U polovinu nedelje." Isus se krstio u 27 godini naše ere. Koliko je aktivno radio na ovoj zemlji? Tri i po godine. Tačno u polovinu nedelje Isus Hristos je svojom smrću na krstu Golgote ukinuo sve starozavetne žrtve koje su bile "tipos". "U polovinu nedelje ukinuće žrtvu i prinos." Ja se sećam jednog mog profesora koji se zvao Žak Dukon i koji je

kazao: "Što je previše, previše je." Dakle, jedan detalj, drugi detalj, tačno godina, u polovinu nedelje ukinuće žrtvu i prinos. Ovo je rečeno šest vekova pre Hrista. Koja je to godina? 31. godina.

I onda, šta se dalje događa? U koju godinu ovde stižemo, ako dodamo još tri i po godine? U 34. godinu. Zašto je onda važna 34. godina? Znači, ja ću ponoviti celo proročanstvo, znam da često posle ovakvih predavanja ljudi kažu: "Ništa nisam razumeo." Ali, nešto ćete razumeti, pa sledeći put ćete još malo više razumeti. Znači, proročanstvo glasi: "Odkad iziđe reč da se Jerusolim opet sazida", ta reč ili dekret istorijski postoji, izašao je 457. godine, "do pomazanika vojvode biće 7 nedelja i 62 nedelje." Kada od 457. godine pre Hrista oduzmete 483 godine i dođete u našu eru, dolazite tačno u godinu Hristovog krštenja. Zatim se kaže: "A posle toga će biti pogubljen pomazanik, i u polovinu nedelje ukinuće žrtvu i prinos", tačno tri i po godine posle toga, i mi dolazimo u godinu 34. Pre toga je rečeno: "70 je nedelja odsečeno tvome narodu." Biblijski komentatori smatraju da ova godina označava konačno prestanak jevrejskog naroda da bude Božji narod kao narod u celini. Tada je jedna grupa Jevreja kamenovala jednog od najvernijih ljudi, Hristovog sledbenika koji se zvao Stefan. I mi slavimo slavu na ovim prostorima - Sveti Stefan. Sveti Stefan je kamenovan od grupe Jevreja 34. godine. Jedna grupa Jevreja je zauvek odbacila Hrista.

Druga grupa Jevreja je krenula za Hristom. Prva hrišćanska crkva je bila jevrejska crkva. Zato biblijski komentatori smatraju da je vreme milosti za jevrejski narod, kao narod u celini, isteklo 34. godine naše ere. Od tada svaki Jevrejin se može spasiti, naravno, ali kao pojedinac, ne kao narod. Isus je kazao: "Zato će vam se uzeti vinograd i daće se drugom narodu." Znači, mi smo u 34. godini naše ere. Međutim, imamo ogromno proročanstvo, 2300 godina. Da oduzmemo 490, da vidimo koliko nam ovde još ostaje, jer proročanstvo glasi: "Do 2300 dana i noći i onda će se svetinja očistiti." Dakle, ako od 2300 oduzmemo 490, ostaje nam 1810 godina. Ako dodamo 34 godina, na osnovu Biblije, nakon 2300 dana i noći svetinja će se očistiti, dolazimo u 1844. godinu. Dozvolite da vas podsetim na jednu istorijsku činjenicu. Ona glasi ovako: ako se vratimo onim prvim idejama o proročanstvu, Bog je kazao: "Zapečati ovu utvaru jer je za mnogo vremena, jer je za poslednje vreme, jer će u određeno vreme biti kraj", kaže Bog.

Ako pogledate prvi vek naše ere, oralo se plugom, stoka je vukla plug. Koje oružje su koristili ljudi u Hristovo vreme za ratovanje? Mač, koplje i tako dalje. Ako pogledate ogromni vremenski period, recimo od prvog veka pa sve negde do 18. veka, kako su Napoleonovi vojnici ratovali? Imali su već neke puške, ali koje im je bilo osnovno oružje, ako čitate "Rat i mir" od

Tolstoja. Čime su ratovali? Takođe mačem. Već su postojale neke primitivne puške, ali uglavnom je bio mač. Kako se oralo u vreme Napoleona? Još uvek se oralo plugom i stokom koja je vukla. Zašto o tome govorim? Kao da je punih 18 vekova čovečanstvo spavalo. A onda iznenada, od sredine 19. veka eksplozija. Mi danas imamo automobile, telefone, otišli smo na Mesec. Mi zaboravljamo da su to sve produkti poslednjih sto godina. Molim vas, treba biti realan. U redu, bilo je napretka tu i tamo, postojala je zvanična inkvizicija koja je sprečavala napredak, to su drugi faktori. Međutim, činjenica je da je punih 18, 19 vekova čovečanstvo bilo u mestu. Bilo je napredaka, ali uglavnom u mestu. Odjednom, za nepunih sto godina, mi ćemo izmisliti voz, automobil, avion, rakete, čuda, i unišićemo ovu planetu za nepunih sto godina. U 6. veku pre Hrista Bog je kazao da će sredinom 19. veka otpočeti vreme koje Biblija naziva "vreme kraja", vreme posletka istorije ovoga sveta. To je zanimljivo. Ja bih vas podsetio da se tada pojavljuju različiti pokreti. Recimo, 1848. godine je izašao "Komunistički manifest", 1856. je Darwin izdao svoju knjigu "Poreklo vrsta". Veliki pokreti se javljaju tada, veliki naučni poduhvati. Odjednom sve počinje da buja. Neverovatna vera u čoveka. Odjednom su svi verovali da će nauka doneti rešenje čoveku. "Bog je izmišljena želja ljudi." "One najfinije težnje čoveka", kazao je Fojerbah, "to je ustvari Bog." "Čovek je čoveku Bog. Sve je u rukama čoveka. Čovek će naukom, tehnologijom i vaspitanjem rešiti sve probleme sveta." To je i "Komunistički manifest" i "Poreklo vrsta". "Čovek konačno može vladati ovom planetom." Međutim, Biblija je kazala i nešto drugo. Biblija je kazala da je to početak vremena kraja za ovu planetu. Ne samo to, setite se proročanstva: "Do 2300 dana i noći, i onda će svetinja očistiti." O čemu je reč? Biblija kaže, da ne samo da postoji svetinja na ovoj Zemlji, nego da je ova svetinja na Zemlji minijatura jedne svetinje koja postoji na nebu. Na nebu, ja verujem, ne postoje žrtve, međutim, postoje realnosti koje odgovaraju simbolima na ovoj Zemlji.

Da ne dužim teološke činjenice, biblijski teolozi veruju da od Hristovog vaskrsenja, kada se Hristos vazneo na nebo 31. godine naše ere, da je od tada pa do 1844. godine On obavljao onu vrstu službe, jer Biblija kaže da je Hristos naš prvosveštenik, da je On naš zastupnik, da je On posrednik između Boga i ljudi, da je On vršio onaj deo službe koji je sveštenik vršio u ovozemaljskoj svetinji svaki dan. Šta se događalo svaki dan u svetinji? Gresi su unošeni u svetinju, svetinja je prljana, prljana svaki dan ujutru i uveče. Hristos je dakle bio naš posrednik i zastupnik, ali na osnovu ovog biblijskog proročanstva biblijski teolozi veruju da je 1844. godine otpočeo drugi deo Hristove službe, a to je čišćenje nebeske svetinje. Zašto? To je prva faza

nebeskog suda, to je vreme kraja, vreme posletka. Biblija govori o knjigama. Ja ne verujem da na nebu postoje knjige, verovatno Bog ima mnogo savršenije stvari od samog kompjutera. Ali kada Hristos bude došao na ovaj svet, da li će se već znati ko će biti spašen a ko neće? Znaće se. Da bi se to znalo, zamislite recimo ime Petar Petrović u nebeskim knjigama. I sada imate izveštaj, uzmimo ljudski jezik. Recimo, u nebeskim knjigama piše: "Loše je učinio, ponovo loše, ali ovde ima i nešto dobro." U Bibliji kaže da je Bog Otac sudija, tu će biti i stanovnici i drugih planeta i reći će se recimo: "On je sagrešio, dakle, on mora da umre." Ali Isus Hristos koji je naš zastupnik, koji je umro za nas, on će reći: "Da, on je sagrešio, ali on je prihvatio mene kao svoga spasitelja, ja sam umro za te njegove grehe i ja sam zadovoljio zahteve svemira kada su u pitanju ti gresi." I šta će biti učinjeno sa ovim gresima? Šta će ostati u nebeskim knjigama? Ovo su antropomorfizmi, ovo je naš jezik, kako mi možemo shvatiti ono što se ustvari zbiva na nebu kao realnost.

Kako to Bog obavlja mi ne znamo, ali ono što znamo jeste da je problem greha veliki problem celog svemira. Ja sam o tome govorio i ja se nadam da shvatate težinu greha. Kad Isus dođe na ovaj svet, kako će on gledati mene ako prihvatim Hrista za svog Spasitelja? Gledaće me kao pravednika, ostaće samo ono dobro. Tako dakle mi verujemo da na osnovu ovog biblijskog proročanstva, da je na nebu od sredine 19. veka otpočelo poslednje vreme za ovu planetu. Ali tada je otpočela i prva faza suda na nebu gde Bog želi da objasni celom svemiru kako On može da spasi grešnika i da ostane pravedan. Kako vi možete mene opravdati ako sam ja grešan? Kako? To je najveći problem Boga i o tome Pavle govori. Kako opravdati nekog ko je kriv? Na taj način što je Isus Hristos ispunio zahteve zakona. Zato je On naš zamenik, "lutron", otkup za grehe naše.

ZAKHEJ

U ovom predavanju čitajmo Jevanđelje po Luci, 19. glava. Vrlo zanimljiv događaj. Čitaćemo od 1. do 10. stiha. Tekst kaže: "I kad uđe u Jerihon i prolazaše kroza nj, i gle, čovek po imenu Zakhej, koji beše starešina carinički, i beše bogat, iskaše da vidi Isusa da ga pozna, i ne mogaše od naroda, jer beše maloga rasta. I potrčavši napred, pope se na dud da ga vidi, jer mu je onuda trebalo proći. I kad dođe Isus na ono mesto, pogledavši gore vide ga, i reče mu: 'Zakheju! Siđi brzo, jer mi valja danas biti u tvojoj kući.' I siđe brzo, i primi ga radujući se. I svi kad videše, vikahu na njega govoreći da grešnome čoveku dođe u kuću. A Zakhej stade i reče Gospodu: 'Gospode! Evo pola imanja svojega daću siromasima, i ako sam koga zanio, vratiću onoliko četvoro.' Isus mu reče: 'Danas dođe spasenije kući ovoj, jer je i ovo sin Avramov. Jer je sin čovečij došao da nađe i spase što je izgubljeno.'"

Zaboravite sada gde se nalazite, i pokušajte bar za trenutak da se vratite u vreme kada je Isus bio na ovoj Zemlji, i da nekako prisustvujemo tom događaju koji se zbio u malom mestu koje se zvalo Jerihon. Jedna mala palanka, male uske ulice, jedno silno mnoštvo ljudi, žena i dece tiskalo se tim uskim ulicama. Bio je to neobičan dan za stanovnike Jerihona. Zašto? Jer su saznali i čuli da će taj dan kroz njihovo mesto proći jedan neobični posetilac. Svi su o Njemu slušali, svi su želeli da Ga vide, različite

protivrečne i kontraverzne priče su dolazile do njih. Ali u svakom slučaju, On je u tom trenutku bio najpopularnija ličnost u zemlji. I silno mnoštvo se tiska, ljudi, žene, deca, a u tom mnoštvu, stopljena sa njim, stoji jedna neobična ličnost. Njegovo ime je Zakhej. I ono što nas iznenađuje jeste da Biblija kaže da je taj Zakhej želeo da vidi Isusa. I on se tiska, gura, i odjednom verovatno neko je kazao: "Eno ga dolazi!", i sve glave su ujednom bile usmerene ka kapiji, u stvari ka ulazu u grad.

I ono što nas okupira na prvi pogled jeste: očito je da Zakhej izgleda kao jedna antiteza čoveku koji ulazi u grad. Jer tekst kaže da je Zakhej bio starešina carinički. Ko su bili carinici? Carinici su bili najomraženija klasa u jevrejskom društvu. Oni su bili kvislinzi, izdajice svoga naroda, oni koji su dušu svoju prodali Rimljanima da bi zarađivali novac. Ne samo da se za Zakheja kaže da je bio carinik, nego tekst kaže da je bio starešina carinički. Koji je bio zadatak carinika? Naime, Rimljani su određivali za svako područje jednu određenu sumu poreza, koju su carinici trebali da sakupe. Dakle, za jednu teritoriju znalo se da je od naroda koji tu živi trebalo sakupiti tu i tu sumu novaca. Međutim, nije potrebno spominjati da su carinici uz pomoć rimskih legionara množili tu sumu dva, tri ili pet puta. Nije takođe potrebno spominjati da su razliku između sume koju su Rimljani tražili i koju su carinici tražili od naroda, carinici stavljali u svoje džepove. Ne samo da je on bio carinik, nego tekst kaže da je bio starešina carinički. On je sa grupom Rimskih vojnika išao od kuće do kuće i sakupljao novac. Istoričari tvrde da su posle svakog sakupljanja novca čitave porodice, zanatske i zemljoradničke, ostajale potpuno opustošene, jer su carinici nosili sve sa sobom. I Zakhej, kradljivac, izdajica svoga naroda, tiska se u ovom mnoštvu i želi da vidi Isusa. A Isus je predstavljen u Jevanđelju kao onaj koji je uvek bio na strani siromašnih, ugnjetavanih i onih koji su bili izrabljivani. Sta on, Zakhej, traži tu u ovom mnoštvu?

I mi smo skloni da vrlo brzo prilepimo etiketu ljudima i da kažemo: Zakhej je kradljivac, njemu Isus Hristos ne treba. Postoji jedna zanimljiva priča koju je napisao jedan autor kao uvod u svoju knjigu, i ona priča o jednom psu. Pas koji se zvao Bavk bio je najsrećniji pas u gradu Jerusalimu. Bio je vrlo lep i provodio je dane tako što je išao od kuće do kuće. Svuda gde bi došao ljudi su ga mazili, davali su mu hranu, svi su mu se radovali, deca su se igrala sa njim, i nije bilo srećnijeg psa od psa Bavka. Sve do jednoga dana, dok neki zlonamerni moleri nisu uhvatili psa Bavka i na njegovim leđima napisali: "Besan pas." Od tog trenutka, život za psa Bavka se radikalno izmenio. Svi su ga tukli, svi su ga gađali kamenjem, svi su bežali od njega, i svi su znali zašto to rade, osim psa Bavka. Etiketa. Mi

obično klasifikujemo ljude i kažemo: "Tom čoveku ne treba Bog. On je takav, takav i takav." Niko ne bi očekivao da se Zakhej, starešina carinički, tiska u ovom mnoštvu. I tekst kaže: "I iskaše da vidi Isusa i da ga pozna." Naime, dozvolite mi da na osnovu ovog teksta tvrdim, da svaki čovek koji se rađa i dolazi na ovaj svet duboko u svom biću želi da vidi i da spozna Isusa.

Postoji ta iskonska težnja čoveka ka Bogu. Naravno, neki ljudi su nesvesni te težnje. Ali su zato nesrećni, nezadovoljni. Međutim, tekst kaže: "I ne mogaše od naroda, jer beše maloga rasta." Ja sam imao prilike da u muzeju u Parizu, u Luvru, vidim Zakheja. Znao kako ga umetnici slikaju? Mali, debeo, okrugli čovek sa velikom kesom zlatnika. I on se tiska. Ali tekst kaže: "I ne mogaše da vidi Isusa od naroda jer beše maloga rasta."

Okrugli, debeli čovek. Nešto se dešava u njegovoj duši. Ali narod sprečava Zakheja, postoje drugi ljudi koji su viši od njega i on ne može da vidi Isusa. Mnoštvo sprečava Zakheja da vidi Hrista. Šta je to mnoštvo? Mnoštvo je u Bibliji opisano skoro uvek kao ono koje stoji nasuprot Bogu. Glas mnoštva je glas koji je protiv Boga. Mnoštvo u podnožju krsta Isusovog viče: "Raspni ga, raspni ga, krv njegova na nas i na decu našu", tako da u biblijskoj literaturi vrlo često glas mnoštva je protiv Boga. I Zakhej želi da vidi Isusa, ali ne može od mnoštva. Larus kaže: "Mnoštvo, to su drugi gledani 'an blok'", u celini. Koliko puta ljudi ove planete Zemlje žele da dođu Bogu, ali se pitaju: "Šta će reći mnoštvo, šta će reći drugi, šta će reći ukućani, šta će reći rođaci?" Glas mnoštva je vrlo često presudan u odluci čoveka da li da dođe i da vidi Isusa, da Ga spozna, da Ga ugleda, jer čovek oseća da će tu u Hristovoj prisutnosti naći nešto što će ga spasiti, što će izlečiti njegovu ličnost. Ali mnoštvo sprečava ljude da vide Hrista. "Šta će reći drugi?" Neko mi je skoro kazao da ima problema od drugih.

U Viktor Igoovom delu "Jadnici" govori se o Žan Valžanu. Verujem da poznajete ovaj lik. On je bio bivši robijaš. I onda je nosio jedno drugo ime, novo ime. On je sahranio svoju prošlost, i postao je veoma uspešni gradonačelnik u jednom provincijskom gradu. Ali jednom je saznao da je u jednom susednom selu jedan stari čovek bio uhapšen zato što je krao jabuke, i bio je identifikovan kao dugo traženi robijaš Žan Valžan. Ova vest je prouzrokovala krizu u duši pravog Žan Valžana. Da li da ćuti, kaže Viktor Igo, i da ne otkrije svoj identitet, ili da bude poslan na vešala? I onda kaže Igo: "Da li da ostane u raju i postane demon, ili da ode u pakao i postane anđeo?" Njegova prva reakcija je bila da ništa ne uradi. Iz tajnog ormara u zidu izvukao je plavu lanenu košulju, stare pantalone, stari ruksak i veliki drveni štap presvučen gvožđem na krajevima. Ovo su bile poslednje veze koje su Žan Valžana spajale sa prošlošću. Bacio ih je u kamin, a zatim je

uzeo svećnjak koji mu je poklonio biskup tog grada i zapalio. Ali glas je kazao: "Žan Valžan, biće mnogo glasova koji će te blagosiljati, ali samo jedan koji će te prokleti. Svi ovi neće stići do neba." Onda je Žan Valžan izvadio svećnjak iz kamina. Celu noć je bio svoju gorku bitku odluke, sve dok mu ujutro njegov sluga nije kazao da ga napolju čekaju kočije koje je on naručio da ga voze u sudnicu, jer se sudilo starom čoveku. I u trenutku kada je sudija trebalo da starcu izrekne presudu, pravi krivac je ušao u sudnicu i kazao: "Ja sam Žan Valžan." Neki su mislili da je poludeo, drugi su ga sažaljevali zbog žrtve koju je učinio, a on je kazao: "Dovoljno je da Bog koji je na nebu pogleda na ono što činim u ovom trenutku. To je dovoljno."

Mnoštvo sprečava Zakheja da vidi Hrista. Ali Zakhej razmišlja u tom trenutku: "Dovoljno je da Bog vidi moju iskrenu želju, bez obzira šta mnoštvo misli o meni." Konačno, Zakhej nije hajao za ono što je mnoštvo mislilo. Tekst kaže: "I potrčavši napred, pope se na dud da ga vidi." Zakhej je bio viđena ličnost u Jerihonu. Svi su ga verovatno poznavali. Bio je važan politički faktor. Zamislite jednu od viđenijih ličnosti Beograda da se popne na neko drvo. Da su novine postojale u ono vreme, verovatno bi sutra svi novinski izveštaji bili ispunjeni izveštajem: "Jedna od vađnijih ličnosti na dudu, na drvetu." Jedan autor kaže za Zakheja: "Kao majmun, popeo se da vidi Hrista." Ali Zakhej ne hajje za to. Za njega je u ovom trenutku bitno da Bog vidi ono što on radi, jer on sada dominira mnoštvom, mnoštvo ga više ne sprečava da vidi Hrista. On sada dominira mnoštvom, on gleda ovo mnoštvo iz jedne druge perspektive, on vidi mnoštvo koje se jednostavno komeša, izgubljeno je.

Tekst kaže takođe da je Zakhej bio vrlo bogat. Zakhejevo bogatstvo je takođe moglo da predstavlja prepreku da želi da vidi Hrista. Međutim, biti bogat ne znači samo imati veliki konto račun u banci. Čovek može biti bogat svojim idejama, svojim znanjem, svojom ličnošću. Sve ono što u čoveku gasi želju da vidi i da spozna Isusa je lažno bogatstvo. Zakhej je takođe, kao važna politička ličnost, mogao sa grupom vojnika da jednostavno dođe kod Hrista, da ono mnoštvo nekako rasturi, da kaže: "Dopustite da ja, kao važna ličnost, dođem ka Hristu." Međutim, Zakhej je dobro znao da se Isus ne prodaje i ne predaje. Zato se Zakhej popeo na drvo i on sada dominira mnoštvom, i on sada vidi Hrista kako dolazi polako i ulazi u grad. Postoji nešto u ovom čoveku, neka duboka želja da se susretne sa Hristom, i tekst kaže: "I kad dođe Isus na ono mesto, pogledavši gore vide ga i reče: 'Zakheju, siđi brzo, jer mi danas valja biti u tvojoj kući.'" Ja verujem da je Zakhej bio šokiran. Verujem takođe da ni on sam nije očekivao da će se ovo dogoditi. Ali u isto vreme zapažamo činjenicu da Isus u toj masi, u tom

mnoštvu, misli o jednom jedinom čoveku koji se popeo na jedno posebno mesto da bi se susreo sa Isusom. I Isus kaže: "Zakheju, siđi." I čovek koji je naučio da zapoveda, poslušno, verovatno je skočio sa duda. Kaže: "U redu, Isuse, idem." Tekst kaže: "Jer mi danas valja biti u tvojoj kući."

Pogledajte, dva puta se spominje reč "danas" u ovom tekstu. U 9. stihu: "A Isus mu reče: 'Danas dođe spasenje kući ovoj.'" Ja sam ovu ideju spomenuo pre nekoliko večeri, i dozvolite mi da ponovo spomenem tu važnu ideju. To je dinamična reč u Jevanđeljima, puna duboke pouke: "Danas, danas, danas." Isus je svoju propoved u Nazaretu otpočeo rečju: "Danas se ispuni ovo pismo u ušima vašim." Razbojniku na krstu je kazao: "Danas ćeš biti sa mnom." "Zaista ti kažem danas, bićeš sa mnom u raj." U Jevrejima poslanici dominira u celom tekstu reč "danas." "Danas ako glas čujete njegov, ne budite drvenastih srca." Božje danas. Sećate se da sam vam kazao da postoji, kod starijih ljudi obično, pojava da je život, taj duhovni život, preživljen u prošlosti. Kad ih pitate: "Kako teče vaš duhovni život?" "Znate, kad sam bio mlad, ja sam se molio Bogu i išao sam u crkvu", i tako dalje. I mnogi ljudi žive od svoje prošlosti. Mlađi ljudi, oni kažu: "Ima vremena, budućnost je moja." I tako postoji taj stravični plan sotone da čoveka odvoji od njegovog prezenta, od "sada". A Bog uvek iznova kaže: "Danas, danas, sada, danas ti kažem, danas mi valja biti u tvojoj kući." Ja verujem, dragi moji prijatelji, da je ovo poziv svakome od nas. Isus prolazi večeras kroz Beograd i kaže svima nama: "Večeras, danas želim biti u tvom srcu." Često se Hristos u Bibliji naziva "prosjak ljubavi", jer postoji tekst u Otkrivenju koji kaže: "Evo stojim na vratima i kucam. Ako ko čuje glas moj i otvori vrata, ući ću k njemu i večeraću s njim, i on sa mnom." "Danas dođe spasenje kući tvojoj."

"I siđe brzo", kaže tekst, "i primi ga radujući se." Dozvolite da ustvrdim da je ovo iskustvo svakog čoveka, žene, mladića ili devojke na ovoj planeti koji se susreo i upoznao sa Hristom. Posle tog susreta, postoji jedna radost koja ispunjava ljudsko biće i jedan mir, nešto što nikada ranije čovek nije doživeo. Isus kaže: "Siđi, Zakheju, danas mi valja biti u tvojoj kući." Skočio je Zakhej i primio Ga radujući se. Verovatno je brzo otišao i pogledao šta ima za jelo i tako dalje. "Primi ga radujući se." Radost koju čovek doživljava kada primi Isusa Hrista u svoje srce je najveća radost koju čovek može iskusiti na ovoj Zemlji. Pokušajte pa ćete videti. I ovde je jevanđelist Luka to opisao na jedan lep način.

"I siđe brzo i primi ga radujući se." A šta kaže mnoštvo? "I svi kad videše, vikahu na njega govoreći da grešnome čoveku dođe u kuću." "Šta će Hristos kod tog grešnika tamo, zar On ne zna da je on kvisling, da je on

izdajica, da je on lopov?" Ali mnoštvo ne čuje otkucaje Zakhejevog srca, jer tekst kaže: "A Zakhej stade i reče Gospodu: 'Gospode, evo pola imanja svojega daću siromasima, i ako sam koga zaneo vratiću onoliko četvoro.'" To je pravo pokajanje. Promena. Kada se čovek susretne sa Hristom, on doživljava promenu. "Gospode, evo pola imanja svojega daću, i ako sam koga zaneo", to je stari arhaični izraz: ako sam koga zakinuo, prevario, "vratiću onoliko četvoro". Više za Zakheja bogatstvo nije bitno, on ima radost i mir u srcu. Sigurno je da je nemir ispunjavao njegovu dušu duže vreme, sigurno je da nije imao radost ko zna koliko dugo, jer se bavio poslovima koji ga nisu ispunjavali mirom. Ali sada kada je osetio mir i radost, on kaže: "Gospode, ništa bogatstvo ne vredi prema miru i radosti koju osećam u svom srcu." A onda Isus kaže: "Danas dođe spasenje kući ovoj, jer je i ovo sin Avramov." I onda stoje one poznate reči u 10. stihu gde Hristos kaže: "Jer je sin čovečiji došao da nađe i spase što je izgubljeno." To su jedne od najlepših reči u Jevanđelju. Sin čovečiji je došao da nađe i spase ono što je izgubljeno.

Ja mislim da vam nisam pričao priču ili događaj o knjizi kaja je izašla pre nekoliko godina u Americi. Knjiga nosi naslov "Mala Debi". Ako odete u bilo koju trgovinu u Americi videćete da postoje domaći kolači koji se zovu "Mala Debi". To sada više nije mala Debi, to je odrasla žena, ja mislim u svojim pedesetim godinama, i ona je odlučila da napiše svoju životnu priču. I ona piše u toj svojoj knjizi o tome da je ona bila peto dete u svojoj porodici. Pre nje, njeni roditelji su imali četiri ćerke, i odlučili su da imaju peto dete samo zato da bi dobili dečaka. Međutim, kada se rodilo peto dete, to je ponovo bila devojčica. I Mala Debi priča u svojoj knjizi da nije bilo nesretnijeg čoveka od njenog oca, do te mere da nikada nije želeo da uđe u prostoriju dok je Mala Debi bila mala beba, uvek je to izbegavao. Kad je Mala Debi malo porasla, ona je shvatila dramu koja postoji, i onda ona piše da je od najranijih dana činila sve da zadobije ljubav svoga oca, da nekako oseti da je njen otac prihvata takvu kakva je, da je voli njen otac, da će je prihvatiti iako je devojčica. I ona u toj svojoj knjizi opisuje da celi njen život nije bio ništa drugo do traganje za tom ljubavlju, za razumevanjem svoga oca. I ona piše, dok je još bila mala devojčica, da se često oblačila u odeću dečaka da bi izgledala kao dečak, ne bi li na taj način zadobila ljubav, osetila taj dodir ljubavi svoga oca. Na žalost, to se nije dogodilo.

Kada je imala negde 19, 20 godina, odlučila je da krene u svet biznisa. Ponovo, ona smatra, u želji da dokađe svome ocu da ona, iako je devojčica, može uraditi nešto što samo dečaci mogu. Odlučila je da krene u vrlo kompleksno tržište Amerike, i odlučila je da počne da pravi domaće kolače. I

onda je počela da ih prodaje, i otvorila je jednu prodavnicu, drugu, treću, zatim lanac prodavnica po različitim državama i uskoro je postala bogata, nadajući se da će bar na taj način zadobiti ljubav svoga oca. Međutim, ništa se nije dogodilo. Godine su prolazile, Mala Debi, sada odrasla žena, je došla već u zrelo doba, a otac je ostareo. Ležao je na bolesničkoj postelji. I Mala Debi kaže da je često posećivala oca u želji ne bi li bar tu osetila ljubav svoga oca, da je on prihvata, da je on voli. Na žalost knjiga se završava tako što je otac umro a da Mala Debi nikada nije osetila dodir ljubavi svoga oca. Ali, posle nekoliko dana su preturali po stvarima, sklanjali su stvari gde je ležao njen otac. I pored drugih stvari pronašli su jedan novčanik. U tom novčaniku su pronašli tri slike. Na jednoj slici su bili otac i majka sami. Na drugoj slici su bili otac, majka i svo petoro dece. Da li znate ko je bio na trećoj slici? Bila je Mala Debi. Ona kaže u svojoj knjizi, zato je odlučila da napiše knjigu, da je to saznanje izmenilo u potpunosti njen život. Ona je ipak shvatila da je njen otac voli.

Poslednja moja poruka, bar u ovoj seriji predavanja, jeste: dragi moji prijatelji, nema mira i radosti u životu bilo kog ljudskog bića sve do onog trenutka dok čovek ne oseti dodir ljubavi svog Oca, nebeskog Oca, Stvoritelja svih ljudi. Mi smo stvoreni za Boga, i u Bogu je naš mir.